5. Elektronski list

2020-2022. godina

UNIVERZITET U SARAJEVU
INSTITUT ZA ISTRAŽIVANJE ZLOČINA
PROTIV ČOVJEČNOSTI I MEĐUNARODNOG PRAVA
Aleja Bosne srebrene bb
tel: +387 33 561 350 fax: +387 33 561 351
www.institut-genocid.unsa.ba
e-mail: info@institut-genocid.unsa.ba

Elektronski list 5. (2000-2022)

IZDAVAČ
Univerzitet u Sarajevu
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava

DIREKTOR
Prof. dr. Rasim Muratović

REDAKCIJA
Mr. Almir Grabovica
Mr. Alma Hajrić-Čaušević
Mr. Sead Muhić

PRIJEVOD
Mr. Haris Suljović

DTP
Mr. Sead Muhić

E-mail
info@institut-genocid.unsa.ba

Fax
+ 387 33 561 351

Telefon
+387 33 561 350

Adresa
Aleja Bosne srebrene bb, Sarajevo
www.institut-genocid.unsa.ba

Uvodna riječ

Zadovoljstvo nam je predstaviti peti broj elektronskog lista Univerziteta u Sarajevu -Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava (Institut). Zbog pandemije bolesti COVID-19 uzrokovane koronavirusom prethodne tri godine nismo objavljivali elektronske listove. U prvoj polovini, tačnije u aprilu 2020. godine Institut je premješten na novu lokaciju, a sve s ciljem izgradnje izolatorija na prijašnjoj adresi. To je dodatno otežalo rad uposlenika s obzirom na ograničene mogućnosti korištenja Arhive i biblioteke Instituta. Međutim, i pored navedenih poteškoća u radu možemo biti ponosni na cjelokupan naučnoistraživački doprinos uposlenika Instituta u navedenom periodu.

Posebno možemo biti ponosni na činjenicu da je Institut u vrijeme pandemije, tačnije 19. oktobra 2020. godine organizovao Međunarodnu naučnu konferenciju povodom obilježavanja 25. godišnjice genocida u Srebrenici na kojoj je 72 izlagača iz zemlje i inostranstva uzelo učešće. U navedenom periodu održano je više naučnih skupova, tribina, okruglih stolova, a objavljeno je i nekoliko značajnih naučnih studija (knjiga). Svakako izdvajamo: Zbornik radova sa Međunarodne naučne konferencije: „Genocid nad Bošnjacima, Srebrenica 1995-2020: Uzroci, razmjere i posljedice“, čiji su suizdavači Institut i Univerzitet u Sarajevu, Univerzitet u Tuzli i Institut za historiju Univerziteta u Sarajevu; “Teritorijalni ekspanzionizam Srbije prema Bosni i Hercegovini (1804.- 2020.)”, autora prof. dr. Denisa Bećirovića; “Zločini seksualnog zlostavljanja u Bosni i Hercegovini 1992-1995 u svjetlu teorije i prakse međunarodnog prava”, autorice dr. sc. Sabine Subašić Galijatović, te “Hadžići tokom agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu” čiji su autori dr. sc. Zilha Mastalić Košuta, prof. Vahid Alađuz i mr. sc. Elvedin Mulagić.

Uposlenici Instituta su objavili preko 50 naučnih radova, a imali su zapažene intervjue u printanim i elektronskim medijima u zemlji i inostranstvu iz uže oblasti djelatnosti Instituta.

Jula 2020. godine Institut je digitalizirao svoja izdanja, a oktobra 2022. potpisan je Ugovor o punopravnom članstvu biblioteke Instituta u bibliotečko-informacionom sistemu COBISS.BH. U septembru iste godine Institut je slavio značajan jubilej - 30 godina od formiranja Instituta.

Zadovoljstvo nam je istaći da je na 9. r,edovnoj sjednici Vijeća grupacije društvenih nauka održanoj 19. septembra 2022. godine, direktor Instituta prof. dr. Rasim Muratović jednoglasno izabran za predsjednika Vijeća za studijsku 2022/2023. godinu.

S poštovanjem,
Redakcija elektronskog lista

2020. godina

ODNOSI BOŠNJAKA I HRVATA U PROŠLOSTI UVIJEK SU BILI DOBRI

10. januar 2020.

Piše: Sedad Muhić

Izvor: Avaz.ba

Profesor Amir Kliko, vršilac dužnosti direktora Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, objavio je nedavno knjigu o ratnim dešavanjima u srednjoj Bosni za vrijeme agresije na Republiku BiH. U intervju za "Dnevni avaz" kazao je da je osnovna tematika knjige odnos Hrvatske prema Bosni i Hercegovini i oružani sukobi Hrvatskog vijeća obrane s Armijom Republike BiH. Knjiga se bavi i drugim posljedicama rata, kao što su, naprimjer, humanitarni problemi, glad, izbjeglice, kriminal, pravosuđe, propaganda, ratni zločini i međunarodni mirovni planovi. Prema riječima autora, značaj knjige je višestruk, jer su otvorena mnoga važna pitanja i ponuđeni jasni odgovori na pouzdanoj arhivskoj građi.

Visoke pozicije

U knjizi pišete i o odnosu tadašnje hrvatske politike prema sukobu HVO-a s ARBiH. Može li se govoriti o agresiji Hrvatske na BiH tokom rata u srednjoj Bosni?

- Državno rukovodstvo Hrvatske je započelo taj sukob. On je vođen za strateške interese Hrvatske, koje je to rukovodstvo osmislilo. To se ne mora posebno elaborirati. Sve je dovoljno dokazano kako medijski i naučno, tako i sudski. U Hrvatskoj je većini to odavno jasno. Nije, međutim, sva

Hrvatska prihvatala politiku Franje Tuđmana prema BiH i Bošnjacima. Prvenstveno mislim na političare i crkvene uglednike. Veoma značajni ljudi u Hrvatskoj su mu se suprotstavili, i to ne samo iz opozicionih stranaka nego čak i iz vrha HDZ-a. Ljudi su napuštali visoke pozicije zbog tog protivljenja.

Katolička crkva u Hrvatskoj, na čelu s kardinalom Kuharićem, bila je oštar protivnik Tuđmanove agresivne politike prema BiH. Neke visoke starješine HV-a nisu se slagale s Tuđmanom što se tiče borbenog angažmana HV-a u Bosni i Hercegovini. Ne smijemo nikada zaboraviti da je i među bosanskohercegovačkim Hrvatima bilo jakog suprotstavljanja Tuđmanovoj politici. Veoma je važna činjenica da su prva tri predsjednika HDZ-a BiH Perinović, Ljuić i Brkić smijenjeni, jer su odbili provoditi Tuđmanovu politiku podjele BiH. Ivan Markešić zaslužio je spomen zbog svoje hrabrosti da mu se suprotstavi. Damjan Vlašić također. I mnogi drugi.

Bosna i Hercegovina i Bošnjaci imaju mnogo prijatelja u Hrvatskoj i Hrvatima da bi tu zemlju gledali samo kroz iskustvo s Franjom Tuđmanom i agresivnom politikom koju je provodio u našoj zemlji. Da li se može govoriti o agresiji Republike Hrvatske u srednjoj Bosni? Apsolutno da, i to ne samo u srednjoj Bosni nego od Žepča do Stoca. Kako rekoh, to je dokazana činjenica i pred Međunarodnim sudom u Hagu. U svojoj knjizi iznio sam nove dokumente, hrvatske, koji to potvrđuju, a koji do sada nisu bili iskorišteni u literaturi.

Kliko na promociji knjige: Ponuđeni jasni odgovori na pouzdanoj arhivskoj građi Foto: (Avaz)

Koliko su ratni sukobi o kojima pišete u svom djelu, utjecali na odnose Hrvata i Bošnjaka u historijskom kontekstu, šta se može očekivati u budućnosti?

- Utjecali su mnogo. Naročito na onim prostorima gdje su njihove posljedice bile teže. Naprimjer, u Mostaru, Stocu, Čapljini, Gornjem Vakufu, Novom Travniku, Vitezu, Busovači, Kiseljaku, Žepču... Svjedoci smo, međutim, da je u godinama nakon rata prirodno došlo do nekog zavidnog nivoa pomirenja i suživota. Ali, to je veoma labilno i dovoljna je neka politička avantura iz Hrvatske da uruši sve ono što su ljudi sami između sebe stvarali. Pogledajte šta u BiH obilazi hrvatska predsjednica. Samo mjesta gdje su ratne rane još otvorene.

Ne obilazi bihaćke, jajačke, zeničke, sarajevske, tuzlanske Hrvate, kao da oni nemaju problema koje bi im mogla pomoći riješiti. Mislim da bi bilo važnije podsticati te Hrvate da ostanu u svojim zavičajima i da se vrate oni koji su ih napustili, da im se u tome pomogne, nego uznemiravati i radikalizirati vitežanske i hercegovačke da su ugroženi od Bošnjaka. Kako može biti ugroženiji Hrvat u Hercegovini i Vitezu od Hrvata u Zenici?

Kakvim danas smatrate odnose Bošnjaka i Hrvata u tom dijelu BiH i, generalno, odnose ta dva naroda u državi?

- Odnosi Bošnjaka i Hrvata u njihovoj prošlosti uvijek su bili dobri. Naravno, može se naći primjera u nekom vremenu koji nikome ne bi mogli poslužiti na čast, ali oni su na nivou incidenata i rijetki. Ratna dešavanja 1992. - 1995. godine uveliko su ih narušila, ali nisu nepopravljivo. Kada bi politika s obje strane pustila da se ti odnosi sami od sebe uređuju, da ih ljudi međusobno uspostavljaju, siguran sam da bi bili dobri. Mnogo puta sam se u to lično uvjerio u posljednjih četvrt stoljeća. Sigurno je da sada nisu onakvi kakvi bi morali biti. Krivca za to ne treba posebno tražiti.

Ponašanje hrvatske predsjednice Kolinde Grabar-Kitarović prema Bošnjacima i BiH posljednjih godina nesumnjivo je nanijelo veliku štetu odnosima dva naroda. Ne treba zaboraviti ni Andreja Plenkovića, koji se prije nje počeo poigravati s hrvatsko-bošnjačkim odnosima.

Samostalna politika

Gdje vidite rješenje za istinski iskren i komšijski odnos Bošnjaka i Hrvata u Bosni i Hercegovini, odnos koji bi svima donio bolju budućnost?

- Vidim ga samo u Zagrebu. Bosanskohercegovački Hrvati nemaju jaku samostalnu politiku u Bosni i Hercegovini i vjerovatno je nikad neće ni imati. Čitavo 20. stoljeće slijedili su politiku koja im se nametala iz Zagreba. Kakva bude vlast u Zagrebu, takvi će biti odnosi Hrvata prema Bosni i Hercegovini i Bošnjacima. Tako je bilo u prošlosti, tako je i sada. Da ne navodimo primjere. Svi ih znamo. Nekih se sjećamo, kao ja u svojoj knjizi, a jedan živimo upravo sada. Ja sam optimista glede dobrih odnosa Hrvata i Bošnjaka u budućnosti. Hrvatska je napredna i demokratska zemlja, a Hrvati civiliziran narod, baš kao i Bošnjaci. Dva civilizirana naroda s dugom tradicijom međusobnog suživota ne mogu biti dugo u lošim odnosima. Kolindino političko ponašanje je samo jedna epizoda u Tuđmanovoj seriji pogoršavanja hrvatsko-bošnjačkih odnosa radi realizacije političkih ciljeva.

Pogrešna formulacija

Zašto je neki autor tek danas, toliko godina poslije rata, odlučio pisati o sukobu Hrvata i Bošnjaka u srednoj Bosni?

- Prije nego što odgovorim, moram reagirati na vašu formulaciju oružanog sukoba u srednjoj Bosni, koja navodi na njegov pogrešan karakter. Ne radi se ni o kakvom sukobu Hrvata i Bošnjaka. Takva formulacija, naoko bezazlena, podvala je hrvatske propagande kako bi oružani sukob HVO-a s ARBiH vještački dobio fizionomiju sukoba dva naroda, što je ništa drugo do građanski rat. Svrha toga jeste da se s Hrvatske skine odgovornost za izvršenu agresiju na dijelove Republike BiH u periodu od jeseni 1992. do proljeća 1994. godine. Ta formulacija se uvukla u bh. medije, ali i u naučni i javni diskurs.

Zašto sam se odlučio pisati o sukobu HVO-a s ARBiH četvrt stoljeća nakon rata? Iz više razloga. Jedan od njih je da, prema nekim mišljenjima, treba postojati historijska distanca od događaja do vremena njihovog historiografskog istraživanja. Neki smatraju da je to tridesetak godina.

MASAKR NA MARKALAMA – 5. FEBRUAR 1994.

5. februar 2020.

Piše: dr. sc. Merisa Karović-Babić

Tržnica i preko puta nje otvorena pijaca Markale, mjesto s tradicijom trgovanja dugim više od sto godina, u nekoliko navrata je bila meta granatiranja tokom opsade Sarajeva sa položaja Sarajevsko-romanijskog korpusa Vojske Republike srpske (SRK VRS-a). S obzirom da su mnoge prodavnice, samoposluge i granapi u gradu bili zatvoreni, pijace su bile gotovo jedina mjesta na kojima su se građani mogli snabdjeti osnovnim životnim namirnicama, a ujedno i mjesta na kojima su se masovno okupljali, razmjenjujući svoja iskustva preživljavanja, ratne recepte te kupujući ne tako jeftine proizvode.

Dana 5. februara 1994. godine, nekoliko minuta poslije podneva, sa položaja SRK-a iz pravca Mrkovića ispaljena je granata koja je eksplodirala na asfaltnoj podlozi unutar zelene pijace Markale u trenutku kada je na pijaci bilo prisutno nekoliko stotina građana. Od eksplozivnog i rasprskavajućeg dejstva granate, prema podacima iz Kliničkog centra, Državne bolnice i bolnice Francuskog bataljona u Sarajevu, kao i pokopnih društava u Sarajevu, ukupno je evidentirano 67 ubijenih i 139 ranjenih civila, dok je od posljedica ranjavanja, na liječenju u Hamburgu, smrt nastupila za još jednu osobu. (Dakle, radilo se o ukupno 68 ubijenih civila).

U uviđaju obavljenom neposredno nakon masakra od strane pripadnika MUP-a, na čelu sa istražnim sudijom Višeg Suda u Sarajevu, ustanovljeno je da se radi o minobacačkom projektilu kalibra 120 mm koji je ispaljen iz pravca sjever-sjeveroistok gdje se nalaze ‘’agresorski položaji Mrkovići’’. Slično je potvrdila i Komisija eksperata formirana naredbom Višeg suda u Sarajevu, koja je načinila poseban Elaborat, kao i kasnije ekspertize prof. dr. Berka Zečevića za Tužilaštvo ICTY.

Neposredno nakon masakra uslijedile su burne reakcije, prvenstveno od strane srpskog i srbijanskog vojnog i političkog rukovodstva u pogledu negiranja odgovornosti za ispaljenje granate, uz sramno vrijeđanje digniteta žrtava i njihovih porodica konstatacijama da se radilo o „tekstilnim i plastičnim lutkama“. Konsenzus o načinima negiranja pomenute odgovornosti nije postignut, te je u javnosti plasirano nekoliko teza: da je „mina bačena sa obližnje zgrade“, da se radilo o „unapred

pripremljenom eksplozivu“, da su „granatu ispalili Hrvati“, čime se nastojala poslati poruka svjetskoj javnosti da su za masakr na Markalama krivi svi osim Srba. Tako je, na primjer, načelnik Generalštaba Vojske Jugoslavije, general Momčilo Perišić, na 18. sjednici Vrhovnog saveta odbrane SRJ, od 7. februara 1994. godine konstatovao kako pretpostavlja da su ‘’to uradili Mudžahedini’’, a ‘’nije isključeno da su to uradili i Hrvati.’’ General Perišić je siguran jedino u to da je ‘’nemoguće da su Srbi u Sarajevu to postavili, sem sa distance.’’

Četiri dana nakon granatiranja pijace, kao odgovor na prijetnje bombardovanjem položaja VRS-a od strane NATO-a, komandant SRK, Stanislav Galić je, na osnovu prethodne naredbe GŠ VRS-a, naredio da se sve **jedinice SRK služe ‘’ucenama i pritiscima u cilju obustavljanja vazdušnih udara”, a ukoliko pak dođe do njih, snage UNPROFOR-a i svih stranih humanitarnih organizacija koji su se u tom trenutku nalazile na teritoriji RS-a, treba ‘’napasti (ne ubijati), zarobiti i držati kao taoce, dok NATO ne prekine vazdušne udare.”** Bojazan za živote trupa na terenu, kao i uzimanje službenika Ujedinjenih nacija za taoce, bili su vrlo jasni razlozi zbog kojih je predstavnicima snaga UNPROFOR-a u Bosni i Hercegovini više odgovaralo tvrditi da ‘’možda nikada neće biti poznato ko je zapravo ispalio smrtonosnu granatu...’’, te da je preciznost pogotka ‘’slučajna sreća bilo koga ko je gađao,’’ ili da su istrage o granatiranju bile „nedovoljne u ovoj fazi.’’ Radovan Karadžić je znao cijeniti ovakvu vrstu neodlučnosti, te je, kao gost u *Specijalnoj emisiji* Srpske radio televizije, konstatovao: ‘’Mi smo zadovoljni što imamo Ujedinjene nacije, s kojima sređujemo sve ove poslove.’’

Zaključke o krivici, gotovo 10 godina nakon zločina, dalo je pretresno vijeće ICTY u predmetu Galić, konstatacijom kako je granata na Pijacu, ‘’van svake razumne sumnje namjerno ispaljena s teritorije pod kontrolom SRK,’’ što je potvrdilo i Žalbeno vijeće ICTY u navedenom predmetu. No, nejasne i nedorečene reakcije zvaničnika Ujedinjenih nacija o odgovornosti “obje strane za zločin”, savršeno su se uklapale u politički i vojni kontekst tog vremena, te su odgovarale trenutnom stanju snaga UNPROFOR-a na terenu. Zahvaljujući „neidentifikovanju“ krivca za zločin na Markalama od strane službenih istraga Ujedinjenih nacija, ponovno je izbjegnuta konkretna akcija, te je, uz prividno povlačenje teškog naoružanja ili njegovo stavljanje pod kontrolu UNPROFOR-a, vrlo brzo nastavljeno snajpersko djelovanje, a nakon kratke pauze i granatiranje po civilnim ciljevima u gradu. Stavovi pretresnog i žalbenog vijeća ICTY u predmetu Stanislav Galić, o položajima “SRK” kao mjestu ispaljenja granate, trebali bi poslužiti za kraj manipulacijama o ovom zločinu. Međutim, teze od strane osumnjičenih za ovaj zločin, dijela političkog rukovodstva Republike Srpske, kao i njihovih lobista u svijetu, da je masakr izrežiran, još uvijek su prisutne, bez nagovještaja bilo kakvih sankcija za negatore zločina i vrijeđanje digniteta žrtava.

Dio teksta objavljen u Avazu

PREDAVANJE POVODOM 1. MARTA DANA NEZAVISNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE

21. februar 2020.

OBAVIJEST ZA JAVNOST

9. april 2020.

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu je zbog trenutne situacije nastale zbog Koronavirusa, premješten na novu lokaciju, kako bi se na ranijoj lokaciji (Halida Nazečića 4) napravio izolatorij.

Odlukom Vlade KS Institut je premješten u Nedžariće, u zgradu u kojoj su smještene kantonalne i državne institucije, agencije, a koje se nalaze na adresi Aleja Bosne Srebrene bb.

Brojevi telefona su ostali isti, a možete ih pronaći na dnu stranice.

27 GODINA OD GENOCIDA U AHMIĆIMA

16. april 2020.

Prof. dr. Rasim Muratović, V.D. direktora Instituta

27 godina od genocida u Ahmićima

U toku rada na naučnoistraživačkom projektu Genocid u Ahmićima aprila 1993, a i mimo toga, volio sam boraviti u dolini Lašve. Naročito u ranu jesen. Rijeka Lašva nevelika, bistra, pitka i puna neispranog zlata. Okomita, ne tako velika brda što su su se izdizala s njene lijeve i desne strane u toku dana sva su bila u prelijepim sunčanim i radosnim žutim i crvenim bojama rane jeseni. Jutra u dolini Lašve bila su prohladna i puna naslaga jutarnje magle koja se još samo može naći u "provinciji u pozadini", u Bosni. Nestvarnu jutarnju tišinu i osjećaj ostavljenosti narušavao je cvrkut ptica i povremeni kratki huk velikih kamiona koji su teškim bosanskim putevima vozili sanjivi i izmoreni šoferi.

Noću ništa od toga nije bilo. Ni magle, ni mjesečine, ni sunca, ni presijavanja zlatne rijeke na jesenjem suncu, ni teških kamiona sa sanjivim šoferima, ni ljudskog glasa. Ništa, osim bjeline papira na koju zabilježih svih 116 ubijenih civila Ahmićana kao ubijanje 116 svjetova. I to sve u jednom danu, 16. aprilu 1993. Skoro je nezamislivo ubiti svijet 116 puta u jednom danu! Ili ubiti 116 svjetova u vojnoj i policijskoj akciji nazvanoj "48 sati pepela"! Moralnom i normalnom čovjeku ostaje beskrajno čuđenje nad ovom nemoralnom i nenormalnom gestom koju učiniše normalni ali nemoralni ljudi.

Genocid u Bosni i Hercegovini jedan je u nizu genocida u novijoj historiji svjetske civilizacije u krvavom ogledalu ideološkog pogroma i državno organiziranog zla, s kojim se politika, nauka i filozofija još uvijek nisu u stanju ili se ne žele radikalno obračunati na ljudski smislen i životno obećavajući način. Uobičajena fraza 'da se više nikad ne ponovi', ta kontekstualno-deklarativna

mantra, neizbježna tokom antifašističkih godišnjica i ceremonija, pojavljuje se tako kao izraz moralnog licemjerja, politikantske nedosljednosti i neodgovornosti svjetskih moćnika.

Pravo kao struka teže dokazuje genocid, dok s naukom, posebno sociologijom, to ide malo lakše. Zločin HVO-a izvršen nad Bošnjacima u Ahmićima 16. aprila 1993. godine, prema Rezoluciji Generalne skupštine UN-a o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida, od 9. decembra 1948. godine, član II, jeste genocid. U Ahmićima je od ukupno 350 stanovnika sela ubijeno 116 civila – muškaraca, žena, staraca, djece – što je oko 35 posto od ukupnog broja Ahmićana. Svi ubijeni bili su članovi jedne nacionalne, etničke i vjerske skupine." U Ahmićima je izvršeno nanošenje teških tjelesnih ili duševnih povreda članovima skupine – ranjavanje, kidanje dijelova tijela, protjerivanje. U Ahmićima je izvršeno namjerno podvrgavanje Bošnjaka takvim uvjetima života koji su trebali dovesti do njihovog potpunog ili djelomičnog uništenja. U operaciji nazvanoj '48 sati pepela' Bošnjaci su podvrgnuti takvim uvjetima života da ako nisu bili ubijeni, nisu mogli ni živjeti. Sve je porušeno, spaljeno, sravnjeno sa zemljom. U Ahmićima su nametnute takve mjere kojima se željelo spriječiti rađanje u okviru nacionalne, etničke i vjerske skupine. Ubijeno je 116 Bošnjaka, od kojih su 90 posto muškaraca i žena bili u fertilnoj dobi.

Specifičnost genocida ne proizlazi iz opsega ubijanja niti divljaštva i nečašća koje karakterizira počinioce, nego iz same namjere uništenja određene grupe ljudi. Genocid u Ahmićima je paradigma genocida koji je planirao, organizirao i izvršio državni režim Republike Hrvatske! Ahmići su najstrašniji događaj koji su počinile jedinice HVO-a uz materijalnu, finansijsku i kadrovsku pomoć političkog i vojnog režima Republike Hrvatske! Ono što genocid razlikuje od ratnih zločina je to da iza njega stoji država. Republika Hrvatska je stajala iza zločina u Ahmićima! Ahmići i cijela Lašvanska dolina, kao i Stolac, Čapljina, Ljubuški, Mostar, Prozor, Gornji Vakuf, Bugojno, Kiseljak, Žepče i Vareš su u skladu s velikohrvatskom ideologijom, politikom i praksom (čija je centrala bila u Zagrebu, u kancelariji predsjednika države dr. Franje Tuđmana) trebali biti sastavni dio hrvatske republike Herceg-Bosne u kojoj nije bilo mjesta za Bošnjake." Na primjeru zločina u Ahmićima Haški tribunal je utvrdio da je Republika Hrvatska izvršila agresiju na Republiku Bosnu i Hercegovinu, čime je "sukob" dobio karakter međunarodnog oružanog sukoba i to zbog direktne umiješanosti Hrvatske vojske i zbog postojanja opće kontrole Hrvatske nad oružanim snagama i civilnim vlastima bosanskohercegovačkih Hrvata. Međunarodni krivični sud donio je pravosnažne presude u kojima je označio Republiku Hrvatsku kao agresorsku državu, a cijeli politički, vojni i policijski vrh Hrvatske zajednice Herceg-Bosna pravosnažno je osuđen na 111 godina zatvora zbog udruženog zločinačkog poduhvata", stoji u saopćenju. Politički vrh Republike Hrvatske i politički vrh Hrvatske demokratske zajednice u Bosni i Hercegovini gotovo sve ovo rečeno negira.

S tim u vezi Dario Kordić, kojeg je Haški tribunal osudio na 25 godina zatvora, nakon odslužene kazne se dočekuje i danas slavi kao heroj i svetac. Tako je i sa Slobodanom Praljkom i ostalima. Nema katarze, nema izvinjenja, nema kajanja. Ima negiranje genocida, relativiziranje zločina i optuživanje žrtve. To su posljednje faze genocida nakon čega se sve vraća na početak gdje je prva faza demonizacija određene nacionalne, etničke i vjerske grupe. "Bošnjaci su teroristi; Bošnjaci su fundamentalisti; Bošnjaci su vjerski fanatici i kao takvi oni su remetilački faktor i kao takve treba ih 'očistiti.'" Do normaliziranja stanja i odnosa u Bosni i Hercegovini ne može doći ukoliko počinioci ne priznaju ono što su počinili i javno ne iskažu kajanje za ono što su uradili. Žrtva ne može biti prisiljena da oprosti, mora biti spremna da dobrovoljno da oprost, a počinilac ga mora

prihvatiti samo kao poklon koji nije zaslužen. Ne postoji niko ko bi imao pravo prisiliti žrtvu na oprost, pa ni vjerski ili politički lideri. Niko nema pravo ni davati bilo kakvo uputstvo u tom smislu. To je isključivo pravo žrtve. Oprost nije obaveza žrtve niti je pravo počinioca. To je, dakle, lični stav. Šta god žrtva odluči, niko je nema pravo osuđivati ili hvaliti za to što je učinila. Do oprosta ne može doći ukoliko počinilac sam ne prizna sve ono što je počinio i ne pokaže iskreno žaljenje. Ali i tada, ukoliko taj počinilac iskreno pokaže kajanje, ne može imati nikakva prava, ni u pravnom ni u moralnom smislu. Šokantna je činjenica da se u Bosni i Hercegovini skoro ništa od onoga što se desilo u razdoblju 1992–1995. ne uči u školama i da nije dio nastavnih programa. Ako je to tako, onda je zaista sumorna budućnost jer historija nam pokazuje da negiranje, poricanje i zaborav nemaju posljednju riječ. U kulturi življenja gdje je negiranje i poricanje uobičajeno, ukoliko ljudi i dalje žele poricati, društvo dovodi do lažnog morala i jednog će momenta izaći na vidjelo, a reakcije mogu biti veoma burne i mogu biti opasne za budućnost tog naroda. Počinjeno zlo se ne može nikada preseliti u historijske anale kao prošlost koja je prošla. Svi moramo priznati istinu o zločinu i da ova istina nadvlada današnju dominantnu politiku i kulturu laži. Jevreji su nakon holokausta našli svaki kamen od porušenih sinagoga, ušli u trag zlatnim polugama napravljenih od opljačkanog zlata ubijenih Jevreja. Oni i dan-danas prave intervjue s onima koji su preživjeli holokaust. Historija jeste učiteljica, ali mi smo loši đaci, a loši đaci ponavljaju lekciju sve dok je ne nauče. Zbog toga je, u odnosu na prošlu godinu, i ponovoljnen ovaj dio teksta.

Ahmići - 27. godina poslije.

Ahmići, jutro, 16. april 2020. godine. Ahmići, kao i cijela Bosna i cijeli ljudski rod "okovani" u nešto što se zove korona virus ili šifrovano COVID 19. Nigdje čovjeka, utihnuo je i ptica pjev i golubova let. Samo tišina i bjelina 116 uklesanih imena Ahmićana umotanih u bjelinu behara i aprilskog snijega koji pade iznenada na behar na voće.

Dana 16. aprila 2020. godine vraćam se iz Ahmića sa Komemoracije koja nije održana, vraćam se sa sabah namaza kojeg nisam klanjao zbog, vraćam se i iz Fehrine kafane koja bješe zaključana, dok su u dolini Lašve drijemljivi radnici nekog lokalnog moćnika betonom zaljevali i pregrađivali rijeku Lašvu. Prave hidrocentralu. Treba, kažu radnici, više struje i bržeg interneta. Za to vrijeme u rijeci Lašvi nestaju ribe i rakovi, a uzgorite šume unaokolo obolijevaju od nekih nepoznatih bolesti.…

Ratovi, genocidi, poplave, suše, pandemije, priliv izbjeglica nezabilježen do sada, samo su opomena onima koji žele da razumiju. Pouka onima koji žele da izvuku pouku. Sve su to velika iskušenja za svakog od nas da ne činimo drugima ono što ne bi željeli da drugi učine nama. Ne bi li tako bili bolji ljudi?

Malo toga nam govori da smo spremni iz malih i velikih nesreća izvući pouku.

Sve više naučnika čak i ateista i agnostika se slaže da je ostao još veliki Potop, Atomski rat i veliki obračun – Sudnji dan.

Žurim preko Podlugova, Breze i Vareša do Olova da u mojim Čudima zasadim još jednu sadnicu prije policijskog sata.

28 GODINA OD FORMIRANJA KONCENTRACIONOG LOGORA "LUKA" BRČKO

8. maj 2020.

Prof. dr. RASIM MURATOVIĆ, naučni savjetnik

Doc. dr. ERMIN KUKA, viši naučni saradnik

Najzloglasniji logor za civilno stanovništvo s područja Brčkog bio je logor Luka, u kojem su Srbi počinili najteže zločine. Logor Luka dobio je naziv po predratnoj riječnoj luci na obali rijeke Save. Ta luka bila je najveća predratna riječna luka u Bosni i Hercegovini, kako po količini transportovane robe tako i po infrastrukturnim objektima i hangarima kojima raspolaže.

Prema Izvještaju Tadeusza Mazowieckog o stanju ljudskih prava na teritoriji bivše Jugoslavije navodi se kako su pripadnici VRS-a tokom maja i juna 1992. u logoru Luka ubili između 2.000 i 3.000 civila Brčkog, uglavnom Bošnjaka - muškaraca, žena i djece.

Logor Luka otvoren je 7. maja 1992, a prema dostupnim podacima zatvoren je 9. jula 1992. Logoraši su u njemu spavali na komadima papira i na samom betonu, u krajnje nehumanim uvjetima. U logoru su se tokom sredine 1992. svakodnevno mogli čuti jauci zatvorenih civila i konstantni pucnji, a Srbi su leševe ubijenih, uglavnom Bošnjaka, bacali u rijeku Savu. Transport ostalih tijela do masovnih grobnica, koja su izbacivana sa stražnje strane objekta Luke, vršen je kamionima iz RO "Bimeks".

Svake noći odvođeno je na desetine, pa čak i po stotinu civila na strijeljanje. Svi oni ubijani su na krajnje svirep i brutalan način. Pored čina strijeljanja, ubistva u logoru vršena su i "klanjem ljudi nad šahtom ili pak udarcima željeznom šipkom". Prema raspoloživim podacima, u Brčkom je samo u periodu "od 5. maja do 25. maja 1992. ubijeno /je/ preko 1.500 ljudi".

Svjedok tih zločina kazuje:

“Sjećam se, bila je nedjelja, 10. maj. Taj dan su donijeli jagnjad, jarad i alkohol opljačkan iz prodavnica. Cijeli dan su jeli i pili. Dva puta su ušli u hangar. Prvi put kada su ušli brojali su od jedan do tri, s tim što su prvi i treći izlazili, a drugi je ostajao, a drugi put kada su došli, izvodili su svakog trećeg. Svi koji su izašli, bili su ubijeni. Izdvojili su, zatim, dvojicu da sklone leševe, onda bi i njih ubili, pa opet dvojicu – pa opet ubili. To su ponovili tri noći uzastopno. Bio je to najkrvaviji period u Luci. Tada su ubili na stotine ljudi.“

Jedan od glavnih zapovjednika logora Luka bio je Goran Jelisić zvani Adolf, kojeg je Haški tribunal pravosnažno osudio na 40 godina kazne zatvora zbog ubistava, okrutnih postupanja pljački (kršenja zakona i običaja ratovanja) te nehumanih djela (zločini protiv čovječnosti). Prema presudi Pretresnog vijeća Goran Jelisić je svakog dana “od otprilike 7. maja do početka jula 1992. često potpomognut čuvarima logora, dolazio u glavni hangar logora Luka gdje je držana većina zatočenika, birao ih za isljeđivanje, a zatim premlaćivao i često ubijao“. Pored Jelisića, mučenja i ubijanja u logoru Luka vršili su Ranko Češić, Rajko Rajčić, te Monika (Bore) Ilić, djevojka monstrum koja je “ubijala ljude vadeći im utrobu razbijenom flašom“.

Te 1992. godine Monika je imala svega 17 godina, a bila je glavna “asistentica“ Jelisiću u ubijanju i mučenju nedužnih civila. Početkom maja 1992. Monika je, zajedno s Goranom Jelisićem, “pred srušeni savski most izvela grupu nenaoružanih Brčaka kako bi ih strijeljali.... Ovaj dvojac je iz automatskih pušaka izvršio strijeljanje“. Jedini preživjeli bio je Dževad Mujkić, koji je ranjen preplivao Savu i došao u Republiku Hrvatsku, a potom na slobodnu brčansku teritoriju. Mujkić je poginuo “20. maja 1993, kao borac 3. bataljona 108. mtbr.“.

Inače, Goran Jelisić se sam hvalio kako je ubio 175 Bošnjaka, te da mora ubiti još 25 kako bi dostigao cifru od 200 ubijenih, a zločinac Rajko Rajčić se hvalio da je napravio specijalni nož za klanje Bošnjaka.

Prema svjedočenju Osmana ef. Kavazovića, predratnog imama džamije Azizije u Brezovom Polju, Goran Jelisić je u noći 15. maja 1992. godine u upravi koncentracionog logora Luka, ulazeći u kancelariju gdje se nalazio ef. Kavazović, rekao: “Ovo mi je bio 83-ći ubijeni do sada... Pomislio sam da ću ja biti 84-ti... Zatim mi je Goran rekao: ‘Igrajmo ruski rulet...’ Stavio mi je pištolj na prsa. Mislio sam da mi je došao kraj života i u sebi sam proučio kelime i šehadet. Zamolio sam Allaha da mi smrt bude s dinom i imanom... Srećom metak nije opalio...“ Efendiji Kavazoviću su nudili da slobodno iziđe iz Luke, što je on odbio, rekavši da želi ostati i dijeliti sudbinu (više stotina) logorašadžematlija iz Brezovog Polja. U logoru Luka ostao je sve do zatvaranja logora (09. 07. 1992) odakle su svi logoraši sprovedeni u koncentracioni logor Batković, gdje je ef. Kavazović bio sve do 13. oktobra 1992.

Jedan od svjedoka mučenja i zločina u logoru Luka, koje su nad brčanskim civilima nesrpske nacionalnosti najviše činili Jelisić i Monika, kazuje: “Najviše me je tukao Goran Jelisić, ali su me naizmjenično tukli neki Ivan, onda Ilija iz Bara i policajac Dragan iz Brčkog, kojeg sam ranije poznavao. Zajedno sa mnom tukli su i Andriju Tufekčića iz Brezika. Tukli su nas mlaznicama od šmrka i debelim crnim kablovima. Doveli su i doktora Belog (Milenko Vojinović, predsjednik SDS-a Brčko, op.a.), da vidi koliko možemo izdržati. Cijelu noć su nas tukli. Pošto smo izgubili svijest, prekrili su nas nekim plahtama misleći da smo umrli. Glava nam je bila otekla, nos iskrivljen, lice unakaženo, a uši su bile veće od šaka. Prišla je Monika i otkrila nas. Kada je ustanovila

da smo živi, prosula je kiselinu po nama. To nas je strašno ujelo, jer smo već bili u ranama.“ Pored navedenih, među glavnim monstrumima u logoru Luka bio je i Ljubiša Savić zvani Mauzer. On se hvalio kako je “u Pančevu, završio školu mučenja, specijalizirajući klanje i amputacije organa“. Nadalje, tvrdio je da “u njegovim rukama i nijem mora progovoriti“, da je u logoru Luka držao “obuku za klanje logoraša“, te da je “kada su mu mjerili vrijeme, u jednoj minuti zaklao 17 zatočenika i da je u Luci poklao na stotine balija“.

Logoraše koje su fizički i psihički maltretirali i mučili Srbi su izvodili pred hangare logora i tu ih klali ili ubijali hicima iz pištolja. Masovna klanja vršena su i dana 12. juna 1992 (drugi dan velikog muslimanskog praznika Kurban-bajrama). Prema izjavi jednog od zarobljenih četnika, koji je u to vrijeme bio dežurni koljač u logoru Luka, on sam je ubio preko 80 ljudi (nepouzdano svjedočenje) ubodom noža ispod sljepoočnice ili udarcima čekićem po glavi.

U logoru Luka je nad velikim brojem bošnjačkih žena i djevojaka vršeno spolno nasilje. Silovane su djevojke i žene starosti od 13 do 60 godina starosti. I tu se nije radilo o silovanju iz požude, već o “velikosrpskoj proizvodnji potrebe za obeščašćivanjem jednog naroda, ponižavanjem njegova ženskog roda, računajući na proizvođenje duboke i trajne kolektivne traume zbog osjetljivosti muslimanske porodične etike spram ovog oblika poniženja“.

Jedna od silovanih žena u logoru Luka (S.V.) kazuje:

“Ja sam silovana više puta i na više mjesta, uglavnom zbog toga što im nisam htjela otkriti gdje krijem novac i druge dragocjenosti. Odmah po okupaciji grada silovali su me u mojoj kući u naselju Grčica. Učinili su to Dragan i Zoran. Zoran je bio iz Paraćina u Srbiji. Prethodno su me tukli. Silovana sam poslije toga u logoru Luka. Tu me je silovao Konstantin Simonović, tada komandant logora. Silovao me je u svojoj kancelariji, gdje sam služila kafu. Kancelarija mu je bila puna noževa, makaza, kablova od struje, pendreka i drugih sredstava za mučenje. U logoru Luka me je silovao i jedan vojnik iz Srbije, koga su zvali Dugi.“

Dana 18. maja 1992. zapovjednu kontrolu nad logorom Luka preuzela je brčanska Služba javne bezbjednosti (SJB), koja je smijenila Gorana Jelisića i na njegovo mjesto imenovala silovatelja Konstantina Simonovića. On je nastavio ondje gdje je Goran Jelisić stao s vršenjem zločina i masovnih mučenja i tortura nad civilima u logoru Luka.

Treba naglasiti kako koncentracioni logor Luka u Brčkom nikada nije posjetila nijedna od delegacija Međunarodnog komiteta crvenog križa. Nedolazak u ovaj logor međunarodna zajednica je pravdala time da je “18. maja 1992. godine, predstavnik ICRC-a, Frederic Maurice poginuo u napadu na humanitarni konvoj ICRC-a u Sarajevu“100, zbog čega su privremeno povukli svoje predstavnike iz Bosne i Hercegovine. Koncentracioni logor Luka zatvoren je 9. jula 1992. godine, a svi logoraši sprovedeni su u koncentracioni logor Batković kod Bijeljine.

Izvor:

Muratović Rasim i Ermin Kuka (2015). Genocid u Brčkom 1992-1995. Sarajevo: Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

GODIŠNJICA GENOCIDA NAD BOŠNJACIMA GRAPSKE KOD DOBOJA

12. maj 2020.

Prije dva dana, 10. maja 1992. godine, srpski agresor izvršio je zločin nad Bošnjacima Grapske kod Doboja. Prethodno je žestokom artiljerijskom vatrom tukao po selu, a djelovao je i snajperima iz više pravaca ne praveći razliku među stanovništvom ni po kojoj osnovi. Prema iskazima preživjelih svjedoka tog dana srpske snage su granatirale Grapsku sa sedam različitih vaternih položaja što govori o tome s kakvom se namjerom agresor odnosio prema bošnjačkom civilnom stanovništvu. Granatiranje kuća u selu, kao i snajpersko djelovanje protiv civila među kojima je bilo djece, žena i starijih i iznemoglih osoba, zaštićenih međunarodnim humanitarnim pravom, zapravo je bila strategija nepodnošljivog terora koji je imao za cilj da u što kraćem roku etnički očisti“ Grapsku od bošnjačkog stanovništva.

Granatirano naselje, ubijana djeca

- Od posljedica granatiranja i snajperskog djelovanja poginule su čak 34 osobe među kojima i četvoro djece. Mnogi su ubijeni dok su pokušavali bježati iz svojih kuća prema skloništima. Jedan od masovnih zločina u Grapskoj, tog 10. maja, dogodio se u kući Hurtić Mehmeda u zaseoku Bare. Srpske snage su primijetile bošnjačke civile u Hurtićevoj kući i iz neposredne blizine, tenkovskim projektilom, pogodile njen podrum. Ubijeno je sedam civila od čega troje djece: Alić Kemala sa svojom djecom (Amel i Amela), Ahmić Jusuf, Hidić Ajša, Mustafić Ibrahim i djevojčica Hidić Amela. Ranjeno je osam civila: Alić Hazima, Hurtić Džemaludin, Hurtić Esma, Hidić Edina (djevojčica koja je ostala bez obje noge), Hidić Muhamed (koji je ostao bez jedne noge), Hidić

Emina, Krdžalić Remza i Hidić Jasmina, također maloljetna djevojčica - kazao je Almir Grabovica, viši stručni saradnik u Institutu za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava.

Turbe u Grapskoj izgrađeno nakon agresije Foto: Avaz

Istog dana, izvršen je još jedan monstruozni i okrutni masovni zločin nad civilnim bošnjačkim stanovništvom Grapske. Nakon zaposjedanja sela zločinci su u zaseoku Hurtići palili bošnjačke kuće i nemilosrdno ubijali bošnjačko stanovništvo. Ispred kuće nepokretnog i bolesnog starca Hurtić Šerifa strijeljali su njegove rođake Hurtić Zarifa i Hurtić Ibrahima. Hurtić Izet, Šerifov sin, molio je zločince da ne pale kuću jer je u njoj na bolesničkoj postelji ležao njegov nepokretan otac. Nije ih mogao umoliti. Strijeljali su i njega. Potom su ubacili njegovo mrtvo tijelo u kuću, a i tijela Zarifa i Ibrahima Hurtića. Bolesni Šerif ležao je nemoćan u svojoj postelji i gledao tijelo mrtvog sina. Tu nije bio kraj zlu. Zločinci su zapalili kuću u kojoj je Šerif živ izgorio zajedno s tijelima ubijenog sinom i dvojice ubijenih rođaka i komšija.

Istog dana u Grapskoj je ubijen i dječačić Denis Delić iz Bukovačkih Čivčija koji je imao svega jedanaest godina. Prilikom agresorskog napada zadesio u Grapskoj sa svojom majkom i dvjema sestrama. U Grapsku su došli polovinom aprila 1992. godine kod majčinog oca. Njegova majka u svom svjedočenju, pored ostalog, navodi: “U toku napada na Grapsku bila sam u skloništu sa svojom djecom i nekoliko svojih komšija. U popodnevnim satima u podrum u kome smo bili smješteni ušao je Hasančević Meho i rekao da četnici već ulaze u selo i da, ako neko želi napustiti selo, on će ga voditi. Krenula sam noseći u naručju svoju djevojčicu koja je tad imala samo 13 mjeseci, a Denis i njegova starija sestra, koja je tad imala 16 godina, su išli pored mene. Išli smo rječicom koja je prolazila kroz selo a imala je duboko korito, tako da smo bili dobro zaštićeni iako se pucalo sa svih strana. U jednom trenutku najstarija kćerka pade u vodu i reče mama ranjena sam. Dok sam se okrenula da je podignem u tom trenutku pogođen je moj sin Denis u leđa od čega je smrtno stradao. Bili smo prinuđeni da se vratimo ponovo u sklonište u kojem smo bili, a prije toga mog sina Denisa iznijeli smo u blizini mosta pomenute rječice. Kada se pucanje stišalo došao je moj brat kojeg sam

zamolila da donese mog ubijenog sinčića. Nedugo zatim donešen je moj sin Denis koga sam ostavila u kući Ibrahima Hidića.“

Porušeno naselje Grapska kod Doboja Foto: Avaz

- Nakon zauzimanja Grapske dvadeset i pet bošnjačkih civila; i to uglavnom starijih, nemoćnih i bolesnih lica, te invalidnih osoba i žena, među kojima je bilo i jedno maloljetno dijete; ostalo je u Grapskoj do 13. juna 1992. godine. Bili su zatočeni u dvije bošnjačke kuće pored glavne ceste. Naoružani čuvari su ih tjerali da skupljaju i pokopavaju tijela ubijenih rođaka. Za zločince su morali i obavljati fizičke poslove u vezi s pljačkom bošnjačkih kuća. Skupljali su stoku, te utovarali na kamione razne radne mašine, bijelu tehniku, namještaj i druga dobra opljačkana po selu. Dana 13. juna 1992. godine, u jutarnjim satima, oni su, u strahu od pucnjave koja je dopirala do sela, izbezumljeni došli do parkinga gostionice “Grapska“ koja se nalazila na putnoj komunikaciji prema Modriči. Nakon polusatne pucnjave ispred gostionice se pojavio zloglasni Nikola Jorgić zvani Jorga s još jednim naoružanim licem. Mirsad Hadžić, koji je sve promatrao sa prozora susjedne kuće, u svom svjedočenju navodi: ”Džip je stao ispred gostionice gdje je Nikola Jorgić zajedno sa svojim pratiocem izašao iz auta da bi nakon toga iz automatskog oružja neprekidnom vatrom počeli pucati prema grupi ljudi okupljenim ispred gostionice. Tom prilikom ubili su 25 lica među kojima je bilo osam žena, jedno dijete, troje mentalno retardiranih, pet teških invalidnih lica od čega je dvoje bilo nepokretnih. Ubijen je učitelj Hurtić Ibrahim poznatiji kao Brajko, njegova supruga Ferzeta i njihov maloljetni sin Admir, zatim Muratović Adem, invalid bez nogu, i njegova supruga Mevla, te Alić Alema, nepokretna starica, i ostale stare i iznemogle osobe.” Nakon masovnog zločina koji je počinio Nikola Jorgić sa svojim pomagačem svjedoku Mirsadu Hadžiću i dvojici drugih zatvorenika bilo je naređeno da leševe ubijenih stanovnika Grapske nose do jedne rake iskopane na livadi pokraj potoka - naveo je Grabovica.

Radno sposobne muškarce odvojili od žena, djece i starijih

Po zauzimanju Grapske 10. maja 1992. godine, u zaseoku Krdžalići, zločinci su zarobili veći broj Bošnjaka. Pod oružanom pratnjom provedeni su u Kostajnicu. Tu su radno sposobne muškarce odvojili su od žena, djece, starijih i iznemoglih osoba koje su protjerali na slobodnu teritoriju. U tom prljavom poslu učestvovao je spomenuti zločinac Jorgić asistirajući majoru Stankoviću. Oko 400 muškaraca odvedeno je u logor Bare gdje su sistemski mučeni i malteritirani. Iz Bara su prebačeni na Manjaču. Bili su to prvi logoraši iz Bosne i Hercegovine u tom logoru. Sa Manjače su kasnije prebacivani u logore u Staroj Gradiškoj, Batkoviću (Bijeljina), Kuli (Sarajevu) i Rudom. Značajan broj ih nije uspio preživjeti torture i mučenja po tim logorima.

Za zločine počinjene nad Bošnjacima na području Grapske, Viši regionalni sud u Dusseldorfu je zločinca Nikolu Jorgića proglasio krivim za genocid i osudio na doživotnu kaznu zatvora. Ovo je prva presuda za genocid počinjen na teritoriji Republike Bosne i Hercegovine u vrijeme agresije 1992-1995. godine. Zbog počinjenih zločina na području Grapske na Sudu Bosne i Hercegovine u toku je suđenje Milanu Ninkoviću, Borislavu Paravcu, Andriji Bjelošević i Milanu Saviću. Oni su optuženi da su učestvovali u udruženom zločinačkom poduhvatu koji je uključivao progon civilnog bošnjačkog i hrvatskog stanovništva. Paravac je u to vrijeme bio predsjednik, a Ninković član Kriznog štaba općine Doboj, a Bjelošević načelnik Centra službi bezbjednosti (CSB), dok je Savić bio njegov zamjenik.

Prema rezultatima dosadašnjih naučnih istraživanja u okviru naučnog projekta Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, koji će uskoro biti objavljeni u formi naučne studije, ukupan broj ubijenih Bošnjaka Grapske u periodu od 1992-1995. godine je 104.

DAN SJEĆANJA NA UBIJENU DJECU SARAJEVA U KANTONU SARAJEVO

19. maj 2020

Piše: Dr. sc. Zilha Mastalić Košuta, naučni saradnik

Dan sjećanja na ubijenu djecu Sarajeva u Kantonu Sarajevo obilježavan je svakog 9. maja. Uz Dan pobjede nad fašizmom, Kanton Sarajevo je od 9. maja 2009. do 9. maja 2019. obilježavao i sjećanje na ubijenu djecu Sarajeva u dijelu koji se nalazio pod opsadom u periodu 1992-1995. Dana 9. maja 2009. godine otvoreno je Spomen-obilježje ubijenoj djeci opkoljenog Sarajeva 1992-1995. a tadašnji gradonačelnik Alija Behmen je ovo otvaranje obećao na Dan pobjede nad fašizmom.

Ove 2020. godine Dan sjećanja na ubijenu djecu Sarajeva je obilježen 5. maja. Od ove godine odlučeno je da Dan sjećanja ne bude više 9. maj i zamijenjen je 5. majem. Ovu promjenu je donijela Vlada Kantona Sarajevo. Za razlog ove promjene stoji objašnjenje kako je potrebno za Dan sjećanja na ubijenu djecu Sarajeva odrediti poseban dan, s obzirom da 9. maj u Kantonu Sarajevu ima mnogo događaja i aktivnosti a posebno oko obilježavanja Dana pobjede nad fašizmom. Predstavnici Vlade KS su pozvali Udruženje roditelja ubijene djece Sarajeva 92-95. da se očituju o promjeni Dana ponudivši im dane između 2. i 9. maja, kada se obilježavaju Dani Kantona Sarajevo. Udruženje je od ponuđenih dana odredilo da taj dan bude 5. maj.

Osim pobjede nad fašizmom, 9. maj nema posebnu specifičnost koja bi asocirala na ubijenu djecu Sarajeva u periodu 1992-1995. Ako historijski pogledamo zločine nad djecom u tom periodu niti Peti niti Deveti maj nisu izabrani sa određenom karakteristikom podsjećanja upravo na ono što se tim Danom i obilježava, tj. na ubijenu djecu Sarajeva. Istraživanjem događaja i ubistava djece Sarajeva postoje počinjena dva ubistva djece 9. maja 1992. - u ulici Skenderija 56, općina Centar, u igri je ubijena djevojčica Nina Dedović a više djece je ranjeno.

Istog dana, u ulici Kamenica 61h ubijena je djevojčica Zuhra Lingo. Obje su ubijene granatom. Dana 5. maja nema zabilježenih ubistava djece.

Međutim, određivanje Dana sjećanja na ubijenu djecu Sarajeva nije bio vezan niti za ove zločine niti bilo kakve zločine nad djecom Sarajeva u periodu 1992-1995. Postavlja se pitanje da li se u Kantonu Sarajevo ali i u cijeloj Bosni i Hercegovini trebaju na ovaj način određivati datumi sjećanja na žrtve? Da li nas takvo određivanje datuma može dovesti do posljedica koje će mnogo izražajnije biti za 10, 20 ili više godina kada se bude nametala pitanja zbog čega je 5. maj Dan sjećanja na ubijenu djecu Sarajeva ako 5. maja nemamo, do sada, istraženih ubistava djece niti ima karakterističnih crta vezanih za ono na što on želi podsjećati? Da li je za bosanskohercegovačku historiju realno određivati datume po kalendaru aktivnosti Kantona Sarajevo i svrstati ih odnosno „nagurati“ u periodu od 2. do 9. maja bez određenih specifičnosti koji taj dan treba da ima? Šta odgovoriti onima iz Bosne i Hercegovine ali i svima drugima koji pitaju zašto se 5. maj obilježava kao Dan sjećanja na ubijenu djecu Sarajeva, a logično je pitanje: A šta je bilo 5. maja? Kako objasniti turistima, istraživačima i svim drugima koje bude detaljnije zanimala ratna historija Sarajeva. Da li ovo može ići na ruku onima koji su ovaj grad napadali i držali ga u opsadi?

S druge strane, postoji niz događaja uz koje se mogao vezati Dan sjećanja na ubijenu djecu Sarajeva. Dan sjećanja se može vezati za prva ubistva djece u Sarajevu te izabrati jedan zajednički dan sa asocijacijom na prve žrtve. (Aida Zelić, ranjena metkom 31. marta, podlegla od posljedica ranjavanja 5. aprila, Samir Mišić ubijen metkom 5. aprila, Nadir Skikić ubijen granatom 21. aprila, beba Belma Ćutuk ubijena u granatiranju porodilišta 23. aprila, Midhat Zornić ubijen granatom 24. aprila). Dakle, Dan sjećanja može biti 31. mart kada je teško ranjeno prvo dijete u Sarajevu koje je 5. aprila od posljedica teškog ranjavanja podleglo. Ili 5. april dan smrti prvog djeteta, a toga dana dogodila se i smrt dječaka Samira Mišića. Može se izabrati zajednički datum u aprilu koji bi podsjećao na prve žrtve opsade.

Dan sjećanja može se vezati i uz datum najvećeg broja ubijene djece u jednom danu. Poput 26. juna 1993. godine kada je ubijeno sedam osoba od kojih šestero djece (Sanjin Rustenpašić, Sinanudin Šećerović, Belma Zijadić, Nihada Ćatić, Almir Poturić, Senad Pliska i punoljetna djevojka Velida Muftić). Na djecu u igri ispaljena je granata sa položaja Sarajevsko-romanijskog korpusa Vojske Republike Srpske (SRK VRS). Ili 22. januara 1994. godine kada su na djecu na sankanju u ulici Klare Cetkin u opštini Novi grad ispaljene tri granate od strane SRK VRS-a. Tada je ubijeno šestero djece (sestre Indira i Jasmina Brković, Admir Subašić, Nermin Rizvanović, Danijel Jurenić i Mirza Dedović).

Granatama su gađane i tek rođene bebe a u više navrata granatirano je porodilište „Zehra Muidović“. Najteže i nastrašnije granatiranje porodilište je pretrpilo 26. na 27. maj 1992. kada je usljed silnog granatiranja došlo do nestanka struje u inkubatoru gdje su bile tri tek rođene bebe koje su preminule. Dan sjećanja može se vezati za ovaj događaj i biti 26. maj.

Dan sjećanja na ubijenu djecu mogao se vezati i za jedan dan u mjesecu kada je statistički ubijen najveći broj djece u Sarajevu, to je bio avgust 1992. godine.

Postoje i pravni međunarodni dokumenti za koje je moguće vezati ovaj Dan, a to je Konvencija o pravima djeteta usvojena 20. novembra 1989. od strane Generalne skupštine. Na snagu je stupila 2. septembra 1990. Ova Konvencija je od velikog značaja naročito sa pravnog stajališta jer je to jedna vrsta zakona, to je bolje rečeno jedan ugovor koji pravno obavezuje sve one koji ga potpišu ili ratificiraju.

Prijedlozi ovdje navedeni kao mogući datumi za utvrđivanje Dana sjećanja na ubijenu djecu Satrajeva temelje se na kriterijima: 1. prvi napad i ranjavanje djeteta 2. prva smrt djeteta 3. najveći broj djece ubijene u jednom danu i na jednom mjestu 4. spaljeno porodilište kao simbola rađanja života i smrt beba 5. međunarodni dokumenti o pravima djeteta. Pored ovih nekoliko istaknutih, postoji još niz datuma koji se mogu vezati za Dan sjećanja na ubijenu djecu Sarajeva a koji bi imali itekako smisla biti prihvatljiviji od onoga koji je zvanično izabran – 5. maja.

Dan sjećanja na ubijenu djecu Sarajeva treba biti datum koji je karakterističan i koji upućuje na zločine koji su se dogodili u Sarajevu u periodu 1992-1995. Kriterij određivanja datuma obilježavanja i podsjećanja na ovakve i slične događaje iz historije Bosne i Hercegovine potrebno je vezati za historijske događaje koji određuju ono na što taj Dan i podsjeća. Na što vezano za ubijenu djecu Sarajeva nas podsjeća 5. maj? U određivanju Dana sjećanja na ubijenu djecu nažalost mnogo je izbora, a ne samo u Sarajevu nego i u svim drugim ratom obuhvaćenim gradovima u Bosni i Hercegovini ali i šire.

S druge strane, postoje osobe i institucije koje su se detaljno bavile istraživanjem ovakvih događaja i koje je potrebno uključivati i konsultovati kada se o ovakvim pojavama odlučuje. Na Institutu za istraživanje zločina Univerziteta u Sarajevu postoje istraživači koji godinama istražuju teme iz ratne historije Bosne i Hercegovine, objavljuju stručne naučne članke i knjige, organizuju okrugle skupove i domaće i međunarodne konferencije te pišu i svoje magistarske i doktorske radnje na te teme. Zahvaljujući dotadašnjim rezultatima Instituta ispisana su i imena na "Spomen obilježju ubijenoj djeci Sarajeva" u Velikom gradskom parku u Sarajevu.

Međutim, Institut nije konsultovan niti se traži bilo kakvo stručno mišljenje u vezi s utvrđivanje datuma koji bi obilježavao kao Dan sjećanja na ubijenu djecu Sarajeva. Neuključivanjem stručnih i kompetentnih osoba i institucija u ovakve procese srešćemo se a već se i susrećemo sa posljedicama koje će u takvim slučajevima biti neminovne i poražavajuće.

AUSTRALIJA: UNIVERZITET VICTORIA UDOVOLJIO ANTIBOŠNJAČKIM IDEOLOGIJAMA

10. juni 2020.

Univerzitet Victoria u Australiji popustio je pritisku američkog prosrbijanskog blogera Charlesa Cathera, uklonivši materijal koji se odnosi na zločine protiv bosanskih muslimana sa predavanja o ljudskim pravima.

Cather, koji je nastanjen u Novom Sadu, poveo je kampanju uklanjanja materijala u kojima se opisuje ubistvo bosanskih muslimana od strane srpskog vojnika. Radi se o materijalu kojeg je napisao Richard Rorty u radu "Ljudska prava, racionalnost i sentimentalnost", te uključuje navode američkog autora Davida Rieffa koji je izvještavao o agresiji na Bosnu i Hercegovinu od 1992. do 1995. godine. Kako piše australski SBS, Rieff kaže kako je svjedočio počinjenim zločinima nad Bošnjacima, te je dodao kako muslimani za Srbe više ne predstavljaju ljudska bića.

- Srpski vojnici su otjerali u manje kamione muslimanske zatvorenike koji su ležali na tlu u redovima dok su čekali ispitivanje - kaže Rieff.

Međutim, Cather je u svojoj kampanji kazao kako su izjave profesora Rieffa u ulozi "degradiranja Srba" i tako ohrabrio svoje pratitelje da ulože žalbu Univerzitetu.

Narednog dana, Cather je objavio drugi video u kome proslavlja činjenicu da je Univerzitet Victoria uklonio taj materijal, te kako su mu poslali mail izvinjenja. Na snimku zaslona maila kojeg je pokazao, Univerzitet potvrđuje kako je materijal razmotren te odmah uklonjen.

- Sadržaj ni na koji način ne reflektira mišljenja Victoria Univerziteta te se izvinjavamo za bilo kakvu uvredu koju smo mogli prouzrokovati - navodi se.

Dvije važne okolnosti koje objašnjavaju događaj

Dr. Amir Kliko sa Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu povodom ovog slučaja kaže da literatura na ovom australskom univerzitetu o srpskom genocidu nad Bošnjacima nije izbačena zbog vjerske ili nacionalne pripadnosti autora, nego radi svoje teme.

- Nečuveno je da neki univerzitet, kao naučna institucija, tako postupa s literaturom. Naročito je to neočekivano od australskih univerziteta. Takvo ponašanje očekivali bismo od državnih univerziteta iz nekih zemalja s totalitarističkim režimom na vlasti. Međutim, nije slučajno. Postoje dva krupna razloga koji objašnjavaju ovaj događaj - objašnjava Kliko.

Prvi razlog je vezan za činjenicu kako Republika Srbija i Republika Srpska, kao entitet Bosne i Hercegovine, izdvajaju velika novčana sredstva za negiranje genocida nad Bošnjacima za koji su odgovorne.

Kako dr. Kliko navodi, Srbi zbog svojih zločina imaju loš imidž u svijetu od devedesetih godina 20. stoljeća, te ih zanima šta o njima znaju i misle drugi u svijetu, a posebno u razvijenim zemljama Zapada koje određuju i uređuju međunarodne političke odnose.

- Republika Srbija i Republika Srpska djeluju na međunarodnoj sceni. Na njoj žele promijeniti lošu sliku o Srbima iz devedesetih godina prošlog stoljeća. Žele uvjeriti svijet u neistinu da Republika Srpska, kao politička poludržavna tvorevina Republike Srbije, nije genocidna po svom nastanku. To je svrha i takozvanih međunarodnih komisija koje je formirala Vlada Republike Srpske - kaže Kliko, ne zaboravljajući spomenuti kako se sada u svijetu događa lobiranje da se "popravlja" katastrofalno stanje imidža srpske politike u svijetu.

- I ovaj događaj na Univerzitetu Victoria to jasno dokazuje. To je uspješan rezultat ozbiljnog srpskog lobiranja. Nije veliki, ali nas upozorava da će uskoro uslijediti i drugi od kojih će neki sasvim sigurno imati "veću težinu" - upozorava Kliko.

Drugi razlog o kojem govori odnosi se na Australiju koja je nakon Drugog svjetskog rata postala glavno pribježište srpskih fašista te pripadnika drugih fašističkih organizacija.

- Od završetka tog rata oni slobodno djeluju u Australiji. Tokom rata u Jugoslaviji od 1941. do 1945. godine četnici su vješto ubjeđivali Veliku Britaniju da vode antifašističku borbu, iako to nije bila istina što je i britanski premijer Winston Churchill shvatio do ljeta 1944. godine. Australija, Novi Zeland i Kanada su "bjelačke zemlje" britanskog Commonwealtha, što je razlog da su se u njima smjestili brojni srpski fašisti nakon poraza u Jugoslaviji. Kao što su do 1944. godine vješto ubjeđivali Veliku Britaniju u svoj navodni antifašizam, tako su uspješno nastavili i nakon rata u Australiji, Novom Zelandu i Kanadi radi čega su potpuno slobodno djelovali u svojim brojnim profašističkim organizacijama poput, naprimjer, "Srpskog nacionalnog centra Draža Mihailović" u Melburnu gdje se nalazi i Univerzitet Victoria - objašnjava Kliko, dodavši da je sporna odluka Univerziteta Victoria vjerovatno posljedica spomenutog međunarodnog lobiranja.

Međutim, u ovakvim situacijama neophodno je reagirati i zauzeti jasan stav kako bi se o sličnim incidentima javno govorilo i raspravljalo. Dr. Kliko kaže kako bi, u tom kontekstu, ozbiljan naučni rad, muzejska djelatnost na temu agresije i genocida, publiciranje rezultata istraživanja i medijska popularizacija istine mogli dati potreban rezultat uz istaknuto inostrano medijsko prisustvo.

- Tvrdim da je komemoracija žrtvama genocida u Srebrenici, a koju prenose svi značajni svjetski mediji, najvažniji doprinos u tom smislu. Ona šalje glasove u svijet koji Republika Srbija i Republika Srpska žele ušutkati. Može se u Potočarima svake godine 11. jula okupiti i 100.000 Bošnjaka. Ali je nerješiv problem negatorima genocida što dođe par stotina ljudi, možda i hiljada, iz cijelog svijeta i većina diplomatskog kora u Bosni i Herecgovini i što se svakog 11. jula čitav svijet ponovo podsjeti ko je bio ko u Bosni i Hercegovini devedesetih godina 20. stoljeća - zaključuje on.

Inicijativa "Survivors of Bosnia": Boriti se za globalno priznanje genocida

U Australiji djeluje i inicijativa posvećena pričama preživjelih žrtava agresije na Bosnu i Hercegovinu, "Preživjeli Bosne" (Survivors of Bosnia), a čiji su sadržaji, svjedočenja i priče na njihovoj *Instagram* stranici objavljeni kao reakcija na slučaj sa Univerziteta Victoria.

- Kao Bosanci, dugo smo se borili za međunarodno priznanje genocida nad našim ljudima, i ne možemo dozvoliti da se aktivno i dalje negira", stoji u opisu njihove stranice u kojem ohrabruju roditelje, braću, sestre, rođake i druge članove porodice da dijele svoja iskustva kako bi se ukazalo na značaj počinjenog genocida nad Bošnjacima u periodu od 1992. do 1995. godine.

- Ohrabrujemo mlade ljude da otvoreno govore o ratu, bez obzira koliko eksplicitne i tužne bile te priče. Moramo normalizirati konverzaciju o ratu te tako biti sigurni da priče naših roditelja nisu zaboravljene u historiji - poručuju ovi aktivisti.

Ovakva inicijativa znači i društveni odgovor na incident koji se dogodio na spomenutom australskom univerzitetu, a svjedočenja ljudi ostaju trajan dokaz počinjenih nedjela devedesetih godina, pozivajući se na činjenicu kako je Međunarodni sud pravde u Haagu presudom od 26. februara 2007. godine potvrdio izvršenje genocida u Bosni i Hercegovini.

(K.S./Preporod.info)

DR.SC. AMIR KLIKO: HRVATSKA DJECA NIKADA NISU BILA META SNAJPERISTA I ARTILJERACA ARBIH U VITEZU

12. juni 2020.

Piše: Dr. sc. Amir Kliko

Pišući svoju knjigu o ratu u srednjoj Bosni 1992-1994. godine naišao sam na podatke o pogibiji petero djece hrvatske nacionalnosti i teškom ranjavanju još troje u Vitezu 10. juna 1993. godine, a koja su ubrzo preminula od posljedica ranjavanja.

Još sedmero djece bilo je lakše ranjeno. Gledajući njihova imena i podatke o njima u dokumentima koje sam koristio obuzele su me teške emocije.

Iste onakve kao kada sam u istoj knjizi opisivao kako su zločinci HVO-a izvadili oči jedanaestogodišnjem Nerminu iz Ahmića, nepuna dva mjeseca ranije, a potom ga i zaklali.

Nermin i njegov brat nisu jedina ubijena djeca u Ahmićima 16. aprila koja su se našla zabilježena na stranicama moje knjige niti su zločinci HVO-a ubijali bošnjačku djecu samo u Ahmićima i samo u srednjoj Bosni.

Moje emocije nisu bile ništa lakše ni kada sam iz dokumenta prenio podatak u spomenutu knjigu o pogibiji troipodišnjeg dječačića Danijela koji je smrtno stradao 9. januara 1994. godine od metka u svojim malenim leđima.

Priznajem da mi je donekle bilo lakše kada sam u obdukcijskim i policijskim dokumentima organa HR HB vidio zabilješku da je stradao od nečijeg zalutalog metka, jer su se tog dana, za njega kobnog, vodile žestoke borbe između ARBiH i HVO-a u njegovom selu koje još nije stigao

ni upoznati, a kamo li optrčati. Smrt djeteta je strašna bez obzira na okolnosti, ali ipak svijet izgleda manje zao kada se uvidi da nije namjerno ubijeno iako tuga ostaje ista u svakom slučaju.

Nisam imao nikakve dileme ni u primisli, istražujući rat u srednjoj Bosni, "čijim žrtvama" i "čijim zločinima" ću se baviti, tako da u mojoj knjizi imaju zabilježeni mnogi zločinci i žrtve bez obzira koje su nacionalnosti.

Postavio sam sebi ružnu i tešku obavezu - nikako se ne može reći čast kako bi inače trebalo u slučaju da je riječ o nečemu lijepom - da spomenem i stradanje osmero djece hrvatske nacionalnosti u Vitezu 10. juna 1993. godine.

Ponovo se sada osvrćem na tu tešku istinu sa istim tužnim emocijama kao kada sam pisao o njihovoj smrti u svojoj knjizi.

Razlog tome je tekst Dragana Bursaća objavljen 13. juna prošle godine i sada ponovljen na portalu Al Jazeera pod naslovom "Kako je leteći Holanđanin pobio djecu u Vitezu", a u kojem je iznio samo jednu istinu, a to je da je 10. juna 1993. godine u Vitezu stradalo osmero djece hrvatske nacionalnosti od minobacačkih projektila 120 mm.

Svi drugi navodi iz njegovog teksta su netačni.

Bursać, zapravo spominje jednu granatu 120 mm. U dokumentima HVO-a kojima raspolažem navodi se da su pale dvije mine minobacača 120 mm. Bursać tvrdi da je "granata" proizvedena u Holandiji. Bavim se ozbiljnim istraživanjem proteklog rata u Bosni i Hercegovini i nikada nisam naišao na podatke u izvorima i literaturi da je ARBiH nabavljala ratni materijal iz te zemlje.

Razumijem Bursaćevu potrebu da prikaže strahote tog događaja što emotivnije. Potpuno je podržavam, jer poznajem osjećaj teškoće u grudima kada se o piše o nevinim žrtvama, a naročito dječijim.

Međutim, neprihvatljivo je kada se opisu događaja dodaju neistine, s ciljem da se potpuno promijeni kontekst u kojem se on zbio - makar to bilo i zbog bezazlene dramatizacije koja za ovaj slučaj nije ni potrebna, jer je istina sama po sebi tragična istina iz proteklog rata u Bosni i Hercegovini.

Bursaćev neskriveni cilj je sudski progon "odgovornih zločinaca" iz redova ARBiH.

Posebno negativnu težinu njegovom tekstu daje jasna namjera autora da ARBiH u ovoj slučaju prikaže kao zločinačku.

Za stradalu djecu kaže da su "ubijena" kako bi naveo čitaoce da zaključe da je njihovu smrt namjerno izazvala ARBiH. Potom čvrsto tvrdi da je ARBiH namjerno gađala mjesto na kojem su se djeca okupila kako bi ih ubila: *"Granata od 120 mm, ona velika, podla, razarajuća. Precizno upućena sa položaja Armije BiH, baš na igralište. Baš na djecu...U zločinačkom napadu Armije BiH, poginulo je osmoro djece."*

Ne navodi nikakve dokaze za tu svoju proizvoljnu, smjelu i drsku tvrdnju.

Drska je, jer iznosi ozbiljne optužbe bez ikakvih dokaza. Potkrijepljuje je samo činjenicom da je 10. juna bilo na snazi primirje i vlastitom tvrdnjom da su snajperisti ARBiH i prije ovog događaja ubijali djecu u Vitezu: *«A snajper je bio kao komarac. Vječno prisutan tog proljeća ‹93 u tom Vitezu. Od njega su stradala i djeca.»*

Međutim, primirje se uopće nije poštovalo i upravo su to bili ratni dani s najžešćim borbenim dejstvima obje zaraćene strane u lašvanskoj dolini. Iz Bursaćevog teksta se može zaključuti da samo ARBiH nije poštovala primirje što, također, ne odgovara istini.

Snajpersko djelovanje obje zaraćene strane u srednjoj Bosni jeste bilo intenzivno tokom cijelog oružanog sukoba HVO-a sa ARBiH.

Dovoljno je, kao dokaz tome, spomenuti da je od 530 ukupnih žrtava (boraca HVO-a i hrvatskih civila) na općini Vitez čak 61 ubijeno snajperskim metkom. Važno je znati - što Bursać zbog teme svog teksta nije ni bio dužan reći - da je i na "suprotnoj" strani (bošnjačkoj) broj ubijenih snajperskim djelovanjima od strane HVO-a bio gotovo isti, s razlikom da su snajperisti HVO-a ubijali i bošnjačku djecu, a snajperisti ARBiH nisu ubijali hrvatsku.

Bursać upravo tu iznosi svoju prvu netačnu tvrdnju da su stradala i djeca od snajpera. Doduše, ne kaže izričito koje nacionalnosti, ali moglo bi se s velikom vjerovatnoćom računati da misli na hrvatsku djecu, jer u svom tekstu jasno prikazuje ARBiH kao zločinačku stranu u ovom slučaju.

Ipak, među spomenutih 61 žrtvu (boraca HVO-a i hrvatskih civila) snajperskog djelovanja ARBiH na teritoriju pod kontrolom HVO-a samo je jedno dijete i to sedamnaestogodišnji dječak (Damjanović Dalibor, rođen 1976, ubijen 1. augusta 1993) kojeg je snajperista mogao zgodno zamijeniti za odraslu mušku osobu naročito ako je, a to je bilo s dječacima u ratu vrlo čest slučaj, nosio nešto na sebi od vojničke odjeće.

U svakom slučaju, on je, prema podacima Ureda za obranu HVO Vitez od 24. februara 1994. godine, ubijen kao civil. U istom dokumentu nalazi se podaci za još jednog sedamnaestogodišnjaka kojeg je ubio snajperista ARBiH, ali uz njega stoji pribilješka da je stradao kao borac HVO-a.

Ako je među 61 žrtvom snajperskog djelovanja ARBiH samo jedan sedamnaestogodišnjak onda se ne može nikako reći, kako Bursać kaže, da su žrtve bila i djeca. Nisu, bar ne od strane snajperista ARBiH, ako je mislio na nju. Njegova tvrdnja može se smatrati tačnom samo ako je mislio na snajpersko djelovanje HVO-a prema bošnjačkoj djeci. Jasno je da nije tako mislio.

Od općeg napada HVO-a na ARBiH u Travniku, u večernjim satima 3. juna do 17. juna 1993. vođene su intezivne pješadijske borbe u cijeloj lašvanskoj dolini kojoj pripada i Vitez sa Starim Vitezom, tada nalazio pod opsadom HVO-a. Najintenzivnije tokom cijelog oružanog sukoba HVO-a i ARBiH.

Tokom te dvije sedmice ARBiH je vodila grčevitu borbu da odbrani Travnik od napada HVO-a i mnoga travnička bošnjačka sela koja su se tada nalazila u njegovom okruženju, potom dio Novog Travnika i novotravnička bošnjačka sela pod svojom kontrolom, ali i Stari Vitez koji je HVO neprestano napadao i razarao artiljerijom od 16. aprila.

U tim borbama obje zaraćene strane maksimalno su koristile raspoloživu artiljerijsku podršku svojim jedinicama, a u ovisnosti od svoje snabdjevenosti artiljerijskom municijom. Linije razgraničenja HVO i ARBiH u najvećem dijelu srednje Bosne, a naročito u lašvanskoj dolini, išle su kroz naseljena mjesta tako da je artiljerijsko djelovanje po neprijateljskim linijama odbrane i objektima koje koristi uvijek bilo i po naseljenim mjestima. Osim linija odbrane, obje zaraćene strane su koristile građevinske objekte u naseljenim mjestima za svoje potrebe, te su i na taj način izlagale civile artiljerijskom djelovanju.

Zbog ograničenosti prostora nisam u prilici detaljno opisati svaki taj dan i iznositi podatke o poginulim borcima i civilima na obje strane. Opisat ću u najkraćim crtama samo 10. juni kako bih pokazao da se primirije nije poštovalo ni na jednoj strani i da su oko Viteza i u Vitezu, mjestu stradanja osmero djece hrvatske nacionalnosti, vođene krvave borbe tog dana.

Uz posredovanje UNPROFOR-a Rasim Delić i Milivoj Petković potpisali su 10. juna sporazum o primirju koji je trebao stupiti na snagu istog dana u 14 sati. Član 3 tog sporazuma odnosio se na humanitarni konvoj za Tuzlu koji je HVO već nekoliko dana zadržavao na putu od Tomislavgrada prema srednjoj Bosni. Dogovoreno je da on bezbjedno nastavi put ka svom željenom odredištu.

Nakon 14.00 sati 10. juna snajperista HVO-a u Novom Travniku teško je ranio jednog borca ARBiH i četverogodišnje dijete bošnjačke nacionalnosti. Iz pravca Busovače je ispaljeno osam projektila iz VBR-a 128 mm na uže gradsko područje Zenice. Jedno bošnjačko dijete smrtno je stradalo od artiljerijske vatre u Tolovićima kod Viteza.

"Konvoj radosti", sa oko 500 vozila i 2 000 osoba, krenuo je početkom juna iz Splita s humanitarnom pomoći za Tuzlu. Pod pratnjom UNPROFOR-a je putovao šest dana do Prozora gdje je stigao 6. juna. Zbog intenzivnih borbi HVO-ARBiH u lašvanskoj dolini zadržan je na Makljenu tri dana.

Tokom tih noći hrvatski razbojnici su krali vozila i stvari. U konvoju se nalazio veliki broj žena, djece, poslovnih ljudi i bolesnika. Prema sporazumu o primirju 10. juna, konvoj je s Makljena nastavio ka Gornjem Vakufu. Istog dana u predvečerje je stigao u Trenicu kod Novog Travnika, gdje je zaustavljen radi granatiranja Zenice od strane HVO-a.

Konvoj je ipak krenuo dalje predvođen patrolom UNPROFOR-a. Bez obzira na to, njegov prvi dio HVO je zaustavio kod Franjginih Kuća u blizini Novog Travnika i počeo ubijati vozače. Ubijeno je osam vozača (po nekim izvještajima deset). Drama s vozačima tuzlanskog "Konvoja radosti" kod Novog Travnika desila se isto veče kada su poginula hrvatska djeca u Vitezu.

Ne mogu sa sigurnošću tvrditi šta se od to dvoje desilo koji minut prije. Dakle, prema članu 3 sporazuma o primirju, tuzlanski "Konvoj radosti" je trebao bezbjedno stići na svoje odredište u Tuzlu.

Hrvatsko vijeće odbrane je oskrnavilo potpisano primirje i zvjerski napalo na nezaštićene civile u konvoju. Osim ubijenih, mnogi su pretrpjeli fizičko nasilje. Većina konvoja je opljačkana zajedno s vozilima i novcem putnika.

Da ne bi bilo nejasnoća nepoznavateljima lašvanske doline, Novi Travnik se nalazi veoma blizu mjesta stradanja hrvatske djece u Vitezu 10. juna. Na području općine Novi Travnik vodile su se grčevite borbe tog dana, a koje su se prenosile i na vitešku zbog blizine i povezanosti.

Koliko su to bile žestoke borbe, dovoljan je podatak da je samo u noći 9. na 10. juni poginulo sedam boraca brigade HVO-a Stjepan Tomašević. Jaka borbena dejstva vođena su na Vilenici, ali i u dolini rijeke Bile. Sve su to prostori u neposrednoj blizini mjesta stradanja djece.

Mjesto stradanja nevine djece nije bilo sigurno od posljedica borbenih dejstava za šta odgovornost snosi HVO, a ne ARBiH. Lokacija se nalazi preblizu liniji fronta HVO-ARBiH oko Starog Viteza.

Tu liniju fronta napravio je HVO još 16. aprila od kada je uporno pokušavao zaposjesti Stari Vitez kako bi iz njega protjerao Bošnjake, a vjerovatnije od toga jeste da bi ih pobio kao u obližnjim Ahmićima. Dakle, HVO je doveo rat među hrvatske kuće i u blizinu sve djece, bez obzira na njihovu nacionalnost.

Zbog specifičnosti uslova u kojima su se nalazili civili na obje strane fronta, nije bilo moguće iseliti stanovništvo ni hrvatske ni bošnjačke nacionalnosti iz zone borbenih djelovanja na sigurno mjesto što je obaveza vojnih organa. Tako su nesretni civili zaglavili u blizini linija fronta jer se rat

vodio u urbanim i malim sredinama. Na žalost, za to su plaćali cijenu svojim životima. Sami se nisu mogli niti imali gdje iseliti na sigurnije mjesto, jer ga u lašvanskoj dolini nigdje nije ni bilo ni za koga.

Dodatni problem za sigurnost civila opet je činila vojska koristeći civilne objekte u naseljenim mjestima za svoje potrebe.

Što se tiče konkretne lokacije gdje su nastradala djeca, osim što se ona nalazi svega stotinjak metara od linije HVO-ARBiH oko Starog Viteza, HVO je koristio nekoliko privrednih i poslovnih objekata u njenoj blizini za svoje potrebe i time lokaciju učinio legalnom vojnom metom.

Imao je tu baze za smještaj ljudstva i skladišta materijalno-tehničkih sredstava. Koristio je srednjoškolski centar, Jarugu, radionicu stolarije "Mlakić", Nebašce, Kino "Moša Pijade" i sve druge slične objekte.

Nastradala djeca su se, zapravo, igrala u vrlo opasnoj ratnoj zoni. Bila je opasna zbog blizine fronta i radi korištenja objekata koji su se nalazili u njoj za potrebe HVO-a što ju je, na žalost učinilo legitimnom vojnom metom.

A šta se, ustvari, tu desilo 10. juna 1993. godine?

Hrvatsko vijeće odbrane u Lašvanskoj dolini bilo je od kraja proljeća 1993. u ozbiljnim problemima s nedostatkom artiljerijske municije, ali je imalo na raspolaganju ogromne kapacitete tvornice eksploziva u Vitezu. Inžinjeri iz tvornice pronašli su rješenje kako da iskoriste te potencijale.

Tvornica je počela praviti improvizirane eksplozivne naprave. Vatrogasni aparati, bojleri, veće metalne cijevi i slični objekti punjeni su eksplozivom i ubojitim metalnim komadima (šarafi, svjećice, piljci, šiljci i slično).

Potom su iz katapulta izbacivani na teritoriju pod kontrolom ARBiH (na njene linije odbrane i bošnjačka civilna naselja u njihovoj blizini). Za aktiviranje je korišten običan fitilj. Katapulti su bili veoma kratkog dometa, radi čega su morali biti u blizini linija odbrane ARBiH. Jedna grupa tih katapulta bila je na lokaciji gdje su izginula djeca.

Djelovala je cijelog dana 10. juna po Starom Vitezu. Katapulti nisu pravili zvukove ispaljenja pa nisu uznemiravali stanovnike u blizini svog položaja.

Prema iskazu Ibrahima Abdića, kojeg sam uzeo u istraživanju, tog dana posadom HVO-a koja je opsluživala katapulte i koristila ih prema Starom Vitezu navodno je komandovao Rajković Mladen zvani Mađar.

Iz štaba ARBiH u Starom Vitezu zatražili su od svoje pretpostavljene komande da artiljerijski djeluje po lokaciji odakle je HVO djelovao katapultima na borce i bošnjačke civile stiješnjene na par stotina kvadratnih metara teritorije pod kontrolom ARBiH u Starom Vitezu, i to u potpunom okruženju HVO-a.

Tražili su da "ušutkaju" katapultare, jer su tog dana žestoko tukli. Iz pravca Počulice ARBiH je ispalila jednu ili dvije minobacačke mine 120 mm kojom prilikom su nastradala djeca. Nije postojala nikakva namjera njihovog ubijanja niti su iz Starog Viteza mogli vidjeti djecu. Naročito se djeca nisu mogla vidjeti s Počulice jer je jako udaljena.

Ta lokacija je i zaštićena od bilo kakvog snajperskog djelovanja iz pravca Starog Viteza i ni jedan stanovnik naselja u kojem su djeca stradala nikada nije mogao biti njihova meta.

Postoji nekoliko građevinskih objekata i omanja šuma između mjesta gdje je ARBiH držala liniju odbrane i mjesta stradanja djece. Ibrahim Abdić tvrdi da mu je Marković Mladen zvani Hega rekao da HVO ima snimljen razgovor ARBiH iz Starog Viteza sa svojom pretpostavljenom komandom na Počulici iz kojeg je jasno da je ARBiH iz Starog Viteza tražila djelovanje po katapultima HVO-a, a ne po djeci koja se i ne spominju u tom razgovoru.

Marković je u to vrijeme bio angažiran u centru za prisluškivanje HVO-a što ga čini kredibilnim izvorom ovog podatka. Zainteresirani istražni organi mogu provjeriti sve ove navode kod Abdića, Markovića i Rajkovića.

(Preporod.info)

MONSTRUOZAN ZLOČIN KOJI "NIKO NIJE VIDIO, NI ČUO": 28 GODINA NAKON ŽIVE LOMAČE VIŠEGRAĐANI I DALJE ŠUTE

15. juni 2020.

Kuća Adema Omeragića u Pionirskoj ulici u Višegradu prije 28 godina, 14. juna 1992. godine, bila je mjesto stravičnog zločina na kojem je živo spaljeno najmanje 60 civila bošnjačke nacionalnosti, uglavnom žena, djece i staraca.

Specijalna vojna formacija kojom je komandovao zločinac Milan Lukić, vođa Belih orlova ili Osvetnika, zarobila ih je u višegradskim selima Koritnik i Sase. Trinaest dana poslije, 27. juna u kuću Mehe Aljića na Bikavac Osvetnici su zatvorili i spalili 72 ljudi. Za kratko vrijeme u dvije žive lomače u gradu izgorjelo je blizu 140 ljudi. Paradoksalno, niko od komšija nije čuo, vidio, čak ni osjetio miris spaljenih ljudskih tijela. I pored toga istina je izašla na vidjelo, a grad Višegrad postao paradigmom zločina spaljivanja civila tokom agresije na BiH.

"Kulminacija monstruoznih zločina nad Bošnjacima Višegrada bilo je spaljivanje civila polovinom i krajem juna 1992. godine. Nakon što su ih opljačkali, zatvorili su ih u podrum kuće u Pionirskoj ulici, zakovali prozore i vrata, a kuću zapalili. Najmlađa žrtva bila je beba od dva dana, koja ni ime nije dobila. U one koji su pokušali pobjeći kroz prozore pucali su, te su svi, osim osam osoba, živi izgorjeli. Ismeta Kurspahić je ubijena dok je pokušavala pobjeći iz kuće. Žalbeno vijeće Haškog tribunala je utvrdilo je da je mogući uzrok smrti strijelna rana. Vijeće je zaključilo da su napolju stajali muškarci koji su pucali u ljude koji su pokušavali pobjeći iz kuće. Posmrtni ostaci Ismete Kurspahić su ekshumirani u primarnoj masovnoj grobnici na mezarju Stražište u Višegradu 2009. godine. Pretresno vijeće Haškog tribunala je utvrdilo da je zločinac Milan Lukić taj koji je zatvorio vrata, stavio zapaljivu napravu u prostoriju i tako zapalio kuću, kao i da je pucao u prozore kuće.

Milan Lukić je osuđen na doživotnu kaznu zatvora, a njegov rođak, Sredoje Lukić na 27 godina zatvora, dok je za učešće u zločinu, na 15 godina osuđen i Mitar Vasiljević koji je nakon odslužene 2/3 kazne pušten na slobodu i u Višegradu dočekan kao heroj", podsjeća Ermin Kuka, viši naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

Gdje su kosti ubijenih?

Za spaljivanje civila u Pionirskoj ulici pred Sudom BiH na 20 godina zatvora osuđen je i Radomir Šušnjar, koji je uhapšen u Francuskoj 2014. godine, a u aprilu 2016. godine Sud u Parizu je donio odluku o njegovom izručenju pravosuđu BiH.

"Ovo su glavni vinovnici zločina koji su pravosnažno presuđeni, međutim oni su svakako imali podršku i drugih vojnika koji još uvijek nisu otkriveni i procesuirani. Zabrinjava dugogodišnji zavjet šutnje izvršilaca ovog stravičnog zločina, ali i svih komšija Višegrađana srpske nacionalnosti. Nemoguće je bilo učiniti tako gnusan i monstruozan zločin, pomno planiran i organiziran, a da samo nekolicina pojedinaca zna za to", smatra Kuka.

Foto: E. A./Klix.ba

Dodaje da je sjećanje na zločin u Pionirskoj ulici ujedno i poruka preživjelih žrtava svima koji raspolažu informacijama da otkriju gdje se nalaze posmrtni ostaci spaljenih bošnjačkih civila.

"Svaka žrtva, neovisno kojoj nacionalnoj, etničkoj ili vjerskoj skupini pripadala, zaslužuje da se zna i označi mjesto njenog vječnog smiraja. To će ujedno značiti i smiraj preživjelima, da znaju gdje su ukopani njihovi najmiliji, a može biti i podrstrek za obnovu radikalno narušenog međuetničkog povjerenja i suživota", ističe Kuka.

Zločin kod Olova

U vrijeme izvršenja zločina u Pionirskoj, pripadnici srpskih vojnih formacija jedan broj Bošnjaka iz Višegrada potrpali su u kamione i autobuse i povezli prema Olovu. Konvoj je zaustavljen kod sela Kolakovići, na putu Knežina – Olovo, žene i djeca su istjerani iz vozila i rečeno im je da idu prema muslimanskom selu, a muškarcima da se vraćaju u Višegrad.

"Pustili su ih jer su mještani Kolakovića zarobili predsjednika SDS Olovo i Srpske opštine Olovo vojvodu Milovana Žigića i osam ljudi iz njegove garde i tražili pregovore o oslobađanju izbjeglica iz Višegrada. Tokom pregovora došlo je do pucnjave u kojoj je ranjen Miladin Gavrić, brat komandanta trećeg bataljona 2. rmtbr Neđe Gavrića. Na kraju je postignut dogovor, izbjeglice su prebačene do Olova, a vojvoda s gardom je pušten. Međutim, izdvojene muškarce su odvezli kod sela Kalimanići u Sokocu i dan kasnije ih strijeljali. Njihova tijela su pronađena u jami Paklenik. Ovaj zločin je preživio samo Ferid Spahić, koji je u tom trenutku bio na začelju kolone", ističe Kuka.

Zbog učešća u ubistvima 49 osoba 15. juna 1992. godine kod jame Paklenik Sud BiH osudio je Miloša Pantelić na 15, a Predraga Milisavljevića na 20 godina zatvora. Stravični događaji kao dio tragične historije Bošnjake krajem 20 stoljeća, zapravo su nastavak okrutnosti počinjenih u Drugom svjetskom ratu u Istočnoj Bosni, tvrdi Kuka.

"Četnici su i tada činili brojne zločine, zatvarali muslimane u kuće koje su palili. U Kopačima kod Goražda u novembru 1941. godine spaljeno je više od 100 civila, u selu Drokan kod Višegrada u martu 1942. godine zapaljene su 84 osobe, u Kamenici kod Višegrada u proljeće 1942. godine spaljene su 44 osobe, u Klašniku kod Višegrada u proljeće 1942. godine spaljeno je 26 civila, u selu Stari Brod kod Višegrada u novembru 1942. godine preko 400 civila je izgorjelo. Bezosjećajnost, monstruoznost i brutalnost obilježja su ovoga nečovječnog čina", ističe Ermin Kuka.

HISTORIOGRAFIJA I HISTORIJSKI IZVORI O GENOCIDU U SREBRENICI

10. juli 2020.

Rad naučne saradnice Instituta Merise Karović Babić, objavljen u zborniku Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, "Prilozi o historiografiji Bosne i Hercegovine (2001-2007)", pod naslovom: *Historijski izvori i historiografija o genocidu u Srebrenici*, Posebna izdanja, ANUBiH CLXXXVII, OHN, 47/2, 2020, str. 21-68.

INSTITUT ZA ISTRAŽIVANJE ZLOČINA DIGITALIZIRAO BIBILOTEKU SVOJIH IZDANJA

13. juli 2020.

Biblioteka Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu raspolaže nezanemarljivim brojem publikacija koje s različitih aspekata – pravnog, historijskog, sociološkog, psihološkog – osvjetljavaju zločine u Bosni i Hercegovini počinjene u razdoblju 1992–1995.

Institut je od svoga osnivanja do danas izdavač preko stotinu naučnoistraživačkih publikacija istraživača koji su svojim nesebičnim trudom i zalaganjem odgovorili na mnoga pitanja koja se tiču zločina, ali i otvorili nova na koja tek treba dati odgovore.

Kako bismo naučnoistraživačkim radnicima, ali i svima drugima koji istražuju, izučavaju, koji žele naučiti ili pak informirati se o agresiji na Bosnu i Hercegovinu olakšali pristup neophodnoj građi, na našoj web-stranici od danas će biti dostupno stotinu Institutovih publikacija, a uskoro će se i sva ostala izdanja Instituta digitalizirati i naći na našoj stranici.

Digitalizacijom bibliotečke građe nastojimo zubu vremena oteti istinu koja bi u suprotnom otišla u zaborav sa svojim svjedocima. To je samo jedan u nizu projekata kojim će Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu obilježiti dvadeset petu godišnjicu genocida u Srebrenici.

KAKO JE GENERAL VRS-A DRAGIŠA MASAL ZA ZLODJELA NAGRAĐEN BISTOM U VIŠEGRADU

2. septembar 2020.

Objavljeno na Klix.ba 25. augusta 2020. godine

Na širem području Višegrada u posljednje dvije decenije podignuto je više spomenika u čast ratnim zločincima, a danas uglavnom služe za okupljanja pripadnika ravnogorskog pokreta i druge manifestacije koje ne simboliziraju ništa dobro.

U Gornjem Vardištu kod Višegrada u kompleksu "Krstića dvori" Vojkan Krstić, načelnik Centra za spašavanje Srbije, prije godinu dana podigao je bistu ratnom generalu Vojske RS-a i Srbije Dragiši Masalu. Obojica su porijeklom iz Vardišta, a Krstić je u javnosti stalno isticao da mu je želja podići spomenik jednom od najpoznatijih Višegrađana koji se "istakao u odbrambeno-otadžbinskom ratu".

O masovnim ubistvima, protjerivanju i zločinima nesrpskog stanovništva, pod komandom "srpskih junaka" poput Dragiše Masala, ni riječi, iako činjenice govore drugačije.

Ko je bio Dragiša Masal?

Dragiša Masal, profesionalni oficir bivše JNA i general-potpukovnik Vojske Republike Srpske rođen je 1951. godine u Vardištu kod Višegrada. Vojsci RS-a priključio se 19. maja 1992. godine, na dan kada je formalno agresorski Užički korpus bivše JNA, na zahtjev UN-a, napustio Višegrad nakon počinjenih zločina i progona nesrpskog stanovništa iz doline Drine.

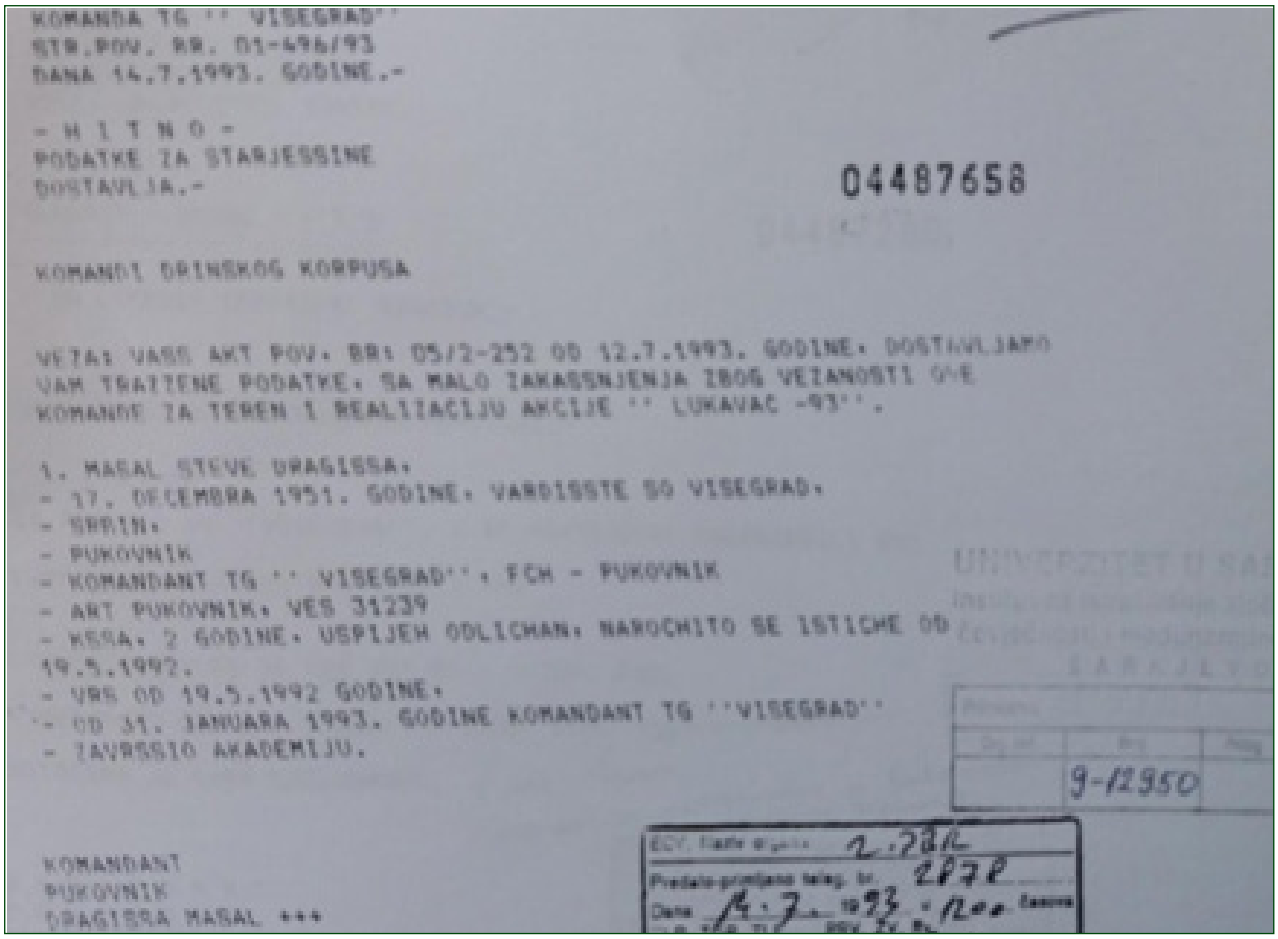

KOMANDA TG '' VISEGRAD''
STR.POV. BR. 01-496/93
DANA 14.7.1993. GODINE.-

- H I T N O -
PODATKE ZA STARJESSINE
DOSTAVLJA.-

04487658

KOMANDI DRINSKOG KORPUSA

VEZAI VASS AKT POV. BR: 05/2-252 OD 12.7.1993. GODINE. DOSTAVLJAMO
VAM TRAZENE PODATKE. SA MALO ZAKASNJENJA ZBOG VEZANOSTI OVE
KOMANDE ZA TEREN I REALIZACIJU AKCIJE '' LUKAVAC -93''.

1. MASAL STEVE DRAGISSA.
- 17. DECEMBRA 1951. GODINE. VARDISSTE SO VISEGRAD.
- SRBIN.
- PUKOVNIK
- KOMANDANT TG '' VISEGRAD''. FCH - PUKOVNIK
- ART PUKOVNIK. VES 31239
- KSSA. 2 GODINE. USPIJEH ODLICHAN. NAROCHITO SE ISTICHE OD
19.5.1992.
- VRS OD 19.5.1992 GODINE.
- OD 31. JANUARA 1993. GODINE KOMANDANT TG ''VISEGRAD''
- ZAVRSSIO AKADEMIJU.

KOMANDANT
PUKOVNIK
DRAGISSA MASAL +++

UNIVERZITET U SA
9-12950
2.7.93

"To je bilo formalno jer je Užički korpus iza sebe ostavio dobro naoružane srpske vojne formacije (Arkanovci, Beli orlovi, Šešeljevci, četnici) kojima se priključio veliki broj vojnika bivše JNA, rezervista Užičkog korpusa, koji su uniforme JNA zamijenili četničkim. To je uradio i Dragiša Masal, tada visoki oficir bivše JNA koji je od 31. januara 1993. godine obavljao dužnost komandanta TG 'Višegrad'. Imao je dobre veze u bivšoj JNA pa je mogao bez problema nabaviti municiju i rakete iz Srbije koje su koristili na višegradskom i goraždanskom ratištu za progon i ubijanje civila. Primjera radi, u dokumentu od 8. aprila 1993. godine, upućenom tzv. Glavnom štabu Vojske Republike Srpske, traži saglasnost za preuzimanje municije (raketa i metaka) koju su obezbjedili u RZ Kragujevac", ispričao je za Klix.ba Ermin Kuka, naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

Kuka podsjeća da je Dragiša Masal u naređenju za daljnja agresorska djelovanja u operaciji "Zvijezda 94", od 11. aprila 1994., ispoštovao naredbu ratnog zločinca Ratka Mladića u kojoj je između ostalog stajalo "Gurajte energično naprijed, ne osvrćite se na ovo što se oko nas dešava. Turci moraju nestati sa ovih prostora".

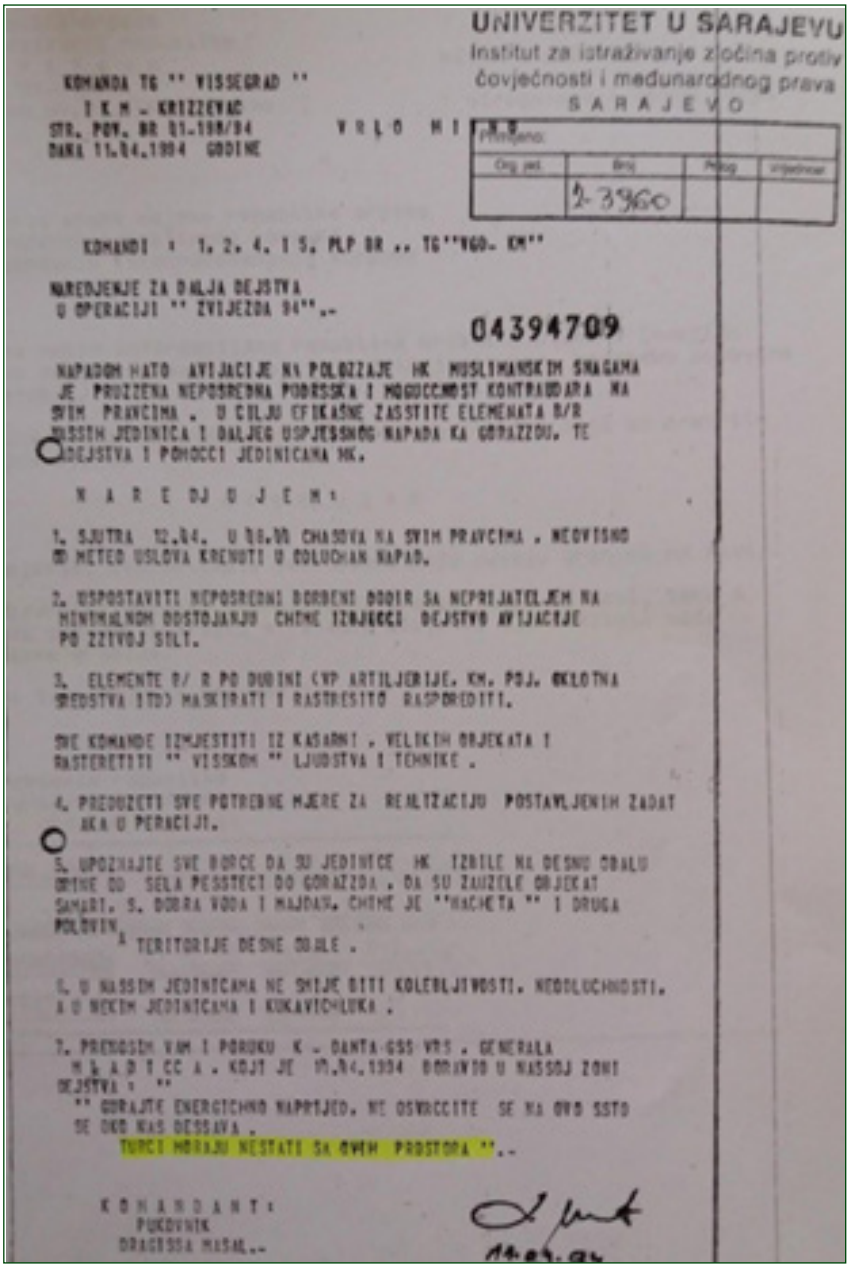

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
SARAJEVO

Primljeno:
Org. jed. | Broj 2-3960 | Prilog | Vrijednost

KOMANDA TG "" VISEGRAD ""
I K M - KRIZEVAC
STR. POV. BR 01-198/94
DANA 11.04.1994 GODINE

V R L O H I T N O

KOMANDI : 1. 2. 4. I 5. PLP BR .. TG""960- KM""

NAREDJENJE ZA DALJA DEJSTVA
U OPERACIJI "" ZVIJEZDA 94"".-

04394709

NAPADOM HATO AVIJACIJE NA POLOZAJE HK MUSLIMANSKIM SNAGAMA JE PRUZENA NEPOSREDNA PODRSKA I MOGUCNOST KONTRAUDARA NA SVIM PRAVCIMA . U CILJU EFIKASNE ZASTITE ELEMENATA B/R SVIH JEDINICA I DALJEG USPJESNOG NAPADA KA GORAZDU. TE DEJSTVA I POMOCI JEDINICAMA HK.

N A R E DJ U J E M :

1. SJUTRA 12.04. U 06.00 CHASOVA NA SVIM PRAVCIMA . NEOVISNO OD METEO USLOVA KRENUTI U ODLUCAN NAPAD.

2. USPOSTAVITI NEPOSREDNI BORBENI ODNOS SA NEPRIJATELJEM NA MINIMALNOM ODSTOJANJU CIME IZBJEGCI DEJSTVO AVIJACIJE PO ZIVOJ SILI.

3. ELEMENTE B/ R PO DUBINI (VP ARTILJERIJE. KM. POJ. OKLOPNA SREDSTVA ITD) MASKIRATI I RASTRESITO RASPOREDITI.

SVE KOMANDE IZMJESTITI IZ KASARNI . VELIKIH OBJEKATA I RASTERETITI "" VISOKOM "" LJUDSTVA I TEHNIKE .

4. PREDUZETI SVE POTREBNE MJERE ZA REALIZACIJU POSTAVLJENIH ZADATAKA U OPERACIJI.

5. UPOZNAJTE SVE BORCE DA SU JEDINICE HK IZBILE NA DESNU OBALU RIJEKE OD SELA PESSTECI DO GORAZDA . DA SU ZAUZELE OBJEKAT SAMARI. S. DOBRA VODA I MAJDAN. CIME JE ""HACHETA "" I DRUGA POLOVINA TERITORIJE DESNE OBALE .

6. U NASSIM JEDINICAMA NE SMIJE BITI KOLEBLJIVOSTI. NEODLUCNOSTI. A U NEKIM JEDINICAMA I KUKAVICHLUKA .

7. PRENOSIM VAM I PORUKU K - DANTA-GSS VRS . GENERALA M L A D I C A . KOJI JE 11.04.1994 BORAVIO U NASSOJ ZONI DEJSTVA : ""
"" GORAJTE ENERGICHNO NAPRIJED. NE OSVRCCITE SE NA OVO SSTO SE OKO NAS DESSAVA .
TURCI MORAJU NESTATI SA OVIH PROSTORA "".-

K O M A N D A N T :
PUKOVNIK
DRAGISSA MASAL.-

"**Masal se predano uključio u najokrutnije etničko čišćenje i progon nesrpskog stanovništva iz doline Drine**. Masovna ubistva, sistematično protjerivanje lokalnog stanovništva i plansko uništavanje njihovih kulturno povijesnih spomenika i vjerskih objekata obilježili su njegov ratni put, a njegovo 'junaštvo' je slavljenje zločina, progona i etničkog čišćenja i uništavanja džamija", ističe Kuka.

Nagrade za masovna ubistva i etničko čišćenje

Dodaje kako je Masal bio glavni promotor i sudionik etničkog čišćenja za što je uredno nagrađivan novčanim potporama iz Srbije.

"Vojna pošta broj 7111 Han Pijesak izdala je pukovniku Dragiši Masalu Uvjerenje o učešću u izvršavanju zadataka u zoni borbenih djelovanja, radi rješavanja staža osiguranja, tj. radi obezbjeđenja novčanih primanja koja je dobijao iz Srbije", pojašnjava Kuka.

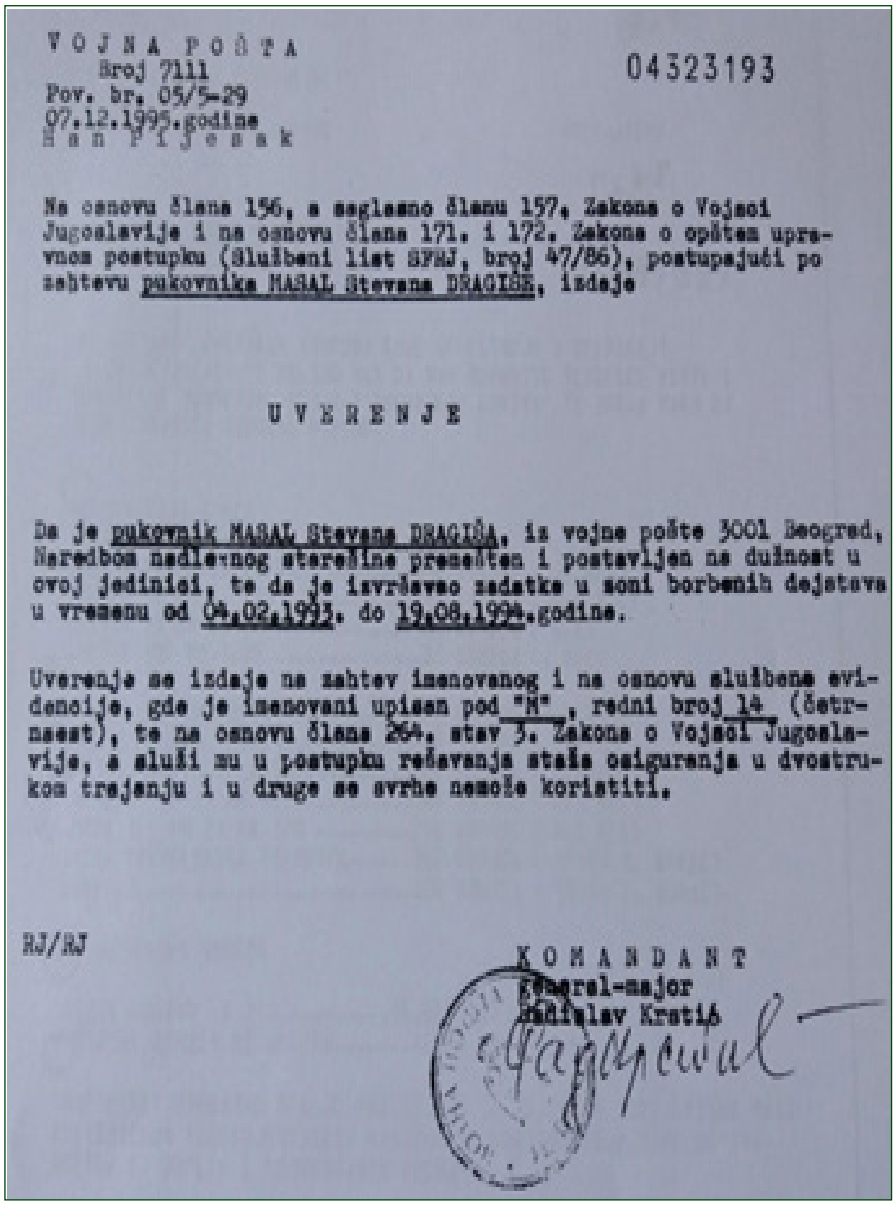

VOJNA POŠTA
Broj 7111
Pov. br. 05/5-29
07.12.1995.godine
Han Pijesak

04323193

Na osnovu člana 156, a saglasno članu 157. Zakona o Vojsci Jugoslavije i na osnovu člana 171. i 172. Zakona o opštem upravnom postupku (Službeni list SFRJ, broj 47/86), postupajući po zahtevu pukovnika MASAL Stevana DRAGIŠE, izdaje

U V E R E N J E

Da je pukovnik MASAL Stevana DRAGIŠA, iz vojne pošte 3001 Beograd, Naredbom nadležnog starešine premešten i postavljen na dužnost u ovoj jedinici, te da je izvršavao zadatke u zoni borbenih dejstava u vremenu od 04.02.1993. do 19.08.1994.godine.

Uverenje se izdaje na zahtev imenovanog i na osnovu službene evidencije, gde je imenovani upisan pod "M", redni broj 14 (četrnaest), te na osnovu člana 264. stav 3. Zakona o Vojsci Jugoslavije, a služi mu u postupku rešavanja staža osiguranja u dvostrukom trajanju i u druge se svrhe nemože koristiti.

RJ/RJ

KOMANDANT
general-major
Miodrag Kratić

Dragiša Masal je upamćen kao osoba koja je komandovala, rukovodila i naređivala akcije TG "Višegrad" koje su rezultirale brojnim pojedinačnim i masovnim stradanjima civila na širem području Višegrada i Goražda.

"Naročito se to odnosi na neselektivno granatiranje civilnih ciljeva u Goraždu, 'zaštićenoj zoni UN-a' od aprila 1993. godine. Navedene činjenice su potvrđene brojnim dokumentima i svjedočenjima prilikom suđenja Ratku Mladiću u Haškom tribunalu, na kome je Dragiša Masal učestvovao u svojstvu svjedoka odbrane. I umjesto da svjedoči u konkretnom predmetu tužiteljstvo je prezentiralo niz dokumenta koji su ga teretili za zločine počinjene protiv nesrpskog stanovništva i time ga dovelo u situaciji da se morao braniti zbog svoje ratne prošlosti. Budući da je preminuo 2017. godine, nije procesuiran i osuđen kao ratni zločinac. Znači, tužiteljstvo nije imalo priliku dokazati cjelovitu istinu o jezivim zločinima pukovnika Masala počinjenim prvenstveno protiv civilnog stanovništva", kaže Kuka.

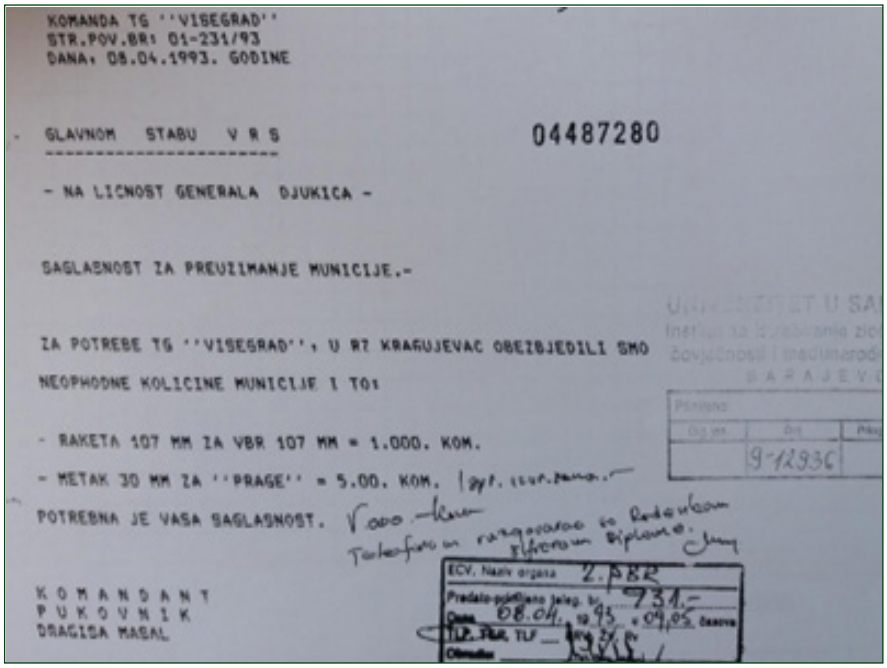

KOMANDA TG ''VISEGRAD''
STR.POV.BR: 01-231/93
DANA: 08.04.1993. GODINE

GLAVNOM STABU V R S

04487280

- NA LICNOST GENERALA DJUKICA -

SAGLASNOST ZA PREUZIMANJE MUNICIJE.-

ZA POTREBE TG ''VISEGRAD'', U RT KRAGUJEVAC OBEZBJEDILI SMO NEOPHODNE KOLICINE MUNICIJE I TO:

- RAKETA 107 MM ZA VBR 107 MM = 1.000. KOM.
- METAK 30 MM ZA ''PRAGE'' = 5.00. KOM.

POTREBNA JE VASA SAGLASNOST.

K O M A N D A N T
P U K O V N I K
DRAGISA MASAL

Provokacije dolaze iz Srbije

Spomenik Masalu u Vardištu je indikativna činjenica da većinu ovakvih "manifestacija" na području Višegrada organiziraju udruženja i organizacije iz susjedne Srbije, smatra Kuka.

"Spomen krst sa imenima ruskih plaćenika i dobrovoljaca koji su poginuli na ratištima oko Višegrada podigli su članovi Udruženje veterana '12. April' iz Kosovske Mitrovice. Na obilježavanju godišnjica hapšenja zločinca Draže Mihailovića velika većina pripadnika Ravnogorskog četničkog pokreta, kao i većina provokacija, dolazi iz Srbije. I dok mali broj povratnika Bošnjaka nastoji živjeti normalno s komšijama Srbima, s druge strane dolaze pojedinci i organizacije koji slave zločine i ljude sa upitnom ratnom prošlošću. Podizanje spomenika takvim ljudima šalje lošu poruku suživotu u Višegradu. Na sve načine se od prijeratnog multietničkog Višegrada pokušava napraviti etnički čist grad i tako, u mirno doba, provesti velikosrpski ciljevi o etnički čistim srpskim teritorijama na području Istočne Bosne", ističe Ermin Kuka.

Dragiša Masal je preminuo u martu 2017. godine. Nikada nije odgovarao za ratne zločine počinjene na području Višegrada, Goražda i za otmicu u Štrpcima.

SUICIDALNI GENOCID - OSLOBOĐENJE

9. septembar 2020.

OSLOBOĐENJE • SRIJEDA, 9. SEPTEMBAR/RUJAN 2020.

Genocid nad Bošnjacima, Srebrenica 1995-2020. - Uzroci, razmjere i posljedice (1)

Suicidalni genocid

Ako u jednoj državi obrazovanje, zdravstvo i sigurnost stagniraju, čemu to sluti? Propasti! I ta propast, što je tako tragično, jako je blizu

"Neque ea quae sentio audeam neque ea quae non sentio, velim scribere", u prijevodu: Nemam smjelosti da o onome što mislim pišem, a isto tako ne želim pisati ono što ne mislim.

(Ciceron)

Nakon što se navršilo dvadeset pet godina otkako je proveden genocid nad muslimanima unutar teritorija Bosne i Hercegovine, isto toliko godina naporedo se radao, rastao i jačao društveni fenomen suicidalni genocid. Zarad kompleksnosti i strukture, bosanskohercegovačko društvo je u dosadašnjoj literaturi uvijek na-

Narod zna da stanje nije dobro

likovalo nekakvoj vrsti utopije. Prije a i poslije rata, a znaju to akademici, niti jedan autor srbijanskog porijekla nikada nije napisao koliko je dan red o tome da je u Bosni i Hercegovini jedan osebujan način života, tj. da vlada društvena harmonija među svim postojećim različitostima unutar tri naroda koja su većinski zastupljena(?).

Dragocjen primjer

Što se tiče literature autora muslimanskog porijekla, tomovi su pisani o tome kako je Bosna i Hercegovina dragocjeni primjer, ne suživota, već zajedničkog života triju naroda različitog porijekla, religijskog opredjeljenja i njihove autonomne tradicije(?) - da, čak i poslije rata! Nije li onda čista utopija vjerovati jednoj i drugoj strani? Naravno da jeste. Moguće je razumjeti šta pokušavaju svojim autorskim angažmanom uraditi srbijanski autori... Ali smisao nestaje kada se dođe do promišljanja o tome zašto muslimanski autori toliko potenciraju takozvani zajednički život u svojim radovima i to sa ljudima koji su nad narodom, od kojih i sami vode porijeklo, izvršili genocid(?). Rade li to oni iz straha da se ponovo ne desi ista nesreća ili zbog naivnosti(?).

Laž nije dobra pa čak i ako ona jeste u službi mira! Mira među pomenutim narodom nema. To je istina. I takva treba da se prihvati, najprije. Suludo vjerovanje u napredak a bez da se taj napredak gradi na sigurnim temeljima, nalikuje pravljenju kuće od karata u prostoriji sa otvorenim prozorom. Pomenuti "temelj" bi značio retroričku spletku koja glasi "ostaviti što je bilo iza sebe; gledati napijed i ne osvrtati se na prošlost", "otvoren prozor" jeste nikad prevaziđena ideja velike Srbije (koja ni dan-danas ne jenjava!) u svijesti Srba i u svijesti bosanskih pravoslavaca - koji iz milja sebe nazivaju Srbima.

Suicidalni genocid odnosi se na bosanske muslimane, koji sada raznim metoda, djelomično svjesno - djelomično nesvjesno(?), podižu ruku sami na sebe. Rade to tako što dopuštaju i štaviše sudjeluju u narušavanju obrazovnih institucija, tako što gledaju svojim očima kako medicinski sistem propada i tako što su dopustili da se osjećaju nesigurno, u svojoj domovini, jer vojska i policija više nije ona koja pripada narodu, koja njima treba da služi, štiti ili - ne(?), ona je pod punom kontrolom nekoliko ljudi sa vrha vlasti ili njihovih produženih ruku, kao i prethodno pomenuta dva segmenta.

Ako u jednoj državi obrazovanje, zdravstvo i sigurnost stagniraju, čemu to sluti? Propasti! I ta propast, što je tako tragično, jako je blizu. A kako se pretpostavlja to "blizu"? Narod je prihvatio stanje onakvo kakvo jeste, a isti taj narod zna - stanje nije dobro! Zastrašujući prizor...

Posao za hrabre

Kako su se to muslimani doveli u pomenuto stanje, bit će objašnjeno kroz naslovljenu temu. Cilj teme nije samo da se produbi, pojasni dati problem - suicidalni genocid, već da se u skorije vrijeme proenisli i na jednoj višoj razini, možda od njega i načini studija (što bi bio posao za one hrabre!) i da jednom narod Bosne i Hercegovine bude primjer "kako treba", a ne "kako ne treba" raditi, tj. djelovati. Jer Bosna i Hercegovina kroz povijest bila je ništa više no njen narod u tom vremenskom okviru. Bosna i Hercegovina danas je loša(?) Dobro, ali najprije odgovoriti na pitanje: Kakav je njen sadašnji narod koji je predstavlja i tim predstavljanjem (a misli se na djelovanje, poboljšanje vlastitih života) šalje sliku cijelom svijetu?

Ključne riječi: Suicidalni genocid, opća kultura, učenost, akademija, troglavo predsjedništvo, anarhija, teritorij, zakoni, sudbina poštećenog, sudbina tirana, (ne)demokratija, revolucija ili rat, porovno uspostavljanje vlasti, novi početak.

Autorica: Medina Adanalić, studentica Filozofskog fakulteta Univerziteta u Tuzli.

(Sutra: Srebrenica u centru "forenzičkog zaokreta")

Povodom obilježavanja 25. godišnjice genocida u Srebrenici, Univerzitet u Sarajevu, Univerzitet u Tuzli, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava UNSA i Institut za historiju UNSA organizuju međunarodnu naučnu konferenciju Genocid nad Bošnjacima Srebrenica 1995-2020. - Uzroci, razmjere i posljedice, koja će pod pokroviteljstvom predsjedavajućeg Predsjedništva BiH Šefika Džaferovića biti održana 19. oktobra u sarajevskoj Vijećnici. Predsjednici Organizacionog odbora konferencije su prof. dr. Rifat Škrijelj, rektor UNSA, i prof. dr. Nermina Hadžigrahić, rektorica Univerziteta u Tuzli. Predsjednik Naučnog odbora je akademik prof. dr. Mirko Pejanović. Na konferenciji će učestvovati više od 70 naučnih radnika i istraživača iz 12 zemalja. Cijeneći značaj ovog skupa, Oslobođenje objavljuje sažetke pojedinih radova koji će biti prezentirani na konferenciji.

Dnevni list „Oslobođenje“ podržalo je organizaciju Međunarodne naučne konferencije „**Genocid nad Bošnjacima, Srebrenica 1995-2020: Uzroci, razmjere i posljedice**“, koja će, povodom obilježavanja 25. godišnjice genocida u Srebrenici, biti održana 19. oktobra 2020. godine u sarajevskoj Vijećnici.

U ovom dnevnom listu će, putem redovnih feljtona, biti objavljeni najzanimljiviji apstrakti prijavljenih učesnika Konferencije, a prvi feljton objavljen je u srijedu, 9. 9. 2020. godine.

PROF. DR. RASIM MURATOVIĆ IZABRAN ZA DIREKTORA INSTITUTA ZA ISTRAŽIVANJE ZLOČINA

22. septembar 2020.

U skladu sa Zakonom o naučnoistraživačkoj djelatnosti Kantona Sarajevo, Statutom UNSA i Poslovnikom o radu Vijeća Instituta za direktora Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, za mandatni period 2020–2024. godine, izabran je prof. dr. Rasim Muratović, inače naučni savjetnik u Institutu.

Izborna sjednica Vijeća Instituta održana je 21. septembra 2020. godine, uz poštivanje epidemioloških mjera. Prof. dr. Muratović dobio je većinu glasova članova Vijeća Instituta.

U svom Programu rada i razvoja Instituta za naredne četiri godine prof. dr. Rasim Muratović istakao je važnost jačanja pozicije Instituta kao punopravne članice Univerziteta u Sarajevu, te jačanje Instituta kao vodeće javne naučne ustanove u zemlji i regiji koja se bavi naučnim istraživanjem zločina protiv mira, zločina genocida i drugih teških povreda međunarodnog humanitarnog prava.

Istakao je važnost adekvatnog čuvanja arhivskog i bibliotečkog fondusa Instituta u budućnosti. To je moguće napraviti jedino trajnim zbrinjavanjem uposlenika Instituta, Arhiva i Biblioteke Instituta. Poznato je da je početkom godine Institut iseljen iz prostorija u krugu Opće bolnice u kojima je boravio petnaestak godina. To je učinjeno zbog potreba korištenja tog objekta za formiranje izolatorija. Institutu, kao i Univerzitetu, obećana su sredstva za trajno rješavanje smještaja Instituta u Kampusu UNSA. Svakako da je smještaj uposlenika, adekvatnija mogućnost analiziranja arhivske građe i bibliotečkog fonda preduvjet za razvoj institucije, te se očekuje potpuno razumijevanje Vlade Kantona Sarajevo i ispunjenje obećanja koje je dato Institutu i Univerzitetu u cjelini. U budućnosti

će se još snažnije sarađivati s istražnim i sudskim instancama, a adekvatna mogućnost analize i pripremanja građe, odnosno rješavanja smještaja uposlenika, Arhiva i Biblioteke Instituta preduvjet je i tiha aktivnosti.

Prof. dr. Rasim Muratović također je istakao da će u budućnosti Institut češće pripremati naučne konferencije, okrugle stolove, rasprave i adekvatnije promovirati svoje uposlenike i svoja izdanja. Posebno će staviti naglasak na formiranju i dostupnosti elektronske biblioteke Instituta.

Istaknuta je važnost objavljivanja godišnjaka Instituta na bosanskom i engleskom jeziku u narednom mandatnom periodu.

S obzirom na to da je za Institut veoma važan terenski rad na naučnoistraživačkim projektima, a da budžetima nisu odvojena sredstva, planirano je iznaći načine i modele stabilizacije tog segmenta djelovanja Instituta. Ista stvar je i s finansiranjem, odnosno sufinansiranjem izdanja Instituta, kao i njihove promocije.

Prof. dr. Rasim Muratović je u svom Programu rada i razvoja, između ostalog, istakao i da osnovni cilj postojanja i rada ove naučne institucije treba biti mir, uspostava i održavanje mira kao jedine alternative svemu onome što nosi njegova suprotnost, a to je rat, zločini protiv ljudi i imovine, stradanja, protjerivanja, fizičke i duševne patnje, genocid kao paradigma zločina. Poruka koju treba poslati svaki rad, svaka studija, svaka knjiga koji budu objavljeni u Institutu treba biti: Nikad više! Ne kao isprazna fraza, nego kao žestoko upozorenje utemeljeno na stradanju Sarajeva i Bosne i Hercegovine u cjelini, koje opominje da mir i zajednički život nemaju alternativu.

PORUKA NAUČNIKA IZ SARAJEVA: GENOCID U SREBRENICI JE PLANETARNO PITANJE

1. oktobar 2020.

Međunarodna naučna konferencija o genocidu u Srebrenici (Foto: Fena)

U Sarajevu je danas predstavljen sadržaj Međunarodne naučne konferencije "Genocid nad Bošnjacima, Srebrenica 1995-2020: Uzroci, razmjere i posljedice". Organizatori su Sarajevski i Tuzlanski univerzitet, a naučnici su jedinstveni u stavu da se nikad nikom ne ponovi i negiranje genocida mora biti zakonom zabranjeno.

Direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti Univerziteta u Sarajevu (UNSA) Rasim Muratović je poručio da je ova konferencija, kako je izjavio, prilog naučnoj istini o onome što se dešavalo u Srebrenici u julu 1995. godine. Ukazao je na to o čemu će biti riječi na konferenciji.

"Bit će četiri panela s različitim temama - historijske, psihološke i sociološke do medicinskih i bioloških. Kompletna naučna misao će dati svoje odgovore na sve ono što je do sada bilo poznato", naveo je Muratović i najavio da će poslije konferencije biti objavljen i zbornik radova o ovoj temi.

Kako je kazao, o tome kako se danas živi u Srebrenici govorit će naučnici koji žive u ovom gradu ili su porijeklom iz ovog grada.

U naučnom odboru koji je pripremao konferenciju bio je profesor Mirko Pejanović koji smatra da je genocid u Srebrenici, kako je rekao, planetarno pitanje.

"Čovječanstvo ima odgovornost prema nečemu što je solidarnost da se posljedice tog genocida preveniraju i otklanjaju kako bi se ljudi koji su se vratili tamo mogli organizovati i živjeti, kako bi se vratili oni koji žele, a ima ih puno te kako bi omogućili da Srebrenica ima demografsko oživljavanje", dodao je.

Predstavljen sadržaj Međunarodne naučne konferencije o genocidu u Srebrenici (Foto: I. Š./Klix.ba)

Smatra da ako Srebrenica ne može dobiti novi, poseban politički, administrativni status, onda treba dobiti, kako je kazao, razvojni status. Osim ekonomskog razvoja, pozvao je na to da se u ovom gradu poštuju ljudska prava.

"Srebrenica ne treba biti jednogodišnje mjesto odlaska i obilježavanja, već grad koji ima poseban društveni i razvojni status u ovoj državi. Taj status treba osigurati podrškom Evropske unije i potrebno je spriječiti osporavanje i negaciju genocida", zaključio je Pejanović.

Rektor UNSA Rifat Škrijelj je istakao da će poruka konferencije biti da se genocid ne ponovi. On je pozvao domaće političare i institucije, prije svega parlamente, da osude genocid.

"Bosna i Hercegovina ne bi trebala imati nijednog pojedinca koji negira genocid. To je prvo da bi bili poštovani pravda i zakon", izjavio je.

Profesor Amir Kulaglić, preživjela žrtva genocida u Srebrenici i ministar za boračka pitanja Tuzlanskog kantona, očekuje u domaćoj i stranoj javnosti revitaliziranje života u ovom gradu. Smatra da se u tom cilju prije svega treba obratiti državnim organima.

Na konferenciji će učestvovati više od 70 osoba iz nekoliko zemalja svijeta među kojima su i Sjedinjene Američke Države.

Izvor: Klix.ba

PODRŠKA KANTONA SARAJEVO MEĐUNARODNOJ NAUČNOJ KONFERENCIJI „GENOCID NAD BOŠNJACIMA 1995-2020: UZROCI, RAZMJERE I POSLJEDICE“

15. oktobar 2020.

Međunarodna naučna konferencija „Genocid nad Bošnjacima, Srebrenica 1995 – 2020: uzroci, razmjere i posljedice“ održat će se u ponedjeljak 19. oktobra u Vijećnici. Planirano je da učešće uzme 76 eminentnih stručnjaka čiji će se radovi naći u zborniku iz kojeg će učiti buduće generacije.

Ovim povodom, premijer Kantona Sarajevo Mario Nenadić razgovarao je danas sa predsjednikom Naučnog odbora ove konferencije akademikom Mirkom Pejanovićem i rektorom Univerziteta u Sarajevu Rifetom Škrijeljem, te direktorima Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava i Instituta za historiju UNSA Rasimom Muratovićem i Sedadom Bešlijom.

Sastanku su prisustvovali ministrica pravde i uprave Mersa Kustura, ministar za obrazovanje, nauku i mlade Anis Krivić i predstavnica Ministarstva finansija Zejna Avdić.

Gosti su upoznali prisutne sa svim dosadašnjim aktivnostima koje su poduzeli na pripremi ove, po riječima akademika Pejanovića, vrlo značajne konferencije, te naglasili da će se sva izlaganja objediniti u zbornik radova koji će se štampati na bosanskom i engleskom jeziku.

Naučna zajednica po drugi put organizuje konferenciju na temu genocida u Srebrenici. Planirano je da se za dvije godine održi u Tuzli, uz posebnu radionicu u Srebrenici, i to o temi demografske obnove Srebrenice i njenog ekonomskog razvoja.

„Cilj naučno-istraživačkih napora je da se konačno rasvijetle svi aspekti posljedica genocida nad Bošnjacima u Srebrenici u svim dimenzijama ljudskog opstanka i življenja, a posebno u smislu obnove Srebrenice i multietničkog života u njoj“, istakao je akademik Pejanović.

Premijer je rekao da Kanton podržava ovaj naučni skup i tematsku konferenciju i da će dati svoj doprinos za ovaj značajan projekt za Kanton Sarajevo i Bosnu i Hercegovinu.

„Svi smo svjesni činjenice šta je bilo te ’95. godine, ali se nažalost posljedice protežu sve do danas. U Srebrenici je došlo do fizičke rekonstrukcije, ali je veliko pitanje šta je sa duhovnom obnovom“, istakao je premijer Nenadić.

Ministar Krivić je poručio da je najvažnije zadržati naučni pristup ovim temama, za šta imamo odlične stručnjake, kao i da te inicijative trebaju krenuti iz našeg kantona.

„Sarajevo je preživjelo agresiju, a njegovi građani su uvijek suosjećali sa Srebreničanima, zato će svaki projekt koji se tiče njih imati našu podršku“, navela je ministrica Kustura.

Rektor Škrijelj se zahvalio premijeru Nenadiću i ministrima, te ih ovom prilikom pozvao da prisustvuju konferenciji u Vijećnici kako bi zajedno sa organizatorima poručili da se genocid nikada, nigdje i nikome ne desi, jer su njegove posljedice užasne. Obaveza svih nas je da o tome govorimo, potcrtao je rektor.

Izvor: Stranica Vlade Kantona Sarajevo

OTVORENA MEĐUNARODNA NAUČNA KONFERENCIJA „GENOCID NAD BOŠNJACIMA, SREBRENICA 1995-2020 – UZROCI, RAZMJERE I POSLJEDICE“

19. oktobar 2020.

Danas je u sarajevskoj Vijećnici otvorena Međunarodna naučna konferencija „GENOCID NAD BOŠNJACIMA, SREBRENICA 1995-2020 – uzroci, razmjere i posljedice“.

Konferenciju povodom obilježavanja 25. godišnjice genocida u Srebrenici organizuju Univerzitet u Sarajevu, Univerzitet u Tuzli, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu i Institut za istoriju Univerziteta u Sarajevu.

Na konferenciji učestvuju 72 izlagača iz zemelje i inostranstva a tim povodom postavljena je i tematska izložba akademskog slikara Irfana Hoze.

MIRKO PEJANOVIĆ: SREBRENICI TREBA NOVI DRUŠTVENO-EKONOMSKI STATUS

30. oktobar 2020.

Više od 70 naučnika iz 12 zemalja okupilo se na međunarodnoj naučnoj konferenciji u Sarajevu o genocidu u Srebrenici prošle sedmice, 25 godina nakon najvećeg zločina na tlu Evrope poslije Drugog svjetskog rata, koji se još uvijek negira u bosanskohercegovačkom entitetu Republika Srpska i susjednoj Srbiji.

Predsjednik Naučnog odbora Konferencije, profesor emeritus na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu akademik Mirko Pejanović rekao je da je opšte stajalište svih učesnika konferencije bilo da Srebrenica u domaćim vlastima i međunarodnim institucijama treba dobiti poseban društveno-ekonomski status, kako bi se zaustavio historijski revizionizam s jedne i osigurao dostojan život preživjelima žrtvama genocida s druge strane.

Smrt više od 8.000 bošnjačkih muškaraca i dječaka, koje je vojska i policija Republike Srpske ubila u nekoliko dana jula 1995. godine, u tada zaštićenoj zoni UN-a, politički čelnici Republike Srpske najčešće nazivaju mitom bosanskih muslimana, uprkos presudama Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, koji je masakr u Srebrenici okvalifikovao kao genocid, i to u više pravomoćnih presuda, uključujući i one presuđene protiv najvećeg vojnog i političkog rukovodstva tog entiteta u BiH.

- **Je li konferencija o Srebrenici u Sarajevu neka vrsta odgovora na negiranje genocida u Bosni i Hercegovini, i Srbiji?**

- Radi se o međunarodnoj naučnoj konferenciji povodom 25. godišnjice počinjenog zločina genocida nad Bošnjacima Srebrenice u julu 1995. godine. Konferencija je tematski fokusirana na tri aspekta; prvi je na uzroke zločina genocida nad Bošnjacima u Srebrenici, drugi je razmijere

počinjenog genocida i treći je posljedice tog genocida. Znanje, rad i energiju u pripremi ove naučne konferencije udružili su Univerzitet u Sarajevu sa svoja dva instituta – Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava i Institut za istoriju, kao i Univerzitet u Tuzli. Rektor Univerziteta u Sarajevu, profesor Rifat Škrijelj, sa rektoricom Tuzlanskog univerziteta profesoricom Nerminom Hadžigrahić su rukovodili Organizacionim odborom. Meni je dodijeljena uloga da rukovodim Naučnim odborom.

U odnosima dobre saradnje Organizacionog i Naučnog odbora osiguran je zapažen odaziv naučnih radnika i istraživača iako u nepovoljnim okolnostima djelovanja pandemije. Preko 70 naučnih radnika i istaživača iz zemlje i inostranstva priredilo je sažetke za svoje odabrane teme. Redakcija *Oslobođenja* je tokom septembra i oktobra objavila sadržaj sažetaka za većinu tema koje su napisane za međunarodnu naučnu konferenciju o genocidu nad Bošnjacima u Srebrenici. Tako su glavne spoznaje istraživača o genocidu u Srebrenici i na njima zasnovane ideje došle do šire naučne, stručne i društvene javnosti, kako u Bosni i Hercegovini tako i u regiji.

Time je odnos prema genocidu nad Bošnjacima Srebrenice dobio širi pristup, a preko toga i angažman važnih društvenih subjekata. Nije samo negacija genocida bila motiv za održavanje međunarodne naučne konferencije. Uključeni su i drugi aspekti, a to je proširenje sadržaja kulture sjećanja, to je solidarnost sa srebreničkim žrtvama, to je obnova ekonomska i demografska u razvoju Srebrenice. Traganjem za posebnim društveno-razvojnim statusom je opšte stajalište svih učesnika konferencije.

- **Može li se Bosna i Hercegovina sama izboriti s negiranjem genocida, ili mora imati podršku i šire međunarodne zajednice?**

- Većina naučnih radnika koji su pripremali svoje referate za konferenciju ima istovjetno stajalište, a to je da je genocid nad Bošnjacima u Srebrenici planetarno pitanje. To je nakon holokausta nad Jevrejima u Drugim svjetskom ratu najveći genocid u Evropi nad jednom etničkom skupinom. Odnos prema genocidu u Srebrenici kao etičkom pitanju ne može biti sužen samo na okvire bosanskohercegovačkog društva i države.

Te odnose moralne odgovornosti valja poticati i razvijati i proširiti na zemlje u regiji, Zapadnog Balkana, i na zemlje u Evropskoj uniji, kao i na sve demokratske zemlje u svijetu. Tu se svakako još uključuju i sve međunarodne institucije, koje se bave promocijom i zaštitom ljudskih prava. Bosanskohercegovačke političke i kulturne elite kao i diplomatska služba Bosne i Hercegovine trebaju inicirati razgovore i akcije koje razvijaju aktivan odnos prema zločinu genocida nad Bošnjacima u Srebrenici.

Možda je najvažnije tražiti moralnu osudu i zakonske sankcije prema ljudima i organizacijama koje negiraju genocid, a žive u Bosni i Hercegovini. Ako bi specijalni predstavnik Evropske unije u Bosni i Hercegovini gospodin Johann Sattler stavio u svoju programsku agendu odnos prema zločinu genocida u Srebrenici, i ako bi radio na tome da bosanskohercegovački Parlament usvoji rezoluciju o zabrani negacije genocida, onda bi to bio prevažan korak i za donošenje zakona kojim bi se uvele kaznene odredbe i za one koji negiraju genocid u Srebrenici.

- **Jesu li prijetnje koje Zlatko Paković dobija u Srbiji, ili neke druge javne ličnosti, pokazatelj da je genocid još uvijek otvoren politički proces?**

- Sve dok na javnoj sceni djeluju ekstremne nacionalističke snage sa podrškom u medijima i dijelu državne strukture one će širiti mržnju na nacionalnoj osnovi, one će negirati genocid u Srebrenici, one će nasilno progoniti slobodoljubive ljude i ljude sa tolerancijom prema drugom i drugačijem. U mjeri u kojoj će evropske vrijednosti, a u njima i vrijednosti antifašizma dobivati podršku u srpskom društvu i državi tokom integracije u Evropsku uniju, u toj mjeri će istina o Srebrenici dobiti svoje pravo mjesto u institucijama države Republike Srbije.

- **Govorili ste o potrebi postizanja drugačijeg statusa Srebrenice u odnosu na današnji status. Na šta ste konkretno mislili?**

- Zagovaranje posebnog statusa Srebrenice dolazi od većeg broja naučnih radnika učesnika međunarodne naučne konferencije. Ja sam samo jedan među njima. Riječ je o širem istraživačkom uvidu; u socijalnu, ekonomsku i kulturološku zbilju opštine Srebrenica, koja je nastala nakon izvršenog genocida nad Bošnjacima u Srebrenici. Gradsko središte Srebrenice i sva mjesna područja u opštini su devastirana u vremenu rata i u vremenu izvršenja genocida - uništena je predratna privreda i komunalna infrastruktura, većina Bošnjačkog stanovništva je nakon genocida 1995. godine protjerana i raseljena iz Srebrenice. Iza ubijenih više od 8.000 Bošnjaka muškaraca ostale su porodice bez uslova za ekonomski život i samoodrživost, ostalo je hiljade djece i majki ubijenih Srebreničana.

Njihov povratak u grad Srebrenicu i srebrenička mjesna područja nema dovoljno društvene i državne podrške. Na području Federacije BiH, prema procjenama, živi oko 12.000 raseljenih Bošnjaka iz Srebrenice, a u inostranstvu preko 5.000. Srebrenica najveći problem ima u nezaposlenosti, i u demografskoj stagnaciji. Kako bi se to mijenjalo, o Srebrenici valja zagovarati poseban društveno-razvojni status [ovdje se ne misli o zagovaranju novog administrativnog statusa]. Taj status bi se mogao postići donošenjem zakona u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, i Parlamentu Federacije BiH, o fondu za ekonomski, infrastrukturni i demografski razvoj Srebrenice. Ovdje ne spominjem Narodnu skupštinu Republike Srpske, jer bi to samo bila iluzija. Možda će i to biti jednog dana.

Institucije Evropske unije, kao što je Evropska komisija i Evropski parlament bi mogli osigurati poseban društveno-razvojni status Srebrenice unutar svojih normativnih i drugih planskih dokumenata. Užasni čin zločina genocida nad Bošnjacima u Srebrenici propituje, po mišljenju učesnika konferencije, savjest svih humanih ljudi Evrope i čovječanstva. Za ovakav status Srebrenice založio se reisu-l-ulema Husein Kavazović u svom pismu podrške. Založio se na određeni način i Visoki predstavnik međunarodne zajednice u BiH gospodin Valentin Inzko.

Konferencija je usvojila zaključke po pitanju društveno-razvojnog statusa Srebenice, koje će u formi preporuka uputiti parlamentarnim institucijama BiH, političkim strankama i nevladinim organizacijama, institucijama Evropske unije i međunarodnim institucijama.

- **Nevenka Tromp, bivša istražiteljica u Međunarodnom sudu pravde u Hagu je rekla da većinu naučnih radova, doktorata, pišu stranci a manje ljudi iz Bosne i Hercegovine. Zašto je to tako? Koliko je, dakle, odgovornost na samoj BiH da pitanje Srebrenice stavi na mjesto na kojem pripada?**

- Gospođa Tromp ima širi uvid u naučna istraživanja počinjenog genocida nad Bošnjacima u Srebrenici. I sama je dala doprinos istraživanju istine o zločinu genocida u Srebrenici sa svojim istraživanjem i knjigama. Istina je da je još uvijek mali broj istraživača u Bosni i Hercegovini koja su na bazi istraživanja istorijske, sociološke, političke, kulturološke, napisali studije o zločinu genocida u Srebrenici. Održana konferencija će sa svojim zbornikom radova, a bit će štampan početkom iduće godine, dati poticaja za nova istraživanja. Istovremeno ima odluka da slijedi priprema naredne međunarodne naučne konferencije o Srebrenici, s tim da će ona biti održana 2022. godine u Tuzli i u Srebrenici.

- **Bošnjaci su žrtve zbog samog čina genocida, ali postoji teza i da je veliki broj Srba žrtva 'velikosrpske politike', jer se ljudima ne dopušta sagledavanje prošlosti iz svih uglova? Slažete li se sa tom tezom?**

- Sve dok postoje nedemokratski režimi [despotski] i u Srbiji i u Republici Srpskoj, ljudi žive u ideološkim okovima unutar kojih se slave presuđeni ratni zločinci iz devedesetih godina prošlog vijeka. Srpskom narodu je najvažniji život u miru, i dobri odnosi sa narodima sa kojima žive zajedno. Obnova povjerenja i zajedničko traganje za življenjem u Evropskoj uniji donijet će otklon od jednostranih istina o počinjenim ratnim zločinima tokom rata '92 – '95 u Bosni i Hercegovini. Svim narodima, pa i srpskom i bošnjačkom, treba napredak u razvoju i poboljšanje životnog standarda. Ideja velike Srbije je donijela žrtve i Srbima i narodima sa kojima su vodili rat.

Izvor: Al Jazeera

RUŠENJE STAROG MOSTA U MOSTARU

10. novembar 2020.

Stari most u Mostaru srušen je 9. novembra 1993. godine. O tome u svojoj doktorskoj disertaciji piše Zilha Košuta, a mi ovdje prenosimo samo dio, uz napomenu da smo izostavili fusnote.

„Tvrdnje i pokušaji nepreuzimanja odgovornosti po kojima jedinice HVO-a nisu srušile most su neutemeljene. Već je prije bilo govora o tome kako je Stari most granatiran "po naređenju najviših vlasti HVO-a, o čemu, primjera radi, svjedoči izvještaj "mješovitog raketno- topničkog puka" iz Širokog Brijega od 19. septembra 1993, u kojem stoji da se po Starom mostu tuklo po naredbi Glavnog stožera HVO-a. Također, ustanovljeno je i granatiranje po naredbama od 8. i 9. novembra 1993. Sa položaja HVO-a, Stari most je izložen granatiranju i hicima od juna 1993. do 9. novembra 1993. Izvještaj Miljenka Lasića bio je odraz volje HVO-a da se minimaliziraju ili zataškaju odgovornost oružanih snaga HVO-a za rušenje Starog mosta, a dokaze o tome imamo i u razgovoru petorice sudionika u Predsjedničkim dvorima 10. novembra 1993. Most je srušen i jer se nalazio na strateški važnom mjestu, pod kontrolom ARBiH i predstavljao važan objekat i ARBiH i civilnom stanovništvu. Stari most je povezivao istočnu i zapadnu obalu Neretve, bio je spona sa vojskom i civilima u zapadnom dijelu. U vojnom smislu, njegovo rušenje imalo bi za posljedicu presijecanje glavne preostale linije snabdijevanja za pripadnike ARBiH. HVO je znao da ARBIH koristi most i u te svrhe. Služio je i za prenos ranjenika u bolnicu na istočnoj strani, služio je za dotur hrane ali i nabavku vode. Stari most je bio simbol Mostara, sa simbolikom prisustva osmanske civilizacije na tim prostorima, u čije je vrijeme izgrađen. Iz svih navedenih razloga, rušenje Starog mosta bilo je u interesu HVO-a. Cilj HVO-a bio je da dovede do izolacije dijela grada na desnoj obali koji se nalazio pod kontrolom ARBiH. Nakon rušenja Starog mosta, snage HVO-a su porušile i most Kamenica, što pokazuje da je upravo cilj bio da se potpuno odsijeku i dvije obale. Nakon rušenja, kod stanovništva su uzrokovane duboke psihološke posljedice. Odrazilo se umnogome na moral stanovnika Mostara, čega je HVO bio potpuno svjestan."

POTPISAN SPORAZUM O SARADNJI INSTITUTA ZA ISTRAŽIVANJE ZLOČINA PROTIV ČOVJEČNOSTI I MEĐUNARODNOG PRAVA I FONDACIJE ALIJA IZETBEGOVIĆ

25. decembar 2020.

U petak, 25. 12. 2020. godine, u prostorijama Fondacije "Alija Izetbegović" potpisan je Sporazum o saradnji između Fondacije i Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

Sporazum je ispred Fondacije potpisao generalni sekretar, Muhamed Mulahmetović, a ispred Instituta prof. dr. Rasim Muratović, direktor Instituta.

Tokom sastanka razmotrene su mogućnosti buduće saradnje, pogotovo u području organizacije naučno-istraživačkih skupova, kao i unapređenja realizacije istraživačkih radova, magistarskih i doktorskih disertacija na teme iz polja rada Instituta i Fondacije, kao i mogućnosti njihovog finansiranja.

Obje strane konstatovale su da postoji velika potreba da se arhiv Instituta, kao i arhivi drugih institucija koji su od značaja za Bosnu i Hercegovinu digitaliziraju, te da se na taj način istraživačima olakša pretraživanje, kao i da se osigura njihovo čuvanje i zaštita od propadanja.

2021. godina

ODRŽANA SJEDNICA ORGANIZACIONOG I NAUČNOG ODBORA MEĐUNARODNE NAUČNE KONFERENCIJE „GENOCID NAD BOŠNJACIMA, SREBRENICA 1995–2020.: UZROCI, RAZMJERE I POSLJEDICE”

6. jaunar 2021.

Sjednica Organizacionog i Naučnog odbora međunarodne naučne konferencije „Genocid nad Bošnjacima, Srebrenica 1995–2020.: Uzroci, razmjere i posljedice” održana je u utorak 5. januara 2021. godine. Na održanoj sjednici doneseni su sljedeći

ZAKLJUČCI

1. Prihvata se izvještaj o održanoj međunarodnoj konferenciji „Genocid nad Bošnjacima, Srebrenica 1995–2020.: Uzroci, razmjere i posljedice” (19. 10. 2020).
2. U julu 2021. godine u Memorijalnom centru Srebrenica – Potočari u organizaciji i saradnji Univerziteta u Sarajevu i Univerziteta u Tuzli održat će se okrugli sto u okviru kojeg će biti predstavljen zbornik radova međunarodne naučne konferencije „Genocid nad Bošnjacima, Srebrenica 1995–2020.: Uzroci, razmjere i posljedice” te biti započete pripreme za narednu međunarodnu naučnu konferenciju čije je održavanje planirano 2022. godine.

3. Organizacioni i Naučni odbor međunarodne naučne konferencije „Genocid nad Bošnjacima, Srebrenica 1995–2020.: Uzroci, razmjere i posljedice" upućuju zahvale, prije svega, uspješnoj saradnji Univerziteta u Sarajevu i Univerziteta u Tuzli koja je dala dignitet održanoj konferenciji. Zahvala se upućuje Vladi Tuzlanskog kantona, te posebno Vladi Kantona Sarajevo, koja je pružila finansijsku podršku organizaciji međunarodne naučne konferencije.
4. Organizirat će se sastanak prof. dr. Rifata Škrijelja, rektora Univerziteta u Sarajevu, sa prof. dr. Denisom Zvizdićem, prvim zamjenikom predsjedavajuće Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, te sastanak sa Valentinom Inzkom, visokim predstavnikom za BiH, na kojima će biti predstavljeni zaključci međunarodne naučne konferencije „Genocid nad Bošnjacima, Srebrenica 1995–2020.: Uzroci, razmjere i posljedice" i biti zatraženo angažiranje državnih institucija.
5. O održanoj sjednici Organizacionog i Naučnog odbora bit će obaviještena javnost.

U organizaciji četiriju obrazovno-naučnih institucija: Univerziteta u Sarajevu, Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Instituta za historiju Univerziteta u Sarajevu i Univerziteta u Tuzli, 19. oktobra 2020. godine u Sarajevu održana je međunarodna naučna konferencija pod nazivom „Genocid nad Bošnjacima, Srebrenica 1995–2020.: Uzroci, razmjere i posljedice".

Konferencija je bila tematski fokusirana na tri aspekta: uzroci zločina genocida nad Bošnjacima u Srebrenici, drugi je razmjere počinjenog genocida i treći je posljedice tog genocida. Učešće na konferenciji uzela su ukupno 72 eminentna naučnika i istraživača iz dvanaest zemalja svijeta. Rad konferencije odvijao se u četiri panela na kojima su učesnici izložili rezultate svojih istraživanja o genocidu nad Bošnjacima u Srebrenici ali i o drugim srodnim temama.

Članovi Organizacionog odbora konstatirali su da je ova konferencija, pored ostalog, bila prilika da se razmijene iskustva o genocidu u Bosni i Hercegovini, njegovim uzrocima, razmjerima i posljedicama, a to podrazumijeva odgovornost naučnika i cjelokupne intelektualne javnosti. „Misleći o Srebrenici, mislimo o Bosni i Hercegovini, njenoj obnovi i budućnosti. Pitanje genocida u Srebrenici pitanje je savjesti cijelog čovječanstva", naveli su članovi Organizacionog odbora konferencije.

NA PROLJEĆE IZ ŠTAMPE IZLAZI MONOGRAFIJA "HADŽIĆI U VRIJEME AGRESIJE 1992-1995"

8. januar 2021.

Direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog humanitarnog prava Univerziteta u Sarajevu, prof. Dr. Rasim Muratović zajedno sa profesoricom Dr. Zilhom Mastalić-Košuta bili su danas u radnoj posjeti Općini Hadžići. Njih je dočekao načelnik Hamdo Ejubović i predsjednik Općinske komisije za historizaciju i dokumentovanje profesor Vahid Alađuz.

Svrha posjete bila je finaliziranje zajedničkog rada na izradi monografije općine Hadžići u vremenu agresije na BiH, te dogovor oko zajedničkog suizdavaštva. Monografija će nositi naziv „Hadžići u vrijeme agresije 1992-1995". Istaknuto je obostrano zadovoljstvo što je ovaj projekat priveden kraju, što su na njemu radili eminentni naučni i stručni radnici i što će buduća monografija predstavljati jedno vrlo vrijedno historijsko djelo.

„Knjiga bi trebala izaći iz štampe do proljeća ove godine, a za njenu promociju će se odrediti prigodna prilika u skladu sa epidemiološkim stanjem i preporučenim mjerama u BiH. Radi se o monografiji koja je logični slijed one koju smo izdali 2013. godine, a koja na do sada jedinstveni način govori o svim segmentima života i rada na području naše lokalne zajednice u toku trajanja agresije", kazao je načelnik općine Hamdo Ejubović.

Prof. Muratović je iskazao veliku zahvalnost Općini Hadžići i njenom načelniku što u jednom dužem vremenskom periodu kontinuirano poklanjaju veliku pažnju istraživanju i publikovanju kulturnog i historijskog blaga.

„Kamo sreće da takav odnos imaju i drugi načelnici općina", istakao je Muratović.

Podsjećamo, u sklopu obilježavanja Dana državnosti BiH i Dana općine Hadžići 2013. godine promovirana je monografija pod nazivom "Hadžići od najstarijih vremena do agresije na BiH 1992. godine".

DOK POSTOJE “ONI”, POSTOJIMO I “MI”

12. januar 2021.

Dok postoje ‘’oni’’, postojimo i ‘’mi’’ koji neumorno ispoljavamo svoje zajedništvo riječju i djelom, pokazujemo ga, potvrđujemo i dokazujemo svima oko sebe. U praktičnom smislu, ideja o ‘’nama’’ bila bi besmislena kada ne bi bila povezana sa idejom o ‘’njima’’. Bojim se da to pravilo ne obećava ostvarenje sna o svijetu bez nasilja. Zlo je trivijalizovano, a najvažnija posljedica toga je to što postajemo sve neosjetljiviji na njegovo prisustvo i manifestacije. Za zlodjela više nije potrebna motivacija. Ona su iz klase svrhovitih (zapravo smislenih) činova prešla u prostor koji je za sve veći broj ravnodušnih posmatrača prijatna razonoda i zabava. Ovako je govorio sociolog broj jedan u svijetu Zygmunt Bauman pred samu smrt koja ga je zadesila prije tri godine, 9. januara 2017, u Leedsu u Engleskoj. Zygmunt Bauman rođen je 1925. godine u Poznańu u Poljskoj i bio je, i ostao, jedan od najvažnijih i najuticajnijih sociologa i filozofa. U svojim djelima posebno se bavio problemima globalizacije, modernizma, postmodernizma, konzumerizma i etike. Objavio je više od šezdeset knjiga, od kojih se većina ubraja u klasična djela sociološke literature. Po mišljenju mnogih, njegova najpoznatija knjiga je “Modernity and The Holocaust” (Modernost i holokaust) za koju je dobio evropsku Amalfi nagradu za sociologiju 1989. godine. U ovom djelu Bauman analizira najmračniji dio XX stoljeća – istrebljivanje Jevreja od nacista. Bauman razmatra holokaust u uzajamnoj vezi sa modernim društvom i razvojem tehnologije i birokratije. Masovna ubistva nisu moderan izum, kaže Bauman i nastavlja: Historija je puna neprijateljstava među zajednicama i sektama, uvijek uzajamno štetnih i potencijalno destruktivnih, koja često buknu kao otvoreno nasilje, ponekad odvedu do pokolja, a u nekim slučajevima rezultiraju zatiranjem cijelih populacija i kultura. Na pojavnoj ravni ta činjenica negira jedinstvenost holokausta. Modernost nije ispunila obećanje. Modernost nije uspjela. Ali modernost ne snosi odgovornost za epizodu holokausta – jer genocid prati ljudsku historiju od početka.

Za potpuno razumijevanje zločina holokausta neophodno je, kaže Bauman, sagledati nacističko nipodaštavanje ljudskih prava i vrijednosti. Između ljudskih prava i vrijednosti i nacizma postoji samo negativan odnos. Ovaj negativni odnos je međusoban. Suština nacizma je da ne prepoznaje prepoznatljive ljudske vrijednosti i ne priznaje ljude. Kada se ovo zna, onda se može tvrditi da nacizam, sa svojom kolektivnom ideologijom prenosi pojam o vrijednosti od individualnog na kolektivni plan, što znači: od ljudske osobe na rasu. Poricanje onog ljudskog kod žrtve značilo je da žrtva u susretu sa fizičkom smrću nema nikakav moralni status niti bilo kakvu, uključujući, ni ljudsku vrijednost. To planirano poniženje ili bolje reći odricanje vrijednosti briše svaki trag žrtvine vrijednosti. Lično vrijednosno odricanje prethodi ljudskoj fizičkoj smrti. Smrt je u blizini života koji treba smrt i zato nema borbe da se život zadrži nego se ima želja da se on okonča. Odricanjem od svih vrijednosti žrtva uzima na sebe jedan dio smrtne presude i postaje njenim egzekutorom. Oduzeti ljudima osjećanje ljudskosti znači oduzeti im sposobnost razuma i to je prvi korak za pokopavanje ljudskih sposobnosti za izvršavanje moralnih relacija prema drugim ljudima.

”Mi” i “oni”

Kada je riječ o zlu koje holokaust proizvodi, tvrdi Bauman, to nije samo zlo koje dolazi od disciplinovanih ljudi u uniformama koji prate i provode stroga pravila od tačke do tačke. Prije nego što su obukli uniforme to su bili dobri očevi svoje djece, prijatni muževi svojih žena, pomagali svojim komšijama i prijateljima u nevolji i slično. Izgleda gotovo nemoguće da su ti isti ljudi mogli ubijati nezaštićenu djecu, silovati maloljetnice i odvoditi muškarce u logore i tamo ih maltretirati i ubijati. Međutim, u birokratskoj svijesti nema mjesta za moralne dileme. Ovdje je riječ o tehnološkom procesu: je li on prikladan ili nije. Proces izvršenja zločina se definiše kao tehnički zadatak. U ovakvom sistemu učesnici birokratskog procesa osjećaju zadovoljstvo nakon izvršene radnje koju je autoritarni sistem naložio. Šta je sa moralom prilikom izvršavanja masovnih zločina kao što je bio holokaust? Bauman piše da kao rezultat susreta ega i alter ega imamo stanje gdje ja nisam gospodar situacije ili je situacija dobila takvu dimenziju gdje ja ne mogu vladati sobom. U ovakvim situacijama onaj drugi je kuga, morà ili u najboljem slučaju izazov. Ovdje nema moralnih niti bilo kakvih drugih normi. “Oni” - onaj drugi - su neprijatelji i ograničenje za moju - našu - slobodu. Do neutralizacije moralnog djelovanja osnovnih moralnih impulsa dolazi kada se oni učine irelevantnim. Nacizam je uživao u neutraliziranju, izoliranju i marginaliziranju onih drugih koristeći sve mogućnosti modernog industrijskog društva, transport, nauku, birokratiju, tehnologiju i naročito masmedije. Bez ovoga holokaust je nezamisliv i nemoguć. Holokaust je bio, dakle, rutinski birokratsko-tehnički zadatak koji se mogao pripremiti i izvršiti od specijalizovane grupe eksperata i specijalista za razne oblasti. Ali, sve ovo se nije moglo pripremiti i realizovati prije nego se objekt buduće birokratske operacije - u ovom slučaju Jevreji - izbriše iz svakodnevnog nacističkog horizonta. Onaj ljudski, svakodnevni odnos zamijenjen je “apstraktnim pojmom – metafizičkog Jevreja”. Jevreji su sada postali “oni”, “alter ego”, “kuga”, “čudovište”, “korov” koji je trebalo istrijebiti, očistiti, uništiti. Po Zygmuntu Baumanu, dva su glavna razloga što se holokaust, u suprotnosti sa drugim akademskim studijama, ne može razmatrati kao pitanje od čisto akademskog interesa i što se holokaust ne može reducirati samo na historijsko istraživanje i na filozofsko promišljanje. Prvi razlog je teorijski: holokaust, iako je, kao centralni historijski događaj, izmijenio historijski tok, nije izmijenio puno od našeg razumijevanja te historije.

Holokaust nije vidljivo uticao na našu predstavu o savremenim historijskim tendencijama i njihovom značenju. Društvene nauke, računajući tu i sociologiju, u velikoj mjeri su nedodirljive i nevine i zauzete su stalnim marginalnim istraživačkim poljima. Tu je još i iluzija o skrivenim mogućnostima savremenog društva. Zbog toga se naše razumijevanje faktora i mehanizama, što ih je proizveo holokaust, ne razvija dalje. I zbog toga smo mi izvan mogućnosti razumijevanja opominjućih signala što su se tada pojavili u otvorenoj svjetlosti i u punoj formi. Drugi razlog je praktični: Bez obzira na to šta se dešava sa historijskim napretkom, ne dešava se ništa naročito sa historijskim proizvodima koji sa velikom očiglednošću sadrže uslove za holokaust. Ili mi u svakom slučaju ne možemo biti sigurni da se dešava nešto značajno. Mi ne možemo tvrditi da su faktori koji su doveli do holokausta 1941. godine izmijenjeni (eliminisani) danas. Ona ideologija i onaj sistem koji su bili iza leđa Auschwitza su još uvijek prisutni. Da bismo formulisali to brutalno i da bismo bili zabrinuti za to što sada znamo, a znamo da živimo u društvu koje je učinilo holokaust mogućim, moramo vršiti istraživanja o holokaustu jer mi ne znamo gdje stoji mogućnost da se ovo ponovo desi, gdje su mogućnosti za nove genocide i nove ukočene i nijeme žrtve što čekaju svoje dželate. Moramo upamtiti da ovo društvo ne sadrži ništa što može spriječiti holokaust iznova.

Vječiti rat za vječiti mir

Ovdje nije kraj kratkog podsjećanja na široki Baumanov naučni opus. Evo, na godišnjicu Baumanove smrti, njegovih osnovnih promišljanja za one koji govore: "Dosta nam je prošlosti. Daj ti nama sadašnjosti i budućnosti". U knjizi, koju je na norveški prevela Mette Nygård, a objavila izdavačka kuća Vidarforlagets Kulturbibliotek iz Osla, 1998. godine, pod naslovom "Globalizering og den menneskelige konsekvenser" (Globalizacija i ljudske posljedice), Bauman piše da za nekoga globalizacija znači nešto što se mora realizovati da bi ljudi bili sretni, za druge je to pak razlog za nesreću. Ali i za jedne i za druge globalizacija je proces kao neizbježna sudbina. Te nevidljive snage su transnacionalne iako su nacionalne države okvir za obračun prihoda, rashoda i profita naravno, ali sve drugo je skriveno u misterioznoj magli. Ova misteriozna magla okružuje nacionalne države i priprema ih za laganu smrt. Razlozi zbog kojih ova smrt dolazi nisu potpuno poznati, osjećanje koje se zbog toga razvija je nesigurnost, a većina čezne za vremenima ili stanjem u kojem se imala "puna kontrola". Misao o globalnom neredu je realna. Situacija je takva da izgleda niko nema kontrolu ili još gore – utisak je da se ne zna šta ustvari znači imati kontrolu? Globalizacija, to je novi svjetski poredak gdje su stvari izvan kontrole. Globalizacija se ne tiče onoga šta svi želimo i hoćemo, nego se globalizacija tiče onoga šta se dešava sa nama svima. A dešava se nešto što u toj magli rade anonimne snage iza kojih se pojavljuje fabrički proizvedena džungla koja se pojavila kao znak teške stvarnosti. Bauman nastavlja, objašnjavajući globalizaciju kao ništa drugo nego proširenje tržišta i njegove logike u svim sferama života. Evropske nacionalne države nemaju snage niti dovoljno manevarskog prostora da pritisnu dugme koje može spriječiti da se, samo u nekoliko minuta, one same i firme u njima sruše kao kula od karata. U takvoj situaciji nacionalne države sadržavaju samo ono obavezno – aparat za nasilje, odnosno ponižavanje onih drugih, uglavnom manjina kao žrtvenih jaraca. Kada je njihova materijalna osnova uništena, suverenitet i nezavisnost nevažeći, onda je samo služba sigurnosti nacionalnih država spremna za velike ludosti. Globalni svijet finansija i industrija informacija imaju interese za tako slabe države. Slabe države su upravo ono što novi svjetski poredak želi zbog sopstvene reprodukcije. Kao takve, te države se mogu jednostavno reducirati u lokalne policijske stanice koje mogu voditi "lokalne firme" bez opasnosti za globalnu

slobodu glavnog gazde. Tada nije teško slabe države zamijeniti globalnom kontrolnom vlašću. Ekonomska globalizacija i politička fragmentacija (lokalizacija), iako su u alijansi i dvije strane jednog procesa, one su u međusobnom ratu. Globalizacija daje priliku onima ekstremno bogatim da novac zarade brzo. Uz korištenje nove tehnologije bogati ulaze na različite strane svijeta veoma brzo, ali samo tamo gdje će sigurno zaraditi. Tako globalizacija sadrži paradoks, a to je da jednu trećinu svijeta čini bogatim, a dvije trećine svijeta baca u totalno siromaštvo. Oni bogati odranije trebaju siromašne da bi se održavali bogatim. Novobogati trebaju one siromašne da bi se i sami obogatili i održali bogatim. Društvena cjelina sačinjena je od hijerarhijske podijeljenosti lokalnih autoriteta koji na vrhu imaju superlokalni autoritet što nadgleda i kontroliše one ispod sebe. Po mišljenju Baumana, jedna od posljedica globalizacije bit će stalna reorganizacija svijeta i dugoročni rat za kontrolu prostora. Bit će to vječiti rat za vječiti mir. Jedan od ciljeva toga rata bit će: postaviti svijet na zvanično priznatu i državno stimulisanu kartu, što znači istovremeno diskvalifikaciju svih drugih objašnjenja svijeta i proizvođača geografskih karata. Sve postojeće geografske karte koje su egzistirale prije globalizacije nadoknadit će se jednom "objektivnom" kartom koja će biti izrađena na osnovu praktične premoći, koja će biti nastavak idealno zamišljenog stanja stvari u svijetu. Međutim, druga faza tog procesa bit će mnogo teža, a ona će se ticati "stanja na terenu" na osnovu nacrtanih karata i kartografovih zamisli, planova i želja. U današnjem svijetu je pokretljivost nešto što se puno traži. Istovremeno, osloboditi se odgovornosti za posljedice djelovanja je također nešto što se puno traži. Troškovi za posljedice nisu uračunati u ukupni račun investiranja. Kao što je profit bio glavni cilj djelovanja nekad, sada je neodgovornost za posljedice djelovanja glavni cilj aktivnosti. Razmak koji se napravio podjelom svijeta na kontinente pokazao se prevaziđenim. Nacionalne države se žrtvuju za globalizaciju, a nacionalni identitet za kolektivni, kulturni, civilizacijski... I pored ovakvih sumornih događanja i predviđanja, čovjek treba biti optimista da bi doživio 91 godinu, koliko je, uprkos svemu, doživio Zygmunt Bauman. Zygmunt Bauman, partizan, komunista, oficir bezbjednosti, anticionista, humanista i univerzitetski profesor. Zygmunt Bauman državljanin Poljske, SAD-a, Kanade, Australije, Izraela, Engleske. Zygmunt Bauman, građanin svijeta.

(Autor je direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu)

Tekst je originalno objavljen u Oslobođenju, 9. i 10. januar, kao i na Oslobodjenje.ba

PROGRAM OBILJEŽAVANJA 27. JANUARA – DANA SJEĆANJA NA ŽRTVE HOLOKAUSTA

25. januar 2021.

Genocid je najteži oblik zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava.

Hokolaust je paradigma genocida.

Holokaust nad evropskim Jevrejima je najorganizovaniji, najmasovniji i najsistematičniji zločin genocida u dugoj povijesti genocida.

Holokaust nad Jevrejima izvršen je u periodu 1933. do 1945. godine. Bio je to period teške ekonomske, socijalne, političke i moralne krize. Društvo je tražilo novu viziju i novog vizionara.

Pojavio se Adolf Hitler, fašizam i nacizam sa „konačnim rješenjem jevrejskog pitanja“ u čijem „rješavanju“ je ubijeno oko šest miliona Jevreja ali i milioni drugih naroda. Fašizam je revitalizirao one najstarije naslage u biću nacije. Njene mračne strasti, nagonske pokretačke snage, njenu zatvorenost, ksenofobičnost i agresivnost.

Smrt je bila lajtmotiv nacističkog režima.

Holokaust nad Jevrejima i u Bosni i Hercegovini i u Evropi generalno nije bio nikakva historijska nesretna slučajnost. Holokaust je izvršen jer su neki ljudi željeli to, planirali su to i izvršili to. S tim u vezi nauka mora sakupiti znakove i dokaze o tome da je civilizacijski proces, između ostalog, proces gdje se ispoljava nasilje. Genocid je društvena pojava koja ima intenciju ponavljanja. Nekada se on ponovi sa istim akterima i njihovim nepromijenjenim pozicijama. Nekada akteri ostaju isti, ali se pozicija izvršioca i žrtve promijenila. Ima situacija kada se genocid izvršava sa potpuno novim akterima.

U novembru 2005. godine Generalna skuština Ujedinjenih nacija jednoglasno je usvojila Rezoluciju kojom se 27. januar obilježava kao Međunarodni dan sjećanja na holokaust. Tog datuma 1945. godine sovjetske trupe oslobodile su zloglasni logor Auschwitz. Spomenuta rezolucija UN-a bila je vrhunac aktivnosti koje su Jevreji pojedinačno i na državnom planu vodili punih šezdeset godina. Punih šezdeset godina radilo se na otkrivanju historijskih, kulturnih, psiholoških, civilizacijskih uzroka koji su omogućili pogrom Jevreja, ali i na pronalaženju odgovarajućeg lijeka da se to više nikada i nikome ne desi. Jevreji su uporno tragali i za odbjeglim zločincima i privodili ih Sudu pravde. Tu nije bilo dileme ko je dželat, a ko žrtva. Jevreji su bukvalno prevrnuli svaki kamen kako bi pronašli sve krivce, identifikovali žrtve, utvrdili gdje je završila svaka cigla od porušene sinagoge.

Na toj istrajnosti i upornosti da istina izađe na vidjelo a da pravda bude zadovoljena treba Jevrejima čestitati i svakako naučiti od njih.

Karakteristično stanje za sve varijante genocida je da se teško dolazi do priznanja. Još teže do katarze. Lakše se pribjegava šizmogenezi odnosno međusobnom optuživanju koje se završava sa nekim novim genocidima. Svi moramo pogledati u oči i žrtvama, ali i samima sebi, prije svega.

Moramo konačno naučiti jednu od najvažnijih lekcija koju smo do sada uporno izbjegavali.

Moramo izvući pouku i uraditi da se to više nikada ne ponovi.

S tim u vezi, a povodom obilježavanja 27. januara – Dana sjećanja na žrtve holokausta, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu svake godine organizuje i učestvuje u nizu aktivnosti u svrhu odavanja počasti žrtvama holokausta, kao i daljeg izučavanja zločina počinjenih na teritoriji Bosne i Hercegovine tokom holokausta.

Ove godine, a s obzirom na epidemiološku situaciju vezanu za COVID-19, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, u saradnji sa Jevrejskom zajednicom u Bosni i Hercegovini, organizuje obilježavanje 27. januara – Dana sjećanja na žrtve holokausta.

PROGRAM OBILJEŽAVANJA 27. JAUNARA – DANA SJEĆANJA NA ŽRTVE HOLOKAUSTA

1. Otvaranje izložbe ***Koncentracioni logori, mjesta stradanja Jevreja Bosne i Hercegovine***, autora Elija Taubera u holu zgrade Rektorata – 26. januar 2021. godine u 11.00 sati.
2. Okrugli sto ***Stradanje Jevreja Bosne i Hercegovine u Holokaustu***, 26. januar 11.30- 13.30 sati, u sali Senata Univerziteta:
3. Obraćanje: Rektor Univerziteta u Sarajevu prof. dr. Rifat Škrijelj;
4. Obraćanje: Akademik, prof. dr. Adila Pašalić – Kreso;
5. Prof. dr. Rasim Muratović, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, izlaganje na temu: ***Razumijevanje pojma zla u djelu „Holokaust u Bosni i Hercegovini", autora Elija Taubera***;
6. Dr. Sabina Galijatović, naučna saradnica, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu izlaganje na temu: ***Pravni okvir za počinjenje zločina nad Jevrejima Bosni i Hercegovini***;
7. Mr. Lamija Muftić, stručna saradnica, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, izlaganje na temu: „***Deportacije Jevreja Bosne i Hercegovine***";
8. Dr. Eli Tauber, savjetnik za kulturu u Jevrejskoj zajednica Bosne i Hercegovine. Izlaganje na temu: „***Logori i mjesta stradanja bosansko-hercegovačkih Jevreja***".

Delegacija Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerzitata u Sarajevu na čelu sa direktorom Instituta, prof. dr. Rasimom Muratovićem posjetit će bivši sabirni logor Kruščica kod Viteza i položiti cvijeće na spomen-obilježje žrtvama fašističkog terora 27. januara 2021. godine u 12.00 sati.

DELEGACIJA INSTITUTA ZA ISTRAŽIVANJE ZLOČINA POSJETILA BIVŠI SABIRNI LOGOR KRUŠČICA KOD VITEZA

27. januar 2021.

Delegacija Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerzitata u Sarajevu na čelu sa direktorom Instituta, prof. dr. Rasimom Muratovićem posjetila je bivši sabirni logor Kruščica kod Viteza i položila cvijeće na spomen-obilježje žrtvama fašističkog terora.

MASAKR NA MARKALAMA 5. FEBRUARA 1994.

4. febuar 2021.

Dr. sc. Merisa Karović-Babić

Petog februara 1994. godine, nekoliko minuta poslijepodneva, s položaja Sarajevsko-romanijskog korpusa (SRK) iz pravca Mrkovića ispaljena je minobacačka granata kalibra 120 mm, koja je eksplodirala na asfaltnoj podlozi unutar zelene pijace Markale u trenutku kada je na pijaci bilo prisutno nekoliko stotina građana. Od eksplozivnog i rasprskavajućeg djelovanja granate, prema podacima iz Kliničkog centra, Državne bolnice i bolnice Francuskog bataljona u Sarajevu, kao i pokopnih društava u Sarajevu, evidentirano je 67 ubijenih i 139 ranjenih civila, dok je od posljedica ranjavanja, na liječenju u Hamburgu, smrt nastupila za još jednu osobu. Dakle, **radilo se o ukupno 68 ubijenih civila.**

Granatiranje pijace Markale izazvalo je burne reakcije kako nacionalne tako i međunarodne javnosti, a nakon nekoliko sati održana je vanredna sjednica Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine, kada je odana počast žrtvama, te je odlučeno da se upute hitne poruke Vijeću sigurnosti UN-a, Evropskoj uniji i predsjednicima zemalja koje su mogle utjecati na kažnjavanje ovog i sprečavanje daljih zločina.

Predsjednik Predsjedništva Alija Izetbegović uputio je pismo predsjednicima 17 država, predsjedavajućem Evropske unije, KEBS-a, generalnom sekretaru UN-a i generalnom sekretaru NATO-a, dok je premijer Haris Silajdžić uputio pismo predsjedavajućem Vijeća sigurnosti UN-

a, u kojem se, pored ostalog, kritikuje izbjegavanje izvršavanja obaveza definisanih u brojnim rezolucijama, te ‘’poziva na primjenu svih neophodnih mjera i kroz upotrebu vazdušne sile’’.

U javnosti su se odmah nakon masakra oglasili državnici mnogih zemalja koji su osudili zločin. Belgijski ministar vanjskih poslova Willy Claes tom prilikom pozvao je i na zračne udare NATO-a protiv ‘’srpskih pozicija’’ oko grada. Uprkos vjerovatnoći da će se ‘’Srbi možda pokušati svetiti UN trupama na terenu’’, Claes ističe kako ne postoji ‘’niti jedan drugi način’’ za zaustavljanje napada na civile. Generalni sekretar UN-a Boutros Ghali uputio je pismo generalnom sekretaru NATO-a, u kojem ga, spominjući Rezoluciju 824, stavku 10 Rezolucije 836, kao i sastanak NATO-a od 10. i 11. januara 1994, poziva da u ‘’najkraćem mogućem roku’’ donese odluku u vezi sa zračnim napadima na artiljerijske i minobacačke položaje VRS-a u Sarajevu i oko njega, za granatiranje civilnih ciljeva u gradu, ali uz napomenu da je **spomenuta akcija NATO-a trebala uslijediti na ‘’zahtjev Ujedinjenih nacija”**. Motiv pisma bio je da se formalizira sporna linija upotrebe zračnih napada, odnosno da se potvrdi lanac komandovanja i u ovoj konkretnoj situaciji. Hijerarhija komandovanja o pitanju odobrenja zračnih udara odnosila se prvobitno na odluku generalnog sekretara UN-a, njegovog specijalnog predstavnika Akashija, komandanta UNPROFOR-a u Zagrebu, komandanta UNPROFOR-a u Bosni i Hercegovini i u konačnici komandanta južnog krila NATO-a. Dakle, htjelo se potvrditi da ostaje na snazi odluka kojom Ujedinjene nacije imaju primat u odluci o upotrebi zračnih udara, čime je NATO bio posljednji u lancu ovoga komandovanja.

Dan prije masakra na Markalama, 4. februara 1995. godine, s tri granate ispaljene s položaja SRK-a u Lukavici kod *Energoinvesta*, u sarajevskom naselju Dobrinja ubijeno je devet, a ranjeno 18 civila koji su se nalazili u redu za humanitarnu pomoć ili na improvizovanoj pijaci. Novoimenovani komandant UNPROFOR-a za Bosnu i Hercegovinu general Michael Rose odmah se nakon ovog masakra javno očitovao, istaknuvši da su granate ispaljene s ‘’položaja bosanskih Srba’’ nakon čega su mlazni avioni NATO-a nadlijetali Sarajevo, što je bila svojevrsna prijetnja zračnim napadima na položaje VRS-a. Premda su na snazi bila pravila dvostrukog ključa, prema kojima je nadležnost za zračne napade bila u rukama Ujedinjenih nacija, ipak bi jasna identifikacija počinitelja zločina mogla voditi u pravcu vojne intervencije.

Budući da je objavljivanje rezultata istrage – koja nedvojbeno utvrđuje da su, dan prije masakra na Markalama, sve tri granate na Dobrinji ispaljene s položaja SRK-a u Lukavici kod *Energoinvesta* – pokrenulo lavinu reakcija o pitanju vojne intervencije i konkretne akcije NATO-a, komandant UNPROFOR-a u Bosni i Hercegovini Michael Rose bio je dosta suzdržan, te se ovaj put odlučio za jednu ‹›neutralniju›› izjavu, istaknuvši kako je ‹›nemoguće utvrditi ko je ispalio projektil››. Jedna od mjera koju je poduzeo u cilju sprečavanja vojne intervencije bila je i sastavljanje ‹›memoranduma samo za britanske oči››, kojim je nastojao uvjeriti ministra odbrane Velike Britanije Malcolma Rifkinda da odustane od eventualne i mlake podrške inicijativama SAD-a i NATO-a o zračnim udarima, upozorivši ga na opasnost po vojnike UNPROFOR-a. Rose je smatrao da su opasnosti po snage UNPROFOR-a i svih humanitarnih organizacija koje su se u tom trenutku našle i djelovale na teritoriju Republike srpske bile višestruke.

Kao odgovor na NATO-ove prijetnje bombardovanjem položaja VRS-a, komandant SRK-a Stanislav Galić je, na osnovu prethodne naredbe GŠ VRS-a, naredio da se sve jedinice SRK-a služe ‘’ucenama i pritiscima u cilju obustavljanja vazdušnih udara’’, a ukoliko pak dođe do njih, snage UNPROFOR-a i svih stranih humanitarnih organizacija koje su se u tom trenutku nalazile na teritoriji RS-a, treba ‘’napasti (ne ubijati), zarobiti i držati kao taoce, dok NATO ne prekine vazdušne udare’’.

Bojazan za živote trupa na terenu, kao i uzimanje službenika Ujedinjenih nacija za taoce bili su vrlo jasni razlozi zbog kojih je predstavnicima snaga UNPROFOR-a u Bosni i Hercegovini više odgovaralo tvrditi da ''možda nikada neće biti poznato ko je zapravo ispalio smrtonosnu granatu...'', te da je preciznost pogotka ''slučajna sreća bilo koga ko je gađao'' ili da su istrage o granatiranju bile „nedovoljne u ovoj fazi''. Ovom konstatacijom predstavnici UNPROFOR-a pokušali su osporiti sve dotadašnje, ali i buduće istrage o ovom zločinu, te nagovijestili da je nemoguće ikada dobiti relevantne rezultate istrage. Radovan Karadžić je znao cijeniti ovakvu vrstu neodlučnosti, te je, kao gost u *Specijalnoj emisiji* Srpske radio-televizije, konstatovao: **''Mi smo zadovoljni što imamo Ujedinjene nacije, s kojima sređujemo sve ove poslove."**

S obzirom na bojazan da je, kako je to lord Owen konstatovao, ''bilo jasno da se nešto sprema u Vijeću sigurnosti i u NATO paktu'', neke struje u UN-u, komandanti UNPROFOR-a za Bosnu i Hercegovinu, predstavnici Međunarodne komisije za bivšu Jugoslaviju, po svaku cijenu nastojali su postići sporazum između ''zaraćenih strana'' prije nego što NATO postavi Ultimatum, a čime bi uspjeli spriječiti vojnu intervenciju. Da bi realizovala navedeni cilj, delegacija Ujedinjenih nacija – koju su činili Yasushi Akashi, general Jean Cot i Michael Rose – nakon posjete mjesta zločina, sastala se sa članovima Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine, kao i delegacijom samoproglašene Republike srpske na Palama, donoseći prijedloge o prekidu vatre i povlačenju ili pregrupisavanju teškog naoružanja oko Sarajeva, tj. prijedlozima koji su od početka tumačeni na različite načine. Za razliku od delegacije Ujedinjenih nacija, David Owen i Thorvald Stoltenberg nisu čak posjetili ni mjesto zločina, pijacu Markale, ali su se 6. februara 1994. godine navečer u Zvorniku sastali s Radovanom Karadžićem kojeg su uvjeravali kako treba ''nastaviti pregovore koje je tog dana započeo sa Akashijem i generalom Roseom o isključenju teškog naoružanja kao dijela općeg razvojačenja'', što su ''smatrali svojim glavnim zadatkom''. Ovakva reakcija Owena i Stoltenberga na ubijanje sarajevskih civila, kao i njihovo uporno insistiranje na mirovnom konceptu podjele Bosne, izazvala je negodovanje članova Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine, a Ivo Komšić je na sjednici Predsjedništva, održanoj 7. februara, njihove postupke nazvao drskim i bezobraznim. Nadalje, bez imalo empatije za žrtve granatiranja Markala, Owen je izražavao ''veliku zabrinutost za osjećanja bosanskih Srba'', koje je ''ljutila stalna uporaba riječi 'ultimatum', jer je bila emotivno nabijena riječ koju su Nijemci uporabili prije bombardovanja Beograda 1941. godine''.

Istovremeno je u Briselu, na sastanku Vijeća ministara vanjskih poslova Evropske unije, odgođena opcija oštrije politike, postavljanja Ultimatuma, koji bi ''Srbima dao nekoliko dana za povlačenje iz zone isključenja od oko 20 ili 30 km oko Sarajeva'', o čemu se trebalo raspravljati i na sastanku NATO-a dogovorenom za 9. februar 1994. godine. Owen se hvalio da je ''uspio za UN izboriti još dva presudna dana vremena za pregovore koje je onda generel Rose vrlo učinkovito iskoristio''. Sporazum, pod pokroviteljstvom Ujedinjenih nacija, uključivao je: prekid vatre, povlačenje teškog naoružanja na udaljenost od 20 km, postavljanje vojnika UNPROFOR-a duž linije sukoba i uspostavljanje zajedničke komisije za praćenje sprovođenja tog sporazuma, ali pri tomu bez ikakvih nagovještaja kaznenih mjera, u slučaju nepoštivanja njegovih odluka. Epilog dvodnevnih Roseovih ''pregovora'' doista je bio ''vrlo učinkovit'' za Ujedinjene nacije, koje su ostvarile svoj cilj, uspjevši samo nekoliko sati prije odluke NATO-pakta postići sporazum među 'zaraćenim stranama'.

Istovremeno, članice NATO-pakta, na čelu s Manfredom Wörnerom, tek kasno navečer usaglasile su se da oštro osude ''nasumične napade koji su još jednom zadesile ljude u Sarajevu poslednjih dana'', ukazujući na činjenicu da ''bosanski Srbi'' snose najveću odgovornost za opsadu Sarajeva i ''tragično ubijanje civila''.

Za razliku od sporazuma Ujedinjenih nacija, Ultimatum NATO-pakta i dalje je ostavljao otvorenu mogućnost bombardovanja, ukoliko se u roku od 10 dana ne ispune uslovi navedeni u tekstu dokumenta.

U međuvremenu su, i prije potpisivanja Aerodromskog sporazuma sve jedinice SRK-a, prema naredbi generala Galića, pripremale dovlačenje artiljerije s drugih položaja ka Sarajevu i to prvenstveno ''neispravnih oruđa'', s kojima bi trebale, u toku noći 9/10. februar 1994, ''posesti odgovarajuće vatrene položaje oko Sarajeva'', a koje bi, ukoliko se sporazum potpiše, trebali izvlačiti ''isključivo danju i po vidnom vremenu da bi bilo što uočljivije od strane UNPROFOR-a i Muslimana''. Dakle, prema ovoj naredbi, a u cilju ''dokazivanja'' da se poštuje potpisani Sporazum, ''navedena sredstva, artiljerijska oruđa (neispravna) bi se ponovo udaljila od Sarajeva a na vitalnim položajima bi ostala dosadašnja oruđa''.

Dan nakon potpisivanja Aerodromskog sporazuma, Dragomir Milošević svojim nadređenim dostavlja prijedlog prema kojem je osmislio sakrivanje što više oruđa, pomjeranje s vojnog položaja i njihovo maskiranje, a na njihova mjesta bila bi postavljena neispravna oruđa, što u praksi predstavlja realizaciju tako osmišljenog plana o dokazivanju "kooperativnosti" kod UNPROFOR-a, pri čemu se ne bi umanjila borbena gotovost SRK-a. Naprimjer, oruđa sklonjena s Borija, Petovića, Lukavice i drugih vojnih položaja maskirana su u obližnjim šumama, a na njihovo mjesto postavljena su neispravna oruđa iz Hercegovačkog korpusa.

Između linija koje su bile pod kontrolom SRK-a i Armije Republike Bosne i Hercegovine postavljeni su vojni posmatrači Ujedinjenih nacija, te francuske, malezijske, a nakon 17. februara (tri dana pred istek Ultimatuma) i ruske trupe u sklopu UN-a, čiji je dolazak ohrabrio rukovodstvo samoproglašene Republike srpske da nastave s politikom manipulacija o pregrupisavanju i povlačenju teškog naoružanja, kršenju primirja, držanju grada pod opsadom i daljem ubijanju civila. Prema svjedočenju generala Rosea, pojedini ruski oficiri odbijali su izvršavati njegova naređenja, pod izgovorom da dobijaju naređenja samo od Moskve te kako nemaju namjeru činiti ''ništa protiv srpske braće''.

Fleksibilna opcija pregrupisavanja i povlačenja teškog naoružanja oko Sarajeva, prema kojoj je "pregrupisano" naoružanje bilo kontrolisano na osam punktova UNPROFOR-a, omogućila je VRS-u da u narednom periodu sve češće otuđuje oruđa i stavlja ih u upotrebu, a pripadnike UNPROFOR-a uzima kao taoce.

Naime, da ultimatum NATO-a nije dosljedno proveden, potvrđuje niz dokumenata SRK-a, u kojima se kao izgovor za nepovlačenje oruđa navode nepovoljni meteouslovi, neispravnost oruđa ili vučnih sredstava za oružja, ali i njihovo sakrivanje u obližnjim šumama, kućama ili skladištima, a nepunih 10 dana nakon isteka ultimatuma potpukovnik Milan Ugrešić referiše Komandi kako ''u zoni SRK imamo formirana 22 odelenja 'STRELA-2M', koja nisu stavljena pod kontrolu snaga UN''. Iako su bili svjesni činjenice kako ni blizu nisu povučena niti ''stavljena pod nadzor'' sva oruđa, komandanti UNPROFOR-a i izaslanik generalnog sekretara UN-a šalju vrlo pozitivan izvještaj generalnom sekretaru UN-a, te zaključuju da nije ''prijeko potrebno'' zahtijevati upotrebu zračnih snaga NATO-a, nakon čega generalni sekretar NATO-a Manfred Wörner izjavljuje kako, u ovoj fazi, ne treba preduzimati zračne napade.

Izvor: Merisa Karović-Babić, *Masovna ubistva civila u Sarajevu za vrijeme opsade 1992-1995*, Sarajevo: Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, 2014, 141-175.

POTPISAN SPORAZUM O SARADNJI IZMEĐU INSTITUTA ZA ISTRAŽIVANJE ZLOČINA PROTIV ČOVJEČNOSTI I MEĐUNARODNOG PRAVA UNIVERZITETA U SARAJEVU I UDRUŽENJA HAGADA

15. februar 2021.

U prostorijama Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, potpisana je saradanja s Udruženjem Hagada. Sporazum su potpisali direktor Instituta prof. dr. Rasim Muratović i predsjednik Udruženja dr. Elijas Tauber.

Ovim sporazumom reguliše se saradnja ove dvije institucije na promicanju kulturnih vrijednosti zajedničkog nastupa pri realizovanju društvenih inicijativa i kulturnih programa te projekata vezanih za istraživanje zločina, sa naglaskom na istraživanje Genocida i Holokausta.

Između ostalih aktivnosti, Institut i Udruženje će organizirati simpozije, okrugle stolove, kulturne manifestacije, edukacije, izložbe i slične događaje.

PODRŠKA ORGANIZACIJI MEĐUNARODNE NAUČNE KONFERENCIJE O GENOCIDU U SREBRENICI

15. februar 2021.

Premijer Tuzlanskog kantona Kadrija Hodžić primio je u posjetu naučnog savjetnika i jednog od organizatora međunarodne naučne konferencije „Genocid nad Bošnjacima, Srebrenica 1995-2020.: uzroci, namjere i posljedice" Rasima Muratovića.

Ovom prilikom Muratović je ukratko prezentirao tok, sadržaj i rezultate Konferencije koja je održana u oktobru prošle godine u sarajevskoj Vijećnici, a čiji su organizatori bili Univerzitet u Sarajevu, Univerzitet u Tuzli, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava u Sarajevu i Institut za istoriju Univerziteta u Sarajevu.

„Na konferenciji su učestvovala 72 izlagača iz zemlje i inostranstva, a kao jedan od rezultata Konferencije bit će i izdavanje zbornika radova. S tim u vezi, trenutno se prikupljaju svi radovi, nakon čega će urednici, u skladu sa naučnim standardima, te radove poslati na duplo recenziranje, a promocija Zbornika planirana je za 8. juli ove godine u Srebrenici", kazao je danas Muratović.

Premijer Hodžić je iskazao podršku organizaciji Konferencije, kao i izdavanju zbornika radova, koji će ostati kao trajni skup naučnih gledišta na Genocid u Srebrenici, te kao naučni dokument doprinijeti očuvanju kolektivnog pamćenja. S tim u vezi, a u potpunosti razumijevajući značaj održavanja ove konferencije, Vlada će podržati, kako izdavanje Zbornika radova, tako i održavanje nove konferencije tokom ove godine, kazao je premijer Hodžić.

POSJETA UDRUŽENJU ŽRTAVA I SVJEDOKA GENOCIDA

24. februar 2021.

Dana 23. februara 2021. godine direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerzitata u Sarajevu, prof. dr. Rasim Muratović posjetio je Udruženje Žrtava i Svjedoka Genocida. Tom prilikom predsjednik Udruženja Murat Tahirović i direktor Instituta prof. dr. Muratović razgovarali su o tekućim aktivnostima ove dvije dvije ustanove kao i zajedničkim projektima na kojima će se raditi u narednom periodu.

MINISTRICA HUSIĆ-MEHMEDOVIĆ I REKTOR ŠKRIJELJ POSJETILI INSTITUT

10. mart 2021.

U okviru nastavka posjeta organizacionim jedinicama Univerziteta u Sarajevu ministrica za nauku, visoko obrazovanje i mlade Kantona Sarajevo prof. dr. Melika Husić-Mehmedović i rektor Univerziteta u Sarajevu prof. dr. Rifat Škrijelj su u utorak, 9. marta 2021. godine posjetili su Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava.

Posjeta je iskorištena da se rukovodstvi Instituta predstave aktivnosti Ministarstva koje se odnose na pripremu novog zakona o visokom obrazovanju, kao i zakona o naučnoistraživačkoj djelatnosti, te aktuelni procesi koji se vode na nivou Ministarstva. U svom obraćanju ministrica Husić-Mehmedović je naglasila da je posjeta naučnom Institutu organizirana kako bi se sagledale okolnosti u kojima Institut djeluje, te prioriteti i problemi koje je potrebno rješavati u sinergiji Univerziteta i Ministarstva. Također, istakla je značaj naučnoh Instituta i njegov doprinos stvaranju

boljeg i poticajnijeg naučnoistraživačkog okruženja, te razvoju društva kroz izvrsnost u nauci.

Izrada novog Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo, kao i Zakona o naučnoistraživačkoj djelatnosti, prostorni kapaciteti, te modaliteti ulaganja u naučnoistraživački rad i provođenje naučnoistraživačkih aktivnosti bile su samo neke od tema razgovora.

U toku posjete uposlenici Instituta su ministrici Husić-Mehmedović predočili ključne aktivnosti i rezultate iz djelatnosti rada, te posebno naglasili postignuća u izdavačkoj djelatnosti, te predstavili infrastrukturne kapacitete.

Direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava prof. dr. Rasim Muratović tokom posjete je predstavio razvoj Instituta, od njegovog osnivanja, kadrovske i prostorne kapacitete, te podsjetio da Institut naučno i stručno istražuje i obrađuje zločine protiv mira, ratne zločine, zločine protiv čovječnosti i druge teške povrede pravila međunarodnog humanitarnog prava na teritoriji Bosne i Hercegovine i u inostranstvu, i to iz historijskog, kriminološkog, pravnog, ekonomskog, demografskog, sociološkog, politološkog, kulturološkog, medicinskog, ekološkog i drugih aspekata od značaja za cjelovito naučno i stručno sagledavanje ovih zločina. Posebno je naglasio rad Instituta na konceptualizaciji i izradi naučnoistraživačkih projekata, te potcrtao da gotovo sva istraživanja Instituta uključuju i vrlo zahtjevan i skup terenski rad. Direktor Muratović je naveo i da su 2020. godine započete pripreme za objavljivanje časopisa Instituta, odnosno Godišnjaka Instituta, na bosanskom i engleskom jeziku, koji će biti prvi časopis na području Balkana specijaliziran za istraživanje ratnih zločina i zločina genocida, u kojem će biti objavljeni radovi stručnjaka kako iz Bosne i Hercegovine tako i iz inostranstva.

DELEGACIJA INSTITUTA ZA ISTRAŽIVANJE ZLOČINA PROTIV ČOVJEČNOSTI I MEĐUNARODNOG PRAVA POSJETILA SAPNU

24. mart 2021.

Općinski načelnik Zudin Mahmutović primio je delegaciju Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

Delegacija koju su činili direktor ovog Instituta prof. dr. Rasim Muratović i dr. Muamer Džananović, upoznala je općinskog načelnika o dosadašnjim aktivnostima u istraživanju zločina tokom agresije na Bosnu i Hercegovinu 1992 - 1995. godine nad bošnjačkim stanovništvom na ovim prostorima, te o planovima djelovanja u budućem periodu.

Općinski načelnik je izrazio spremnost za svaki vid saradnje i podršku aktivistima Instituta u njihovom radu.

U VIŠEGRADU SE I OVE GODINE OBILJEŽAVA DAN RUSKIH DOBROVOLJACA:KAKO SU DOŠLI I ŠTA SU RADILI U BIH

10. april 2021.

Povodom najave događaja "Obilježavanje dana ruskih dobrovoljaca", Tužilaštvo BiH je formiralo predmet, a Klix.ba je razgovarao sa politologom Erminom Kukom o dolasku ovih dobrovoljaca u BiH, njihovom djelovanju tokom rata i na kraju smrti.

Dok se čeka početak suđenja trojici pripadnika Ravnogorskog pokreta optuženim za izazivanje nacionalne, rasne i vjerske mržnje, razdora i netrpeljivosti prije dvije godine u Višegradu, u tom se gradu ne smiruju duhovi jezive prošlosti.

Tako je na zvaničnoj stranici općine Višegrad objavljeno da će u ponedjeljak 12. aprila na vojničkom groblju Megdan biti obilježen Dan sjećanja na ruske dobrovoljce. Tog aprila 1993. godine kod Višegrada su poginuli ruski ruski dobrovoljci Konstantin Bogoslovski, Vladimir Safonov i Dmitrij Popov, pa su entitetske vlasti ovaj datum uvrstile u kalendar značajnih događaja RS-a, a plaćenicima podigli spomenik.

Najavljeno je služenje parastosa i obraćanje zvaničnika, uz uobičajne hvalospjeve o učešću ruskih dobrovoljaca u otadžbinskom ratu i njihovoj žrtvi.

S druge strane medalje ruski dobrovoljci aktivni su sudionici ratnih orgijanja, zvjerstava i pljački na prostoru BIH u periodu od 1992. do 1995. godine posebno u dolini Drine. Dokaze o tome u svom istraživanju donosi doc. dr. Ermin Kuka, viši naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu koji su u opširnoj verziji objavljeni i u njegovoj knjizi "Genocid nad Bošnjacima u Višegradu 1992-1995".

Ruski dobrovoljci u službi zločina

Kuka podsjeća da su trojica ruskih plaćenika poginula 12. aprila 1993. godine na koti Zaglavak u okolini Višegrada, prilikom napada na položaje Prve slavne višegradske brigade ARBIH.

Navodi da je najveći broj stranih vojnih plaćenika i dobrovoljaca regrutiran iz Rusije, Ukrajine, Grčke, Rumunije, Bugarske, a grupne dolaske organizirao je tzv. Biro Republike Srpske u Beogradu. Ključni ruski čovjek za dolazak bio je Jaroslav Jastrebov, dok je dobrovoljce u Beogradu dočekivao izvjesni kurir "Brada" profesor istorije porijeklom iz Čajniča koji ih je prebacivao u BiH. Dokazuju to i dokumenti komande 4. Podrinjske lake pješadijske brigade upućeni komandi Drinskog korpusa u kojima se "Brada" nudi da dovede jedan broj ruskih plaćenika u Rudo.

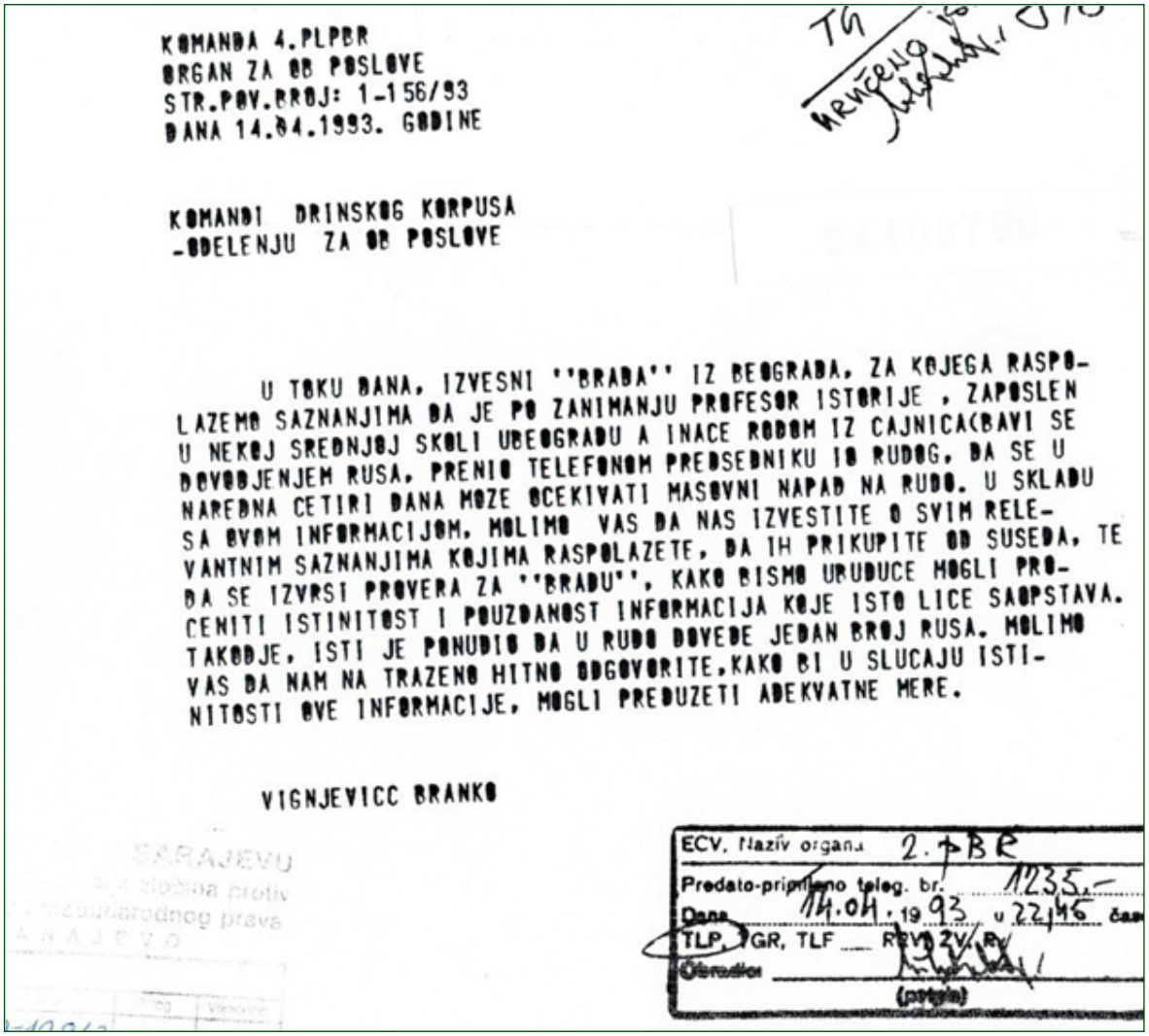

KOMANDA 4.PLPBR
ORGAN ZA OB POSLOVE
STR.POV.BROJ: 1-156/93
DANA 14.04.1993. GODINE

KOMANDI DRINSKOG KORPUSA
-ODELENJU ZA OB POSLOVE

U TOKU DANA, IZVESNI ''BRADA'' IZ BEOGRADA, ZA KOJEGA RASPOLAZEMO SAZNANJIMA DA JE PO ZANIMANJU PROFESOR ISTORIJE , ZAPOSLEN U NEKOJ SREDNJOJ SKOLI UBEOGRADU A INACE RODOM IZ CAJNICA(BAVI SE DOVODJENJEM RUSA, PRENIO TELEFONOM PREDSEDNIKU IO RUDOG, DA SE U NAREDNA CETIRI DANA MOZE OCEKIVATI MASOVNI NAPAD NA RUDO. U SKLADU SA OVOM INFORMACIJOM, MOLIMO VAS DA NAS IZVESTITE O SVIM RELEVANTNIM SAZNANJIMA KOJIMA RASPOLAZETE, DA IH PRIKUPITE OD SUSEDA, TE DA SE IZVRSI PROVERA ZA ''BRADU'', KAKO BISMO UBUDUCE MOGLI PROCENITI ISTINITOST I POUZDANOST INFORMACIJA KOJE ISTO LICE SAOPSTAVA. TAKODJE, ISTI JE PONUDIO DA U RUDO DOVEDE JEDAN BROJ RUSA. MOLIMO VAS DA NAM NA TRAZENO HITNO ODGOVORITE,KAKO BI U SLUCAJU ISTINITOSTI OVE INFORMACIJE, MOGLI PREDUZETI ADEKVATNE MERE.

VIGNJEVICC BRANKO

ECV, Naziv organa 2.PBR
Predato-primljeno teleg. br. 1235.-
Dana 14.04.1993 u 22,45 čas
TLP, TGR, TLF ___ REV, ZV, RV
Obradio
(potpis)

Prema istraživanjima Ermina Kuke, dolazak ruskih dobrovoljaca i plaćenika u Višegrad, krajem oktobra i početkom novembra 1992. Godine isplanirao je kozački kapetan Aleksandar Kravčenko, a 1. novembra 1992. godine formiran je Drugi ruski dobrovoljački odred koji je u sastavu Višegradske brigade tzv. VRS, a djelovao kao specijalna diverzantska jedinica. Rusi su ih nazivali i "Carski vukovi". Komandant odreda bio je Aleksandar Muharev, zvani "As".

Dokazi i dokumenti

Da su bili angažovani za intervencije i izvođenje aktivnih borbenih dejstava svjedoči niz dokumenata koje je Kuka objavio u svojoj knjizi. Dopisom komande 2. Podrinjske lake pješadijske brigade Komandi Drinskog korpusa 13. januara 1993. godine traži se oslobađanje kozaka radi prisustva sahrani ubijenog ruskog dobrovoljca.

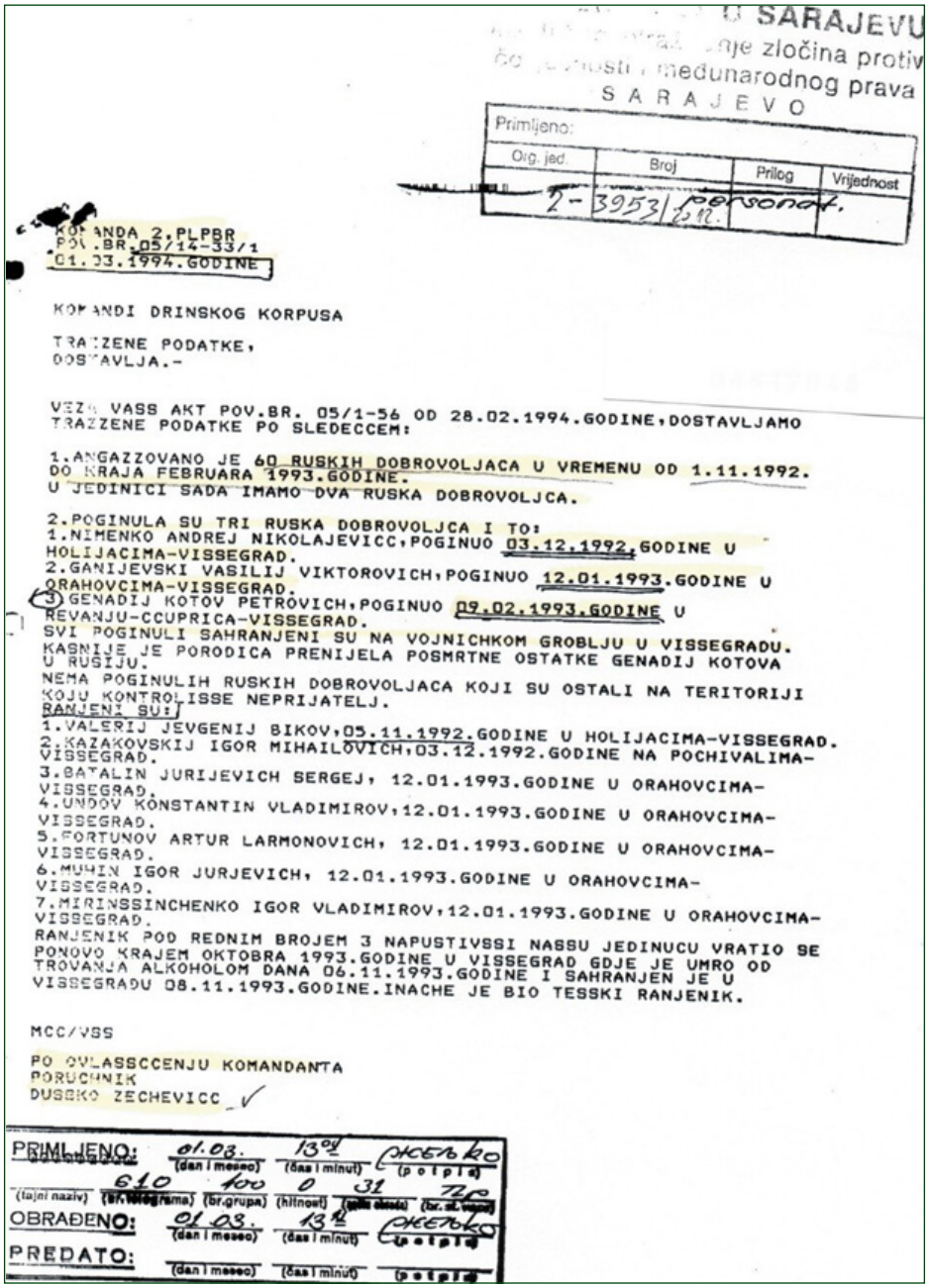

U SARAJEVU
...nje zločina protiv
...medunarodnog prava
S A R A J E V O

Primljeno:

Org. jed.	Broj	Prilog	Vrijednost
2-	3953/	personat.	

KOMANDA 2.PLPBR
POV.BR.05/14-33/1
01.03.1994.GODINE

KOMANDI DRINSKOG KORPUSA

TRAZZENE PODATKE,
DOSTAVLJA.-

VEZA VASS AKT POV.BR. 05/1-56 OD 28.02.1994.GODINE,DOSTAVLJAMO TRAZZENE PODATKE PO SLEDECCEM:

1.ANGAZZOVANO JE 60 RUSKIH DOBROVOLJACA U VREMENU OD 1.11.1992. DO KRAJA FEBRUARA 1993.GODINE.
U JEDINICI SADA IMAMO DVA RUSKA DOBROVOLJCA.

2.POGINULA SU TRI RUSKA DOBROVOLJCA I TO:
1.NIMENKO ANDREJ NIKOLAJEVICC,POGINUO 03.12.1992.GODINE U HOLIJACIMA-VISSEGRAD.
2.GANIJEVSKI VASILIJ VIKTOROVICH,POGINUO 12.01.1993.GODINE U ORAHOVCIMA-VISSEGRAD.
3.GENADIJ KOTOV PETROVICH,POGINUO 09.02.1993.GODINE U REVANJU-CCUPRICA-VISSEGRAD.
SVI POGINULI SAHRANJENI SU NA VOJNICHKOM GROBLJU U VISSEGRADU.
KASNIJE JE PORODICA PRENIJELA POSMRTNE OSTATKE GENADIJ KOTOVA U RUSIJU.
NEMA POGINULIH RUSKIH DOBROVOLJACA KOJI SU OSTALI NA TERITORIJI KOJU KONTROLISSE NEPRIJATELJ.
RANJENI SU:
1.VALERIJ JEVGENIJ BIKOV,05.11.1992.GODINE U HOLIJACIMA-VISSEGRAD.
2.KAZAKOVSKIJ IGOR MIHAILOVICH,03.12.1992.GODINE NA POCHIVALIMA-VISSEGRAD.
3.BATALIN JURIJEVICH SERGEJ, 12.01.1993.GODINE U ORAHOVCIMA-VISSEGRAD.
4.UNDOV KONSTANTIN VLADIMIROV,12.01.1993.GODINE U ORAHOVCIMA-VISSEGRAD.
5.FORTUNOV ARTUR LARMONOVICH, 12.01.1993.GODINE U ORAHOVCIMA-VISSEGRAD.
6.MUHIN IGOR JURJEVICH, 12.01.1993.GODINE U ORAHOVCIMA-VISSEGRAD.
7.MIRINSSINCHENKO IGOR VLADIMIROV,12.01.1993.GODINE U ORAHOVCIMA-VISSEGRAD.
RANJENIK POD REDNIM BROJEM 3 NAPUSTIVSSI NASSU JEDINUCU VRATIO SE PONOVO KRAJEM OKTOBRA 1993.GODINE U VISSEGRAD GDJE JE UMRO OD TROVANJA ALKOHOLOM DANA 06.11.1993.GODINE I SAHRANJEN JE U VISSEGRADU 08.11.1993.GODINE.INACHE JE BIO TESSKI RANJENIK.

MCC/VSS

PO OVLASSCCENJU KOMANDANTA
PORUCHNIK
DUSSKO ZECHEVICC

PRIMLJENO: 01.03. (dan i mesec) 13⁰⁰ (čas i minut) (potpis)
610 (tajni naziv) 400 (br.grupa) 0 (hitnost) 31 (br. st. vaga) 720
OBRAĐENO: 01.03. (dan i mesec) 13⁰⁰ (čas i minut) (potpis)
PREDATO: (dan i mesec) (čas i minut) (potpis)

"Dana 12. januara 1993. godine smo izvodili borbena dejstva, o čemu smo vas izvijestili. U toj akciji smo imali ranjenih i poginulih, a jedan od poginulih boraca je i kozak. Obzirom da se 13 boraca kozaka nalazi u brigadi Skelani, naši borci kozaci traže da na sahranu u Višegrad dođe 13 boraca iz Skelana. Sahrana će se obaviti u Višegradu 14. januara 1993. godine u 13 sati", piše u jednom od dokumenata.

Napad na Zaglavak

Pripadnici Drugog objedinjenog ruskog dobrovoljačkog odreda pod komandom Trofimov Mihaila Viktorovića 12. aprila 1993. godine izveli su napad na koti Zaglavak i koti Stolac, a ovom događaju snimljen je i dokumentarni film "Anđeo sa gore Zaglavak" po nalogu i uz finansijsku podršku Vlade RS- a u saradnji sa Vladimirom Fedorovićem Sidorovom.

U tom filmu, Sidorov, pored ostalog, kaže:

"U 7 sati i 15 minuta počela je bitka na planini Zaglavak. Nešto ranije počela je bitka na planini Stolac, gdje su poginuli Vladimir Sofanov (1957.-12. 04. 1993.) i Dimitrij Popov (1968.-12.04.1993.)."

Obojica su ukopana 13. aprila 1993. na crkvenom groblju Megdan u Višegradu. Također u napadu na kotu Zaglavak poginuo je i Bogoslovski Konstantin, koji je ukopan na istom groblju. Teško je ranjen gelerima u glavu Aleksandar Kravčenko, jedan od najpoznatijih ruskih plaćenika na ratištima u okolini Višegrad, kao i Vladimir Jeger.

institut za istraživanje zlo
čovječnosti i međunarodn
SARAJEVO

Primljeno:

Org. jed.	Broj	Prilog
2-	3958/2012.	

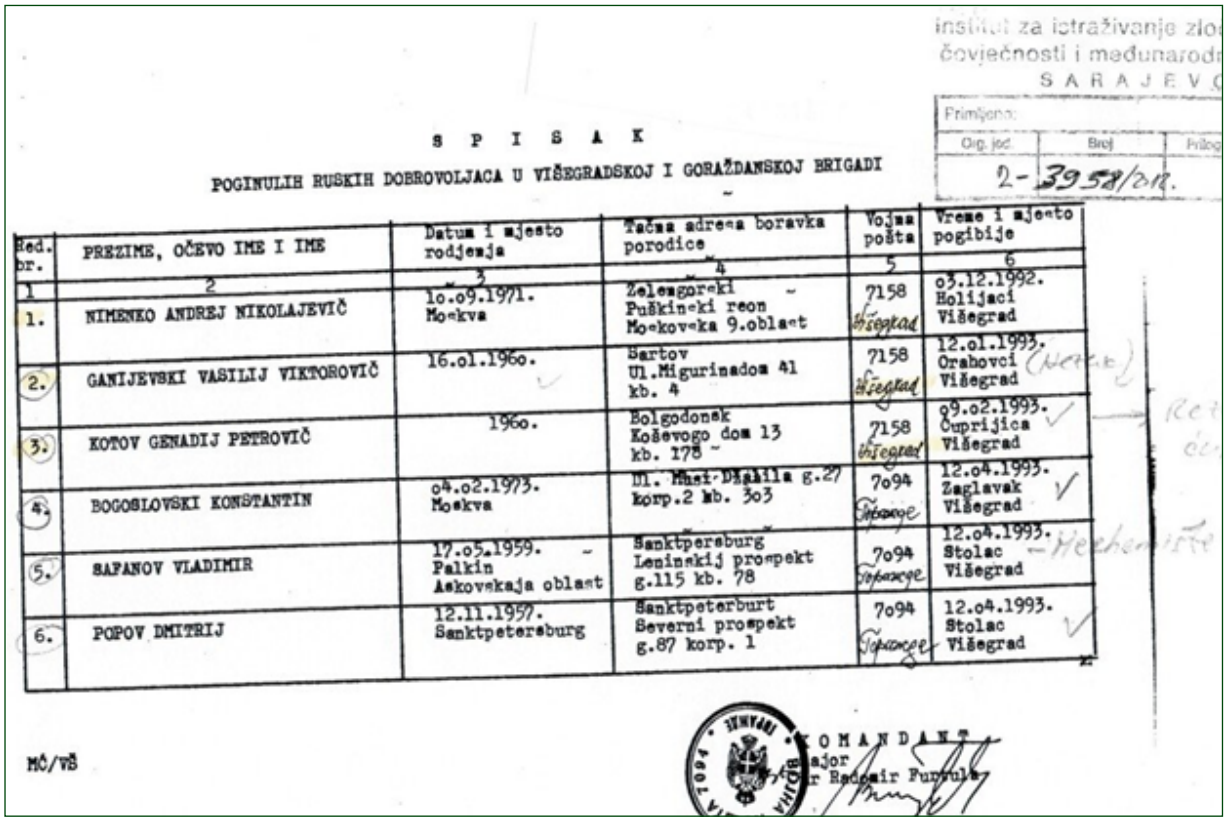

S P I S A K

POGINULIH RUSKIH DOBROVOLJACA U VIŠEGRADSKOJ I GORAŽDANSKOJ BRIGADI

Red. br.	PREZIME, OČEVO IME I IME	Datum i mjesto rodjenja	Tačna adresa boravka porodice	Vojna pošta	Vreme i mjesto pogibije
1	2	3	4	5	6
1.	NIMENKO ANDREJ NIKOLAJEVIČ	1o.o9.1971. Moskva	Zelengorski Puškinski reon Moskovska 9.oblast	7158 Višegrad	o3.12.1992. Holijaci Višegrad
2.	GANIJEVSKI VASILIJ VIKTOROVIČ	16.o1.196o.	Sartov Ul.Migurinadom 41 kb. 4	7158 Višegrad	12.o1.1993. Orahovci (Netak) Višegrad
3.	KOTOV GENADIJ PETROVIČ	196o.	Bolgodonsk Koševogo dom 13 kb. 178	7158 Višegrad	o9.o2.1993. Čuprijica Višegrad
4.	BOGOSLOVSKI KONSTANTIN	o4.o2.1973. Moskva	Ul. Musi Džalila g.27 korp.2 kb. 3o3	7o94 Topanige	12.o4.1993. Zaglavak Višegrad
5.	SAFANOV VLADIMIR	17.o5.1959. Palkin Askovskaja oblast	Sanktpersburg Leninskij prospekt g.115 kb. 78	7o94 Topanige	12.o4.1993. Stolac Višegrad
6.	POPOV DMITRIJ	12.11.1957. Sanktpetersburg	Sanktpeterburt Severni prospekt g.87 korp. 1	7o94 Topanige	12.o4.1993. Stolac Višegrad

MĆ/VŠ

KOMANDANT
major
Radomir Furtula

Ruski dobrovoljac koji je ratovao i na ratištima oko Višegrada bio je Igor Vsevolodović Girkin poznatiji kao Igor Ivanović Strelkov. Strelkov je bio pripadnik Drugog objedinjenog ruskog dobrovoljačkog odreda od novembra 1992. do marta 1993. godine. Iako je i sam učestvovao u zločinima, želio se distancirati od njih. U svom ratnom dnevniku, pored ostalog, opisao je četničke krvave pirove i zlodjela.

"U Višegradu su muslimanski muškarci privođeni i ubijani, stotine žena su bile zatvorene i masovno silovane u zloglasnoj banji Vilina vlas. Žene, djeca i stariji ljudi su zaključavani u kućama i živi spaljivani".

U razgovoru za portal srpska.ru Igor Ivanović Strelkov je, pored ostalog izjavio:

Slava zločinu

"Mi tada jesmo bili diletanti, ali smo svi zaista htjeli da ratujemo, vjerovatno čak i više nego oni Srbi koji su nas do tada okruživali. Izvršavali smo one zadatke koje u tom kraju, u Višegradu, više niko nije mogao da izvrši.Niko osim nas nije mogao da obavi izviđanje. Sa tog stanovništa, mi smo bili jedinica sa najvećom borbenom sposobnošću u Drugoj podrinjskoj lakoj pješadijskoj brigadi".

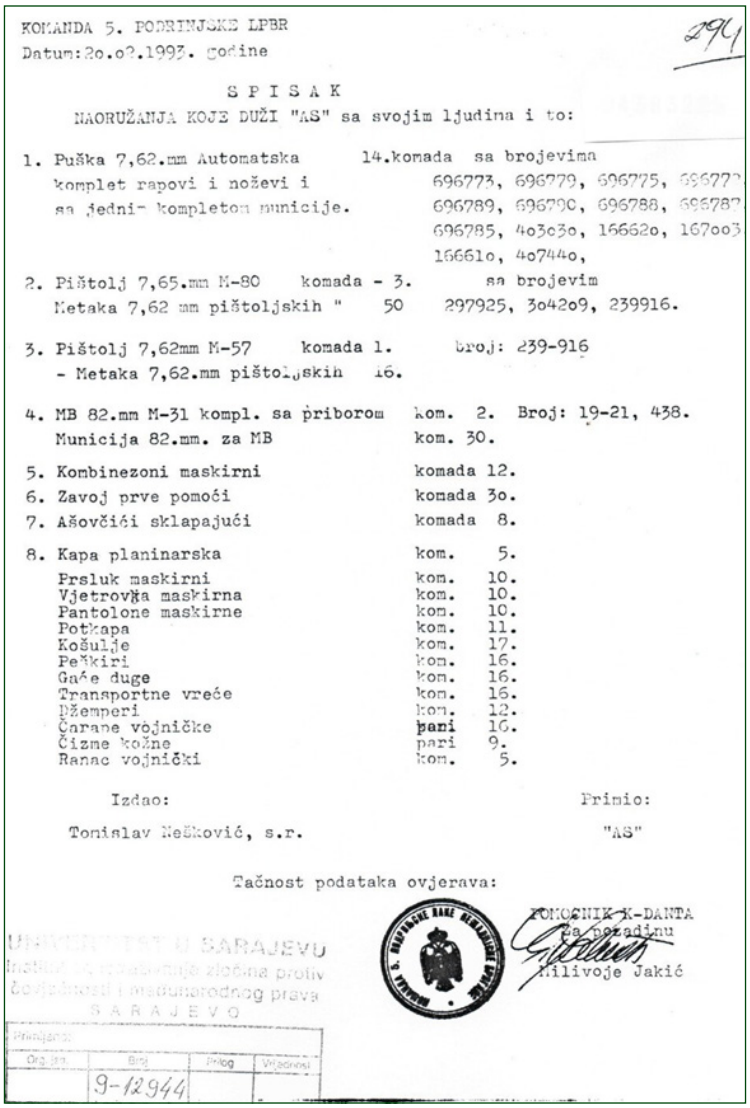

KOMANDA 5. PODRINJSKE LPBR
Datum: 2o.o?.1993. godine

291

S P I S A K
NAORUŽANJA KOJE DUŽI "AS" sa svojim ljudima i to:

1. Puška 7,62.mm Automatska 14.komada sa brojevima
   komplet rapovi i noševi i 696773, 696779, 696775, 696772
   sa jedni- kompletom municije. 696789, 696790, 696788, 696787
   696785, 4o3o3o, 16662o, 167oo3
   16661o, 4o744o,
2. Pištolj 7,65.mm M-80 komada - 3. sa brojevim
   Metaka 7,62 mm pištoljskih " 50 297925, 3o42o9, 239916.
3. Pištolj 7,62mm M-57 komada 1. broj: 239-916
   - Metaka 7,62.mm pištoljskih 16.
4. MB 82.mm M-31 kompl. sa priborom kom. 2. Broj: 19-21, 438.
   Municija 82.mm. za MB kom. 30.
5. Kombinezoni maskirni komada 12.
6. Zavoj prve pomoći komada 3o.
7. Ašovčići sklapajući komada 8.
8. Kapa planinarska kom. 5.
   Prsluk maskirni kom. 10.
   Vjetrovka maskirna kom. 10.
   Pantolone maskirne kom. 10.
   Potkapa kom. 11.
   Košulje kom. 17.
   Peškiri kom. 16.
   Gaće duge kom. 16.
   Transportne vreće kom. 16.
   Džemperi kom. 12.
   Čarape vojničke pari 16.
   Čizme kožne pari 9.
   Ranac vojnički kom. 5.

Izdao: Primio:
Tomislav Nešković, s.r. "AS"

Tačnost podataka ovjerava:
POMOĆNIK K-DANTA
za pozadinu
Milivoje Jakić

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
SARAJEVO
Primljeno:
Org. jed. | Broj 9-12944 | Prilog | Vrijednost

Bez obzira na to, 2011. godine na crkvenom groblju na Megdanu u Višegradu je otkriven spomenik s imenima svih ruskih dobrovoljaca koji su poginuli tokom agresije na R BIH. Na spomeniku se nalazi uklesano ukupno 37 imena poginulih ruskih dobrovoljaca. Također, i jedna ulica u Višegradu nosi naziv "Kozačka ulica".

Na Dan ruskih dobrovoljaca 2017. godine, na višegradskom uzvišenju "Grad" na Bikavcu podignut je spomen krst, visine 5,5 metara i težine oko 400 kg sa imenima sedam ruskih dobrovoljaca koji su poginuli na ratištima oko Višegrada. Krst je doniralo Udruženje veterana "12. April" iz Kosovske Mitrovice, a otkriven je uz prisustvo ruskih Kozaka, crnogorskih dobrovoljaca, predstavnika boračkih organizacija, te predstavnika lokalne vlasti na čelu s načelnikom općine Višegrad Mladenom Đurevićem.

REAKCIJE NA OBILJEŽAVANJE DANA RUSKIH DOBROVOLJACA

13. april 2021.

VIŠEGRAD Reakcije na obilježavanje Dana ruskih dobrovoljaca

Kuka: Njihov cilj bio je učešće u stvaranju čistih srpskih prostora

Neprihvatljivo je da se na teritoriji BiH glorificiraju zločini i zločinci, ističe Kuka

Uprkos protestima udruženja porodica žrtava rata, u Višegradu je obilježen Dan ruskih dobrovoljaca.

Na gradskom vojničkom groblju Megdan položeni su vijenci ispred spomenika izgrađenog prije deset godina u čast 37 poginulih Rusa u ratu u BiH. Dan ruskih dobrovoljaca dio je kalendara značajnih datuma Vlade RS, a obilježava se 12. aprila, na dan kada su 1993. na Zaglavku kod Višegrada u borbama s Armijom RBiH poginuli Konstantin Bogoslovski, Vladimir Safonov i Dmitrij Popov.

Položeni vijenci ispred spomenika poginulim Rusima

Osnovna uloga

Ermin Kuka, viši naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, kaže da je činjenica da je u agresiji na BiH učestvovao veliki broj stranih vojnih plaćenika, a većina njih je dolazila iz Rusije.

Kuka: Relevantni dokumenti

- Niz je relevantnih dokumenata glavnog štaba tzv. Vojske RS koji potvrđuju koja je bila njihova osnovna uloga. U tim dokumentima se, između ostalog, navodi da su oni aktivno učestvovali u izvođenju borbenih dejstava. U svojstvu interventnih četa, vršili su razne diverzije, a znamo da je prilikom izvođenja takvih dejstava izvođeno neselektivno granatiranje civilnog stanovništva i objekata, spaljivana su sela u širem rejonu Višegrada. Njihov osnovni cilj bio je učešće u stvaranju etnički čistih srpskih prostora, što je bio i jedan od strateških ciljeva Skupštine srpskog naroda usvojen 1992. godine - stvaranje srpske države zapadno od rijeke Drine - kaže Kuka.

Traje godinama

Obilježavanje Dana ruskih dobrovoljaca, dodaje on, traje već godinama i neprihvatljivo je da se na teritoriji BiH glorificiraju zločini i zločinci.

- To je poruka svima koji su se vratili ili imaju namjeru da se vrate u Višegrad - da nisu dobrodošli. Etničko čišćenje tog prostora nije u cijelosti uspjelo, jer mnogi su se nakon agresije vratili na svoju imovinu, ali svjedoci smo da se u kontinuitetu radi na tome da se korištenjem drugih metoda i sredstava stvara takva atmosfera. Omeđavaju se teritorije i na način što se na svakom pedlju bosanske zemlje podižu razni spomenici ljudima za koje se zna da su učestvovali ili su već presuđeni za zločine. Svjedočimo nastavku realiziranja velikosrpske ideologije čiji je cilj stvaranje etnički čistog prostora u miru - ističe Kuka.

Osim spomenika na Megdanu, na uzvišenju Grad iznad Višegrada izgrađen je i ruski križ.

A. BAJRAMOVIĆ

Pismo Predsjedništvu, PIC-u i OHR-u

Iz Udruženja "Žena – žrtva rata" ranije su uputili krivičnu prijavu zbog najave obilježavanja Dana ruskih dobrovoljaca, a na osnovu koje je Tužilaštvo BiH otvorilo predmet, a nakon što ovakav skup nije zabranjen, jučer je uputilo i pismo članovima Predsjedništva BiH, PIC-u i Uredu visokog predstavnika.

Navode da se veličanjem ratnih zločinaca duboko vrijeđaju osjećaji preživjelih žrtava, malobrojni povratnici i potencijalni povratnici u Višegrad.

UMRO JE U PRISUSTVU VLASTI

17. april 2021.

Hamdija Pozderac, partizan, komunista, ateista, titoista, političar, državnik, Jugosloven, Bosanac. Jedan od prvih sociologa iz Bosne i Hercegovine, banjalučki đak, beogradski student, predavač u oblasti opće sociologije na Fakultetu političkih nauka u Sarajevu, autor dvanaest knjiga, od kojih su najznačajnije "Stvaranje i razvoj Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine", Prosvjetni list, Sarajevo, 1975; "Od istorije ka konkretnoj inicijativi: putevi osavremenjavanja, demokratizacije odnosa i efikasnosti djelovanja Saveza komunista u jugoslovenskom društvu", "Veselin Masleša", Sarajevo, 1987; "Prilog proučavanju nacionalnih odnosa i socijalističkog zajedništva", Svjetlost, Sarajevo 1978, desetina naučnih radova i stotina članaka, intervjua, obraćanja.

Antifašista

Predavanja Hamdije Pozderca u prepunim salama, amfiteatrima, domovima kulture, fabričkim halama, planinskim visoravnima, sa istom pažnjom i razumijevanjem, pratili su univerzitetski profesori, studenti, radnici i široke narodne mase. Njegovo snažno djelovanje obilježilo je period bosanskohercegovačke historije između 1965. i 1987. godine, najznačajnijeg perioda našeg mirnodopskog razvoja tokom XX stoljeća.

U tom periodu Hamdija Pozderac je obavljao sve značajnije funkcije u Bosni i Hercegovini. Bio je član Centralnog komiteta Saveza komunista Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine, predsjednik Centralnog komiteta Saveza komunista Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine, predsjednik Skupštine Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine, predsjednik Predsjedništva Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine, član Predsjedništva Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, član Centralnog komiteta Saveza komunista Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

Hamdija Pozderac je nosilac Partizanske spomenice 1941. Odlikovan je Ordenom za hrabrost, Ordenom zasluga za narod, Ordenom bratstva i jedinstva, Ordenom Republike, Ordenom jugoslovenske zastave sa lentom, Ordenom junaka socijalističkog rada. Nosilac je nagrade Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine. Životni put Hamdije Pozderca podudara se sa nastankom, razvojem i raspadom Titove Jugoslavije. Kao i mnogi drugi mladi ljudi njegovog doba, i Hamdija Pozderac je pronašao ispravnu antifašističku orijentaciju u ključnom momentu ličnog života i slijedio onu narodnu liniju ponašanja u burnim i u mnogo čemu odlučujućim trenucima koji su nastali nakon rata 1941. godine i njemačke okupacije zemlje i nakon stvaranja kvislinške ustaške države NDH i na prostoru Bosne i Hercegovine. Borba protiv fašizma i protiv ustaštva i četništva u našoj zemlji, a za jednu drugačiju njenu budućnost i, prije svega, za priznavanje prava njenih naroda na slobodu i ravnopravnost, bila je orijentacija bez alternative.

Samo oni koji su se opredijelili za partizanski pokret učinili su pravi izbor i doprinijeli bukvalno spašavanju tada Muslimana, a danas Bošnjaka i osigurali im mjesto među pobjedničkim nacijama u ratu i tako ih uveli u političku i ustavnopravnu strukturu nove države kao narod koji je zajedno s drugim narodima u tadašnjoj Bosni i Hercegovini, u Mrkonjić-Gradu 1943. godine, stvarao suverenu bosansku državu, obnovljenu nakon 480 godina od dana njene propasti. U tome je prva velika zasluga Hamdije Pozderca. Druga njegova velika zasluga sastoji se u tome što je bio među onih nekoliko dalekovidnih komunista u Bosni i Hercegovini koji su na vrijeme uvidjeli da Bosna i Hercegovina nema budućnosti ako bude tretirana tako da sama sebe stavlja u nekakvu poziciju iščekivanja konačnih historijskih rješenja koja će donijeti komunizam kad bude konačno ostvaren. Hamdija Pozderac zagovarao je oslonac na sopstvene snage.

Treća bitna karakteristika djelovanja Hamdije Pozderca, koja mu svakako osigurava istaknuto mjesto u novijoj historiji Bosne i Hercegovine, sastoji se u nespornoj činjenici priznavanja Muslimana, odnosno Bošnjaka kao naroda i pozitivna afirmacija državne individualnosti i samostalne politike Bosne i Hercegovine, a time i jačanje uloge Bosne i Hercegovine kao države u odnosu na vlastiti unutarnji razvoj.

Hamdija Pozderac je bio snažno i iskreno odan onom u šta je vjerovao, a to je bio komunizam. On je bezrezervno i gotovo dječački naivno vjerovao i svojim partijskim drugovima do zadnjeg daha. Prema narodu, koji ga je volio, najviše zbog njegove prirodnosti i jednostavnosti, s vremena na vrijeme, znao je biti grub, isključiv i nepravedan.

Afera Agrokomerc

Hamdija Pozderac je postao i ostat će nesumnjivo značajna politička ličnost naše novije historije i po načinu kako su ga neprijatelji Bosne i Hercegovine i neprijatelji tadašnjih Muslimana, današnjih Bošnjaka, uklonili iz političkog života i sa životne scene.

Agresija na Republiku Bosnu i Hercegovinu, genocid nad Bošnjacima dugo su pripremani u srpskom intelektualnom, političkom, vojnom i crkvenom vrhu. To vođstvo se dugo održalo zloupotrebom jugoslovenskog imena putem kojeg je još od 1918. godine imalo supremaciju na ovim geopolitičkim prostorima i nad narodima koji tu žive. Kada se ta politička formula istrošila, jugoslovenska država je došla u krizu, situacija je zahtijevala odgovornu rekonstrukciju zajedničke države na osnovama stvarne, a ne samo deklarativne ravnopravnosti.

Montirana afera Agrokomerc, koja se "počela odmotavati" u ljeto 1987. godine, bila je početak tog procesa u kojem je izvršena detronizacija probosanskih i naročito bošnjačkih političkih i drugih kadrova na svim nivoima, kao i razbijanje najkompaktnijeg bošnjačkog područja – Cazinske krajine.

Na taj način su Bošnjaci postepeno i studiozno, i oni koji su protestovali i oni koji su šutjeli o tome ne protestujući, udaljavani iz sfere gdje bi eventualno mogli imati moralnu obavezu da se nešto uradi.

Od 1987. godine svi moralni postupci imaju krupne posljedice. Drug Duško Zgonjanin, ministar policije, tada je najviše bio u fokusu, "kao istinski demokrata i spasilac sistema". U ovom procesu mijenjala se stvarnost tako što je ono neljudsko postajalo i tumačilo kao ljudsko, a kamuflirana neljudskost prikazivala se kao humanizam. Vrhunac te uvertire "za ono što će doći" 1992. bilo je političko i fizičko umorstvo tadašnjeg potpredsjednika Predsjedništva SFRJ i predsjednika njegove Ustavne komisije Hamdije Pozderca (koji je po tadašnjem ustavno regulisanom automatizmu) trebao doći na mjesto predsjednika Predsjedništva Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Bio je to početak otvorenog antimoralnog rata ili početak jedne indoktrinacije koja je imala za cilj nadoknadu jednog moralnog sistema drugim pravilima.

Do sada je o aferi Agrokomerc napisano desetak knjiga, odbranjeno nekoliko magistarskih i doktorskih disertacija, napisano na stotine članaka, eseja, studija. Na temelju svega što znamo o tome ko je, kada je, zbog čega je i sa kakvim ciljevima i rezultatima organizirao onu nečuvenu hajku i progon ljudi u čijem centru je bio ustvari Hamdija Pozderac, možemo sa sigurnošću tvrditi da je Hamdija Pozderac bio prva žrtva planski izvedene velikosrpske propagande, političke i policijske agresije na tada suverenu i kasnije i samostalnu državu Bosnu i Hercegovinu i da je ta agresija bila samo proba za onu buduću stvarnu vojnu agresiju koja će uskoro uslijediti. Ta činjenica sama po sebi daje Hamdiji Pozdercu dimenzije veoma važne i značajne historijske ličnosti.

Postavši žrtva agresije velikosrpskih planova o kontroli nad Jugoslavijom, Hamdija Pozderac je ušao u anale naše historije kao prva žrtva agresivne politike velikosrpskog nacionalizma prema Bosni i Hercegovini i onaj na čijoj je sudbini mogla biti prognozirana i sudbina naše zemlje u neposrednoj budućnosti.

Činjenica da je Hamdija Pozderac uzet kao glavna meta neprijatelja Bosne i Hercegovine govori o tome koliko je bila važna njegova uloga u onome protiv čega su se borili planeri velikosrpske politike. Upravo mu ta činjenica, bilo šta ko o njemu danas mislio i govorio i bilo šta da mu se može opravdano prigovoriti, osigurava mjesto u uskom spektru ljudi koji su umrli časno braneći svoju zemlju i njene narode, zalažući se za novu demokratsku Bosnu i Hercegovinu, ali i Jugoslaviju, u kojoj će svi građani i svi njeni narodi živjeti slobodno i u ravnopravnosti.

Poznato je da je pored Hamdije Pozderca mnogo ljudi bilo izloženo velikim šikaniranjima, policijskim i pravnim progonima, što je imalo negativne posljedice po njih i njihove porodice. Mnogi od njih, a radilo se o više stotina ljudi, zbog sistematskih progona, fizičkih i psihičkih maltretiranja i sličnih metoda širenja straha, zapali su u stanje nemoći i rezignacije, zbog čega su padali u teška psihička stanja i završavali u umobolnicama, vršili samoubistva, umirali od iznenadnih srčanih i moždanih udara.

Pouke i poruke

Hamdija Pozderac je po vokaciji bio sociolog. I to jedan od prvih sociologa u Bosni i Hercegovini. Kod sudbine je, međutim, Hamdiju Pozderca odveo u političke i državničke poslove u kojima je on, ipak, zahvaljujući svom karakteru ličnosti, zadržao sociološku širinu. Kada su u pitanju život i smrt Hamdije Pozderca, onda se može reći da današnja akademska sociologija funkcioniše više kao jedno kolektivno vježbanje za zaborav i zatvaranje očiju. Zato, da se ne revidiraju osnovne pretpostavke u sociološkom diskursu, čovjek ne može uraditi ništa drugo osim ovo što se već ima. Afera Agrokomerc, ali i život i smrt Hamdije Pozderca su zbog nedostataka analitičkog i kritičkog odnosa, odnosno zbog dominirajućeg dnevnopolitičkog odnosa i stava, zbog polariziranog navijačkog odnosa, postali ono što nikako nisu smjeli postati. Afera Agrokomerc, ali i život i smrt Hamdije Pozderca postali su, i još su, oružje dnevne politike i opravdanja različitih legitimnih i nelegitimnih, opravdanih i neopravdanih interesa i stavova i ponašanja, predmet obimnih psiholoških i političkih manipulacija i poprište lova u mutnom u mnogim svojim važnim aspektima.

O aferi Agrokomerc, ali i o životu i smrti Hamdije Pozderca se konačno mora početi govoriti riječima istine, a ona sama da se počne analizirati metodama hladne znanstvene analize koju nam omogućava kritička društvena znanost. Ako želimo da uistinu dođemo do istine o tome zbog čega je nastala i kako je provedena i kakve je ciljeve imala, a koje je sve efekte ostvarila ova afera, moramo se potruditi da sasvim zagradimo i iz naših razmišljanja isključimo subjektivni doživljaj afere.

Neosporna je činjenica da je Hamdija Pozderac umro od posljedica teških duševnih, psihičkih i moralnih maltretiranja kojima je bio izložen kroz sve vrijeme trajanja afere Agrokomerc. To se sve dešavalo u "prisustvu vlasti". Tužno, deprimirajuće i ponižavajuće je bilo u direktnim televizijskim prijenosima gledati, blago rečeno, nesnalažanje političke i državne elite, u njenoj izgubljenosti, u jesen 1987. godine, na tako važnoj raskrsnici na kojoj se našla Bosna i Hercegovina, ali i Titova Jugoslavija.

Koliko je tragično i u svakom pogledu bilo inferiorno ponašanje onih koji su, hotimično i planski ili slučajno i po logici političke beznačajnosti koja je satisfakciju nalazila jedino u discipliniranom slijeđenju zamišljenog, mada tada nepostojećeg jugoslovenskog političkog vrha, sudjelovali u toj prvobitnoj i probnoj agresiji na Bosnu i Hercegovinu, pokazat će se, nažalost, samo nekoliko godina kasnije u svom pravom svjetlu, u punoj, otvorenoj, agresivnoj i zločinačkoj formi, u kojoj ni "oružane bitke nisu bile isključene", a u izvedbi velikosrpskih krojača ne samo bosanskohercegovačke historije.

Činjenica je da se sociologija u Bosni i Hercegovini nije do sada bavila životom i smrti sociologa po vokaciji Hamdije Pozderca na sebi svojstven način, a profesionalni sociološki doprinos izučavanju njegovog doprinosa razvoju bosanskohercegovačkog društva i države je marginalan i beznačajan. Površna sociološka istraživanja koja su već izvršena pokazuju opravdanu sumnju da i život i smrt Hamdije Pozderca imaju više reći o sociološkom stanju, tada, nego što sociologija, u sadašnjem svom stanju, može reći o ovoj historijskoj ličnosti.

(Autor teksta je direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu)

DOC. DR. ERMIN KUKA: PRESUDA MLADIĆU DOKAZUJE I MONSTRUOZNOST I KARAKTER POČINJENIH ZLOČINA PROTIV ČOVJEČNOSTI I MEĐUNARODNOG PRAVA

24. maj 2021.

- Uzmajući u obzir razmjere, obim i karakteristike planiranih, seriozno pripremljenih, sistematskih, organiziranih i izvršenih zločina u pet općina za koje je prvestepenom presudom oslobođen optužbi za genocid, očekivati je da će, pored odgovornosti za genocid u Srebrenici, biti proglašen krivim i za genocid u općinama Prijedor, Sanski Most, Foča, Kotor Varoš i Vlasenica, što bi, u konačnici, značilo potpunu pobjedu prava i pravde - izjavio je za *Preporod.info* doc. dr. Ermin Kuka, viši naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava**,** govoreći o konačnoj presudi Ratku Mladiću.

On ocjenjuje kako izricanje konačne presude zločincu Ratku Mladiću, bivšem komandantu tzv. Glavnog štaba Vojske Republike Srpske pred Žalbenim vijećem Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove (MMKS) u Haagu, zakazano za 8. juni 2021. godine, predstavlja poseban događaj, kako za preživjele žrtve zločina, tako i za nauku i praksu međunarodnog prava.

- Konačna presuda će sigurno imati utjecaja i na pravilno razumijevanje definicije genocida i dokazivanje namjere za genocid (*mens rea*), ali i na buduće odnose u Bosni i Hercegovini i regionu. Radi se o osobi koja predstavlja personifikaciju zla, zločinâ, uključujući i zločina genocida počinjen nad Bošnjacima na teritoriji Republike Bosne i Hercegovine u vrijeme oružane agresije 1992-1995. godine. Ratko Mladić je nakon više godina skrivanja uhapšen 2011. godine u selu Lazarevu kod Zrenjanina. Prvostepenom presudom iz 2017. godine presuđen je na doživotnu kaznu zatvora po sljedećim tačkama optužnice: genocid u Srebrenici, progon nesrpskog stanovništva, teroriziranje građana Sarajeva i uzimanje pripadnika međunarodnih mirovnih snaga UNPROFOR-a za taoce. U augustu 2020. godine podnesene su Žalbe na prvostepenu presudu. Odbrana zločinca traži oslobađajuću presudu, dok Tužilaštvo traži da se Ratko Mladić, pored Srebrenice, proglasi krivim i za genocid u još pet općina: Prijedor, Sanski Most, Foča, Kotor Varoš i Vlasenica - pojasnio je dr. Kuka.

Podsjetio je da je Ratko Mladić bio jedan od inspiratora i glavni realizator projekta koji je razultirao počinjenjem najtežih i najmonstruoznijih zločina, prvenstveno nad Bošnjacima, uključujući i zločin genocida u svim okupiranim mjestima i gradovima pod opsadom.

- Ratko Mladić je osoba koja je direktno naređivala i izvršavala genocid nad Bošnjacima. Cilj velikosrpskog genocidnog projekta, ideologije i politike je bio da se Bošnjaci i Hrvati trajno uklone s područja Republike Bosne i Hercegovine za koja su bosanski Srbi smatrali da polažu isključivo pravo. S tim u vezi, podsjećam da je na tzv. Skupštini srpskog naroda u Bosni i Hercegovini, na njenom 16. zasjedanju u Banjoj Luci 12. maja 1992. godine, kada je dosena Odluka o strateškim ciljevima srpskog naroda u Bosni i Hercegovini (riječ je o šest "strateških ciljeva"" fašističkog karaktera), Ratko Mladić identificirao stvarne namjere, odnosno, na pravi način opisao šta bi značilo implementiranje šest "strateških ciljeva" na terenu, označivši to kao **genocid**: "Ljudi i narodi nisu piljci niti ključevi u džepu, pa ćemo ih premjestiti tamo-amo... Rat ne možemo voditi ni na svakom frontu niti protiv naroda. Ja bih ovdje predložio da mi usvojimo takvu pamet da mi nećemo u rat, a ako budemo napadnuti, mi ćemo se braniti. I mi nećemo rat protiv Muslimana kao naroda, niti protiv Hrvata kao naroda, već protiv onih koji su taj narod poveli i nahuškali na nas. Prema tome, mi ne možemo očistiti niti možemo imati rešeto da prosijemo samo da ostanu Srbi ili propadnu Srbi i ostali da odu. Pa to je, to neće, ja ne znam kako će gospodin Krajišnik i gospodin Karadžić objasniti svijetu. **To je ljudi genocid**.", naveo je dr. Kuka.

Istakao je i da se u Naređenju za dalja borbena dejstva u operaciji "Zvijezda 94", broj 01-198/94, od 11. aprila 1994. godine, komandant TG Višegrad, pukovnik Dragiša Masal, komandama podređenih brigada (1, 2, 4 i 5 Plpbr, TG "VGD – KM"), pored ostalog, naređuje: "7. prenosim vam i poruku k-danta GSS VRS, generala Mladića, koji je 10. 04. 1994. boravio u našoj zoni dejstava: "Gurajte energično naprijed, ne osvrćite se na ovo što se oko nas dešava. **Turci moraju nestati s ovih prostora**'." Izricanje konačne presude osobi koja je stajala iza ovakvih i niza drugih genocidnih naređenja, pokazuje i dokazuje složenost i kompleksnost samog predmeta i postupka. Isto tako, pokazuje i dokazuje i monstruoznost i karakter počinjenih teških oblika zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava - rekao je naš sagovornik.

Za kraj, naglasio je da je za očekivati da će se Žalbeno vijeće Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove (MMKS) u Haagu voditi isključivo činjenicama i dokazima.

- Za očekivati je da će, temeljem toga, donijeti pravomoćnu presudu kojem će Ratku Mladiću biti potvrđena doživotna kazna zatvora. Također, uzmajući u obzir razmjere, obim i karakteristike planiranih, seriozno pripremljenih, sistematskih, organiziranih i izvršenih zločina u pet općina za koje je prvestepenom presudom oslobođen optužbi za genocid, očekivati je da će, pored odgovornosti za genocid u Srebrenici, biti proglašen krivim i za genocid u općinama: Prijedor, Sanski Most, Foča, Kotor Varoš i Vlasenica. To bi, u konačnici, značilo potpunu pobjedu prava i pravde. Isto tako, to bi poslalo jasnu poruku svima onima koji u današnjem vremenu sve više, energičnije i otvorenije negiraju zločine, glorificiraju i slave zločince, da je pravda, iako spora, ipak dostižna - zaključio je doc. dr. Emin Kuka, viši naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava.

TRENUTAK ISTINE

7. juni 2021.

Konačna presuda Ratku Mladiću, bivšem komandantu Glavnog štaba Vojske Republike Srpske (VRS), bit će izrečena 8. juna 2021. godine, saopćeno je iz Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove u Haagu.

Izricanje konačne presude donijet će sudije Prisca Matimba Nyambe, Aminatta Lois Runeni N'gum, Seymour Panton, Elizabeth Ibanda-Nahamya i novoimenovani sudija Mustapha el-Baaj.

Optužnica protiv Ratka Mladića podignuta je 24. jula i 16. novembra 1995. godine. Uhapšen je u Srbiji 26. maja 2011. godine, gotovo jedanaest godina nakon podizanja prvih optužnica. Suđenje mu je počelo 16. maja 2012, a izvođenje dokaza trajalo je više od četiri godine. Strane u postupku iznijele su završne riječi od 5. do 15. decembra 2016. Mladić je 22. novembra 2017. godine prvostepenom presudom Haškog tribunala osuđen na doživotnu kaznu zatvora. Vijeće je zasjedalo 530 dana suđenja, tokom kojih su mu predočena svjedočenja 592 svjedoka i gotovo 10.000 dokaznih predmeta. Vijeće je, također, formalno primilo na znanje približno 2.000 činjenica o kojima je presuđeno.

Optuženom se sudilo po 11 tačaka optužnice za zločine koje je, prema navodima, počinio u svojstvu komandanta Glavnog štaba Vojske Republike bosanskih Srba, poslije VRS-a, od 12. maja 1992. do 30. novembra 1995. godine. U optužnici se Mladić tereti po dvije tačke za genocid i po pet tačaka za zločine protiv čovječnosti i to za progon, ubistvo, istrebljivanje, deportaciju i nehumano djelo prisilnog premještanja. Optuženi se u optužnici, također, tereti po četiri tačke za kršenje zakona i običaja ratovanja, i to za ubistvo, za djela nasilja s primarnim ciljem širenja terora među civilnim stanovništvom, protivpravne napade na civile i uzimanje talaca. Geografski okvir optužnice obuhvata Sarajevo, Srebrenicu i 15 općina u Bosni i Hercegovini.

Sažetak prvostepene presude

U sažetku presude Pretresnog vijeća Ratku Mladiću Tužilaštvo navodi da je optuženi učestvovao u četiri udružena zločinačka poduhvata, UZP-a. Prvo, sveobuhvatni UZP, čiji je cilj bio trajno uklanjanje Bošnjaka i Hrvata s područja u Bosni i Hercegovini na koja su Srbi "polagali pravo", počinjenjem krivičnih djela za koja se tereti u optužnici, uključujući genocid, progone, istrebljivanje, ubistvo, nehumano djelo prisilnog premještanja i deportaciju.

Drugo, UZP vezan za Sarajevo, čiji je cilj bio širenje terora među civilnim stanovništvom provođenjem kampanje snajperskog djelovanja i granatiranja, uključujući – kako se tereti u optužnici – putem ubistva i djela nasilja s primarnom svrhom širenja terora među civilnim stanovništvom i protivpravnim napadima na civile.

Treće, UZP vezan za Srebrenicu, čiji je cilj bio eliminacija Bošnjaka u Srebrenici putem krivičnih djela za koja se tereti u optužnici, uključujući ge nocid, progone, istrebljivanje, ubistvo, nehumano djelo prisilnog premještanja i deportaciju.Četvrto, UZP vezan za uzimanje talaca, čiji cilj je bio uzimanje pripadnika UN-a za taoce kako bi se NATO spriječio da izvrši vazdušne napade na vojne ciljeve bosanskih Srba, počinjen putem krivičnog djela uzimanja talaca, kao ratnog zločina.

Konkretnim jezikom govoreći, Ratko Mladić bio je komandant Glavnog štaba Vojske Republike Srpske, vojske iza čijeg je četveroipogodišnjeg djelovanja i operacija ostalo razrušeno bosanskohercegovačko društvo, ubijeno više od 100.000 ljudi, ranjeno 500.000, protjeran 1.000.000, silovano više od 30.000 žena, ubijeno 15.000 djece, organizovano 300 logora, formirano 600 masovnih grobnica, porušeno 614 džamija, načinjena neprocjenjiva materijalna šteta i ostala neizlječiva trauma.

Sve ovo nabrojano je zločin uništavanja Bosne i Hercegovine kao kulturne i političke cjelovitosti koji ima dugo trajanje, pri čemu su erupcije ubijanja, proganjanja i razaranja samo njegovi najvidljiviji iskazi. Takav zločin nije moguć bez cjelovite strukture koja uključuje zločinačke elite, zločinačke ideologije, zločinačke organizacije i izvršitelje zločina. Učinci tog zločina tiču se svih nas, a najviše onih koji ih vrše.

Tužilaštvo optuženog Ratka Mladića tereti kao nadređenog, na osnovu člana 7(3) Statuta.

Nakon što je razmotrilo sve činjenice, dokaze i argumente strana u postupku, uzevši u obzir Statut i Pravilnik, te na osnovu činjeničnih i pravnih konstatacija iznesenih sa svim pojedinostima u pisanoj presudi, Vijeće je utvrdilo da Ratko Mladić jeste kriv, kao učesnik raznih udruženih zločinačkih poduhvata, po sljedećim tačkama: tačka 2, genocid; tačka 3, progon, zločin protiv čovječnosti; tačka 4, istrebljivanje, zločin protiv čovječnosti; tačka 5, ubistvo, zločin protiv čovječnosti; tačka 6, ubistvo, kršenje zakona i običaja ratovanja; tačka 7, deportacija, zločin protiv čovječnosti; tačka 8, nehumano djelo prisilnog premještanja, zločin protiv čovječnosti; tačka 9, terorisanje, kršenje zakona i običaja ratovanja; tačka 10, protivpravni napadi na civile, kršenje zakona i običaja ratovanja; tačka 11, uzimanje talaca, kršenje zakona i običaja ratovanja.

Zbog zločina koje je počinio, Vijeće je prvostepenom presudom osudilo Ratka Mladića na doživotnu kaznu zatvora. U augustu 2020. godine iznesene su žalbe na presudu. Odbrana je tada zatražila oslobađajuću presudu po svim tačkama optužnice, dok je tužilaštvo zatražilo da se Ratko Mladić proglasi krivim i za genocid u još pet općina – Prijedoru, Sanskom Mostu, Foči, Kotor-Varošu i Vlasenici.

Genocid nad Bošnjacima – naučna, pravna i historijska činjenica

Sudije Međunarodnog rezidualnog mehanizma u Haagu će 8. juna 2021. godine vjerovatno potvrditi doživotnu kaznu zatvora s tim što imaju priliku da uvaže i zahtjev tužilaštva kojim se traži da se Ratko Mladić proglasi krivim i za genocid, osim Srebrenice, u još pet općina – Prijedoru, Sanskom Mostu, Foči, Kotor-Varošu i Vlasenici.

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu u svojih do sada 150 knjiga, studija i monografija, objavljenih na bosanskom, engleskom, francuskom, norveškom, turskom i perzijskom, kao i u 1.000 objavljenih naučnih radova, te u više hiljada novinskih članaka, kolumni, intervjua i sl, dokazao je da je prilikom agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu, u periodu 1992-1995, Savezna Republika Jugoslavija (Srbija i Crna Gora) počinila genocid u svim okupiranim mjestima i svim gradovima pod opsadom. Time je genocid počinjen nad Bošnjacima u Bosni i Hercegovini utemeljen kao naučna, pravna i historijska činjenica.

Međunarodni sud pravde u Haagu u svojoj presudi od 26. februara 2007. godine u predmetu Bosna i Hercegovina protiv Savezne Republike Jugoslavije (Srbija i Crna Gora) presudio je (paragraf 276) da su radnje genocida (actus reus) počinjene nad Bošnjacima na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine sve vrijeme međunarodnog oružanog sukoba (agresije). Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju u predmetima protiv Radovana Karadžića, Ratka Mladića (prvostepena presuda), Ljubiše Beare, Zdravka Tolimira, Miloša Stupara, Milorada Trbića, Milenka Trifunovića, Brane Džinića, Aleksandra Radovanovića, Slobodana Jakovljevića, Branislava Medana, Velibora Maksimovića, Dragiše Živanovića, Milovana Matića, Momira Pelemiša, Slavka Perića i Aleksandra Cvetkovića dokazao je i presudio genocid. Pravosnažne presude pred njemačkim nacionalnim sudovima izrečene su za zločin genocida nad Bošnjacima u Doboju, Kalesiji i Kotor-Varošu. Pred bavarskim Vrhovnim regionalnim sudom u Münchenu zločini na prostoru Foče okarakterisani su genocidom.

Genocid nad Bošnjacima utemeljen je kao naučna, pravna i historijska činjenica.

Suočavanje s prošlošću

Nije potrebno naglašavati zašto je važno ratne zločince privesti sudu pravde i osuditi ih. Posebno one umišljene, nadmene, bezobrazno drske, bolesno ambiciozne, narcisoidne i svojeglave zločince i nezasite krvoloke kakav je bio Ratko Mladić, kojeg su velikosrpski mitomani željeli lansirati kao novog srpskog vojskovođu koji će nadmašiti srpske vojvode iz Prvog svjetskog rata.

Izricanje konačne presude ratnom zločincu Ratku Mladiću, 8. juna 2021. godine, pred Međunarodnim rezidualnim mehanizmom za krivične sudove u Haagu, trenutak je istine i konkretan primjer suočavanja s prošlošću. Privođenje pravdi ratnih zločinaca važno je za one koji su bili na strani dobra, za one koji nisu više među živima, ali i za one žive koji su doživjeli i preživjeli maltretiranja, terorisanja, protjerivanja, silovanja, ranjavanja, ubijanja i ponižavanja svake vrste. Pravična presuda je, za one prve, metafizička pravda, a za one druge moralna satisfakcija i trajno sjećanje.

Međutim, privođenje pravdi ratnih zločinaca koji dobijaju zaslužene kazne, istina, kao stari i gotovo senilni ljudi, važno je naročito zbog onih koji planski i osmišljeno istrajavaju na ideološkoj kamuflaži stvarnosti i gruboj demontaži povijesne istine. Nasuprot svemu što je cijeli svijet, zahvaljujući internetu, televiziji i novinama, gledao vlastitim očima, Slobodan Milošević u Haagu tvrdi: "Sve o Bosni i Hercegovini je čista laž". Na istom sudu Radovan Karadžić tvrdi: "Sarajevo nije bilo u opsadi, Sarajevo nije bilo ni okrznuto". Milošević i Karadžić bili su vrhovni komandanti bezdušnom zločincu i nezasitom krvoloku Ratku Mladiću.

Izricanje konačne i djelomično pravične presude Ratku Mladiću najviše je važno zbog nemalog broja sljedbenika njegove teorije i prakse, kao i hiljada mladih ljudi kojima su ratni zločinci, ubice, silovatelji, planeri, organizatori i realizatori zločina najvećeg ranga, kao što je genocid, uzori.

(Autor teksta je direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu)

OBJAVLJEN ZBORNIK RADOVA: "GENOCID NAD BOŠNJACIMA, SREBRENICA 1995-2020: UZROCI, RAZMJERE I POSLJEDICE"

22. juni 2021.

U okviru obilježavanja dvadeset šeste godišnjice od genocida u Srebrenici i oko nje Univerzitet u Sarajevu, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Institut za historiju Univerziteta u Sarajevu i Univerzitet u Tuzli objavili su zbornik radova s Međunarodne naučne konferencije pod nazivom GENOCID NAD BOŠNJACIMA, SREBRENICA 1995-2020: Uzroci, razmjere i posljedice, koja je održana 19. oktobra 2020. godine u Sarajevu.

Zbornik sadrži 39 radova u kojima su predstavljena nova istraživanja i saznanja koja s interdisciplinarnog, odnosno društveno-političkog, historijskog, sociološkog, psihološkog, demografskog aspekta elaboriraju rezultate istraživanja o događajima u Bosni i Hercegovini u razdoblju 1992–1995. Posebnu vrijednost daju i radovi koji tematiziraju društveno-političke posljedice nakon 1995. godine. Zbog obima naučnih radova, zbornik je podijeljen u dva jednako vrijedna i značajna toma. Koncepcija strukture sadržaja sistematizirana je u šest tematskih cjelina. Zbornik počinje predgovorom prof. dr. Rifata Škrijelja, rektora Univerziteta u Sarajevu, a završava Zaključcima s Konferencije, koje u ime Naučnog odbora potpisuje akademik, prof. dr. Mirko Pejanović.

„Smatramo da objavljivanjem ovakvih djela ispunjavamo jednu od obaveza akademske zajednice, da na bazi egzaktnih dokaza i bitnih činjenica educiramo mlade naraštaje, a javnost podsjećamo na temeljne vrijednosti ljudskog života", ističe, između ostaloga, u predgovoru zbornika prof. dr. Rifat Škrijelj.

Zbornik su uredili dr. sc. Muamer Džananović, dr. sc. Zilha Mastalić-Košuta i dr. sc. Merisa Karović-Babić – naučni saradnici Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu. Urednici u uvodnoj riječi zbornika naglašavaju da zbornik predstavlja izuzetno važan doprinos naučnom sagledavanju namjera, uzroka, ciljeva, razmjera i posljedica izvršenog genocida kao i drugih zločina protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom.

Prva promocija zbornika bit će održana 29. juna 2021. u Svečanoj sali Rektorata Univerziteta u Sarajevu, a planirane su promocije i u Tuzli (5. jula) i Potočarima (8. jula).

PROMOVIRAN ZBORNIK RADOVA „GENOCID NAD BOŠNJACIMA, SREBRENICA 1995–2020: UZROCI, RAZMJERE I POSLJEDICE”

30. juni 2021.

U okviru obilježavanja dvadeset šeste godišnjice od genocida u Srebrenici i oko nje Univerzitet u Sarajevu, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Institut za historiju Univerziteta u Sarajevu i Univerzitet u Tuzli objavili su zbornik radova s međunarodne naučne konferencije pod nazivom „Genocid nad Bošnjacima, Srebrenica 1995–2020: Uzroci, razmjere i posljedice“, održane 19. oktobra 2020. godine u Sarajevu.

Prva promocija zbornika održana je u utorak 29. juna 2021. godine u svečanoj sali Univerziteta u Sarajevu, a planirane su promocije u Tuzli i Potočarima.

Uvodna i pozdravna obraćanja na promociji imali su prof. dr. **Rifat Škrijelj**, rektor Univerziteta u Sarajevu, prof. dr. **Melika Husić-Mehmedović**, ministrica za nauku, visoko obrazovanje i mlade Kantona Sarajevo, i akademik prof. dr. **Mirko Pejanović**, potpredsjednik Akademije nauka i umjetnosti BiH.

„Promocijom zbornika radova u Sarajevu, Tuzli i Potočarima naš rad neće biti okončan, on zapravo tek započinje, tako što ćemo se uhvatiti ukoštac sa izazovom da sadržaj ovog zbornika u različitim oblicima i formatima što više približimo najprije akademskoj zajednici, našim studentima i studenticama, a zatim i široj javnosti", naglasio je **rektor Škrijelj,** te istakao da će Univerzitet u Sarajevu sa svojim partnerima biti dio svakog društvenog napora usmjerenog na širenje i jačanje građanskog fronta koji će odgovoriti, na domaćem i međunarodnom nivou, na sve pokušaje revizionizma i negiranja genocida.

Ministrica Husić-Mehmedović je – ističući da zbornik radova doživljava kao značajan doprinos Univerziteta u Sarajevu i njegovih instituta za istraživanje zločina i historiju kao i Univerziteta u Tuzli naučnom utemeljenju istine o Srebrenici – potcrtala sljedeće: „Ovu priliku želim da iskoristim kako bih vas uvjerila da je Ministarstvo za nauku, visoko obrazovanje i mlade prepoznalo akademski napor i iskreno zalaganje koje je uloženo u proces koji je doveo do promocije zbornika radove, te je spremno dati i svoju podršku daljnjim nastojanjima da se istina o genocidu nad Bošnjacima odbrani i stavi u funkciju šireg, globalnog, nastojanja usmjerenog na izgradnju snažne svijesti o neprihvatljivosti i osudi genocida i ratnih zločina."

Akademik Pejanović je naveo da zbornik predstavlja izuzetno važan doprinos naučnom sagledavanju namjera, uzroka, ciljeva, razmjera i posljedica izvršenog genocida kao i drugih zločina protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom.

„Zbornik sadrži 39 radova u kojima su predstavljena nova istraživanja i saznanja koja iz interdisciplinarnog, odnosno društveno-političkog, historijskog, sociološkog, psihološkog i demografskog aspekta elaboriraju rezultate istraživanja o događajima u Bosni i Hercegovini u razdoblju 1992–1995. Posebnu vrijednost daju i radovi koji tematiziraju društveno-političke posljedice nakon 1995. godine", istakao je akademik Pejanović, te dodao da je zbog obima naučnih radova zbornik podijeljen u dva jednako vrijedna i značajna toma, a da je koncepcija strukture sadržaja sistematizirana u šest tematskih cjelina.

Zbornik radova počinje *Predgovorom* prof. dr. Rifata Škrijelja, rektora Univerziteta u Sarajevu, a završava *Zaključcima* s konferencije, koje u ime Naučnog odbora potpisuje akademik prof. dr. Mirko Pejanović. Zbornik su uredili dr. sc. Muamer Džananović, dr. sc. Zilha Mastalić-Košuta i dr. sc. Merisa Karović-Babić – naučni saradnici Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

O zborniku su govorili promotori: akademik prof. dr. **Miloš Trifković**, član Akademije nauka i umjetnosti BiH, prof. dr. **Zijad Šehić**, redovni profesor Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, i dr. sc. **Muamer Džananović**, naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

Akademik Trifković je podsjetio da je konferencija o genocidu nad Bošnjacima u Srebrenici organizirana 19. 10. 2020. godine radi obilježavanja 25. godišnjice ovog događaja, te naglasio da, iako se zbornik radova pojavio samo šest mjeseci od završetka konferencije, njegova pojava pripada novoj historijskoj fazi.

„Nju obilježavaju: donošenje konačne osuđujuće presude sa kaznom doživotnog zatvora najodgovornijoj osobi vojne hijerarhije za genocid – bivšem generalu Ratku Mladiću, usvajanje deklaracije u Skupštini Crne Gore o zabrani negiranja genocida u Srebrenici i niz političkih događaja na međunarodnoj sceni koji otežavaju istrajavanje na poziciji negiranja i relativizacije genocida. Ti procesi objektivno podižu vrijednost i važnost zbornika radova koji danas promovišemo“, pojasnio je akademik Trifković. Također, smatra da je konferencija ovim dvotomnim zbornikom radova ispunila obećanja data kroz početne sažetke članaka. „O tome svjedoči 39 priloga svrstanih u šest tematskih oblasti, 74 angažovana autora i sadržaj preko 1000 stranica njihovog teksta. Kroz objavljene članke su ispitana gotovo sva pitanja ključna za što potpunije utvrđivanje istine o genocidu nad Bošnjacima u Srebrenici, ali i za teorijsko razumijevanje socijalnih mehanizama genocida uopšte“, naveo je akademik Trifković, te predložio objavljivanje priloga i na engleskom jeziku.

O tri tematske cjeline: *revizionizam i negiranje genocida*, *društveno-političke posljedice genocida* i *metodološke rasprave i osvrti i prikazi*,koje su predstavljene u II tomu zbornika radova, govorio je prof. dr. **Zijad Šehić**.

Dr. sc. **Muamer Džananović**, naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, istakao je da se ovim zbornikom šalje nekoliko važnih poruka. „Jedna od njih je suprotna stavovima onih koji naglašavaju važnost potpunog ili djelomičnog zaborava i što manjeg spominjanja razdoblja 1992–1995. godine naglašavajući da je to preduvjet pomirenja, prosperiteta, razvoja i bolje budućnosti Bosne i Hercegovine i njenog društva“, ističe dr. Džananović, te podsjeća na mišljenje norveškog akademika Arnea Johana Vetlesena da zlo na svjetskom planu ne možemo prevladati tako što ćemo zaboraviti.

Moderator promocije bio je prof. dr. **Rasim Muratović**, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

Prilikom promocije zbornika radova rektor prof. dr. Rifat Škrijelj je uručio *Zahvalnicu Univerziteta u Sarajevu* gospodinu Mariju Nenadiću, premijeru Vlade Kantona Sarajevo u periodu od 2020. do 2021. godine, za doprinos radu i razvoju Univerziteta u Sarajevu, te finansijsku podršku i doprinos organizaciji i održavanju međunarodne naučne konferencije pod nazivom „Genocid nad Bošnjacima, Srebrenica 1995–2020: Uzroci, razmjere i posljedice“, održane 19. oktobra 2020. godine u Sarajevu.

U povodu promocije zbornika radova organizatoru promocije telegram je uputio reisul-ulema Husein ef. Kavazović. U telegramu se uz čestitke, između ostalog, navodi: „Svako okupljanje na kojem se govori o onome što se desilo u Srebrenici jula mjeseca 1995. godine treba da bude usmjereno ka jednom cilju: da se građani i narodi u Bosni i Hercegovini i u regionu hrabro suoče s tom gorkom istinom. Suočavanje s istinom o počinjenom *genocidu* u zoni Srebrenice preduvjet je naše spremnosti da gradimo zajednički život u zajedničkoj domovini – Bosni i Hercegovini, koja treba da nas sve, kao građane i kao narode, uvede u evropsku porodicu slobodnih pojedinaca i nacija. Ohrabruje saznanje da je na spomenutoj konferenciji prepoznata činjenica kako je Srebrenica, ustvari, evropsko pitanje a ne samo bosansko. Razgovori naših intelektualnih elita o onome što se u Srebrenici desilo, kao i onom što treba da bude perspektiva razvoja zone u kojoj se dogodio *genocid*, vraćaju povjerenje svima koji trebaju da obnove i nastave život na tom prostoru.”

PROMOCIJA ZBORNIKA RADOVA „GENOCID NAD BOŠNJACIMA, SREBRENICA 1995–2020: UZROCI, RAZMJERE I POSLJEDICE”

2. juli 2021.

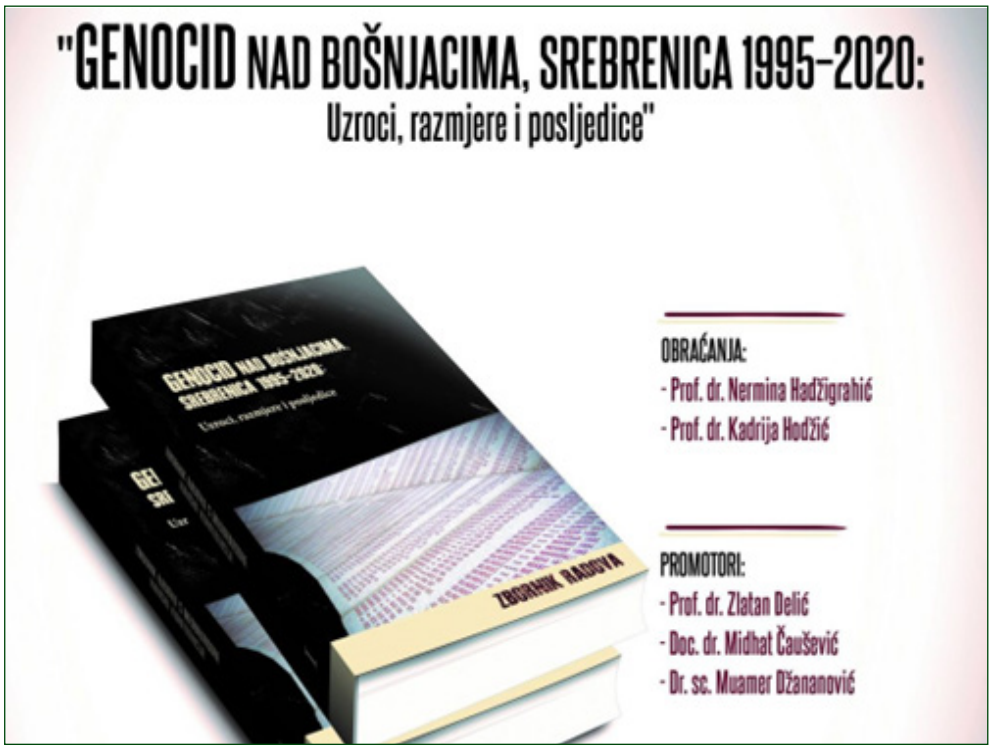

U okviru obilježavanja dvadeset šeste godišnjice od genocida u Srebrenici i oko nje Univerzitet u Sarajevu, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Institut za historiju Univerziteta u Sarajevu i Univerzitet u Tuzli objavili su zbornik radova s Međunarodne naučne konferencije pod nazivom GENOCID NAD BOŠNJACIMA, SREBRENICA 1995–2020: Uzroci, razmjere i posljedice, održane 19. oktobra 2020. godine u Sarajevu.

U dvotomnom zborniku objavljuje se 39 radova eminentnih naučnika i akademskih imena iz zemalja svijeta, regiona i Bosne i Hercegovine.

Druga promocija zbornika bit će održana 5. jula 2021. godine u 11.00 sati u amfiteatru A2 Filozofskog fakulteta Univerziteta u Tuzli.

Uvodna i pozdravna obraćanja na promociji će imati: prof. dr. Nermina Hadžigrahić, rektorica Univerziteta u Tuzli i prof. dr. Kadrija Hodžić, premijer Vlade Tuzlanskog Kantona.

O zborniku će govoriti promotori: prof. dr. Zlatan Delić – redovni profesor Filozofskog fakulteta Univerziteta u Tuzli, dr. Midhat Čaušević – docent Filozofskog fakulteta Univerziteta u Tuzli, dr. sc. Muamer Džananović – naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

Promociju će moderirati prof. dr. Rasim Muratović – direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevo i vanredni profesor Filozofskog fakulteta Univerziteta u Tuzli.

IZVJEŠTAJ IMA CILJ DA SE IZBJEGNU SUŠTINSKA PITANJA O STRADANJU SRBA U SARAJEVU

2. juli 2021.

Na nedavno održanom History Festu u jednom od panela diskutirano je i o „Zaključnom izvještaju Nezavisne međunaradne komisije za istraživanje stradanja Srba u Sarajevu u periodu 1991-1995. godine“. U panelu su sudjelovali Edin Omerčić, Merisa Karović Babić i Zilha Mastalić Košuta. Naš portal prenosi dio njihovih izlaganja.

U ovom članku prenosimo izlaganje Dr. Merise Karović Babić.

Gotovo istovremeno sa objavom *non-papera koji razmatra razgradnju Bosne i Hercegovine, kao i iznošenja završnih riječi u predmetu Stanišić-Simatović pred Međunarodnim rezidualnim mehanizmom za krivične sudove u Hagu, dana 13. aprila 2021. godine objavljen je dugo najavljivani Zaključni izvještaj nezavisne međunarodne komisije za istraživanje stradanja Srba u Sarajevu od 1991. do 1995. godine. Izvještaj je završen u septembru 2020. godine, ali je 13. aprila javno publikovan u PDF formatu na internet stranici Komisije koju je formirala Vlada Republike Srpske, da bi, u narednih dva dana nakon njegova pojavljivanja, Izvještaj bio uklonjen sa navedene stranice. Napisan na 1250 stranica teksta, Izvještaj obrazlaže historiju Bosne i Hercegovine od osmanskog i austro-ugarskog perioda, Kraljevine Jugoslavije, Drugog svjetskog rata, do 1990-tih godina. Dakle, mogo bi se reći da je, izuzev antičkog perioda i srednjovjekovne Bosanske države, cijela historija Bosne i Hercegovine obuhvaćena Izvještajem. Budući da svaki od navedenih perioda iziskuje detaljnu interdisciplinarnu analizu eksperata koji se bave pomenutim oblastima, u ovom kratkom osvrtu bavit ćemo se periodom prve polovine 1990-tih godina, što bi trebala biti, barem sudeći po naslovu, i glavna tema Izvještaja.*

Nakon što konačno stigne do perioda koji je postavljen kao vremenska odrednica istraživanja (str. 516), u Izvještaju se negira odgovornost VRS-a za najteže zločine počinjene nad civilima u Sarajevu, uključujući zločin u ulici Vase Miskina, Markale I i Markale II. Iz perspektive „analize medijskog sadržaja", autori Izvještaja optužuju „zapadnjačke novinare" da su učestvovali u „antisrpskoj kampanji demonizacije". (str. 857). Citirajući članke iz navedenih novina, u kojima se osuđuju opsada Sarajeva i najveći zločini počinjeni u gradu, u izvještaju se pronalaze „rijetki izuzeci" koji su „alternativne perspektive", te se, u slučaju masakra na Markalama I od 5. feburara 1994. godine, navode primjeri da je „od ukupno 42 članka samo sedam izričito izrazilo sumnju u dominantnu verziju događaja". Tako se, na primjer, u izvještaju interpretira plasirana izjava Radovana Karadžića, neposredno nakon masakra na Markalama od 5. februara 1994. godine: „Gospodin Karadžić juče je tvrdio da je napad na sarajevskoj pijaci 'inscenirana prevara', navodeći da su leševi ljudi koji su ranije umrli, te plastični udovi korišćeni kako bi se povećao broj žrtava.". (str. 572).

Konstatacija da se radilo o „plastičnim udovima", kojom je Karadžić, neposredno nakon masakra nastojao uvjeriti svjetsku javnost da su na Markalama postavljene „imaginarne žrtve", također je plasirana i prilikom suđenja pred Međunarodnim krivičnim tribunalom za bivšu Jugoslaviju (ICTY). Kao „argument" za ovu tezu, Karadžić je ponudio snimak načinjen neposredno nakon masakra, na kojem se može uočiti proteza za nogu, koja je pripadala jednoj od žrtava masakra, Ćamilu Begiću. Kao svjedok Tužilaštva, u procesu protiv Radovana Karadžića na sudu se pojavio sin Ćamila Begića, koji je detaljno objasnio okolnosti smrti njegova oca, uz svu relevantnu dokumentaciju koja potvrđuje navedeni slučaj. (ICTY, IT-95-5/18: Karadžić, Witness: Almir Begić, Cross examination by mr. Karadžić, 15. i 16. decembar 2010; ICTY, Tužilaštvo v. Karadžić, IT-95-5/18-T, par. 4230). Nakon predočenih svih materijalnih dokaza u vezi sa "spornom" protezom za nogu, Vijeće je konstatovalo da su Karadžićeve tvrdnje "potpuno neuvjerljive i neumjesne. (...) Nadalje, Vijeće je, nakon što je ponovo pregledalo video-snimak napravljen poslije incidenta, odbacilo kao neosnovanu tvrdnju da je nožna proteza bila namjerno postavljena na različita mjesta na pijaci." (ICTY, Tužilaštvo v. Karadžić, IT-95-5/18-T, par. 4230).

Ovi zločini su bili predmetom vrlo detaljnih analiza pred Haškim tribunalom, kada je, van svake razumne sumnje, nakon iznošenja dokaza i tužiteljstva i odbrane, kao i iskaza svjedoka i tužiteljstva i odbrane u predmetima Galić, Milošević, Karadžić, Mladić, utvrđeno da su granate ispaljene sa teritorija pod kontrolom SRK. Konkretnije, nakon detaljnih razmatranja, Vijeće je, u slučaju masakra u ulici Vase Miskina, konstatovalo da je granata ispaljena sa položaja SRK iz pravca Trebevića (ICTY, Tužilaštvo v. Mladić, par. 2079), u slučaju Markala I, 5. februara 1994. godine iz pravca Mrkovića (ICTY, Tužilaštvo v. Galić, Prvostepena presuda, par. 494 i 496 i Drugostepena presuda, par. 335; Tužilaštvo v. Karadžić, par. 4253), i u slučaju Markala II iz pravca Trebevića (ICTY, Tužilaštvo v. Milošević Dragomir, Prvostepena presuda, par. 724, i Drugostepena presuda, par. 289, 291 i 335; Tužilaštvo v. Karadžić, par. 4345, 4346).

Međutim, autori Izvještaja ne citiraju sudske presude Haškog tribunal, izuzev u nekoliko slučajeva (na str. 692, 695 citiraju se presude ICTY u predmetima Sefer Halilović i Radovan Karadžić) jer navedeni zaključci ne idu u prilog njihovim unaprijed postavljenim tezama, čime svjesno zanemaruju glavne postulate naučnog rada, primjenjujući selektivni pristup dokumentima i historijskim izvorima.

Pri tomu, autori Izvještaja koriste samo izvore saznanja i literaturu koja im ide u prilog, dok cijelu plejadu dokumenata koji bi mogli na bilo koji način diskreditovati njihove unaprijed postavljene teze vješto zaobilaze.

Kroz cijeli Izvještaj prenaglašena je tendencija da se prikaže kako su „муслиманске снаге намјерно отварале ватру на муслиманске цивиле како би створили инциденте за које могу окривити Србе“, (str. 482), odnosno da se nepostojeće „muslimanske snage“, pod kojima su vjerovatno podrazumijevali Armiju RBiH prikažu kao „islamski fundamentalisti i teroristi“, koji su samogranatirali vlastiti narod sa ciljem da „pridobiju intervenciju Zapada“.

Navodeći brojne primjere negiranja odgovornosti za najteže zločine u Sarajevu, autori negiraju sudski utvrđene činjenice i vraćaju se na ratno-huškačku propagandu iz prve polovine 90-tih. godina prošlog stoljeća. Smatramo da navedeni primjeri predstavljaju vrijeđanje digniteta žrtava, ubijenih i ranjenih u navedenim masakrima, kao i članova njihovih porodica, čiji životi su zauvijek promijenjeni i obilježeni ovim zločinima.

Pored Sarajeva, a sve sa ciljem da poljuljaju trenutna gledišta o "demoniziraju Srba", autori Izvještaja se upuštaju također u još cijeli niz drugih analiza, kako bi ponudili jednu "drugačiju perspektivu", na primjer o logorima u Prijedoru, u nastojanju da uvjere čitatelje da je slika Fikreta Alića, logoraša iz Trnopolja, samo predstavljala "reprezentativni slučaj medijskog izvrtanja činjenica i zloupotrebe fotografija".

U tu svrhu, autori izvještaja tvrde da Fikret Alić bio „bolestan čovjek“, da bodljivaka žica nije bila bodljivaka, nego da je ona samo onako postavljena, a da se iza nje nalazi "nevina mrežasta ograda za ovce". Za ove tvrdnje autori su pronašli i "svoje vlastite" izvore, citirajući Arhivu Vlade Republike Srpske (Upitnik 2020.), i tekst kojega je izvjesni njemački novinar, objavio u magazinu Novo, 1997. godine, analizirajući fotografije koje su načinili britanski i američki novinari pet godina ranije, odnosno krajem jula i početkom augusta 1992. godine. Bodljikavu žicu i "bosanskog mladića čije izgladnjelo stanje su naglašavali njegovi upali obrazi i istaknuta bedra" zapadni novinari su zlonamjerno prikazali sa ciljem demonizovanja Srba, optužujući ih za zlonamjerne spinove protiv srpskog naroda, tvrdi se u ovom Izvještaju.

Konačno, od 657. stranice Izvještaj počinje se sa konkretnom temom istraživanja postavljenom u naslovu, navodeći broj od oko 3.000 stradalih Srba u Sarajevu, bez pomena identitet žrtava. U prvom dijelu ovoga poglavlja govori se o artiljerijsko-pješadijskim napadima Prvog korpusa ARBiH na dijelove koji su bili pod kontrolom SRK i u tom poglavlju navodi se identitet od 44 žrtve. U drugom dijelu ovoga poglavlja govori se o srpskim žrtvama unutar opsade grada – i spominje se identitet od 49 žrtava. Zbirom žrtava u dijelovima pod kontrolom SRK i dijelovima grada koji su bili pod kontrolom Armije Republike Bosne i Hercegovine, dolazimo do broja od ukupno 93 žrtve čiji je identitet objavljen u Izvještaju. Ovaj kratki dio, koji se baš konkretno odnosi na zločine nad Srbima, sadrži svega 71 stranicu teksta. (str. 657 – 728). U ovom dijelu izvještaja se navodi se kako je sarajevski magazin Dani u decembru 1994. godine objavio članak koji je govorio o zločinim na Kazanima, i detaljno obrazložio presude koje su izrečene protiv 14 lica za zločine na ovom lokalitetu. Autori izvještaja su ovaj kritički osvrt novinara, sudskih organa i državnih institucija u dijelu grada koji se nalazio pod opsadom okvalikovali sljedećom rečenicom: „Zločini počinjeni nad Srbima u Sarajevu su bili javni.“ (str. 693). U Izvještaju se još navodi da se „u decembru 1992. godine dogodila (se) prva ekshumacija, a u masovnoj grobnici Kazani otkriveni su ljudski ostaci 29 osoba“. (str. 711).

Na osnovu dokumentacije koja nam je bila dostupna za istraživanje teme „Masovna ubistva civila u Sarajevu u vrijeme opsade 1992-1995“, možemo konstatovati da niti jedna od navedenih konstatacija nije tačna. Uviđaj na licu mjesta na lokalitetu jame Kazani obavljen je u periodu od 9. do 12. novembra 1993. godine, nakon čega je 19. novembra 1993. godine izvršen je ukop ovih žrtava pod oznakom NN na lokalitetu groblja Stadion. Sa ovog groblja su tokom 1994. godine ekshumirani i identifikovani posmrtni ostaci dvije žrtve pronađene na Kazanima (Ranko Frankić i Branislav Radosavljević). Nakon ekshumacije na groblju Stadion 1998. godine sa lokaliteta Kazana identifikovano je 11 žrtava: Nevenka (Spasoje) Bošković, Marko (Simo) Bošković, Dragomir (Mihajlo) Ćeranić, Mileva (Branko) Drašković, Duško (Vojo) Jovanović, Ana (Mihajlo) Lavriv, Vasilj (Stefan) Lavriv, Novka (Neđo) Lemez, Predrag (Momčilo) Šalipur, Ago (Lutvo) Šteta i Stojan (Jefto) Žuža. Na lokalitetu jame Kazani ekshumacije su vršene još u dva navrata (2000. i 2001), kada su pronađeni posmrtni ostaci dvije žrtve: Marine Komljenac (Ilija) i NN lica. Za posmrtnim ostacima Radoslava (Adam) Komljenac, Ergina (Nikola) Nikolića i Zorana (Dobrivoje) Vučurovića još uvijek se traga. (vidi: Merisa Karović-Babić, 2014, 243-249). Dakle, radi se o ukupno 18 žrtava ubijenih na lokalitetu Kazana, među kojima je 14 lica bilo srpske nacionalnosti, dva lica ukrajinske, jedan Bošnjak i jedno NN lice.

U izvještaju nije bilo ni pomena o zločinima nad civilima srpske nacionalnosti koji su ubijeni uslijed granatiranja ili pješadijskog djelovanja po gradu. Na primjer, istovremeno sa uviđajem na Kazanima, 9. i 10. novembra, uslijed granatiranja naselja Alipašino Polje i Otoka, počinjena su tri masakra, kada je ubijeno 17 civila, uključujući i tri žrtve srpske nacionalnosti. Premda su se na prethodnim popisima srpskih žrtava u Sarajevu našla imena i tih žrtava, bez da se objasne okolnosti njihova ubistva, u ovom Izvještaju to nije bio slučaj. (U vezi sa preliminarnim popisima srpskih žrtava sa ciljem izjednačavanja Sarajeva i Srebrenice, vidi također još nekoliko primjera, uključujući i primjer porodice Đorem u: M. Karović-Babić, 2014, 249-250).Potom se, u šestom poglavlju pod naslovom “Fizički i psihološki aspekti stradanja” govori o Španskom građanskom ratu, genocidu nad Romima i Srbima u NDH, genocidu u Kambodži, genocidu u Ruandi, i drugim temama koje se ne mogu dovesti u vezu sa zločinima u Sarajevu tokom rata (str. 751-818). U istom poglavlju su manji dijelovi posvećeni Sarajevu 1992-1993; Sarajevu 1994-1995, te Sarajevu nakon Dejtonskog sporazuma (str. 819-860).U konačnici, možemo konstatovati da je izvještaj ciljano pisan ovako obimno, narativno-pripovjedačkim stilom, uz insistiranje na marginalnim događajima, sa namjerom da se izbjegnu suštinska pitanja konkretno vezana za temu koja je postavljena u naslovu Izvještaja.

Dr. Merisa Karović Babić

MREŽA MLADIH: ODRŽANA TRIBINA "PAMTIMO GENOCID U SREBRENICI"

5. juli 2021.

U multimedijalnoj sali Fonda memorijala na Kovačima danas, 3. jula, održana je tribina pod nazivom "Pamtimo genocid u Srebrenici" Ovaj program je realizovan u saradnji Uprave za vjerske poslove Rijaseta IZ u BiH i Muftijstva sarajevskog, a dio je projekta obilježavanja 26. godišnjice genocida u Srebrenici i obilježavanja najtežih zločina sa elementima genocida na području Prijedora i doline Sane.

Tribini je prisustvovao veliki broj omladine, u skladu sa namjerom da se kod njih motivira svijest o dešavanjima iz nedavne prošlosti, zbog izgradnje stava u sadašnjosti i produktivnog djelovanja u budućnosti.

Današnja tribina tokom koje je dr. Ermin Kuka prisutnoj omladini skrenuo pažnju na značajne aspekte izgradnje jasnog stava o prošlosti aktivnost je koja svjedoči opredijeljenost prisutne omladine da se sjeća i da govori o zločinima.

Dr. Kuka je, kao naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina Univerziteta u Sarajevu, sa naučnog aspekta govorio o zločinima u prošlosti, te zauzimanju jasnog i argumentovanog stava spram prošlosti.

- Podsjećam na dvije neupitne činjenice. Prva je ta da je na Republiku Bosnu i Hercegovinu je izvršena oružana agresija. Druga neupitna činjenica kaže da je na svim okupiranim teritorijama u gradovima pod opsadom izvršen je najteži oblik zločina, genocid – kazao je dr. Kuka.

Istakao je kako je, prema definiciji, genocid neodvojiv od namjere da se u cjelosti ili djelimično uništi jedna etnička grupa.

- Zločini u Republici Bosni i Hercegovini su bili planirani, temeljito pripremljeni i sistematični – naglasio je.

Referirajući se na zvanične dokumente, dr. Kuka je ukazao na elemente zločina nad Bošnjacima; od izjava agresora, do posljedica zločina na kolektiv i pojedince.

Onako kako razum može dopuniti osjećaje, tako i naučni pristup historiji može dopuniti sjećanje. Dopuniti argumentacijom i racionalnim osvrtom koji pomažu da se zlo imenuje, opiše, da se na njega upozori. Ova tribina je doprinos tome.

(Nedim Gondžić/muftijstvosarajevsko.ba)

IZVJEŠTAJ NE IDE U PRILOG RASVJETLJAVANJU DOGAĐAJA I SUDBINE SRBA U SARAJEVU

5. juli 2021.

Na nedavno održanom History Festu u jednom od panela diskutirano je i o „Zaključnom izvještaju Nezavisne međunaradne komisije za istraživanje stradanja Srba u Sarajevu u periodu 1991-1995. godine“. U panelu su sudjelovali Edin Omerčić, Merisa Karović-Babić i Zilha Mastalić-Košuta. Naš portal prenosi dio njihovih izlaganja.

U ovom članku prenosimo izlaganje dr. Zilhe Mastalić-Košuta.

Dana 13. aprila 2021. godine objavljen je izvještaj pod nazivom: ZAKLJUČNI IZVJEŠTAJ NEZAVISNE MEĐUNARODNE KOMISIJE ZA ISTRAŽIVANJE STRADANJA SRBA U SARAJEVU OD 1991. DO 1995. GODINE. Na inicijativu Narodne skupštine Republike Srpske i tadašnjeg predsjednika RS-a Milorada Dodika, Vlada RS-a je angažovala i finansirala komisiju da sačini ovaj izvještaj. Osnivanje komisije za Sarajevo i Srebrenicu još ranije je bilo kritikovano od mnogih stručnjaka smatrajući da su osobe koje su u njima pristrasne i da se, zapravo, radi na osporavanju činjenica o događajima kao i presuđenim zločinima pred sudovima. Otvoreno pismo u kome su, između ostaloga, rekli da formiranje komisije za izradu ovog izvještaja „više liči na revizionizam nego na istinski napor za utvrđivanje istine“ potpisao je 31 međunarodni stručnjak za sukobe u bivšoj Jugoslaviju.

Prema riječima predsjednika komisije Rafaela Izraelija, svaki od šest članova komisije napisao je po jedan dio Izvještaja. Izvještaj se sastoji od sedam poglavlja, s tim da se sedmo poglavlje odnosi na generalne zaključke, i priloga. Izvještaj je najvećim dijelom sastavljen od poglavlja koja se odnose na historijski kontekst u Bosni i Hercegovini, na ulogu „radikalnog islama“, ulogu medija, te fizičke i psihološke aspekte stradanja. Peto poglavlje se odnosi na stradanje Srba u Sarajevu.

U sačinjavanju izvještaja kao izvori su najvećim dijelom korištene izjave dobijene na sastancima komisije, izjave Republičkog centra za istraživanje rata rata, ratnih zločina i traženje nestalih lica, sa sjedištem u Banja Luci i ostala dokumentacija ovog centra, dio medijskih izvještaja (odabranih novinara), intervju, određena literatura.

Ono što je primjetno jeste da se skoro nikako ne navode presude Međunarodnog tribunala u Den Haagu niti domaćih i regionalnih sudova kao i desetine hiljada dostupnih relevantnih i vjerodostojnih dokumenata koji su prošli sve sudske valorizacije, a koji su korišteni kao dokazni materijali u suđenjima, kao i mnogi drugi izvori i literatura. Samo u predmetima pred ICTY-em Stanislavu Galiću, Dragomiru Miloševiću, Radovanu Karadžiću, Ratku Mladiću korišteno je preko 40 000 dokaza na temelju kojih su donijete presude dok od toga za Sarajevo blizu 10 000 dokaza. S druge strane, u dijelu Izvještaja o stradanju Srba u Sarajevu korišteno je nešto više od 200 izvora. Izvještaj nema metodologiju istraživanja, izuzev jedne kratke preambule i predgovora u kojima je, uglavnom, osvrt na autore i konsultante Izvještaja.

Osvrnućemo se na nekoliko segmenata iz Izvještaja za koja su potrebna dodatna pojašnjenja. Tokom višegodišnjih vlastitih istraživanja stradanja srpskog stanovništva u Sarajevu na Institutu za istraživanja zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, smatrala sam da će ovaj Izvještaj ponuditi detaljnije informacije kao i identitete poginulih, nestalih i ubijenih stanovnika srpske nacionalnosti u Sarajevu. U Izvještaju od 1250 stranica taj segmenat je vrlo šturo obrađen. Podaci o ubijenim i ranjenim stanovnicima Sarajeva navedeni su u 5. dijelu Izvještaja na svega nekoliko stranica gdje je opisana smrt 93 stanovnika srpske nacionalnosti u Sarajevu. Članovi komisije izvlače zaključke o ukupnom broju ubijenih na osnovu ranijih nepouzdanih izjava i spiskova te zaključuju kako je u Sarajevu ubijeno 3 000 civila Srba, a 1700 ranjeno, obrazlažući kako većina nije povezana sa ratnim dejstvima već sa zločinačkim djelom, bez objašnjenja zašto onda podatke o tolikom broju ubijenih nije potvrdio nijedan sud. Autori Izvještaja se u iznošenju konačnog broja oslanjaju na izjavu bivšeg policajca Sime Tuševljaka koji je rekao da je u Sarajevu tokom rata ubijeno više od 3000 srpskih civila. Prema Tuševljakovoj izjavi, od snajpera samo na Grbavici tokom 1992. i 1993. godine je ubijeno oko 700 srpskih civila dok je ukupan broj ubijenih na Grbavici, uključujući i vojnike VRS-a - 1600 (str. 720). Navedena je i brojka Instituta za istraživanje stradanja Srba u 20. veku od 8 524 ubijena i nestala srpska civila u Sarajevu.

Moram istaći da je ranije, kao npr. u periodu kada se približavao zakazani termin usmene rasprave o tužbi Bosne i Hercegovine protiv Savezne Republike Jugoslavije (SRJ), odnosno Srbije i Crne Gore, počelo učestalije, od strane vladinih i nevladinih organizacija i pojedinaca RS, putem javnih sredstava informisanja i posebnih publikacija javno objavljivati spiskovi ubijenih Srba u Sarajevu. Ovi spiskovi su bili predmet analize kojom sam se bavila više godina, nakon čega se došlo do važnih rezultata. Smatram kako su i autori Izvještaja znali o kakvim se spiskovima radi te su svjesno izbjegli objaviti identitete i okolnosti stradanja. Analizirani su spiskovi:

1. Spisak kojeg je sačinio Marko Mikerević i objavio u knjizi “Sarajevski kazani smrti”, Doboj, 2004. od ukupno 894 žrtve;
2. Spisak nevladine organizacije “ISTINA” - Udruženje za istraživanje stradanja srpskog i ostalih naroda u Sarajevu u periodu 1992. -1995. pod nazivom ”Ubijeni i nestali srpski civili u periodu od aprila 1992. do kraja 1995. na području Sarajeva“ sa 2452 žrtve;
3. Spisak Ministarstva unutrašnjih poslova RS, objavljen pod naslovom “Preliminarni spisak Srba ubijenih u Sarajevu (1992.-1995.) ” sa 2 435 žrtava;
4. Spisak Ministarstva unutrašnjih poslova RS, objavljen pod naslovom “Preliminarni spisak Srba nestalih u Sarajevu (1992.-1995.) ” sa 575 žrtava;
5. Spisak Instituta za istraživanje stradanja Srba u 20. veku sa 8 524 žrtve.

Navedeni spiskovi su, ime po ime, metodom komparativne analize i analizom sadržaja, upoređivani sa desetak različitih izvora.

Moja uporedna analiza je rađena za svaku pojedinu osobu navedenu u spiskovima. Prema tome, analiza sadrži obiman tekst. Ovdje ćemo se osvrnuti na prvi i aktuelan spisak neovisnog istraživača Marka Mikerevića objavljen u knjizi "Sarajevski kazani smrti" koji sadrži ukupno 894 evidentiranih lica kao ubijenih, poginulih, nestalih Srba u Sarajevu i ukazati u vrlo kratkim crtama na najvažniji dio rezultata. Ustanovljeno je da je 407 osoba poginulo, ubijeno ili nestalo u drugim mjestima, a ne u Sarajevu dok se na spisku te osobe nalaze da su ubijeni u Sarajevu od strane „muslimanskih formacija", „Cace i Cacinih zločinaca", „zelenih beretki" i sl. Devet osoba je poginulo, ubijeno ili nestalo na području koje je u vrijeme nastanka zločina bilo pod kontrolom VRS-a, a u spisku Mikerevića se navodi da su i oni ubijeni u dijelu koje je držala ARBiH od strane „muslimanskih formacija"; Potom 21 osoba se vodi kao ubijena, a analizom je dokazano da se radi o živim osobama za koje posjedujemo adrese i kontakt telefone; 83 osobe u spisku se ponavljaju po dva puta, 11 osoba se ponavlja po tri puta, jedna osoba se ponavlja četiri puta; itd. Ustanovljeno je da je 655 osoba iz navedenog spiska sa greškama u podacima po raznim karakteristikama (stradali izvan Sarajeva, umrli prirodnom smrću, žive osobe, ponavljanje istih osoba više puta, određen broj su Hrvati, a upisani su kao stradali Srbi, pogrešni identifikacioni podaci, stradali na ratištima sa HVO-om ili od strane HVO-a u drugim mjestima, itd.) Zatim, imena se u spisku namjerno ponavljaju dva ili više puta, kako bi se iskazao veći broj stradalih nego što jeste. Autor, inače, nije svoj spisak sačinio po abecednom ili azbučnom redu, kako bi navedene netačnosti bilo teže uočiti.

Manipulisanje brojkama žrtava vidljivo je i u Izvještaju na primjeru Dobrovoljačke ulice, gdje su navedene 32 ubijene osobe iako je općepoznato da je u tom događaju poginulo šest lica. Potvrdu o tome dao je i sam komandant 2. VO Milutin Kukanjac. U periodu rata i teškim ratnim okolnostima u kojima se nalazilo Sarajevo u opsadi, procesuirani su pred Višim sudom u Sarajevu učesnici u ubistvima na Kazanima i osuđeni na višegodišnje zatvorske kazne. U Izvještaju stoji da su u prvoj ekshumaciji otkriveni posmrtni ostaci 29 osoba sa tendencijom da je u daljim ekshumacijama ovaj broj daleko veći. O tome postoje pouzdani podaci gdje je ustanovljeno da je nakon više ekshumacija utvrđen broj od 23 osobe, među kojima je do danas identifikovano više nacionalnosti od čega 14 srpskih žrtava.

U Izvještaju se navodi brojka od 211 „zatvora i zatvorskih kampova ARBiH u Sarajevu" za Srbe za koje kažu kako su „nicali kao gljive", ali se opet ne navodi identitet već brojke (98 ubijeno - zatvor Dobrinja, 64 nestalih srpskih logoraša iz „Viktor Bubanj" itd). U opisu logora opisuju se i oni van Sarajeva, poput Čelebića u Konjicu itd. U jednom dijelu izvještaja dat je prikaz logora Manjača, Trnopolja i Omarske. Za fotografiju na kojoj se nalazio logoraš Fikret Alić navedeno je kako je postala „reprezentativan slučaj medijskog izvrtanja činjenica i zloupotrebe fotografija". Nadalje stoji da se na slici ustvari nalazio bolestan čovjek i da je bodljikava žica vještački stavljena u prvi plan da sakrije sasvim nevinu mrežastu ogradu sa ovce koja se nalazila ispod nje:" (str. 474) Dalje je navedeno kako je Trnopolje bio samo sabirni centar za izbjeglice koje traže utočište te su otud mogli ići gdje su htjeli, a bodljikava žica uopće nije bila postavljena oko bosanskih muslimana, nego oko kamermana i reporterke (str. 475 Izvještaja). Na kraju je izveden zaključak da logori smrti nisu postojali na srpskoj teritoriji. U Izvještaju autori ne navode istinu, te općepoznate ali i sudskim presudama utvrđene i dokazane činjenice.

A istina je da je Trnopolje jedan od logora smrti kroz koji je prošlo oko 30 000 logoraša, koji su mučeni, premlaćivani, uz slučajeve silovanja, gdje je blizu 100 logoraša ubijeno. Za ovaj logor teretilo se više Srba, a zločini u Trnopolju su navedeni u optužnici i Slobodanu Miloševiću. Još zloglasniji logori smrti bili su Manjača i Omarska. Pored Manjače pronađena je i jedna od masovnih grobnica u kojoj se nalazilo 540 leševa. Autori Izvještaja trebaju znati poznate činjenice kao i to da su za ove logore izrečene višegodišnje zatvorske kazne i to: Milomiru Stakiću (40 godina), Radoslavu Brđaninu (32 godine), Nikoli Kovačeviću (12 godina), Miroslavu Kvočki i drugima (ukupno 63 godine). Neki sudski postupci su još uvijek u toku.

Vjerujem da su autori Izvještaja znali mnoge ove činjenice te iz toga razloga nisu se upustili u iznošenje konkretnih činjenica, podataka, imena i prezimena žrtava kao i načina njihovog stradanja. Na osnovu toga može se zaključiti da su u izradi počinjene brojne namjerne greške, netačnosti i manipulisanje činjenicama. Vjerovatno se nastojalo da se pažnja javnosti sa brojnih zločina, među kojima su i zločin protiv mira i zločin genocida, koje su počinile snage VRS-a zajedno sa snagama iz SRJ usmjeri i na odbrambene snage (ARBiH). Autori Izvještaja ali i autori koji su nosioci navedenih spiskova koje smo ovdje spomenuli, kao i šira srpska javnost, nastoje, kada su u pitanju zločini nad srpskim narodom, prostor Sarajeva predstaviti kao paradigmu zločinima počinjenim u Srebrenici jula 1995. godine. U prilog tome i govori manipulacija sa brojkom od 8 524 ubijenih. U izvještajima nema imena niti prezimena koliko je Srba poginulo kao pripadnici ARBiH a poznato je da se ne radi o zanemarljivom broju, niti onih koji su ubijeni vatrenim dejstvima od strane VRS-a koje su držale grad pod opsadom više od tri godine te granatama svih kalibara (tenkovske, minobacačke, haubičke, topovske), snajperskim, hemijskim te drugim teškim i lakšim oruđem i oružjem sa ogromnom vatrenom moći "sijale" smrt, koje nije moglo prepoznavati žrtvu po pripadnosti narodu.

Stoga, Izvještaj ne ide u prilog rasvjetljavanju događaja i sudbine Srba u Sarajevu. Izvještaj ide u prilog „srpskoj istini" i kvazi naučnoj istini uz manipulisanje činjenicama, u kojem se svjesno ignorisalo sve što tome nije išlo u prilog.

dr. Zilha Mastalić-Košuta

25.06.2021

OBILJEŽAVANJE 26. GODIŠNJICE GENOCIDA: NA UNIVERZITETU U TUZLI PROMOVISAN ZBORNIK KOJI TEMATIZIRA GENOCID NAD BOŠNJACIMA U SREBRENICI

6. juli 2021.

Na Univerzitetu u Tuzli održana je promocija Zbornika radova „Genocid nad Bošnjacima, Srebrenica 1995-2020: Uzroci, razmjere i posljedice“.

Zbornik se sastoji od 39 naučnih radova prezentovanih na Međunarodnoj naučnoj konferenciji „Genocid nad Bošnjacima, Srebrenica 1995-202: Uzroci, razmjere i posljedice“, odžranoj 19. oktobra 2020. godine u Sarajevu.

Na Univerzitetu u Tuzli održana je promocija Zbornika radova „Genocid nad Bošnjacima, Srebrenica 1995-2020: Uzroci, razmjere i posljedice“.

Zbornik se sastoji od 39 naučnih radova prezentovanih na Međunarodnoj naučnoj konferenciji „Genocid nad Bošnjacima, Srebrenica 1995-202: Uzroci, razmjere i posljedice“, odžranoj 19. oktobra 2020. godine u Sarajevu.

U objavljivanju Zbornika učestvovali su Univerzitet u Sarajevu, Institut za historiju Univerziteta u Sarajevu, Univerzitet u Tuzli i i Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

Prisutnima su se obratili rektorica Univerziteta u Tuzli, prof. dr. Nermina Hadžigrahić i premijer Vlade Tuzlaskog kantona, prof.dr. Kadrija Hodić. Oni su istakli važnost obilježavanja godišnjice genocida nad Bošnjacima u Srebrenici, njegovanje kulture sjećanja i govorenja o genocidu i drugim zločinima iz prošlosti za izgradnju povjerenja i bolje budućnosti.

Promotori zbornika bili su prof. dr. Zlatan Delić, redovni profesor Filozofskog fakulteta Univerziteta u Tuzli, dr.sci. Midhat Čaušević, docent na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Tuzli i dr.sci. Muamer Džananović, naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

Moderator promocije bio je prof. dr. Rasim Muratović – direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevo i vanredni profesor Filozofskog fakulteta Univerziteta u Tuzli.

Prethodno je promocija Zbornika održana i u Sarajevu, a naredna je planirana za mjesec oktobar u Potočarima.

U ZVORNIKU ODRŽAN OKRUGLI STO NA TEMU: "IZAZOVI BOŠNJAKA U PODRINJU: REGENERIRANJE PROSTORA I BORBA PROTIV DISKRIMINACIJE"

8. juli 2021.

Dana 7. jula 2021. godine u Zvorniku je u organizaciji Uprave za vanjske poslove i dijasporu Rijaseta Islamske zajednice, Muftijstva Tuzlanskog i Medžlisa Islamske zajednice Zvornik održan okrugli sto na temu: "Izazovi Bošnjaka u Podrinju: regeneriranje prostora i borba protiv diskriminacije".

Jedan od ciljeva organizatora bio je da se u okviru obilježavanja godišnjice genocida u Srebrenici i oko nje skrene pažnja i na zločine počinjene na drugim prostorima Bosne i Hercegovine, poput onih počinjenih u Zvorniku. Također, cilj je bio da se pored razmjera zločina u Zvorniku i okolini fokus stavi na razne oblike diskriminacije povratnika, s posebnim fokusom na negiranje prava na bosanski jezik.

Na okruglom stolu učestvovao je dr. sc. Muamer Džananović, naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajeva. Dr. sc. Džananović je, kao uvodničar na prvoj sesiji, govorio na temu "Hronologija počinjenih zločina nad Bošnjacima Zvornika u periodu 1992-1995."

PRESUDE ZLOČINCIMA SU VAŽNE ZBOG SLJEDBENIKA

9. juli 2021.

Presude zločincima su važne zbog sljedbenika

Prof. dr. Rasim Muratović, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava UNSA, govori o presudama za ratne zločine i genocidu

Razgovarala: MATEA JERKOVIĆ

Prof. dr. Muratović: Ono šta se ovdje desilo, jasno je svakom Homo sapiensu

Novi početak

OSLOBOĐENJE

Intervju Prof. dr. Rasima Muratovića za Oslobođenje, naslova ‘Presude zločincima su važne zbog sljedbenika’, možete pročitati na ovom linku.

DR. KLIKO: NEGATORI GENOCIDA STVARAJU JAK POTICAJ MLADIM ISTRAŽIVAČIMA

10. juli 2021.

Nauka će se genocidom u Srebrenici baviti i nakon biološkog nestanka generacije žrtava i njihovih ubica. Broj od 8.372 žrtve ne mogu nikakva nova istraživanja "relativizirati". Ona mogu samo otkrivati nove užasne detalje vezane za njihove likvidacije, ocijenio je u razgovoru za Fenu naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu dr. sc. Amir Kliko.

Govoreći o tome kakva je situacija sa arhivskom građom u vezi s dešavanjima u Srebrenici jula 1995. godine, dr. Kliko naglašava da samo dokumenti koji se adekvatno čuvaju u nekom arhivu jesu arhivska građa. Međutim, mnogo je dostupnih, a za istraživače vjerodostojnih, dokumenata i drugih izvora naučne spoznaje u vezi s ratom u Republici Bosni i Hercegovini 1992-1995. koji se ne nalaze u zvaničnim arhivima.

– Kada bismo se u istraživačkom radu oslanjali samo na arhiviranu dokumentarnu građu, ne bi smo bili zadovoljni njenom brojnosti i dostupnosti. Dokumenti o velikosrpskoj agresiji na Republiku Bosnu i Hercegovinu nastajali su za vrijeme njenog trajanja, ali i u godinama poslije nje. Nastajali su na raznim stranama i od strane različitih institucija. Postoje dokumenti legalnih bosanskohercegovačkih institucija kao, na primjer, Armije i Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Bosne i Hercegovine, dokumenti agresorske vojske i policije, ali i međunarodnih institucija uključenih u ratna dešavanja poput UN-a i Crvenog križa. S obzirom na vodeću ulogu Srbije u agresiji na Republiku Bosnu i Hercegovinu i u genocidu nad Bošnjacima, sigurno je da u srbijanskim vojnim i policijskim institucijama ima mnogo sačuvanih i važnih dokumenata za cijelu našu zemlju, pa tako i za Srebrenicu – kaže Kliko.

Ističe da su nakon 1995. mnoge bosanskohercegovačke i međunarodne institucije intenzivno istraživale ratne posljedice. Neke su tu činile u potrazi za nestalima, neke za naučne svrhe, a najviše ih se bavilo traganjem za zločincima. Naročito dobro istraženo je područje Podrinja i Srebrenice zbog obimnosti zločina koje su tamo počinile vojne i policijske snage Republike Srpske i Republike Srbije.

– Nemoguće je objediniti sve te vrijedne izvore naučnih saznanja na jednom arhivskom mjestu. A neki arhivi, koji sigurno imaju prvorazrednu arhivsku građu, nažalost nisu dostupni istraživačima. Nije to samo slučaj sa arhivima u Republici Srpskoj i Republici Srbiji. Ni arhivska građa ARBiH nije dostupna kao ni MUP-a RBiH. Ipak, zahvaljujući kvalitetnom radu međunarodnih pravnih institucija, mnogi važni dokumenti postali su dostupni. Radi se o enormno visokom broju pouzdanih dokumenata. Daleko veći problem je broj kvalificiranih istraživača nego obimnost i dostupnih historijskih izvora u arhivima i na drugim mjestima rekao je Kliko, naglašavajući da dostupnih historijskih izvora ima nesrazmjerno više nego su kadrovski potencijali naučnih institucija.

Smatra da bismo prvo morali rješavati taj problem, odnosno čim prije kadrovski osnažiti naučne institucije koje se bave istraživanjem ratnih dešavanja u Bosni i Hercegovini 1992-1995, a to su na prvom mjestu Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava UNSA, Institut za istoriju UNSA i Memorijalni centar Srebrenica u Potočarima.

Navodeći kao primjer suđenje vodećim nacističkim zločincima 1946. godine u Nürnbergu, kaže da su se nakon te godine, pa sve do danas, intenzivno naučno istraživali i još se istražuju ratni zločini za koje je sud utvrdio njihovu odgovornost. Objavljene su desetine hiljade knjiga i vjerovatno stotine hiljada – možda i nekoliko miliona – naučnih radova diljem svijeta na tu temu.

– Nisu "relativizirali dešavanja" koja su uzrokovali ti nacistički zločinci. Naprotiv, još su ih temeljitije potvrđivali dajući im i naučni kredibilitet. Takav je slučaj i u vezi s genocidom nad Bošnjacima u Srebrenici koji su počinile vojne i policijske snage Republike Srpske i Republike Srbije. Sasvim je izvjesno da će novi dokumenti, a i naučna obrada sada dostupnih, samo dodatno naučno potvrđivati ono što je međunarodni sud utvrdio u svojim presudama do kojih je stigao pravnim metodama. Kao i u navedenom primjeru s Nürnbergom, i u Bosni i Hercegovini će naučno bavljenje ratnim zločinima potrajati daleko duže nego je trajao rad sudskih organa. To je normalno jer sudovi, zbog životnog vijeka ljudi, imaju potrebu da djeluju brže radi pravne zadovljštine oštećenih i kažnjavanja odgovornih. Nauka će se genocidom u Sreberenici baviti i nakon biološkog nestanka generacije žrtava i njihovih ubica. Broj od 8.372 žrtve ne mogu nikakva nova istraživanja "relativizirati". Ona mogu samo otkrivati nove užasne detalje vezane za njihove likvidacije – rekao je on.

Upitan kakav je interes novih generacija historiografskih istraživača za dešavanja u Srebrenici jula 1995. godione, dr. Kliko kaže da takav interes ne postoji samo u Bosni i Hercegovini. On je, zapravo, internacionalni. Od jula 1995. godine, pa sve do današnjeg dana, istraživanjem genocida u Srebrenici bavilo se – i još uvijek se bavi – mnogo ozbiljnih stranih istraživača iz različitih zemalja svijeta.

– Što se, pak, Bosne i Hercegovine tiče, primjećujem u zadnjih nekoliko godina da negiranje genocida od strane onih koji su za njega – direktno i indirektno – odgovorni, veoma poticajno djeluje na interes mladih istraživača. Mogao bih čak tvrditi da ništa kao negiranje genocida nije tako kvalitetno poticajno djelovalo u posljednjih petnaestak godina na želju mladih kvalificiranih istraživača da se bave izučavanjem rata u Bosni i Hercegovini u cjelini, a naročito u Podrinju i Srebrenici. Nažalost, kako sam već na početku našeg razgovora rekao, država nema za to sluha i ne pruža tim ljudima mogućnost da se bave onim što žele i čime mogu. A mogućnost je ostvariva samo preko njihovog zapošljavanja u naučnim institucijama koje sam već spomenuo. Negatori genocida stvaraju jak poticaj mladim istraživačima, a država bi im morala ostvariti mogućnost da taj poticaj i iskoriste u svom budućem naučno-istraživačkom radu – zaključio je u razgovoru za Fenu naučni istraživač dr. Amir Kliko.

SREBRENIČKE SCENE DANTEOVOG PAKLA

10. juli 2021.

Srebreničke scene Danteovog pakla

Ubijanje „Turaka" u glavama neposrednih izvršilaca zločina nad Bošnjacima u Srebrenici doživljeno je kao opravdan i pravedan čin

Javnost treba znati da je međunarodna pravna definicija zločina genocida data u članu II i III Konvencije o sprečavanju i kažnjavanju genocida iz 1948. godine. Član II opisuje dva elementa zločina genocida: (1) mentalni element ili namjeru da se potpuno ili djelimično uniši nacionalna, etnička, rasna ili religiozna grupa i (2) fizički element, koji uključuje pet djela. Zločin mora uključivati oba elemenata da bi se zvao genocid.

Javno poticanje

Član III opisan je s pet kažnjivih oblika zločina genocida: genocid, konspiracija, poticaj, pokušaj i saučesništvo. Akti genocida nad Bošnjacima na području Srebrenice izvršavani su već od 1992. godine, a vrhunac su imali u julu 1995. godine, s obzirom na to da su srpska vojska iz BiH, dobrovoljci iz Srbije i Crne Gore te bivša JNA, kasnije vojska tzv. SRJ, provodili bezumne zločine. Planirali su ili poticali na genocid, čak i prije nego što je ubijanje počelo ili su pomagali u izvršenju genocida. Naime, djela zločina uključuju planiranje, direktno i javno poticanje, pokušaj izvršenja genocida i saučesništvo u genocidu.

Na osnovu raspoloživih podataka, tokom agresije na suverenu i međunarodno priznatu Republiku BiH počinjena su brojna genocidna djela, budući da su izvedena kao dio politike da se uniši postojanje grupe (naroda): (1) Ubijanje pripadnika grupe, koje uključuje direktna ubistva i djela koja izazivaju smrt; (2) Uzrokovanje teških tjelesnih ili mentalnih povreda, izazivajući traumu pripadnika grupe kroz široko rašireno mučenje, silovanje, seksualno nasilje, prinudivanje na konzumiranje droge i sakaćenje; (3) Namjerno podvrgavanje grupe takvim životnim uvjetima, računajući da će uzrokovati uništenje tog naroda, što uključuje namjerno uskraćivanje izvora potrebnih za fizički opstanak grupe, takvih kao što su čista voda, hrana, odjeća, stambeni prostor ili medicinske usluge.

Uskraćivanje onoga što život znači može biti kroz

Piše: doc. dr. ERMIN KUKA

oduzimanje žetve, blokiranja isporuke hrane, zatvaranja u logore, prinudno raseljavanje ili protjerivanje; (4) Sprečavanje rađanja, koje uključuje nasilnu sterilizaciju, nasilni prekid trudnoće, zabranu brakova, dugotrajna odvojenost muškaraca i žena s namjerom sprečavanja rađanja; (5) Nasilno premještanje djece, osoba ispod 18 godina, koje može biti direktnim prisiljavanjem ili zbog straha od nasilja, zatvaranja, psihološkog maltretiranja ili drugih vidova mučenja.

Genocidna djela ne moraju ubiti ili uzrokovati smrt pripadnika grupe. Uzrokujući teške tjelesne i mentalne povrede, sprečavanje rađanja i premještanje djece su djela genocida učinjena kao dio politike da se uniši postojanje grupe. Prisilno raseljavanje, napadi na civilne ciljeve, korištenje opsade i neselektivno i nesrazmjerno korištenje sile, pljačke i razaranje sela i kulturno-historijskih objekata, prijeke egzekucije, zločini u zarobljeničkim logorima, silovanja, unakaženja, držanje talaca, opstrukcija humanitarne pomoći, napadi na osoblje humanitarnih organizacija su oblici grubog kršenja ljudskih prava, koji su bili prisutni u genocidu nad Bošnjacima u Srebrenici, a njihov glavni izvršilac je bila tzv. Vojska RS. To je potvrdio i Haški tribunal (ICTY).

Pozivajući se na Poglavlje VII Povelje Ujedinjenih naroda, Vijeće sigurnosti UN-a je 16. aprila 1993. godine, Rezolucijom (broj 819), Srebrenicu proglasilo "sigurnom zonom". Međutim, u stvarnosti, Srebrenica je bila sve drugo, samo ne "sigurna zona". To potvrđuje i sam generalni sekretar UN-a Butros Gali (Boutros Ghali), koji je uputio direktivu komandantu UNPROFOR-a, generalu Valgrenu (Wahlgren), u kojoj ga obavještava da Rezolucija "... ne podrazumijeva obavezu angažiranja UNPROFOR-a u zaštiti sigurne zone".

Počinjeni genocid nad Bošnjacima u Srebrenici sudije Haškog tribunala (ICTY) su okarakterizirale kao scene dostojne Danteovog pakla. To su, prema ICTY-u "... scene iz pakla ispisane na najmračnijim stranicama ljudske povijesti". Izvršioci genocida nad Bošnjacima u Srebrenici su bili pripremljeni, educirani, osposobljeni i obučeni za vršenje prijekih egzekucija, ali i ljudskom razumu neshvatljivih oblika mučenja, torture, nanošenja teških tjelesnih fizičkih i psihičkih bolova

Izjave Mladića

Iz niza osobnih izjava Ratka Mladića, komandanta tzv. Glavnog štaba Vojske Republike Srpske, pored ostalih, mogu se naći i podaci o strukturama ličnosti, načinima ponašanja i motivima glavnih aktera genocida i njihovih trabanata, inferiornih i sadizmu sklonih srpskih soldata. Iz tih izjava vidljiva je njegova perfidna, sadistička i osvetnička struktura ličnosti.

On potiče i nagrađuje neposredne egzekutore genocida. Ubijanje "Turaka" kao vjekovnih "tlačitelja" Srba je u glavama neposrednih izvršilaca zločina nad Bošnjacima u Srebrenici doživljeno kao opravdan i pravedan čin. Bol, patnju, torture/mučenja i zlo kroz koje su prošle bošnjačke žrtve genocida u Srebrenici su vrhunac iskazane zlobe, mržnje, zla i sadizma, ali i nanesenog bola koju su pretrpjeli Bošnjaci.

U srpskoj zločinačkoj ideologiji, politici i praksi su dugo vremena razvijane predrasude prema muslimanima (Bošnjacima), s ciljem da bi se opravdali ubistva, istrebljenje i progoni.

(Autor teksta je viši naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava UNSA-e)

KAROVIĆ-BABIĆ: U REZOLUCIJI 819 NIJE STAJALO DA SREBRENICA TREBA BITI DEMILITARIZOVANA

12. juli 2021.

Merisa Karović Babić, naučna saradnica Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava gostovala je na Al Jazeera Balkans gdje je govorila o Srebrenici kao sigurnoj zoni.

OKRUGLI STOL NA TEMU "IZVJEŠTAJ NEZAVISNE MEĐUNARODNE KOMISIJE ZA ISTRAŽIVANJE STRADANJA SRBA U SARAJEVU OD 1991. DO 1995. GODINE I HISTORIJSKI REVIZIONIZAM"

12. juli 2021.

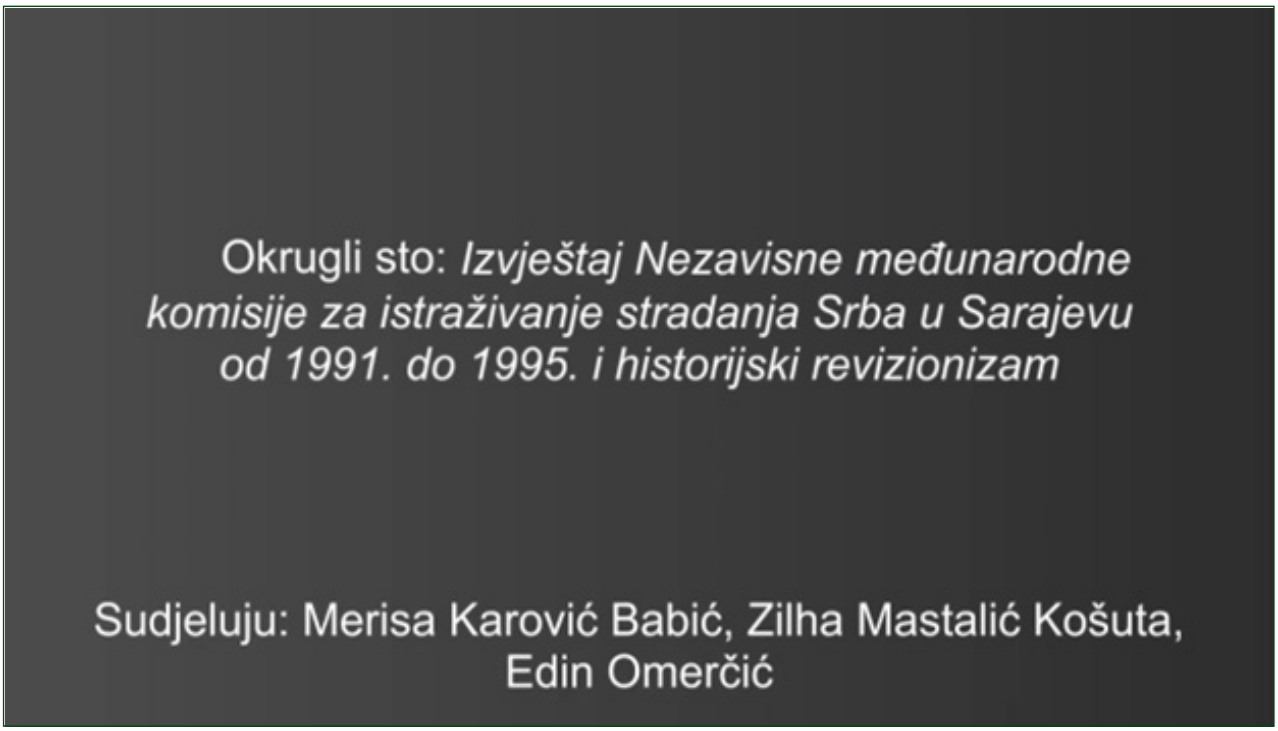

U Sarajevu je od 8. do 12. juna održan History Fest, u sklopu kojeg je organizovan okrugli stol na temu "Izvještaj Nezavisne međunarodne komisije za istraživanje stradanja Srba u Sarajevu od 1991. do 1995. godine i historijski revizionizam".

U okruglom stolu su učestvovale naučne saradnice Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Merisa Karović-Babić i Zilha Mastalić Košuta.

NAUČNA TRIBINA U GORAŽDU: OBAVEZA JE PAMĆENJA POČINJENIH ZLOČINA

16. juli 2021.

U okviru obilježavanja 26. godišnjice genocida u Srebrenici u julu 1995. godine na lokalitetu Posestre kod Goražda, u kompleksu "Memorijalna šuma 8372", održana je naučna tribina "Obaveza pamćenja počinjenih zločina".

O genocidu i drugim zločinima protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom počinjenim u bosanskom Podrinju 1992-1995. godine kao i važnosti naučnih istraživanja zločina govorio je dr. sc. Muamer Džananović, naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

Džananović je istakao da je godišnjica genocida nad Bošnjacima u Srebrenici i oko nje prilika i obaveza da se govori i o drugim zločinima koji su počinjeni nad Bošnjacima.

"Srebrenica jeste simbol ne samo zločina nad Bošnjacima nekoliko julskih dana, kao nekom izolovanom slučaju, već je Srebrenica i 11. juli simbol agresije i genocida nad Bošnjacima 1992-1995. I to je prilika da se sjetimo i drugih zločina, pogotovo onih koji nisu procesuirani. Sve što se dešavalo u Srebrenici od 1992. do početka jula 1995. godine itekako je u vezi s onim što se dešavalo nakon toga. Kontinuitet zločina od početka aprila 1992. godine, teški životni uslovi, bez hrane, vode, osnovne medicinske usluge, bez električne energije, izuzetno teških uslova tokom zime, uz konstantno pristizanje protjeranih s drugih područja koja je agresor zauzimao, u borbi za minimum hrane, dobijanja beznačajnog statusa sigurne zone, demilitarizacije, totalne blokade, zapravo sve su to činjenice i preduslovi koji su doprinijeli da se izvrše barbarski zločini pred očima cijelog svijeta tokom jula 1995. godine", istakao je Džananović.

Većina zločina u Podrinju nije procesuirana

Džananović je da većina počinjenih zločina u Podrinju nisu procesuirani. U svom izlaganju fokusirao se na julske dana od 1992-1995, te istakao niz primjera zločina iz svih podrinjskih općina, a posebno zanimljive su činjenice o događajima u Goraždu iz tog perioda. Kao primjer naveo je zločin nad porodicom Čengić jula 1992. u goraždanskom naselju Glamoč, u kojem su ubijeni roditelji i dvoje djece, brat i sestra Nerma (2 godine) i Nermin (11 godina), kao i njihova nana i tetka.

"Tokom jula 1992. ubijeno je 6, a ranjeno 28 goraždanskih djevojčica i dječaka", naglasio je Džananović.

Naglasio je da niko nije odgovarao za zločine počinjene tokom operacije VRS na Goražde u julu 1992.godine, ali ni druge zločine počinjene tokom opsade Goražda.

Fokusirajući se na julske operacije tzv. VRS iz 1995. godine na enklave i sigurne zone UN-a Srebrenicu, Žepu i Goražde istakao je da je jasno da je plan tzv. VRS bio zauzimanje svih enklava. Dokazao je to brojnim argumentima te istakao da je međunarodna zajednica zaustavljanjem planirane operacije na Goražde pokušala sačuvati "ukaljani obraz" predajom svojih sigurnih zona Srebrenica i Žepa agresoru, čime je praktično saučesnik u genocidu.

Negiranje genocida i revizionizam

Džananović je u svom izlaganju posebnu pažnju privukao prezentiranjem dokumenata iz Okruga Goražda, ali i dokumenata koje su potpisivali komandanti IBOG-a Ferid Buljubašić i komandant 81. divizije Hamid Bahto, te heroj odbrane Goražda Zaim Imamović.

"Ovo je prilika da se, pored počinjenih zločina, govori i o bitnim događajima i ličnostima koji su branili svoje porodice i svoj narod, koje ne smijemo zaboraviti jer je na sceni masovno procesuiranje pripadnika ARBiH na širem prostoru BiH, posebno u Goraždu, gdje se vidi da je cilj i da se privedu pripadnici ARBiH, ali i da se pokuša potpuno izmijeniti karakter rata", smatra Džananović.

"Cilj je da se herojske odbrambeno-ofanzivne operacije i heroji pretvore u zločince i zločinačke operacije. Prisutno je negiranje genocida i revizionizam i zato je važno iznošenje istine o zločinima i događajima iz perioda agresije i adekvatno čuvanje od zaborava", kazao je Džananović.

PRIJEM KOD GRADONAČELNICE GRADA SARAJEVA U POVODU OBJAVLJIVANJA KNJIGE PROF. DR. DENISA BEĆIROVIĆA - NAJNOVIJEG IZDANJA INSTITUTA ZA ISTRAŽIVANJE ZLOČINA PROTIV ČOVJEČNOSTI I MEĐUNARODNOG PRAVA UNIVERZITETA U SARAJEVU

29. juli 2021.

Gradonačelnica Grada Sarajeva doc. dr. Benjamina Karić 27. jula 2021. godine upriličila je prijem u povodu objavljivanja knjige "**Teritorijalni ekspanzionizam Srbije prema Bosni i Hercegovini (1804–2020)"** autora **prof. dr. Denisa Bećirovića**.

Pored prof. dr. Denisa Bećirovića, autora ovog važnog djela, prijemu su prisustvovali i prof. dr. Rasim Muratović, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, prof. dr. Enes Karić, prof. dr. Husnija Kamberović, prof. dr. Senadin Lavić, prof. dr. Zijad Šehić, prof. dr. Tomislav Išek, dr. sc. Muamer Džananović i mr. Nerkez Arifhodžić.

Knjiga prof. dr. Bećirovića objavljenja je u izdanju Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu. Pored predgovora, uvodnih razmatranja o teritorijalnom ekspanzionizmu i velikosrpstvu, zaključka, priloga, indeksa, izvora i literature, tumača skraćenica, izvoda iz recenzija i bilješke o autoru, sastoji se od četiri poglavlja:

1. “Teritorijalne pretenzije Kneževine/Kraljevine Srbije prema Bosni i Hercegovini (1804-1918)”,
2. “Velikosprka politika od nastanka monarhističke Jugoslavije do raspada avnojevske Jugoslavije (1918–1992),
3. “Velikosprka agresija na međunarodno priznatu državu – Republiku Bosnu i Hercegovinu (1992–1995)”,
4. “Srbijanski ekspanionizam prema Bosni i Hercegovini u postdejtonskom razdoblju (1995–2020)”.

U njima autor prezentira kontinuitet velikodržavne politike Srbije prema Bosni i Hercegovini tokom 19, 20. i početkom 21. stoljeća. Pored toga autor ne zanemaruje ni “Saučesništvo Tuđmanovog režima u agresiji na Republiku Bosnu i Hercegovinu”. Pored niza detaljno obrađenih tema posebnu važnost djelu daju autorova stajališta o “izazovima i iskušenjima 21. stoljeća”.

Recenzenti knjige su: akademik, prof. dr. Mirko Pejanović, prof. dr. Robert J. Donia, prof. dr. Tomislav Išek, prof. dr. Senaid Hadžić i prof. dr. Sead Selimović.

Knjigu su uredili: dr. sc. Muamer Džananović i doc. dr. Benjamina Karić.

Promocije ovog važnog djela bit će upriličene u narednom periodu o čemu ćemo javnost blagovremeno obavijestiti.

NEGIRANJE GENOCIDA

29. juli 2021.

Visoki predstavnik u BiH Valentin Inzko donio je odluku o dopunama državnog Krivičnog zakona kojim se zabranjuje i kažnjava negiranje genocida.

Svako ko javno negira, grubo umanji ili pokuša opravdati zločin genocida kao i druge ratne zločine utvrđene pravosnažnim presudama bit će kažnjen kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina. Član Predsjedništva BiH Milorad Dodik pokrenuo je i prvi potpisao peticiju o neprihvatanju zakona koji je nametnuo visoki predstavnik i pozvao na disoluciju države.

Merisa Karović-Babić, istraživačica genocida i naučna saradnica Instituta za istraživanje ratnih zločina i međunarodnog prava gostovala je u emisiji Kontekst Al Jazeere Balkans.

OTVORENO PISMO POTPREDSJEDNIKA SVJETSKOG JEVREJSKOG KONGRESA, MENACHEMA ROSENSAFTA

5. august 2021.

Tekst sa engleskog preveo Samir Kulaglić

Obmanjivački izvještaj eskalira kampanju negiranja genocida u Srebrenici

Samoproglašena "Nezavisna" međunarodna komisija, imenovana na inicijativu separatističkog lidera bosanskih Srba koji negira genocid, te predvođena izraelskim akademikom s historijom objava prosrpskih radova i javnih komentara s mnoštvom preuveličavanja, izdao je prošle sedmice svoj "Zaključni izvještaj" o "patnjama svih naroda u regionu Srebrenice u periodu 1992–1995".

Kao sin dvoje preživjelih iz Aušvica i Bergen-Belsena, koji su bili duboko posvećeni prenošenju dokaza budućim generacijama o zločinima počinjenim nad evropskim Jevrejima tokom holokausta, posebno sam zgrožen sramnom manipulacijom istine u izvještaju. To je dokument koji zaslužuje da bude poslan na smetljište historije i primjer je demonstracije moralnih propusta pojedinaca – poslovično "korisnih idiota" koji su se uključili u negiranje i izvrtanje činjenica o genocidu.

Izvještaj je sramota za nauku i rukavica u lice činjenicama utvrđenim međunarodnim pravom. Osim što je pravno i činjenično čudovišan, on očito ignorira jednu za drugom presude Međunarodnog krivičnog suda UN-a za bivšu Jugoslaviju (MKSJ). Komisija svoj izvještaj uveliko podupire jednim izdvojenim mišljenjem sa suđenja u jednom od ranijih predmeta MKSJ.

Također kao svetu knjigu prikazuje spise u velikoj mjeri diskreditiranih negatora genocida u Srebrenici, ne uzimajući u obzir zapise historičara i pravnih stručnjaka koji su došli do dijametralno različitih zaključaka. Na više od 1.000 stranica ovaj izvještaj jednostrano odbacuje ili zanemaruje nalaze niza međunarodnih sudova, uključujući ne samo MKSJ, već i Međunarodnog suda pravde u Hagu, da pokolj oko 8.000 Bošnjaka – tj. bosanskih muslimana – muškaraca i dječaka u Srebrenici i oko nje u julu 1995. godine, koji su počinile paravojne jedinice bosanskih Srba i istovremena prisilna deportacija više od 25.000 bošnjačkih žena, djece i starijih muškaraca predstavlja genocid.

Spomenute paravojne snage bile su u službi ultranacionalističkih bosanskih Srba koji su 1991–1992. odbili biti dio novoosnovane Republike Bosne i Hercegovine i umjesto toga osnovali su separatističku Srpsku republiku Bosnu i Hercegovinu, poznatu kao Republika spska. Republika srpska u kojoj su dominantni Srbi kasnije je postala jedan od dva entiteta koji čine multietničku državu Bosnu i Hercegovinu u skladu s Dejtonskim sporazumom iz 1995. godine, mirovnim sporazumom kojim je okončan brutalni oružani sukob u Bosni, ali kojim su i zadržane i pojačane etničke podjele.

Izvještaj također u više navrata spominje Bošnjake kao agresore, a bosanske Srbe kao žrtve u prekrajanju historije, što podsjeća na ministra propagande Trećeg Rajha Jozefa Gebelsa i njegovo opravdavanje antisemitizma u nacističkoj Njemačkoj.

Izvještaj predstavlja očajnički nastavak četvrt vijeka napora nacionalista među bosanskim Srbima i njihovim pomagačima da uvjere svijet da ono što se dogodilo u Srebrenici nije bio genocid. Ti napori kreću se od pokušaja osporavanja broja ubijenih do optuživanja žrtava za pokolj, tvrdeći da je to bila reakcija na bošnjačke provokacije. Na zasjedanju 2018. godine, Skupština Republike srpske odbacila je izvještaj iz 2004. godine koji je donijela prethodna Vlada Republike srpske kada je priznala masakr u Srebrenici.

Ciničan izbor predsjednika komisije

Posebno cinično u aktuelnoj kampanji negiranja genocida bilo je imenovanje izraelskog akademika Gideona Grajfa za predsjednika Nezavisne međunarodne istražne komisije, vjerovatno kako bi dao auru pseudonauke onome čija je očita namjera bila još jedno negiranje ili u najmanju ruku "izbjeljivanje" rasprostranjenog kršenja međunarodnog prava – među njima i užasnih zločina protiv čovječnosti i genocida – koje su počinile paravojne snage bosanskih Srba i njihove vođe tokom balkanskih ratova devedesetih.

Grajf je već dugo vremena popularan među srpskim nacionalistima, a njegovo imenovanje na čelo ove komisije 2019. godine nije bilo iznenađujuće. Grajf godinama iznosi podatke s preuveličanim brojem srpskih žrtava tokom Drugog svjetskog rata u Jasenovcu, kompleksu od pet koncentracionih logora koji se često naziva i "Aušvic Balkana". Jasenovac je bio najzloglasniji u mreži tih logora koje je vodio fašistički ustaški pokret u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj, autonomnoj nacističkoj marionetskoj državi osnovanoj 1941. godine. Prema podacima Američkog memorijalnog muzeja holokausta, negdje između 77.000 i 99.000 Srba, Jevreja, Roma i hrvatskih protivnika ustaškog režima brutalno je ubijeno u Jasenovcu. U Spomen-području Jasenovac identificirana su imena 83.145 žrtava koje su tamo stradale. Pa ipak, Grajf je više puta povećavao broj jasenovačkih žrtava, na zaprepaštenje odgovornih historičara. Samo u 2019. godini tvrdio je da se radilo o broju od "najmanje 800.000" i "najmanje 700.000" – kao da stvarni podaci o ustaškim zločinima nisu već dovoljno loši.

U slučaju ovog najnovijeg izvještaja o genocidu u Srebrenici (u daljem tekstu Grajfov izvještaj), članovi komisije tvrde da su se "distancirali od svih stavova i politika bilo koje službene institucije kako bi održali svoju strogu neutralnost i nezavisnost" (str. 18). Ostali članovi komisije bili su, među ostalim, profesor političkih nauka na Univerzitetu u Beču; profesor političkih nauka na Fakultetu društvenih nauka Univerziteta Rikkyo u Tokiju; licencirani klinički psiholog, koji je vanredni profesor prava na Univerzitetu Nju Hempšir – Durham; službenik Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Nigerije s činom generala; i njemački advokat "s posebnim interesom za međunarodne parnice, kao i slučajeve međunarodnog humanitarnog prava" (Grajfov izvještaj, str. 1105). Ipak, njihov proizvod u biti nije ništa drugo do razrađena bljuvotina višedecenijskog negiranja genocida u Srebrenici od strane Republike srpske i srpskih nacionalističkih političara, pseudoakademika i drugih.

Izvještaj zaključuje "nakon temeljite istrage (…) da se u Srebrenici nije dogodio ni pojedinačni zločin genocida, niti genocid općenito" i da "nema naznaka da je postojala posebna namjera za počinjenje genocida. Nadalje, nijedan značajan dio zaštićene grupe muslimana u Bosni nije uništen" (Grajfov izvještaj, str. 86). Paralelna komisija na čelu s profesorom Rafaelom Izraelijem izdala je prethodni izvještaj u oktobru 2020. godine "o stradanjima Srba u Sarajevu između 1991. i 1995". Osmišljen je na sličan način kako bi se rukovodstvo Republike srpske i oružane snage oslobodile odgovornosti za pokolj počinjen u glavnom gradu Bosne. Općenito je zaključeno (na str. 1004) da je "definitivno razbijen bošnjački nacionalistički mit o namjeravanom srpskom genocidu nad bosanskim muslimanima".

Dvije komisije osnovane su na inicijativu Milorada Dodika, bivšeg premijera, zatim predsjednika Republike srpske, a sada srpskog člana tročlanog Predsjedništva Bosne i Hercegovine. Komisije su formalno imenovane odlukama Vlade Republike srpske (04/1-012-2-345/19 i 04/1-012-2-346/19) od 7. februara 2019.

Uvrnuta logika

Raščlanjivanje niza upečatljivih argumenata iz Grajfovog izvještaja, tačku po tačku, moglo bi dati previše vjerodostojnosti – i iskušati strpljenje čitatelja ovog članka. Ipak, neki elementi posebno oslikavaju ovu uvrnutu logiku. Prvo, čini se da su uvodne informacije dobre. Kraljevina Jugoslavija stvorena je nakon Prvog svjetskog rata u regionu Balkana nakon gašenja Otomanskog i Austro-Ugarskog Carstva. Između 1945. i 1980. nezavisni komunist i bivši antifašistički partizanski vođa Josip Broz Tito uglavnom je držao pod kontrolom unutrašnje napetosti u Jugoslaviji, mada su djelimično vođene etničkim rivalstvima. Međutim, u prvih deset godina od Titove smrti, nacionalistički predsjednik Srbije Slobodan Milošević pokrenuo je aktivnosti na srpskoj dominaciji u zemlji, učinkovito razbijajući zamršenu i osjetljivu snagu koja se održavala od kraja Drugog svjetskog rata.

Kao što sam i ranije pisao u časopisu Just Security, tokom brutalnog rata u Bosni 1992–1995. paravojne snage tadašnje otcijepljene protudržave Republike srpske, uz podršku susjedne Vlade Srbije, pokrenule su kampanju protjerivanja nesrba iz dijelova Bosne koji si bili većinski naseljeni Srbima. Valja spomenuti da su ratni zločini bili uobičajeni u ovom tragičnom sukobu te da ih nisu počinili samo bosanski Srbi.

Vijeće sigurnosti UN-a je 1993. godine proglasilo grad u Iistočnoj Bosni "Srebrenicu i njenu okolinu sigurnom zonom, koja bi trebala biti pošteđena svih oružanih napada ili neprijateljstava". Za nekoliko dana, počevši od 11. jula 1995, snage bosanskih Srba pod komandom generala Ratka Mladića ubile su oko 8.000 bošnjačkih muškaraca i dječaka, u dobi od 12 do 77 godina iz Srebrenice i prisilno su protjerali oko 25.000 bošnjačkih žena, djece i staraca iz srebreničke enklave. Počevši od osuđujuće presude Radislavu Krstiću u julu 2001, MKSJ je proglasio šestericu bosanskih Srba, uključujući Mladića i bivšeg predsjednika Republike srpske Radovana Karadžića, krivim za genocid u vezi s ubistvima u Srebrenici. Međunarodni sud pravde također je 2007. godine utvrdio da su "djela počinjena u Srebrenici (…) počinjena s posebnom namjerom da se djelimično uništi grupa muslimana Bosne i Hercegovine kao takva; i shodno tome da su to djela genocida".

Istina, Grajfov izvještaj uključuje vjekovnu racionalizaciju okrivljavanja žrtava za njihovo nestajanje po osnovu rasnih, etničkih ili vjerski motivisanih razloga, a što su počinili srpski počinitelji, i, u dobroj mjeri, izvještaj omalovažava kao nelegitimno i politički pristrasno ne samo suđenja pred MKSJ već gotovo sva suđenja za ratne zločine još od Međunarodnog vojnog suda u "Nirmbergu" (izvještaj iritantno nastavlja da pogrešno naziva "Nirmberg" – vidjeti Grajfov izvještaj, str. 712, 713, 719, 724, 725).

Poglavlje pod naslovom "Pravni zaključci o Srebrenici" počinje tvrdnjom da MKSJ "nije uspio dokazati da su ubistva počinjena s posebnom namjerom da se uništi značajan dio zaštićene grupe svih muslimana u Bosni" (Id., str. 55). Izvještaj tada prihvata da:

Utvrđeno je da tamo gdje se osuda za genocid oslanja na namjeru da se "djelomično" uništi zaštićena grupa, dio mora biti značajan dio te grupe. Cilj Konvencije o sprečavanju genocida je spriječiti namjerno uništavanje čitavih ljudskih grupa, a ciljani dio mora biti dovoljno značajan da ima utjecaj na grupu u cjelini. (Id., str. 58)

Selektivni citati

Među autoritetima koji su selektivno citirani za ovu tvrdnju je i izuzetno cijenjeni Nehemaja Robinson i njegov rad Konvencija o sprečavanju genocidu: Komentar. Grajfov izvještaj tri puta citira Robinsona za tvrdnju da "počinitelj genocida mora imati namjeru da uništi značajan broj pojedinaca koji čine ciljanu grupu" (Id., str. 59, 86, 1035). Izvještaj uzima na znanje, ali oštro odbacuje nalaz Žalbenog vijeća MKSJ u slučaju Krstić "jer je većina muslimanskog stanovništva regiona do 1995. godine tražila utočište u srebreničkoj enklavi, eliminacijom te enklave postigao bi se cilj pročišćavanja čitavog regiona od muslimanskog stanovništva" (Id., str. 65).

Primjenom izmučenog sofizma, uključujući umjetni i pravno neutemeljeni pokušaj da se utvrdi jesu li srebrenički Bošnjaci činili "značajan" ili "znatan" dio bošnjačkog stanovništva Bosne u cjelini, Grajfov izvještaj tada zaključuje: "Jasno je da je definicija značajne grupe koju je dalo Žalbeno vijeće u presudi Krstiću i kasnijim presudama ne ukazuje na to da se u Srebrenici dogodio pravi genocid." (Id., str. 66) Izvještaj se nastavlja ovim uzaludnim naporima da se dokaže zaključna tvrdnja da se:

genocid kao takav nije mogao dogoditi u Bosni. Kako zločin genocida po svojoj prirodi zahtijeva namjeru uništenja barem značajnog dijela određene grupe, do genocida kao takvog može doći samo ako je značajan dio određene grupe fizički uništen. Ovo uništenje mora se utvrditi kao objektivna činjenica. (Id., str. 85)

Ono što se ne spominje u Grajfovom izvještaju je da je Robinson, direktor Instituta za jevrejska pitanja Svjetskog jevrejskog kongresa, u kojem ja radim, do danas priznat kao jedan od vodećih autoriteta za Konvenciju o sprečavanju genocida, a u samom komentaru je napisao ono što je citirano u ovom izvještaju da:

Namjera da se uništi mnoštvo osoba iste grupe zbog njihove pripadnosti ovoj grupi, mora se klasificirati kao genocid čak i ako te osobe čine samo dio grupe bilo unutar zemlje ili unutar regiona ili unutar jedne zajednice, pod uslovom da je broj značajan. (...) Do sudova je da odluče u svakom pojedinačnom slučaju da li je taj broj značajno velik. (Nehemaja Robinson, Konvencija o sprečavanju genocida: Komentar, Njujork: Institut za jevrejska pitanja, Svjetski jevrejski kongres, 1960, str. 63, dodat naglasak.)

Drugim riječima, Robinson, autoritet koji se u više navrata citira u Grajfovom izvještaju, nedvosmisleno je izjavio, bez obzira da li je broj žrtava bio "dovoljno velik" da je na sudovima da odluče da li se radi o genocidu. Bez obzira što Grajfov izvještaj zatvara oči pred odlukama koje su uslijedile nakon presude u predmetu Krstić, one su zapravo odlučujuće kako u pogledu značajnosti tako i u pogledu toga da li se u Srebrenici dogodio genocid. U interesu barem određene mjere konciznosti, ovdje ću istaknuti samo dvije od ovih presuda MKSJ.

Presude MKSJ

U predmetu Tužilac protiv Zdravka Tolimira (8. april 2015, IT-05-88/2-A), naprimjer, Žalbeno vijeće MKSJ odlučno je i nedvosmisleno zaključilo da je "ubistvo najmanje 5.749 muškaraca bosanskih muslimana iz Srebrenice" predstavljalo djelo genocida, počinjeno sa potrebnom genocidnom namjerom (190). Žalbeno vijeće u predmetu Tolimir također je potvrdilo mišljenje Pretresnog vijeća da je (a) nanošenje teških tjelesnih ili duševnih povreda tim muslimanskim muškarcima i dječacima prije njihovog pogubljenja predstavljalo zaseban čin genocida; i (b) da je "patnja žena, djece i starijih osoba, prisilno preseljenih iz Srebrenice, predstavljala tešku duševnu povredu prema članu 4. Statuta MKSJ" (195) – to jest, još jedno od djela koja predstavljaju genocid prema Povelji MKSJ i Konvenciji o sprečavanju genocida. Pretresno vijeće MKSJ osudilo je Ratka Mladića za genocid, smatrajući da bosanski muslimani u Bosni i Hercegovini predstavljaju zaštićenu grupu u smislu Statuta MKSJ. (Tužilac protiv Ratka Mladića, MKSJ, presuda, Pretresno vijeće, 22. novembra 2017. godine, IT-09-92-T, 3442, 3538.) Među osnovama za osudu Mladića bili su nalazi da su jedinice Republike srpske terorizirale i zlostavljale bosanske muslimane Srebrenice (Id, 3541); "da su ta djela predstavljala okrutno, odnosno nečovječno postupanje (Ibid)"; te da je "patnja koju su bosanski muslimani u Srebrenici pretrpjeli u periodu prije nego što su ubijeni bila intenzivna, dugotrajna i ozbiljna. Mnogi su proveli svoje posljednje trenutke u stanju očaja" (Id., 3543). Raspravno vijeće je zaključilo:

da je hiljade bosanskih muslimana Srebrenice bilo podvrgnuto teškim tjelesnim ili duševnim patnjama koje su uključivale: prijetnje smrću ili liječenje koje ih je dovelo do smrti ili samoubistva; znanje, u mnogim slučajevima, o predstojećoj smrti zbog užasnog načina na koji su prema njima postupali prije nego što su ubijeni; te dugotrajne fizičke i psihičke povrede. Zlo koje su počinitelji nanijeli žrtvama prethodila je patnji koja je inherentno bila dio djela ubijanja. Pretresno vijeće stoga zaključuje da su teške tjelesne ili duševne povrede koje su pretrpjele hiljade bosanskih muslimana Srebrenice doprinijele uništavanju ciljane grupe kao posljedice postupaka fizičkih počinitelja. (Id., 3544)

Pretresno vijeće u predmetu Mladić također je objasnilo zašto su bosanski muslimani Srebrenice ispunili prag značajnosti za utvrđivanje genocida, uprkos činjenici da su oni "činili manje od dva posto bosanskih muslimana u Bosni i Hercegovini u cjelini" (Id., 3541). Pretresno vijeće jasno je stavilo do znanja "da je pri utvrđivanju značajnosti grupe, brojčana veličina udjela u apsolutnim iznosima jedan od mnogih faktora" (Id. 3550). Među ostalim faktorima koje treba uzeti u obzir su "brojčana veličina dijela u odnosu na ukupnu veličinu grupe; istaknutost dijela grupe u široj cjelini i da li je on simboličan za cjelokupnu grupu ili je bitan za njen opstanak; područje aktivnosti i kontrole počinitelja; i potencijalni doseg počinitelja" (Ibid.).

Prilikom utvrđivanja značajnosti, Pretresno vijeće u predmetu Mladić uzelo je u obzir zajednički utjecaj ubistvo više hiljada muškaraca bosanskih muslimana, uništavanje političkih ili vjerskih spomenika i domova, te prisilno premještanje žena, djece i staraca, bosanskih muslimana. Fizički počinitelji ovih djela izvršili su ih znajući da će to biti demonstracija konačne sudbine koja je čekala bosanske muslimane u Bosni i Hercegovini. Ovaj demonstrativni učinak bio bi posljedica simboličnog utjecaja ubistva bosanskih muslimana u proglašenom sigurnom području, uništavanja niza vjerskih objekata i domova bosanskih muslimana u regionu, te prisilnog premještanja svih ili uglavnom svog preostalog stanovništva bosanskih muslimana. (Id., 3553)

Isticanje izdvojenog mišljenja, ignoriranje sudske većine

Bila bi jedna stvar da se Grajfov izvještaj bavio suštinom presuda Tolimiru i Mladiću, kao i drugima (Karadžić; Popović, Beara i dr.) u kojima su i Pretresno i Žalbeno vijeće MKSJ detaljno objasnili zašto su zločini počinjeni u Srebrenici zaista predstavljali genocid. Ali, autori izvještaja apsolutno ih ignoriraju, odlučujući umjesto toga nalijepiti svoj kolektivni stav na izdvojeno mišljenje na sudsku presudu. Izvještaj posvećuje veći dio od šest stranica (Grajfov izvještaj, str. 624-629) izdvojenom mišljenju sudije Prisce Matimbe Njambe u predmetu Tolimir, u kojem je tvrdila da bi oslobodila optuženog. Ovo je, naravno, potpuno akademska diskusija u pseudointelektualnoj uzaludnosti, jer nema smisla najavljivati osnovanost izdvojenog mišljenja bez razmatranja činjenica i pravnih argumenata većine, ili drugostepene presude koja je podržala zaključak Pretresnog vijeća o genocidu.

Ovo je slično pretvaranju da raspravljate o slučaju Kalifornija protiv Teksasa, najnovije odluke Vrhovnog suda SAD-a o Zakonu o pristupačnoj njezi, pozivajući se isključivo na izdvojeno mišljenje sudije Samuela Alita i temeljito ignorirajući mišljenje većine, odnosno sudije Stivena Brajera kojem se pridružilo šest njegovih kolega, uključujući i predsjednika vijeća Džona Robertsa. Ili još gore, raspravljati o izdvojenom mišljenju nižeg saveznog suda, u kojem je mišljenje većine podržao Vrhovni sud, a da pri tom ni jedan sudija nije poklonio vjeru netipičnom disidentu. Ili, što se toga tiče, presuda Plesi protiv Fergusona, koja se prihvata kao sudski autoritet za ustavnost zakona o rasnoj segregaciji, zanemarujući pri tome interventnu odluku u predmetu Braun protiv Odbora za obrazovanje.

Kada bi moj student na Pravnom fakultetu Kolumbije ili Pravnom fakultetu Kornela iznio ovu vrstu argumenata u seminarskom radu na mom predmetu o zakonu o genocidu, ne bi dobio prolaznu ocjenu.

Grajfov izvještaj ulaže znatne i nepodnošljive napore da se odbaci kao "pravda pobjednika" i "retributivna pravda" ne samo MKSJ već i Međunarodni vojni sudovi u Nirnbergu i Tokiju, kao i same osnove na kojima su formirani.

Prema jednom od čudnijih dijelova izvještaja, retributivna pravda je "osmišljena da nadoknadi patnju srazmjernom patnjom, iako se proporcionalnost može vrlo teško mjeriti (…) Namjerava se naplatiti u naturi ili lex talionis [sic]. Ironično, u slučaju Bosne i MKSJ, retributivna pravda je suprotstavila etničke grupe jedna drugoj, što je zapravo pogoršalo etničku mržnju" (Id., str. 680). Teško je zamisliti bilo kakvu svrhu uključivanja ovog argumenta osim podrivanja legitimiteta MKSJ i njegovih presuda, što je cilj popularan u Banjoj Luci, glavnom gradu Republike srpske, i među srpskim nacionalistima u Beogradu u susjednoj Srbiji. Ali malo je vjerovatno da će na drugom mjestu pronaći snagu.

Okrivljavanje žrtava

Još jedan neukusan aspekt Grajfovog izvještaja je očigledna odlučnost njegovih autora da smatraju Bošnjake odgovornim za postupke bosanskih Srba, u osnovi kriveći žrtve. Veliki dio izvještaja posvećen je genocidu koji je počinio hrvatski ustaški pokret nad Srbima i Jevrejima u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj tokom Drugog svjetskog rata, kao i podužim izvještajima o navodnim bošnjačkim agresivnim akcijama početkom 1991. godine. Naročito prema ovom navodu, bosanski Srbi ubili su Bošnjake u Srebrenici ne u dijelu genocida već (sami odaberite) kao odmazdu ili radi sprečavanja budućih vojnih akcija navedenih Bošnjaka.

Okrivljavanje Bošnjaka za zlodjela počinjena nad njima podsjeća na Jozefa Gebelsa i kako je on opravdavao nacističke antijevrejske politike. Optužujući Alberta Ajnštajna i njemačke jevrejske pisce Emila Ludviga i Liona Fojhtvangera za vođenje "kampanje zlodjela" protiv Njemačke, Gebels je u aprilu 1933. godine izjavio da je "njemačka nacija bila spremna ostaviti jevrejsko pitanje u mirovanju ako bi judaizam ostavio Njemačku naciju na miru". Nakon osam i po godina, u novembru 1941. godine, u ranim fazama holokausta, Gebels je napisao u sedmičnim novinama Das Reich:

Kad bi međunarodne finansije Judeje uspjele još jednom gurnuti svijet u rat, rezultat ne bi bio boljševizacija svijeta i time pobjeda Jevreja, već uništenje jevrejske rase u Evropi. (...) Svaki je Jevrej naš neprijatelj u ovoj historijskoj borbi, bez obzira na to da li vegetira u poljskom getu ili nastavlja svoje parazitsko postojanje u Berlinu ili Hamburgu ili priča hvalospjeve u Njujorku ili Vašingtonu. Svi su Jevreji po rođenju i rasi dio međunarodne zavjere protiv nacionalsocijalističke Njemačke. (...) Moramo dobiti ovaj rat. Ako ga izgubimo, ovi naizgled bezopasni jevrejski momci odjednom bi postali bijesni vukovi. Napali bi naše žene i djecu da se osvete. (...) Nema povlačenja u našoj borbi protiv Jevreja – čak i kad bismo htjeli, a nećemo. Jevreji moraju biti uklonjeni iz njemačke zajednice, jer ugrožavaju naše nacionalno jedinstvo.

Ovo je upravo ta vrsta opscenog argumenta koji vidimo u Grajfovom izvještaju kao podsvjesno opravdanje za ono što se dogodilo u Srebrenici: Bošnjaci su sami sebi uzrokovali genocid (koji izvještaj negira da je bio genocid) – nemojte kriviti Mladića, nemojte kriviti Karadžića, nemojte kriviti vojnike Republike srpske koji su strijeljali hiljade nenaoružanih muškaraca i dječaka. U samom korijenu, umjesto toga, okrivite Bošnjake.

Dodatna uvreda značajnoj šteti je to što se mora kopati kroz Grajfov izvještaj jer se izvještaj oslanja na zaklete negatore genocida u Srebrenici. Navodno su članovi komisije izašli iz svog okvira tako što su potkrijepili svoje argumente citatima pojedinaca koji su gradili svoje karijere u nacionalističkom i ideološki ograđenom prostoru Republike srpske.

Da navedemo samo jedan primjer: Grajfov izvještaj citira Andija Vilkoksona i njegovu tvrdnju da je "broj zatvorenika koje su bosanski Srbi pogubili oko 3.900, što je manje od polovine od 8.000 koliko se navodi" (Grajfov izvještaj, str. 671). Davne 2011. godine Vilkokson je napisao da su "dokazi koji potkrepljuju zaključke MKSJ o genocidnoj namjeri slabi ili nepostojeći". Samo trenutak, ima još. Autori izvještaja nekako su propustili spomenuti da je Vilkokson nazvao MKSJ "idejom CIA-e i MVP Sjedinjenih Američkih Država". Prema Vilkoksonu, "Sjedinjene Države iskoristile su Tribunal za promociju svojih interesa na Balkanu. (...) Presuda MKSJ ima isti problem kredibiliteta i sukoba interesa kao i studija o posljedicama pušenja na zdravlje, koju je objavila institucija koja dobija sredstva od duhanskih kompanija". Ipak, Gideon Grajf i ostatak komisije previdjeli su ovaj posebni dio ili nisu uspjeli u potpunosti obavijestiti svoje čitatelje o pogledima Vilkoksona.

Grajfov izvještaj sada je stalni sastavni dio bestidnog odbijanja vlasti Republike srpske da prizna zlodjela počinjena u njeno ime. Zanimljivo je da je 23. jula Associated Press izvijestio da je Valentin Incko, najviši međunarodni dužnosnik u Bosni prema Dejtonskom sporazumu u svojstvu šefa Ureda Visokog predstavnika u Bosni i Hercegovini, nametnuo izmjene i dopune "krivičnog zakona BiH, uvodeći zatvorske kazne do pet godina za negiranje genocida i veličanje ratnih zločinaca, uključujući nazivanje ulica ili javnih ustanova po njima".

I na kraju, milost Grajfovog izvještaja je takva da je sastavljen toliko očajno loše da će doprijeti samo do drugih negatora genocida u Srebrenici, što bi konačno mogla biti jedina pozitivna crta ovog izvještaja.

„OSLOBOĐENJE“ FELJTONIZIRA DIJELOVA NEKIH OD RADOVA IZ ZBORNIKA „GENOCID NAD BOŠNJACIMA, SREBRENICA 1992-1995: UZROCI, RAZMJERE I POSLJEDICE“

19. august 2021.

Povodom obilježavanja 25. godišnjice genocida nad Bošnjacima u „sigurnoj zoni“ UN-a Srebrenica i oko nje, 19. oktobra 2020. u Sarajevu je održana Međunarodna konferencija posvećena genocidu nad Bošnjacima, koju su organizovali Univerzitet u Sarajevu, Univerzitet u Travniku, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava UNSA i Institut za historiju UNSA. Zbornik radova s Konferencije predstavlja doprinos naučnom sagledavanju namjera, uzroka, ciljeva, razmjera i posljedica izvršenog genocida, kao i drugih zločina protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom. Oslobođenje feljtonizira dijelove nekih od radova, koji dobijaju na dodatnoj važnosti nakon odluke donedavnog visokog predstavnika Valentina Inzka o zabrani negiranja genocida i počinjenih ratnih zločina.

Prvi rad koji možete pročitati jeste rad akademika Rusmira Mahmutćehajića „Genocidna ideologija antibosanstva“, čiji dijelovi će se objavljivati u nastavcima u narednim danima.

MUAMER DŽANANOVIĆ: NA SCENI POKUŠAJ IZJEDNAČAVANJA ŽRTVE I ZLOČINCA

14. septembar 2021.

- Skoro tri decenije od početka agresije nijedna osoba nije odgovarala za zločine počinjene nad stanovnicima Goražda, a činjenica da pravosudne institucije u Bosni i Hercegovini vode procese gotovo isključivo protiv pripadnika Armije Republike Bosne i Hercegovine koji su branili ovaj prostor pojačava utisak da je na sceni pokušaj izjednačavanja žrtve i zločinca - kazao je Muamer Džananović, viši stručni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava.

Posljednji u nizu primjera je jučerašnje hapšenje Edina Vranja, bivšeg visokog službenika FUP-a koji se tereti za navodne zločine u Goraždu, a kojeg je uhapsila policija druge države.

- S jedne strane procesi i hapšenja, s druge zatvaranje očiju pred činjenicom da je tzv. vojska RS-a Goražde držala u opsadi 1. 336 dana, bez struje, vode i komunikacija, uz neprestano granatiranje tokom kojeg je ubijeno više od 2.000 civila. Do danas niko nije odgovarao za zločine. Podignute su dvije optužnice. Jedan postupak je završen i nije utvrđena odgovornost, a protiv Petkovića je podignuta optužnica, međutim on se slobodno šeta Srbijom, a organi Srbije ga ne izručuju – naveo je Džananović.

Srbija je dobro utočište za učesnike u genocidu i zločinima s jedne strane, a s druge strane je dovoljno da ste bili pripadnik Armije Republike Bosne i Hercegovine da vas hapse i procesuiraju, naglasio je on, dodavši da time slučaj Edina Vranja ne iznenađuje.

- Sve što se dešava ide u prilog činjenici da Srbija kako je organizovala, provodila i učestvovala u agresiji u periodu od 1992. do 1995. godine, na takav način učestvuje i danas i želi promijeniti karakter rata. Podizanjem optužnica i procesuiranjem se želi izjednačiti zločince sa pripadnicima Armije Republike Bosne i Hercegovine – upozorio je.

Džananović smatra da je to jedna od najvažnijih metoda kojima se služi zvanična Srbija i kojima se obračunava sa devedesetim godinama.

- Važno je istaći da su masovni zločini srpskog agresora isplanirani i organizovani od strane političkog i vojnog rukovodstva, u svrhu stvaranja etnički čistih teritorija, a s druge strane ako postoje zločini koje su počinili vojnici Armije Republike Bosne i Hercegovine, važno je naglasiti da su oni pojedinačni, za njih trebaju odgovarati, ali oni nisu bili potaknuti od strane vojnog i političkog vrha, a koje je nastojalo očuvati multietični karakter naše države – zaključio je Muamer Džananović.

POČETNE PRIPREME ZA NAREDNU NAUČNU KONFERENCIJU O SREBRENICI

23. septembar 2021.

Nakon uspješno realizirane međunarodne naučne konferencije pod nazivom „Genocid nad Bošnjacima, Srebrenica 1995–2020: Uzroci, razmjere i posljedice", koja je prošle godine održana u Sarajevu, današnjim sastankom u Uredu premijera TK počele su pripreme za održavanje naredne konferencije koja je planirana za oktobar 2022. godine.

„Imajući u vidu da je prva konferencija održana u Sarajevu, slijedeća konferencija planirano je da bude održana u Tuzli. Iduća naučna konferencija treba da po prvi puta o Srebrenici govori iz novog aspekta, iz aspekta posljedica, ali i budućnosti Srebrenice, te perspektiva daljeg društveno – ekonomsko – privrednog razvoja", kazao je direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu Rasim Muratović.

„Prošlogodišnja konferencija bila je grandiozan skup koji je okupio najznačajnije osobe u ovoj oblasti u regionu i kao rezultat koje su Univerzitet u Sarajevu, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Institut za historiju Univerziteta u Sarajevu i Univerzitet u Tuzli objavili izuzetno značajan zbornik naučnih radova", kazao je premijer Tuzlanskog kantona Kadrija Hodžić, te dodao da će Vlada sigurno u okviru svojih mogućnosti podržati održavanje konferencije iduće godine.

„Trenutno smo u vremenu pripreme Budžeta TK za narednu godinu i ovo je pravo vrijeme da dobijemo ovakav input, a kako bismo prilikom izrade Budžeta sagledali naše mogućnosti i pokušali iznaći sredstva da pomognemo održavanje ovog projekta", kazao je premijer Hodžić.

Kako je danas rečeno, druga konferencija je planirano da bude posvećena Srebrenici i njenom razvoju. Kroz studije slučaja razgovaralo bi se o demografskom i ekonomskom razvoju, međunarodnim odnosima, te izgradnji povjerenja na srebreničkom području. Kao priprema za Konferenciju planira se da već početkom iduće godine budu urađene studije slučaja, kako bi bile spremne za pripremu i organizaciju konferencije u oktobru.

Na današnjem sastanku bilo je govora i o sastavu Organizacionog i Naučnog odbora Konferencije.

Uz premijera Hodžića, današnjem sastanku prisustvovali su i ministar finansija Vedran Lakić i ministar kulure, sporta i mladih Zlatan Muratović.

ODRŽAN OKRUGLI STO POD NAZIVOM "RATNI ZLOČINI I NJIHOVO PROCESUIRANJE"

10. oktobar 2021.

U organizaciji Koordinacionog odbora boračkih udruženja Kantona Sarajevo, juče je u multimedijalnoj sali Memorijalnog centra Kovači održan okrugli sto pod nazivom "Ratni zločini i njihovo procesuiranje".

U njegovom radu učestvovali su predstavnici Ministarstva unutrašnjih poslova Federacije Bosne i Hercegovine, Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine i advokati specijalizirani za međunarodno pravo i zločine protiv čovječnosti.

Govoreći o ratnim zločinima i njihovom procesuiranju, ministar za boračka pitanja Kantona Sarajevo Omer Osmanović napomenuo je da se u Bosni i Hercegovini vrše sistematizovani napadi na bivše pripadnike Armije RBiH, uz svojevrsnu torturu koja je posebno izražena u posljednjih par godina, te da je okrugli sto organiziran upravo iz razloga kako bi se pronašao odgovarajući pristup rješavanju ovakvih napada na pripadnike naše časne Armije RBiH.

"Ministarstvo za boračka pitanja Kantona Sarajevo kontinuirano kroz svoja budžetska sredstva pomaže pravnoj zaštiti ljudi koji su branili našu domovinu, a danas ih se tereti za teška djela. Koordinacija boračkih udruženja ima za cilj sistemsko djelovanje na ovom polju, a upravo smo svjedoci posljednjem pokušaju izjednačavanja zločinaca i agresora hapšenjem našeg Edina Vranja.

Kao resorni ministar u stalnom sam kontaktu sa Edinom i njegovom porodicom, te smo jučer odobrili materijalnu pomoć koja treba da pomogne u njegovoj odbrani", rekao je ministar Osmanović.

S obzirom na konstantne napade agresora, koji nisu završili ni danas, kada formalno-pravno imamo mir, ministar Osmanović istakao je da je jako bitno da ovakvi susreti budu organizirani u cilju zajedničkog djelovanja svih institucija na nivou Bosne i Hercegovine, te da se spriječi urušavanje integriteta Armije RBiH.

"Ne postoji način, ali ni napad koji će da izjednači oni koji su se branili, sa onim koji pokušavaju čak i danas, agresorskom retorikom, da minimaliziraju genocid počinjen nad Bošnjacima Bosne i Hercegovine", rekao je Osmanović.

Ismet Godinjak, u ime Koordinacije boračkih udruženja, govorio je o dokumentima SANU 1, SANU 2 i SANU 3, istakavši, između ostalog, da se zvaničnici iz Republike Srbije upravo ponašaju prema odrednicama iz navedenih dokumenata, dok je advokatica Edina Rešidović govorila o praktičnim savjetima kako se ponašati u situacijama kada dođe do hapšenja na graničnim prelazima susjednih zemalja, kao i o provođenju protokola o nadležnostima tužilaštava i sudova, kako BiH, tako i Srbije. Posljednji takav slučaj je hapšenje bivšeg visokopozicioniranog službenika Federalne uprave policije Edina Vranja.

"U ovom slučaju došlo je do hapšenja po istom osnovu. U protokolu je navedeno da se može ponoviti postupak, samo ako postoje novi materijalni dokazi. U ovom slučaju nisu ponuđeni novi materijalni dokazi, a Tužilaštvo Srbije je pokrenulo postupak hapšenja i ponovnog pokretanja postupka protiv Edina Vranja, bez obzira na to što je Tužilaštvo BiH, po istim dokazima i principima donijelo naredbu o neprovođenju istrage", rekla je Rešidović.

Muamer Džananović, naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu rekao je da je jako važno da se sublimira sve ono što se trenutno dešava, a to je da je Srbija preuzela vodeću funkciju u procesuiranju ratnih zločina na prostoru Republike Bosne i Hercegovine u periodu 1992-1995.

"Apsurd je da se hapse pripadnici Armije RBiH, a da se u isto vrijeme, otvoreno, sa najvećeg političkog vrha Srbije poručuje da je Srbija sigurno utočište za one protiv kojih su podignute optužnice. Slučajevi poput Duška Kornjače, koji je optužen za ratne zločine u Čajniču, ili Brane Petkovića, komandanta Teritorijalne odbrane tzv. srpske Opštine Goražde, gdje su počinjeni barbarski zločini, idu u prilog opravdanosti ovakvih skupova", rekao je Džananović.

Govoreći o političkom značaju procesiuranja ratnih zločina, ministar sigurnosti BiH Selmo Cikotić naglasio je da je potrebno podvući crtu ispod koje se ne smije ići, te da po ovom pitanju sve probosanske političke opcije moraju biti na istoj strani. "Potrebno je djelovati strateški i proaktivno, a ne reaktivno na određene događaje iz Beograda i Zagreba", rekao je Cikotić.

PROMOCIJA KNJIGE ‘RAT U SREDNJOJ BOSNI 1992-1994.’ U MOSTARU

13. oktobar 2021.

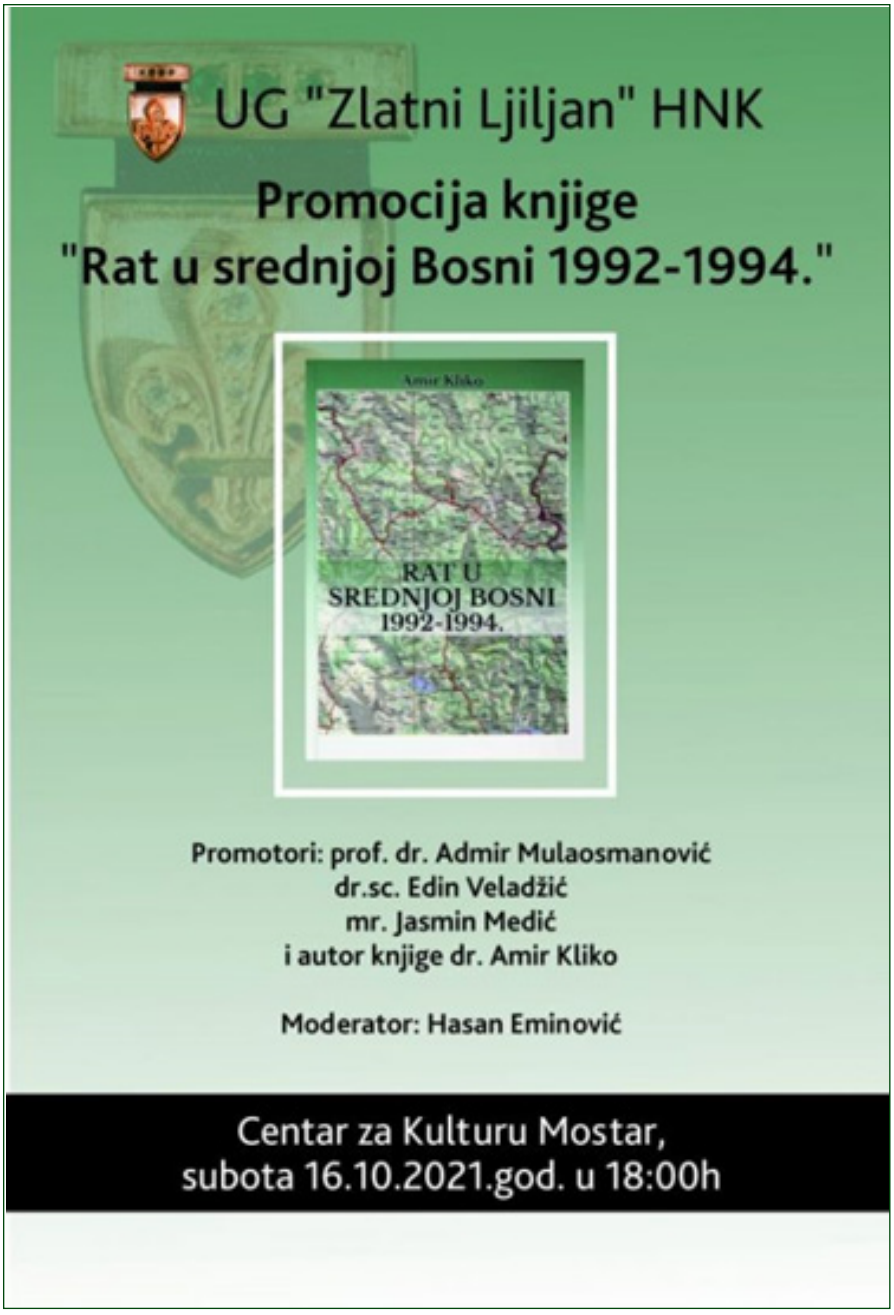

Promocija knjige ‘Rat u Srednjoj Bosni 1992-1994.’ autora dr. Amira Klike održati će se 16. septembra 2021. godine u Centru za kulturu Mostar.

Početak promocije je najavljen za 18h.

Promotori knjige su prof. dr. Admir Mulaosmanović, dr. sc. Edin Veladžić, mr. Jasmin Medić, te sam autor.

Moderator je Hasan Eminović.

PROMOVIRANA KNJIGA "TERITORIJALNI EKSPANZIONIZAM SRBIJE PREMA BOSNI I HERCEGOVINI (1804-2020)" AUTORA PROF. DR. DENISA BEĆIROVIĆA

15. oktobar 2021.

Dana 14. oktobra u sarajevskoj Vijećnici promovirana je knjiga "Teritorijalni ekspanzionizam Srbije prema Bosni i Hercegovini (1804.- 2020.)", autora prof. dr. Denisa Bećirovića. Djelo je objavljeno u izdanju Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

Knjigu su promovirali akademik, prof. dr. Mirko Pejanović, prof. dr. Rasim Muratović, prof. dr. Tomislav Išek, prof. dr. Senadin Lavić, prof. dr. Husnija Kamberović, doc. dr. Benjamina Karić i dr. sc. Muamer Džananović.

Knjiga je strukturirana u četiri poglavlja u kojima se temeljito obrađuje teritorijalna ekspanzionistička politika Srbije prema Bosni i Hercegovini od početka 19. stoljeća do danas.

U svom obraćanju prof. dr. Rasim Muratović, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu je istakao da knjiga: "svojom sveobuhvatnošću, konciznošću i razumljivošću, pokriti prazninu u proučavanju i tumačenju velikosrpske, ali i velikohrvatske politike u kapacitetu u kojem se ona mogla ostvariti. Svojom aktuelnošću knjiga može, posebno mladim generacijama, pomoći da se detaljno upoznaju sa važnim savremenim političkim procesima, historijskim događajima i iskušenjima kroz koja je prošla i prolazi Bosna i Hercegovina u posljednja dva stoljeća."

Prof. dr. Tomislav Išek kazao je da je Bećirović u knjizi pokazao i dokazao apsolutnu utemeljenost svojih teza o teritorijalnom ekspanzionizmu Srbije prema Bosni i Hercegovini. „Prvi put u historiografskoj produkciji uspješno je prikazan i dokazan kontinuitet velikodržavnih pretenzija Srbije prema Bosni i Hercegovini kroz tri stoljeća“, kazao je Išek.

Dr. sc. Muamer Džananović je, između ostalog, istakao da je „jako važan dio knjige u kojem prof. Bećirović potencira da zagovornici nestanka države Bosne i Hercegovine znaju da uljuljkivanje, desupstancijaliziranje i razjedinjavanje probosanskohercegovačkih snaga ide u njihovu korist, te Bećirović uz poziv da se prepozna odakle Bosni i Hercegovini prijeti najveća opasnost i insistira na efikasnoj organizaciji, temeljitoj promjeni u odnosu prema velikodržavlju – u konačnici sve u cilju demokratskog zalaganja za državu Bosnu i Hercegovinu ravnopravnih građana i naroda, što je možda i najvažnija poruka ovog djela“.

Doc. dr. Benjamina Karić istakla je da „knjiga daje veliki doprinos izučavanju historije Bosne i Hercegovine, ali posebno različitih ekspanzionističkih namjera koje su često bile usmjerene prema našoj Bosni i Hercegovini. Ova knjiga daje odgovore na mnoga pitanja i ona je pionirski poduhvat jer knjigu poput ove do sada nismo imali priliku vidjeti na našem tržištu“.

Prof. dr. Husnija Kamberović u svom izlaganju istakao je važnost brojnih segmenata djela, pogotovo onih u kojima je autor pristupio s pozicije historijske nauke, te naglasio da ona u završnim dijelovima ima politološki pristup.

Prof. dr. Senadin Lavić je, zahvalivši se autoru što je smogao snage napisati ovakvo djelo, poručio da je Denis Bećirovović politički na liniji Nijaza Durakovića i Esada Zgodića. Posebno je naglasio važnost ovog djela za brojne naučne oblasti, a pogotovo studente humanističkih i društvenih nauka.

Akademik, prof. dr. Mirko Pejanović je naglasio da je: „Ovo rijetka knjiga koja obrađuje jedan historijski fenomen, a to je odnos Srbije prema Bosni i Hercegovini, posebno u kontekstu teritorijalnih pretenzija u Bosni i Hercegovini. Obrađena su tri historijska perioda, 19. stoljeće, 20. stoljeće, a posebno u 20. stoljeću period agresije na Bosnu i Hercegovinu i poslije Dejtonskog mirovnog sporazuma. Autor je došao do veoma značajnih spoznaja i zaključaka i knjiga će biti od velike koristi i studentima humanističkih i društvenih nauka, naučnoj javnosti i svima koji se bave društvenim razvojem Bosne i Hercegovine“.

Prof. dr. Denis Bećirović je doktor historijskih nauka i univerzitetski profesor. Na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Tuzli predaje nastavu u zvanju vanrednog profesora. Član je Odbora za istorijske nauke Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, autor je 4 knjige i više od 40 naučnih i stručnih radova objavljenih u referentnim časopisima u zemlji i inozemstvu. Bavi se naučnim istraživanjem savremene historije jugoistočne Evrope i Bosne i Hercegovine, kao i odnosima države i vjerskih zajednica u XX. stoljeću.

SRBIJA SIGURNO UTOČIŠTE ZA RATNE ZLOČINCE IZ BIH: HUSEINOVIĆ I DŽANANOVIĆ ZA 7PLUS

18. oktobar 2021.

U emisiji '7plus' Hayat TV razgovaralo se o ratnim zločincima koji se kriju u Srbiji. Gosti emisije '7plus' bili su dr. sc. Muamer Džananović, naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu i Avdo Huseinović, režiser, novinar i publicista.

Dr. sc. Džananović je istakao kako postoji na desetine optuženih ili čak presuđenih ratnih zločinaca, koji su svoje sigurno utočište pronašli u Srbiji. "Srbija je utočište za zločince. Međutim, vlasti u susjednoj Srbiji tvrde da nemaju informacije da su ti ljudi na njihovom teritoriju. Imamo mnogih primjera poput Milomira Savičića, zatim Brane Petkovića za zločine u Goraždu i niz drugih, koji su sigurno utočište pronašli u Srbiji" – naveo je Džananović

SVAKI PODATAK PODJEDNAKO JE VAŽAN I VRIJEDAN PAŽNJE

3. novembar 2021.

Prikaz knjige dr. Amira Klike „Rat u srednjoj Bosni 1992-1994."

Svaki podatak podjednako je važan i vrijedan je pažnje

Knjiga „Rat u srednjoj Bosni 1992-1994." dr. Amira Klike, prema ocjeni stručne javnosti, jedna je od najrefentnijih historijskih knjiga o novijoj historiji Bosne i Hercegovine, agresiji na njen suverenitet i teritorijalni integritet.

Od potpisivanja primirja s HVO-om i uspostave Federacije Bosne i Hercegovine prošlo je 27 godina. Nažalost, ne možemo se pohvaliti velikim brojem referentnih knjiga i izdanja koji se na meritoran način bave ovim pitanjima. Uglavnom, makar na području Mostara i Hercegovine, imamo nekoliko izdanja koje možemo svrstati u kategoriju sjećanja i ličnih doživljaja, što na sebi svojstven način govori o individualiziranju narativa podložnih mitologiziranju i glorifikaciji pojedinaca i manjih grupica što u konačnom zbiru zamagljuje suštinu i stvarne činjenice. S druge strane dešava se smjena generacija u kojoj vrlo važne društvene pozicije zauzimaju ličnosti koje niti su bile sudionici događaja niti su imali priliku da, na osnovu historijske građe, donesu vlastite sudove o tome. Ponovo smo se prepustili usmenoj tradiciji i reminiscencijama a radi se o sudbonosnim i vrlo kompleksnim životnim pitanjima. Sadržaj knjige „Rat u srednjoj Bosni 1992-1994." je zapravo doktorska disertacija Amira Klike s istom temom. Naučno-istraživački pristup vrlo je pogodan da bude model budućim istraživačima. U sve većoj medijskoj halabuci posljednjih godina, izazvanoj prije svega političkim ciljevima teško je razaznati suštinska događanja od propagandnih dezavuiranja i spinovanja. Uzmemo li u obzir da se neki događaji i godišnjice i organiziraju zbog zauzimanja medijskog prostora onda nije teško odgovoriti na pitanje zašto Mostarci imaju priliku više čitati i slušati o zločinu počinjenom u Križančevom selu već u Ahmićima, ili da stvari kažemo brutalno da zbog posjete Zorana Milanovića znamo da je u Vitezu od nasumično ispaljene granate poginulo osmero nedužne djece, ali da ne znamo tačan broj djece koja su ni kriva ni dužna ubijena u Mostaru.

Posebna vrijednost Klikine knjige su fus-note u kojima nam Kliko donosi izvore, dokumente, naredbe, stenograme sjednica, zapisnike vojnih akcija i drugu arhivsku građu. Dragocjeno je i to da se koristio arhivskom građom Međunarodnog suda u Hagu te da se ozbiljno pozabavio tezama Ivice Lučića o karakteru rata u Bosni i Hercegovini. Koristio je više od 10 000 dokumenata i drugu arhivsku građu. Pored primarnog historijskog narativa i hronološkog prikaza historijskih dešavanja, knjiga je zanimljiva i s aspekta zavičajnog patriotizma budući da govori i o Bošnjacima srednje Bosne i Krajišnicima koji su na tom području djelovali kao vojne formacije ali i Hercegovine s obzirom na činjenicu da su sve odluke Hrvatske zajednice Herceg-Bosna (HZ HB) definirane i usvajane u Mostaru ili Grudama.

Jedna od ključnih historijskih razdjelnica koje su utjecale na dalja dešavanja ogleda se u činjenici da je Mate Boban 9. 4. 1992. g. izdao naredbu u kojoj naglašava da je Odluka Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine o formiranju Armije politički nepromišljena te da HZ ne prihvata Teritorijalnu odbranu kao svoju vojnu strukturu. Prema Bobanovoj naredbi sve vojne snage na području Herceg Bosne proglašene su ili nelegalne ili neprijateljske. Sve što se dalje dešavalo bila je posljedica ove Bobanove naredbe.

Knjiga je značajna i po tome što na dosljedan način oslikava utjecaj politike na konkretna ratna zbivanja što je dokazano i pravosnažnom presudom u slučaju „Prlić i drugi". Posebno je važno izdvojiti stavove Katoličke crkve, koji su prema Klikinim istraživanjima, kada je u pitanju Bosna i Hercegovina bili izuzetno korektni i patriotski orijentirani. Kliko analizira utjecaj kardinala Kuharića, biskupa Bozanića na katoličko svećenstvo u BiH prije svega kardinala Vinka Puljića i provincijala Bosne Srebrene fra Petra Anđelovića koji su se nerijetko suprotstavljali težnjama sljedbenika Franje Tuđmana i Gojka Šuška, što nije bio slučaj kod Srpske pravoslavne crkve. Kliko je opisao skoro svaki dan rata na području srednje Bosne. Ponekad čitanje ove knjige zna biti zamorno jer je u nju unio svaki podatak o vojnim formacijama, jedinicama, broj boraca i druge neophodne statističke podatke, pa nam se teško vratiti na onu sviknutu pripovjedačku formu kao što je to slučaj s Mujom Šahmanom i njegovim herojskim podvigom, ili kao što je slučaj s pojedinostima herojske odbrane Starog Viteza. Po svim zakonima logike Stari Vitez bilo je nemoguće odbraniti. A odbranjen je. Knjiga nam na uvjerljiv način daje odgovore na brojna pitanja kada je riječ o tome kako je opstala Bosna i Hercegovina, ali i postavlja pitanja pred njenom budućnosti.

Obiluje brojnim i različitim podacima. Svaki od njih je podjednako važan. I vrijedan je pažnje. U njoj su stručno analizirana i pitanja etničkog čišćenja, bilo upotrebom sile ili političkim manevrima. Pored ostalog govori i o nastojanju politike HDZ-a o takozvanom humanom preseljenju stanovništva, prije svega hrvatskog iz onih gradova gdje su Bošnjaci bili većina. Donosi detalje iz knjige „Podjela Bosne i Hercegovine i borba za cjelovitost" Ante Valente predsjednika OO HDZ objavljene 1991. godine. Valenta je tokom rata ulagao velike napore da se zenički Hrvati ne vrate svojim kućama. Smatrao je da bi zamjena stanova i kuća trebala biti finansirana od UN-a i UNHCR-a, Evropske zajednice. Valenta je smatrao da se preseljavanje stanovništva u svoje provincije treba pomoći na pojedinačnom planu s 3000 dolara. Kao posljedice tih ideja danas u okolici Mostara imamo nekoliko novih naselja kojih ranije nije bilo i druge posljedične implikacije. U samom uvodu Kliko nas podsjeća na stavove Franje Tuđmana kako doći do Herceg-Bosne. Između ostalog taktika je bila da se u onim gradovima gdje su Hrvati većinsko stanovništvo govori o statistici a tamo gdje su u manjini da se poziva na povijest i na povijesno pravo hrvatskog naroda.

Knjiga ima 1170 stranica. Objavljena je 2019. u izdanju Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu. Do sada je promovirana u pet bosanskohercegovačkih gradova.

HASAN EMINOVIĆ

BROJ 21/1199 • 1. NOVEMBAR 2021. Preporod 23

Prikaz knjige "Rat u srednjoj Bosni 1992-1994. godine", objavljen u Preporodu 1.11.2021. godine čiji je autor Hasan Eminović.

POČELE PRIPREME ZA DRUGU MEĐUNARODNU NAUČNU KONFERENCIJU O GENOCIDU NAD BOŠNJACIMA U SREBRENICI

16. novembar 2021..

Povodom obilježavanja 27. godišnjice od genocida počinjenog nad Bošnjacima u Republici Bosni i Hercegovini, Univerziteti u Tuzli i Sarajevu, te Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava i Institut za historiju planiraju organizaciju Međunarodne naučne konferencije "Posljedice genocida nad bošnjacima: Socijalni, ekonomski, demografski i kulturni razvoj Srebrenice od 1995. do 2022. Planirano je da Konferencija bude održana u Tuzli, 15. novembra naredne godine. Tim povodom, danas je u Rektoratu Univerziteta u Tuzli održana prva sjednica Organizacionog i Naučnog odbora Konferencije.

Nakon prve međunarodne Konferecije održane prošle godine o genocidu nad Bošnjacima, Srebrenica 1995–2020: uzroci, razmjere i posljedice, u pripremi je druga koja će biti održana 15. novembra naredne godine. Govoriti o genocidu nad Bošnjacima u Srebrenici jezikom činjenica sa naučnog aspekta od izuzetne je važnosti, posebno u momentu kada su sve glasniji negatori ovog, presuđenog i dokazanog zločina.

„Akademska zajednica negiranju genocida, tim lažnim i falsifikovanim dokazima treba da se suprotstavi naukom i naučnim istraživanjima. Univerzitet u Tuzli će nastojati da istraje u toj misiji i na tom putu jedna od prvih stepenica je održavanje Konferencije planirane za narednu godinu. Mi trebamo na osnovu egzaktnih činjenica i dokaza javnost i mlade ljude podsjećati na temeljne vrijednosti života. Samo na taj način možemo graditi budućnost Bosne i Hercegovine", rekla je rektorica Univerziteta u Tuzli Nermina Hadžigrahić.

Istog stava je i rektor Univerziteta u Sarajevu, Rifat Škrijelj.

“Kako bi se istina o Srebrenici i genocidu koji je počinjen nad Bošnjacima Srebrenice 1995. godine na naučno valorizovan način prikazala domaćoj i svjetskoj javnosti dva univerziteta, Univerzitet u Sarajevu i Univerzitet u Tuzli na partnerskoj osnovi okupljaju eminentne istraživače iz Bosne i Hercegovine i svijeta koji će kroz svoje naučne radove na naučnoj konferenciji 2022., obaviti zadatak koji stoji pred naučnicima – da na naučnom pristupu u prikupljanju podataka, njihovoj obradi, i prezentaciji javnosti i publiciranju radova ostanu kao svjedočanstvo o presuđenom genocidu”, rekao je Škrijelj.

Tema konferencije fokusira se na nekolio studija slučaja koje će rasvijetliti posljedice genocida na konkretne životne okolnosti sa kojima žive građani Srebrenice.

Akademik Mirko Pejanović, predsjednik Naučnog odbora Konferencije smatra Konferenciju od velikog značaja.

“*Tu je prije svega ekonomski razvoj, zapošljavanje, povratak, demografska revitalizacija, a predviđeno je da se istraži stanje komunalne infrastrukture, povezanosti MZ sa gradskim centrom. Predviđena je grupa istraživača koja će istražiti razvoj i obnovu međunacionalnog povjerenja*“, rekao je Pejanović.

“Mi smo odlučili da formiramo naučo-istraživačke timove koji će u narednih šest mjeseci izraditi naučne studije i na osnovu njih ćemo održati konferenciju u novembru naredne godine“, pojašnjava Rasim Muratović, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

Raspravu i projektni pristup potpunog razmijevanja onog što se dešavalo, kao i perspektivu posljedica genocida nad Bošnjacima u Srebrenici kroz ovaj veliki projekt Vlada TK u potpunosti podržava.

„Nije to jedini način da tematiku Srebrenice podržimo, ali kroz ovaj naučno-istraživački pristup mislimo da našom podrškom možemo na najbolji način odgovoriti potrebama za osvjetljavanjem, kolektivnim pamćenjem, za razvijanjem osjećaja da je Srebrenica i tematika Srebrenice velika tema Bosne i Hercegovine“, kaže premijer TK Kadrija Hodžić.

Druga konferencija pod nazivom „Posljedice genocida nad Bošnjacima: Socijalni, ekonomski, demografski i kulturni razvoj Srebrenice od 1995. do 2022.“ biće održana u Tuzli, 15. novembra naredne godine.

11. novembar 2021.

Povodom obilježavanja dvadeset i sedme godišnjice od genocida počinjenog nad Bošnjacima u Republici Bosni i Hercegovini, a što je potvrđeno i pravosnažnim sudskim presudama ICTY-a za područje tzv. sigurne zone Ujedinjenih nacija Srebrenice i okoline (juli 1995. godine), Univerzitet u Sarajevu, Univerzitet u Tuzli, Univerzitet u Sarajevu – Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava i Univerzitet u Sarajevu – Institut za historiju planiraju organizaciju Međunarodne naučne konferencije "POSLJEDICE GENOCIDA NAD BOŠNJACIMA U SREBRENICI: SOCIJALNI, EKONOMSKI, DEMOGRAFSKI I KULTURNI RAZVOJ SREBRENICE (1995–2022)". Planirano je da se Konferencija održi u Tuzli, **15. novembra 2022. godine**.

Tim povodom, u Rektoratu Univerziteta u Tuzli (adresa Dr. Tihomila Markovića br. 1), u ponedjeljak, 15. novembra 2021. godine, s početkom u 11 sati bit će održana prva sjednica Organizacionog i Naučnog odbora Konferencije. Na sjednici će se usvojiti metode rada za izradu istraživačkih studija za pripremu Konferencije, donijeti odluka o imenovanju sastava naučnih timova studija slučaja te usvojiti Nacrt finansijskog plana Konferencije.

Pozivamo vas da medijski propratite početak aktivnosti na organizaciji ove značajne i važne Konferencije.

HZ/R 'HERCEG BOSNA': INSTITUCIONALNA I TERITORIJALNA DESTRUKCIJA BIH

18. novembar 2021.

Za Vijesti.ba piše: Dr. sc. Amir Kliko (*Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava UNSA*)

- U skladu s političkim idejama i stvarnim namjerama predsjednika Republike Hrvatske prema Bosni i Hercegovini, **Franje Tuđmana** – a slijedeći na gotovo identičan način Srpsku demokratsku stranku (SDS) koja je formirala „zajednice opština" sa srpskom većinom stanovništva i objedinila ih u „srpske autonomne oblasti" – Hrvatska demokratska zajednica Bosne i Hercegovine (HDZ BiH) osnovala je do ljeta 1991. tri „regionalne zajednice: Hercegovačku, Travničku i Posavsku."

Na sastanku čelnika „Travničke regionalne zajednice" u Busovači 21. jula 1991. učesnici su preporučili „hrvatskom pučanstvu Travničke regije i hercegovačkih općina da se udruže u Hrvatsku regionalnu zajednicu Bosne i Hercegovine." Pokrenuli su inicijativu „za formiranje Hrvatskog nacionalnog vijeća Bosne i Hercegovine zbog" navodne „paralize rada organa vlasti BiH." Vijeće je trebalo obavljati „funkciju vlasti u interesu hrvatskog naroda na svom području." Sjednicom je predsjedavao **Dario Kordić.**

Devet mjeseci prije početka velikosrpske agresije na Bosnu i Hercegovinu, srednjobosanski, hercegovački i bosanskoposavski čelnici HDZ-a ozbiljno su počeli rastakati državu i formirati institucije za preuzimanje vlasti. Kao opravdanje navodili su njenu navodnu nesposobnost da odgovori na političke izazove koji su je pritiskali. Preotimanje vlasti od legalnih institucija – u kojima su djelovali i kadrovi HDZ-a – počelo je mjesecima prije zvaničnog formiranja „hrvatskih zajednica Bosanska Posavina i Herceg Bosna."

Na 2. redovnoj sjednici Glavnog odbora HDZ BiH usvojen je prijedlog sa sjednice „Travničke regionalne zajednice," te je formirana „Hrvatska regionalna zajednica Bosne i Hercegovine."

U Grudama je 12. novembra – na dan proglašenja „Hrvatske zajednice Bosanska Posavina" – održan sastanak predsjednika kriznih štabova „Hercegovačke i Travničke regionalne zajednice" kojim je rukovodio **Mate Boban** kao potpredsjednik HDZ BiH i potpredsjednik njegovog kriznog štaba. Suvoditelj sastanaka bio je Kordić, „koordinator Travničke regionalne zajednice." Učesnici sastanka su potvrdili da ostaju kod svojih ranijih zaključaka – donesenih na odvojenim sjednicama – „da hrvatski narod ove dvije zajednice i cijele Bosne i Hercegovine ostaje i dalje uz jednoglasno prihvaćena opredjeljenja i zaključke usvojene na dogovorima s predsjednikom **Franjom Tuđmanom** 13. i 20. juna." Oni su – „polazeći od spomenutih susreta i dogovora u Zagrebu i preko posebnih zaključaka od 15. oktobra u Grudama i 22. oktobra u Busovači," jednoglasno odlučili **„da hrvatski narod u Bosni i Hercegovini mora konačno povesti odlučnu, aktivnu politiku, koja treba dovesti do realizacije našeg vjekovnog sna – zajedničke hrvatske države."** Njihov cilj jasno je određen: „Da bi ovaj povijesni cilj bio uskoro i naša stvarnost, ove dvije regionalne zajednice traže da se pristupi formuliranju i objavljivanju pravnih i političkih akata (proglašenje Hrvatske banovine u BiH i provođenje referenduma za priključenje Republici Hrvatskoj) kao prve faze na putu konačnog priključenja Hrvatskoj." U drugoj tački zaključaka učesnici sastanka su identificirali da „u dijelu vodstva HDZ za BiH još uvijek postoje snage koje se protive ovim povijesnim interesima hrvatskog naroda." Te snage zalagale su se „za nepostojeću suverenu BiH, u kojoj bi hrvatski narod bio osuđen na genocid i povijesni nestanak." Učesnici sastanka smatrali su se predstavnicima cijelog hrvatskog naroda i u njegovo ime odlučili su da on „neće prihvatiti ni pod kojim uvjetima bilo kakvo rješenje osim u granicama slobodne Hrvatske." Da bi realizirali ostvarenje „vjekovnog sna" smatrali su da moraju jasno profilirati politiku HDZ – kadrovski ga ojačati i izabrati ljude koji će postavljene zadatke dovesti do kraja – i „pokrenuti političke, pravne akcije na unutarnjem i međunarodnom planu." Za ujedinjenje s Hrvatskom bili su spremni na rat „sa svim onim snagama koje će pokušati zaustaviti ovaj neminovan proces u stvaranju slobodne hrvatske države radi čega su odlučili vojnički se još bolje pripremiti." Bilo im je od velikog značaja „unaprijed odlučno spriječiti svaku javnu ili tajnu aktivnost u vodstvu HDZ za BiH koja bi se protivila ovim odlukama ili im mogla nanijeti bilo kakvu štetu."

Na sjednici 18. novembra u Grudama predstavnici HDZ-a iz dvadeset i četiri bosanskohercegovačke opštine donijeli su odluku o uspostavljanju „Hrvatske zajednice Herceg Bosna" kao „političke, kulturne, privredne i područne cjeline," a „zajednica" je obuhvatila trideset opština. Nekoliko predstavnika HDZ-a iz opština koje su ušle u „HZ HB" nije prisustvovalo sjednici. Odluku su potpisali kasnije. Za sjedište zajednice određen je Mostar. Mogle su joj pristupiti i druge opštine. Osnivači su izrazili lojalnost republičkoj vlasti „dok opstoji državna nezavisnost Bosne i Hercegovine u odnosu na bivšu ili svaku buduću Jugoslaviju." To znači da bi se – u slučaju da Bosna i Hercegovina ostane u Jugoslaviji – „zajednica" teritorijalno izdvojila od nje. Već pri svom osnivanju „zajednica" je sebi uzela za pravo da se diže iznad republičke vlasti što se vidi iz članka 6 u kojem su njeni osnivači naglasili da će ona poštovati i sve važeće međunarodne akte. Tu obavezu mogu prihvatati samo države, a ne „zajednice" kakva je po članku 1 zamišljena „HZ HB."

Za upravno tijelo „zajednice" formirano je predsjedništvo koje su činili predstavnici hrvatskog naroda u opštinskoj vlasti, „prvi po funkciji ili predsjednici općinskih odbora HDZ."

Svi prisutni prihvatili su i podržali odluku o osnivanju „HZ HB“ osim **Smiljana Pavlovića** iz Travnika – koji je bio protiv – i fra **Branka Neimarevića** iz Travnika koji se izjasnio kao suzdržan.

Da će se „zajednica“ opredijeliti za podjelu Bosne i Hercegovine jasno je iz zaključka **u njenom osnivačkom aktu gdje se kaže da će bosanskohercegovački Hrvati podržavati suverenost Bosne i Hercegovine sve dotle dok je drugi ne počnu dijeliti**. Nije naglašeno da će se oni boriti protiv podjele nego sugerirano da će se pridružiti podjeli nakon što je drugi počnu. Drugi su već počeli, što je među osnivačima „HZ HB“ prepoznato, te oni, kao opravdanje za svoje postupke, tumače kako su Srbi u poodmakloj fazi rasturanja Bosne i Hercegovine. Osnivači „hrvatskih zajednica“ su – kao i SDS – željeli podjelu Bosne i Hercegovine, ali nisu htjeli da to prvi počnu. Za to je postojao vrlo konkretan razlog. Hrvatska je već bila u problemu koji je Bosnu i Hercegovinu tek čekao. Hrvatski Srbi željeli su podjelu Hrvatske. Na trećini njene teritorije formirali su paradržave uz aktivnu političku i vojnu podršku Srbije i JNA. S tih okupiranih područja protjerali su legalne organe hrvatske vlasti. U takvoj situaciji u kojoj se tada nalazila Hrvatska, ako bi bosanskohercegovački Hrvati – na nagovor službenog Zagreba – prvi otpočeli s podjelom Bosne i Hercegovine, onda bi Hrvatska izgubila podršku međunarodne zajednice u svom nastojanju da sačuva teritorijalnu cjelovitost i stekne međunarodno priznanje. U vrijeme osnivanja „HZ HB“ Hrvatska nije bila međunarodno priznata kao nezavisna država. U slučaju da odgovornost za podjelu Bosne i Hercegovine padne na bosanskohercegovačke Hrvate i rukovodstvo Republike Hrvatske, to bi omogućilo hrvatskim Srbima da legitimiziraju svoje zahtjeve u Hrvatskoj što bi otežalo njeno međunarodno priznanje u “avnojevskim granicama”. U tom smislu, srpska pobuna u Hrvatskoj donekle je čuvala teritorijalnu cjelovitost Bosne i Hercegovine na način da je sprječavala Franju Tuđmana i njegove političke marionete u Bosni i Hercegovini da direktnije, odlučnije i otvorenije pristupi njenoj podjeli.

Dva dana nakon objavljivanja odluke o formiranju „HZ HB,“ Vlada SRBiH je, na osnovu mišljenja Ministarstva za pravosuđe i upravu, zaključila da su sve odluke „HZ HB“ nelegalne i nelegitimne, te u suprotnosti sa Ustavom i interesima države i svih njenih građana i naroda.

Na temelju članka 7. odluke o uspostavi „HZ HB“ od 18. novembra 1991. njeno predsjedništvo donijelo je 8. aprila 1992. odluku o formiranju Hrvatskog vijeća obrane (HVO). Kao opravdanje navedena je srpska agresija na „HZ HB“, nezaštićenost hrvatskog naroda i svjesnost da je država nemoćna jer je njen odbrambeni sistem u raspadu. Prema toj odluci HVO se trebao brinuti o odbrani suvereniteta prostora „HZ HB“ i zaštiti hrvatskog, ali i drugih naroda koji žive u toj „zajednici.“ Inače, „HZ HB“ nije imala suverenitet jer on pripada samo državama. Ipak, čini se da su u predsjedništvu „HZ HB“ računali da je ona država ili da će je HVO načiniti takvom.

Franjo Tuđman je 10. aprila 1992. imenovao **Janka Bobetka** za komandanta svih jedinica Hrvatske vojske (HV) na njenom Južnom vojištu. To vojište obuhvatalo je i znatan dio teritorije Bosne i Hercegovine. Istog dana Boban je izdao naredbu da je HVO jedina legalna vojska na području „HZ HB“ i da ne priznaje Teritorijalnu odbranu Republike Bosne i Hercegovine (TO RBiH) koju je proglasio nelegalnom. Hrvatsku vojsku nije proglasio nelegalnom niti je spominje, iako je bila prisutna na području „HZ HB“.

Bobanovu odluku da HVO preuzima vlast na dijelu teritorije Bosne i Hercegovine, prozvanom „HZ HB“, **Stjepan Mesić** je smatrao državnim udarom kojim je protuzakonito uzurpirana vlast. Pitao je Bobana o čemu se radi i upozorio ga na posljedice.

Boban mu je objasnio da je ekipa pravnika iz Zagreba – uključujući profesora **Smiljka Sokola i Vicu Vukojevića** – uz Tuđmanovu saglasnost, osmislila način da HVO preko izabranih dužnosnika HDZ BiH dođe na vlast. Mesić je i Tuđmanu rekao da je to državni udar s čime se on složio, ali mu je dva dana poslije rekao da se ne miješa u politiku prema Bosni i Hercegovini i da je za to zadužen Vukojević.

Bobetko je 16. aprila 1992. formirao istureno komandno mjesto HV u Grudama, odnosno u Bosni i Hercegovini. Postavio je **Milivoja Petkovića** za svog zamjenika koji je, u njegovom odsustvu, imao sve ovlasti komandovanja i koordiniranja borbenim dejstvima. Iz ovog isturenog komandnog mjesta Južnog vojišta HV u Grudama razvio se „Glavni stožer Herceg Bosne," odnosno HVO. Njegovo formiranje počelo je sa ovom Bobetkovom naredbom.

Ante Roso, kojega je Bobetko postavio na dužnost u „Glavni stožer Herceg Bosne", izdao je 8. maja 1992. naredbu u kojoj se kaže da su na prostoru „HZ HB" jedine legalne snage jedinice HVO. Ovom naredbom stavljene su van snage sve naredbe komandi TO RBiH koja se na prostoru „HZ HB" smatrala nelegalnom. Imajući u vidu činjenicu da je Roso bio pripadnik HV, iz toga proizilazi zaključak da je vojnik HV izdao naredbu da je TO RBiH nelegalna na teritoriji vlastite države. Ni on – kao što nije ni Boban – ne spominje prisustvo HV. Nije stavio van snage njene naredbe, a ni proglasio je nelegalnom kao što je to učinio s TO RBiH. Svakako da to nije mogao ni uraditi jer bi tako stavio van snage naredbu o svom postavljenju na dužnost u HVO koju mu je izdao Bobetko.

Hrvatska vojska uspostavila je vojnu kontrolu u zapadnoj Hercegovini, zapadnoj Bosni i nad hrvatskim oružanim sastavima u srednjoj Bosni. Bobetko je požurivao Bobana da preuzme Mostar, prebaci u njega organe „HZ HB" iz Gruda i formira svoju vojsku kako bi osigurao da grad ne preuzme bosanskohercegovačka vlast.

Na sjednici predsjedništva „HZ HB" 3. jula 1992. izmjenjena je i dopunjena odluka o njenoj uspostavi od 18. novembra 1991. godine. Odluka nije bitno drugačija, nego je samo službenije i otvorenije potvrđena, ali postoji jedna zanimljiva konstatacija koja ukazuje za što se borio HVO: „Hrvati…u ovoj Republici zalagali su se za suverenu Bosnu i Hercegovinu, ali su uvijek naglašavali da će to činiti štiteći vlastite povijesne prostore i interese cjelokupnog hrvatskog naroda." Jasno je da su hrvatski vlastiti „povijesni prostori" ocrtane „hrvatske zajednice" u Bosni i Hercegovini. Dakle, HVO se nije borio za Bosnu i Hercegovinu – kako je javno tvrdila hercegbosanska propaganda – nego samo za „hrvatske prostore" teritorijalizirane kroz „hrvatske zajednice" u njoj.

Odluka o uspostavi „HZ HB" od 18. novembra 1991. odredila je njen teritorij i područnu cjelinu, a odluka od 3. jula 1992. ga je potvrdila.

Odlukom Ustavnog suda Republike Bosne i Hercegovine 18. septembra 1992. poništeni su svi propisi o uspostavljanju „HZ HB".

„Odjel pravosuđa i opće uprave HZ HB" 28. novembra 1992. objavio je da na području „HZ HB" ubuduće djeluje samo sistem pravosuđa te zajednice.

Odlukom od 3. jula 1992. predsjednik „HZ HB" je istovremeno i predsjednik njenog predsjedništva i vrhovni komandant oružanih snaga. On s predsjedništvom obavlja vrhovnu, suverenu vlast.

„Oružane snage HZ HB" uspostavljene su uredbom 3. jula 1992. kao temeljni nosilac oružanog otpora koji štiti suverenitet „HZ HB" i brani njenu teritorijalnu cjelovitost. Te odredbe pokazuju da se „HZ HB" ponašala kao samostalna i suverena državna zajednica.

Proglašenjem „republike“ 28. augusta 1993. godine „HZ HB“ je unaprijedila svoju vladajuću strukturu. Preambula „Temeljne odluke“ poziva se na hrvatski kršćanski i kulturni identitet.

Kao razlog uspostave „republike“ opet je navedena agresija – ali za razliku od ranije – sada je ona navodno pokrenuta iz unitarne državne zajednice tri konstitutivna naroda pri čemu se misli na navodnu agresiju Armije Republike Bosne i Hercegovine.

Prema Cirilu Ribičiću, pretvorba „zajednice“ u „republiku“ i „državnu zajednicu“ znači korak dalje u procesu osamostaljivanja prema Bosni i Hercegovini iako je „republika“ proglašena zbog njenog ulaska u uniju tri republike. Značajan uticaj na njeno proglašenje imao je **Oven-Stoltenbergov** plan koji je zadovoljavao velikodržavne interese Srbije i Hrvatske priznajući njihovim političko-vojnim paradržavnim tvorevinama u Bosni i Hercegovini teritorije dobijene vojnom silom.

Taj plan otišao je korak dalje od Vens-Ovenovog u smislu teritorijalne podjele Bosne i Hercegovine po etničkoj osnovi jer je nudio tri strogo odvojena entiteta/republike umjesto većeg broja kantona pod centralnom vlašću. Bio je vremenski ograničen s mogućnošću da svaka republika može putem referenduma svog stanovništva nakon dvije godine od potpisivanja sporazuma napustiti uniju, postati nezavisnom ili se pridružiti nekoj državi u susjedstvu. Teritorije „srpske“ i „hrvatske republike“ već su bile etnički „očišćene“ od Bošnjaka, te bi sigurno rezultati referenduma bili u korist napuštanja unije od strane tih „republika.“

„Hrvatska republika HB je,“ prema ‘Temeljnoj odluci’, jedinstvena i nedjeljiva demokratska država hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini.“

Neophodno je naglasiti da se svi kadrovi – pa čak i oni iz vrha HDZ BiH – nisu slagali s politikom destrukcije i podjele Bosne i Hercegovine. Prva tri predsjednika HDZ BiH zbog toga su smijenjeni: **Davor Perinović, Stjepan Kljuić** i **Milenko Brkić**, profesor Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu. Generalni sekretar HDZ BiH 1990-1992. godine – **Ivan Markešić** – oštro se suprotstavljao Tuđmanovoj politici podjele Bosne i Hercegovine zalagajući se za njenu državnu suverenost i teritorijalnu cjelovitost unutar koje bi bosanskohercegovački Hrvati političkim, nenasilnim, putem riješili svoj status i položaj. Predsjednik opštinskog odbora HDZ Mostar, Damjan Vlašić, tvrdio je da „HZ HB razdvajanje po sistemu SAO znači getoizaciju u kojoj nema blagostanja ni za jedan narod.“

Protivnici formiranja „HZ HB“ – po uzoru na „srpske autonomne oblasti“ – iz HDZ BiH upozoravali su da to može voditi u sukob s Bošnjacima i dovesti do rata. Smatrali su da je kantonizacija i savezništvo s njima bolje rješenje i da se o tome ne bi smjelo odlučivati van Bosne i Hercegovine.

Ipak, predsjedništvo „HZ HB“ je na svojoj drugoj sjednici, 23. decembra 1991, ovlastilo hrvatskog predsjednika, Franju Tuđmana, da zastupa njene interese na međunarodnim i drugim pregovorima čime je značajno ograničilo svoju ulogu i nadležnost svojih najviših predstavnika.

AMIR KLIKO: HRVATSKA JE ZAŠTIĆENA ČLANSTVOM U NATO-U I EU, A TE ISTE STRUKTURE UGROŽAVAJU SIGURNOST BH. HRVATA

22. novembar 2021.

Amir Kliko, doktor historijskih nauka, govori o jačanju NATO-a od njegovog postanka, aspiracijama naše zemlje, rješenjima za Balkan i odnosu Bošnjaka i Hrvata.

Imajući u vidu političku krizu u državi, koliko je BiH danas udaljena od članstva u NATO-u? Da li bi prijetnje po državu koje slušamo skoro svakodnevno bile moguće da je naša zemlja u Alijansi?

- Mislim da nismo udaljeni toliko od NATO-a, jer je prisutan u BiH već 30 godina, gdje postoji i njegova komanda. Aktuelna politička situacija utječe na to, međutim, stvar ipak ovisi o NATO-ovoj zainteresiranosti, kada će se definitivno završiti to pitanje. Mi gotovo da i jesmo u NATO-u. Treba imati na umu da su BiH, Srbija i Kosovo jedine zemlje na Balkanu koje nisu članice i one su jedna enklava u širem okruženju zemalja članica NATO-a i EU, neki hermetički zatvoren prostor.

Primamljivo područje

Sve zemlje u okruženju su članice NATO-a i to za NATO čini dodatnu sigurnost, da nema neke žurbe i da punopravno članstvo uslovljava nekim bitnim koracima kao što su ekonomija, uređenje države, suzbijanje mita i korupcije. Ta zainteresiranost NATO-a za BiH je pokazana 90-ih godina iako Bošnjaci nisu zadovoljni njihovom intervencijom, a Srbi su ozlojeđeni, jer je NATO borbeno djelovao u BiH kada je u završnici rata bombardirao srpske položaje.

Koliko je sam NATO napredovao od svog uspostavljanja kao izričito vojnog pakta, šta on predstavlja danas i jesu li najbolji pokazatelji benefita ulaska u Alijansu rezultati najnovijih članica?

- Ne bih se složio da je NATO izričito vojna organizacija, on je, kao i svaki drugi vojni savez, prvenstveno politički, jer ga formiraju rukovodstva određenih zemalja u svrhu zaštite nekih svojih interesa kako u vlastitim zemljama, tako i u svijetu. Vojska je produžena ruka politike i svaki vojni savez je posljedica političkog djelovanja.

Prva svrha NATO-a je bilo objedinjavanje zemalja zapadne Evrope, njih 12, predvođenih SAD-om, da objedine vojni potencijal u suprotstavljanju mogućoj sovjetskoj agresiji. Kažu da ratove ne dobijaju vojske, nego namjenska industrija i to se dokazalo u Prvom i Drugom svjetskom ratu. Raspadom Varšavskog ugovora 1990, s obzirom na prirodu nastavka NATO-a, bilo bi očekivano da je on odumro, međutim, to se nije desilo. Zapravo, postao je još jača i moćnija institucija u vojničkom, političkom i ekonomskom smislu. I da stvar bude zanimljiva, nakon 1990, znatno se proširio i na mnoge zemlje koje su ranije činile Varšavski ugovor. Najveći svjetski investitori, kapitalisti su iz zemalja koje čine okosnicu NATO-a, onih koje su ga formirale. Njima je istočna i jugoistočna Evropa vrlo primamljivo područje za ostvarivanje brzih, dobrih zarada, ali se rijetko upuštaju u to. Strani investitori su prisutni i u BiH, ali u znatnoj mjeri manje nego što će biti kada BiH uđe u NATO.

S kojim se sve izazovima suočavamo kada su u pitanju NATO-integracije i jesmo li spremni proći kroz niz ekonomskih reformi, jer se čak 80 posto onoga što od nas NATO zahtijeva ne odnosi na vojsku, već pravosuđe, ekonomiju...?

- Poslovanje u ekonomiji zavisi od državnog uređenja, odnosno politike koja je na vlasti. Zapad posluje u uređenim državama, gdje se poštuje zakon. Svjedoci smo da se u BiH, negdje u manjoj, ali i u većoj mjeri ne radi tako. NATO želi da se ovdje uspostavi normalna zapadna ekonomija. NATO želi stabilnu državu od njene uprave, koja će provoditi zakone usklađene sa zapadnoevropskim normama, stabilno tržište, način rada njihovih privrednika. Ključ za sve probleme u BiH je stvarni interes Zapada, odnosno zemalja koje čine NATO. Oni mogu zavesti red kao što su utjecali na početak, tok i karakter rata, ali i njegov završetak, tačnije uređenje u BiH koje su uspostavili.

Šta predviđate kao rješenje za Balkan? Dokad Srbija može ostati neutralna, a Rusija i Kina praviti problem i u samoj BiH?

- Ne mislim da Rusija i Kina prave problem u BiH, to rade velikodržavne politike iz Srbije, a potom iz Hrvatske, koje u pomoć za realizaciju svojih ciljeva uključuju međunarodnu diplomatiju, a u konkretnom slučaju okreću se prema Rusiji i Kini. Odgovor Bošnjaka je da pokušavaju uključiti Tursku na identičan način. Naravno da Rusija i Kina prepoznaju neke svoje utjecaje, neće se one samo za ljubav Beograda i Dodika uključiti, vjerovatno su pronašle neki interes, s obzirom na NATO okruženje BiH. Mislim da su zakasnili s tim utjecajem barem dvadesetak i više godina.

A, što se tiče najboljeg rješenja za Balkan, to je ulazak u EU i NATO, s tim što zapadne zemlje moraju natjerati rukovodstvo BiH da zaista počne poštovati zakon, da se napravi država i omoguće investicije. Dodiku nije problem stati ukraj, smatram da iza njega postoji još stotinu dodika koji bi nastavili gdje on stane.

Objavili ste knjigu "Rat u srednjoj Bosni za vrijeme agresije na RBiH", u kojoj opisujete odnos Hrvatske prema BiH, kao i oružani sukob HVO-a sa Armijom RBiH. Kako danas gledate na odnos zvaničnog Zagreba i naše zemlje?

- Odnosi BiH i Hrvatske, kao država, relativno su mladi, ali odnosi Hrvata i Bošnjaka u našoj zemlji traju nekoliko stoljeća duže. Izuzmemo li neke u istoriji zabilježene incidente, događaje, možemo reći da su ti odnosi uvijek bili na zavidnoj razini. BiH i Hrvatska su od 1990. do 1996. imale dvostruk odnos, gdje je bilo uzajamne pomoći, a ta saradnja je davala dobre rezultate, naročito u ratu. Istovremeno je vođena i politika Franje Tuđmana prema BiH s ciljem njene podjele. Postoji velika razlika između Srbije i Hrvatske naspram BiH, čak i u vrijeme koje je Haški tribunal označio kao vrijeme udruženog zločinačkog poduhvata Herceg-Bosne prema BiH od januara 1993. do marta 1994, postojala je jaka i snažna opozicija među Hrvatima i u Hrvatskoj prema Tuđmanovoj politici. Takvo nešto nije postojalo u Srbiji i tamošnjoj politici prema politici Slobodana Miloševića, niti je postojao takav snažan otpor bh. Srba prema politici kakva je bila kod bh. Hrvata. Čak i u samom HDZ-u BiH je postojalo jako protivljenje politici podjele BiH.

Mislim da je i bošnjačka strana proteklih 20 godina mnogo toga propustila u promicanju bolje saradnje s Hrvatskom. U pokušaju realizacije Tuđmanove politike u BiH su više štete, materijalne i ljudske, pretrpjeli bh. Hrvati, naročito u srednjoj Bosni, nego Bošnjaci, jer su ginuli kao vojnici. Zato kažem da je Milanovićevo poigravanje u nekom lažnom pokušaju provođenja te iste politike zapravo dovođenje u opasnost i iste rizike u koje je Tuđman doveo bh. Hrvate '90-ih godina.

Dokad će predstavnici hrvatskog naroda u bh. institucijama deklarativno biti za članstvo naše zemlje u EU i NATO-u, a činiti sve da dođe do novih podjela unutar zemlje?

- Bh. Hrvati nemaju samostalnu politiku i u tom smislu nisu autonoman i samostalan politički narod u BiH. Oni provode politiku iz Hrvatske od početka 90-ih i to je jedan od najvećih problema bh. Hrvata. Stjepan Ključić, Markešić, Brković, Lasić, Komšić i svi drugi nisu ništa manje Hrvati od svih drugih, ali su i sad Hrvati koji pokušavaju stvoriti bh. hrvatsku politiku. Oni su se suprotstavili političkom potčinjavanju bh. Hrvata interesima Franje Tuđmana i državnog rukovodstva Hrvatske u to vrijeme. Taj otpor, čini mi se, postoji i danas.

Siguran okvir

Ne znam da li Milanović umišlja da ima Tuđmanovu političku snagu da iznese što on nije, ali mislim da je nema. Smatram da u hrvatskoj akademskoj zajednici, HDZ-u, postoje značajni prijatelji BiH i da se BiH treba više okrenuti ka toj Hrvatskoj. Predstavnici hrvatskog naroda javno podržavaju euroatlantske integracije BiH i njen ulazak u NATO iz razloga što ne žele da pred međunarodnom zajednicom budu obilježeni kao njihovi protivnici. Dok je Hrvatska zaštićena članstvom u NATO-u i EU, te strukture istovremeno ugrožavaju sigurnost bh. Hrvata poticanjem njihovog političkog rukovodstva da opstruira i usporava integracije BiH u te iste sigurne okvire. One političke snage izvan BiH koje upravljaju hrvatskim i srpskim političkim liderima u njoj trebaju pomoći BiH da se uspješno uključi u sve euroatlantske integracije ako žele stvarnu korist i sigurnost za bh. Srbe i Hrvate, jer EU i NATO su najpouzdaniji garanti mira i ekonomskog napretka svima, a ne samo Bošnjacima.

Izvor: Oslobodjenje.ba

PROMOVIRANA KNJIGA "ZLOČINI SEKSUALNOG ZLOSTAVLJANJA U BOSNI I HERCEGOVINI 1992-1995. U SVJETLU TEORIJE I PRAKSE MEĐUNARODNOG PRAVA"

10. decembar 2021.

Promocija knjige *Zločini seksualnog zlostavljanja u Bosni i Hercegovini 1992-1995. u svjetlu teorije i prakse međunarodnog prava* autorice dr. Sabine Subašić Galijatović upriličena je u četvrtak 9. decembra 2021. godine u Svečanoj sali Univerziteta u Sarajevu.

Uz čestitke autorici i Institutu za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, prof. dr. Dženana Husremović, prorektorica Univerziteta, naglasila je da se radi o publikaciji koja je jedna u seriji važnih djela koja svjedoče o periodu koji je iza nas i za kojeg se nadamo da se nikada nikome neće ponoviti.

„Zločini seksualnog zlostavljanja, u prvom redu silovanje najbrutalniji je oblik zločina koji utiču na život preživjelih. Nažalost, sistemska podrška institucija i društva za preživjele u našoj zemlji je vrlo skromna, a javnost uglavnom malo zna o patnjama i traumama, što preživjele dodatno stavlja u poziciju izolacije i stigmatizacije.

Stoga je procesuiranje i presuđivanje zločinaca koji su činili ovakva zvjerstva od posebnog značaja kako za žrtve tako i za čitavo društvo, a istraživanja i pisanje knjiga zalog za buduće generacije koje treba da znaju kako se u surovim vremenima pravo odnosilo prema zločinima seksualnog zlostavljanja“, istakla je prorektorica Husremović.

U uvodnom izlaganju prof. dr. Rasim Muratović, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, naglasio je da je ova knjiga 151. izdanje instituta.

„Ovo djelo dr. Sabine Subašić Galijatović izuzetno je značajno iz razloga što prvi put na jedan sveobuhvatan način govori o zločinima seksualnog zlostavljanja u Bosni i Hercegovini u periodu 1992-1995. godine kada je silovano između 20 hiljada i 50 hiljada žena. To su podaci organizacije Ujedinjenih nacija. Samo u prvim mjesecima ‘92. godine silovano je oko 20 hiljada, a na kraju ‘95. godine ta brojka se popela na 50 hiljada. Iz takvog jednog gnusnog čina rođeno je oko hiljadu djece. Imamo i jedan gnusan zločin, to je silovanje muškaraca. Preko 3 hiljade muškaraca je silovano. Knjiga ima svoju dokumentacionu podlogu, potkrijepljena je dokumentom i argumentom i koristiće nam za nove spoznaje i širenje znanja, da izvučemo pouku da se to više nikad i nikome ne desi“, naglasio je prof. dr. Muratović.

Promotorica knjige prof. dr. Hajrija Sijerčić-Čolić, redovna profesorica Pravnog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, navela je da je predmet istraživanja ovog rada procesuiranje zločina seksualnog zlostavljanja pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju i Međunarodnim

sudom pravde, kako bi se stekao što potpuniji uvid u seksualna zlostavljanja učinjena u Bosni i Hercegovini u posmatranom vremenu, te njihovo procesuiranje pred međunarodnim sudovima. Također, podsjetila je da promocija ove knjige predstavlja jedan od događaja kojima Univerzitet u Sarajevu obilježava Dan nauke.

„Današnja promocija treba da obilježi još jedan datum u historiji čovječanstva, a to je 9. decembar 1949. godine kada je rezolucijom Generalne skupštine usvojena i otvorena za potpisivanje i ratifikaciju KONVENCIJA O SPREČAVANJU I KAŽNJAVANJU ZLOČINA GENOCIDA. Iako je već početkom 50-tih godina prošlog vijeka Konvenciju prihvatilo dovoljno država da je mogla stupiti na pravnu snagu, ipak proteklo vrijeme potvrđuje da procesuiranje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, posebno zločina seksualnog zlostavljanja nije uvijek u potrebnoj mjeri u fokusu interesovanja. Ako imamo u vidu istaknuto, na jednoj strani i ekspanziju i razvoj međunarodnog prava i međunarodnog krivičnog prava, na drugoj strani, onda je knjiga o kojoj govorimo od naročite vrijednosti jer donosi obilje važnih teorijskih stavova, rasprava, mišljenja, podataka i informacija koji se odnose na seksualno zlostavljanje u oružanim sukobima“, istakla je profesorica Sijerčić-Čolić.

Promotor knjige gospodin Munib Halilović, glavni tužitelj Tužilaštva Federacije Bosne i Hercegovine, istakao je da će ova knjiga imati veliki značaj prije svega za praktičare, te da smatra da će ona mnogo doprinijeti i onima koji budu željeli istraživati ovo područje primjene međunarodnog humanitarnog prava. Također, naglasio je da je knjiga značajna prvenstveno zbog toga što je obradila postojanje praktično normativne situacije u periodu nastanka međunarodnih tribunala, zapravo gotovo nedostatak normativnih regula vezano za oblasti seksualnog zlostavljanja. „Sljedeći značaj koji bi joj pridao jeste što je obradila dosadašnju praksu procesuiranja navedenih zločina kroz postojeće tribunale do 90-tih godina i onda je detaljno analizirala sve predmete ratnih zločina koji su obrađeni u tribunalu. U tom smislu, ona zaista pruža jedan dobar materijal kako za praktičare, tako i za one koji će željeti da usvoje osnovna znanja i naravno da ta znanja produbljuju“, naveo je gospodin Halilović.

Autorica knjige dr. Sabina Subašić Galijatović navela je da su u naučnim krugovima koji se bave izučavanjem međunarodnog prava do sada rađena isključivo parcijalna istraživanja procesuiranja seksualnog zlostavljanja počinjenog u Bosni i Hercegovini od 1992-1995. godine. Ova tematika obrađivana je djelimično u sklopu individualne odgovornosti i pravne prakse *ad hoc* Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ), ali nikada i na polju odgovornosti država.

„Knjiga pod naslovom *Zločini seksualnog zlostavljanja u Bosni i Hercegovini 1992-1995. u svjetlu teorije i prakse međunarodnog prava* je rezultat istraživanja provedenog u okviru doktorske disertacije prijavljene i odbranjene na Pravnom fakultetu Univerziteta u Sarajevu, stoga u tom smislu predstavlja prvi sveobuhvatni projekt tretmana zločin seksualnog zlostavljanja u međunarodnoj teoriji i praksi“, navela je autorica dr. Sabina Subašić Galijatović.

Knjiga *Zločini seksualnog zlostavljanja u Bosni i Hercegovini 1992-1995. u svjetlu teorije i prakse međunarodnog prava* je predstavljena na 490 stranica, sastoji se iz uvoda i četiri dijela, sa dva priloga i bibliografije. U radu su korištena 53 međunarodna dokumenta (povelje, konvencije, protokoli, rezolucije, izvještaji), 61 bibliografska jedinica (literatura, naučni i stručni članci), 242 izvora koji se odnose na pravnu praksu međunarodnih sudova (optužnice, presude, odluke), 4 tabele i grafikona, te 916 fusnota i napomena.

2022. godina

ODRŽAN NAUČNI SKUP "GENOCID NAD BOŠNJACIMA I DEMOGRAFSKE PROMJENE U RS-U OD 1992. DO 2022. GODINE"

13. januar 2022.

Institut za bošnjačke studije Bošnjačke zajednice kulture "Preporod", u saradnji s Institutom za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, te Bosanskim kulturnim centrom Kantona Sarajevo, jučer je u Sarajevu organizovao naučni skup "Genocid nad Bošnjacima i demografske promjene u bosanskohercegovačkom entitetu RS od 1992. do 2022. godine".

Tema naučnog skupa je aktuelna i referira na trenutne događaje u RS-u, a namjera i cilj organizatora je bila da se toj temi pristupi dublje se i sadržajnije, nego li je to slučaj u dnevnoj sferi tretiranja tog pitanja.

Tokom skupa, govornici su istakli kako su genocidne namjere i izvršenje genocida u cijelosti promijenile etničku sliku u bosanskohercegovačkoj administrativnoj jedinici Republika Srpska, ali danas zabrinjava podrška etničkom čišćenju tog prostora mirnodopskim sredstvima, a to je uskraćivanje elementarnih građanskih, individualnih i kolektivnih prava.Potpredsjednik bosanskohercegovačkog entiteta Republika srpska Ramiz Salkić rekao je da je cilj informirati javnost o relevantnim činjenicama kako se ne bi dozvolila revitalizacija i revizija historije.

"Na prostoru koji se sada administrativno zove entitet RS je 1991. godine živjelo oko 440.000 Bošnjaka, a 2013. godine je popisano 170.000 Bošnjaka. To nam govori da je 270.000 ljudi ubijeno ili protjerano tokom agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu", pojasnio je Salkić.

Tvrdi da danas u RS živi manje od 100.000 Bošnjaka.

"Dakle, oko 70.000 ljudi je ponovo protjerano sistemskom diskriminacijom i stvaranjem nemogućih uvjeta za život Bošnjaka koji su se vratiti na prostor entiteta RS", objasnio je Salkić, ističući da su to činjenice koje ne može niko pobiti.

Predsjednik Bošnjačke zajednice kulture "Preporod" Sanjin Kodrić kazao je da žele poslati poruku, ali i držati u javnosti živim sjećanje na period od 1992. pa do danas.

“Cilj konferencije je da se naučno odgovori na pitanja šta je genocid značio u slučaju demografskih promjena u RS. To je jedini realan način da konkuriramo nečinjeničnim i ideološkim narativima koji žele osporiti činjenične istine o genocidu i njegovim posljedicama”, istakao je.

Prof. dr. Rasim Muratović, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu je između ostalog rekao: “Prvo, na Republiku Bosnu i Hercegovinu je izvršena klasična oružana agresija. Genocid nad Bošnjacima u Bosni i Hercegovini je dobro osmišljen i izvršen planski, sistematski i organizovan. Bosanskohercegovački entitet Republika Srpska je genocidna tvorevina velikosrpskog nacizma, nastala na teškim kršenjima međunarodnog humanitarnog prava. Za našu državu bilo bi pogubno prestati govoriti i pisati o činjenicama. Kukavičluk i zaborav nisu rješenje jer bi to značilo da smo poklekli pred nepravdom. Umjesto navikavanja na nemoralnu propagandu moramo imati snagu, znanje i karakter da cijelom svijetu predočimo i afirmišemo antifašističke vrijednosti koje su u temelju naše države Bosne i Hercegovine.”

Predstavnik Instituta za historiju Jasmin Medić je kazao da je u Bosanskoj krajini drastične zabilježila demografske promjene.

Cilj im je, dodao je, ukazati na činjenici da je 1991. godine prema popisu stanovništva u deset općina u RS, Bošnjaci bili u relativnoj ili apsolutnoj većini.”

“Prvenstveno ratnim zločinima je ta demografska struktura promijenjena i entitet RS je danas jednonacionalni entitet”, kazao je Medić.

Muamer Džananović, naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, kaže da je “velikosrpska odnosno velikosrbijanska ideologija definisana u strateškim ciljevima srpskog naroda u Bosni i Hercegovini podrazumijevala, prvim ciljem, eliminaciju drugih naroda, prije svih Bošnjaka, sa prostora koji su smatrani da pripadaju njima”.

“Hiljade Bošnjaka, konkretno u Podrinju, je ubijeno i protjerano već 1992., a nakon agresije nije se odustalo od te zločinačke ideologije. Bošnjaci danas u podrinjskim gradovima, od Višegrada, Foče do Zvornika, preko Vlasenice i Bratunca, apsolutna su manjina i na razne načine im se poručuje da tamo nema mjesta za njih. Srpsko stanovništvo koje je dominantna etnička skupina u RS-u je po demografskim pokazateljima ekstremno staro stanovništvo i tamo imamo jednu potpunu besperspektivnost. Preduslov za značajnije promjene je pomirenje, a da bi do toga došlo, mora se u potpunosti odbaciti genocidna ideologija i krenuti jednim perspektivnijim putem”, poručuje Džananović.

Naučni skup okupio je 15 izlagača iz različitih disciplina humanističkih i društvenih nauka, uz pokroviteljstvo potpredsjednika bosanskohercegovačkog entiteta RS Ramiza Salkića.

Tokom 2022. godine planirano je i objavljivanje izlaganja koja će biti predstavljena na skupu u tematskom broju Radova Instituta za bošnjačke studije Bošnjačke zajednice kulture “Preporod”.

NAUČNI SKUP: „KONFERENCIJA WANSEE U BERLINU (20 JANUAR 1942) – KONAČNO RJEŠENJE JEVREJSKOG PITANJA“

18. januar 2022.

U novembru 2005. godine Generalna skuština Ujedinjenih nacija jednoglasno je usvojila Rezoluciju kojom se 27. januar obilježava kao Međunarodni dan sjećanja na holokaust. Tog datuma 1945. godine sovjetske trupe oslobodile su zloglasni logor Auschwitz. Punih šezdeset godina radilo se na otkrivanju historijskih, kulturnih, psiholoških, civilizacijskih uzroka koji su omogućili pogrom Jevreja, ali i na pronalaženju odgovarajućeg lijeka da se to više nikada i nikome ne desi.

Povodom obilježavanja 27. januara – Dana sjećanja na žrtve holokausta, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu svake godine organizuje i učestvuje u nizu aktivnosti u svrhu odavanja počasti žrtvama holokausta, kao i daljeg izučavanja zločina počinjenih na teritoriji Bosne i Hercegovine tokom holokausta.

Ove godine, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, u saradnji sa Jevrejskom zajednicom u Bosni i Hercegovini i uredom UNESCO-a u Bosni i Hercegovini te Udruženjem Hagada Sarajevo, organizuje obilježavanje 27. januara – Dana sjećanja na žrtve holokausta.

Tema ovogodišnjeg naučnog skupa je: „Konferencija Wannsee u Berlinu (20. januar 1942) – Konačno rješenje jevrejskog pitanja.“

Na taj način Univerzitet u Sarajevu se priključuje svim ostalim univerzitetima širom svijeta koji na prigodan način obilježavaju Dan sjećanja na žrtve holokausta.

PROGRAM OBILJEŽAVANJA 27. JAUNARA – DANA SJEĆANJA NA ŽRTVE HOLOKAUSTA

1. Otvaranje izložbe: „***Konačno rješenje jevrejskog pitanja“***, autora Elija Taubera, Rektorat Univerziteta u Sarajevu – **20. januar 2022. godine u 12.30 sati**.
2. Okrugli sto ***Konferencija Wannsee u Berlinu (20.01.1942) – „Konačno rješenje jevrejskog pitanja“***, 20. januar 13.00 - 14.30 sati, u svečanoj sali Univerziteta u Sarajevu, Rektorat Univerziteta u Sarajevu:

- Obraćanje: Rektor Univerziteta u Sarajevu prof. dr. Rifat Škrijelj.
- Prof.dr. Rasim Muratović, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, uvodno izlaganje - ***Nacističko nipodaštavanje ljudskih vrijednosti***.
- Doc. dr. Benjamina Londrc - Karić, gradonačelnica grada Sarajeva, izlaganje na temu: ***"Pravni položaj Jevrejske zajednice u Bosni i Hercegovini od 1918. do 1945. godine."***
- Dr.sci. Eli Tauber, direktor Arhiva jevrejske zajednice u Bosni i Hercegovini, autor knjige *Holokast u Bosni i Hercegovini*; *Kada su komšije bili ljudi*; Izlaganje na temu: ***Konačno rješenje jevrejskog pitanja na teritoriji Bosne i Hercegovine***.
- Dr.sci. Nataša Mataušić, Hrvatski povijesni muzej, predsjednica Upravnog vijeća Spomen područja Jasenovac, autor knjige ***Jasenovac 1941-1945. Logor smrti i radni logor***, izlaganje na temu: ***Konačno rješenje jevrejskog pitanja na teritoriji Hrvatske.***
- Dr.sci. Olga Manojlović Pintar, viši naučni saradnik Instituta za noviju istoriju Srbije. Autorica monografije: ***Arheologija sećanja, spomenici i identiteti u Srbiji 1918 – 1989***, izlaganje na temu: ***Konačno rješenje jevrejskog pitanja na teritoriji Srbije.***
- Dr.sci. Sabina Galijatović, viši naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, izlaganje na temu: ***Konferencija*** u ***Wannseeu kao sveobuhvatni organizacioni plan „rješenja jevrejskog pitanja"***.
- Mr.sci. Lamija Muftić, stručni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, izlaganje na temu: ***Konferencija*** u ***Wannseeu - memorijalizacija i sjećanje.***

Završna riječ. Prof. dr. Rasim Muratović, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

UNIVERZITET U SARAJEVU OBILJEŽIO DAN SJEĆANJA NA ŽRTVE HOLOKAUSTA

21. januar 2022.

Povodom obilježavanja 27. januara – Dana sjećanja na žrtve holokausta, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu svake godine organizuje i učestvuje u nizu aktivnosti u svrhu odavanja počasti žrtvama holokausta, kao i daljeg izučavanja zločina počinjenih na teritoriji Bosne i Hercegovine tokom holokausta. Ove godine, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, u saradnji sa Jevrejskom zajednicom u Bosni i Hercegovini i uredom UNESCO-a u Bosni i Hercegovini, te Udruženjem „Hagada“ Sarajevo, organizovao je obilježavanje 27. januara – Dana sjećanja na žrtve holokausta.

Prema programu obilježavanja događaja, održanog 20. januara 2022. godine u Rektoratu Univerziteta u Sarajevu, upriličeno je otvaranje izložbe: „**Konačno rješenje jevrejskog pitanja“**, autora Elija Taubera, i okrugli sto **Konferencija Wannsee u Berlinu (20.01.1942) – „Konačno rješenje jevrejskog pitanja“.**

Na ovaj način Univerzitet u Sarajevu se priključio univerzitetima širom svijeta koji na prigodan način obilježavaju Dan sjećanja na žrtve holokausta.

Prof. dr. **Rasim Muratović**, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, naveo je kako je konačno jevrejsko pitanje bilo kraj nade za sve evropske Jevreje, gdje je prvi plan bio da se presele na Madagaskar i tamo nastave mirno živjeti, ali od toga nije bilo ništa.

Drugi plan, podsjeća profesor Muratović, bio je da se evropski Jevreji presele u Istočnu Evropu i tamo rade u radnim logorima ono što znaju. ”Ti radni logori pretvoreni su u koncentracione logore u kojima je ubijeno oko šest miliona Jevreja. Time su završeni njihovi životi, sagorjeli su u plamenu nacizma, a preko tri miliona Jevreja nema svoje grobno mjesto, oni su završili u prahu i pepelu koncentracionih logora i gasnih komora”, podsjetio je profesor Muratović, te dodao da organizovana konferencija predstavlja priliku da se obnovi lekcija, pošalje pouka i inicira da se o holokaustu, genocidu generalno, izučava u školskim programima od osnovnih, srednjih škola, fakulteta, magistarskih studija i doktorskih studija, kako nam se to ne bi ponovo dešavalo.

Gospodin **Siniša Šešum**, šef Ureda UNESCO-a u BiH, istakao je da je za UNESCO izuzetno važno obrazovanje o holokaustu. ”Ova konferencija je direktan doprinos tome i UNESCO zaista stoji iza ovakvih stvari na kojima se na otvoren način razgovara o događajima iz nama ne tako davne prošlosti koji su imali bolne posljedice za Jevreje”, rekao je gospodin Šešum. Dodao je kako je UNESCO danas tu ne samo da pomogne skup nego i da prezentira važan projekt koji se razvija posljednjih desetak godina – zajednička izložba bivših jugoslavenskih republika u Nacionalnom muzeju Auschwitz-Birkenau. ”To je izuzetno važna stvar i ono što je za neke političare ili neke predstavnike vlasti bilo nevjerovatno je to što se događa i šest država zajednički deset godina radi na toj izložbi koja će nadamo se biti otvorena u sljedeće dvije do tri godine“, naveo je gospodin Šešum.

Rektor Univerziteta u Sarajevu prof. dr. **Rifat Škrijelj** da je današnji događaj na Univerzitet u Sarajevu akademski doprinos da podsjećanje na ta mračna vremena opominju čovječanstvo. ”Univerzitet u Sarajevu današnjim skupom želi ukazati da fašizam koji se dogodio u onom najcrnjem obliku nad pripadnicima jevrejskog naroda i danas u svijetu lebdi i nalazi mjesto nad drugim skupinama i narodima“, naglasio je rektor Škrijelj, te poručio da su Univerzitet i on kao rektor, uvijek spremni saosjećati i biti uz žrtve prošlosti kako se u budućnosti ne bi ponovile.

”Trenutak u kojem živimo pokazuje da se i holokaust i genocid i svi takvi oblici zla koji su na planeti Zemlji bili prisutni, mogu ponoviti, ali nadam se da neće. A bio bih sigurniji da neće ukoliko bi svi oni koji su ih počinili bili privedeni sudu pravde i oni koji ih negiraju također bili sankcionisani na ozbiljan način“, rekao je rektor Škrijelj.

Gradonačelnica Sarajeva doc. dr. **Benjamina Londrc-Karić** navela je da je priča o Jevrejima u BiH i priča o Jevrejima u Sarajevu priča o historiji ove zemlje i glavnog grada.

”Zajednički smo prolazili lijepe i one manje lijepe trenutke, a naša je obaveza da uspomenu na sve sarajevske i bh. Jevreje, koji su stradali tokom holokausta, čuvamo, ali ne samo kao uspomenu, nego i kao važnu opomenu da se zlo fašizma nikada ne smije ponoviti”, naglasila je gradonačelnica Londrc-Karić. Smatra kako je grad Sarajevo multikulturalan grad koji njeguje sve one vrijednosti različitosti i da su svi narodi koji ovdje žive prijatelji i komšije. ”Smatram da grad Sarajevo i BiH uvijek daju nekako nadu i svi građani i građanke Sarajeva daju nadu da idemo u bolju budućnost i bolje sutra. Vodimo računa o našoj historiji, sjećamo se i odajemo poštu svim žrtvama stradalim i u Drugom svjetskom ratu i tokom agresije na BiH, a sve radi zajedničke poruke, radi mladih ljudi i poruke da nijedno zlo nije dobrodošlo ovdje u našu državu i grad“, rekla je gradonačelnica Londrc-Karić.

Dr. sci. **Eli Tauber**, direktor Arhiva jevrejske zajednice BiH, naglasio je kako nije najvažnije samo spominjati da se ne bi dogodilo. ”Ono što je najvažnije jeste da na neki način, i raznim medijskim sredstvima utičemo na mlade da oni postanu svjesni strahota holokausta, strahota genocida i da oni ustvari budu ti koji će spriječiti neki budući genocid“, rekao je Tauber. Osvrnuvši se na današnju izložbu, istakao je kako će ona biti otvorena narednih sedam dana, a slična, proširena izložba će biti otvorena 26. januara u Muzeju Jevreja. ”I jedna i druga izložba imaju isti cilj, ideju – pokazati da se desio holokaust, da on nije samo proizvod vjerovanja da je holokaust bio u nekim koncentracionim logorima, Auschwitzu, Jasenovcu i slično, nego da je jedan put postojao koji se razvijao iz mjeseca u mjesec, donošenjem novih zakona, oduzimanjem određenih ljudskih prava i dostojanstava, i da smo na kraju došli u situaciju kada je potpuno bilo normalno da se Jevreji mogu odvesti u koncentracione logore. Naravno da to nije bilo normalno i naravno da ljudi to nisu priznali niti prihvatali”, rekao je dr. Tauber.

Dr. sci. **Nataša Mataušić** iz Hrvatskog povijesnog muzeja, dugogodišnja predsjednica Upravnog vijeća Spomen područja Jasenovac, naglasila je da je izuzetno važno sjećati se na žrtve i na počinjene zločine i memorirati to, ne samo na Dan sjećanja na te žrtve nego stalno i putem obrazovnog sustava kroz škole i kroz fakultete. „Iako postoji floskula da moramo pamtiti da se ne bi ponovilo, nažalost zločini se usprkos našeg pamćenja i dalje ponavljaju. To su pokazali i zadnji ratovi na području bivše Jugoslavije. Sjećanje na žrtve je na neki način i vraćanje duga njima i suočavanje sa svim njihovim patnjama koje su one preživjele za vrijeme Drugoga svjetskoga rata“, istakla je dr. Mataušić.

Dr. sci. **Olga Manojlović Pintar**, viša naučna saradnica Instituta za noviju istoriju Srbije, naglasila je da je holokaust centralno pitanje politike sjećanja u svim evropskim državama. Istakla je da je ubistvo 6 miliona Jevreja Evrope događaj koji je zapravo obilježio savremenu Evropu, te da je način na koji se Evropa sjeća ubistva koje je izvršeno tokom Drugog svjetskog rada zapravo ključno definisalo savremene sisteme vrijednosti u svim evropskim zemljama. Dodala je da kroz načine na koje se sjećamo Drugog svjetskog rata u velikoj mjeri uobličavamo i našu sliku ratova 90-tih i pokazujemo koliko smo spremni da se suočimo sa zločinima i da vječno pamtimo žrtve.

Uvodnim obraćanjima skup su otvorili prof. dr. Rifat Škrijelj, rektor Univerziteta u Sarajevu, prof. dr. Rasim Muratović, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, i gospodin Siniša Šešum, šef Ureda UNESCO-a u BiH.

Direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu prof. dr. Rasim Muratović održao je uvodno izlaganje „Nacističko nipodaštavanje ljudskih

vrijednosti“. Gradonačelnica Sarajeva doc. dr. Benjamina Londrc-Karić održala je izlaganje o temi: “Pravni položaj Jevrejske zajednice u Bosni i Hercegovini od 1918. do 1945. godine”.

Dr. sci. Eli Tauber, direktor Arhiva Jevrejske zajednice u BiH, autor knjige *Holokast u BiH; Kada su komšije bili ljudi*, imao je izlaganje na temu: “Konačno rješenje jevrejskog pitanja na teritoriji BiH”. Dr. sci. Nataša Mataušić, iz Hrvatskog povijesnog muzeja, predsjednica Upravnog vijeća Spomen područja Jasenovac, autorica knjige *Jasenovac 1941-1945. Logor smrti i radni logor*, održala je izlaganje o temi: “Konačno rješenje jevrejskog pitanja na teritoriji Hrvatske”. Dr. sci. Olga Manojlović Pintar, viša naučna saradnica Instituta za noviju istoriju Srbije, autorica monografije: *Arheologija sećanja, spomenici i identiteti u Srbiji 1918 – 1989*, izlagala je o temi: “Konačno rješenje jevrejskog pitanja na teritoriji Srbije”.

Dr. sci. Sabina Galijatović, viša naučna saradnica Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, imala je izlaganje o temi: *Konferencija u Wannseeu kao sveobuhvatni organizacioni plan “rješenja jevrejskog pitanja”*, a mr. sci. Lamija Muftić, stručna saradnica Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, govorila je o temi: *Konferencija u Wannseeu – memorijalizacija i sjećanje*.

Genocid je najteži oblik zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava. Hokolaust je paradigma genocida. Holokaust nad evropskim Jevrejima je najorganizovaniji, najmasovniji i najsistematičniji zločin genocida u dugoj povijesti genocida. Holokaust nad Jevrejima izvršen je u periodu 1933. do 1945. godine. Bio je to period teške ekonomske, socijalne, političke i moralne krize. Društvo je tražilo novu viziju i novog vizionara. Pojavio se Adolf Hitler, fašizam i nacizam sa „konačnim rješenjem jevrejskog pitanja“ u čijem „rješavanju“ je ubijeno oko šest miliona Jevreja ali i milioni drugih naroda. Fašizam je revitalizirao one najstarije naslage u biću nacije. Njene mračne strasti, nagonske pokretačke snage, njenu zatvorenost, ksenofobičnost i agresivnost. Smrt je bila lajtmotiv nacističkog režima.

U novembru 2005. godine Generalna skupština Ujedinjenih nacija jednoglasno je usvojila Rezoluciju kojom se 27. januar obilježava kao Međunarodni dan sjećanja na holokaust. Tog datuma 1945. godine sovjetske trupe oslobodile su zloglasni logor Auschwitz. Punih šezdeset godina radilo se na otkrivanju historijskih, kulturnih, psiholoških, civilizacijskih uzroka koji su omogućili pogrom Jevreja, ali i na pronalaženju odgovarajućeg lijeka da se to više nikada i nikome ne desi.

MUAMER DŽANANOVIĆ: BH. DRUŠTVO DOŽIVLJAVA DEMOGRAFSKU KATASTROFU

24. januar 2022.

Bosanskohercegovačko društvo doživljava demografsku katastrofu što treba da bude fokus političkih razgovora i rješenja, umjesto dnevno političkih tema o izmjenama granica, ratu i slično, čime se povećava kriza u društvu i dovodi do masovnog odlaska stanovnika u razvijenije i sigurnije zemlje - smatra doktor sociooloških nauka i naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu Muamer Džananović.

U razgovoru za Fenu, on naglašava da politike koje kreiraju ovakav ambijent u našem društvu moraju da shvate da je vrijeme da se okrenu ublažavanju ovakvih trendova i da iz svojih političkih programa eliminiraju teme kojima se nažalost primarno bave.

- Mora se uzeti u obzir da su jako nepovoljni demografski trendovi u Bosni i Hercegovini, gdje se prvenstveno misli na negativan prirodni priraštaj koji je prisutan dugi niz godina. Međutim, i iz drugih pokazatelja vidljivo je zašto naša država ima sve manje stanovnika. Živimo u društvu u kojem se ni trideset godina od početka agresije i izvršenja zločina ne odustaje od velikodržavne ideologije, što doprinosi odlasku stanovništva i iz sigurnosnih razloga uz one koji su ekonomske prirode i slično - smatra Džananović.

Napominje da građani žele da žive u društvima u kojima nema korupcije, u obimu u kojem je prisutna u našoj državi.

- Žele da imaju adekvatno zdravstvo, obrazovanje i porazno je da ljudi odlaze i ne razmišljaju da se vrate. Jednostavno, žele da žive u društvu u kojem neće biti prisiljeni da se bave dnevnopolitičkim temama, ne žele da razmišljaju o strahotama rata, žele da rade i adekvatno žive od svog rada - ističe on.

Naglašava da, pored negativnog prirodnog priraštaja, bh. stanovništvo ulazi u duboku starost i da je prosječna starost jako visoka.

- U nekim regijama stanovništvo je ekstremno staro. Mladih ima sve manje i sve manje je stanovništva u radnoj i fertilnoj dobi. Jako zabrinjavaju pokazatelji o broju stanovništva u optimalnoj fertilnoj dobi za rađanje. Totalna stopa fertiliteta je niža od 1,3 djece po ženi. Neke općine i regije u našoj zemlji će za kratak vremenski period ostati bez stanovnika - upozorava Džananović.

Ističe da je rat svakako osnovni razlog demografskih katastrofalnih promjena i demografskih posljedica.

- Jedan od fokusa vladajućih politika jeste nacionalistička retorika i diskriminatorska politika prema povratnicima. Strašno je da presuđeni ratni zločinci stoje rame uz rame s vodećim političarima iz manjeg bosanskohercegovačkog entiteta na njihovim skupovima. Kakva se poruka šalje i čime se zapravo bave političari iz RS-a - navodi Džananović.

S obzirom da se duži vremenski period bavi naučnim istraživanjem zločina, on navodi da je politika koja se provodila devedesetih dovela do ubijanja, zlostavljanja i protjerivanja većine Bošnjaka i Hrvata iz RS-a, čime je, napominje, ostvaren jedan od velikosrpskih strateških ciljeva.

- Umjesto da se društvo nakon agresije i genocida usmjerilo ka prosperitetu u svakom smislu, priključivanju NATO savezu, EU, zapravo i dalje se zagovara ideologija zla i ta politika se provodi drugim metodama, prilagođena 'mirnodopskim' uslovima. Ona je dovela do toga da su sela pusta, a gradovi, u kojima su naprimjer dominantna etnička skupina Srbi, zapravo su 'gradovi staraca'. I iz pojedinih dijelova u drugom bosanskohercegovačkom entitetu Federaciji BiH, politički predstavnici šalju poruke o prosperitetu pojedinih gradova i kantona. Činjenice su daleko od toga kada se analiziraju svi demografski pokazatelji - ocijenio je Džananović.

Smatra da politike koje kreiraju ovakav ambijent u našem društvu moraju da shvate da je vrijeme da se okrenu ublažavanju ovakvih trendova i da iz svojih političkih programa eliminiraju teme kojima se nažalost primarno bave.

- Njihov zadatak je da kreiraju bolji ambijent u društvu i uslove života za svakog čovjeka bez obzira kako se on zove. Mora se kreirati ambijent u kojem će svako raditi i biti adekvatno plaćen za svoj rad. Hitno se moraju donijeti i druge mjere kojima će se primarno zaustaviti masovan odlazak stanovništva i povećati stopa rađanja. I stanovništvo bi trebalo da podrži one koji će svu snagu i energiju usmjeriti u poboljšanje uslova za život svih građana BiH - mišljenja je Džananović.

CENTAR ZA ISTRAŽIVANJE MODERNE I SAVREMENE HISTORIJE TUZLA I INSTITUT ZA ISTRAŽIVANJE ZLOČINA POTPISAO SPORAZUM O SARADNJI

4. februar 2022.

Dugogodišnja uspješna saradnja Centra za istraživanje moderne i savremene historije Tuzla i Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu ozvaničena je potpisivanjem Sporazuma o saradnji.

SPORAZUM O SARADNJI IZ OBLASTI NAUKE između Centra za istraživanje moderne i savremene historije Tuzla i Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, potpisan je 03. 02. 2022. godine u Tuzli.

Sporazum su potpisali Izvršni direktor Centra za istraživanje moderne i savremene historije Tuzla, prof. dr. Izet Šabotić i prof. dr. Rasim Muratović, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

Potpisivanju Sporazuma o saradnji iz oblasti nauke prisustvovali su i prof. dr. Sead Selimović i mr. Jasmin Jajčević

Sporazumne strane su se usaglasile da zajednički rade na unapređenju, afirmaciji i prezentaciji naučnih vrijednosti kroz realizaciju slijedećih projekata:

- Učešće i saradnja u realizaciji zajedničkih naučno-istraživačkih i izdavačkih projekata,
- Saradnja u realizaciji kulturnih sadržaja (izložbe, promocije knjiga),
- Zajedničko apliciranje za sufinansiranje realizacije projekata sa domaćim i međunarodnim učešćem,
- Razmjena naučnih i stručnih publikacija,
- Saradnja na projektima organizacije stručnih i naučnih skupova, konferencija, okruglih stolova i tribina, te ostalim oblicima saradnje.

EVROPA SE BRANI U SARAJEVU!

7. februar 2022.

Naglašeno je da počinioci ratnih zločina, bilo gdje da su izvršeni, ne mogu naći utočište u Evropskoj uniji. Na konferenciji je bilo puno govora o nasljeđu Haškog tribunala i presudama izrečenim za zločine počinjene u Bosni i Hercegovini, a profesor Olivier de Frouville, jedan od organizatora konferencije, ističući kako je od izuzetne važnosti za budućnost međunarodne pravde pratiti njen razvoj, poručio je: "Evropa se danas brani u Sarajevu".

U svečanoj sali Univerziteta Sorbonne u Parizu, u organizaciji Centra za istraživanja ljudskih prava i međunarodnog humanitarnog prava Univerziteta Paris II Pantheon-Assas (CRDH), Centra za analizu i istraživanje u međunarodnim odnosima – Thucydide, i Instituta za kriminologiju i krivično pravo Paris (ICP), održani su sedmi po redu Dani međunarodne krivične pravde. Cilj organiziranja ovih konferencija je razmjena iskustava i mišljenja teoretičara i praktičara prava kako bi se dao dodatni doprinos razvoju međunarodnog prava i pravde.

Na konferenciji je učestvovalo oko 600 gostiju iz Nizozemske, Belgije, Francuske, Njemačke, Senegala, SAD, Kanada, Alžira, Ujedinjenog Kraljevstva, Bosne i Hercegovine… Ovogodišnji Dani međunarodne krivične pravde bili su posvećeni aktivnostima Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove (MMKS) u Haagu, nasljeđu MKSJ-a i radu stalnog Međunarodnog krivičnog suda (ICC), o čemu su govorili brojni ugledni izlagači među kojima stručnjaci iz francuskog Odjela za zločine protiv čovječnosti i ratne zločine, sudije i tužitelji iz MMKS-a, stalnog Međunarodnog krivičnog suda, njemačkog Vrhovnog federalnog suda pravde, predstavnici Međunarodne federacije za ljudska prava (FIDH), francuskog Ministarstva za Evropu i vanjske poslove (Odjel za međunarodnu pravdu), profesori s univerziteta Paris II Pantheon-Assas i Paris Nanterre (Francuska), Leiden

(Nizozemska), Libre de Bruxelles (Belgija), Cheikh Anta Diop (Senegal), predstavnici Univerziteta u Sarajevu (Bosna i Hercegovina), advokati koji zastupaju predmete pred međunarodnim sudovima, istraživači francuskog Instituta za studije i istraživanja prava i pravde (IERDJ).

Pravda je važna i za sadašnjost i za budućnost

S konferenciji su poslate vrlo jasne poruke, oko kojih među učesnicima nije bilo nikakvih dilema: poštivanje presuda civilizacijsko je dostignuće koje predstavlja razliku između demokratskih i nedemokratskih država, jer "pravda je važna i za sadašnjost i za budućnost". Naglašeno je da počinioci ratnih zločina, bilo gdje da su izvršeni, ne mogu naći utočište u Evropskoj uniji. Na konferenciji je bilo puno govora o nasljeđu Haškog tribunala i presudama izrečenim za zločine počinjene u Bosni i Hercegovini, a profesor Olivier de Frouville, jedan od organizatora konferencije, ističući kako je od izuzetne važnosti za budućnost međunarodne pravde pratiti njen razvoj, poručio je: "Evropa se danas brani u Sarajevu".

Konferenciju su otvorili profesor međunarodnog prava Olivier de Frouville i profesor kriminologije i krivičnog prava Julian Fernandez, a uvodno izlaganje imao je glavni tužitelj Mehanizma Serge Brammertz.

U svojom izlaganju, analizirajući rad Mehanizma Brammertz je istakao važnost pravne prakse proistekle iz dosadašnjih suđenja, posebno pravosnažnih presuda Karadžiću i Mladiću u kojima je identificirana odgovornost visokog vojnog i komandnog rukovodstva za počinjene zločine genocida, zločine protiv čovječnosti i ratne zločine, te predmeta Stanišić i Simatović u kome je rasvijetljena uloga državnih struktura Srbije i njihovog učešća u udruženom zločinačkom poduhvatu u zločinima počinjenih na teritoriji Bosne i Hercegovine.

Brammertz je posebno ukazao na aktuelnu situaciju na Zapadnom Balkanu i nedopustivost prakse negiranja presuda i zločina počinjenih na području Bosne i Hercegovine, kao i glorifikaciju ratnih zločinaca u regionu.

O radu Mehanizma, nakon Brammertzovog uvodnog izlaganja govorili su profesor međunarodnog prava Carsten Stahn (Nizozemska), pravnica iz Mehanizma Olivia Martlly, profesorica i zamjenica direktora Fakulteta za pravo i političke nauke Univerziteta Paris Nanterre, Anne-Laure Chaumette (Francuska), advokat Vincent Courcelle-Labrousse, prva zamjenica predsjednika Suda u Lilleu i nekadašnja tužiteljica mehanizma, Auerelia Devos (Francuska), i viša naučna saradnica Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu Sabina Subašić Galijatović.

Sudska i historijska istina

Profesor Stahn je govoreći o zločinima i posljedicama koje ostavljaju na žrtve istakao da zločini ostavljaju i posljedice na društvo u cjelini i da se o tome mora voditi računa. Chaumetteova je u svom izlaganju naglasila važnost sudske istine koja je temelj i za historijsku istinu. U svom izlaganju kritički se osvrnula na "matematički pristup" (broj žrtava u odnosu na broj nesrpskih stanovnika u BiH) utvrđivanja zločina (genocida) u bh. općinama u predmetu Ratko Mladić u kome je većina u sudskom vijeću Mehanizma smatrala da nije počinjen genocid.

Subašić Galijatović je, ukazujući na izuzetnu važnost naslijeđa Haškog tribunala i Mehanizma, istakla da su negacija presuda i glorifikacija ratnih zločina institucionalizirani, ali i da se sada radi o reaktivaciji ratnih ciljeva koji su devedesetih i doveli do zločina presuđenih u MKSJ i Mehanizmu: "Aktuelna politika rukovodstva bosanskohercegovačkog entiteta Republika Srpska, podržana eksplicitno ili implicitno od Srbije i Ruske Federacije, čak i određenih centara moći pojedinih članica Evropske unije kao što su Mađarska ili Slovenija, upravo je politika zločina opisanih u presudama. Oni danas rehabilitiraju presuđene politike koje su uzrokovale masovne zločine i zahtjevaju konačnu realizaciju ciljeva koji su djelimično ostvareni zločinima. Jedan dio je već isplaćen kada je mirovnim sporazumom prihvaćena podjela teritorije, etnički –„očišćene" putem zločina i priznate pod ratnim imenom „republika srpska". Sadašnji rukovodioci entiteta RS žele dobiti i ostatak dividende – odvojiti očišćenu teritoriju od ostatka Bosne i Hercegovine, što je bio i inicijalni cilj kriminalne politike udruženog zločinačkog poduhvata kao takvog presuđenog pred međunarodnim sudstvom."

Na ovom panelu je jasno rečeno da, pogotovo s obzirom na trenutnu krizu u Bosni i Hercegovini, zločini ne smiju biti nagrađeni: osude zločina moraju zauvijek ostati u kolektivnoj memoriji međunarodne zajednice kao osuda – ne samo individua, već zločinačkih politika presuđenih u MKSJ i MMKS.

Na marginama konferencije u kontekstu međunarodne pravde najčešće su se pominjala imena zločinaca presuđenih u Haagu, Stanišić, Simatović, Karadžić, Mladić uz isticanja, o čemu je bilo govora i u nekim izlaganjima, da je haško naslijeđe dragocjeno svima, te da bi ignoriranje onoga što je međunarodna pravda ostavila u naslijeđe bila nepravda međunarodnoj pravdi.

"Dugujemo žrtvama da budu priznate"

Posebno je bio zanimljiv panel pod nazivom "Budućnost međunarodnog krivičnog sudstva" na kome su govorili Joel Hubrecht, rukovodilac programa Instituta za studije i istraživanja prava i pravde (IERD) iz Pariza, Amelie Becquart, tužiteljica, rukovodilac misije za međunarodnu krivičnu pravdu pri Ministarstvu za Evropu i vanjske poslove Francuske, Jasper Klinge, glavni tužitelj Visokog federalnog suda pravde Njemačke, Ranaud Salomon, glavni advokat Kasacionog suda Francuske i Sarah Jamal, profesorica međunarodnog prava sa Univerziteta Pantheon Assas iz Pariza.

Hubrecht je govorio o radu mješovitih međunarodnih sudova kao što su Specijalni sud u Libanu, mješoviti sud za Siera Leone, te perspektivama uspostavljanja specijalnog suda za zločine počinjene u Siriji. S druge strane, Belliot i Kluge su o međunarodnoj pravdi govorili na bazi iskustava nacionalnih pravosuđa koja rade na osnovu principa univerzalne nadležnosti i postignućima u suđenjima počiniocima ratnih zločina koji su pokušali izbjeći pravdi u svojim zemljama, posebno u slučaju zločina počinjenih na teritoriji Bosne i Hercegovine, Ruande i Sirije.

Podsjetimo, Njemačka je među prvima procesuirala ratne zločine počinjene u Bosni i Hercegovini, prva je donijela i presudu za genocid u Srebrenici, a od 2011. istražuju i presuđuju zločine u Siriji, među kojima i silovanja. Sud u Franfurktu istražuje i zločine u Iraku. Čak šest presuda je izrečeno za ratne zločine, zločine protiv čovječnosti i genocid počinjen nad Jesidima u Iraku. Kluge je naglasio: "Dugujemo žrtvama da budu priznate".

Nakon konferencije oglasilo se francusko Ministarstvo vanjskih poslova ističući da Francuska potvrđuje svoju podršku presudama počiniocima zločina genocida, zločina protiv čovječnosti i teških kršenja međunarodnog humanitarnog prava u Ruandi i bivšoj Jugoslaviji.

NAUČNI PANEL - DOMAĆE I MEĐUNARODNE REAKCIJE NA NEZAVISNOST REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

22. februar 2022.

Povodom 30 godina od nezavisnosti Bosne i Hercegovine, u petak, 25. februara u svečanoj sali Rektorata UNSA, održat će se naučni panel "Domaće i međunarodne reakcije na Nezavisnost Republike Bosne i Hercegovine".

U panelu učestvuju dr. Jasmin Medić, prof. dr. Hamza Karčić, dr. Zilha Mastalić - Košuta, dr. Muamer Džananović i dr. Hikmet Karačić. Pozdravna obraćanja održat će rektor Univerziteta u Sarajevu, prof. dr. Rifat Škrijelj i prof. dr. Rasim Muratović, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava UNSA.

BZK PREPOROD JAVNOM TRIBINOM OBILJEŽIO 30. GODINA NEZAVISNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE

24. februar 2022.

U povodu 30. godina nezavisnosti Bosne i Hercegovine Bošnjačka zajednica kulture (BZK) Preporod organizirala je u Mostar javnu tribinu "Koraci do referenduma 1992. godine".

Predsjednik mostarskog ogranka BZK Preporod Haris Omerika podsjetio je kako Preporod tradicionalno obilježava najvažnije datume iz bh. povijesti. Večeras nastavljamo tribinom "Koraci do referenduma 1992. godine", kojom ćemo obilježiti 30. godina nezavisnosti Bosne i Hercegovine, a to je aktivnost kojom iskazujemo ljubav prema našoj domovini. Obaveza je da to prenosimo na naredne generacije - poručio je Omerika.

Govornici na skupu su bili dr. Muamer Džananović, naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava UNSA, dr. Jasmin Medić iz Instituta za historiju UNSA i dr. Hikmet Karčić iz Instituta za islamsku tradiciju Bošnjaka.

Izlagači su mostarskoj publici prezentirali svoja naučna istraživanja u kojima su prezentirali bitne korake do referenduma 1992. godine. Govorili su, između ostalog, o dešavanjima vezanim za organizaciju i sprovođenje referenduma. Da Hrvati ili Bošnjaci nisu izašli na referendum, BiH bi ostala u krnjoj Jugoslaviji, a vrlo vjerojatno je moguće da bi i bošnjački i hrvatski mladići bili primorani sudjelovati u agresiji na Republiku Hrvatsku. Da je u nekom slučaju ostala ta krnja Jugoslavija, Bošnjaci bi u toj državi bili građani drugog, možda čak i trećeg ili četvrtog reda, kao što je to danas slučaj u Republici Srpskoj, jedna je od poruka koju su poslali sa skupa.

NA UNIVERZITETU U SARAJEVU ORGANIZIRAN NAUČNI PANEL U POVODU 1. MARTA – DANA NEZAVISNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE

25. februar 2022.

U povodu 1. marta – Dana nezavisnosti Bosne i Hercegovine – Univerzitet u Sarajevu, Institut za historiju i Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, organizirali su naučni panel "Domaće i međunarodne reakcije na nezavisnost Republike Bosne i Hercegovine" koji je održan danas u Rektoratu Univerziteta u Sarajevu.

Ovaj svečani i naučni skup je pozdravnim obraćanjem otvorio rektor Univerziteta u Sarajevu prof. dr. Rifat Škrijelj naglasivši da je Bosna i Hercegovina stabilna, nezavisna i slobodna država, te da je 1. mart 1992. godine dan ponosa i odlučnosti, dan kada su se Bosanci i Hercegovci svih nacionalnosti na referendumu odlučili za suverenu, nezavisnu, samostalnu i cjelovitu Bosnu i Hercegovinu, državu ravnopravnih naroda i građana.

„Danas, 30 godina poslije, pokazalo se da je put u nezavisnost bilo jedino ispravno rješenje u momentima disolucije Jugoslavije. Pored brutalne agresije i nametnutog rata mi smo uspjeli da sačuvamo multietnički kod ove zemlje. Zato budimo ponosni na tekovine naše nam Bosne i Hercegovine čija je unutarnja snaga u njenoj hiljadugodišnjoj tradiciji uvijek uspijevala nadjačati sve nedaće. Smatram da je jako važno da s naučnog aspekta stalno iznova sagledavamo ovaj važni događaj koji će ostati upamćen u historiji kao dan kad je Bosna i Hercegovina obnovila svoj suverenitet i postala samostalna država", istakao je rektor Škrijelj.

Pozdravnim obraćanjem skupu se obratio direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava UNSA prof. dr. Rasim Muratović naglasivši da su 25. novembar - Dan državnosti BiH i 1. mart – Dan nezavisnosti BiH dva najznačajnija datuma u modernoj historiji Bosne i Hercegovine.

"Prvom martu 1992. godine prethodila su turbulentna vremena raspada Jugoslavije. Bosna i Hercegovina, odnosno njeno državno i političko rukovodstvo u razgovorima koji su vođeni 1990. i 1991. godine, predlagala je demokratizaciju Jugoslavije, predlagala je savez nezavisnih država. Međutim, sve se to odvijalo u velikosrpskim i velikohrvatskim projektima tako da i BiH nije preostalo ništa drugo nego da krene putem svoje nezavisnosti", podsjetio je direktor Muratović. Referendum je organizovan 29. februara i 1. marta 1992. godine. "Zanimljivo je reći da je prva država koja je priznala Bosnu i Hercegovinu bila Bugarska. Ona je to učinila čak i prije održavanja referenduma, 30. januara 1992. godine. Također, prije održanog referenduma, Bosnu i Hercegovinu priznale su Turska i Slovačka. Nakon referenduma i objavljivanja rezultata, prva država koja je priznala Bosnu i Hercegovinu bila je Španija, zatim Libija i Iran. Sve zemlje EU, uključujući i Veliku Britaniju i SAD, u toku 6., 7. i 8. aprila priznale su Bosnu i Hercegovinu kao samostalnu i nezavisnu državu", istakao je direktor Muratović. Kako je kazao, danas, od 192 članice Ujedinjenih nacija, Bosnu i Hercegovinu priznaju 182 države.

Direktor Instituta za historiju Univerziteta u Sarajevu dr. Sedad Bešlija rekao je da je cilj ovog događaja, kao i svake godine, da se podsjetimo na jedan od najvažnijih, ako ne i najvažniji, datum u novijoj historiji Bosne i Hercegovine. "I da još jednom naučnu, stručnu i opću javnost podsjetimo na vrijednost nezavisnosti države i vrijednosti postojanja bh. institucija. Da još jednom podsjetimo javnost da se vrijednosti poput nezavisnosti i slobode jedne zajednice ne dobivaju na poklon, nego je potrebno da svi zajedno, kao društvo, svakodnevno radimo na tome da jačamo državne institucije", pojasnio je dr. Bešlija.

Kako je naveo, 30 godina nakon referenduma, iako je napravila određene pomake, Bosna i Hercegovina se ipak i dalje suočava sa temeljnim pitanjima poput suštinskog priznavanja nezavisnosti Bosne i Hercegovine, lojalnosti svih njenih građana prema bh. državnim institucijama. "Bosna i Hercegovine će i dalje, u narednim godinama, imati tu vrstu problema. Dakle, temeljnog problema na koji način će dalje biti organizovana i unutar sebe ali i u međunarodnom pravu", dodao je dr. Bešlija.

U povodu obilježavanja 30. godišnjice od sticanja nezavisnosti Republike Bosne i Hercegovine, izlagači su predstavili svoje rezultate istraživanja stavljajući poseban naglasak na političke prilike u svijetu i Bosni i Hercegovini koje su dovele do proglašenja nezavisnosti. Kakav je bio stav zvanične politike SAD, da li su članice EU imale jedinstven stav po pitanju raspada Jugoslavije te na koji su način domaći politički faktori pristupali pitanju nezavisnosti, bile su teme današnjeg panela. Bila je ovo prilika da se na temelju naučno relevantnih podataka razgovara o historijskom kontekstu jednog od najznačajnijih događaja u ukupnoj prošlosti Bosne i Hercegovine.

Kroz pet referata fokus je stavljen na domaće i međunarodne reakcije na nezavisnost Bosne i Hercegovine:

1. Dr. Jasmin Medić (Institut za historiju Univerziteta u Sarajevu) - „Odnos članova Evropske zajednice prema pitanju nezavisnosti Bosne i Hercegovine";
2. Prof. dr. Hamza Karčić (Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu) – „Američke reakcije na nezavisnost Bosne i Hercegovine";
3. Dr. Zilha Mastalić-Košuta (Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu) – „Uloga hrvatskog političkog tijela u referendumu za nezavisnost Bosne i Hercegovine";

4. Dr. Muamer Džananović (Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu) – „Aktivnosti Srpske demokratske stranke (SDS) na najavljenu nezavisnost Bosne i Hercegovine“;
5. Dr. Hikmet Karčić (Institut za islamsku tradiciju Bošnjaka) – „Barikade: nasilna reakcija Srpske demokratske stranke (SDS) na proglas nezavisnosti Bosne i Hercegovine“.

Naučni panel je zaključen sljedećom porukom:

Bez obzira na različito postupanje predstavnika građana i naroda tokom disolucije SFRJ i procesa sticanja nezavisnosti BiH, bez obzira na sve dugotrajne i još uvijek aktuelne razlike i odnos prema državi Bosni i Hercegovini, jako je važno da svi građani Bosne i Hercegovine danas imaju bosanski pasoš, da ih se izvan Bosne i Hercegovine doživljava Bosancima, da imaju nezavisan i samostalan dom – a do svakog pojedinca je kako će i da li će svoju kuću graditi ili razgrađivati.

U izuzetno turbulentnim vremenima u kojima se upravo nalazimo, kada se vjerovatno oblikuje i novi svjetski poredak, kada mnogi drugi narodi, zajednice, pojedinci lutaju svijetom bez osnovnih identifikacionih dokumenata i bez zaštite vlastite države jer mnogi od njih države i nemaju, narodi u Bosni i Hercegovini, građani Bosne i Hercegovine, nacija bosanska, ima privilegiju da ima svoju nezavisnu državu.

Zato je važno i dalje razvijati i obogaćivati sadržaj stečene državne nezavisnosti i suverenosti – u političkom, diplomatskom, privrednom, obrazovnom, kulturnom i svakom drugom segmentu, za dobrobit svih stanovnika Bosne i Hercegovine i generacija koje dolaze.

PROMOVISANA RATNA MONOGRAFIJA HADŽIĆA

4. mart 2022.

U prepunoj Multimedijalnoj sali Hadžići sinoć (3. mart) promovisana je ratna monografija **„Hadžići tokom agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu 1992-1995.“**. Suizdavači su Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu i Općina Hadžići.

Autori ove monumentalne publikacije od 409 stranica su dr. sc. Zilha Mastalić Košuta, Vahid Alađuz, prof. i mr. sc. Elvedin Mulagić.

Knjigu su promovisali prof. dr. Rasim Muratović, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, zatim dr. sc. Vahid Karavelić, general i Hamdo Ejubović, dipl. ing. maš. načelnik Općine Hadžići.

Ratna monografija “Hadžići tokom agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu 1992-1995.” predstavlja detaljan hronološko-tematski pregled vojno-političkih događaja, te drugih bitnih segmenata ratne historije na području općine Hadžići i njenom neposrednom okruženju. Istraživački rad i pisanje jednog ovakvog djela predstavlja izuzetno složen i težak posao kojem su autori pristupili krajnije odgovorno.

Građa je prikupljana punih 14 godina, da bi potom autori taj materijal u dvije i pol godine intenzivnog rada pretočili u kapitalno djelo koje sadrži preko 2000 fusnota.

Neprikasnoveni imperativ ovoga djela predstavlja istina koja ne može biti i nije rezultat bilo kakvih kompromisa. Budućnost treba istinu o prošlosti, a sadašnjost je treba pažljivo osigurati. Ova knjiga predstavlja doprinos historiji područja koje danas administrativno pokriva općina Hadžići.

Promociju su svojim recitalima obogatile članice Kulturno umjetničkog društva “Mladi metalac” Hadžići Farah Dželilović i Nejra Rizvan. Prisutni su kao poklon Općinskog načelnika Ejubovića dobili po jedan besplatan primjerak monografije. Ovaj događaj je dio programa obilježavanja 1. marta - Dana nezavisnosti BiH i 6. marta - Dana općine Hadžići

KUKA: OSUDA I SPREČAVANJE OKUPLJANJA ČETNIKA U VIŠEGRADU JE OBAVEZA SVIH

11. mart 2022.

- Najavljeno, još jedno u nizu, okupljanje i postrojavanje pripadnika i simpatizera Ravnogorskog četničkog pokreta, na godišnjicu hapšenja četničkog generala i zločinca iz vremena Drugog svjetskog rata Dragoljuba Draže Mihailovića, pokazuje kako i u XXI stoljeću četnička ideologija živi i unosi nemir među Bošnjake - kazao je za *Preporod.info* doc. dr. Ermin Kuka, viši naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

Četnici su novo okupljanje najavili u nedjelju 13. marta, a dr. Kuka smatra kako pripadnici i simpatizeri ravnogorskog četničkog pokreta hoće da istaknu kontinuitet opstojnosti te ideologije koja je rezultirala stravičnim masovnim i pojedinačnim zločinima nad Bošnjacima, posebno u Podrinju.

- Višegrad, predratni mirni multietnički grad, je upravo od pripadnika ravnogorskog četničkog pokreta targetiran kao plodno tlo za promoviranje i afirmiranje zločinačke četničke ideologije. Višegrad se već dugi niz godina promovira kao mjesto glorificiranja zločina, zločinaca i njihovih simpatizera. I najavljeno okupljanje je samo jedan dio takvih djelovanja - kazao je on.

Ocijenio je kako je cilj, također, ponovno zastrašivanje malobrojnih Bošnjaka u Višegradu, kroz vojno postrojavanje četnika i korištenje četničke ikonografije i terminologije.

Smatra da su pripadnici ravnogorskog četničkog pokreta posebno ohrabreni nakon oslobađajuće prvostepene presude Suda Bosne i Hercegovine iz decembra 2021. godine za tri njihova pripadnika.

- Ponovni pozivi na klanja i pakao na Drini iz 2019. godine u Višegradu postaju potpuno normalni. Činjenica je da se radi o klasičnom fašističkom divljanju, kojim poklonici četničke ideologije, u dogledno vrijeme, mogu postići svoj cilj i bolesni naum - stvaranje etnički čistih prostora, te brisanje identiteta Višegrada kao bosanskoga grada. Grada koji je paradigma zločina spaljivanja civila. Grada u kome su počinjeni zločini koje su sudije Haškog tribunala okarakterizirale kao najgore primjere nečovječnih postupaka jednog čovjeka prema drugom - naglasio je dr. Kuka.

Osuda i spriječavanje ovakvih okupljanja i divljanja je obaveza cijelog civiliziranog svijeta, poručio je u razgovoru za naš portal.

- To je obaveza prema svim preživjelim žrtvama genocida nad Bošnjacima u Višegradu - zaključio je doc. dr. Ermin Kuka, viši naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

MEMORIJALNI FOND KS I INSTITUT ZA ISTRAŽIVANJE ZLOČINA POTPISALI MEMORANDUM O SARADNJI

17. mart 2022.

Danas je u Fondu Memorijala potpisan Memorandum o saradnji sa Institutom za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

Memorandum su potpisali prof. dr. Rasim Muratović u ime Instituta i doc. dr. Ahmed Kulanić u ime Fonda Memorijala.

Već duži vremenski period postoji inicijativa za što bolju saradnju ove dvije ustanove, stoga potpisivanje Memoranduma predstavlja ozvaničenje saradnje kroz koju se namjeravaju institucionlizovano realizovati brojni projekti.

PROMOVISANA KNJIGA DENISA BEĆIROVIĆA O TERITORIJALNOM EKSPANZIONIZMU SRBIJE PREMA BIH

20. mart 2022.

Promocija knjige "Teritorijalni ekspanzionizam Srbije prema Bosni i Hercegovini (1804 – 2020)" autora Denisa Bećirovića upriličena je sinoć u Tuzli.

Kako je istaknuto tokom promocije knjige u Narodnom pozorištu u Tuzli, riječ je historijskom, sociološkom i politikološkom djelu, koje govori o uzrocima, razmjerama i posljedicama genocida nad Bošnjacima u posljednjih 200 godina te poukama koje se nisu izvlačile.

Navedeno je i to da je naučno djelo napisao univerzitetski profesor i visokorangirani političar, a značaj knjige je neizmjeran, prije svega za studente, profesore, ali i akademsku zajednicu i cijelosti.

"Ona će u svakom slučaju popuniti prazninu i kod svih ostalih ljudi koji nešto malo ili eventualno ništa ne znaju o ovoj temi", kazao je Rasim Muratović, jedan od promotora knjige i direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

Djelo sa sobom donosi nekoliko osnovnih poruka, a kako je rečeno na promociji, teritorijalni ekspanzionizam u ovom dijelu Evrope je stalni izvor i generator zla, koji uzrokuje nestabilnost, nemir i nesigurnost.

"Teritorijalni ekspanzionizam Srbije prema BiH je supstancijalna konstanta politike u najmanje posljednja dva stoljeća. Epilog takve politike Srbije je katastrofalan – stotine hiljada mrtvih, milioni protjeranih i raseljenih, cijele generacije otrovane su ekstremizmom i šovinizmom te zaostajanje u kulturnom, naučnom, privrednom i svakom drugom smislu za razvijenim dijelom Evrope i svijeta", kazao je Bećirović.

On navodi da knjiga šalje i poruku da su agresija, genocid, zločini protiv čovječnosti i zlo ponovljivi, zbog čega svi moramo biti oprezni.

“Također, knjiga govori i o tome da je neprihvatljiva i nedopustiva stereotipna karakterologija cijelih naroda i njihovo portretiranje u dehumanizirajućim predstavama. Dakle, ne postoje dobri i loši narodi, već dobre i loše politike. Jedna od poruka je i da bi budućnost BiH i Srbije trebala biti u međusobnoj saradnji, na ravnopravnim osnovama, a ne stalnim tenzijama, konfliktima i sukobima”, naglasio je autor.

Među promotorima knjige sinoć se u Narodnom pozorištu u Tuzli našao i profesor na Fakultetu političkih nauka u Sarajevu Senadin Lavić, koji smatra da je tema koju obrađuje ovo djelo već dva stoljeća direktno utjecajna na historiju Bosne i Hercegovine i njenih unutrašnjih društveno-historijskih procesa.

“Profesor Bećirović je pokazao historičarsko i socijološko umijeće da uoči jedan bitan proces koji se tiče hegemonizma Srbije, koji za glavni predmet ima BiH ili ono što možemo reći, bosanski historijsko-politički prostor. U tom velikosrbijanskom hegemonizmu prepoznaje se jedan nerealan sadržaj i ahistorijska struktura da je Bosna navodno vjekovna srpska zemlja. Ta polazna premisa je apsolutna laž i svi zaključici koji se u srpskoj historiografiji i politici izvode su apsolutno lažni”, kaže Lavić.

Naučnom argumentacijom, Bećirović je, kako navodi Lavić, pokazao da je taj velikosrbojanski hegemonizam izraz nenaučnih i nehistorisjkih intencija jednog dijela srpskog naroda koje je orijentirano na širenje laži, umjesto na razvijanje kvaliteta života u Srbiji.

Gradonačelnica Sarajeva Benjamina Karić mišljenja je da je tema teritorijalnog ekspanzionizma izuzetno aktuelna. U ovom trenutku, kada se BiH nalazi u najvećoj političkoj i ustavno-pravnoj krizi, prema riječima Karić, shvatamo kako je tema knjige aktuelna te koliko je važno da intelektuaci posvete pažnju svemu onome što je Bećirović napisao.

“Historiju izučavamo, ne samo kako bi nešto naučili o našoj prošlosti, već i kako bi uzeli važne pouke za budućnost. Upravo je u toliko pouka ove knjige još važnija. Ako pogledamo kakva je situacija u Evropi i svijetu, onda dobijamo još šire značenje te knjige koju promovišemo. Dakle, ona nije aktuelna samo za BiH, već i za Evropu te svijet”, smatra Karić.

Sa sinoćnje promocije su poslane i poruke da je Bosna i Hercegovina država koja ima snažanu i stabilnu historiju, uz ljude i naučnike koji će se boriti za svjetliju i bolju budućnost – naučnim radom i istraživanjem historije, kako bi utrli dobar i svijetao put za djecu i budućnost.

OBILJEŽEN 4. APRIL – DAN OTPORA FAŠIZMU OPĆINE TEŠANJ

5. april 2022.

Povodom *4. aprila – Dana otpora općine Tešanj fašizmu* u Velikoj sali Centra za kulturu i obrazovanje održana je Svečana sjednica Općinskog vijeća Tešanj. Na isti dan, 4. aprila 1992. godine, održana je vanredna Skupština Općine Tešanj kada je donesena Odluka o proglašenju stanja neposredne ratne opasnosti što je u konačnici značilo formiranje Ratnog predsjedništva i stavljanje Općinskog štaba teritorijalne odbrane pod komandu tog Predsjedništva.

Prema programu obilježavanja 4. aprila, tokom dana položeno je cvijeće u Jelahu i Tešanjci, na bistu narodnog heroja Huse Hodžića i Partizanskom groblju u Tešnju. U Centru za kulturu i obrazovanje upriličena je tribina: Tešanjski prostor 1992-1995. u svjetlu dokumenata agresora. Gost je bio dr. sc. Muamer Džananović, naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

POSJETA DR. SERGEA BRAMMERTZA MEMORIJALNOM CENTRU SREBRENICA - POTOČARI

6. april 2022.

Dana 4. aprila 2022. godine, glavni tužilac Rezidualnog mehanizma za krivične sudove u Hagu, dr. Serge Brammertz, posjetio je Memorijalni centar Srebrenica - Potočari, gdje se nakon polaganja cvijeća i odavanja počasti žrtvama genocida sastao sa majkama Srebrenice.

U pratnji glavnog tužioca bili su ambassador Republike Italije, Marco Di Ruzza i italijanski umjetnik, Arigo Musti, čija je dva umjetnička djela glavni tužioc poklonio Memorijalnom centru Srebrenica - Potočari.

Aktivno učešće u ovoj posjeti imao je i prof. dr. Rasim Muratović, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

DR. SERGE BRAMMERTZ, GLAVNI TUŽILAC MEĐUNARODNOG REZIDUALNOG MEHANIZMA ZA KRIVIČNE SUDOVE, ODRŽAO PREDAVANJE NA UNIVERZITETU U SARAJEVU

8. april 2022.

Gostujuće predavanje dr. Serge Brammertza, glavnog tužioca Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove, održano je u četvrtak 7. aprila 2022. godine u amfiteatru Fakulteta političkih nauka, u organizaciji Univerziteta u Sarajevu, u saradnji sa Fakultetom političkih nauka, Institutom za historiju i Institutom za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava.

Rektor Univerziteta u Sarajevu **prof. dr. Rifat Škrijelj** istakao je da je dr. Serge Brammertz jedna od najistaknutijih ličnosti međunarodnog prava današnjice, te da su uloga i značaj Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju od neprocjenjivog značaja za pravdu i pravičnost na ovim prostorima kao i satisfakcija svim žrtvama koje su prošle neviđene patnje i stradanja u proteklim ratovima na teritoriji bivše Jugoslavije, a posebno Bosne i Hercegovine u kojoj je počinjen i genocid. „Zato je jako važno da naši studenti i profesori imaju mogućnost da tako reći iz prve ruke dobiju kompletniji uvid u rad Međunarodnog tribunala i njegovih presuda za dešavanja koja su promijenila živote svih nas“, naglasio je rektor Škrijelj.

Prisutnima su se obratili i prof. dr. Sanela Bašić, prodekanesa za međunarodnu saradnju Fakulteta političkih nauka UNSA, dr. Sedad Bešlija, direktor Instituta za historiju UNSA, i prof. dr. Rasim Muratović, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava UNSA, a moderator je bila Dženana Karup-Druško.

Prodekanesa **prof. dr. Sanela Bašić** je navela kako je trideset godina kasnije nemoguće ne primijetiti da temeljna pravna istina koju je utvrdio MKSJ, javno objavljivanje dostupnih činjenica i nalaza, ne samo da nije uspjelo dovesti do razvoja zajedničke istine, već je dovelo do aktivnog poricanja, reinterpretacije, revizije, odbacivanja ili izbjegavanja ovih utvrđenih pravnih istina. „Stoga

nam je drago da danas imamo priliku razgovarati o ulozi, važnosti, postignućima, ali i nedostacima MKSJ-a sa dr. Brammertzom, osobom koja nam može ponuditi jedinstvenu insajdersku perspektivu i uvide, osobom kojoj se zahvaljujemo na njegovoj tvrdoglavoj borbi da istina pobijedi“, istakla je prodekanesa Bašić.

Dr. Sedad Bešlija je istakao dautvrđena sudska istina na međunarodnom nivou zasigurno pomaže i u procesu spoznaje historijske istine, te da na civiliziranom svijetu ostaje obaveza da se bori za pravdu u ovozemaljskim okvirima.

Direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava **prof. dr. Rasim Muratović** naveo je da je Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju uradio kolosalan posao. „Optužio je 161 osobu od kojih je njih 90 presuđeno a među njima kompletan politički i vojni vrh bosanskohercegovačkog entiteta RS. Tome su doprinijeli sudije, tužitelji, istražitelji, eksperti međunarodnog prava, saradnici, Udruženje Pokret majki enklava Srebrenica i Žepa i bošnjački oficiri za vezu s Haškim tribunalom, Vasvija Vidović i mr. Amir Ahmić“, istakao je direktor Muratović, te dodao da niti jedan regionalni, nacionalni, niti lokalni sud ne bi mogao uraditi ono što je uradio Haški tribunal.

Serge Brammertz je govorio o ulozi, značaju i rezultatima Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju i Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove.

Naveo je da je svoju posjetu Bosni i Hercegovini započeo posjetom Srebrenici, te da je nastavlja posjetom Banjoj Luci. Naglasio je da mu je veoma važno da, pored razgovora sa dužnosnicima i diplomatama, ima priliku razgovarati sa studentima, dodavši da za bolju budućnost ove zemlje nove generacije moraju raditi na pomirenju. Studentima i mladima je poručio da sve kritički sagledaju i da ne uzimaju stvari zdravo za gotovo, već da svaku tvrdnju provjere, potkrijepe činjenicama i donose vlastite stavove.

Govoreći o radu tužilaštava u BiH u procesuiranju počinitelja ratnih zločina, ocijenio je da je tokom godina postignut određeni napredak, ali da bi bilo daleko od istine ako bi se reklo da se istrage provode na savršen način, posebno ako se uzme u obzir da je u Haagu podignuta optužnica protiv 161 osobe, što je više nego svi ostali međunarodni tribunali zajedno, ali ta brojka još uvijek je vrlo mala ako se zna da je 3.000 osoba predmet istraga u BiH. Smatra da bi trebalo da se vodi više procesa protiv osoba na srednjem i visokom nivou, te je naglasio da ga najviše brine regionalna saradnja budući da Hrvatska ne pruža ono što bi trebala raditi u okviru te saradnje, a tu su i problemi u saradnji sa Srbijom. Dr. Brammertz je naveo da je nezamislivo za njega, za nekoga ko je tužilac i ko vjeruje u pravdu i ko ne želi vidjeti nekažnjivost, da je na desetine osumnjičenih za ratne zločine našlo utočište nekoliko kilometara dalje od mjesta gdje se istraga vodi.

Govoreći o veličanju ratnih zločinaca i negiranju genocida, dr. Brammertz je naglasio da je vrlo značajno poduzeti potrebne mjere da se zabrani svako negiranje genocida. Smatra da bi međunarodna zajednica trebala snažnije reagirati na to, jer kako je rekao, u čemu je poenta da Ujedinjeni narodi formiraju Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju ako njegove odluke nisu prihvaćene i poštovane.

Jasno mu je da su građani nezadovoljni pravnim sistemom u BiH, ali je mišljenja da je najveća odgovornost na političarima koji moraju mnogo odgovornije i zrelije pristupiti svim ovim pitanjima.

Dr. Brammertz je podvukao da je poricanje genocida posljednja faza počinjenja tog zločina jer se radi o kriminalnoj namjeri poticanja na počinjenje takvog zločina.

ZLOČIN U AHMIĆIMA, 16. APRIL 1993.

18. april 2022..

Piše: Dr. sc. Zilha Mastalić Košuta

Ahmići su selo u centralnom području Bosne i Hercegovine koje pripada općini Vitez. Zahvata prostor oko glavne putne komunikacije Sarajevo - Travnik - Zenica. Prema popisu stanovništva iz 1991. godine u selu je živjelo 466 osoba, s većinskim bošnjačkim stanovništvom (76,4 %). Do 16. aprila 1993. godine u selu je bilo smješteno i nešto više od 300 prisilno prognanih Bošnjaka iz okolnih područja. Ahmići su i istoimena mjesna zajednica u čiji sastav ulaze naselja Ahmići, Pirići, Nadioci, Kratine.

Dana 16. aprila 1993. došlo je do istovremenih i usklađenih napada od strane hrvatskih snaga HVO-a na Ahmiće kao i na sela duž doline Lašve i na grad Vitez. Ahmići su imali primarnu važnost za očuvanje putne komunikacije Vitez – Busovača. Odluka o napadu na Ahmiće potvrđena je na sastanku komande Operativne zone Srednja Bosna u Busovači koji su predvodili osuđeni ratni zločinci Dario Kordić i Tihomir Blaškić, u noći 15. na 16. april 1993. godine. Odlučeno je "da se ujutro napadnu Muslimani". Osuđeni zločinac Paško Ljubičić, komandant 4. bojne Vojne policije HVO-a, na sastanku je rekao kako će se "grupe kretati u liniji i da ne treba da bude živih svjedoka". U svrhu opravdavanja napada pokrenute su i intenzivne propagandne aktivnosti "o ARBiH kao inicijatorima sukoba" u kojima se posebno isticao Blaškić. Zbog primarnog značaja koje je imalo ovo područje, u napadu su uključene najborbenije jedinice HVO-a, protivdiverzantski vod jedinice "Jokery" (Džokeri) i Viteška brigade HVO-a. Kako bi UNPROFOR bio spriječen da uđe u područje Ahmića, dogovoreno je da pripadnici Viteške brigade HVO-a blokiraju cestu iz Viteza.

Rano ujutro 16. aprila, u 5. 30 sati otpočeo je opći napad HVO-a, isprva na sjeverni dio Ahmića. Granatiranje je bilo takvo da je spriječilo ljude da bježe prema šumskom području sjeverno od

sela. Stanovnicima je jedino preostalo da ostanu u svojim domovima ili da bježe na jug prema glavnom putu za Vitez. Većina stanovnika je izabrala opciju da bježi prema južnom dijelu, prema otvorenom polju. Međutim, tamo ih je dočekala zasjeda pripadnika HVO-a u koju je upalo najmanje 20 ljudi. Ubijeni su hladnokrvno, iz blizine pucanjem u glavu i vrat. Preživjelih nije bilo. Za vrijeme granatiranja sjeverne strane sela, vojnici HVO-a ušli su u selo i prema ranijem dogovoru, kretali su se u grupama po petorica ili više njih, pucajući i ubacujući ručne bombe kroz vrata i prozore stambenih kuća. Ispaljeno je u prosjeku oko 50 granata na svaku kuću iz raznog naoružanja, uključujući i granate na raketni pogon. Dijelu stanovnika pripadnici HVO-a naredili su da izađu iz kuća te su ubijeni po kratkom postupku a dio njih je ubijen u kućama. Istovremeno su paljene bošnjačke kuće.

U Ahmićima je ubijeno 116 osoba. Ubijeni stanovnici sela Ahmići bili su najvećim dijelom stariji ljudi, žene, djeca i dojenčad. U Ahmićima su ubijene i spaljene kompletne porodice. Ubijeno je 11 djece među kojima i beba od tri mjeseca, Sead Ahmić.

Snage UN-a su na dan zločina oko 12 sati ušle u selo s namjerom da preuzmu ranjene i ubijene civile. Postoje snimci na kojima preživjeli stanovnici Ahmića mole UN snage za pomoć. Zločin je tada već umnogome bio izvršen. Desetak dana nakon zločina, na teren je izašlo terensko osoblje Specijalnog izvjestitelja UN-a. Njihovi izvještaji pokazuju da je iz nekih kuća se još uvijek pušilo a oko100 tijela nalazilo se pod ruševinama. Selo je tada opisano kao mjesto iz kojeg je dolazio "smrad smrti". Svi od približno 180 domova bošnjačkog stanovništva bili su potpuno uništeni. Petnaestak hrvatskih kuća je ostalo netaknuto, dok su neki mještani Hrvati bili tu cijelo vrijeme i nisu željeli govoriti o zločinu. Međunarodni posmatrači su izvijestili kako su vidjeli da vojnici HVO-a ispaljuju granate na domove te neselektivno pucaju po civilima. Naveli su i da je HVO izvršio ubistva određenog broja porodica u njihovim domovima metkom u glavu iz velike blizine i da je izvršeno i najmanje jedno silovanje od strane HVO-a. Vojnici HVO-a su vršili i višestruko istjerivanje nehrvatskog stanovništva iz njihovih domova. Kao argument za opravdavanje takvih protjerivanja pravdan je potrebom za "stvaranjem dodatnih stambenih jedinica za očekivani dolazak prognanika hrvatske nacionalnosti". U selu je uništeno sve što je podsjećalo na stanovnike islamske vjeroispovjesti. Uništene su i dvije džamije.

U selu nije bilo vojnih ciljeva niti je bilo organizovanog otpora na napad, što su potvrdili međunarodni posmatrači i pojedini lokalni hrvatski komandanti HVO-a. U vrijeme napada u Ahmićima su Bošnjaci zatečeni na spavanju, što je pobilo određene izjave haških optuženika kako su Bošnjaci bili spremni za napad na HVO. Pred Međunarodnim sudom u Den Haagu za ovaj zločin osuđeni su Dario Kordić, Tihomir Blaškić, Paško Ljubičić, Miroslav Bralo, Anto Furundžija, Drago Josipović, Vladimir Šantić.

Zločin u Ahmićima je izuzetno težak ratni zločin i jedan od najmonstruoznijih zločina nad bošnjačkim stanovništvom, izvršen planski, organizovano i sistematski. U postupcima koji su vođeni pred Međunarodnim sudom u kojima je tretiran i ovaj zločin, utvrđeno je da je sukob između Hrvatske i Bosne i Hercegovine međunarodni oružani sukob, zbog direktne umiješanosti Hrvatske vojske (HV) i zbog postojanja opće kontrole Hrvatske nad snagama i vlastima bosanskih Hrvata".

Neka od svjedočenja preživjelih žrtava zločina u Ahmićima koja se mogu pronaći ovdje.

"16. aprila 1993, ujutro, u 6 sati, osjetila sam kao jaku oluju, onda sam ugledala kako meci udaraju preko glave u zid. Zatim sam čula jako udaranje na vrata. Sa mnom u kući su bili muž i troje djece. Čim sam čula lupanja na vrata, krenula sam prema hodniku… Odjednom sam čula vrisak. Nakon

toga, moj sin je rekao da je ranjen. Okrenula sam se i vidjela sina kako stoji na nogama dignute desne ruke. U tom momentu nisam vidjela gdje je rana. Zatim sam povikala: 'Ne pucajte, dijete mi je ranjeno!' U tom momentu i muž je povikao: 'Dijete mi je ranjeno, ne pucajte!' Vidjela sam cijev od puške kroz prozor. Jedan od bojovnika je rekao da izađem napolje. Muž je uzeo sina u naručje i pošao prema vratima. Čula sam pucanj i vidjela kako padaju. Pokušala sam izaći napolje. Prišla sam sinu, uzela ga u naručje i vidjela da je mrtav. Ponijela sam ga u kuću, položila na pod i zatvorila oči. Lice mu je bilo krvavo. Uzela sam mokru krpu i umila ga. Pokušala sam nekoliko puta izaći vani da vidim šta mi je sa mužem. Nisu mi dali rafali. Zovnula sam ga, a on mi se odazvao. Tražila sam nešto kako bi pomogla mužu. Kada sam se vratila, bio je mrtav. Djevojčicama sam rekla da su oba mrtva. Na sinovljevom tijelu vidjela sam na stomaku tri rane i jednu na grudima."

Ovakva i slična svjedočenja mogla su se čuti od svakog od oko 130 preživjelih svjedoka iz sela Ahmići. Vrlo je potresno svjedočenje i hadžije Hazima Ahmića koje se može pronaći ovdje

Pored napada na Ahmiće, toga 16. aprila vrlo snažna dejstva su započela i na druga mjesta viteške općine (sela Kruščica, Vranjska i Preočica te Stari Vitez) kao i sela u busovačkoj općini. U zoru, 16. aprila pripadnici HVO-a su upadali u kuće i u Starom Vitezu. Teški zločini su se događali nad cijelim porodicama, a jedan od njih je izvršen nad prognaničkom porodicom Topalović iz Jajca, kada je strijeljana cijela porodica među kojima i dvogodišnja djevojčica Amela Topalović.

Dr. Zilha Mastalić Košuta je naučna saradnica u Institutu za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

OSLOBAĐANJE VLAŠIĆA BILA JE NAJBLISTAVIJA POBJEDA ARBIH: ŠTA JOJ JE SVE PRETHODILO

19. april 2022.

Piše Amir Kliko za Oslobodjenje.ba

Od sredine osamdesetih godina 20. stoljeća do višestranačkih izbora u Jugoslaviji 1990, Savezni sekretarijat za narodnu odbranu proveo je niz reformi oružanih snaga kroz koje je – smanjivanjem broja ljudstva, pretpočinjavanjem republičkih štabova Teritorijalne odbrane svojoj komandi i oduzimanjem njihovog naoružanja – značajno oslabio snagu republičkih teritorijalnih odbrana. Veljko Kadijević – savezni sekretar za narodnu odbranu Jugoslavije od 15. maja 1991. do 8. januara 1992 – u svom memoarskom djelu "Protivudar, moje viđenje raspada Jugoslavije", potvrdio je da je cilj tih reformi bio sprečavanje mogućnosti republika da formiraju svoje vojske i suprotstave se Jugoslavenskoj narodnoj armiji.

Bila je to prva, a i najvažnija, mirnodopska vojna priprema Beograda za agresiju na Sloveniju, Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu. Republičko rukovodstvo SRBiH, izabrano na višestranačkim izborima 1990, zbog ovih reformi nije imalo efektivnu kontrolu nad svojom TO, a njeno naoružanje držala je JNA u svojim magacinima. Uslovi za pripremu odbrane Republike bili su veoma teški.

BOSANSKI GRB

Dodatno ih je usložnjavao međunarodni embargo na uvoz oružja i vojne opreme u sve jugoslavenske republike, koji su Ujedinjeni narodi nametnuli krajem jula 1991. zbog agresije JNA na Hrvatsku. Tek sa stjecanjem nezavisnosti, u proljeće 1992, bosanskohercegovačko državno rukovodstvo ostvarilo je uslove da formira vlastite oružane snage, što je i učinilo u jeku početka velikosrpske agresije i genocida nad bošnjačkim i hrvatskim stanovništvom. Embargo na nabavku oružja i vojne opreme ostao je na snazi do kraja agresije i predstavljao je veliki problem.

Bosanskohercegovačko Predsjedništvo odlučilo je 4. aprila 1992. da izvrši mobilizaciju jedinica TO svih opština i grada Sarajeva. Ponovo je zahtijevalo od JNA da vrati naoružanje, vojnu opremu i ostala materijalno-tehnička sredstva koja je oduzela od TO. Naredilo je i mobilizaciju cjelokupnog rezervnog sastava milicije, ali i Civilne zaštite u skladu s vlastitim procjenama. Na sjednici 9. aprila donijelo je Odluku o objedinjavanju svih naoružanih snaga na teritoriji Republike koje su djelovale pod raznim oznakama i simbolima, osim snaga JNA i MUP-a. Svim oružanim sastavima naredilo je da se prijave nadležnim štabovima TO radi stavljanja pod jedinstvenu komandu i dobijanja jedinstvenih obilježja.

Rok za prijavu bio je 15. april 1992, zbog čega se taj datum uzima kao dan formiranja Armije Republike Bosne i Hercegovine. Obilježje svih pripadnika TORBiH bio "je stari bosanski grb štitastog oblika, plave boje, presječen bijelom dijagonalom sa po tri zlatno-žuta ljiljana u svakom polju i s natpisom TOBiH". Teritorijalna odbrana dobila je od Predsjedništva države zadatak da, "u sadejstvu sa snagama MUP-a, odbrani suverenitet, nezavisnost i integritet Republike Bosne i Hercegovine i zaštiti cjelokupno stanovništvo bez obzira na nacionalnost s ciljem da se što prije obezbijede uslovi za dalji zajednički život svih građana u jedinstvenoj Republici Bosni i Hercegovini".

Predsjedništvo je 23. juna 1992. donijelo naredbu o promjeni naziva TORBiH u ARBiH i organiziranju Oružanih snaga Republike Bosne i Hercegovine.

Glavni štab OSRBiH naredio je 17. jula formiranje nekoliko brigada i pukova u srednjoj Bosni. Bili su to začeci stvaranja 3. korpusa, odnosno kasnijeg 7. korpusa koji je proistekao iz dijela njegovih jedinica. Početkom jula 1992. u srednju Bosnu došle su dvije jedinice krajiških dobrovoljaca, sastavljene uglavnom od radnika zaposlenih u inostranstvu: 1. krajiški bataljon i 7. brigada. Glavni štab OSRBiH do kraja ljeta preimenovan je u Štab vrhovne komande.

Na osnovu Odluke Predsjedništva, ŠVK je ponovio 9. novembra naređenje za formiranje jedinica 3. korpusa od ljudstva dotadašnjeg Okružnog štaba odbrane Zenica, izbjeglica s područja Bosanske krajine i domobilizacijom na terenu među domicilnim stanovništvom. Za komandanta korpusa imenovan je Enver Hadžihasanović, a za komandno mjesto određena je Zenica. Od novembra 1992. do aprila 1993. formirane su sve jedinice korpusa.

Komandant 7. brigade Fikret Ćuskić sredinom oktobra 1992. uspostavio je kontakt i ostvario saradnju s Mehmedom Alagićem. Alagić je 13. januara 1993. stigao u Travnik. U međuvremenu došlo je do objedinjavanja 1. krajiške brigade i 7. brigade u 17. krajišku brdsku brigadu. Za njenog komandanta postavljen je raniji komandant 7. brigade. On je imenovao Alagića, po njegovom dolasku u Travnik, svojim zastupnikom na mjestu komandanta brigade i komandantom kasarne. Čekajući odgovarajuće rješenje od komande 3. korpusa o svom postavljenju, prikladno pripadajućem činu, Alagić je ulagao ogroman napor u obučavanju starješinskog kadra 17. kbbr.

Komandant 3. korpusa upoznao se sa Alagićem u Visokom, prilikom obilaska jedinica 17. kbbr, krajem istog mjeseca. Razgovarao je s njim i Ćuskićem o formiranju Operativne grupe Bosanska krajina. Do sredine februara, njih trojica, zajednički su radili na formiranju i planiranju njenog budućeg djelovanja.

Hadžihasanović je 8. februara naredio formiranje operativnih grupa Bosanska krajina, Zapad, Istok, Lašva i Bosna. U sastav OG Bosanska krajina – prema naredbi o njenom formiranju – ušle su 17. kbbr, 7. muslimanska brigada i 305. bbr. (Jajce). Zbog neočekivane potrebe za angažmanom na raznim dijelovima srednjobosanskog bojišta, 305. bbr. nije nikada i stvarno ušla u sastav OG Bosanska krajina.

SUKOB S HVO-om

Okosnica ove operativne grupe bila je 17. kbbr. koja se dotadašnjim borbenim rezultatima potvrdila kao potpuno osposobljena brigada da vodi borbena dejstva bilo gdje u Bosni i Hercegovini. Od 7. mbr, u sastavu OG Bosanska krajina djelovao je samo njen prvi bataljon, koji je s brojem ljudstva bio popunjen s manje od 50 % od formacije. Od 16. jula 1993. i on je izašao iz OG Bosanska krajina. Krajem zime 1994. taj bataljon je vraćen u njen organski sastav kao 37. muslimanska lahka brigada.

Komandant 3. korpusa imenovao je Mehmeda Alagića 16. februara 1993. za komandanta OG Bosanska krajina. Za njeno komandno mjesto određen je Travnik.

U sastavu OG Zapad, pod komandom Selme Cikotića, bile su 306. bbr. (Travnik), 307. mtbr. (Bugojno), 308. bbr. (Novi Travnik), 312. mtbr. (Travnik) i 317. bbr. (Gornji Vakuf). Busovačka 333. bbr. i Vitežanska 325. bbr. bile su u sastavu OG Lašva. Za komandno mjesto OG Zapad određeno je Bugojno.

Pobrojane jedinice operativnih grupa Bosanska krajina, Zapad i Lašva u aprilu 1994. godine ušle su u sastav 7. korpusa.

Alagić je, uz nesebičnu pomoć Fikreta Ćuskića, uporno radio na vojničkom i političkom afirmiranju OG Bosanska krajina. Ona je zamišljena kao okosnica za ostvarenje mogućnosti vojničkog povratka u Bosansku krajinu, što su njih dvojica maksimalno forsirali. Zbog izbijanja oružanog sukoba HVO-ARBiH u Travniku i Novom Travniku, početkom juna 1993, lokalne jedinice (312. mtbr, 306. bbr. i 308. bbr), koje su do tada bile u sastavu OG Zapad, izgubile su komunikaciju sa svojom pretpostavljenom komandom u Bugojnu. Pretpočinjene su Mehmedu Alagiću, kao najstarijem oficiru po činu u Travniku. Operativna grupa Bosanska krajina postala je vojnički znatno snažnija. Do jula 1993. u njen sastav iz OG Lašva prešle su 325. bbr, a kasnije i 333. bbr.

Ideja za formiranje 7. korpusa pojavila se još u augustu 1993. godine. Nastala je zbog vojne i političke potrebe, odnosno želje da se objedini krajiški borbeni element u srednjoj Bosni u posebnom korpusu, čije bi težište djelovanja bilo ka Bosanskoj krajini. Treći korpus imao je veliku zonu odgovornosti i visoko brojno stanje. Iz tog razloga, komandant 3. korpusa predložio je na savjetovanju starješina Glavnog štaba i komandanata korpusa u Zenici 21-22. augusta 1993. izdvajanje dijela njegovih jedinica u poseban korpus.

Prvog novembarskog dana 1993. godine Mehmed Alagić postavljen je na dužnost komandanta 3. korpusa.

Početkom januara 1994. bosanskohercegovačko Predsjedništvo donijelo je Odluku o formiranju 7. korpusa od dijela jedinica 3. korpusa. Tadašnje vojno-političke okolnosti nisu dozvolile realizaciju Odluke, tako da je formiranje 7. korpusa moralo sačekati završetak sukoba s HVO-om. Sedmi korpus počeo je s radom 7. aprila 1994, čime je ARBiH dobila svoj najmlađi korpus. Operativne grupe Bosanska krajina i Zapad su ugašene, a sve njihove jedinice ušle su u sastav 7. korpusa. U formacijski sastav tog korpusa ušle su i 27. bbr, 37. mlbr. i 370. bbr. (Donji Vakuf), koje su formirane nekoliko mjeseci ranije. Naredbom državnog Predsjedništva za komandanta korpusa postavljen je Mehmed Alagić, a za njegovog zamjenika Fikret Ćuskić. Komandni kadar operativnih grupa Bosanska krajina i Zapad prešao je u komandu 7. korpusa, koja je popunjavana i kadrovima iz njegovih brigada.

Iako se odmah po formiranju korpusa znalo da je njegov budući pravac djelovanja Bosanska krajina – kako po sastavu komande i dodijeljenoj zoni odgovornosti, tako i po izbjegličkim jedinicama koje

su bile u njega uključene (17. kbbr, 27. bbr, 37. mlbr, 305. bbr. i 370. bbr) – u pogledu te činjenice nije bilo nikakvog nezadovoljstva boraca u domicilnim jedinicama.

OD KUPRESA DO VLAŠIĆA

Mir s HVO-om i deblokada puteva snabdijevanja izazvali su porast morala i unapređenje ukupnih uslova u svim jedinicama 7. korpusa. Od proljeća do jeseni 1994. one su logistički oporavljene i osposobljene za izvođenje najsloženijih borbenih radnji. Nakon niza taktičkih uspjeha – u cijeloj svojoj zoni odgovornosti od Kupresa do Vlašića – krajem oktobra i početkom novembra, 7. korpus uspješno je oslobodio strateški važan Kupres. Oslobađanje Kupresa omogućilo je stvaranje uslova za uspješnost buduće saradnje s Hrvatskom vojskom, koja je nastavila od Kupresa napredovati prema Kninu, kojeg je oslobodila u svojoj uspješnoj operaciji Oluja.

Sedmi korpus započeo je uspješna borbena djelovanja iz 1995. oslobađanjem svih dominantnih visova na Vlašiću u najekstremnijim zimskim i terenskim uslovima. To je bila najblistavija pobjeda ARBiH u cijelom odbrambeno-oslobodilačkom ratu 1992-1995. Iste godine 7. korpus sudjelovao je u deblokadi Sarajeva, ali i borbenim dejstvima u svojoj zoni odgovornosti. Kraljem ljeta oslobodio je Donji Vakuf, Babanovac i druge dijelove Vlašića, sva okupirana travnička sela, dio općine Jajce i priključio se 5. korpusu u njegovim uspješnim borbenim dejstvima u rejonu Ključa, Mrkonjić-Grada i Sanskog Mosta. Za sve vrijeme svoga postojanja, 7. korpus nije izgubio niti pedalj teritorije. Čvrsto je branio slobodnu i istrajno oslobađao okupiranu teritoriju do posljednjih dana agresije.

PRIZNANJE ZA NAČELNIKA HAMDU EJUBOVIĆA

19. april 2022.

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu dodijelio je danas zahvalnicu načelniku Općine Hadžići gospodinu Hamdi Ejuboviću za podršku i doprinos nauci i naučno-istraživačkom radu iz oblasti ratne historije Bosne i Herecegovine te za uspješnu saradnju na projektu „Hadžići tokom agresije na Bosnu i Hercegovinu 1992-1995“. Zahvalnicu je u zgradi Općine uručio direktor Instituta prof. dr. Rasim Muratović.

„S obzirom na to da smo intenzivno sarađivali u protekle tri godine odlučili smo da se i zvanično zahvalimo na saradnji koju smo imali. Kao institucija mi smo ograničeni budžetom i bez pomoći šire društvene zajednice ili u ovom slučaju lokalne zajednice mi ne možemo raditi ovako velike projekte. Imali smo sreće da smo u Hadžićima imali vas i druge pojedince koji su doprinjeli da ovako važno naučno djelo ugleda svjetlo dana“, kazao je Muratović.

Ratna monografija “Hadžići tokom agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu 1992-1995.” predstavlja detaljan hronološko-tematski pregled vojno-političkih događaja, te drugih bitnih segmenata ratne historije na području općine Hadžići i njenom neposrednom okruženju. Istraživački rad i pisanje jednog ovakvog djela predstavlja izuzetno složen i težak posao kojem su autori pristupili krajnije odgovorno.

Građa je prikupljana punih 14 godina, da bi potom autori taj materijal u dvije i pol godine intenzivnog rada pretočili u kapitalno djelo koje sadrži preko 2000 fusnota.

Neprikosnoveni imperativ ovoga djela predstavlja istina koja ne može biti i nije rezultat bilo kakvih kompromisa. Budućnost treba istinu o prošlosti, a sadašnjost je treba pažljivo osigurati. Ova knjiga predstavlja doprinos historiji područja koje danas administrativno pokriva općina Hadžići.

Autori ove monumentalne publikacije od 409 stranica su dr. sc. Zilha Mastalić Košuta, Vahid Alađuz, prof. i mr. sc. Elvedin Mulagić. Monografija je promovisana 3.marta 2022. godine u Hadžićima.

ERMIN KUKA: SRBI NISU GENOCIDAN NAROD, ALI VEĆINA IH PODRŽAVA IDEOLOGIJE KOJE SU DOVELE DO NAJTEŽIH ZLOČINA

22. april 2022.

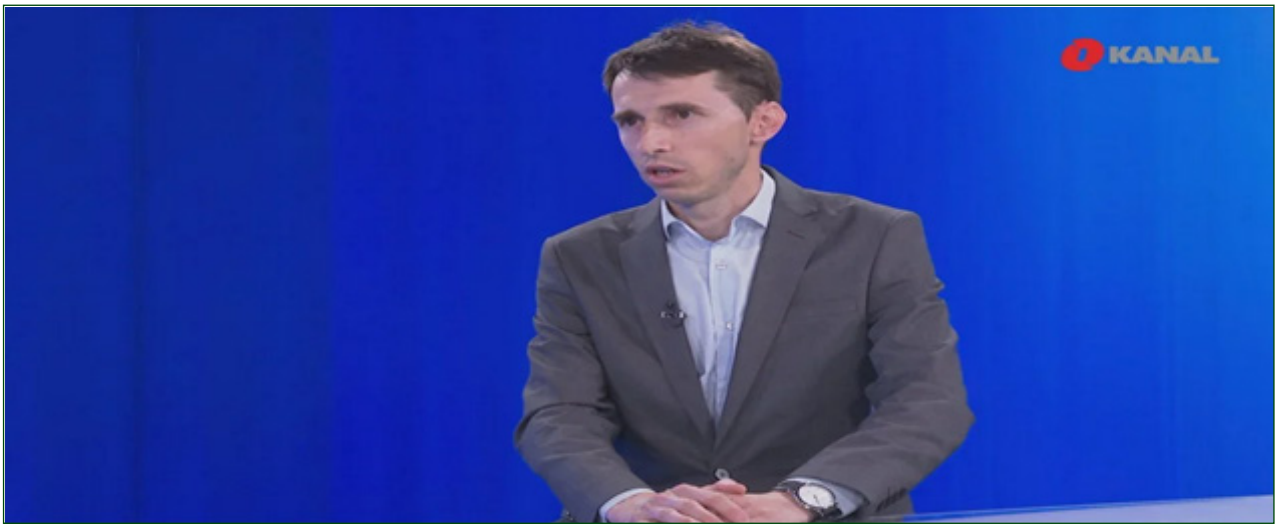

I danas imamo rekacije u formi osude na krajnje skandalozne prizore i pjesme koji su se čuli tokom skupa BORS-a i vladajuće koalicije u Banja Luci.

O takvim ideologijama i prijetnjama međunarodnim predstavnicima, razgovarali smo sa Erminom Kukom, višim naučnim saradnikom Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

On smatra da to nije ništa novo kada je riječ o aktuelnom stanju i politici. To je ideologija koja se stalno afirmira i promovira.

- To je ideja koja u kontinuitetu glorificira i slavi zločine i zločince. Činjenica je da je taj skup zapravo imao neke druge povode. Cilj je bio prije svega da se nastavi sa tim procesima koje afirmiraju i nastoje na neki način održati i stvoriti takav ambijent za održavanje ideologija kojima mase daju podršku. Interesantna su i obraćanja pojedinih aktera na tom skupu. Jedan od aktera na skupu pripada akademskoj zajednici, ističe Kuka.

Zadaća tih ideologija i u miru jeste da se ostvare ciljevi koji su postavljeni u ratu, a koji nisu ostvareni, dodaje.

- Podsjećam na strateške ciljeve srpskog naroda koje je Skupština srpskog naroda u BiH u maju 1992. godine usvojila, gdje je jasno rečeno koji su strateški ciljevi - agresija i zločini, uključujući i zločin genocida nad Bošnjacima. Ti ciljevi nisu u potpunosti implementirani u toku agresije. Zato se u mirnom dobu nastoji nekim drugim sredstvima politički postići da se zaokruži ta cjelina. Živimo u vremenu kada se kroz slavljenje i veličanje zločina i zločinaca nastoji održati taj naboj, prije svega unutar narodnih masa. Stalno se govori o tome da li su Srbi genocidan narod. Srbi nisu genocidan narod, ali većina bosanskih Srba podržava ideologije i politike koje su dovele između ostalog i do genocida kao najtežeg oblika zločina kojeg prepoznaje međunarodno pravo, kaže Kuka.

Izvor: okanal.oslobodjenje.ba

PODRŠKA ORGANIZACIJI MEĐUNARODNE NAUČNE KONFERENCIJE O GENOCIDU U SREBRENICI

28. april 2022.

Vlada Tuzlanskog kantona podržat će održavanje međunarodne naučne konferencije „Društvene posljedice genocida nad Bošnjacima u Srebrenici: Socijalni, ekonomski, demografski i kulturni razvoj Srebrenice (1995-2022)", koja će biti upriličena povodom obilježavanja dvadesetsedme godišnjice Genocida.

na Konferenciji će učestvovati eminentni naučnici i istraživači iz više zemalja svijeta. S tim u vezi, a imajući u vidu da Konferenciju organiziraju Univerzitet u Tuzli i Univerzitet u Sarajevu, te Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava u Sarajevu i Institut za istoriju Univerziteta u Sarajevu, premijer Tuzlanskog kantona Irfan Halilagić susreo se danas sa rektorom sarajevskog i rektoricom tuzlanskog univerziteta prof. dr. Rifatom Škrijeljom i prof. dr. Nerminom Hadžigrahić.

Premijer Halilagić je iskazao podršku organizaciji Konferencije, kao i kasnijem izdavanju Zbornika radova, a koji će ostati kao trajni skup naučnih gledišta na Genocid u Srebrenici.

„Prije svega Konferencija održava naučni interes za ovu tematiku, za istraživanje Genocida i njegove refleksije u sadašnjosti, a to je veoma bitno. Zbornik radova, koji iz nje proistekne, kao naučni dokument će nesumnjivo doprinijeti očuvanju kolektivnog pamćenja, ali i biti dobra baza koja objedinjava razna promišljanja i pomaže u realizaciji budućih naučnih istraživanja, te kreiranje budućih politika. S tim u vezi, a u potpunosti razumijevajući značaj održavanja ove konferencije, Vlada će podržati, kako održavanje nove konferencije tokom ove godine, tako i izdavanje Zbornika radova", kazao je premijer Halilagić, te dodao da očekuje da Konferencija ponudi i određene smjernice koje bi se mogle i praktično implementirati u Srebrenici, a koje bi doprinijele poboljšanju stanja i društvenih prilika u ovom kraju. Prije svega kao podloga i podrška za održivi povratak.

Uz premijera Halilagića današnjem sastanku prisustvovali su ministar obrazovanja i nauke Ahmed Omerović i savjetnik premijera TK Hasan Fehratović, dok je uz rektore sastanku prisustvovao i član Organizacionog odbora, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu prof. dr. Rasim Muratović.

DIREKTOR INSTITUTA U POSJETI BRČKOM

2. maj 2022.

U sklopu obilježavanja 30 godina od početka agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu i počinjenih zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava na području Brčkog, a na poziv Udruženja ubijenih Bošnjaka Brčko Distrikt, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, prof. dr. Rasim Muratović, prisustvovao je otvaranju izložbe pod naslovom "Bolni krik Brčkog".

Tom prilikom direktor Muratović održao je i prigodno predavanje.

FOND MEMORIJALA: OPĆINA BRATUNAC REKONSTRUKCIJOM ZADRUGE ŽELI TRAJNO UKLONITI TRAGOVE ZLOČINA U BOSNI I HERCEGOVINI

3. maj 2022.

Izvor: Klix.ba

U prostorijama Fonda Memorijala KS održana je konferencija za novinare povodom informacija da Općina Bratunac namjerava izvršenje rekonstrukcije i sanacije četiri hale Zemljoradničke zadruge u Kravici, mjestu prve masovne egzekucije 13. jula 1995. gdje je ubijeno više od 1.000 bošnjačkih civila.

Kako ovaj, necivilizacijski i nehumani čin ne bi ostao van saznanja šire javnosti te kako bi se podigla svijest o planu da se sakriju tragovi masovnih zločina, javnosti su se obratili predstavnici institucija čija je djelatnost promoviranje i njegovanje kuture sjećanja.

Svoja viđenja sanacije Zemljoradničke zadruge Kravice kojom se namjerava u velikoj mjeri izbrisati memorijalno mjesto zločina i stradanja Bošnjaka iznijeli su Ahmed Kulanić, direktor JU Fond Memorijala KS, Amor Mašović, bivši direktor Instituta za nestale osobe BiH, Rasim Muratović, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Hikmet Karčić samostalni istraživač genocida i ratnih zločina i Emir Suljagić, direktor Memorijalnog centra Srebrenica.

“Značaj očuvanja ovih mjesta zaista se ogleda u činjenici da ona predstavljaju trajne svjedoke stradanja Bošnjaka i žive svjedoke svega onoga što su Bošnjaci na teritoriji čitave Bosne i Hercegovine u periodu agresije preživjeli”, poručio je Ahmed Kulanić i zaključio kako kako ovaj nečovječni čin kojem svjedočimo ima za cilj trajno uklanjanje svih svjedoka, svih zločina u Bosni i

Hercegovini počevši od područja istočne Bosne, istočne Hercegovine, Krajine gdje se ne dozvoljava jedan civilizacijski način obilježavanja stradanja.

Kada je riječ o Kravici, prema historijskim dokumentima, prema svjedočenjima preživjelih stratišta u Kravici, prema svjedočenjima izvršitelja i naredbodavaca zločina u Kravici, u Kravici se desio zločin genocida i radi se o najvećem stratištu u Europi nakon nacističkih zločina u Drugom svjetskom ratu.

"Sama namjera da se bilo šta radi pod izgovorom sanacije objekta Zadruge u Kravicama je krajnje morbidna", izjavio je bivši direktor Instituta za nestale BiH, Amor Mašović i dodao da se radi o sanaciji kada još uvijek više od 250 dječaka, mladića, muškaraca stratišta u Kravici nije locirano, nije pronađeno, nije identificirano i nije predato njihovim porodicama.

"Zaustavite ove pokušaje vaših očeva, vaših komšija, da i dalje nameću kolektivnu odgovornost i kolektivnu krivnju cijelom jednom narodu. Izvršioci zločina su ti koji stigmatizuju jedan narod, koji svoj kukavičluk pokušavaju sakriti iza kolektivne odgovornosti čitavog jednog naroda", poručio je mladima Bratunca Mašović.

Direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Rasim Muratović istakao je kako su namjere vlasti u Bratuncu, nastavak Miloševićeve mantre.

"Milošević je na suđenju u Hagu izjavio da sve što se tiče Bosne i Hercegovine je čista laž, s druge strane njegovi ideolozi su govorili da sve što su planirali to su i uradili, a sve što su uradili neće priznati. Dakle po njima nije bilo ni ubistava, ni ranjavanja, ni protjerivanja ni silovanja ni koncentracionih logora ni razaranja ni kolektivnih stradanja, nije bilo ništa", rekao je.

Muratović se posebno osvrnuo na nedostatak adekvatne reakcije nevladinih organizacija koje su u drugim slučajevima bile jako temeljite i uporne kada je riječ čak i o odabiru same veličine i vrste

slova na određenim spomenicima na mjestima stradanja, te poručio kako ne treba biti selektivno dosljedan i selektivno uporan da se obilježe mjesta stradanja te ih pozvao da adekvatno reaguju i na namjere da se jedno mjesto stradanja u potpunosti uništi.

Direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Rasim Muratović istakao je kako su namjere vlasti u Bratuncu, nastavak Miloševićeve mantre.

"Mi kada bi komemorirali svako mjesto gdje su na teritoriji današnjeg entiteta RS počinjeni zločini, tamo ne bi bilo ni osnovnih škola koje rade ni srednjih škola koje rade, ni fiskulturnih sala koje rade ni policijskih stanica koje rade, jer sva infrastruktura je korištena za pritvaranje, zatvaranje i ubijanje ljudi", rekao je Suljagić.

Na kraju obraćanja poručilo se kako ovo nije samo ni bosanski ni bošnjački problem, već da je institucionalno uništavanje mjesta masovnih egzekucija i europski problem.

Učesnici su pozvali međunarodnu zajednicu, nadležne državne institucije i ambasadore stranih zemalja, posebno onih zemalja koje dodjeljuju grantove da adekvatno reaguju i sankcioniraju sve one koji podržavaju i omogućavaju uništenja i prenamjene mjesta masovnih egzekucija i stradanja.

MURATOVIĆ ZA "AVAZ": OVO JE NASTAVAK MILOŠEVIĆEVE POLITIKE, ZATIRU SE TRAGOVI GENOCIDA

3. maj 2022.

Kravica je bila mjesto prve masovne egzekucije 13. jula 1995. gdje je, prema presudama Haškog tribunala i Suda BiH, ubijeno više od 1.000 osoba, nakon čega su uslijedile egzekucije u Orahovcu, Kozluku, Branjevu i brani u Petkovcima, gdje je ubijeno više od 7.000 Bošnjaka.

Tenderom koji je pokrenula Opština Bratunac, a dijelom finansirala Vlada Republike Srpske, izvršit će se rekonstrukcija i sanacija četiri hale Zemljoradničke zadruge u Kravici i na taj način ukloniti oštećenja od metaka koja stoje kao spomen na ubijene bošnjačke civile u julu 1995. godine

OBILO SE O GLAVU

Direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava UNSA prof. dr. Rasim Muratović, kazao je za portal "Avaza" da se radi o uništenju kulture sjećanja, ali i krivičnom djelu.

- Ovo je ustvari nastavak Miloševićeve politike, mantre koju je on još u Hagu rekao, sve što se tiče BiH ništa nije istina, da je to sve laž, nije ni mala ni velika, nego čista laž. Njegovi ideolozi i oni koji su planirali i organizovali genocid u Srebrenici govorili su sve što smo planirali ostvarili smo, sve što smo uradili negirat ćemo. Dakle, ovo je prije svega negiranje genocida i zatiranje tragova. Radi se o uništenju kulture sjećanja, a imamo loše historijsko iskustvo Drugog svjetskog rata gdje nakon 1945. godine do 1990. nismo govorili o onome sto se desilo u periodu '41. - '45. i naravno to nam se obilo o glavu - rekao je Muratović.

POKAZATI DOSLJEDNOST

Naglašava da sva mjesta stradanja, a posebno mjesto genocida kao što je Kravica, treba na adekvatan način obilježiti.

- Međutim, vidimo imaju strane koje to pokušavaju zataškati i prekriti. Jutros je reagovala Američka ambasada, međunarodna zajednica, jedino su na neadekvatan način reagovale nevladine organizacije koje su u nekim drugim slučajevima, kao što su naprimjer Kazani, i ja im naravno čestitam na tome, bili uporni, detaljni, gdje su brinuli o veličini i vrsti slova i tako dalje. Mislim da pogotovo ovdje kad je Kravica u pitanju treba pokazati dosljednost i trebamo svi od NVO, državnih institucija i međunarodne zajednice pokazati zainteresovanost za ovo i spriječiti jedan ovakav nehuman, nemoralan čin koji je ustvari krivično djelo - zaključuje Muratović.

Izvor: Avaz.ba

U UTORAK NAUČNI SKUP O ZLOČINIMA U DOBOJU 1992 – 1995. GODINE

5. maj 2022.

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, uz podršku Medžlisa Islamske zajednice (MIZ) Doboj, naredne sedmice će obilježiti 30. godišnjicu od početka agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu, s posebnim fokusom na počinjene zločine nad civilima, primarno Bošnjacima.

U okviru programa obilježavanja, predviđeno je i održavanje Naučnog skupa pod nazivom "**Zločini protiv čovječnosti i međunarodnog prava na prostoru općine Doboj 1992 – 1995. godine",** 10. maja 2022. godine, u Domu kulture u Grapskoj kod Doboja, s početkom u 9.00 sati.

- Skup će biti održan u dva panela, a uvodno obraćanje će održati prof. dr. Rasim Muratović, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu - kazao je za *Preporod.info* Almir Grabovica, viši stručni saradnik Instituta.

Izlagači će biti eminentni naučnici i istraživači, uposlenici Instituta doc. dr. Ermin Kuka, dr. Muamer Džananović, dr. Amir Kliko, mr. Alma Hajrić-Čaušević i mr. Almir Grabovica, te dr. Hikmet Karčić, naučni saradnik Instituta za islamsku tradiciju Bošnjaka (IITB).

Za kraj skupa predviđeno i obraćanje muftije zeničkog dr. Mevludin-ef. Dizdarevića, a najavljeno je i prisustvo reisul-uleme Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini dr. Husein-ef. Kavazovića.

U maju 1992. godine srpski agresor je krenuo u okupaciju samog centra grada Doboja, a zatim i drugih okolnih mjesta na području općine Doboj. Sve je praćeno žestokim artiljerijskim i pješadijskim napadima, iz više pravaca, te izvršenjem masovnih i pojedinačnih zločina nad civilima.

Prva presuda za genocid počinjen na teritoriji Republike Bosne i Hercegovine u vrijeme agresije 1992-1995. godine presuđena je upravo za zločine počinjene u Grapskoj. Prema rezultatima dosadašnjih naučnih istraživanja u okviru naučnog projekta Instituta, ukupan broj ubijenih Bošnjaka Grapske u periodu od 1992-1995. godine je 104, a to je samo dio liste zločina čiju naučnu potvrdu još jednom donosi naučni skup.

Izvor: Preporod.info

ODRŽANA TRIBINA: "NEPROCESUIRANJE RATNIH ZLOČINA NA PODRUČJU GORAŽDA"

6. maj 2022.

U organizaciji Vlade Bosansko-podrinjskog kantona i Ministarstva za boračka pitanja BPK-a u Goraždu je 4. maja 2022. godine održana tribina: "Neprocesuiranje ratnih zločina na području Goražda". Tribina je održana u okviru manifestacije: "Dani otpora 1992-2022", koja se organizira u povodu početka agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu i ispaljivanja prvog projektila na Goražde 4. maja 1992. godine. Povod za održavanje tribine jeste činjenica da niko nije odgovarao za brojne počinjene zločine u Goraždu tokom opsade 1992-1995. godine. Na tribini su govorili Edina Rešidović, priznat stručnjak iz oblasti krivičnog prava, a posebno u postupcima koji se odnose na primjenu međunarodnog ratnog i humanitarnog prava, Kasim Brdar, predsjednik Fondacije "Istina za Goražde" i dr. Muamer Džananović, naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

Skupu su se u uvodnom obraćanju obratili Aida Obuća, premijerka BPK-a i Edin Aganović, ministar za boračka pitanja BPK-a.

"Do danas niko nije odgovarao za smišljeno provođenje zločina nad nekoliko desetina hiljada civila koji su tokom agresije usljed nametnutih uslova opsade praktično preživljavali u svojevrsnom „koncentracionom logoru". Civilno stanovništvo je boravilo u potpunom okruženju u konstantnoj borbi za biološki opstanak. Agresor je namjerno iscrpljivao stanovništvo tako što ga je ostavljao bez struje, vode, hrane, bez osnovnih medikamenata, adekvatnog liječenja, što je trebalo ubrzati biološko istrebljenje najbrojnije etničke grupe na ovom području. Kontinuirano u periodu 1992-1995. svi civilni objekti, uključujući i ratnu bolnicu, su granatirani, a civili su svakodnevno ciljno ubijani i ranjavani. Od pomoći civilima nije bio ni status sigurne zone UN-a," istakao je dr. Džananović.

DR. SC. ZILHA MASTALIĆ KOŠUTA ZA "AVAZ": ZAVOD ZA ZDRAVSTVENU ZAŠTITU BIH JE 1996. GODINE OBJAVIO DA JE U SARAJEVU UBIJENO 1.601, DOK JE RANJENO 14.946 DJECE

9. maj 2022.

Dr. sc. Zilha Mastalić Košuta iz Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, objasnila je za portal "Avaza" da se brojka od 1.601 ubijeno dijete u Sarajevu prvi put spominje još 1996. godine u izvještaju Zavoda za zdravstvenu zaštitu Bosne i Hercegovine.

Podsjetimo, lavinu burnih reakcija izazvao je tekst psihologa Srđana Puhala iz Banja Luke koji je rekao da će dati 10.000 KM onome ko mu dokaže da je u Sarajevu ubijeno 1.601 dijete.

"Zločini nad djecom Sarajeva u opsadi"

- U periodičnim izvještajima republičkog Štaba za zdravstvo Republike Bosne i Hercegovine, kao najmeritornije ustanove za praćenje zdravlja i smrtnosti stanovništva, isticani su brojevi o stradanjima stanovništva na područjima pod kontrolom Armije Republike Bosne i Hercegovine.

U Izvještaju iz 1996. godine Zavod za zdravstvenu zaštitu Bosne i Hercegovine iznio je podatak da je u Sarajevu u opsadi ubijeno 1.601 dijete, dok je ranjeno 14.946 djece. Podaci o 1.601 ubijeno dijete koji se zvanično koriste preuzeti su iz ovog Izvještaja - kaže za "Avaz" Zilha Mastalić Košuta.

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava UNSA objavio je 2010. godine naučnu studiju pod nazivom "Zločini nad djecom Sarajeva u opsadi".

- U toj studij izneseni su preliminarni podaci od 524 ubijena djeteta. U ovoj studiji našla su se ona djeca za koju su autori dobili pristanak roditelja da se nađu u studiji i za koju su imali kompletnu dokumentaciju

1. izvod iz matične knjige rođenih;
2. izvod iz matične knjige umrlih;
3. potvrda o smrti i medicinska dokumentacija,
4. pokopna dokumentacija i dr).

Nepotpuni podaci

Istraživanja su se nastavila ali veliki problem predstavlja činjenica da određeni broj roditelja nije saglasan s tim da se njihova djeca nađu u studiji ili zbog nedostupnosti roditelja i najbližih srodnika te nemogućnosti da se kompletiraju potpuni podaci o ubijenom djetetu prema kriterijima koje traži Institut kao naučna ustanova - pojasnila je za "Avaz" dr. sc. Zilha Mastalić Košuta.

Izvor: Avaz.ba

ODRŽANA PROMOCIJA KNJIGE "DRŽAVNOST BIH U 20. I 21. STOLJEĆU"

10. maj 2022.

Knjiga „Državnost Bosne i Hercegovine u 20. i 21. stoljeću" akademika Mirka Pejanovića, potpredsjednika Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine (ANUBiH) promovisana je sinoć u Domu kulture Kladanj, a u okviru programa obilježavanja 8. maja - Dana općine Kladanj.

O knjizi su govorili akademik prof.dr Enver Zerem, prof. dr Husnija Kamberović, prof.dr Rasim Muratović, autor knjige akademik prof.dr Mirko Pejanović, a moderatori su bili Nevzeta Rustemović i Mirza Begić.

„Ja sam ovu knjigu kao autor pripremao, nastajala je 10 godina. Sad se pitate otkud toliko? Knjiga sadrži jedno 15 posebnih studija koje su nastajale tokom istraživanja i one su u obliku sinteze objedinjene i u ovoj knjizi se nalazi državno politički razvoj BiH u 20 i na početku 21. vijeka", istakao je Mirko Pejanović autor knjige "Državnost BiH u XX i XXI stoljeću".

U knjizi akademik Pejanović također obrađuje i postdejtonski naziv BiH, slabosti i ograničenja Dejtonskog mirovnog sporazuma kao i pitanje lokalne samouprave u BiH. Obrađena je i pluralizacija bh. društva i njenih građana, dobijanje međunarodnog priznanja i odbrane BiH.

U osvrtu na vlastito djelo, akademik Pejanović ističe kako analiza procesa sadržana u knjizi nagovještava projekciju političke budućnosti BiH, te da je to dovršetak evropskih i evroatlantskih integracijskih procesa, kako bi BiH postala pravna, demokratska i samoodrživa zemlja unutar globalnog sistema evropskih država i naroda.

Knjiga "Državnost Bosne i Hercegovine u 20. i 21. stoljeću" namijenjena je svima koji se interesuju za historijski razvoj BiH. Mogu je koristiti srednjoškolci, studenti i svi oni koji žele doprinijeti akademskoj zajednici i stvoriti bolje uslove za život bh. društvu.

NAUČNI SKUP U DOBOJU U POVODU 30. GODIŠNJICE POČINJENIH ZLOČINA NAD CIVILIMA

11. maj 2022.

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, uz podršku Medžlisa Islamske zajednice (MIZ) Doboj, organizovao je 10. maja 2022. godine naučni skup pod nazivom "Zločini protiv čovječnosti i međunarodnog prava na prostoru općine Doboj 1992 - 1995. godine".

Naučni skup je održan u Grapskoj kod Doboja, mjestu uništenom 1992. godine i mjestu u kojem su počinjeni zločini nad bošnjačkim civilima koji su pred njemačkim pravosuđem 1997. godine presuđeni genocidom, što je zapravo i prva presuda za zločin genocida u Bosni i Hercegovini za period 1992-1995. godine.

Naučni skup je dio manifestacije "Pamtimo - ne zaboravljamo" kojom se obilježava 30. godišnjica od početka agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu, s posebnim fokusom na počinjene zločine nad civilima, primarno Bošnjacima.

Skupu je prisustvovao i Reisul-ulema dr. Husein ef. Kavazović. On je nakon naučnog skupa, te mevludskog programa koji je održan u džamiji u Grapskoj, pozvao na jedinstvo, podsjećajući da se naš narod kroz različite etape borio za svoj identitet, i uvijek čuvao svoju narodnost, svoj jezik i svoju vjeru u džematu.

- Mi kao Bošnjaci ne možemo dozvoliti da se naša narodna snaga rasipa i da je neko kupuje za jeftine pare. To znači da se moramo sabrati, naše safove ojačati - upozorio je reisul-ulema. Poručio je, također, da "svako rasipanje dođe na naplatu".
- Mi znamo gdje je naša kibla, u kojem pravcu mi kao narod idemo, u kojem pravcu se okrećemo. Naša duhovna kibla je Meka, ali dunjalučka kibla nam je naša Bosna i Hercegovina i naš narod u njoj, a i drugi narodi s kojima zajedno živimo - rekao je reisul-ulema Kavazović. Naučni skup je

održan u dva panela, a uvodno obraćanje je održao prof. dr. Rasim Muratović, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu. - Danas smo organizovali naučni skup u saradnji sa Islamskom zajednicom, što mi je posebno drago, jer jedinstvo nauke i vjere daju jedan potpun pristup. Mi smo danas imali niz izlagača koji su zločin u Grapskoj sagledali sa sociološkog, politološkog i historijskog aspekta - rekao je Muratović, te najavio završetak studije "Zločini na području Grapske" koja je rezultat dugogodišnjeg istraživanja počinjenih zločina. On je najavio je da studiju planiraju promovisati na narednom obilježavanju godišnjice zločina 2023. godine.

- „Naučnim istraživanjem je potvrđeno da je u Grapskoj počinjen genocid, a do sada smo utvrdili da je ovdje ubijeno 106 civila Bošnjaka, stotine ih je protjerano i prošlo stravične torture više logora širom naše domovine", naglasio je mr. lmir Grabovica, viši stručni saradnik Instituta, koji je autor još neobjavljene knjige "Genocid u Grapskoj". Grabovica je podsjetio da je genocid potvrđen i sudskom presudom 1997. godine u Njemačkoj, a potom i u Strazburu 1999. godine, na što se osvrnuo i Hikmet Karčić, naučni saradnik Instituta za islamsku tradiciju Bošnjaka (IITB).
- Ove godine se obilježava 30 godina od genocida u Grapskoj koji je dokazan na sudu u Njemačkoj i nakon trideset godina pokazuje se da je puno neispričanih priča u Bosni i Hercegovini, a Grapska je jedna od njih. Ovo je prilika da se na jednom mikrolokalitetu, povratničkom mjestu, pokaže kako se čuva sjećanje na žrtve genocida kroz i ovakve oblike memorijalizacije, pa i naučnih skupova - kazao je dr. Karčić. Dodao je da Islamska zajednica, odnosno lokalni medžlis ima ključnu ulogu u aspektu memorijalizacije. Islamska zajednica, medžlis i lokalni imami su igrali ključnu ulogu u povratku, ali i memorijalizaciji kroz čuvanje sjećanja, izgradnju spomenika i druge načine. To pokazuje veliku ulogu lokalnih nivoa organizacije Islamske zajednice u čuvanju sjećanja, a primjer naučnog skupa iz Grapske može biti urnek za budući rad na memorijalizaciji u manjim sredinama - zaključio je.

Muftija zenički Mevludin-ef. Dizdarević, koji je bio uvodničar na drugom panelu, je u svom obraćanju ukazao da su važni procesi odvajanja istine od neistine."Muslimani vjeruju da zlo ne stanuje u narodima ili religijama nego u konkretnom čovjeku. Mi vjerujemo da je krajnje pogrešno demonizirati bilo koji narod ili vjeru generalizirajućim optužbama "svi", "svaki" ili "uvijek". Zločinci svoje zlodjelo nastoje upakovati u celofan velikih ideja. Naučnim, istraživačkim radom se postiže i to da se stigma sa naroda pravilno adresira na pojedinca, institucije i konkretne ideologije koje su istinski odgovorne za zlo, i da budu amnestirani oni koji nisu krivi. Upozorio je da se zlo fašizma kroz različite epohe javlja u različitim formama i ideologijama, te da je "naša vjerska i civilizacijska zadaća da ga prepoznamo, imenujemo i kao takvog osudimo, bez obzira ko i protiv koga ga čini."

Na skupu su s izlaganjima učestvovali uposlenici Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu:

- Mr. Almir Grabovica: "Genocid u Grapskoj 1992. godine".
- Doc. dr. Ermin Kuka: "Uloga Srpske demokratske stranke u okupaciji Doboja 1992. godine",
- Dr. Muamer Džananović: "Okupacija Doboja i zločini nad civilima",
- Mr. Alma Hajrić – Čaušević: "Dešavanja i zločini u Kotorskom 1992. godine",
- Dr. Amir Kliko: "Nastanak RS i transformacija JNA u VRS",

Na skupu je govorio i Dr. Hikmet Karčić ispred Instituta za islamsku tradiciju Bošnjaka na temu: "Uništavanje vjerske baštine u Doboju 1992 – 1995. godine".

SAOPĆENJE POVODOM IZJAVA O UBIJENOJ DJECI TOKOM OPSADE SARAJEVA

18. maj 2022.

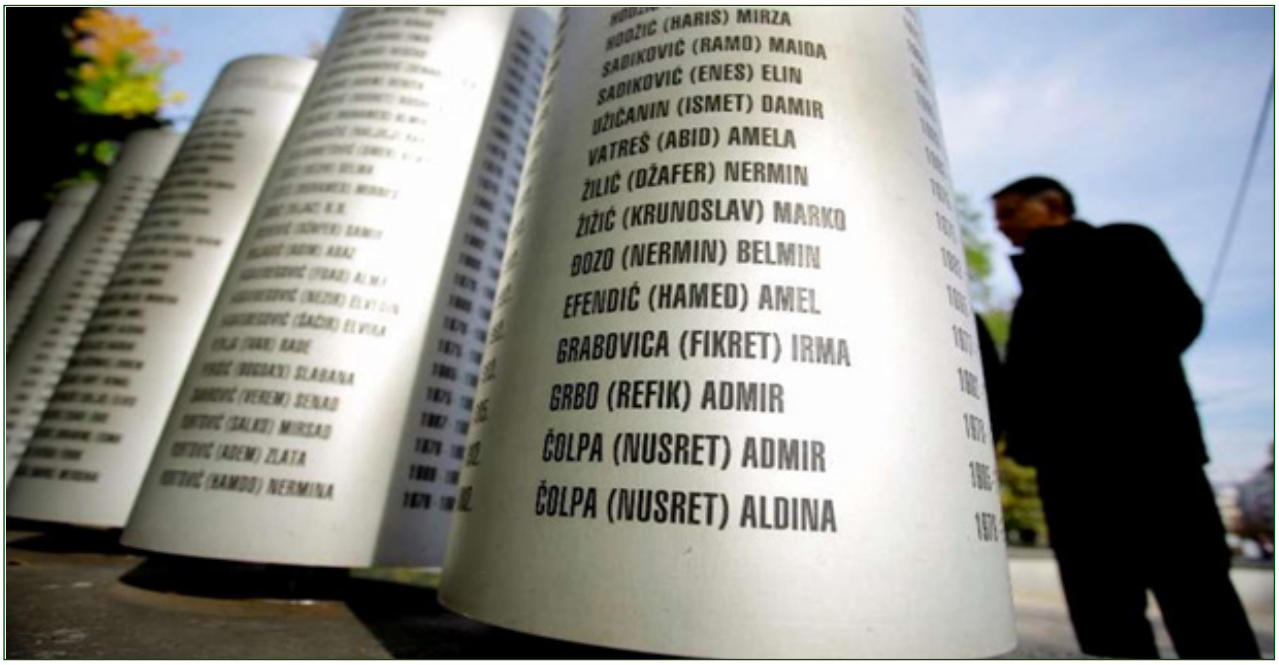

U proteklim danima na društvenim mrežama i u medijima je pokrenuta tema o broju ubijene djeca tokom opsade Sarajeva.

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava kao naučna ustanova Univerziteta u Sarajevu u sklopu svoje naučne djelatnosti bavio se i zločinima nad djecom Sarajeva u periodu 1992-1995. uz korištenje naučne metodologije.

U Izvještaju iz 1996. Zavod za zdravstvenu zaštitu Bosne i Hercegovine iznio je spiskove s pojedinačnim identitetima da je u Sarajevu pod opsadom ubijeno 1.601 dijete i ranjeno 14.946 djece.

Broj: 160/I-22

Sarajevo, 18. 05. 2022. godine

S A O P Ć E N J E

Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu povodom istraživanja zločina nad djecom Sarajeva pod opsadom 1992–1995.

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava kao naučna ustanova Univerziteta u Sarajevu u sklopu svoje naučne djelatnosti bavio se i zločinima nad djecom Sarajeva u periodu 1992–1995. uz korištenje naučne metodologije.

U Izvještaju iz 1996. Zavod za zdravstvenu zaštitu Bosne i Hercegovine iznio je spiskove s pojedinačnim identitetima da je u Sarajevu pod opsadom ubijeno 1.601 dijete i ranjeno 14.946 djece. (*Stradanje stanovništva grada Sarajeva u periodu 1992/1995,* Zavod za zdravstvenu zaštitu Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 1996.) Direktor Zavoda Arif Smajkić potvrdio je ove podatke u radu „Stradanja stanovništva grada Sarajeva u periodu 1992–1995.“, objavljenom u Zborniku radova *Opsada i odbrana Sarajeva 1992–1995*. (Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo 2008, 391-411). Profesor dr. Salahudin Dizdarević, šef Klinike za dječiju hirurgiju KCUS-a, u naučnoistraživačkom radu pod nazivom „Dječija hirurgija u odbrambenom ratu Republike BiH“, prezentiranom na Kongresu hirurga Bosne i Hercegovine s međunarodnim učešćem održanim u maju 1996. u Sarajevu, izjavio je da je „u Sarajevu od 5. aprila 1992. do 30. juna 1995. poginulo 1.585 a ranjeno je 14.888 djece. Od ukupnog broja ranjenih 3.378 djece je teško ranjeno, među kojima je 355 djece sa trajnim invaliditetom. Povrijeđena djeca su liječena u šest bolnica u Sarajevu...“ *(Iznad ništavila, Hirurgija u ratu u BiH 1992-1995,* Sarajevo, 2000, 74). Istraživačko dokumentacioni centar u Sarajevu u Specijalnom prilogu lista „Dani“ objavio je spisak od 642 ubijena djeteta.

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu 2006. godine započeo je projekt „Zločini nad djecom Sarajeva u opsadi 1992–1995.“ u koordinaciji s Udruženjem roditelja ubijene djece. Kao rezultat višegodišnjeg rada 2010. godine objavljena je naučna studija pod nazivom *Zločini nad djecom Sarajeva u opsadi*. Institut je u ovom istraživanju primjenjivao naučnu metodologiju i uslove koji su bili potrebni kako bi se u knjizi evidentirala žrtva. Bilo je potrebno pribaviti detaljnu dokumentaciju (Izvod iz matične knjige rođenih, Izvod iz matične knjige umrlih, Potvrdu o smrti, medicinsku dokumentaciju, pokopnu dokumentaciju, fotografiju i pisani trag djeteta, ukoliko postoje, te su ovi radovi djece korišteni i objavljeni u posebnom poglavlju knjige pod nazivom *Literarna i likovna stvaralaštva*). Pored 524 nekrologa o djeci, knjiga predstavlja svjedočanstvo o teškim oblicima i načinima zločina nad djecom Sarajeva, mjesta počinjenih zločina, masovna i pojedinačna ubistva djece, s posebnim akcentom na strategiju ubijanja djece, uz sistemsko ubijanje i neprocesuiranje počinilaca izvršenih zločina te posljedice koje su zločini ostavili na cjelokupno bosanskohercegovačko društvo. Nakon urađene knjige, Institut je, na traženje uprave Grada Sarajeva, proslijedio sva imena koja se nalaze u ovoj studiji te su ona upisana u Velikom gradskom parku ispred spomenika ubijenoj djeci Sarajeva 1992–1995. u obliku devet cilindara.

Nakon objavljivanja studije, Institut je nastavio istraživanja u sklopu navedenog projekta. U daljem radu veliki problem predstavlja činjenica da određeni broj roditelja koje Institut ima u evidenciji nije dostupan (odlazak u inostranstvo, razdvojene porodice, umrli članovi, pogibije kompletnih porodica i dr.), kao i činjenica da određeni broj roditelja nije iz ličnih razloga prijavio ubijeno dijete. Ovi razlozi otežavaju kompletiranje podataka prema naučnim kriterijima. Uprkos tome, Institut pored evedincije o 524 ubijena djeteta, radeći kontinuirano, posjeduje i evidenciju za još 291 ubijeno dijete. Podaci o ovoj djeci dobijeni su na osnovu kompariranja desetak primarnih izvora, ali ono što je svojstveno za njih jeste da nije dobivena detaljna dokumentacija najbližih srodnika te nije obavljen intervju s roditeljima. Ovi podaci sadrže ime i prezime ubijene osobe, ime oca žrtve, spol, datum i mjesto rođenja, državljanstvo, mjesto stanovanja, datum smrti, datum i mjesto ukopa i druge izvore saznanja. Također, postoje i druge evidencije s većim brojem podataka o ubijenoj djeci, ali Institut nema dovoljan broj izvora saznanja kojim bi se mogao potvrditi način stradanja. S obzirom

na to da se prema Zakonu o zaštiti ličnih podataka radi o osjetljivim dokumentima, Institut ove dokumente dostavlja isključivo po nalogu Tužilaštva za potrebe procesuiranja ratnih zločina.

Zbog specifičnosti samog istraživanja, istraživanja ove vrste traju godinama, a konačan broj ubijenih, ranjenih i nestalih još uvijek je teško konačno utvrditi. Konačno utvrđivanje kvantiteta izvršenih zločina u Bosni i Hercegovini 1992–1995. problem je s kojim se Institut godinama unazad susreće u istraživanjima na svim prostorima Bosne i Hercegovine, pa i Sarajeva. Rezultati dosadašnjih istraživanja Instituta prezentirani su kroz naučne skupove i konferencije te u naučnim radovima ali i u magistarskim i doktorskim radovima njegovih istraživača. Institut je u dosadašnjem radu objavio ukupno 141 knjigu, od toga je o Sarajevu objavljeno deset knjiga, dva zbornika radova i 105 naučnih radova. Na Institutu se radi i poseban projekt u kojem se detaljno istražuju podaci o žrtvama za prostor Sarajeva.

Pored kvantiteta izvršenih zločina potpuno se zanemaruje težina i posljedice koje je opsada Sarajeva ostavila na djecu i roditelje kao i cjelokupno bosanskohercegovačko društvo. Na osnovu relevantne dokumentacije, stručnih i naučnih istraživanja utvrđeno je pored ostaloga da je, pored masovnih i pojedinačnih ubijanja, i ranjavanje djece bila svakodnevna pojava u Sarajevu tokom opsade. Jedinice Sarajevsko-romanijskog korpusa Vojske Republike srpske (SRK VRS-a) koristile su oružje koje je dovodilo do masovnog povređivanja. Usljed izloženosti stanovništva pod opsadom teškim životnim uslovima i svakodnevnim granatiranjima i snajperskim djelovanjima, pojavila su se i mnoga teška oboljenja koja prije agresije nisu bila u tolikoj mjeri manifestirana. Djeca su doživjela i druge povrede, uključujući i psihičke. Sve ove teške fizičke i mentalne povrede su izričito zabranjene svim relevantnim međunarodnim konvencijama. Djeca su živjela u teškim uvjetima, ubijani i ranjavani su im roditelji, izgladnjivana su usljed nedostatka hrane i dopreme humanitarne pomoći, obolijevala su od raznih bolesti i hladnoće, a za mnoge bolesti nije bilo lijekova, jer je onemogućavana njihova nesmetana doprema, razdvajana su od najmilijih, onemogućeno im je bezbrižno djetinjstvo i igra. Snage SRK VRS-a i Vojske Jugoslavije nisu imale samo za cilj ubijanje i nanošenje teških povreda stanovnicima Sarajeva, već da uzrokuju i pojavu ekstremnog straha. Ekstremni strah ostavio je posljedice na djecu, koje će neku pratiti i doživotno. Cilj VRS-a bio je da ih na duži ili na trajni period dovedu do mentalnog onesposobljavanja. Ratna događanja utjecala su i na smanjenje broja poroda, povećanje broja nasilnih prekida trudnoća kao i na povećanje broja mrtvorođene djece ili djece s ispotprosječnom težinom. Mnoge smrti koje su se dogodile i na ove načine nisu registrirane, što predstavlja još jedan problem zašto se konačna brojka ubijene djece neće moći možda nikada do kraja istražiti.

D I R E K T O R

Prof. dr. Rasim Muratović, naučni savjetnik

OBILJEŽENA 30. GODIŠNJICA OD ZLOČINA NAD CIVILIMA LOZJA ZA KOJE NIKO NIJE ODGOVARAO

23. maj 2022.

Goraždansko naselje Lozje, na samom ulazu u grad, je mjesto u kojem je tačno prije 30 godina počinjen zločin protiv civilnog stanovništva u kojem je ubijeno više od 40 bošnjačkih civila, žena, djece i staraca.

Na godišnjicu ubistva preživjeli i zvaničnici obilaze spomenik podignut u čast ubijenih i ostavljaju cvijeće. Nižu se svjedočenja, teške priče u molitvi i čekanju pravde koja i danas izgleda nedostižno.

Da je istina o Lozju surova i tužna, čita u svom pismu Senija Živojević, koje je posvetila ubijenom ocu.

"Babo pišem da olakšam srcu jer te jedino tako osjetim blizu, jer je ovo jedini način da razgovaram s tobom...Prošlo je 30 dugih godina kako te nema, kako su te ubili i mnogu našu rodbinu i komšije. Babo zemlja je dovoljno vlažna, ne treba je krvlju zaljevati", kaže Senija.

13 ubijenih iz jedne porodice

Tog 22. maja 1992.godine ubijeno je 13 članova uže porodice Midhete Kaloper Oruli koja je zarobljena i odvedena u logor Podhranjen.

"O zločinu koji je ovdje počinjen i ptice na grani sve znaju, ali oni koji trebaju 30 godina nisu čuli vapaj preživjelih žrtava. Uvjeravaju nas da pravosuđe BIH postoji i da radi, ali mi to još nismo osjetili. Neka nam daju bar malu satisfakciju, mojoj i ostalim porodicama. Mi znamo ko su krivci i na raspolaganju smo Tužilaštvu u svako doba dana i noći, samo da ne odemo na onaj svijet, a da se počinioci ne kazne za ono što su uradili svojim komšijama uz pomoć agresora iz Srbije. Ja sam izgubila 13 članova porodice, majku i brata, nosim se sa gubitkom i onim što sam proživjela u logoru sa ostalih 38 zarobljenih. Nikada neću odustati od traganja za pravdom, dvojica osumnjičenih za zločin ovdje su se nalaze u pritvoru, spremni smo svjedočiti da se jednom presudi i kaže ko je odgovoran za ovo", ističe Midheta.

Za zločin u Lozju osumnjičeni su Branislav Lasica, zvani "Miško" i "Laci" (1965.) iz Goražda i Miroslav Milović (1950.) iz Ustiprače koji su uhapšeni krajem prošle godine, te Brane Petković, komandant TO Srpsko Goražde protiv kojeg je potvrđena optužnica, ali je i dalje nedostupan organima gonjenja o čemu je Klix.ba objavio brojne dokaze, naredbe i planove napada koji su dostupni i organima gonjenja.

Zločin u Lozju je počinjen po naredbi rukovodstva TO "Srpske općine Goražde". Iz dostupne dokumentacije o čemu je Klix.ba ranije pisao vidljivo je da se u detalje pripremio napad koji je započeo u rano jutro 22. maja ulaskom srpskih snaga u naselje.

Ubijali djecu i trudnice

U tom napadu ubijena je 11 godišnja djevojčica Advira Šahman, a teško ranjen dječak Reuf Uhota, kojem je u tom zločinu ranjena i majka. Oni su nekako uspjeli doći do goraždanskog Doma zdravlja, gdje im nije bilo moguće pružiti adekvatnu pomoć, s obzirom da Goražde nije imalo bolnicu, niti uslova za zbrinjavanje takvih vrsta povreda. Prebačeni su u Užice u bolnicu. Adviri Šahman je u tom napadu ubijen i amidža koji je sa još šest civila ubijen i pokopan u masovnu grobnicu Šišeta kod Goražda, koja je otkrivena 17. marta 1993. godine.

Muamer Džananović, naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu ističe da zločin i napad na Goražde nije nikakav izolovan slučaj.

"U periodu prvih napada na Goražde agresorske snage u čijem sastavu su bile i jedinice JNA i komšije Srbi koji su organizovano naoružavani do prvog napada na Goražde 4. maja 1992. godine, vršili su kontinuirana dejstva i pokušavali da stave Goražde pod svoju kontrolu i počine zločine kakve su počinili u okolnim gradovima, posebno u Foči i Višegradu. Da nisu imali senzibiliteta prema civilima pokazuje i zločin u Lozju, gdje su ubijali, ranjavali i činili razna druga zvjerstva nad civilima. 30 godina nakon agresije imamo podignute i potvrđene optužnice protiv nekoliko pripadnika srpskih snaga koje su atakovale na Goražde. Koliko je meni poznato sve su vezane za slučaj napada na Lozje. Činjenica je, također da je goraždanski MUP podnosio prve krivične prijave za slučaj Lozje već 1996. godine. Zašto do danas niko nije odgovarao za zločin zaista nije jasno. Paradoks je da pojedini naredbodavci ovog i drugih zločina, poput Brane Petkovića, uživaju u slobodi u susjednoj Srbiji, iako imaju potvrđene optužnice pred bosanskohercegovačkim pravosuđem protiv njih", kaže Džananović.

Opasni narativi

On smatra da 30 godina od zločina u Lozju i drugih koji nisu procesuirani, te narativa koji se stvaraju kroz javni diskurs i dobro finansirana "kvazi" naučna istraživanja, živimo vrijeme borbe za narativ o periodu agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu, gdje se na razne načine pokušava doprinijeti izmjeni karaktera rata i historijskih činjenica.

Na to je ukazao i goraždanski muftija Remzija efendija Pitić, obraćajući se u Lozju.

"Nemojte nikad nasjedati na to da je zločin nad našim narodom učinila grupa pijanih budala, zločin nad našim narodom je učinila kompletna struktura, vojna, politička, obavještajna, sigurnosna i demokratske institucije. Ovu smutnju oni hoće nama da prodaju na način da su to bili incidenti,

druga smutnja je kad nam iz Evrope dođu i kažu da se moramo dogovarati. Naravno da trebamo, ali nema dogovora o genocidu, nema pregovora ni razgovora o genocidu. To nije političko pitanje, to je ljudsko, humanitarno i pravno pitanje. Mi moramo biti uporni i ostati dostojanstveni, ne smijemo nikad pristati koristiti metode koje koriste oni protiv kojih se naš narod borio i bori i danas, ali trebamo sve učiniti da projekat koji je ovo napravio bude pokopan", poručio je muftija Pitić.

Obilježavanje godišnjca je jedan od načina da se loša prošlost ne ponavlja, smatra Seid Omerović, predsjednik Saveza logoraša BIH.

"Jako je bitno da ljudi koji preuzimaju obavezu za nošenje istine imaju podršku vlasti, jer to je interes države BIH", smatra Omerović.

Premijerka BPK Goražde Aida Obuća poručila je da sudski organi moraju raditi na procesuiranju zločina u Lozju, ali i na drugim mjestima.

"Mi imamo obavezu da više radimo, tri godine smo jako aktivni i glasni i prema Tužilaštvu, Sudu i VSTV-u tražeći da oni koji su počinili zločine odgovaraju, to je njihova obaveza i mi ih podsjećamo da rade svoj posao, ako ne znaju pošteno je da se povuku. Poručujem odavde da ću se boriti da se ono što se desilo nazove pravim imenom, zločin nad civilnim stanovništvom, da zločinci ma kako se zvali i gdje se nalazili moraju odgovarati", poručuje Obuća.

Da se ne ponovi

Mnogi od preživjelih još nikada nisu pronašli kosti ubijenih srodnika.

"Mi još nismo pronašli kosti naših najmilijih, a već iznad naših glava zveckaju oružjem, i huškačka retorika je na sceni, mladi to trebaju prepoznati. Ne smijemo zaboraviti ovaj zločin, a za pravdu se trebamo boriti", poručuje Midheta Kaloper Oruli.

Za počinjene zločine nad civilima Goražda još niko nije presuđen što je paradoksalno uzme li se u obzir činjenica da je grad preživio 1336 dana opsade pod stalnim torturama.

"Ljudi su na svirep način ubijani, ranjavani, torturisani, umirali od gladi usljed nametnutih uslova i nije im čak dozvoljavano da nakon ubijanja budu adekvatno sahranjeni. Prema mojim dosadašnjim istraživanjima tokom opsade Goražda poginulo, ubijeno i ranjeno je preko 7.000 lica i do danas niko nije odgovarao ni za jedan slučaj. S druge strane veliki broj pripadnika ARBiH koji su branili Goražde i svoje porodice je procesuiran i neki procesi protiv njih su u toku. Podržavamo da treba svako da odgovara za počinjeni zločin bez obzira na dimenzije istog i bez obzira na nacionalnu, vjersku ili bilo koju drugu pripadnost počinioca. Međutim, paradoks je da, kada je Goražde u pitanju, u fokusu istražnih organa i tužilaštava nisu brojni masovni zločini počinjeni protiv pripadnika VRS koji su napadali na Goražde", smatra Džananović.

ODRŽAN OKRUGLI STO „TUZLANSKA KAPIJA – UBIJANJE MLADOSTI 1995. NEKAŽNJENI RATNI ZLOČIN“

24. maj 2022.

U organizaciji Centra za istraživanje moderne i savremene historije Tuzla i Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

Dana 23. 5. 2022. godne, u Memorijalnom centru “Kapija**” u Tuzli održan je okrugli stol na temu** “Tuzlanska Kapija – ubijanje mladosti 1995. godine – nekažnjeni ratni zločin”.

Uoči 27. godišnjice stravičnog masakra koji je 25. maja 1995. godine počinjen na Kapiji i u kojem je ubijena 71 mlada osoba, a oko 140 teže i lakše ranjeno, s naučnog aspekta govorilo se o neprocesuiranju odgovornih osoba za zločin i njegovom negiranju.

Na okruglom stolu istaknuto je da stradanje tuzlanske mladosti zaslužuje daleko veću naučnu pažnju koja je do sada izostala, kao i da svjedočimo negiranju zločina na Kapiji, ali i neprocesuiranju odgovornih. Negiranja dolaze od izvršioca, planera, od onih koji su kumovali tom događaju i koji čine sve da ga izbrišu iz našeg pamćenja. Rezultat toga su ne samo medijski istupi koji bole, nego i članci, pa i knjige koje su namjenski i sistemski rađene, a podržane su od najviših institucija u Srbiji. Neprocesuiranje odgovornih za zločin vodi nezadovoljenju pravde, a negiranje je ponovno diranje u rane stradalih. To je sastavni dio sistematskog rada određenih službi, nažalost i nekih naučnih institucija koje na sve moguće načine žele preinačiti prošlost, a mi se moramo boriti protiv laži i neistine.

Razmjera zločina na Kapiji govori da je riječ o jednom od najmorbidnijih u periodu velikosrpske agresije na Bosnu i Hercegovinu od 1992. do 1995. godine.

Na okruglom stolu govorili su: dr. Muamer Džananović, dr. Merisa Karović – Babić, mr. Mehmed Žilić, Dino Kalesić, dr. Sabina Subašić – Galijatović, prof. dr. Izet Šabotić, prof. dr. Sead Selimović, mr. Omer Zulić i mr. Jasmin Jajčević.

ODRŽANA PROMOCIJA NAUČNE MONOGRAFIJE "ŽIVA LOMAČA – PIONIRSKA ULICA U VIŠEGRADU (14. JUNI 1992.)", AUTORA DOC. DR. ERMINA KUKE, VIŠEG NAUČNOG SARADNIKA UNIVERZITETA U SARAJEVU - INSTITUTA ZA ISTRAŽIVANJE ZLOČINA PROTIV ČOVJEČNOSTI I MEĐUNARODNOG PRAVA

26. maj 2022.

U sarajevskoj Vijećnici je sinoć (25. maj 2022. godine) održana promocija naučne Monografije "Živa lomača – Pionirska ulica u Višegradu (14. juni 1992.)".

Udruženje "Žena – žrtva rata" je, u prethodnih nekoliko mjeseci realiziralo naučno-istraživački projekat izrade Monografije o spaljivanju civila (živoj lomači) u Pionirskoj ulici u Višegradu, 14. juna 1992. godine. Rezultat projekta je objavljena naučna Monografija pod naslovom "Živa lomača – Pionirska ulica u Višegradu (14. juni 1992.)".

Rukovodilac projekta i autor Monografije je doc. dr. Ermin Kuka, viši naučni saradnik Univerziteta u Sarajevu – Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava. Inicijator projekta i izdavač Monografije je Udruženje "Žena – žrtva rata". Uvodna obraćanja na promociji su imali: doc. dr. Benjamina Karić, gradonačelnica grada Sarajeva, gospođa Bakira Hasečić, predsjednica Udruženja "Žena – žrtva rata", te prof. dr. Rasim Muratoivić, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

Promotori Monografije su bili: mr. Almir Grabovica, viši stručni saradnik Univerziteta u Sarajevu – Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, mr. Hamza Memišević i dr. sc. Muamer Džananović, naučni saradnik Univerziteta u Sarajevu – Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava.

Moderator promocije je bila Meliha Jašarević Merdžić.

Promocija Monografije je ujedno i sastavni dio Programa manifestacija Medžlisa Islamske zajednice Višegrad za 2022. godinu, kojima se obilježava 30-ta godišnjica zločina počinjenih nad Bošnjacima u Višegradu.

KO JE KRIV ZA PUŠTANJE NA SLOBODU NOVAKA ĐUKIĆA, ODGOVORNOG ZA MASAKR U TUZLI? MERISA KAROVIĆ-BABIĆ ZA HAYAT

26. maj 2022.

Na današnji dan (25. maj 1995. godine) u 20 sati i 55 minuta, po naredbi generala tzv. Vojske RS-a, odbjeglog ratnog zločinca Novaka Đukića, ispaljena je granata na centar Tuzle.

U eksploziji je ubijena 71 osoba, a više od stotinu je teže ili lakše ranjeno. Samo nekoliko osoba bilo je starije od 30 godina. Najmlađa žrtvaSandro Kalesić imao je dvije i po godine. Na 'Dan mladosti' prekinuta je tuzlanska mladost. O ovoj temi smo razgovarali sa Merisom Karović-Babić, naučnom saradnicom Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava.

Karović-Babić je navela razloge, odnosno čitavu proceduru zbog čega se Novak Đukić, odgovoran za masakr na Tuzlanskoj kapiji, slobodno šeta Srbijom.

"Ustavni sud BiH je 2014. godine na osnovu apelacije advokata Novaka Đukića naložio da se po hitnom postupku donese odluka po kojoj će se revidirati visina kazne u predmetu Novak Đukić. Ustavni sud proglasio se nenadležnim u pogledu da li Đukića treba pustiti na slobodu da čeka konačnu visinu kazne ili u zatvoru. Apelaciono vijeće Suda BiH je naložilo da se Đukić pusti na slobodu u februaru 2014. godine i u aprilu je izreklo presudu kojom je Đukić osuđen na 20 godina zatvora. Taj period od dva mjeseca koliko je bio na slobodi bio je dovoljan da zločinac Đukić utočište nađe na slobodi u Beogradu." – objašnjava Karović-Babić.

Dodaje kako pravosnažna presuda nije preispitivala nalaze i zaključke drugostepene presude u predmetu Đukić, koja je zasnovana na nizu dokaza.

"Samo se radilo na preispitivanju visine kazne slijedom presude Suda za ljudska prava, koji je kazao da je Sud BiH napravio jednu proceduralnu grešku, koji je donio odluku, odnosno sudio po zakonu iz 2003. godine. Radilo se o pogrešci. Đukić nije jedini slučaj ovakve vrste oslobađanja." – tvrdi Karović-Babić.

ODRŽAN SASTANAK ČLANOVA ORGANIZACIONOG ODBORA MANIFESTACIJE „MEOKRNJE 2022. GODINE“ SA AKADEMIKOM MIRKOM PEJANOVIĆEM I PROF. DR. RASIMOM MURATOVIĆEM

26. maj 2022.

Članovi Organizacionog odbora manifestacije „Meokrnje 2022. godine“ Admir Hadžiemrić i Amela Lolić danas su u Sarajevu održali sastanak sa akademikom Mirkom Pejanovićem, potpredsjednikom Akademije nauka i umjetnosti BiH i prof. dr. Rasimom Muratovićem, direktorom Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu i razgovarali o organizaciji Okruglog stola „Meokrnje-simbol borbe protiv fašizma“ koji će biti organizovan u sklopu manifestacije „Meokrnje 2022. godine“.

Tokom razgovora dogovoreno je da će suorganizator Okruglog stola „Meokrnje-simbol borbe protiv fašizma“ biti Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu uz podršku akademske zajednice Bosne i Hercegovine.

Značajno je istaknuti da manifestacija „Meokrnje“ posljednjih godina okuplja veliki broj učesnika i da je jedan od najprepoznatljivijih događaja na prostoru SBK/KSB. U sklopu ovogodišnje manifestacije bit će organizovan planinarskih pohod uz historijski čas na kojem će se učesnici podsjetiti na stradanja antifašista u Drugom svjetskom ratu i Ratu 1992-1995 i obilježit će se 30. godina od osvajanja 1. kote u Odbrambenom ratu 1992-1995 godine.

PROF. DR. RASIM MURATOVIĆ POSJETIO OSNOVNU ŠKOLU OLOVO

27. maj 2022.

Danas je OŠ Olovo posjetio uvaženi prof. dr. Rasim Muratović.

Cilj današnje posjete je da se učenicima predstavi jedan od mnogobrojnih uspješnih, pametnih, obrazovanih ljudi koje je iznjedrila OŠ Olovo te da se naročito devetim razredima da određeni vid motivacije za dalje školovanje i nizanje novih uspjeha.

Danas profesor obavlja dužnost direktora Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

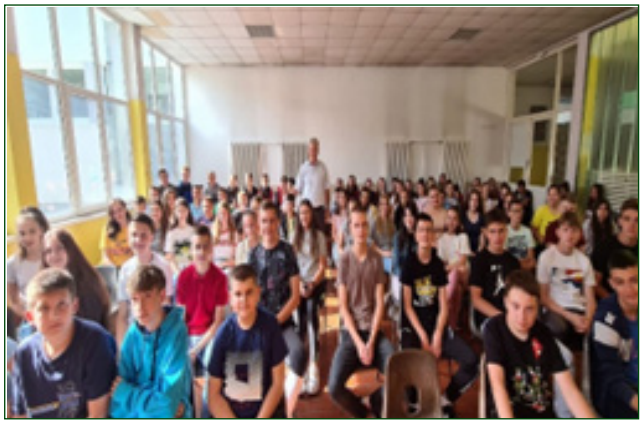

ISTRAŽIVANJEM JE POTVRĐENO DA JE U GRAPSKOJ POČINJEN GENOCID

28. maj 2022.

Teme

Naučni skup kao urnek drugim medžlisima

Istraživanjem je potvrđeno da je u Grapskoj počinjen genocid

Naučni skup o zločinima u Doboju: Naučnim radom ukazati na institucije i ideologije odgovorne za zlo! Genocid potvrđen i sudskom presudom 1997. godine u Njemačkoj, a potom i u Strazburu 1999. godine

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, uz podršku Medžlisa Islamske zajednice Doboj, organizovao je 10. maja naučni skup pod nazivom "Zločini protiv čovječnosti i međunarodnog prava na prostoru općine Doboj 1992 - 1995. godine". Dva panela naučnog skupa održani su u Grapskoj kod Doboja, selu uništenom 1992. godine u zločinu za koji je presuđena prva presuda za zločin genocida u Bosni i Hercegovini.

Naučni skup je dio manifestacije "Pamtimo - ne zaboravljamo" kojom se obilježava 30. godišnjica od početka agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu, s posebnim fokusom na počinjene zločine nad civilima, primarno Bošnjacima.

Presuda iz Njemačke

Reisul-ulema Husein-ef. Kavazović je nakon naučnog skupa, te mevludskog programa koji je održan u džamiji u Grapskoj, pozvao na jedinstvo, podsjećajući da se naš narod kroz različite etape borio za svoj identitet, i uvijek čuvao svoju narodnost, svoj jezik i svoju vjeru u džematu.

„Mi kao Bošnjaci ne možemo dozvoliti da se naša narodna snaga rasipa i da je neko kupuje za jeftine pare. To znači da se moramo sabrati, naše safove ojačati", upozorio je reisul-ulema.

Poručio je, također, da "svako rasipanje dođe na naplatu".

„Mi znamo gdje je naša kibla, u kojem pravcu mi kao narod idemo, u kojem pravcu se okrećemo. Naša duhovna kibla je Mekа, ali dunjalučka kibla nam je naša Bosna i Hercegovina i naš narod u njoj, a i drugi narodi s kojima zajedno živimo", rekao je reisul-ulema Kavazović.

Naučni skup je održan u dva panela, a uvodno obraćanje je održao prof. dr. Rasim Muratović, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

„Danas smo organizovali naučni skup u saradnji sa Islamskom zajednicom, što mi je posebno drago, jer jedinstvo nauke i vjere daju jedan potpun pristup. Mi smo danas imali niz izlagača koji su zločin u Grapskoj sagledali sa sociološkog, političkog i historijskog aspekta", rekao je Muratović, te najavio završetak studije "Zločini na području Grapske" koja je rezultat dugogodišnjeg istraživanja počinjenih zločina.

Najavio je da studiju planiraju promovisati na narednom obilježavanju godišnjice zločina 2023. godine.

„Istraživanjem je potvrđeno da je u Grapskoj počinjen genocid, a do sada smo utvrdili da je ovdje ubijeno 106 Bošnjaka, civila", rekao je Almir Grabovica, viši stručni saradnik Instituta, koji je autor još neobjavljene knjige "Genocid u Grapskoj".

Naučni skup mogao bi biti primjer drugim medžlisima na polju memorijalizacije

Izlagači su zločin u Grapskoj sagledali sa sociološkog, političkog i historijskog aspekta

Podsjetio je da je genocid potvrđen i sudskom presudom 1997. godine u Njemačkoj, a potom i u Strazburu 1999. godine, na što se osvrnuo i Hikmet Karčić, naučni saradnik Instituta za islamsku tradiciju Bošnjaka (IITB).

„Ove godine se obilježava 30 godina od genocida u Grapskoj koji je dokazan na sudu u Njemačkoj i nakon trideset godina pokazuje se da je puno neistpričanih priča u Bosni i Hercegovini, a Grapska je jedna od njih. Ovo je prilika da se na jednom mikrolokalitetu, povratničkom mjestu, pokaže kako se čuva sjećanje na žrtve genocida kroz i ovakve oblike memorijalizacije, pa i naučnih skupova", kazao je dr. Karčić.

Urnek drugim medžlisima

Dodao je da Islamska zajednica, odnosno lokalni medžlis ima ključnu ulogu u aspektu memorijalizacije.

„Islamska zajednica, medžlis i lokalni imami su igrali ključnu ulogu u povratku, ali i memorijalizaciji kroz čuvanje sjećanja, izgradnju spomenika i druge načine. To pokazuje veliku ulogu lokalnih nivoa organizacije Islamske zajednice u čuvanju sjećanja, a primjer naučnog skupa iz Grapske može biti urnek za buduće radove na memorijalizaciji u manjim sredinama", zaključio je.

Muftija zenički Mevludin-ef. Dizdarević je u svom obraćanju ukazao da su važni procesi odvajanja istine od neistine. „Muslimani vjeruju da zlo ne stanuje u narodima ili religijama nego u konkretnom čovjeku. Mi vjerujemo da je krajnje pogrešno demonizirati bilo koji narod ili vjeru generalizirajućim optužbama 'svi', 'svaki' ili 'uvijek'. Zločinci svoje zlodjelo nastoje upakovati u čitav dosadan velikih ideja. Naučnim, istraživačkim radom se postiže i to da se stigma sa naroda pravilno adresira na pojedince, institucije i konkretne ideologije koje su istinski odgovorne za zlo, i da budu amnestirani oni koji nisu krivi", rekao je muftija Dizdarević.

„Mjesec maj je veoma težak za Medžlis Islamske zajednice Doboj", rekao je u svom obraćanju nakon mevluda glavni imam MIZ Doboj, Ibrahim-ef. Halilović, podsjećajući na 3. maj 1992. godine kada je najveći broj Bošnjaka protjeran iz grada Doboja na područje općine Teslanj. Naveo je kako su srušene džamije i drugi objekti Islamske zajednice. „Sljedećeg dana temkovskim projektilima srušena je munara čaršijske džamije, gornje džamije u Doboju, džamije Selimija koja je simbol grada, sagrađena je davne 1520. godine, a potom biva u potpunosti uništena, minirana. Muškarci Bošnjaci bivaju hapšeni, odvođeni u logore, ubijani, žene silovane, imovina opljačkana", podsjeća efendija Halilović.

2314 žrtava agresije

Na području Medžlisa Doboj od 1992. do 1995. godine uništeno je 19 džamija, 2 mesdžida, 8 mekteba, 8 vakufskih kuća, 8 pomoćnih objekata, ukupno 45 objekata Islamske zajednice i ogroman broj privatnih objekata protjeranih i ubijenih Bošnjaka. „Hvala dragom Allahu, ti objekti su obnovljeni. Međutim, hrvatsko dokumentacijski centar registrirao je 2314 žrtava rata, ubijenih i nestalih u općini Doboj. A to je nešto što se ne popravlja, ne obnavlja. Pored toga veliki broj protjeranih Bošnjaka, sa svojim porodicama, ostao je da živi i radi van Doboja. I to se danas često pripovijeda i osjeća. Veoma dobro znamo zbog čega su naši šehidi ubijani, veoma dobro znamo radi čega su naši šehidi davali svoje živote, vjera, porodica, sloboda, čast, dostojanstvo, dom, teritorij, principi zalivani krvlju naših šehida i nemaju alternative, a jedinstvo u našem džamijskom safu mora biti prisutno u svakom segmentu našeg života", poručio je Halilović.

Potraga za tijelima ubijenih

Kao domaćin u džematu Grapskoj gostima je dobrodošlicu poželio lokalni imam Hafiz-ef. Bećić. Govorio je o zločinu koje su srpske snage počinile u Grapskoj, kao i događajima koji su potom uslijedili.

„Posljedice napada na Grapsku bile su veliko razaranje civilnih objekata i 33 žrtve tog dana i sutradan još jedno. Najmlađa žrtva je imala 11 godina, dječak Delić Denis. Nakon zauzimanja Grapske, uslijedio je progon žena, djece i staraca. Muškarci su odvedeni u zatvor, a zatim u logore. Oko 400 Grapščana je prošlo kroz logore širom BiH. Četrnaest muškaraca je ubijeno u logorima. Ovdje u Grapskoj 13. juna '92. ubijeno je 25 starih i iznemoglih osoba koje su tu ostale nakon 10. maja. Ukopani su u zajedničku grobnicu koja je potom više puta izmještana. Njihove kosti nisu do danas nisu pronađene", kazao je efendija Bećić.

Od 106 šehida Grapske, 66 su bili borci koji su poginuli ovdje u Grapskoj i 31 u ratištima širom BiH, a 40 osoba su civilne žrtve.

„Mi se svake godine 10. maja na ovakav način sjećamo svih naših šehida i događaja koji su se zbili u tom periodu i ne želimo dozvoliti da se zaboravi ono što je ovdje učinjeno i što su Grapščani, muslimani, Bošnjaci proživjeli. Grapska je opljačkana, popaljena, porušena, opustošena, ali opet je evo hvala Allahu, dižu se iz pepela. Svakim danom se izgrađuje i ulepšava, iako su posljedice agresije teške i osjete se i dan danas", zaključio je ef. Bećić.

S. Salić

16 Preporod BROJ 1212 / 10 • 15. MAJ 2022.

OBILJEŽAVANJE 30. GODIŠNJICE OD POČINJENIH MASOVNIH ZLOČINA NA PROSTORU DRINJAČE I KOSTIJEREVA

28. maj 2022.

U Drinjači je upriličeno obilježavanje trideseta godišnjica od počinjenih zločina nad bošnjačkim civilima Drinjače, Kostijereva, Sopotnika, Pahljevića i oklolnih sela.. Pored posjete bivšem Domu kulture u Drinjači, koji je 1992. bio logor za Bošnjake ovih krajeva Zvornika, upriličen je prigodan program i u džamiji u Drinjači.

Tridesetog i 31. maja 1992. godine po selima, u Domu kulture Drinjača i ispred njega srpske jedinice, među kojima su bile i dojučerašnje komšije, strijeljanjem i na druge načine ubile su preko 100 civila. Žene, djevojke i djevojčice su silovane, a preostalo stanovništvo protjerano sa svojih ognjišta. Imovina je opljačkana, kuće spaljene, a srušena je i džamija. Na godišnjici, između ostalih, su se obratili dr. Muamer Džananović, naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu i Ramiz Salkić, potpredsjednik RS-a.

TRI DECENIJE OD ZLOČINA U BIJELOM POTOKU KOD ZVORNIKA: POSMRTNI OSTACI BLIZU 250 UBIJENIH NIKADA NISU PRONAĐENI

31. maj 2022.

Piše: Vesna Bešić/Aa.com.tr

Navršava se 30 godina od monstruoznog zločina koji su 1. juna 1992. godine na lokalitetu Bijelog Potoka kod Zvornika počinili pripadnici Vojske i MUP-a RS-a.

Masakr u Bijelom Potoku predstavlja ubistvo bošnjačkih civila koje su 1. juna 1992. u Bijelom Potoku počinili pripadnici Vojske Republike Srpske i paravojnih formacija. Oko 675 muškaraca i dječaka iz nekoliko sela zvorničke općine razdvojeno je od svojih porodica, a zatim ubijeno. Njihova su tijela pokopana u raznim masovnim grobnicama širom Podrinja, javlja Anadolu Agency (AA).

Do danas nisu pronađeni ostaci oko 245 žrtava.

Muamer Džananović, naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, šest ili sedam godina, sa kolegom Elvedinom Mulagićem radi na naučno-istraživačkom projektu čiji će krajnji rezultat biti objavljivanje barem jedne studije, odnosno knjige o zločinima počinjenim u Zvorniku u periodu od 1992. do 1995. godine.

Podsjetio je da su zločini u gradskom jezgru počeli čim su srpske jedinice preuzele kontrolu nad gradom 8. aprila 1992. godine.

“Srpske snage su 26. aprila zauzele Kula Grad, kada je nastavljeno činjene zločina na širem prostoru zvorničke općine. Nakon što je zauzet Kula Grad, u narednom periodu srpska vojska je fokus stavila na zauzimanje kompletne zvorničke teritorije. Zločini su činjeni svakodnevno po različitim mjestima. Od zločina na širem području Snagova, Kamenice do zločina u Grbavcima, Glumini, Jusićima, Drinjači, Tršiću, Skočiću. U svim tim selima je ubijano između 50 - 100 ljudi. Radi se o brutalnim masovnim zločinima koji su pratili istrebljenje civilnog stanovništva”, pojasnio je Džananović.

Kako je kazao, stanovništvo je torturisano po zvorničkim logorima, silovano i na razne druge načine fizički mučeno.

Džananović je rekao da za Bošnjake nije bilo mjesta u Zvorniku te su najbolje prošli oni koji su "samo" protjerani.

"Jako važan je kraj maja, kada je Zvornik u pitanju. Izdane su naredbe da se žene, djeca i starci organizvano protjeruju prema Kalesiji i drugim slobodnim prostorima, a da se muškarci zatočavaju u logore. To je rezultiralo zločinima u Jusićima, a posebno u širem prostoru Drinjače, Kostijereva, Sopotnika...U tom periodu, od 26. do 27. maja je izvršeno protjerivanje stanovništva Diviča, a uporedo i Bijelog Potoka, govorimo o 15-tak, 20 sela koja se u javnosti percipiraju kao sela Bijelog Potoka. Dakle, 31. maja je bilo završeno to skupljanje, oko 6.000 civila u selu Klisa", pojasnio je Džananović.

Kako je kazao, uopšteno je prihvaćeno među porodicama žrtava i među Zvorničanima, ali i široj javnosti, da su zločini nad stanovnicima Đulića, Klise, Kučić Kule, Kitovnica, Šetića, Dardagana, Durakovića, Hajdarevića, Lupa, Bijelog Potoka, Čališmana, Radave, Sjenokosa, Kaludrana, Tršića, Jardana, Đina, Mrakodola, Mahmutovića, Ramića, Tahića, Hamzića i okolnih zaseoka, izvršeni dominantno od 1. juna 1992. do 8. juna 1992. u Klisi, Bijelom Potoku, zvorničkim logorima u kojima je ubijena većina zarobljenih civila.

Zapravo svi ti zločini u kulturi pamćenja zvorničkih Bošnjaka se vezuju za dan i lokalitet početka izvršenja zločina i progon 1. juna u Bijelom Potoku, nazivaju zločin "Bijeli Potok".

"Prvi juni je dan kada su porodice razdvojene u mjestu Bijeli Potok od svojih vojno sposobnih muškaraca, a među kojima je bilo i starijih maloljetnika. Kada je osvanuo 1. juni, u Klisu se stanovništvo spremilo za prelazak u Sapnu, pojavljuju se tenkovi i jako puno vojske. Vojnici su upadali u kuće, pucali su, prijetili i usmjeravali su ljude prema selu Bijeli Potok, koje je od Klise udaljeno dva, tri kilometra. Makadamskim putem je stanovništvo u koloni, njih pet, šest hiljada krenulo prema Bijelom Potoku. Prvo ubistvo se desilo u Klisi u jutarnjim satima", istakao je Džananović.

Naglasio je da su taj dan i na tom lokalitetu zarobljeni Bošnjaci razdvojeni od svojih porodica i tu su se zapravo posljednji put vidjeli.

"U Bijelom Potoku je bilo jako puno vojske. Kako je stanovništvo pristizalo u Bijeli Potok, trajalo je i razdvajanje muškaraca, vojno sposobnih kao i starijih maloljetnika, od žena, djece i starijih muškaraca. Zločin se zove i prepoznaje kao zločin u Bijelom Potoku zato što su se porodice tu rastale", ispričao je Džananović navodeći da su se i tu desila neka ubistva.

Kako je kazao, muškarci su u kamionima prevezeni u Tehničko-školski centar Karakaj, a žene i djecu prema Memićima, odnosno Kalesiji.

"Oko 700 Bošnjaka trpaju u jednu jako malu prostoriju u Karakaju. Bio je jako topao dan, nisu imali vode i bili su iscrpljeni. Usljed gušenja je umrlo 20-tak muškaraca. Prema izjavama nekih svjedoka, u prostoriji je čak bilo upaljeno grijanje da bi se što više patili. Sutradan su razmješteni u neke druge prostorije. Od prvog dana su bile sprovedene torture, brutalna prebijanja i ubijanja", kazao je Džananović.

Zločini progona, zatočenja, mučenja i ubijanja dominantno su počinjeni od 1. do 5. juna u logoru "TŠC Karakaju" kada je ubijen veliki broj Bošnjaka.

“Do 5. juna su bili tu, a nakon toga, najmanje oko 400 stotine Bošnjaka, su prebačeni u Pilicu. Osmog juna se organizovano u tamićima prevoze u privatnu klaonicu koja je poznata kao ‘Gerina klaonica’. Dvojica su preživjela streljanje na tom području”, rekao je Džananović.

Kako je kazao, ubistva Bošnjaka tog područja su trajala od 1. do 8. juna 1992. godine.

“Činjenica je da je preko 600 ubijenih Bošnjaka koji su odvedeni iz Bijelog Potoka. Kada govorimo o zločinu ‘Bijeli Potok’, radi se zaista o jednom od najmasovnijih zločina koji su počinjeni u periodu 1992-1995. Najveći broj žrtava Bijelog Potoka je pronađen u sekundarnoj masovnoj grobnici Crni Vrh, jednoj od najvećih masovnih grobnica u kojoj je pronađeno više od 600 žrtava. Posmrtni ostaci blizu 250 ubijenih Bošnjaka Bijelog Potoka nikada nisu pronađeni. Iz nekih porodica su ubijeni svi muški članovi. Neke su loze prekinute, ubijeno je po četiri, pet sinova, očevi...Naziji Beganović, koja je umrla, ubijeno je šest sinova i muž. Nije doživjela da pronađe posmrtne ostatke svojih najmilijih”, pojasnio je Džananović.

Mišljenja je da i za ovaj, kao i za brojne druge zločine, nisu procesuirani odgovorni.

“Čini mi se da nije u fokusu istražnih i pravosudnih organa u Bosni i Hercegovini. Činjenica je da su u nekoliko predmeta, praktično protiv svih lidera političkog i vojnog vrha RS-a, pominjani zločini u Zvorniku, uključujući i ovaj u Bijelom Potoku”, dodao je Džananović.

Foto: Nihad Ibrahimkadić - Anadolu Agency (AA)

GOSTOVANJE DOC. DR. ERMINA KUKE U OTVORENOM PROGRAMU TV VOGOŠĆA

31. maj 2022.

Doc. dr. Ermin Kuka gostovao je u Otvorenom programu TV Vogošća.

OBILJEŽENA JE 30. GODIŠNJICA ZLOČINA NAD 22 STANOVNIKA SELA LJEŠEVA U OPĆINI ILIJAŠ

6. juni 2022.

Prigodnim programom, u Lješevu, općina Ilijaš, danas je obilježena je 30. godišnjica zločina nad 22 stanovnika sela Lješeva.

Po direktivi ratnog predsjednika srpske općine Ilijaš Ratka Adžića, a predvođeni Vasilijem Vidovićem Vasketom odlikovanim Šešeljevim četničkim vojvodom iz Podlugova, te Marinkom Vidovićem nekadašnjim policajcem pripadnici srpskih snaga počinili su zločin 5. juna 1992. godine.

Jedanaest dana nakon zločina ubijene su zatrpali u masovnu grobnicu čija ekshumacija je izvršena 1996. godine i time je ujedno otvorena prva masovna grobnica u Bosni i Hercegovini.

Lješevo je selo koje se spominje i u optužnici Vojislava Šešelja i Radovana Karadžića, a čiji sudski proces se vodio pred Haškim tribunalom za međunarodne ratne zločine. Vojsilav Šešelj i Radovan Karadžić proglašeni su odgovornim za ubistva bošnjaka sela Lješeva, te mučenje i okrutno postupanje prema zatočenicima iz Ilijaša u Podlugovima i Semizovcu.

Ovaj svirepi zločin preživjelo je dvoje ljudi. Zahida Masnopita kojoj su taj dan ubijena dva sina, suprug, dva brata i više članova uže porodice, a umrla je 2004. godine. Drugi preživjeli je trenutno zaštićeni svjedok u procesu koji se vodi pred Sudom BiH.U toku agresije na Bosnu i Hercegovinu, u periodu od 1992. do 1995. godine Lješevo je dalo još 17 života.

U okviru godišnjice obilježaqvanja zločina u Lješevu, akademski glumac Izudin Bajrović izveo je monodramu "Za Lješevo" autora profesora Muriza Kučinara, a učenici Kampusa Perzijsko – bosanskog koledža iz Lješeva simboličnim ispuštanjem bijelih balona prisjetili su ubijenih.

Održana je i panel diskusija na kojoj su prof. dr. Sabahudin Šarić sa Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, načelnik Općine Ilijaš Akif Fazlić i ministar za boračka pitanja Kantona Sarajevo Omer Osmanović, ukazali na važnost obilježavanja godišnjica ubistava.

Otvorena je i izložba fotografija, dokumentovani izvještaji međunarodnih medija o ubistvima u Lješevu, fotografije nastale na dan ekshumacije, te odlomke iz dnevnika Izeta Avdukića jednog od ubijenih stanovnika Lješeva koji je pisao samo nekoliko sati prije zločina koji se desio, saopćili su organizatori.

Izvor: Raport.ba

GOSTOVANJE DOC. DR. ERMINA KUKE U EMISIJI "RIJEČ PO RIJEČ" NA RTV BPK GORAŽDE, 2 JUNI 2022.

6. juni 2022.

Doc. dr. Ermin Kuka gostovao je na Televiziji Goražde.

STRIJELJANJE NA TISOVCU

6. juni 2022.

Piše: Izet Perviz

Jugoslavenska narodna armija napala je općinu Jajce 21. marta 1992. godine. Tako u knjizi Zločini nad Bošnjacima Jajca, Jezera i Šipova 1992–1995, objavljenoj 2017. od Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Instituta za islamsku tradiciju Bošnjaka i Medžlisa Islamske zajednice, piše grupa autora: dr. sc. Elvir Duranović, mr. sc. Zilha Mastalić-Košuta, mr. Alma Hajrić-Čaušević, mr. Almir Grabovica i mr. Hikmet Karčić. Tog dana u 23 sata i 15 minuta izvršen je artiljerijski napad na rubno područje općine Jajce. Napadnuta su sela Ljoljići i Čerkazovići. Ona će se uskoro naći pod okupacijom i šest mjeseci kasnije u tim selima bit će izvršeno masovno strijeljanje civila, a među njima i žena i djece.

Čerkazovići i Ljoljići nalazili su se u zoni odgovornosti novoosnovane 30. partizanske divizije Petog korpusa JNA, kojom je komandirao Stanislav Galić (osuđen kasnije u Haagu na doživotni zatvor zbog zločina počinjenih tokom opsade Sarajeva, op. a.). “Dva dana poslije održan je sastanak sa Stanislavom Galićem u zgradi Ribnjaka. Na sastanku je bio i posmatrač EZ. Galić se pravdao da su napad izvršili ekstremisti koji nisu pod njegovom komandom. Tražio je da JNA uđe na punktove u unutrašnjosti jajačke teritorije. Iako ovaj Galićev prijedlog nije prihvaćen, pregovori su nastavljeni, ali bezuspješno. Uskoro je Galić sa svojom divizijom prodro iz pravca Bravnica i zauzeo prigradsko naselje Brage, okupirao Šedinac i Energoinvest i cijelu industrijsku zonu, a do kraja marta potpuno je blokirao grad. Šest mjeseci kasnije, kao nagradu za uspješnu opsadu Jajca, bit će postavljen za komandanta Sarajevsko-romanijskog korpusa VRS-a i istom revnošću gušit će Sarajevo i terorizirati njegove stanovnike pune dvije godine. Kao ‹nagradu› za ovu opsadu, Haški tribunal će ga osuditi na doživotni zatvor. Kaznu izdržava u Njemačkoj.

Istog dana kada je Stanislav Galić imenovan za komandanta Sarajevsko-romanijskog korpusa, dakle 10. septembra 1992, stanovnici bošnjačke nacionalnosti Čerkazovića i Ljoljića koji nisu pobjegli u Jajce kada ih je Galić napao artiljerijom bit će izvučeni iz svojih postelja i strijeljani. Dok je Galić na Palama nazdravljao s Ratkom Mladićem (također osuđen kasnije u Haagu na doživotni

zatvor) i štabnim oficirima Sarajevsko-romanijskog korpusa VRS, u Jezeru je sahranjen Rade Savić, vojnik VRS-a poginuo u napadu na Jajce. U jednoj od presuda Suda BiH nalazimo Jovu Jandrića, koji odmah nakon sahrane Rada Savića okuplja oko sebe grupu za osvetu. Njemu se pridružuju pripadnici Mrkonjićke brigade VRS-a i rezervnog sastava MUP-a RS-a: Zoran Marić, Mirko Pekez (sin Špirin), Simo Savić, Mirko Pekez (sin Milin), Milorad Savić (sin Ljupkov), Slobodan Pekez, Ilija Pekez, Milorad Savić (sin Đurin) i Blagoje Jovetić.

Oni kuju plan da sakupe civilno bošnjačko stanovništvo iz Ljoljića i Čerkazovića, kojima je već bila ograničena sloboda kretanja i svakodnevno su se morali javljati na prozivku, te da ih nakon toga odvedu na mjesto zvano Tisovac i ondje pobiju. Naoružani automatskim i poluautomatskim puškama, otišli su do ovih mjesta u blizini Plivskog jezera i uz prijetnju oružjem istjerali iz kuća bošnjačke civile muškarce, žene i djecu. Sakupili su ih na mjestu zvanom Osoje. Potom su ih, držeći puške uperene prema njima, natjerali da idu do mjesta Draganovac. Usput su ih vrijeđali i tukli, rukama, nogama i kundacima.

Na Draganovcu su ih zaustavili. Mirko Pekez (sin Milin) skinuo je jaknu i raširio je na zemlju ispred njih. Naredio im je da sav novac, zlato, nakit, satove i ostale dragocjenosti koje imaju uza se stave na njegovu jaknu. Kada su završili, Mirko Pekez (sin Milin) smotao je svoju jaknu s plijenom. S Draganovca su ih odveli na Tisovac i tu opet zaustavili. Naredili su im da se nad ivicom provalije poredaju jedan uz drugog. Ovi su to poslušno uradili. Tada su otvorili rafalnu paljbu prema njima i nastupio je masakr. Ubijene su 23 osobe, a četiri su ranjene.

Ubijeni su: Nedžib /Osmana/ Mutić (1936), Šećo /Ibre/ Malkoč (1933), Irhad /Mustafe/ Bajramović (1971), Adnan /Sabahudina/ Zobić (1979), Fikret /Arifa/ Zobić (1956), Fahra /Musle/ Balešić (1928), Faza /Avde/ Balešić (1918), Derviša /Hadže/ Mutić (1933), Mujo /Ibre/ Bajramović (1927), Latif / Muje/ Bajramović (1959), Senad /Omera/ Karahodžić (1968), Ibrahim /Alije/ Karahodžić (1933), Asmer /Nurije/ Zobić (1977), Adis /Nurije/ Zobić (1983), Zarifa /Latifa/ Karahodžić (1927), Đula /Avde/ Zobić (1924), Ramiza /Šerifa/ Mutić (1936), Fikreta /Tahira/ Zobić (1957), Fatima /Huse/ Mutić (1963), Ekrema /Latifa/ Bajramović (1939), Mustafa /Aslije/ Bajramović (1946), Mustafa /Ibre/ Balešić (1950) i Sabahudin /Šemse/ Bajramović (1979). Preživjeli su: Zejna Bajramović, Nurija Zobić, Omer Karahodžić i Mustafa Bajramović.

Pravda je došla s petnaest godina zakašnjenja. Pripadnici SIPA-e su 30. oktobra 2007. u Jezeru uhapsili Mirka (Mile) Pekeza (1965), Mirka (Špire) Pekeza (1966) i Milorada (Ljupka) Savića (1970). Sud BiH im je odredio pritvor, a 28. novembra 2007. potvrdio optužnicu Tužilaštva BiH. Optužnica protiv Jove Jandrića i Slobodana Pekeza potvrđena je 9. decembra 2008, a protiv Zorana Marića, rođenog u Ljoljićima, 16. jula 2009. Ostali, Simo Savić, Milorad (Đure) Savić, Ilija Pekez i Blagoje Jovetić, više nisu bili među živima. Glavni pokretač ovog zločina Jovo Jandrić i jedan od članova grupe Slobodan Pekez pobjegli su u Srbiju. I danas su ondje. Čak je iz Beograda Jovo Jandrić videolinkom svjedočio u postupku protiv Mirka (Mile) Pekeza, Mirka (Špire) Pekeza i Milorada Savića. Oni su posjednuti na optuženičku klupu Suda BiH. Sva četvorica su se 11. decembra 2007. izjasnili da nisu krivi. Suđenje počinje 8. februara 2008. godine. Pred uho pravde, sa svojom strašnom pričom, izlaze oni koji su preživjeli strijeljanje. Omer Karahodžić kazuje: "Svi smo spavali te kobne noći u porodičnoj kući u Ljoljićima. Duboko u noć budi nas grub muški glas: 'Izlazite van!' Nisam se stigao ni obući, a Mirko (Mile) Pekez se već popeo na sprat i istjeruje suprugu, sina i brata napolje."

Omer je pogođen u nogu i u stomak. Svjedočio je da se uspio odvući do obližnje šume. U akšam sljedećeg dana vidio je policajca Boru, za kojeg je znao da je dobar čovjek, pa mu se javio. Boro mu je dao vode i prebacio ga u bolnicu u Šipovo, odakle je prebačen u Banju Luku. Iz bolnice u Banjoj Luci je, neoporavljen, prebačen u logor na Manjaču, odakle je razmijenjen 30. septembra 1992. Nakon rata vratio se u Jajce, a, kako tvrdi, Mirko Pekez (sin Špirin) mu je dolazio kući godinu prije nego će biti uhapšen i molio Omera da potvrdi da on nije bio u grupi koja je Omeru ubila sina, suprugu, brata i komšije.

Sud BiH je 22. aprila 2008. donio prvostepenu presudu: Mirko (Mile) Pekez je osuđen na 29, a Mirko (Špire) Pekez i Milorad Savić na po 21 godinu zatvora. Drugostepeno vijeće je 29. septembra 2008. potvrdilo presudu u dijelu koji se odnosi na Mirka (Mile) Pekeza, a ukinulo ostatak presude i naložilo pretres pred Apelacionim vijećem, koje 5. maja 2009. donosi presudu i osuđuje Mirka (Špire) Pekeza na 14, a Milorada Savića na 21 godinu zatvora.

Dva mjeseca nakon potvrđivanja presude protiv dvojice Pekeza i Milorada Savića, pred lice pravde izveden je i Zoran Marić, koji je nakon masakra pobjegao u Srbiju. On se 30. jula 2009. izjašnjava da nije kriv, ali, dok je čekao suđenje, odlučuje priznati zločin. Na prvo ročište glavnog pretresa izlazi sa sporazumom o priznanju krivice. Sud BiH mu 29. oktobra 2009. određuje kaznu od 15 godina zatvora.

Četiri godine kasnije Pekezi i Savić bivaju pušteni iz zatvora. Ustavni sud BiH 22. oktobra 2013. prihvata apelaciju o povredi prava i ukida drugostepenu presudu. Sud BiH 18. novembra 2013. donosi rješenje kojim obustavlja izvršenje kazne svoj trojici. Narednog mjeseca otvoren je novi pretres pred Apelacionim vijećem, koje 18. decembra 2013. donosi novu drugostepenu presudu i osuđuje Mirka (Špire) Pekeza na 10, a Milorada Savića na 15 godina, a 17. januara 2014. otprema presudu kojom Mirka (Mile) Pekeza osuđuje na 20 godina zatvora.

Jovo Jandrić i Slobodan Pekez i dalje se kriju u Srbiji i ruka pravde ih još zaobilazi. Čerkazovići i Ljoljići više nisu u općini Jajce, već u općini Jezero, koja je pripala RS-u, entitetu stvorenom istim zvjerstvima kakva su u ova dva sela izvršena 10. septembra 1992. godine.

Izvor: Stav.ba

NAUČNI SKUP "AGRESIJA NA REPUBLIKU BOSNU I HERCEGOVINU: OPSADA I ODBRANA SARAJEVA – TRI DECENIJE POSLIJE -"

8. juni 2022.

NAUČNI SKUP
AGRESIJA NA REPUBLIKU BOSNU I HERCEGOVINU: OPSADA I ODBRANA SARAJEVA – TRI DECENIJE POSLIJE -

P R O G R A M

SARAJEVO, VIJEĆNICA, 13. JUNI 2022.

ORGANIZATORI:
- UNIVERZITET U SARAJEVU – Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
- GRAD SARAJEVO – Gradska uprava

POKROVITELJ:
- Doc. dr. Benjamina Karić

ORGANIZACIONI ODBOR:
- Akademik, prof. dr. Mirko Pejanović – predsjednik
- Prof. dr. Rifat Škrijelj – član
- Doc. dr. Benjamina Karić – član
- Prof. dr. Rasim Muratović – član
- Dr. sc. Vahid Karavelić – član

MODERATOR:
-Prof. dr. Rasim Muratović

Mjesto i datum održavanja: Sarajevo, Vijećnica, 13. juni 2022.

PROGRAM

8.45 – 9.15

Doček i podjela materijala učesnicima

9.15 – 9.30

Uvodna obraćanja: - Doc. dr. Benjamina Karić, gradonačelnica grada Sarajeva

- Prof. dr. Rifat Škrijelj, rektor Univerziteta u Sarajevu

9.30-10.00 Kafe pauza

IZLAGANJA:

10.00-12.00

Panel 1 (ULOGA I ZNAČAJ PREDSJEDNIŠTVA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE U OTPORU I ODBRANI BOSNE I HERCEGOVINE)

Predsjedavajući: akademik, prof. dr. Mirko Pejanović

Akademik, prof. dr. Mirko Pejanović, član ratnog Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine: Značaj odbrane Sarajeva za odbranu Bosne i Hercegovine
Akademik, prof. dr. Ejup Ganić, član ratnog Predsjedništva Republike Bosne i Hecegovine
Jakob Finci, predsjednik Jevrejske zajednice u Bosni i Hercegovini
Prof. dr. Franjo Topić, predsjednik HKD Napredak
Prof. Mustafa Spahić
Rajko Živković, Srpsko građansko vijeće
Edhem Bičakčić, Vijeće kongresa bošnjačkih intelektualaca
Dervo Sejdić, predsjednik „Kalisara“ - Romski informativni centar u Bosni i Hercegovini
Mirsad Ćatić, predsjednik SABNOR-a Kantona Sarajevo
Fikret Grabovica, predsjednik Udruženja roditelja ubijene djece Sarajeva u opsadi 1992-1995.

12.00-12.30 Užina

12.30-14.30

Panel 2 (AGRESIJA NA REPUBLIKU BOSNU I HERCEGOVINU, ULOGA I ZNAČAJ ARMIJE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE U OTPORU I ODBRANI BOSNE I HERCEGOVINE)

Predsjedavajući: Doc. dr. Vahid Karavelić

Prof. dr. Nedžad Ajnadžić, general: Politički i vojni aspekti odbrane Sarajeva
Doc. dr. Vahid Karavelić, general: Uloga i značaj Prvog korpusa Armije Republike Bosne i Hercegovine u odbrani Sarajeva
Mustafa Polutak, general: Rukovođenje i komandovanje Oružanim snagama Republike Bosne i Hercegovine u odbrambeno-oslobodilačkom ratu 1992-1995.
Mr. Zijad Rujanac: Problemi u organizaciji odbrane grada Sarajeva od početka agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu do formiranja Prvog korpusa Armije Republike Bosne i Hercegovine i institucionalno rješavanje istih
Mr. Neziran Đogo: Logističko obezbjeđenje, jedinica 1. Korpusa Armije Republike Bosne i

Hercegovine u 1992. godine do polovine 1993. godine
Dr. sc. Meldijana Arnaut-Haseljić: Uloga pripadnica Armije Republike Bosne i Hercegovine u odbrani Republike Bosne i Hercegovine 1992-1995.
Akademik, prof. dr. Džemal Najetović: Agresija na Republiku Bosnu i Hercegovinu i oružani otpor istoj
Prof. dr. Izet Šabotić: Otpor agresiji na Republiku Bosnu i Hercegovinu i formiranje prvih jedinica Armije Republike Bosne i Hercegovine u aprilu i maju 1992. godine, sa posebnim osvrtom na područje sjeveroistočne Bosne
Dr. sc. Mesud Šadinlija: O relativizaciji agresije na Bosnu i Hercegovinu i nekim pokazateljima njene historijske stvarnosti na području Sarajeva
Doc. dr. Ermin Kuka, mr. Almir Grabovica: Opći pristup problemu agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu

14.30-14.45 Kafe pauza

14.45-16.30

Panel 3 (OPSADA SARAJEVA, POČINJENI ZLOČINI 1992–1995. I ODGOVORNOST ZA ZLOČINE; ULOGA I DJELATNOST MEDIJA U SARAJEVU POD OPSADOM)

Predsjedavajući: Prof. dr. Rasim Muratović

Prof. dr. Sead Selimović: Stvaranje paradržave bosanskih Srba: Identifikacija „istorijskih neprijatelja“ i etničko razdvajanje stanovništva u ratu protiv Bosne i Hercegovine (1992-1995)
Dr. sc. Zilha Mastalić-Košuta: Zločini nad djecom Sarajeva i sudsko neprocesuiranje izvršenih zločina
Prof. dr. Ismet Alija, general: Značaj pravosudnih istraga, optužnica i presuda u postizanju ciljeva povjerenja i pomirenja naroda i država Zapadnog Balkana
Dr. sc. Muamer Džananović, Strategija negiranja zločina i pokušaja izmjene karaktera rata u Republici Bosni i Hercegovini 1992-1995. - „Slučaj Sarajevo“
Dr. sc. Hikmet Karčić: Suđenje za ratne zločine pred sudovima Bosne i Hercegovine 1992-1995.
Dr. sc. Merisa Karović-Babić, mr. Elvira Toković: Opsada Sarajeva – Perspektive tri decenije poslije
Prof. dr. Alija Kožljak: Uloga međunarodne zajednice u kontekstu agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu
Mr. Sead Bandžović: Bosna i Hercegovina na putu ka nezavisnosti: Pravni izazovi i iskušenja (1991-1992)
Šefko Hodžić: Izvještaji sa ratišta

16.30-16.45 Završna obraćanja i završetak Naučnog skupa

NEKAD MJESTA SUSRETA: ŠKOLE I DOMOVI KULTURE U BIH POPRIŠTA EGZEKUCIJA

11. juni 2022.

Izvor: Aa.com.tr

Piše: Vesna Bešić

Domovi kulture, škole, fiskulturne sale... Desetine takvih ustanova i mjesta, koja su nekada bila mjesta za obrazovanje i mjesta kulture u bh. gradovima i naseljima, tokom rata u Bosni i Hercegovini u periodu od 1992. do 1995. godine pretvorena su u mjesta zatočenja nesrba s tih područja, mjesta strašnih zločina, mučenja i egzekucija, javlja Anadolu Agency (AA).

Do početka agresije, bez obzira na nacionalni, etnički i vjerski predznak, svi su išli u iste škole, obrazovali se i posjećivali domove kulture. To su bila mjesta susreta i družtvenog života.

Domovi kulture i mnoge škole su po izbijanju rata bili pretvoreni u prostore za mučenja i ubijanja. Samo od nekih su domovi kulture u Drinjači, Pilici, Kozluku, a škole u Liplju, Grbavcima, Petkovcima...

"Agresija na Republiku Bosnu i Hercegovinu i sve ono što se dešavalo i činilo u periodu od 1992. do 1995. godine, jako ozbiljno je pripremano. Na prostoru Bosne i Hercegovine SDS, odnosno Radovan Karadžić, imali su jaku i značajnu ulogu. Jedan od njihovih osnovnih zadataka je bio da bukvalno dođu do svakog sela, mjesta, grada, svakog čovjeka u toj pripremi velikosrpskih ideoloških i političkih ciljeva. U tom smislu, jako je važna ta organizacija na lokalnom nivou gdje su formirali krizne štabove, formirali srpske opštine... Kada su odlučili da realizuju strateške ciljeve srpskog naroda, pogotovo prvi cilj koji je podrazumijevao eliminaciju Bošnjaka, Hrvata i svih onih koji nisu Srbi, to nisu mogli realizovati bez osnivanja zatočeničkih objekata, logora... Na prostoru svih općina, koje su zauzeli srpski vojnici 1992. godine, formirali su veliki broj tih zatočeničkih objekata", izjavio je Muamer Džananović, naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

Kako je kazao, zbog velikog broja bošnjačkog stanovništva, koje je u većini općina bilo u dominantnoj ili u apsolutnoj većini, bilo je neophodno da se u te namjene iskoriste najveći objekti na tim prostorima.

“Jako je bitno naglasiti da su u razdvajanju i dovoženju Bošnjaka i drugih naroda koristili autobuse, kamione firmi u kojim su Bošnjaci do jučer radili. Za njihovo smještanje u zatočeničke logore korištene su prostorije poslovnih subjekata, ranijih zatvora, policijske i općinske. Ono što je specifično, i veliki broj osnovnih i srednjih škola i domova kultura korišteno je u tu svrhu. Do početka agresije, bez obzira na nacionalni, etnički i vjerski predznak, svi su išli u te škole, školovali se, kulturno rasli, posjećivali te domove kulture. To su bila mjesta susreta, kulturnog osvještavanja”, istakao je Džananović.

Naglasio je da su u tim radnjama, pored raznih vojnih i paravojnih formacija, učestvovale i komšije s kojima su do tada išli u školu i posjećivali domove kulture.

“Dokaz da je organizacija i cilj bio osnivanje tih logora jeste činjenica da su za većinu tih logora i zatočeničkih objekata upravnici bili ljudi koji su bili članovi kriznog štaba. U Foči je Mitar Šipčić bio član kriznog štaba, a bio je na čelu stražara u srednjoj školi u Foči koja je jedan od najmonstruoznijih logora, mučilišta za Bošnjake, pogotovo za Bošnjakinje. Škola u Foči je jedan od desetina logora i zatočeničkih objekata koji su formirani”, pojasnio je Džananović.

- Srednja škola “Veljko Vlahović” -

Srednja škola “Veljko Vlahović”, korištena kao zatočenički objekt, nalazi se u centru Rogatice. U njoj je bilo zatočeno preko 1.000 ljudi. Svi zatočeni su bili Bošnjaci, osim dvije Srpkinje koje su bile udate za Bošnjake i jednu srpsku porodicu čiji sinovi nisu željeli da se bore u vojsci.

“Uslovi su tu bili užasni što se može kazati za bilo koji logor. Zatočene osobe su boravile u prostorijama gdje su natrpani, nisu imali uslove da spavaju, nisu imali dovoljne količine hrane, vode. Mučeni su na različite načine. Žene, djevojke i djevojčice i u Rogatici su izvođene kao na ispitivanje, a one su masovno silovane. Specifičnost logora u Rogatici je da su zatočenike tjerali da potpišu dokument u kojem je pisalo da su ‘dobrovoljno prešli na srpsku pravoslavnu vjeru’. Logoraši su izvođeni na prisilan rad, vođeni su u živi štit”, istakao je Džananović.

Pojedini logoraši su prebačeni u Sušicu, Batković, Kulu na Ilidži gdje se torture nad njima nastavljene.

- Logor Trnopolje kod Prijedora -

Smatra da kada se govori o školama i domovima kulture kao logorima i mjestima zatočeništva, ne može, a da se ne pomene i Trnopolje kod Prijedora.

“On je formiran na prostoru škole i okolnim zgradama, koje su uključivale fiskulturnu salu, prodavnicu i dom kulture s kino-salom, poznat kao ‘dom’. Ono što je interesantno za taj logor jeste da je Crveni križ popisao 23.000 logoraša. Desetine su mučene i ubijene. Iz tog logora su izvedeni Bošnjaci koji su kasnije ubijeni na Korićanskim stijenama. Zamislite kakvi su ti monstrumi, govorim o lokalnom stanovništvu koje je učestvovalo u svemu tome. Odvedu svoje komšije u ta mjesta zatočenja, škole, fiskulturne sale, ubijaju, muče, siluju i nakon toga pošalju svoju djecu u te prostorije kao da se ništa nije desilo. I ništa se ne mijenja u današnjoj perspektivi, osim što se i dalje zagovaraju podjele. Djeca se danas usmjeravaju ikonografijom u tim školama, spomenicima, memorijalizacijom na taj period, da su oni koji su bili žrtve zapravo krivi za sve što se dešavalo”, istakao je Džananović.

Dotakao se i dešavanja u školi “Vuk Karadžić” u Bratuncu, stravičnom mučilištu gdje je ubijeno najmanje 50 ljudi.

Podsjetio je da je među ubijenim bio i imam Mustafa Mujkanović.

“Tjerali su ga da pjeva četničke pjesme, pije pivo i da diže tri prsta. Kada je umjesto tri digao dva prsta, ubijen je na monstruozan način. Kontinuitet zločina koji su u školama i domovima kulture počinjeni 1992. godine, ponovljeni su 1995. Bošnjaci su u julu 1995. godine dovedeni u Osnovnu školu u Grbavcima u Zvorniku gdje su počinjeni stravični zločini i 1992. godine. Specifično je da su škole i zatočenički objekti u kontinuitetu korišteni za mučenje, ubijanje Bošnjaka”, izjavio je Džananović za AA.

- Zvorničke škole i domovi kulture kao mjesta egzekucije -

Ubijanja tokom genocid nad Bošnjacima u Srebrenici i oko nje jula 1995. u značajnoj mjeri su izvršena po zvorničkim školama i domovima kulture.

Interesantan je primjer Pilice, gdje je u Domu kulture 16. jula ubijeno 500 civila. U Domu u Pilici zatočeno je najmanje 400 zvorničkih Bošnjaka od 5. do 8. juna kada su odvedeni na strijeljanje.

Ti Bošnjaci su od svojih porodica razdvojeni u mjestu Bijeli Potok 1. juna 1992. godine i poslije prošli torture zvorničkih logora, između ostalog i Tehnički-školski centar Karakaj.

Mjesto tog razdvajanja je u neposrednoj blizini Petkovaca gdje su u osnovnoj školi 14. jula 1995. zatočeni i ubijani Bošnjaci.

Većina ih je, više od 1.000, izvedena iz škole i strijeljana kod brane crvenog mulja kod Petkovaca.

Naveo je i primjer Doma kulture u Čelopeku gdje su pripadnici različitih jedinica, a posebno “Žutih osa” zvjerski mučili civile.

“Simbolično, izvodili su Bošnjake na binu doma kulture u kojem su do jučer svi Zvorničani dolazili i pratili različite kulturne sadržaje. Ovaj put su natjerani očevi i sinovi, unuci i djedovi, komšije da polno opće jedni s drugima. Da se tuku međusobno, da očevi gledaju kako im ubijaju sinove i obratno. Odsjecani su civilima različiti dijelovi tijela. Ubijeno je ili ranjeno više od 100 civila”, izjavio je Džananović.

- Djeca nastavu pohađaju u učionicama gdje su počinjeni zločini -

Mišljenja je da se ne može zanemariti “skrivena” poruka koja se tada slala tim radnjama.

“Zadnji čin u tim domovima kulture je bilo strijeljanje i ubijanje Bošnjaka. Oni koji su činili te zločine očigledno su htjeli da u potpunosti završe sa tim nekim zajedničkim životom”, pojasnio je Džananović.

Kako je kazao, na području većih općina su bile desetine zatočeničkih objekata.

“Prema onome što je dokazano pred Međunarodnim tribunalom i naučnim istraživanjima, u svim zatočeničkim objektima ubijeno je od 50 do 100 osoba. Torture, mučenja i silovanja su prošle hiljade ljudi”, istakao je Džananović.

Naglasio je da je nastavni plan i program danas u tim školama, koja su nekada korištena kao zatočenički objekti, usmjeren ka potpunoj diskriminaciji etničkih manjina koje žive na tim područjima.

“Nastavnici toj djeci praktično ne govore ništa o historiji tog objekta. Do pomirenja ne može doći dok se ne rasvijetle pripadnici naroda u čije ime su počinjeni zločini. Danas se toj djeci servira lažna slika o dešavanjima na tim prostorima. Djeca ne znaju da su u tim učinionicama u kojim se oni danas obrazuju počinjeni monstruozni zločini. Serviranje tog obrazovnog sistema danas je nastavak realizacije tih velikodržavnih zločinačkih ciljeva. Na takav način se još više razdvajaju etničke zajednice”, poručio je Džananović.

Mjesta zatočenja su bile i škole u Sanskom Mostu, u Kalinoviku, Ključu, Bijeljini, Doboju, Višegradu, Vlasenici, Sokocu...

PRIJE 30 GODINA U PIONIRSKOJ ULICI U VIŠEGRADU ŽIVO JE SPALJENO VIŠE OD 60 OSOBA

14. juni 2022.

Vrhunac monstruoznih zločina koji su počinjeni u Višegradu tokom agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu dogodio se polovinom i krajem mjeseca juna 1992. godine, kada su u ovom gradu na dvije lokacije, u Pionirskoj ulici i na Bikavcu spaljeni živi ljudi.

Na današnji dan prije tačno 30 godina u kući Adema Omeragića zapaljeno je više od 60 osoba.

Dana 14. juna 1992. godine specijalna vojna formacija kojom je direktno komandovao zločinac Milan Lukić, vođa 'Belih orlova' ili 'Osvetnika', zarobila je u višegradskim selima Koritnik i Sase preko 60 osoba bošnjačke nacionalnosti. Radilo se o ženama, djeci i starijim osobama.

U selo Koritnik je 13. juna 1992. godine došla grupa naoružanih muškaraca, pripadnika specijalne vojne formacije zločinca Milana Lukića. Bili su to srpski vojnici iz okolnih sela koji su obavijestili Bošnjake da moraju napustiti svoje domove i da će ih deportovati prema Kladnju, s ciljem razmjene za Srbe koji su ostali u Kladnju, na teritoriji pod kontrolom Armije RBIH.

Rečeno im je da Srbe iz Kladnja planiraju naseliti u selo Koritnik. Tako je jedan od srpskih vojnika rekao jednom od preživjelih svjedoka: "Ovo je etničko čišćenje i vi morate odavde ići".

"U nedjelju 14. juna Bošnjaci sela Koritnik, kojima se priključio i određen broj Bošnjaka iz sela Sase su zajedno krenuli prema Višegradu. Nastavili su do zgrade SUP-a, te ispred novog hotela, odakle su pod pratnjom srpskih vojnika odvedeni u Pionirsku ulicu u Višegradu. Rečeno im je da će sutradan rano ujutro doći konvoj kojim će ih deportovati iz Višegrada", podsjeća Ermin Kuka, viši naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

Žive ih spalili

Zlostavljani su i opljačkani, a određen broj žena silovali su zločinac Milan Lukić i njegovi pomagači. Potom su zarobljene civili sproveli u podrum kuće Adema Omeragića u Pionirskoj ulici.

"Kada su sve utjerali u prostoriju, zločinci su zatvorili glavna vrata, da bi nakon pola sata u prostoriju bacili eksplozivnu napravu. Ljudi su živi spaljeni, a u one koji su pokušavali pobjeći kroz neki od dva prozora, zločinci su pucali, te su svi, osim osam osoba, živi izgorjeli ili strijeljani prilikom pokušaja spašavanja iz žive lomače. Od osam preživjelih, dvoje je kasnije preminulo, Hasib

Kurspahić i Edhem (Suljo) Kurspahić. Najmlađa žrtva žive lomače bila je beba od dva dana, koja ni ime nije dobila", naglašava Kuka.

Pretresno vijeće Haškog tribunala je utvrdilo da je Milan Lukić direktno učestvovao u premještanju žrtava u kuću Adema Omeragića u Pionirskoj ulici, da je on taj koji je zatvorio vrata, stavio zapaljivu napravu u prostoriju i tako zapalio kuću, kao i da je pucao u prozore kuće. U živoj lomači u Pionirskoj ulici najviše je stradalo žrtava sa prezimenom Kurspahić, čak njih 39, svi iz sela Koritnik.

U gradu živih lomača

Višegrad je grad živih lomača, paradigma zločina spaljivanja civila, grad u kome su počinjeni najstravičniji zločini, u kome je počinjen genocid nad Bošnjacima, naglašava Kuka.

"Sjećanje i pamćenje zločina spaljivanja civila u Pionirskoj ulici, ali i drugih živih lomača na području Višegrada treba biti poruka preživjelih žrtava svima koji raspolažu informacijama, da prekinu zavjet šutnje i kažu gdje se nalaze posmrtni ostaci spaljenih bošnjačkih civila. Svaka žrtva, neovisno kojoj nacionalnoj, etničkoj ili vjerskoj skupini pripadala, zaslužuje da se zna i označi mjesto njenog vječnog smiraja. To će ujedno značiti i smiraj preživjelima, da znaju gdje su ukopani njihovi najmiliji", kaže Kuka.

Doc.dr. Ermin Kuka autor je naučne monografije "Živa lomača – Pionirska ulica u Višegradu (14. Juni 1992.)" u izdanju Udruženja "Žena – žrtva rata" koja je objavljena u maju ove godine.

"Cilj monografije je da ponudi naučnu istinu i bude najbolje oružje kojim se bori da govor svih nevinih živo spaljenih bošnjačkih civila u kući Adema Omeragića u Pionirskoj ulici u Višegradu 14. juna 1992. godine ne bude zaboravljen. Ona je i apel da se prekine dugogodišnji zavjet šutnje izvršilaca gnusnog zločina spaljivanja bošnjačkih civila u Višegradu i svih komšija Višegrađana srpske nacionalnosti. Nemoguće je bilo učiniti tako gnusan i monstruozan zločin, pomno planiran, koordiniran i organiziran, a da samo nekolicina direktnih izvršilaca zna za to. Jer, dok srpski narod u Višegradu, ali i cijeloj Bosni i Hercegovini sam sebi ne pogleda u oči i ne prizna da je period od 1992-1995. godine najmračniji period srpske historije, da se zbog toga stidi, pokaje i uputi javno izvinjenje, nema sreće ni za koga na ovim prostorima", kaže Kuka.

Okrutni zločinci

Spaljivanja bošnjačkih civila u Pionirskoj ulici i na Bikavcu (26.juna 1992), sudije Haškog tribunala su okarakterizirane kao najgore primjere nečovječnih postupaka jednog čovjeka prema drugome ističući da "u cijelom predugačkom i prežalosnom istorijatu ljudske bijede i nečovječnosti čovjeka prema čovjeku, paljevine u Pionirskoj ulici i na Bikavcu moraju zauzeti visoko mjesto. Pred kraj XX. vijeka, obilježenog ratovima i krvoprolićima gigantskih razmjera, ovi stravični događaji usijecaju se u pamćenje zbog naročite okrutnosti koja je potrebna za napad putem paljevine, zbog očiglednog predumišljaja i kalkulisanosti koji su mu svojstveni, i zbog gole bezosjećajnosti, monstruoznosti i brutalnosti utjerivanja i blokiranja žrtava u dvije kuće pretvorene u klopke, čime su one učinjene bespomoćnim u paklu koji je uslijedio, kao i zbog stepena bola i patnje nanijete žrtvama koje su žive spaljene."

Za počinjenje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava na području Višegrada podignuto je niz optužnica. Do sada je pravosnažno presuđeno ukupno 18 zločinaca. Od tog broja, njih troje je osuđeno u Haškom tribunalu. Ukupno je presuđeno 241 godinu zatvorske kazne, te jedna doživotna kazna zatvora, i to Milanu Lukiću. Presuđeni zločinci su: Milan Lukić, vođa "Belih orlova", koji je uhvaćen u Argentini 2005. godine, osuđen je od strane ICTY-a na doživotni zatvor. Zločinac Sredoje Lukić 27 godina. Mitar Vasiljević 15 godina (nakon 2/3 odslužene kazne pušten je na slobodu i u Višegradu dočekan kao heroj, uz pripremljen i organiziran doček), Momir Savić 17 godina, Boban Šimšić 14 godina, Željko Lelek 16 godina, Novo Rajak 8 godina, Nenad Tanasković 8 godina, Predrag Milisavljević 20 godina, Miloš Pantelić 15 godina, Petar Kovačević 9 godina, Oliver Krsmanović 18 godina, Dragan Šekarić 17 godina, Vitomir Racković 10 godina, Vuk Ratković 8 godina (uz isplatu štete žrtvi koju je silovao u iznosu od 35.000 KM), Radomir Šušnjar 20 godina, Petar Tasić 5 godina i Momir Tasić 14 godina.

U SARAJEVU, U VIJEĆNICI, 13. JUNA 2022. GODINE, JE ODRŽAN NAUČNI SKUP AGRESIJA NA REPUBLIKU BOSNU I HERCEGOVINU: OPSADA I ODBRANA SARAJEVA – TRI DECENIJE POSLIJE -

14. juni 2022.

Naučni skup su organizirali Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu i Grad Sarajevo. Pokrovitelj ovog skupa bila je gradonačelnica Grada Sarajeva, doc. dr. Benjamina Karić.

Tom prilikom direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, prof. dr. Rasim Muratović je rekao da je prošlo 30 godina od početka opsade i odbrane Sarajeva.

Sarajevo je, shodno velikosrpskom strategijskom planu, bio epicentar i glavni cilj agresije.

Po svim objektivnim analizama i stručnim vojnim procjenama Sarajevo je trebalo pasti za nekoliko dana. Ispalo je da se Sarajevo branilo i odbranilo, kao grad pod opsadom, najduže u povijesti modernog ratovanja, za više stotina dana duže od povijesne odbrane Lenjingrada.

Međutim, kako je tekla bestijalna opsada i nezapamćeno razaranje i uništavanje civilizacijskog tkiva Sarajeva, tako je politički i simbolički rastao značaj odbrane Sarajeva.

Bila je to odbrana koja je organizirana iz osjećaja egzistencijalne ugroženosti, osjećaja „biti ili ne biti“, historijskog spasa države i naroda.

Time je Sarajevo poslalo poruku da je bilo Evropa i onda kada mu je Evropa okrenula leđa, dozvolivši njegovu srednjovjekovnu skoro četvorogodišnju opsadu na pragu XXI stoljeća.

Sudbina Sarajeva vezana je za sudbinu Bosne i Hercegovine kao suverene i međunarodno priznate države i obrnuto. Zato Sarajevu pripada budućnost.

Gradonačelnica Sarajeva Benjamina Karić je naglasila da se u Sarajevu branila Evropa, Evropa ravnopravnih građana, Evropa državne i lokalne vlasti koja će biti odgovorna i u službi čovjeka. O opsadi Sarajeva je do sada mnogo toga rečeno, kao fenomenu, kao kolektivnom iskustvu, kao teškom bremenu kojeg nose ovaj grad i njegovi građani. Ono što su dramatičnih devedesetih godina postigli Armija Republike Bosne i Hercegovine treba da bude i ostane trajno svjedočenje i historijska lekcija nama i budućim generacijama o nepokolobljivoj hrabrosti, samopožrtvovanju i patriotskoj odanosti svome gradu i svojoj državi. Ispisali su najčasnije stranice u postojanju Bosne i Hercegovine.

Rektor Univerziteta u Sarajevu, prof. dr. Rifat Škrijelj je kazao da su Univerzitet u Sarajevu i Grad Sarajevo simboli Bosne i Hercegovine na međunarodnom nivou. Grad Sarajevo kao glavni grad države Bosne i Hercegovine, a u UNSA kao najstariji i najveći Univerzitet, kolijevka svih javnih univerziteta u Sarajevu.

Univerzitet u Sarajevu kao institutcija ni jedan dan nije prekinuo svoj rad zbog agresije na Bosnu i Hercegovinu. Iako su neki fakulteti potpuno spaljeni. Veliki broj studenata i profesora bili su pripadnici Armije Republike Bosne i Hercegovine. To je ono što će UNSA kroz historiju činiti neuništivom institutucijom koja svjedoči o herojstvu njegovih članova, studenata, akademske zajednice i nenastavnog osoblja koji su svoje živote utkali u temelje Bosne i Hercegovine. U okviru naučnog skupa organizirani su paneli “Uloga i značaj Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine u otporu i odbrani Bosne i Hercegovine“, “Agresija na Republiku Bosnu i Hercegovinu, uloga i značaj Armije Republike Bosne i Hercegovine u otporu i odbrani Bosne i Hercegovine“ te ”Opsada Sarajeva, počinjeni zločini 1992.-1995. i odgovornost za zločine“, “Uloga i djelatnost medija u Sarajevu pod opsadom“.

Izlaganja su imali: akademik, prof. dr. Mirko Pejanović, Jakob Finci, prof. dr. Franjo Topić, prof. Mustafa Spahić, Rajko Živković, Dervo Sejdić, Fikret Grabovica, doc. dr. Vahid Karavelić, prof. dr. Nedžad Ajnadžić, Mustafa Polutak, mr. Zijad Rujanac, mr. Neziran Đogo, dr.sc. Meldijana Arnaut-Haseljić, akademik, prof. dr. Džemal Najetović, prof. dr. Izet Šabotić, dr.sc. Mesud Šadinlija, doc. dr. Ermin Kuka, mr. Almir Grabovica, prof. dr. Sead Selimović, dr.sc. Zilha Mastalić-Košuta, prof. dr. Ismet Alija, dr.sc. Muamer Džananović, dr.sc. Hikmet Karčić, dr.sc. Merisa Karović-Babić, prof. dr. Alija Kožljak i mr. Sead Bandžović.

ODRŽAN NAUČNI SKUP POD NAZIVOM „ZLOČINI U HAN PLOČI 1993.“

15. juni 2022.

Naučni skup pod nazivom „Zločini u Han Ploči 1993.“ održan je 12. juna 2022. godine u Kiseljaku. Organizirali su ga Uprava za vanjske poslove i dijasporu Rijaseta Islamske zajednice (IZ) u Bosni i Hercegovini, Muftijstvo sarajevsko i Medžlis Islamske zajednice (MIZ) Kiseljak, a u okviru aktivnosti kojima Rijaset IZ obilježava godišnjicu genocida u Srebrenici i zločine počinjene u Prijedoru i dolini Sane.

U uvodnom dijelu skupa obratili su se Kenan Bajrić, glavni imam Medžlisa Islamske zajednice Kiseljak, Nedžad ef. Grabus, muftija sarajevski i hafiz dr. Abdulaziz Drkić, sin ubijenog Omera ef. Drkića, imama džemata u Han Ploči.U radnom dijelu naučnog skupa tematizirane su posljedice hrvatske politike prema Bosni i Hercegovini u periodu od 1992. do 1995.

O hrvatskoj politici prema Bosni i Hercegovini od 1991. do 1995. govorila je dr. Zilha Mastalić Košuta. Zatim, o zločinima Hrvatskog vijeća odbrane nad bošnjačkim stanovništvom Han Ploče, Grahovaca, Tulića i Radanovića juna 1993. godine dr. Amir Kliko. O memorijalizaciji zločina u Han Ploči - stanju i perspektivama govorio je dr. Hikmet Karčić.

Preporod.info

INSTITUT ZA ISTRAŽIVANJE ZLOČINA I ARHIV FEDERACIJE POTPISALI SPORAZUM O SARADNJI

15. juni 2022.

Direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, prof. dr. Rasim Muratović i direktor Arhiva Federacije Bosne i Hercegovine, mr. sci. Hajrudin Ćuprija, danas su potpisali Sporazum o saradnji.

Saradnja će se odvijati kroz sljedeće aktivnosti, koje su od obostranog interesa potpisnica Sporazuma:

- saradnja i pomoć u realizaciji različitih naučnih i istraživačkih projekata u kojima učestvuju strane potpisnice;
- zajedničko organiziranje simpozija, tribina, okruglih stolova, kulturnih manifestacija, edukacija, susreta, izložbi, promocija i sličnih događaja;
- saradnja u oblasti arhivske, bibliotekarske i izdavačke djelatnosti;
- saradnja u drugim poljima koje su od obostranog značaja.

ŠKOLE U PODRINJU BILI SU LOGORI SMRTI, A GENERACIJMA NOVIH UČENIKA DANAS TO NIKO NE POMINJE

19. juni 2022.

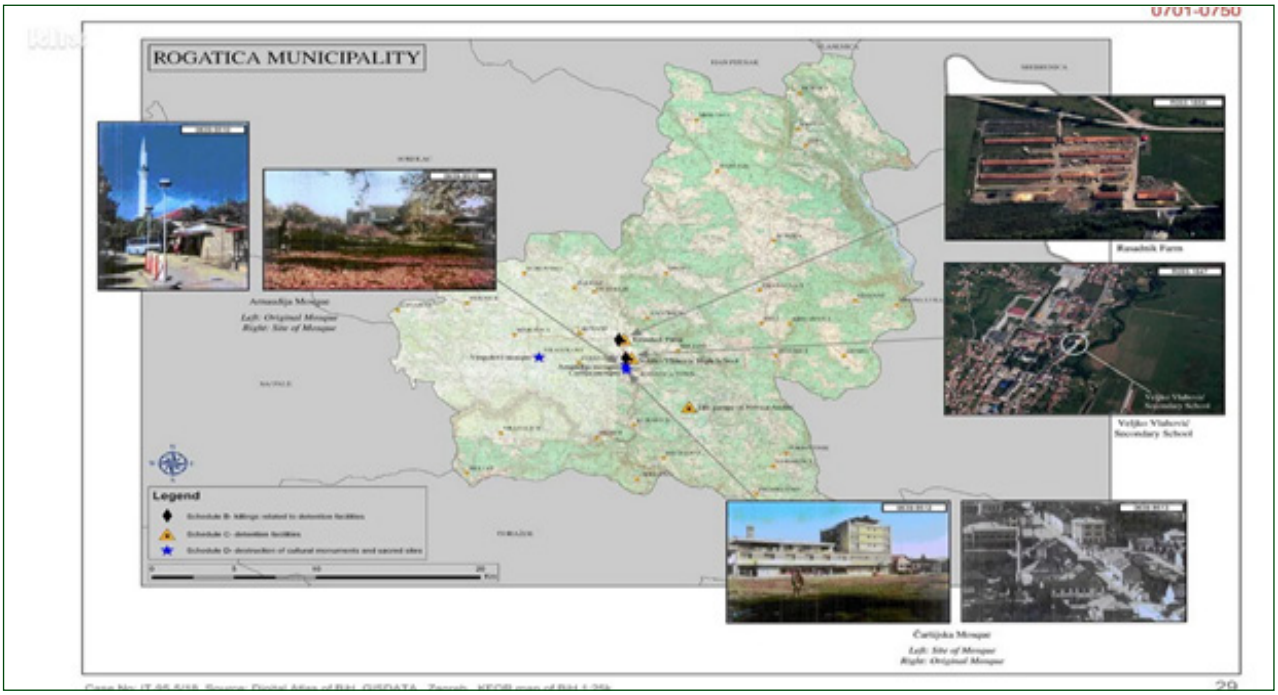

Škole, sportski objekti, domovi kulture, na destine različitih javnih ustanova uključujući i zgrade općina ili policijskih uprava tokom agresije na BIH pretvoreni su u logore smrti, mjesta strašnih zločina, mučenja i egzekucija.

Nevjerovatna je, međutim, činjenica, da su ovakva mjesta, nakon što su poslužila monstruoznim idejama, potpuno normalno pripremljena za redovne aktivnosti. Bez znakova da je bilo koji od objekata bio logor u kojem su mučeni i ubijeni nevini ljudi.

"Logori u školama su formirani širom naše države i praktično ne postoji okupirana općina u kojoj škola u proljeće i ljeto 1992. godine nije iskorištena u tu genocidnu namjeru. Formirani su na okupiranim općinama oko Sarajeva, u cijelom Podrinju, Krajini.. Ključne determinanta zločina nad Bošnjacima od Bijeljine i Zvornika, preko Bratunca, Vlasenice, Srebrenice, do općina Rogatica, Čajniče, Rudo, Višegrad, Foča, Kalinovik, Bileća.. su zatočavanja u škole, domove kultura i masovno ubijanje, torturisanje, mučenje, silovanje civila, među kojima je značajan broj maloljetnika", kaže Muamer Džananović, naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

Etničko čišćenje

Zločini nad civilima Bošnjacima u svim podrinjskim općinama činjeni su po ustaljenom obrascu. Primjerice, zločini u Poljoprivrednom dobru Rogatica, školi u Rogatici, ergeli konja na Borikama, u Crkvenom domu, Rasadniku i drugim objektima trajno će obilježiti živote brojnih rogatičkih Bošnjaka.

"Rajko Kušić je potpisivao borbene izvještaje o smještanju muslimanskog stanovništva u školi u Rogatici. U prostorijama srednje škole u tom gradu svjedoci koji su natjerani da počiste tragove zločina svjedoče, da kada su ušli u prostoriju u kojoj su bila dvojica zatvorenika, od kojih je jedan bio mrtav, da je bio toliko pretučen da je to bila samo gomila krvi i mesa koju je bilo nemoguće prepoznati i identifikovati", naglašava Džananović.

S druge strane zločini nad Bošnjacima u općinama Rudo, Čajniče, Kalinovik su u manjem fokusu javnosti i istraživača, međutim zatvaranje u logore u lovačkom domu "Mostina", u PU u Čajniču i u školi započelo je već u aprilu, te su zločini počinjeni u narednom periodu dok nije ubijen, mučen i protjeran sve i jedan Bošnjak.

"Oko stotinu žrtava ubijanja u općini Rudo i potpuno "čišćenje" Bošnjaka iz ove općine učinjeno je po identičnoj matrici. Potraga porodica za posmrtnim ostacima njihovih najmilijih traje i danas. Pored svih zločina nad civilima u Kalinoviku treba navesti činjenicu da je značajan broj Bošnjaka uglavnom iz Foče i Gacka odveden u osnovnu školu u Kalinoviku, gdje su premlaćivani, silovani i ubijani", navodi Džananović.

Škole kao logori smrti

Podsjeća da su srpske snage u Foči činile monstruozne zločine nad bošnjačkim civilima, te da je na sličan način "etničko čišćenje" izvršeno u Višegradu, gdje su također u genocidne svrhe korišteni objekti škola.

"Zatočavanje u KPD-u Foča i razni oblici zlostavljanja, mučenja i ubijanja, te silovanje i seksualno zlostavljanje u Srednjoškolskom centru Foča, sportskoj dvorani "Partizan", Karamanovoj kući, po drugim privatnim kućama i stanovima postaju obilježje genocida nad Bošnjacima Foče. Mitar Šipčić, član Kriznog štaba, bio je na čelu stražara u srednjoj školi u Foči. Dragan Gagović, šef fočanske policije, viđen je u Srednjoškolskom centru u Foči i u dvorani "Partizan" i po svjedočenjima učestvovao je u silovanjima. Vojnici i policajci su izvodili žene i djevojke i masovno ih silovali. Ti krizni štabovi su imali ključnu ulogu u formiranju zatočeničkih objekata od Prijedora, Zvornika, Foče do praktično svake općine koja je smatrana srpskom", kaže Džananović.

Tokom genocida iz jula 1995. godine u Srebrenici i Žepi blizu 800 stanovnika Žepe nadalo se da će nakon predaje Žepe u ruke agresora, spas pronaći u Srbiji.

O zločinu se ne govori

"Nakon što su stigli u Srbiju tamo su mučki zlostavljani u pripremljenim logorima Šljivovica i Mitrovo Polje. Neki su i ubijeni, a većina ostala u logorima i nekoliko mjeseci 1996. godine, dakle, nakon potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma, čija potpisnica je i Srbija. Određeni broj Bošnjaka iz gornjeg Podrinja je zatočen i u Boki kotorskoj u Crnoj Gori, što je manje poznata i istražena činjenica, gdje su također bili izloženi raznim brutalnostima", kaže Džananović.

Specifikum je da su nakon zločina u većini "etnički očišćenih" mjesta prostorije očišćene od tragova zločina i pripremljene za redovne aktivnosti.

"Nastavni proces u školama uredno je nastavljen već krajem 1992. godine. Do danas učenicima škola u RS-u niko ništa ne govori o toj monstruoznoj historiji objekta u kojima djeca provode veći dio dana. Danas im servirate obrazovni, odnosno nastavni plan i program ili okačite na zidove ikonografiju koja ide u prilog daljeg razdvajanja. Ili ispred škole gradite spomenik, a u školi spomen sobu onima koji su učestvovali u takvim barbarskim zločinima. Mnogo je generacija od 1992. godine raslo na ideji da se tu nije ništa posebno dešavalo, da i to što je činjeno je ispravno, ili da su oni koji su to činili zapravo heroji. Je li moguće da se do danas nije pojavio niti jedan učitelj ili nastavnik da ispriča toj djeci kako monstruozni zločini su počinjeni nad Bošnjacima i Hrvatima u njihovim drugim kućama, što škole jesu", zaključuje Džananović.

Izvor i foto: Klix.ba

U HAGU ODRŽANA PROMOCIJA KNJIGE ‘ON THE SIDE OF HUMANTY’

22. juni 2022.

U Hagu, u sklopu Međunarodnog rezidualnog mehanizma UN-a za krivične sudove održana je promocija knjige ‘On The Side of Humanity’, autorice Ajše Hadžimešić.

Knjiga sadrži savremene intervjue sa sadašnjim i bivšim direktorima i višim članovima osoblja Međunarodnog rezidualnog mehanizma UN-a kao i Međunarodnog suda za ratne zločine s područja bivše Jugoslavije, kao i predstavnicima grupa žrtava i drugima koji su uključeni u pitanja koja se odnose na međunarodnu pravdu i/ili sukobe u bivšoj Jugoslaviji.

Jedan od promotora knjige bio je i direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, prof. dr. Rasim Muratović.

DIREKTOR INSTITUTA ZA ISTRAŽIVANJE ZLOČINA PROTIV ČOVJEČNOSTI I MEĐUNARODNOG PRAVA UNIVERZITETA U SARAJEVU, PROF. DR. RASIM MURATOVIĆ NA OBILJEŽAVANJU 30. GODIŠNJICE ZLOČINA NAD BOŠNJACIMA NEVESINJA

27. juni 2022.

Dana 26. juna 2022. godine na Spomen obilježju Kljuna kod Nevesinja održan je Centralni program obilježavanja 30. godišnjice zločina nad Bošnjacima Nevesinja. Direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, prof. dr. Rasim Muratović, u svom obraćanju naglasio je, da procentualno gledajući, Nevesinje je odmah iza Srebrenice po broju ubijenih u genocidu nad Bošnjacima u periodu 1992-1995.

U prigodnom obraćanju direktor Muratović je podsjetio na stradanja Nevesinjaca u toku Drugog svjetskog rata povezujući to sa zločinima počinjenim na tom području u periodu 1992-1995. Sve su to zapravo strašne sekvence jednog i istog „tragičnog nesporazuma“ koji se u pravu zove zločin najvećeg ranga – genocid, a u sociologiji društvena pojava sklona ponavljanju – genocid, odnosno trajanju zločina u kontinuitetu sa kraćim ili dužim pauzama. U svim ovim zločinima, u njihovom sukcesivnom ponavljanju, u nepromjenjivosti matrice, u kojoj se svake dvije-tri ili četiri decenije ponovi u dlaku ista strašna priča sa pokoljem civila, silovanjima, pljačkanjima, paljenjem cijelih sela. Takva stoljetna upornost jednih da unište i otmu tuđe, i drugih da se odbrane i sačuvaju svoje, nedvosmisleno ukazuje da je osnova te drame zasnovana na dubokom i suštinskom nesporazumu dobra i zla.

PUTINOV RAT U UKRAJINI I LEKCIJE IZ BOSNE

3. juli 2022.

Pišu: Akademik, prof. dr. Arne Johan Vetlesen, Univerzitet u Oslu i Zemir Popovac, psiholog, stručnjak iz prakse

Iznenađujuće mali broj stručnjaka i komentatora ukazao je na sličnosti između onoga što se sada dešava u Ukrajini i onoga što se dogodilo na Balkanu prije trideset godina pod nazivom "etničko čišćenje". Postoje dobri razlozi da se pažljivije sagleda s kakvim paralelama imamo posla, kako da shvatimo zašto se ruski agresori tako ponašaju prema civilnom stanovništvu i da uspostavimo osnovu za sudsku nagodbu i moguće pomirenje kada rat, koji je u toku, jednog dana bude završen.

Markale i Harkov

Prvo malo historije. Nakon martovskog referenduma 1992. godine, kada je 64,31% Bosanaca glasalo za nezavisnost Bosne i Hercegovine, srpski nacionalistički separatisti, podržani od jugoslavenske vojske i srpskog nacionalističkog režima Slobodana Miloševića u Srbiji, krenuli su u rat protiv bosanskog multikulturalizma. Tvrdnjom da srpskom narodu prijeti nestanak, izložili su bosansko civilno stanovništvo najvećim ratnim zločinima počinjenim na evropskom tlu od Drugog svjetskog rata, transformišući tako vlastitu agresiju u navodnu nužnu odbranu. Dugo građena i pripremana srpska nacionalistička propagandna mašinerija odigrala je ključnu ulogu. Da bi obuhvatili što širi krug srpskog naroda, srpski nacionalisti igrali su na dvije potrebe vlastitog naroda: na potrebu za odbranom od fiktivne prijetnje ("srpski narod i srpska kultura su u opasnosti") i drugo, na potrebu sna da se ponovo uspostavi velika Srbija.

Odnos s Putinovom propagandom i njegovim vođenjem rata protiv Ukrajine je upečatljiv: "Ruski narod u Ukrajini je u opasnosti od uništenja i mora biti spašen. Ukrajina je vještačka i neodrživa

država, Ukrajina je proizvod bivšeg Sovjetskog saveza, gdje je u osnovi oduvijek i pripadala". Sam tok rata u Ukrajini je, to sada vidimo, isti kao što je bio i u Bosni: kršenje međunarodnog prava, kršenje suvereniteta države i ratni zločini protiv civilnog stanovništva.

O čemu se radi? Boris Johnson je uporedio bombardovanje bosanskih civila u tržnici Markale u Sarajevu, gdje su srpski nacionalisti u dva bombaška napada ubili 105, a ranili 234 osobe, s Putinovim bombardovanjem civila u Harkovu. Vidjeli smo i jezive slike strijeljanih civila na ulicama Buche, kao i raketni napad na željezničku stanicu u Kramatorsku, gdje je ubijeno 57 civila, među kojima su bila i djeca. Poređenje koje Johnson pravi je ispravno, ali sličnost se proteže dalje od činjenice da su ubijeni civili. To također uključuje i sadržaj o tome kako sami počinioci objašnjavaju ove zločine, kako kod kuće tako i u svjetskoj javnosti. Srpski nacionalisti optužili su bosansku Armiju da je bombardovala vlastiti narod, a sve u cilju pridobijanja simpatija Zapada i podrške NATO-a. Putinova propagandna mašinerija na sličan način krivi Ukrajince koji su "ili ubili svoje, ili su natjerali glumce da se ponašaju kao ubijeni i ranjeni civili" – s ciljem da se ocrne Rusi i dobije podrška NATO-a.

Novinske slike iz Ukrajine posljednjih sedmica obilježili su izvještaji o masovnim silovanjima ukrajinskih žena, uništavanju ukrajinske kulturne baštine i novim otkrićima masovnih grobnica. Tokom rata u Bosni silovano je između 20.000 i 50.000 bosanskih žena. Tačan broj teško je utvrditi jer se procjenjuje da za svako registrovano silovanje ima 15-20 neregistrovanih slučajeva. Uništavanje bosanskohercegovačkog kulturnog naslijeđa bilo je samo po sebi cilj; 1.400 objekata islamske arhitekture i kulture sravnjeno je sa zemljom i pretvoreno u parkinge kao da nikada nije ni postojalo. Mnogi od ubijenih i nestalih civila još nisu otkriveni. Ipak, skoro trideset godina nakon rata u Bosni, nove masovne grobnice se otkopavaju. Posao je komplikovan zbog činjenice da su zločinci premještali tijela s prvobitnog mjesta zločina u takozvane sekundarne i tercijarne grobnice. Raskomadani dijelovi tijela pronalaženi su na različitim mjestima udaljenim i po nekoliko desetina kilometara. Sve je to otežavalo ekshumacije i identifikacije, kao i krivično gonjenje počinilaca ovih zločina.

Sličnosti između zlostavljanja civilnog stanovništva u Ukrajini i Bosni i Hercegovini nije samo u činjenici da se radi o ciljanim i planiranim djelima već i u tome da počinjene zločine negiraju oni koji su ih izvršili, kako u realnom vremenu tako i u retrospektivi. Genocid u Srebrenici, u kojem su tokom nekoliko dana u julu 1995. godine sistematski pogubljena 8.372 dječaka i muškarca, srpski nacionalisti još negiraju. Čak i politička elita bosanskih Srba odbija da koristi riječ "genocid". Upotrijebiti tu riječ i prihvatiti činjenicu da je istina ono što se dogodilo u Srebrenici smatra se oblikom vlastite izdaje, kao i izdajom nacionalnih interesa. Odbijanje sudjelovanja u poricanju i relativiziranju genocida u Srebrenici svaki pojedinac u srpskom korpusu skupo plaća. Uprkos uvjerljivim presudama potkrijepljenim opsežnim dokazima Međunarodnog krivičnog suda u Haagu, poricanje genocida se nastavlja i postaje oblik testa solidarnosti s vlastitom grupom, a često i s članovima vlastite porodice (otac, brat, rođak). Poricanje je samo jedna od ključnih riječi, a revizija historije je nešto drugo. Jedno je reći "to se nije dogodilo", a drugo je tvrditi da su mučenja, silovanja, ubijanja, ranjavanja i protjerivanja bespomoćnih žena i djece herojska djela koja zaslužuju pohvale i divljenja.

Dok veliki dio svijeta osuđuje ubistva ukrajinskih civila u Buchi, Putin odaje počast ruskim vojnicima za "njihovo veliko herojstvo, hrabrost i istrajnost". Srpski nacionalisti na Balkanu nazivaju ulice, parkove i javne ustanove po imenima presuđenih ratnih zločinaca. Ovo se posebno odnosi na Radovana Karadžića i Ratka Mladića, koji su proglašeni krivima za genocid i osuđeni na doživotnu robiju. U upoređivanju Putina i srpskih nacionalista nema mjesta kritičkom razmišljanju. Presude Međunarodnog krivičnog suda u Haagu srpski nacionalisti tumače kao dodatni dokaz da je Zapad protiv Srba. Sankcije Rusiji Putin i njegove pristalice tumače kao dokaz antiruskog raspoloženja. I Putinov narativ i narativ srpskih nacionalista crpe svoju moć iz paranoje koja, po njima, u prvom slučaju ima svoje utočište na Zapadu, a u drugom slučaju u komšijama.

Za sada znamo relativno malo o tome kako su na ruskoj strani pripremani napadi na Buchu, Irpin i Mariupolj. Da li su vojnici dobili slobodu da siluju i ubijaju onako kako to oni žele? Ili se zločini dešavaju prema pažljivom planu i uputstvima? U svjetlu onoga što se desilo u Bosni nema razloga vjerovati da su vojnici djelovali "spontano" i u svoje ime. Doduše, neka od silovanja su bila oportunistička, ali kako piše Anne Bitsch u Klassekampenu, ona su ispunjavala određena očekivanja o "muškosti", da se bude "sljedeći u redu". Dakle, pojedinačni vojnik ima veći strah od negativnih sankcija zbog odbijanja učešća nego zbog onoga što je učinio, jer ono što se nudi jeste priznanje od ostalih momaka, a ne krivično gonjenje.

Silovanje pred svjedocima

Silovanje "neprijateljskih" žena i djevojčica također je od velike strateške važnosti. Silovanje označava apsolutnu moć, mogućnost i slobodu agresora da s civilnim stanovništvom učini upravo ono šta hoće. Čim grad ili selo budu zauzeti. U Bosni su se ubistva i silovanja organizovala i izvršavala javno, a srodnici žrtava bili su prisiljeni svjedočiti tim činovima. Na taj način direktne žrtve i svjedoci izlagani su maksimalnom poniženju i osjećaju nemoći, te potpuno bili prepušteni na milost i nemilost namjerama agresora. Ukratko, to je bio čin nanošenja traume koja je trebala trajati do kraja života za žrtve i njihove porodice. Traume u kojoj će se kuće i stanovi žrtava zauvijek transformisati iz nečeg sigurnog, dobrog i udobnog u prizor nečega najgoreg što se može zamisliti. Ove radnje i postupci imali su dugoročni cilj orijentisan na budućnost, odnosno na onemogućavanje obnove sigurnosti i povjerenja između različitih strana.

Djela zlostavljanja, koja se mogu pojaviti kao nešto individualno, proizvoljno i besmisleno, prilično su suptilno sredstvo za unapređenje cilja uništavanja odnosa između zlostavljača i žrtava u doglednoj budućnosti kako bi se onemogućilo da ponovo žive zajedno u miru unutar zajedničke teritorije.

Nakon Drugog svjetskog rata svi smo uzeli zdravo za gotovo da se cijeli svijet složio oko toga šta se dogodilo, ko je izazvao rat, ko je imao različite uloge u njemu, ko su bile žrtve, a ko su bili ratni zločinci. "Nacisti su bili agresori koje su saveznici porazili." Život u svijetu u kojem se "svi" slažu s historijom i dijele istu istinu pruža iskustvo reda, sigurnosti i povjerenja. Tako je postavljen temelj za sudsku nagodbu u kojoj se sve strane mogu prepoznati. Svi su bili okrenuti budućnosti bez negodovanja i gorčine.

Nakon što je rat u Bosni okončan Mirovnim sporazumom u Daytonu, u decembru 1995. godine, postojalo je snažno uvjerenje da treba uspostaviti poredak u kojem će krivci biti osuđeni, da će žrtve dočekati pravdu i da se svi složimo oko historije iz koje ćemo učiti: "Nikad više Srebrenica", kao što

je ranije bilo: “Nikad više Auschwitz”. Međunarodni krivični sud u Haagu trebao je biti garant istine i pravde. Očekivali smo da će istina biti uvrštena u udžbenike, da će utjecati na politiku i pomoći nam da idemo naprijed – zajedno.

Nažalost, vidimo da u Bosni istinu poriču nacionalističke snage. Te snage i dalje drže u životu svoj narativ po kojem je Bosna neodrživa i da se mora raspasti. Veličaju se osuđeni ratni zločinci, negiraju se ratni zločini nad civilima i genocid u Srebrenici, a haške presude čitaju se kao dokaz neprijateljstva prema Srbima. Ilustrativno je i zloslutno da su najotvoreniji evropski pobornici Putinovih laži o takozvanoj “specijalnoj vojnoj operaciji u Ukrajini” predsjednik Srbije Aleksandar Vučić i vodeći političar bosanskih Srba Milorad Dodik. Ovaj potonji posebno koristi svoj utjecaj kako bi osigurao da udžbenici iz historije za osnovnu školu u bosanskohercegovačkom entitetu RS, u kojem dominiraju Srbi, sadrže drugačiju priču od one koju uče druga djeca u Bosni. Tako imamo situaciju da se u jednom dijelu zemlje zločinci proglašavaju žrtvama, a žrtve zločincima. Ne postoji “zajednička osnova” između različitih verzija, a biti kritičan je isto što i stati na stranu neprijatelja. Sve je crno-bijelo, mi ili oni.

I pored ove negativne lekcije iz Bosne, vjerovatno ima mnogo onih koji se nadaju da će se, jednog dana, svijet u dovoljnoj mjeri složiti oko onoga šta se dogodilo u Ukrajini, da će krivci biti osuđeni, da će žrtve dobiti svoju pravdu i da ćemo svi moći da naučimo tu lekciju iz historije. Međutim, ako se suočimo s Putinovom ratnom propagandom i ispisivanjem historije s istom pasivnošću koju je međunarodna zajednica, uz nekoliko izuzetaka, pokazala prema srpskim nacionalistima tokom proteklih trideset godina, možda ćemo morati da se pripremimo za život u visoko polarizovanom svijetu. Svijetu u kojem će mnogi Rusi i dalje biti uvjereni da je Putinov rat bio oslobađanje ruskog naroda u Ukrajini, a što je još gore da smo jedni drugima potencijalni neprijatelji. Onog dana kada bombardovanje prestane, bitka za pomirenje i istinu bit će daleko od svoga kraja.

(S norveškog preveo prof. dr. Rasim Muratović, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu; izvorni tekst je objavljen kao hronika u norveškim novinama Klassekampen, u Oslu, 18. aprila 2022. godine)

DOC. DR. ERMIN KUKA POVODOM MEĐUNARODNOG MEMORIJALNOG MARŠA POSJETIO ISTANBUL

5. juli 2022.

Na poziv Udruženja Turska, Bosna, Sandžak (Türkiye Bosna Sancak Derneği), doc. dr. Ermin Kuka, viši naučni saradnik Univerziteta u Sarajevu-Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, u periodu od 2. – 4. jula 2022. godine boravio je u Istanbulu (Turska).

Povod posjete je bio prisustvo Međunarodnom memorijalnom maršu posvećenom svjedočenju na 27. godišnjicu počinjenog genocida nad Bošnjacima u Srebrenici. U delegaciji su bili i predstavnici Udruženja "Žena-žrtva rata", te predstavnica Udruženja "Pokret majki enklava Srebrenica i Žepa".

Tom prilikom su održani značajni sastanci sa upravom Udruženja, te dogovorena buduća saradnja Univerziteta u Sarajevu-Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava i Udruženja Turska, Bosna, Sandžak, primarno kroz organiziranje predavanja iz oblasti djelatnosti Instituta.

Također, doc. dr. Ermin Kuka učestvovao je u TV reportaži Boşnak Dünyasi TV (Turska), posvećenoj počinjenim zločinima protiv čovječnosti i međunarodnog prava nad Bošnjacima u Republici Bosni i Hercegovini, uključujući posebno i počinjeni genocid nad Bošnjacima u Srebrenici.

ODRŽANA TRIBINA: „GENOCID I DRUGI RATNI ZLOČINI U BOSNI I HERCEGOVINI: IDEOLOŠKI I PRAVNI ASPEKTI”

5. juli 2022.

U organizaciji RO VKBI Tuzla i Srednje Podrinje, 4. jula 2022. godine u Plavoj sali BKC-a u Tuzli održana je naučna tribina “Genocid i drugi ratni zločini u Bosni i Hercegovini: ideološki i pravni aspekti”.

Kao uvodničari su govorili prof. dr. Vedad Gurda, dr. sc. Hikmet Karčić i dr. sc. Muamer Džananović, naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu. Skup je moderirao Mehmed Pargan.

U GORAŽDU ODRŽAN OKRUGLI STO 'ZLOČINI U PODRINJU 1992-1995. GODINA'

7. juli 2022.

Tekst: Elma Geca, FOTO FENA /Elma Geca

U organizaciji Rijaseta Islamske zajednice (IZ) u BiH i Muftijstva goraždanskog, danas je u Islamskom kulturnom centru u Goraždu održan okrugli sto "Zločini u Podrinju 1992.–1995. godina", na kojem je naglašeno da je krajnje vrijeme da se o svakom zločinu i zločincu otvoreno govori.

Uvodničari su bili muftija goraždanski Remzija ef. Pitić i direktor Uprave za vanjske poslove i dijasporu Rijaseta Islamske zajednice Razim Čolić.

„Iskustvo zuluma na ovim prostorima naš narod pamti više od dva stoljeća, a mi prvi put govorimo o onom šta nam se događalo, s obzirom da smo imali periode kada niko ništa nije smio kazivati. Sada imamo priliku na osnovu činjenica, fakata i utemeljenih istina da govorimo o sebi i o tome šta nam se događalo, iz razloga što smo se izborili da imamo državu Bosnu i Hercegovinu", rekao je Muftija Pitić.

- Islamska zajednica ovim potezom ukazala je da brižno stoji uz svoj narod i čini sve sa svoje strane kako bi činjenice o zločinu, genocidu i zločinu protiv čovječnosti koji su počinjeni diljem BiH postale poznate i jasne i o kojima bi se jasno govorilo - kazao je muftija goraždanski Remzija ef. Pitić.

Na potrebu stalnog ukazivanja na zločin koji se desio na ovim prostorima ukazao je i direktor Uprave za vanjske poslove i dijasporu Rijaseta Islamske zajednice Razim Čolić.

„Naša odluka je da govorimo o genocidu u BiH, jer osjećamo da je ta tema manje zastupljena. To ćemo raditi dok ne dođemo u svako mjesto u BiH gdje su počinjeni zločini, nastojeći da o njemu govorimo ne samo kao o fenomenu već i konkretnim stvarima koje su se dešavale, ne amnestirajući niti jedan narod, jer zločin je zločin i mi ga želimo osuditi“, rekao je Čolić.

U okviru prve sesije, o temi „Eliminisanje Drine kao granice“ s akcentom na kontinuitet srpske nacionalističke politike, govorio je uvaženi historičar Jasmin Medić dok je o temi “Genocid nad Bošnjacima Podrinja 1992-1995“ trideset godina poslije govorio dugogodišnji stručnjak iz Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu Muamer Džananović.

Druga sesija otvorena je temom „Pamtimo Višegrad-zločini nad Bošnjacima1992. i 1993. godina” o kojoj je govorio Ermin Kuka iz Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

O temema „Zločini na području općine Rogatica 1992-1995” i „Memorijalizacija genocida u Podrinju; stanje i perspektive” govorili su Almir Grabovica, također iz Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava i Hikmet Karčić u ime Instituta za islamsku tradiciju Bošnjaka.

Skup je organiziran u okviru obilježavanja godišnjice genocida u Srebrenici i zločina u Prijedoru i dolini Sane.

UZIMAMO TI GA JER SE ZOVE NASER: DJEČAK NIJE UPISAO NI PRVI RAZRED

19. juli 2022..

Porodice žrtava genocida u Srebrenici opraštaju od svojih najmilijih. Neki su ukopani samo nekoliko kostiju svojih očeva, sinova, djedova, muževa i ostalih članova porodice.

Revda Efendić je u genocidu izgubila oca, brata i supruga.

- Sve sam gledala svojim očima. Autobusi kada su došli, kada su na razdvajali, kada su ženi dijete iz ruku uzeli. Ja sam je čuvala, ona je vikala 'vratite mi Nasera'. Rekli su joj' uzeli smo ti ga samo zato što mu je ime Naser' – prisjetila se Efendić.

Sa sobom je nosila bebu i sina koji nije upisao ni prvi razred. Mislila je da će i njega uzeti.

- Kada sam ušla u autobus, rekli su mi da skinem majicu jer je na njoj bila krv kako ubijali ljude u hangaru ispred mene. Rekla sam im da mi je kćerka bolesna, da je iskašljavala krv i da je to od nje. Pustili su me – dodala je ona.

U Srebrenici je u periodu od 1992. do 1995. godine ubijeno 826 djece, a samo tokom jedne sedmice u julu 1995. godine ubijeno je 694 djece.

Ovo je izjavila istraživačica Zilha Mastalić-Košuta iz Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

- O izvršenim zločinima svjedoče brojni dokumenti, podaci, izjave, informacije, saznanja, kao i brojne presude osuđenim ratnim zločincima pred ICTY-em i pred domaćim sudovima, a masovnost i načini izvršenja zločina nad djecom u Srebrenici dokazuju da agresori nisu imali senzibiliteta ni prema najmlađoj i najzaštićenijoj kategoriji civilnog stanovništva – kazala je Mastalić-Košuta povodom obilježavanja 27. godišnjice genocida u Srebrenici.

Pojašnjava da je zločin nad djetetom istovremeno i zločin nad njegovom porodicom, a time i cijelim društvom u cjelini, uz dalekosežne posljedice koje ostavljaju trajne promjene u društvenoj zajednici.

Mastalić-Košuta autorica je naučnih radova "Zločini nad djecom u Bosni i Hercegovini na primjerima Sarajeva, Mostara i Srebrenice (1992-1995)" i "Genocid nad djecom u Srebrenici – sigurnoj zoni UN-a jula 1995" u kojima se, između ostalog, navode brojni primjeri i hronologija izvršenih zločina nad djecom u "sigurnoj zoni" UN-a u Srebrenici.

Nakon zauzimanja Srebrenice kolone ljudi iz svih pravaca bježale su prema glavnoj bazi UNPROFOR-a u Potočarima, gdje se smjestilo između 20.000 i 25.000 ljudi izbjeglih, uglavnom žena, djece, staraca i vojno nesposobnih.

Među njima i tridesetak gluhonijemih osoba, među kojima i gluhonijema djeca, koji su uglavnom likvidirani u narednim danima. Uslovi su bili nesnosni, a situacija haotična. Gladni i žedni, uspaničeni i prestrašeni. Bez lijekova i hrane, bez sanitetskih čvorova u najvećim julskim vrućinama.

Pripadnici VRS-a s tenkovima krenuli su 12. jula u pravcu Potočara. Zajedno s Ratkom Mladićem ušli su u Potočare, gdje je otpočeo progon oko 20.000 ljudi ispred vojne baze Holandskog bataljona. Srpske vojne i policijske snage, uključujući i jedinice iz Srbije i „Republike srpske Krajine" 12. i 13. jula odvajali su muškarce između 14 i 65 godina, a nakon toga po kratkom postupku, na raznim mjestima oko baze UN-a u Potočarima ubijali ih.

U narednim danima ubijali su i žene, djecu, starce. Postoje podaci da su iz grupe u Potočarima odvajane i djevojčice od 15 godina i više i odvođene u Bratunac na strijeljanje. Relevantni izvori govore i o silovanjima. U bazi UN-a neke žene su od straha na silu abortirale djecu.

Žene koje su ostale s djecom svjedočile su kasnije i o užasnim događajima u kojima su majkama odvodili djecu na pogubljenje ili su ih ubijali u njihovom naručju. Najteže je bilo odvajanje majki od njihove djece.

Nakon naređenja Mladića na sastanku s UNPROFOR-om da se napravi spisak vojno sposobnih muškaraca u Potočarima, Holandski bataljon popisao je 239 muškaraca koje je predao VRS-u i zatim naredio ovim ljudima da napuste Potočare. Ti se ljudi više nikada nisu vratili, odvedeni su i ubijeni od strane VRS-a. Na ovom spisku nalazilo se i 26 djece, između 15 i 18 godina, koja su u narednim danima ubijena.

Specijalne jedinice MUP-a Republike Srbije, poznatije kao grupa "Škorpioni", odvele su jedan broj zarobljenih bošnjačkih civila, uključujući i dječake, na Jahorinu i u Trnovo, te ih tamo uz prethodna iživljavanja i mučenja ubili. Ta ubistva snimljena su TV-kamerom a kasnije plasirana u svijetu. Majka Nura Alispahić na snimku je prepoznala svog šesnaestogodišnjeg sina Azmira.

Na spisku žrtava genocida nad stanovištvom "sigurne zone" UN-a Srebrenica u julu 1995, na kojem su poimenice 8.372 osobe, nalaze se i trogodišnja Nesiba (Muharem) Alić, četverogodišnja Emina (Nail) Vranjko, petogodišnja Edina (Zijad) Mujić. Sve djevojčice ubijene su 11. jula 1995. godine.

Najmlađa žrtva bila je tek rođena beba Fatima Muhić.

U narednim danima, po jasno utvrđenom planu, izvršena su zarobljavanja i ubijanja ljudi, među kojima su bila i djeca. Većina žrtava imala je vezane ruke žicom preko leđa. Masovna ubistva izvršena su na više lokaliteta: Hajdučkom groblju, Jadru, Cerskoj dolini, Kameničkom brdu, skladištu u

Kravici, Sandićima, Tišću, Orahovcu, Novoj Kasabi, brani kod Petkovaca, Vojnoj ekonomiji Branjevo, Domu kulture u Pilicama, Kozluku i drugim lokacijama.

Likvidacije su se nastavile i nakon 18. jula. Komandant zvorničke brigade, ratni zločinac, Vinko Pandurević naredio je da se zarobljeni ne privode, već na licu mjesta odmah ubijaju. U tom periodu VRS je intenzivno radila na pronalaženju Bošnjaka i ubijanju koje je nastavljeno i 19. i 20. jula. Vojna policija je 23. jula 1995. po naređenju Ratka Mladića ubila i jedan broj ranjenika iz Srebrenice koji su liječeni u Zvorniku.

- Broj ubijenih i brze likvidacije dokazuju da je u pripremi i izvršenju zločina učestvovalo veoma mnogo organizovanih i disciplinovanih izvršilaca, zapravo kompletan politički, upravni, policijski i vojni potencijal. Bez obzira na sve akte, rezolucije, sporazume, konvencije o zaštiti djece, u periodu od 1992. do 1995. nad djecom Srebrenice izvršeni su brojni i teški oblici zločina uključujući i zločin genocida", ističe Mastalić-Košuta.

Dodaje da je u Srebrenici u toku jedne sedmice ubijeno 694 djece, što dovoljno govori o karakteru samog rata i namjerama agresora – uništiti jedan narod, jednu državu i izbrisati tragove njihovog postojanja.

Forenzički dokazi pokazuju da su pronađene primarne, sekundarne čak i tercijarne grobnice kako bi se prikrila masovna pogubljenja što jasno pokazuje o kakvim zločinima se radi.

Pored fizičkog ubijanja i ranjavanja djece, težak oblik obuhvataju i psihičke povrede, koje, iako manje vidljive posljedice od fizičkih, ostavljaju trajne i nesagledive posljedice na cijelo bosanskohercegovačko društvo.

- Djeca su doživjela teška traumatska iskustva, ranjavanje, gubitak roditelja i bliskih osoba, izgladnjivanje i nedostatak hrane, lijekova, obolijevala su i umirala od hladnoće i raznih bolesti, razdvajana su od roditelja i najmilijih, uskraćeno im je normalno školovanje, zaustavljeno im je djetinjstvo, uskraćene omiljene aktivnosti i drugo. Djeca su trpjela i seksualna zlostavljanja, odnosno nasilje po spolnoj pripadnosti. Određeni broj djece zarobljavanjem su preživljavali najstrašnije torture", navodi Mastalić Košuta.

Napominje da su zločini nad djecom u Srebrenici počinjeni pred očima svjetske javnosti.

- Iako je Srebrenica proglašena „sigurnom zonom" UN-a, činjenja zločina nakon toga nastavljena su čak i većim intenzitetom. Zločin nad djecom zločin je i nad njihovim roditeljima, srodnicima, prijateljima – to je zločin mnogo većeg opsega i razmjera. Ubistvom djeteta uništava se porodica, društvo, država. Posljedice ovih zločina vidljive su i danas, a bosanskohercegovačko društvo trebat će se s njima još dugo boriti", zaključuje Zilha Mastalić-Košuta

ODRŽAN OKRUGLI STOL "MEOKRNJE - SIMBOL BORBE PROTIV FAŠIZMA"

24. juli 2022.

U sklopu manifestacije "Meokrnje 2022" na Internacionalnom univerzitetu Travnik u Travniku održan je naučno istraživački Okrugli stol pod nazivom "Meokrnje-simbol borbe protiv fašizma". Na okruglom stolu su učestvovali akademik Mirko Pejanović, potpredsjednik Akademije nauka i umjetnosti BiH, dr. sc. Rasim Muratović, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, prof. dr. sc. Pavle Mijović, redovni profesor Katoličkog bogoslovskog fakulteta u Sarajevu, dr. sc. Amir Kliko, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu i autor knjige Rat u Srednjoj Bosni 1992-1994, Vildana Selimbegović, glavna i odgovorna urednica "Oslobođenja", Sead Đulić, predsjednik SABNOR-a BiH, prof. dr. sc. Kenan Dautović, profesor na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu, dr. sc. Dženan Dautović i Remzija Šiljak, autor monografije 7. korpusa Armije R BiH.

Učesnici Okruglog stola su kroz prezentaciju svojih naučno-istraživačkih radova govorili o značaju antifašizma u aktuelnom društvenom trenutku u Bosni i Hercegovini, značaju platforme o radu Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine za odbrambeno-oslobodilački rat (1992–1995), zatim o ulozi Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu u istraživanju ratnih zločina 1992-1995 godine, vojnom i političkom značaju narodno-oslobodilačkog pokreta za obnavljanje bosansko-hercegovačke državnosti i nezavisnost, kao i o odnosu prema antifašizmu i ratovima devedesetih.

Akademik Mirko Pejanović prezentovao je rad na temu "Značaj platforme o radu Predsjedništva RBIH za odbrambeno-oslobodilački rat 1992-1995. Za vrijeme rata u Bosni i Hercegovini bio je član Predsjedništva RBiH, a trenutno je član Akademije nauka i umjetnosti BiH. Akademik Pejanović je u svom obraćanju naglasio da je kao svoj strateški cilj za odbranu Republike Bosne i Hercegovine Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine imalo očuvanje historijskog multietničkog bića Bosne i Hercegovine. U tom kontekstu se, u punom jedinstvu svojih sedam članova, odlučilo da usvoji jedan programski dokument političko-ustavnog karaktera.

Taj dokument je dobiti naziv: „Platforma o radu Predsjedništva u ratnim uslovima". Na temelju programskih usmjerenja Platforme osigurano je jedinstvo članova Predsjedništva u rukovođenju otporom i odbranom protiv agresije na Bosnu i Hercegovinu, formiranje Armije Republike Bosne i Hercegovine kao oružane sile za vođenje odbrambeno-oslobodilačkog rata i oblikovanje osnove za pregovore o postizanju mirovnog političkog rješenja rata u Bosni i Hercegovini.

Direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, dr. sc. Rasim Muratović kazao je da je tokom svog djelovanja od osnivanja do danas Institut snažno doprinio ukupnom razvoju naučne misli u Bosni i Hercegovini.

U svom izlaganju Muratović je naglasio da je djelatnost Instituta bila usmjerena naročito na istraživanje Planiranja, pripremanja, započinjanja i/ili vođenja agresorskog rata ili rata kojim se krše međunarodni ugovori, sporazumi ili garancije ili učestvovanje u nekom zajedničkom planu ili

zavjeri za izvršenje bilo kog od navedenih djela, povreda ratnih zakona i ratnih običaja i genocida, zločina protiv čovječnosti, ratnih zločina protiv civilnog stanovništva, ratnih zločina protiv ranjenika i bolesnika te ratnih zločina protiv ratnih zarobljenika.

Redovni profesor Katoličkog bogoslovskog fakulteta u Sarajevu, dr. sc. Pavle Mijović govorio je o antifašizmu danas, ideji, stvarnosti i kontekstu agonističkog pluralizma. Profesor Mijović u svom izlaganju prezentovao je problematiku i mogućnosti antifašizma u suvremenom kontekstu, ne iz perspektive normativne političke teorije, već iz perspektive „agonističkog pluralizma (Chantal Mouffe)".

O vojnom i političkom značaju narodno-oslobodilačkog pokreta za obnavljanje bosansko-hercegovačke državnosti i nezavisnosti govorio je dr. sc. Amir Kliko iz Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu i autor knjige Rat u Srednjoj Bosni 1992-1994.

Glavna i odgovorna urednica "Oslobođenja", Vildana Selimbegović u svom izlaganju govorila je o odnosu prema antifašizmu i ratovima devedesetih.

Jedan od učesnika Okruglog stola bio je i Sead Đulić, predsjednik SABNOR-a BiH koji je prezentovao rad na temu: „Antifašizam i budućnost djelovanja". Đulić je tokom izlaganja naglasio da je Antifašizam danas u ilegali, kao što je bio i od 1941. do 1945 i da su svuda oko nas minska polja fašizma, neonacizma, netolerancije i netrpeljivosti prema drugima. Istakao je da se svi moraju osvijestiti i početi drugačije djelovati u cilju bolje i sretnije budućnosti te da se trebamo okupiti u jedinstven opštenarodni antifašistički front. Đulić je na kraju zaključio da početna osnova treba biti potreba za demokratskim društvom u kojem su svima na svakom pedlju države zagarantovani sloboda, jednakost i ravnopravnost, te socijalna pravda.

Profesor na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu, dr. sc. Kenan Dautović, prezentovao je rad na temu „Značaj antifašizma u aktuelnom društvenom trenutku u BiH" ili „Antifašizam-gdje vrijednost danas"?

„Muslimani Travnika u Drugom svjetskom ratu: racionalizacija i demistifikacija ideološkog inferna" bila je tema rada dr. sc. Dženana Dautovića koji je naglasio da je poseban zadatak rada da se pokuša napraviti geneza epiteta Travnika kao „ustaškog uporišta", epiteta koji je donio toliko problema Travniku u godinama nakon okončanja Drugog svjetskog rata.

Učesnik okruglog stola " "Meokrnje-simbol borbe protiv fašizma" bio je i Remzija Šiljak, autor monografije 7. korpusa Armije R BiH. U svom radu „Meokrnje-simbol borbe protiv fašizma", Šiljak je detaljno objasnio ulogu ustanka naroda i narodnosti Bosne i Hercegovine u narodnooslobodilačkoj borbi 1941-1945 i oslobođenja Meokrnja u odbrambeno oslobodilačkom ratu 1992-1995 godina".

Okrugli stol pod nazivom "Meokrnje-simbol borbe protiv fašizma" organizovan je u saradnji s Institutom za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

IZ ŠTAMPE JE IZAŠLA NOVA KNJIGA EDICIJE MONUMENTA SREBRENICA BROJ 11.

17. august 2022.

Iz štampe je izašla nova knjiga edicije Monumenta Srebrenica broj 11. Izdavač ove značajne edicije je J.U. Zavod za zaštitu i korištenje kulturno – historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona.

Urednik je prof. dr. Adib Đozić.

Lektor je Amra Vehabović, prof. bosanskog jezika i književnosti.

Prijevod na engleski je uradila prof. dr. Selma Kešetović.

Časopis je izašao na bosanskome i engleskome jeziku. Pored „Riječi urednika„ Adiba Đozića, imamo sedam istaknutih autora koji su napisali originalne naučne radove,koji su grupisani u tri poglavlja, a to su:

Poglavlje Genocid

Rasim Muratović, „Vrste zla“;

Vedad Gurda,“ Hronologija suđenja Ratku Mladiću za genocid u Srebrenici i druge zločine pred Međunarodnim krivičnim sudom za Bivšu Jugoslaviju“;

Adib Đozić, „Antiracionalizam, laž,mržnja i genocid nad Bošnjacima“;

Muamer Džananović, „Od klasifikacije do triumfalizma(poslednje etape genocida nad Bošnjacima);

Amir Grabovica, Ermin Kuka, „Srebrenica :Scena Danteovog pakla u Europi na kraju XX stoljeća“;

Poglavlje Iz prošlosti bosanskog podrinja

Kemal Nurkić, „Selo Gladović“;

Poglavlje Sjećanja

Faruk Đozić,“ Dvadeset i četiri rane majki Zukić: Fate, Zahe, Munire, Kade, Šide, Raseme i Hajre“

Poruka časopisa je.“Da se nikada više nikome ne dogodi Srebrenica“!A da ne bismo zaboravili trebamo pisati i podsjećati se na najstrašniji zločin koji se desio čovječanstvu, a desio se našem narodu u našoj državi.

UMRO TOMISLAV ŠIPČIĆ, GENERAL KOJI JE UBIJAO SARAJEVSKU DJECU, SPALIO VIJEĆNICU I TVRDIO DA "MUSLIMANI BACAJU SRBE LAVOVIMA"

19. august 2022.

Piše: Zilha Mastalić-Košuta/Stav.ba

U periodu od aprila do sredine maja 1992. godine na čelu Četvrtog korpusa 2. vojne oblasti JNA, poznatijeg i kao Sarajevski korpus, bio je komandant Vojislav Đurđevac. Ne može se s preciznošću utvrditi do kada je tačno bio na ovom položaju, ali postoji podatak da ga je između 12. i 20. maja 1992. godine na tom položaju naslijedio pukovnik Tomislav Šipčić.

Za Đurđevca je poznata činjenica da je kao jedan od glavnih komandanata opsade Sarajeva i kao general bivše JNA 2. maja 1992. godine, na dan općeg napada na Sarajevo, zarobio predsjednika Predsjedništva Bosne i Hercegovine Aliju Izetbegovića na Aerodromu Sarajevo, nakon Izetbegovićevog povratka s pregovora u Lisabonu.

U periodu dok je Šipčić komandovao Sarajevskim korpusom, u Sarajevu su ubijene i prve maloljetne osobe. U aprilu 1992. ubijena su djeca: Aida Zelić, Nadir Skikić, beba Belma Ćutuk, Midhat Zornić, Amir Klico, a početkom maja i Aida Kučuk, Armin Ćosić, Nina Dedović, Zuhra Lingo. Ovi zločini izvršeni su najvećim dijelom granatiranjem i pješadijskim oružjem, a jedna beba umrla je uslijed nestanka struje u inkubatoru, uzrokovanog granatiranjem.

Za ubistva ove djece i druge zločine počinjene u tom periodu niko nije osuđen. Đurđevac je umro 2004. godine u Ljubljani. Na čelu korpusa nalazio se u periodu kada su jedinice JNA pravile finalni obruč i pregrupisavanje te raspoređivale svoje snage oko Sarajeva. U ovom periodu izvršene su i pripreme za preobražaj jedinica JNA u Sarajevsko-romanijski korpus (SRK) Vojske Srpske Republike BiH, od augusta 1992. Vojske Rs-a (VRs).

Između 12. i 20. maja 1992. došlo je do formiranja SRK VSr RBiH, na čije je čelo tih dana postavljen Tomislav Šipčić. U srbijanskim dnevnim novinama "Politika" od 16. jula 1992. i na televiziji "Srna" objavljen je tekst: General Šipčić: BACAJU SRPSKU DECU LAVOVIMA, u kojem je on optužio "muslimanske snage da bacaju srpsku decu lavovima u sarajevskom zoološkom vrtu". Šipčić je o tome telegramom obavijestio načelnika Štaba snaga UNPROFOR-a Lewisa MacKenzieja.

U telegramu se, također, navodi da su "muslimanske snage u Pionirskoj dolini kod zoološkog vrta formirale koncentracioni logor za Srbe" te je Šipčić pozvao MacKenzieja da učini sve kako bi se "zaustavilo zlostavljanje i brutalno ubijanje Srba".

Šipčić, pukovnik JNA, odnosno Vojske Jugoslavije (VJ), a od maja 1992. general SRK VSr RBiH, izdavao je naredbe koje su za posljedicu imale izvršenje zločina nad stanovnicima Sarajeva, među kojima je i više od 130 ubijene djece. Na tom položaju ostao je do 10. septembra 1992, kada je komandu preuzeo Stanislav Galić.

U periodu između 12. i 20. maja 1992. ubijena su djeca Murat Ušanović, Aldina Cviko, Ekrem Hamzabegović, Sanela Hasković, Armin Muminović, Jasmina Prguda, Belma Hubijar. Najveći broj ove djece ubijen je granatiranjem. Najmlađa žrtva bila je trogodišnja Aldina Cviko.

U periodu između 21. maja i 10. septembra 1992. ubijeno je najmanje 131 dijete. Od tog broja, granatom je ubijeno 117 djece. Najmlađe žrtve bile su tri bebe ubijene 26/27. maja 1992. u granatiranju porodilišta; zatim jednogodišnji Amar Bibić i trogodišnji Damir Mekić, ubijeni zajedno u kući 16. maja, kada je ubijeno još troje članova njihove porodice; jednogodišnji Amil Briga, ubijen 2. augusta zajedno sa svojom nanom; jednoipogodišnji Armin Dudić, ubijen granatom 22. juna, kada je ranjen i njegov brat; trogodišnja Zlata Kurtović ubijena granatom 1. juna zajedno s djevojčicom Amelom Fočo i njihovim majkama.

Najmlađe su žrtve i jednogodišnji Roki Sulejmanović i trogodišnja Vedrana Glavaš, ubijeni 1. augusta prilikom izmještanja konvojem iz grada. Trogodišnji Mirza Hožbo i njegova sestra Mirela ubijeni su 25. augusta. Na njihovu zgradu ispaljena je granata, stan se zapalio te su izgorjeli, pored brata i sestre, i njihov djed, tetka i komšinica.

Kao najmlađe žrtve su i novorođenče Edin Karaman, beba Ferik Musa, trogodišnji Edis Šemović, ubijen zajedno s ocem, komšijom, a ranjena mu je majka; dvogodišnji Benjamin Tabaković, ubijen zajedno sa sestrom Belmom, beba Šojko NN, beba Benjamin Termiz, jednogodišnji Saša Vlačić, kao i druga djeca.

U naredbi Komandi SRK od 7. juna 1992. koju je potpisao Tomislav Šipčić stoji da SRK ima zadatak da pogodnim grupisanjem snaga očisti dijelove Sarajeva s većinskim srpskim stanovništvom po mogućnosti presijecanje grada pravcem: Nedžarići – Stup – Rajlovac, obezbijedi širi rejon Sarajevskog aerodroma, izvrši čišćenje Mojmila, Dobrinje, Butmira i Sokolović Kolonije. Dok Šipčić naređuje "čišćenje dijelova Sarajeva", u tom periodu događa se zločin nad porodicom Bojadži, 9. juna, kada su ubijena tri maloljetna člana porodice, Amina, Fehim i Mirza.

Granatama ispaljenim s položaja SRK ubijeni su i Nermina Kurtović 8. juna, a istog dana i Admir Prašević. Emir Fazlagić ubijen je 10. juna, kada mu je ranjena i majka. Istog dana ubijena je Mirnesa Zuko, granatom u redu za vodu. Dva dana kasnije i Edin Selimović.

Djeca su ubijana na razne načine: na ulici, u školi, u skloništu, u kući ili stanu, u dvorištu, u igri, u redovima za vodu i hranu, za vrijeme sportskih aktivnosti i događaja, u vožnji biciklom, za vrijeme primirja. Gađani su i konvoji s bebama, porodilišta, pedijatrijska bolnica. Bolnice i porodilišta konstantno su bili meta napada. Cilj uništenja Porodilišta i Dječije klinike bilo je da se prekine reprodukcija kako bi grad bez djece i života bio nemoguć za življenje.

O uništavanju bolnica svjedoči i izjava ministra zdravstva u samoproglašenoj Srpskoj Republici BiH Dragana Kalinića na 16. sjednici Skupštine 12. maja 1992. u Banjoj Luci u kojoj kaže: "(...) Ali oni koji budu planirali operaciju Sarajeva, oslobađanja Sarajeva ili uništenja žive neprijateljske sile u Sarajevu moraju da planiraju šta će sa zdravstvenim objektima. I odmah da vam kažem, ako

će Vojna bolnica pasti u ruke neprijatelju, onda sam ja za to da se Koševska bolnica uništi i da neprijatelj nema gdje da se liječi."

U ovom periodu djeca su ubijana i snajperom. Snajperisti SRK VRs-a nisu birali da li se radi o djetetu, ženi ili starijoj osobi. Njihova namjera bila je jasna – da svaki njihov ispaljeni hitac ubije ili teško rani osobu koju ciljaju. Organizovane su posebne obuke za snajperiste na Jahorini i poligonu iznad Crvenih stijena. Najveći broj ubijene djece snajperom gađan je u glavu i predio oko srca, što je jasan pokazatelj namjere. Odbrana u postupku protiv Stanislava Galića pred ICTY-em tvrdila je da SRK VRs nije imao snajpere.

Među djecom koja su ubijena snajperom u periodu od aprila do septembra 1992. godine bili su Amar Vuk, ubijen na spavanju i pogođen u glavu, Selma Bjelak pogođena u vrat, Kemal Ligata, pogođen u oko dok je držao šnitu hljeba u ruci i skrivao se u jednom prolazu, Adisa Ramić, pogođena u vrat, Muamer Smajlović i drugi.

U ovom periodu korištena su zapaljiva i hemijska oružja (fosforne bombe, aviobombe, artiljerijske granate s bojnim otrovima) zabranjena Ženevskim konvencijama i drugim odredbama međunarodnog prava. Korišteno je u paljenju brojnih objekata u Sarajevu. Hemijsko oružje je korišteno u užem i širem području Sarajeva. Ovim oružjem uništavana je kulturna baština, što predstavlja kršenje međunarodnog prava o ratovanju i može biti procesuirano kao ratni zločin.

Prema statutu ICTY-a, ovi zločini uključuju zauzimanje, uništavanje, namjernu štetu načinjenu nad institucijama koji su religijskog, obrazovnog, naučnog karaktera, uključuju historijske spomenike i umjetnička djela. U ovom periodu stradali su i mnogi kulturno-historijski spomenici. Ubijanjem djece ubija se i uništava porodica, a time i društvo u cjelini te ostavljaju trajne posljedice na kompletno bosanskohercegovačko društvo.

Agresor je to vrlo dobro znao.

S druge strane, uništavanjem Predsjedništva, Sarajevskog univerziteta, porodilišta, Dječije klinike, bolnica, Nacionalne i Univerzitetske biblioteke, Orijentalnog instituta i svih drugih kulturnih, vjerskih i historijskih objekata zatiru se bosanski korijeni i višestoljetna kultura i tradicija, a sve u cilju da se potpuno izbriše bosanska prošlost i identitet.

U Sarajevu je u periodu od aprila do 11. septembra 1992. ubijeno najmanje 147 djece. Djeca su ubijana na razne načine i nad njima su počinjeni najteži oblici zločina. Za ove zločine do danas nisu procesuirani odgovorni. Pored komandnog kadra, za zločine nisu osuđeni ni oni pripadnici iz nižih vojnih kadrova koji su također odgovorni za zločine.

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu u saradnji s Udruženjem roditelja ubijene djece Sarajeva predao je Tužilaštvu Bosne i Hercegovine 31. januara 2011. krivičnu prijavu protiv Tomislava Šipčića. Godinama nakon toga Tužilaštvo Bosne i Hercegovine nije ništa učinilo.

Dana 5. aprila 2022. Institutu je poslat dopis od Tužilaštva Bosne i Hercegovine s potpisom tužiteljice Vesne Ilić, u kojoj se ponovno traži ista dokumentacija koja je poslata još 2011. godine. I na zahtjev ICTY-a, koji je dostavio dokumentaciju Tužilaštvu za slučaj Šipčić, u kojem su naveli da je predmet urgentan, Tužilaštvo se oglušilo. Prošlog mjeseca, devetog jula 2022. godine, Tomislav Šipčić umro je u srbijanskom Vrbasu, u 83. godini.

MARKALE, 28. AVGUST 1995: „ZADNJI KRUG DANTEOVOG PAKLA“

28. august 2022.

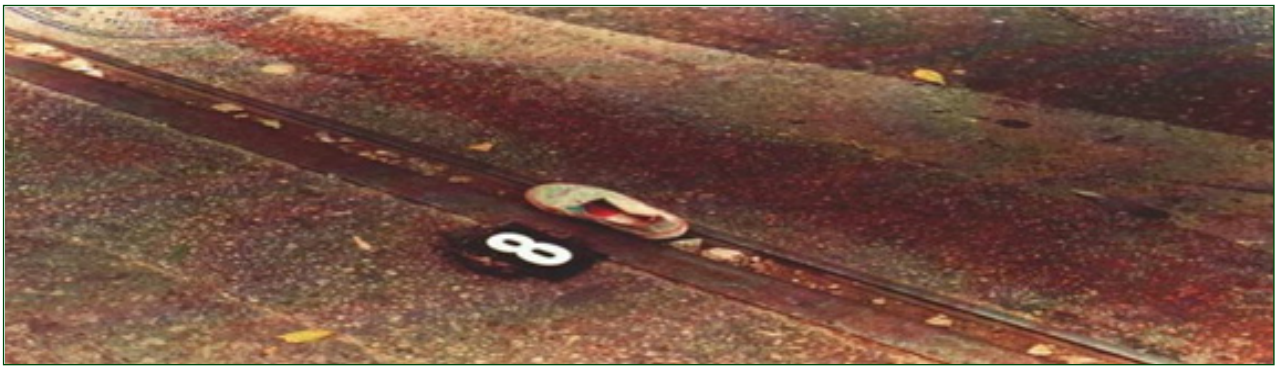

Piše: Merisa Karović-Babić

Preuzeto sa Stav.ba

Dvanaest godina nakon ovog zločina, na suđenju komandantu SRK-a generalu Dragomiru Miloševiću, uz poricanje odgovornosti za masakr, cijela teza odbrane bila je zasnovana na tome da se pokuša dokazati kako je “granata doletjela malom brzinom ili da je njena detonacija izvršena u statičkim uslovima”, a vještak odbrane za sudsku medicinu Ivica Milosavljević “pretpostavlja” da su tijela žrtava naknadno postavljena na lice mjesta zločina i da su pomjerana s jednog mjesta na drugo.

„Zadnji krug Danteovog pakla“, kako je jedan tehničar Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Bosne i Hercegovine (MUP-a RBiH) opisao jeziv prizor koji je zatekao neposredno nakon masakra ispred tržnice Markale 28. augusta 1995. godine riječi su kojima bi se mogla opisati svakodnevnica opsade Sarajeva.

Tržnica i preko puta nje otvorena pijaca Markale, mjesto s tradicijom trgovanja dugim više od sto godina, u nekoliko navrata je bila meta granatiranja tokom opsade Sarajeva sa položaja Sarajevsko-romanijskog korpusa Vojske Republike srpske (SRK VRS-a). S obzirom da su mnoge prodavnice, samoposluge i granapi u gradu bili zatvoreni, pijace su bile gotovo jedina mjesta na kojima su se građani mogli snabdjeti osnovnim životnim namirnicama, a ujedno i mjesta na kojima su se masovno okupljali, razmjenjujući svoja iskustva preživljavanja, ratne recepte te kupujući ne tako jeftine proizvode.

Dana 5. februara 1994. godine, nekoliko minuta poslije podneva, sa položaja SRK-a iz pravca Mrkovića ispaljena je granata koja je eksplodirala na asfaltnoj podlozi unutar zelene pijace Markale u trenutku kada je na pijaci bilo prisutno nekoliko stotina građana. Od eksplozivnog i rasprskavajućeg dejstva granate, prema evidencijama iz Kliničkog centra, Državne bolnice i bolnice Francuskog bataljona u Sarajevu, ukupno je navedeno 67 ubijenih i 139 ranjenih civila, dok je od posljedica ranjavanja, na liječenju u Hamburgu, smrt nastupila za još jednu osobu.

Nakon ovog masakra pijaca je bila izmještena u pasaž preko puta Markala, koji je bio tijesan i neuslovan, te se prodaja namirnica proširila na tezgama u haustorima, pasažima obližnjih stambenih zgrada i na trotoarima iza tržnice Markale.

No, „izmještanje“ pijace nije uspjelo spriječiti nove masovne zločine na ovom području, budući da se radilo o jednom od najfrekventnijih lokaliteta u gradu. Dana 28. augusta 1995. godine, u 11.00 sati, sa položaja SRK iz pravca Trebevića ispaljena je granata koje ja eksplodirala na asfaltnu podlogu iza tržnice Markale, uslijed čijeg rasprskavajućeg dejstva su, na licu mjesta, ubijena 23 civila, a ranjen 81 civil. Na putu do bolnice, nakon operacije, a uslijed teškog ranjavanja, istog ili u nekoliko narednih dana, smrt je nastupila za još 20 civila, te je ukupan broj žrtava sa smrtnim ishodom bio 43 civila. Gotovo istovremeno sa ovom, u neposrednoj blizini Narodnog pozorišta eksplodirale su još četiri granate, uslijed čijeg rasprskavajućeg dejstva je ranjeno osam civila.

Tri srednjoškolca, potom studentica Sabaheta Vukotić i njen otac Ajdin Vukotić su neke od pomenute 43 žrtve. U sklopu istražnih radnji, fotograf CSB-a MUP-a RBiH je načinio fotografije na mjestu masakra, na kojima su se nalazili vrlo dirljivi prizori dječijih stopala, patika, index pomenute studentice i brojne druge lične stvari žrtava. Među žrtvama koje su, uslijed teškog ranjavanja podlegle nakon operacije bio je, na primjer, Ismet Klarić. On je, zajedno sa svojom suprugom Mesudom Klarić kupovao cvijeće za snahu kojoj je tog dana bio rođendan. Nakon eksplozije granate oboje su ranjeni, a Mesuda je čula kako joj je suprug rekao da je izgubio ruku.

“Tek kada su podigli mog supruga da bi ga stavili u prtljažnik, po onom što sam vidjela shvatila sam kako je bio teško ranjen. Njegovo stopalo bilo je odsječeno i visilo je samo na komadiću kože. Drugu vrlo tešku ranu imao je na preponama, meso je bilo rastrgano i vidjela sam kost. Još jedna rana bila je u predjelu srca, ali nisam mogla vidjeti koliko teška je ta rana, jer je na sebi imao košulju. Vidjela sam samo veliku mrlju krvi. Tako su nas odvezli do bolnice. Odmah su nas odnijeli na operaciju. Pošto je tog dana bilo mnogo ranjenih ljudi, sjedili smo na podu. Nije bilo dovoljno mjesta za nas. Medicinsko osoblje činilo je sve da bi nam što prije pomogli. Čak su nam davali deke da ih stavimo na pod i tako sjedimo, jer jutro je bilo hladno. Stavili su mi zavoj na ranu. Još uvijek imam komadiće gelera u tijelu. (…) Nakon što su mi obradili sve rane koje sam imala, preselili su me s hirurgije u ortopedsku kliniku. Prije odlaska, dok sam čekala na kola hitne pomoći, vidjela sam kad su mog supruga iznijeli sa hirurgije i odnijeli ga u mrtvačnicu. (…) Sve rane su zacijelile, samo nema mog supruga.” – (Mesuda Kladić, 23.2.1996). Od posljedica ranjavanja na tržnici Markale, osam dana nakon masakra umrla je i Razija Čolić. Ona je, nakon okupacije Žepe i prisilnog premještanja iz ovog područja, zajedno sa svojim suprugom Mustafom bila smještena u jedan od kolektivnih centara u Sarajevu.

Potresni snimci nakon masakra na Markalama emitirani su na mnogim TV stanicama u zemlji i svijetu, a sam zločin naišao je na brojne reakcije i međunarodnih i domaćih zvaničnika. No,*“... prema pravilima dobronamjerne brige za gledatelje, samo je nekoliko od tih snimaka moglo biti prikazano na BBC-u.”*- (Martin Bell).

U Zapisniku o uviđaju načinjenom od strane Višeg suda u Sarajevu i MUP-a RBiH su opisani jezivi prizori koje su istražitelji zatekli neposredno nakon masakra: “Oko samog centra eksplozije vidljivi su veliki tragovi i lokve krvi a ti tragovi i lokve krvi se prostiru na cijelom prostoru širinom ulice, te uzduž ulice na obje strane u liniji od 50-60 m. Ispred ulaza u tržnicu na trotoaru je stopalo ženske osobe sa lakiranim noktima, a jedan metar dalje stopalo muške osobe.

Desetak metara od ulaza u Tržnicu na trotoaru, stopalo sa dijelom potkoljenice u crnoj čarapi i mnoštvo drugih dijelova ljudskog tijela (šaka, mozga i unutrašnjih organa) koji se nalaze na više mjesta. Pored ovog, posvuda se nalaze razni lični predmeti: tašne, dokumenti, novčanice (domaće i strane), razni prehrambeni proizvodi, razne vrste cigareta, upaljači, rinfuzni duhan, 2 bicikla sa vidnim oštećenjima i praznim gumama, dijelova obuće i odjeće, na ulici gdje su tramvajske šine

oboren motocikl, ispred njega muška ljetna sandala i ljudski mozak, a 2 m dalje razliven mozak…" – (Izvod iz Zapisnika o uviđaju, Viši sud u Sarajevu, 28.8.1995).

Ovaj masakr bio je povod za vojnu intervenciju, odnosno bombardovanje položaja VRS-a od strane NATO-a, koje je uslijedilo tek nakon objave zvaničnih rezultata istrage UNPROFOR-a o odgovornosti za ovaj zločin, prema kojima se nedvojbeno došlo do zaključka da su granate ispaljene sa položaja SRK iz pravca Trebevića i Lukavice. No, rezultati ove istrage su držani u tajnosti sve dok se nisu osigurali svi pripadnici UNPROFOR-a na terenu ili evakuisali iz kriznih područja.

Naime, vođa tima vojnih posmatrača UN-a, potpukovnik Konings, u nekoliko navrata, u narednom periodu, istražiteljima ICTY je posvjedočio kako je njemu i njegovoj dvojici kolega zaključak da su "granatu ispalili Srbi pala na pamet" još u toku uviđaja, na licu mjesta na Markalama, ali da su mu nadređeni posmatrači iz UN-a zabranili da kaže bilo šta o "incidentu" ili izvještaju u kojem stoji mišljenje njegove ekipe "da se radi o paljbi koja je došla od bosanskih Srba", te je bio oprezan i uzdržavao se od bilo kakve izjave.

Ipak, o "pravim" rezultatima istrage usmeno je bio obaviješten komandant UNPROFOR-a general Rupert Smith, nakon čega je donio odluku da, zajedno s glavnokomandujućim sektora Jug (CINCSOUTH) pokrene kampanju bombardiranja. Međutim, na savjet Davida Harlanda, general Smith, iako je u to vrijeme znao da su granate ispaljene sa položaja pod kontorolom SRK-a, bio je oprezan u davanju izjava kako "ne bi upozorio bosanske Srbe i dobio na vremenu" da se osoblje UN-a evakuiše iz Goražda. Dakle, za objavu navedenih rezultata istrage odlučio je sačekati povoljniji trenutak, tj. nakon što obezbijedi pripadnike UNPROFOR-a, posebno Britanski bataljon u Goraždu, koji se kasno navečer 28. augusta preko Beograda trebao povući u Zagreb.

Toga i narednog dana, Smith je obavio tri razgovora s generalom Ratkom Mladićem, tada osumnjičenim za zločine protiv čovječnosti i međunarodnog prava, koji je, pozivajući se na izvještaj SRK-a, negirao umiješanost VRS-a u napad. Narednog dana, 29. augusta 1995. godine, Služba za obavještajni rad (G2) je nakon "istrage i analize svih dokaza", "samo za upotrebu unutar UN-a", podnijela "povjerljivi" izvještaj, u kojem konstatira da je zaključeno "van svake sumnje da se vatreni položaj za svih pet minobacačkih projektila nalazio na teritoriji VRS-a, između Lukavice i Miljevića", uz procjenu da je mjesto ispaljenja granate od Markala bilo udaljeno između 3000 i 5000 metara, dakle duboko na teritoriji koja je bila pod kontrolom SRK-a.

Nakon što je dobio pismene rezultate, general Smith je detalje o istrazi proslijedio komandantu UNPROFOR-a u Zagreb, a civilni portparol UNPROFOR-a Aleksandar Ivanko je na konferenciji za štampu objavio rezultate istrage, uz najavu da su "sve opcije moguće, uključujući i napade iz vazduha". Za razliku od prethodnog perioda, ovako odlučan stav UNPROFOR-a koji je prepustio krajnju odluku NATO-u, izazvao je reakciju svih protivnika bombardiranja položaja VRS-a. Posebno burno je reagiralo rusko političko rukovodstvo i javno mnijenje, a pripadnik UNPROFOR-a, ruski državljanin Andrei Demurenko, načelnik Sektora Sarajevo, odlučio je da provede vlastitu istragu "kako ne bi dozvolio da Srbi budu optuženi za sve, bez imalo nepristrasnosti".

Iako vođenje istraga nije bilo u njegovoj nadležnosti, uz napomenu da je on vojnik, pukovnik, i da je ovo "posao za specijalnu istragu i specijalne istraživače koji će uključivati eksperte, tužioce i članove vojnog suda", Demurenko je nakon istrage koja je trajala od 29. do 31. augusta, konstatirao kako je obišao položaje VRS-a i da "nema mogućnosti da se iz ovog položaja ispali granata na položaj na koji je pala".

Međutim, nakon što je Tužilaštvo ICTY-a na suđenju komandantu SRK-a generalu Dragomiru Miloševiću pokazalo Demurenku fotografiju koju je on svojeručno snimio na jednom od položaja koji je obišao tokom svoje istrage, složio se da je "odatle bilo moguće dejstvovati minobacačem ili čak tenkom neposredno po gradu". Nakon konstatacije predsjednika Pretresnog vijeća sudije Robinsona da je svoj iskaz utemeljio na pretpostavkama, Demurenko se ogradio da nije "visokopozicionirani specijalista u pravnim stvarima ili antiterorističkoj borbi". Nakon potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma, poslije povratka u Moskvu, pukovnik Demurenko je dobio orden Republike Srpske, koji mu je drag, "jer se, ipak neko setio ruskog pukovnika koji je želio da svet sazna pravu istinu o Markalama".

Konačan izvještaj specijalne Inžinjerske jedinice UNPROFOR-a Sektor Sarajevo, završen je 6. septembra 1995. Nakon analize repnog krilca, voditelj istrage je došao do zaključka da se radi o granati kalibra 120 mm, srpske proizvodnje, bez oznake i boje, s neobrađenom čeličnom površinom, "što odgovara sadašnjem tipu koji koriste bosanski Srbi", sa položaja koji su se nalazili u širem rejonu Trebević – Lukavica (mjesto Blizanci), koje je bilo pod kontrolom SRK-a. Izvještaj svih UNPROFOR-ovih istraga o ovom masakru, koji je sastavljen na zahtjev UN-a iz New Yorka, pripremio je pukovnik Baxter 8. septembra 1995. godine. Uz prethodno pozivanje na diskreciju, nakon analize svih raspoloživih podataka UN-a, zaključeno je da se sve istrage slažu da su minobacački projektili "ispaljeni s teritorije bosanskih Srba", te je u konačnom i sveobuhvatnom izvještaju ovo uzeto kao "neosporni" element.

Dvanaest godina nakon ovog zločina, na suđenju komandantu SRK-a generalu Dragomiru Miloševiću, uz poricanje odgovornosti za masakr, cijela teza odbrane bila je zasnovana na tome da se pokuša dokazati kako je "granata doletjela malom brzinom ili da je njena detonacija izvršena u statičkim uslovima", a vještak odbrane za sudsku medicinu Ivica Milosavljević "pretpostavlja" da su tijela žrtava naknadno postavljena na lice mjesta zločina i da su pomjerana s jednog mjesta na drugo.

Pretresno vijeće smatra da zaključci vještaka odbrane "nisu uvjerljivi", da su koristili metode koje su "nepouzdane", kao i, s obzirom na činjenicu da niko od njih nije bio na mjestu eksplozije i da nije izvršio mjerenja na licu mjesta, za razliku od istražitelja čije su rezultate osporili, "ne vidi nikakvog razloga da dovodi u pitanje" mjerenja koja su izvršili pripadnici MUP-a RBiH, posmatrači UN-a i UNPROFOR-a. Stoga je u prvostepenoj presudi Dragomiru Miloševiću konstatirano kako je Pretresno vijeće "uvjereno da je minobacačka granata koja je pogodila ulicu u blizini tržnice Markale ispaljena s teritorije pod kontrolom SRK-a, te da su je ispalili pripadnici SRK-a", što je Žalbeno vijeće u navedenom predmetu potvrdilo.

No, uprkos činjenici da je Dragomir Milošević bio na poziciji komandanta SRK od augusta 1994. godine do završetka opsade Sarajeva, Žalbeno vijeće ICTY uvažilo je dokaze odbrane da je optuženi tokom augusta i početkom septembra 1995. godine bio na liječenju u Beogradu, zbog čega je poništilo osuđujuću presudu za granatiranje tržnice Markale, te konstatiralo kako je Čedomir Sladoje, načelnik štaba SRK-a, preuzeo Miloševićeve dužnosti i „izdavao naređenja zastupajući komandnanta".

(Merisa Karović-Babić, Masovna ubistva civila u Sarajevu za vrijeme opsade 1992-1995, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava UNSA, Sarajevo, 2014. 209-234.)

NEKAŽNJENO UBIJANJE HEROJSKOG GRADA

3. septembar 2022.

Piše: Izet Perviz

Izvor: Stav.ba

Nigdje pravda nije tako spora kao na putu za Goražde. Do danas nije donesena ni jedna osuđujuća presuda za zločine počinjene nad Bošnjacima na području prijeratne općine Goražde, mada je cijeli svijet svjedočio hiljadama granata koje su pripadnici Vojske Rs-a bacili na ovaj grad u toku Agresije na Bosnu i Hercegovinu. Na spomeniku ubijenoj djeci pred Domom kulture, na crnoj kamenoj ploči koja zaklanja horizonte iza silueta zanesenih u bezbrižnosti dječije igre, ispisana su imena 184 djece ubijene tokom 1.336 dana opsade. U knjizi Zločini nad djecom Goražda tokom opsade 1992-1995. autor Muamer Džananović, viši stručni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, navodi i 400 djece ranjeno tokom opsade ovog herojskog grada.

Vojska Rs-a djecu u Goraždu ubijala je granatama, snajperskim djelovanjem, u kućama, u stanovima, u dvorištima, na igralištima, u bolnici i pred bolnicom, pa i u kolonama na putu do mitskog prevoja Grebak, koji je za stanovnike opkoljenog Goražda bio put spasa. Najviše djece ubijeno je tokom marta i aprila 1994. godine, navodi Džananović u knjizi, za vrijeme operacije "Zvijezda 94", koju je Vojska Rs-a poduzela na slobodni dio općine. Odmah na početku napada, 30. marta 1994, ubijeni su sestra i brat, jedanaestogodišnja Medisa Zukić i osmogodišnji Haris Zukić.

U toj operaciji ubijeno je 20, a ranjeno 50 djece. Hajro Alajbegović, beba od 19 mjeseci, umro je uslijed nedostatka hrane, Adnan Šubo, beba od nepune dvije godine, ubijen je snajperskim hicem 18. augusta 1992, sedamnaestogodišnji Admir Kešmer ubijen je 31. maja 1995. gelerima granate u krugu bolnice, šesnaestogodišnja Amela Lihić ubijena je 31. januara 1993. u koloni koja se kretala

prema Grepku, a teško je ranjena njena sedamnaestogodišnja sestra Sanela... I tako još 178 puta, ali niko još nije osuđen, barem za ubistva najmlađih.

Prva optužnica koja se u potpunosti odnosi na zločine Vojske Rs-a počinjene na području općine Goražde podignuta je 24 godine nakon potpisivanja Dejtonskog sporazuma. Tužilaštvo BiH 11. marta 2019. optužilo je Lazara Mutlaka, nekadašnjeg člana Štaba Teritorijalne odbrane tzv. Srpskog Goražda. Optužnica ga tereti da je 25. maja 1992. godine "upotrebom sile i prijetnjom po život izvršio nad žrtvom – ženom bošnjačke nacionalnosti – silovanje i seksualno zlostavljanje, što je ostavilo teške i trajne fizičke i psihičke posljedice na žrtvu". Optužnica protiv Lazara Mutlaka proslijeđena je Kantonalnom sudu u Goraždu. Ovaj sud potvrdio je optužnicu, kako je to u svom odgovoru od 29. januara 2021. navela Nermina Tiro, šefica pisarnice.

U Goraždu nema ko da sudi. Tiro u svom odgovoru navodi da Kantonalni sud u Goraždu, osim ovog, nema "u radu drugih predmeta za ratne zločine". Njene riječi je 14. decembra 2021. u izjavi za BIRN BiH potvrdila Milijana Bjelović, predsjednica Kantonalnog suda u Goraždu. Bjelović je tada kazala da je Mutlaku dostavljena optužnica i da je on zatražio da mu se sudi u Srbiji, te dodala da oni nemaju uvjeta za raspisivanje potjernice, da nemaju ni uvjete za ispitivanje zaštićenih svjedoka, a pošto imaju samo troje sudija, nemaju uvjeta ni za uspostavljanje sudskog vijeća.

Da se ne bi stekao pogrešan utisak kako se pred Kantonalnim sudom u Goraždu nikada nije sudilo za ratne zločine, treba zaviriti u sudske arhive. Ondje stoji da su pred ovim sudom vođena dva postupka, i to oba protiv pripadnika Armije Republike Bosne i Hercegovine. Asim Muratović i Ćazim Ajanović pred Kantonalnim sudom u Goraždu oslobođeni su optužbe da su, kao pripadnici ARBiH, u svojstvu stražara Općinskog zatvora u zgradi MUP-a Goražde od septembra do početka novembra 1993. u dva navrata fizički maltretirali ratne zarobljenike Dušana Vukovića i Milorada Marića. Prvo su presudom od 21. oktobra 2016. godine Asim Muratović i Ćazim Ajanović oslobođeni optužbi, pa je ta presuda ukinuta od Vrhovnog suda FBiH 18. augusta 2017, a pravosnažna oslobađajuća presuda izrečena im je 10. novembra 2017. godine.

Drugom presudom Kantonalnog suda u Goraždu oslobođen je Hedin Džambegović. Sud je utvrdio da Džambegović nije u ljeto 1992. dolazio u selo Crkvine, iz kojeg su odvedeni vojno sposobni muškarci, i zastrašivao civile srpske nacionalnosti koji su ostali u selu, među kojima je bilo i osoba starijih od 70 godina. Džambegovića su pripadnici SIPA-e uhapsili u decembru 2014. godine. Sud BiH potvrdio je optužnicu 6. januara 2015, a 2. februara 2015. godine prenio slučaj na Kantonalni sud u Goraždu. Oslobađajuća presuda Džambegoviću pravosnažna je od 13. decembra 2018. godine.

Međutim, naredni slučaj pokazuje da do suđenja često ne dođe ni kada ima ko da sudi. Optužnicu protiv Brane Petkovića, nekadašnjeg komandanta TO Srpske opštine Goražde, Tužilaštvo BiH proslijedilo je Sudu BiH. Iako je optužnica potvrđena još 23. novembra 2020.godine, suđenje još nije počelo. I Brane Petković se nalazi u Srbiji. Nije se pojavio na prvom ročištu o izjašnjenju o krivici zakazanom za 10. mart 2022, ni za onom zakazanom za 16. juni ove godine, te mu je sud odredio pritvor od tri godine i naložio raspisivanje potjernice. Neki su mediji pisali da Brane Petković živi u Kragujevcu, u Srbiji.

Optužnica tereti Branu Petkovića da je, kao nadređena osoba komandiru Rejonskog štaba Teritorijalne odbrane (RJŠTO) Srpske opštine Goražde i komandirima i pripadnicima četa Opštinskog štaba, propustio da preduzme nužne i razumne mjere da spriječi počinjenje ratnog zločina. U optužnici se navodi da je prilikom pješadijskog napada na stanovništvo bošnjačke nacionalnosti sela

Lazje (Kokino Selo) 22. maja 1992. ubijeno najmanje 16 osoba, među njima veći broj žena i djece, i zarobljeno sedam muškaraca koji su odvedeni u nepoznatom pravcu, a njihovi posmrtni ostaci pronađeni su 17. marta 1993. u masovnoj grobnici Šišeta.

Prvo suđenje po optužnici koja se isključivo bavi zločinom počinjenim na teritoriji prijeratne općine Goražde počelo je 17. marta 2022. Na optuženičku klupu Suda BiH konačno su sjeli Miroslav Milović i Borislav Lasica. Optužnica Tužilaštva BiH od 30. decembra 2021. tereti ih da su počinili ratni zločin protiv civilnog stanovništva, organiziranje grupe ljudi i poticanja na činjenje zločina genocida, zločina protiv čovječnosti i ratnih zločina, odnosno da su kao komandanti jedinica Vojske Rs-a, Miroslav Milović kao komandant RJŠTO Srpske opštine Goražde, a Borislav Lasica kao komandir čete TO "Potkamen" 22. maja 1992. rukovodili napadom na selo Lazje (Kokino selo), u kojem je ubijeno oko 30 civila bošnjačke nacionalnosti, uglavnom staraca, žena i djece. Miroslav Milović i Borislav Lasica brane se sa slobode, a određene su im mjere zabrane: putovanja, sastajanja s određenim osobama i moraju se redovno javljati policiji.

Za napad na selo Lazje jedino je bio optužen i poslije oslobođen Dragan Šekarić, koji je pred Sudom BiH osuđen na 17 godina zbog zločina u Višegradu.

Na A-listi, koju je tužilaštvo Haškog tribunala prije skoro dvadeset godina ustupilo Tužilaštvu BiH, na kojoj se nalaze imena optuženih protiv kojih postoji dovoljno dokaza za podizanje optužnice, pored Brane Petrovića, nalazi se još jedan pripadnik Vojske Rs-a osumnjičen da je zločin počinio u Goraždu, ali ni protiv njega nije podignuta optužnica.

UMRO RATNI ZLOČINAC RADOSLAV BRĐANIN

3. septembar 2022.

U Banjoj Luci je preminuo osuđeni ratni zločinac Radoslav Brđanin. On je umro u Kliničkom centru u Banjoj Luci.

Brđanin je prije nekoliko dana pušten na slobodu nakon odslužene dvije trećine kazne za ratne zločine, a u Banja Luku je stigao lošeg zdravstvenog stanja.

Prema riječima generalnog direktora UKC-a RS Vlade Đajića, Brđanin je preminuo jutros u 7.10 sati. Brđanin je od subote 3. septembra 2022. godine bio hospitalizovan u Klinici intenzivne medicine za nehirurške grane gdje je primljen u veoma zapuštenom zdravstvenom stanju sa elementima teške iscrpljenosti organizma, povišenim upalnim parametrima koji su upućivali na sepsu.

- Nakon višednevne hospitalizacije i liječenja ljekarskog konzilijuma u sastavu intenzivista, gastroenterologa, abdominalnog hirurga, onkologa i radiologa i svih napora medicinskog osoblja da mu spase život, pacijent je preminuo - saopšteno je iz UKC RS-a.

Ovaj osuđeni ratni zločinac je bivši politički vođa Srpske autonomne oblasti Krajina. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju izrekao je konačnu presudu Radoslavu Brđaninu 2007. godine, kojom je osuđen na 30 godina zatvora.

Nakon presude Haškog tribunala Brđanin je kaznu od 2008. godine služio u Danskoj. Nakon toga je prebačen u pritvorsku jedinicu Haškog mehanizma za međunarodne krivične sudove 14. septembra prošle godine.

Predsjednik Međunarodnog mehanizma za krivične sudove (MMKS) Carmel Agius je u svojoj naredbi sekretaru Mehanizma iz 25. augusta naveo kako je Danska jasno stavila do znanja da "ne smatra da je moguće nastaviti izvršenje kazne na duži period i bez konačnog roka" i da Brđanin mora biti prebačen u drugu državu izvršenja ili alternativno u Mehanizam, prije određenog dana u septembru 2021. godine.

Agius se pozvao na povjerljive memorandume koje mu je dostavio sekretar Mehanizma 16. aprila i 19. augusta 2021. godine, u kojima se sekretar, između ostalog, poziva na prethodna saopćenja o odlukama Danske o puštanju na slobodu Brđanina nakon što ispuni uslove za prijevremeno puštanje

po danskim zakonima i zahtijeva da Brđanin bude prebačen iz Danske u određenom vremenskom okviru.

Iz toga se, kako navodi Agius, također ukazuje da nije identifikovana druga država u kojoj bi Brđanin mogao služiti ostatak svoje kazne, te s obzirom da ne postoji praktična alternativa, preporučuje se da se Brđanin vrati u Pritvorsku jedinicu UN-a.

Agius je naložio sekretaru da se, nakon što Brđanin bude prebačen u Pritvorsku jedinicu, ukine status povjerljivosti ove naredbe.

U martu prošle godine predsjednik Agius odbio je Brđaninov zahtjev za puštanje na prijevremenu slobodu, o čemu je pisala Balkanska istraživačka mreža Bosne i Hercegovine (BIRN BiH).

Tada je u svojoj odluci Agius naveo kako "ne smatra prikladnim da iskoristi svoje diskreciono pravo i odobri prijevremeno puštanje Brđanina u ovoj fazi".

- Konkretno, velika težina njegovih zločina prepreka je njegovom ranom puštanju na slobodu. Nadalje (…) Brđanin nije pokazao da je uspješno rehabilitovan - naveo je Agius u svojoj odluci.

Brđanin je u februaru ove godine ponovo podnio zahtjev za puštanje na prijevremenu slobodu.

Kako se tada navodilo u novom zahtjevu njegovog advokata Novaka Lukića za prijevremeno puštanje na slobodu, Brđanin je potpuno svjestan i prihvata stav predsjednika MMKS-a Carmela Agiusa o velikoj težini zločina za koje je osuđen.

KOJA JE SPASONOSNA FORMULA ZA BOSNU I HERCEGOVINU I MOŽE LI NATO OČUVATI IONAKO "KLIMAVI" MIR

7. septembar 2022.

Piše: Delvin Kovač/Bosnainfo.ba

Naveo je to u svom autorskom tekstu za Bosnainfo, pod nazivom "Mirovne misije u BiH", viši stručni saradnik pri Institutu za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, mr. Almir Grabovica.

U opširnoj analizi, koju možete pročitati u nastavku, Grabovica, koji je na Fakultetu političkih nauka (FPN) u Sarajevu 2014. godine odbranio magistarski rad o temi "NATO u mirovnoj operaciji u Bosni i Hercegovini od 1996. godine", detaljno analizira ratnu i postratnu ulogu NATO-a u očuvanju mira u Bosni i Hercegovini.

Agresija i slabljenje bosanske države

Iako je postala međunarodnim akterom kao suverena i nezavisna država, Bosna i Hercegovina, potpisnica Povelje Ujedinjenih naroda, nije uspjela obezbijediti svojim građanima toliko potrebnu sigurnost zbog agresije na njen suverenitet i teritorijalni integritet od strane susjednih zemalja.

Agresija i slabljenje bosanske države je bio povod za angažiranje međunarodnih snaga na ovom prostoru. Ipak, u takvu vrstu intervencije upleteni su opći i pojedinačni interesi zemalja direktno zainteresovanih za budućnost Bosne i Hercegovine.

Tome je doprinijela i činjenica da je Daytonski mirovni sporazum okupio toliko učesnika sa većim ili manjim zadacima, da to zapravo predstavlja jedinstven primjer u novijoj povijesti međunarodnih odnosa i dakako međunarodne zajednice u njenom elementarnom određenju.

Mirovna misija koja je nastavljena u Bosni i Hercegovini i nakon 1996. godine oslikava kompleksnost odnosa međunarodne zajednice naspram Bosne i Hercegovine, ali otvara i razna pitanja koja se tiču budućnosti države i važnosti ulaska u NATO savez, a na posljetku svega, i u Europsku uniju.

Postavljaju se i razna pitanja i dileme poput: Kuda i kako dalje? Kakva je perspektiva države i naroda Bosne i Hercegovine? Koji su ciljevi i interesi međunarodne zajednice? Koja je spasonosna formula za ostvarenje trajne suverenosti, sigurnosti i stabilnosti u Bosni i Hercegovini?

Iz perspektive postratnog stanja, a koja karakteriše i uključenost velikih sila, jako je teško govoriti o pozitivnim i negativnim utjecajima mirovnih misija koje su se odigrale na tlu Bosne i Hercegovine.

U periodu između 1992-1995. godine, NATO savez je postao simbol neuspješnih međunarodnih odgovora na ratove na Balkanu, a prvenstveno na rat u Bosni i Hercegovini, sprovodeći razne mirovne misije. To su mirovne operacije koje su ujedno i najduže mirovne misije u historiji NATO-a i EU.

Iz ovoga se može zaključiti da sa cjelokupnim angažiranjem vojnih snaga u smislu uspostavljanja i održavanja mira i sigurnosti u Bosni i Hercegovini: „NATO do sada nije dovršio nijednu misiju sasvim uspješno".

Misija na Balkanu podrazumijeva i nastojanje Saveza „da preuzme određene korake karakteristične za novo sigurnosno okruženje", a u konačnici „konflikti na Balkanu su predstavljali izazov tradicionalnom konceptu odbrane", budući da su izvan tradicionalnih interpretacija samoodbrane i člana 5 Sjevernoatlanskog sporazuma.

U operacijama podrške miru u Bosni i Hercegovini, NATO savez se služio konceptom „upravljanja krizama".

Međunarodna zajednica nije uspjela zaustaviti masovne zločine počinjene nad Bošnjacima, uključujući i genocid u „sigurnim zonama".

Skepsa prema UN-u

Da je stvorena nova poslijeratna situacija ispunjena tolerancijom i uvažavanjem bez nacionalne netrpeljivosti između građana Bosne i Hercegovine, nije. Da je naša država uvijek i po svaku cijenu bila u prvom planu onda kada je trebalo spriječiti krvoprolića i zaustaviti stradanja nevinih civila, također nije.

Nekada se činilo da je naša država samo plodan teren za ispitivanje snaga Europe i dokazivanje moći na Balkanu uz pomoć kojih je Europska unija najprije rješavala svoje nedostatke, pa tek onda probleme Bosne i Hercegovine i regiona Balkana u cjelini. To sve govori o „politikama velikih sila".

Ono što je nesumnjivo jeste da, poslije angažmana u Bosni i Hercegovini, postoje izvjesne karakteristike koje su se promijenile u funkcioniranju i pogledu na NATO savez.

Neki će reći da je novi NATO oblikovan u zadatku da u širokoj međunarodnoj saradnji podrži rad na ujedinjavanju Bosne, te da je novi NATO na putu da postane jedna prirodna i opće-prihvaćena tačka vojnih, bezbjedonosnih i mirovnih težnji u Europi.

Čini se da UN i danas nosi ožiljke koje je stekao tokom tih godina, što spominje i Carl Bildt u svojoj knjizi "Zadatak mir": „Veliki dio skeptičnosti prema UN-u, koja postoji naročito u američkoj debati, zasniva se na vrlo kritičnom odnosu prema onome što je UN tih godina uradio – ili nije uradio – u Bosni".

NATO snage su u aprilu 1993. godine po prvi put odlučile podržati provedbu rezolucije 816 (Operacija Sky Monitor) i 836 (Operacija Deny Flight). Tada je NATO ponudio svoje zračne snage u slučaju napada na UNPROFOR, ali su svaku upotrebu zračnih snaga NATO-a u bombardovanju pojedinih područja morali odobriti i zapovjednici UN i NATO-a (princip dvostrukog ključa).

Međutim, jedan od zvaničnika NATO saveza primijetio je: „U našoj saradnji sa Ujedinjenim nacijama pogazili smo zlatno vojničko pravilo o potrebi jedne komandne strukture…

U zavisnosti koliko će dugo sarađivati, javljat će se konfuzija u mjerama koja na primjer može počivati na različitom tumačenju teksta (Rezolucije Vijeća sigurnosti)".

Dva dana nakon što je na sarajevsku tržnicu "Markale" (28.08.1995.) ispaljena minobacačka granata sa srpskih položaja, pri čemu su ubijene 43 osobe, započela je operacija „Namjerna sila" (*Deliberate Force*).

Zračni udari NATO snaga bili su usmjereni na dobro utvrđene položaje srpskih snaga. Operacija je trajala od 30. augusta do 14. septembra 1995. godine. Prekinuta je samo dan nakon početka bombardovanja, radi pregovora koji nisu bili uspješni.

NATO je ponovo započeo bombardovanje 5. septembra i prekinuo 14. septembra, nakon što je srpska strana iskazala pristanak za povlačenje teškog naoružanja oko Sarajeva i otvaranje aerodroma.

Zračni napad NATO snaga, i drugi niz poraza srpske vojske na ratištu, doveo je do prekida borbi i kasnije potpisivanja Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (Daytonskog mirovnog sporazuma), kojim je okončan rat u Bosni i Hercegovini.

Evidentno je da je zračni napad NATO snaga u Bosni i Hercegovini bio uspješan, budući da je doveo do prekida borbenih dejstava i postizanja Daytonskog mirovnog sporazuma, kojim je okončan rat.

Ipak, djelovanje UN-a u Bosni i Hercegovini od 1991 do 1995. godine nije bilo u potpunosti uspješno. Dok su se velike sile usaglasile i izvele vojnu intervenciju kojom je okončan rat, za oko 100.000 mrtvih u Bosni i Hercegovini je bilo kasno.

Odluke koje je NATO donio kao odgovor na događaje u Bosni i Hercegovini pomogle su u evoluciji Saveza i razvoju njegovih sposobnosti.

Kriza u Bosni i Hercegovini omogućila je NATO-u bližu saradnju sa Ujedinjenim nacijama te angažman u podršci implementacije mirovnog sporazuma, čime je NATO bio idealan partner posrnuloj UN misiji u Bosni i Hercegovini.

Pregovori jedino rješenje

Svojim instrumentom sile, NATO nije ostvario potpuni mir i sigurnost nego je, svrstavajući se na stranu jednih i pomoći jednoj strani, doveo do balansa i situacije u kojoj su pregovori bili jedino rješenje.

Mirovne misije se nisu desile na vrijeme i uglavnom nisu uspjele odgovoriti postavljanim izazovima u Bosni i Hercegovini, koja je oduvijek predstavljala plodno tlo za ispitivanje, jačanje i revitalizaciju snaga velikih sila.

Ipak, dovele su do Daytonskog sporazuma, prekida rata i uspostavljanja "klimavog" mira. Da su gubici mogli biti i veći praćeni humanitarnim krizama, jesu, ali ipak je o tome paradoksalno govoriti.

Kako krenuti dalje i vjerovati onima koji nisu pomogli mnogo ranije kako bi se izbjegle ogromne žrtve u cijeloj Bosni i Hercegovini? Kako vjerovati onima koji su stajali smušeno ne znajući šta i kako dalje, koji su imali toliko propalih mirovnih misija?

Da li NATO i EU zaista imaju pozitivne namjere prema našoj državi ili samo okajavaju grijehe koji nisu spriječeni u prošlosti, a mogli su biti? Da li se vraćaju na mjesto zločina, pokušavajući dokazati da svojim misijama jesu presudni u rješavanju ratova i konflikata, stabilizaciji situacije te da su spremni da se nose sa takvim izazovima i u drugim dijelovima svijeta?

Jako je teško odgovoriti na takva pitanja, ali udaljiti se od euroatlanskih izazova bilo bi još teže.

Prof. dr. Nerzuk Ćurak je na poseban način izrazito pesimistično opisao stanje naše zemlje i zemalja regije pod krovom NATO-a, a samim tim i Europske unije, dodjeljujući im status barbara i nazivajući ih trećim svijetom u kojem ljudi samo imaju pravo na goli život „o kojem i za kojeg odlučuje inozemni upravljački faktor, kad hoće, koliko hoće i šta hoće“, a u kojem je Bosna i Hercegovina „osuđena na nove faze ideološkog sukobljavanja i na nove iracionalne vrtnje ukrug: “Đavolji krug“.

Prof. Ćurak također smatra da ovaj vodeći sigurnosno-politički savez ima jednu vrstu duga prema Bosni i Hercegovini i drugim zemljama regije, smatrajući čak i to da „europska sigurnost i odbrana kao nadnacionalni koncept naprosto ne postoji; to je velika iluzija“.

Postavlja se i pitanje da li će Bosna i Hercegovina ikada postati “stvarna” država, koja funkcionira po europskim standardima, u kojoj se poštuju ljudska prava a ne “druga” i “drugačija” i hoće li ikada postati dio NATO-a, kao što je NATO već duže vrijeme dio Bosne i Hercegovine.

Neuspjeh u Bosni i Hercegovini

Ipak, ne smije se zaboraviti da neuspjeh u Bosni i Hercegovini jeste mrlja koju nosi međunarodna zajednica poslije rata. Kriticizam i ratne debate upućuju na te negativne posljedice koje UN nije uspio spriječiti na vrijeme.

Čini se, čak, i da je „novi NATO“ oblikovan u zadatku da u širokoj međunarodnoj saradnji podrži rad na ujedinjavanju države.

Europa mora dokazati da je rješavanjem ključnih pitanja na Balkanu sposobna da se nosi i sa problemima i u drugim dijelovima svijeta.

Bosna i Hercegovina ipak treba potražiti bolje sutra pod kišobranom NATO saveza, a zatim i EU. To je relativno mala zemlja koja mora skupa sa NATO savezom i EU svom napaćenom narodu osigurati i pružiti sigurnost koja im je prijeko potrebna.

Gledajući iz današnje perspektive, misija NATO saveza u Bosni i Hercegovini se zasniva na partnerstvu i saradnji, kao i nizu drugih zadaća potpore miru i sigurnosti.

Na kraju krajeva, misija NATO saveza u Bosni i Hercegovini u tom smislu ima i određena ovlaštenja i odgovornosti koji proističu iz Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (Daytonski sporazum). Posebno se to odnosi na očuvanje integriteta i kohezije oružanih snaga Bosne i Hercegovine.

Jedan od ključnih ciljeva vanjske politike Bosne i Hercegovine a posebno u današnjem kontekstu narušenih geopolitičkih odnosa i invazije Ruske Federacije na Ukrajinu, jeste i treba biti članstvo države u NATO savezu. Na to se Bosna i Hercegovina obavezala i članom 84. Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine iz 2005. godine. To, ujedno, treba postati i odgovor vlasti države Bosne i Hercegovine na savremena geopolitička kretanja.

DIREKTOR INSTITUTA ZA ISTRAŽIVANJE ZLOČINA PROTIV ČOVJEČNOSTI I MEĐUNARODNOG PRAVA UNIVERZITETA U SARAJEVU, PROF. DR. RASIM MURATOVIĆ ODRŽAO PREDAVANJE NA TEMU 'HOLOKAUST NAD JEVREJIMA I GENOCID NAD BOŠNJACIMA'

9. septembar 2022.

Dana 7. septembra 2022. godine, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, prof. dr. Rasim Muratović, je na Tribini organizovanoj u povodu Dana oslobođenja Tešnja, u Centru za kulturu i obrazovanje Tešanj, održao predavanje na temu: "Holokaust nad Jevrejima i genocid nad Bošnjacima."

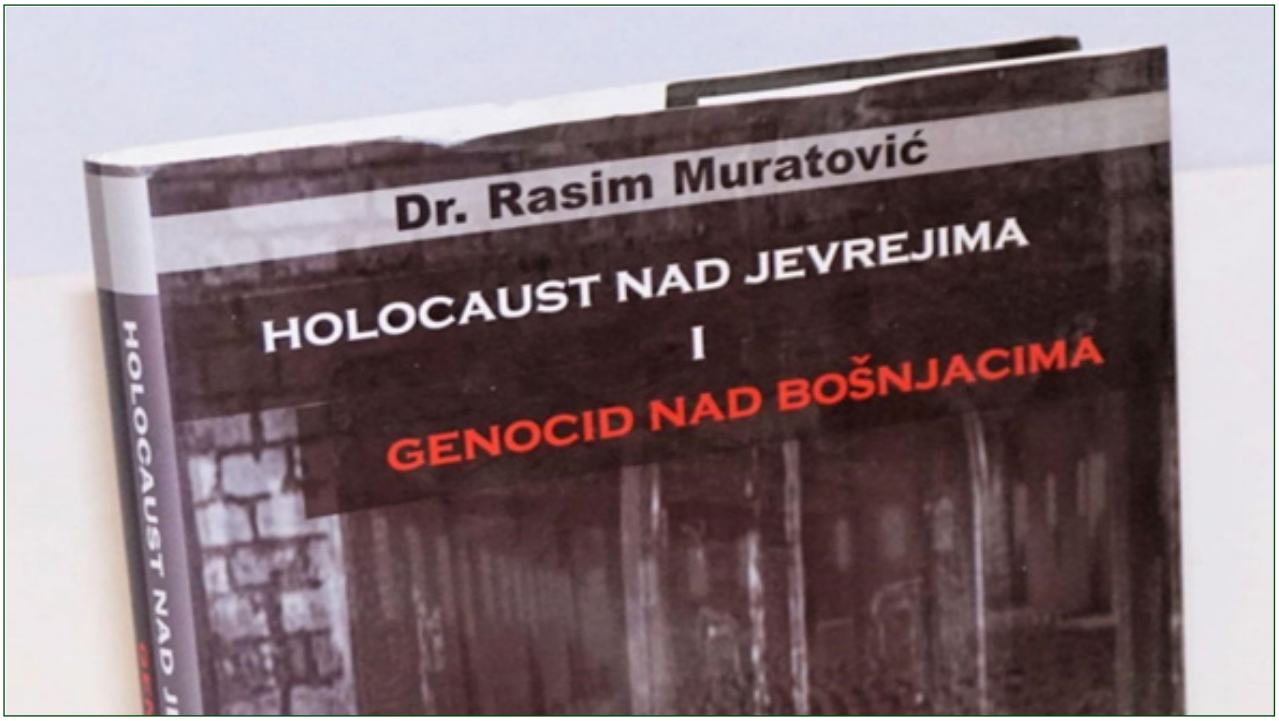

INTERVJU DR. MUAMERA DŽANANOVIĆA, NAUČNOG SARADNIKA INSTITUTA, ZA EMISIJU "SASVIM ISKRENO"

13. septembar 2022.

Dr. Muamer Džananović, naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, u emisiji "Sasvim iskreno" (MTV Igman) govorio je na više tema iz djelokruga rada Instituta.

ODRŽANA PROMOCIJA MONOGRAFIJE "ŽIVA LOMAČA – PIONIRSKA ULICA U VIŠEGRADU (14.JUNI 1992)"

16. septembar 2022.

U okviru obilježavanja 18.septembra, Dana oslobođenja, Dana BPK i Grada Goražde, sinoć je u Maloj sali Centra za kulturu Goražde održana promocija naučne monografije "Živa lomača-Pionirska ulica u Višegradu (14.juni 1992.) autora doc.dr. Ermina Kuke, višeg naučnog saradnika Univerziteta u Sarajevu – Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, u izdanju Udruženja „Žena -žrtva rata" iz Sarajeva.

Promotori Monografije koja govori o jednom od najmonstruoznijih zločina agresora u proteklom ratu bili su magistri Almir Grabovica i Hamza Memišević te doktor Muamer Džananović, a uvodničari premijerka BPK-a Goražda Aida Obuća, predsjednica Udruženja "Žena – žrtva rata" Bakira Hasečić i prof. dr. Rasim Muratović, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

Kako je u svom uvodnom obraćanju kazala predsjednica ovog udruženja Bakira Hasečić, osnovna svrha i motiv izrade ove monografije je da se javnosti ponudi pisana istina o najstrašnijem zločinu nad Bošnjacima u toku agresije na Republiku BiH 1992 – 1995, a to je zločin spaljivanja živih civila, žena, djece i starijih osoba, koji su prethodno opljačkani, a neke žene i djevojke su silovane i seksualno zlostavljane.

" Višegrad je grad živih lomača. U Višegradu su Bošnjački civili živi spaljivani zato što su bili Bošnjaci. Vatra dva puta peče. Prvi put one koji gore živi. Drugi put one što su za to krivi – istakla je Hasečić. Ona se zahvalila premijerki i Vladi Bosansko-podrinjskog kantona Goražde što su promociju monografije uvrstili u obilježavanje jednog od najznačajnijih datuma u historiji Goražda i ovog kantona, izrazivši na taj način i svoju podršku radu Udruženja "Žena-žrtva rata".

Premijerka Bosansko-podrinjskog kantona Goražde Aida Obuća kazala je kako joj je čast biti uvodničar na promociji ove naučne monografije, a posebno povodom svima nama veoma značajnog datuma, 30. godišnjice prvog oslobođenja Goražda, Dana Bosansko-podrinjskog kantona i Grada Goražde. Ona je čestitala Bakiri Hasečić i članicama Udruženja "Žena – žrtva rata" na hrabrosti i upornoj borbi za istinu i kažnjavanje zločinaca.

– Čestitam Udruženju "Žena – žrtva rata" na čelu sa našom dragom Bakirom Hasečić na neumornoj borbi da istina i pravda izađu na vidjelo, da svjedočanstvo o ovim zločinima ostane zauvijek zapisano i naučno utemeljeno, kako ih nikad niko ne bi doveo u sumnju niti opovrgao. A takvih koji osporavaju našu historiju, koji negiraju svoje zločine i zločinačke namjere, nažalost, sve je više. Naše oružje i oruđe je istina i kad tad, ona će pobijediti", kazala je premijerka BPK Goražde Aida Obuća.

Prema njenim riječima, Goražde i Višegrad sudbinski su povezani u svojoj historiji i događajima u odbrambeno-oslobodilačkom ratu 1992-1995.godina, kao i poslijeratnoj podršci povratnicima, a podrška Vlade Bosansko-podrinjskog kantona Goražde ovakvim projektima neće izostati ni ubuduće.

Autor djela, doc. dr. Ermin Kuka, viši naučni saradnik pri Institutu za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu kaže da je monografija istina i najbolje oružje kojim se bori da svi nevini živo spaljeni bošnjački civili u kući Adema Omeragića u Pionirskoj ulici u Višegradu 14. juna 1992. godine ne budu zaboravljeni.

" Ona nije knjiga o smrti, već zapravo knjiga o životu i istini. Ona je i apel da se prekine dugogodišnji zavjet šutnje izvršilaca gnusnog zločina spaljivanja bošnjačkih civila u Višegradu i svih komšija Višegrađana srpske nacionalnosti"- kazao je on.

Prema riječima jednog od promotora dr. sc. Muamera Džananovića, naučnog saradnika UNSA – Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, spaljivanje živih bošnjačkih civila bila je masovno rasprostranjena pojava u Višegradu i zbog toga je jedna od ključnih determinanti počinjenih zločina na prostoru ove općine tokom agresije.

" Danas se zločinci i ovi zločini slave i veličaju, njihova djela promoviraju…Naša obaveza je da bebu od dva dana 'koja se posljednja čula', preostalu živu spaljenu djecu (ukupno trinaest), njihove majke i ostale žrtve ovog zločina, kao i drugih zločina naravno, ne zaboravimo i svakodnevno spominjemo i podsjećamo. Neki Bošnjaci kažu da tako vršimo 'teror sjećanja', mi se s njima ne slažemo" – kaže Džananović.

Kako je istaknuto na promociji, naučno i stručno tretiranje ovog oblika zločina potreba i zahtjev današnjeg vremena, te ujedno i obaveza preživjelih žrtava da ostave vječiti pisani trag i spomen na nevine žrtve, koje su spaljene i ubijene isključivo i samo zato što su bili Muslimani (Bošnjaci) – ta obaveza da se ostavi i pisani trag o tome je osnovni motiv pisanja ove monografije.

Monografija je rađena dvojezično (bosanski i engleski jezik), kako bi mogla biti izvor istinitih spoznaja i saznanja za sve zainteresirane inozemne goste, naučnike, istraživače, studente, a prihod od njene prodaje namijenjen je za izradu druge monografije koja će na isti način dokumentovati i drugi zločin masovnog spaljivanja bošnjačkih civila u Višegradu, tj. živu lomaču na Bikavcu.

ZNAČAJ ANTIFAŠISTIČKOG POKRETA OTPORA ZA NEZAVISNOST BOSNE I HERCEGOVINE

19. septembar 2022.

Piše: dr. sci. Amir Kliko/Oslobođenje.ba

Do početka 19. stoljeća Balkanski poluotok, svojim većim dijelom, nalazio se pod vlašću Osmanskog carstva, koje se - već do tada duži niz godina - nalazilo u ozbiljnim poteškoćama, te je centralna vlast slabila, a s tim i vojna moć Carstva. To su koristili balkanski pravoslavni narodi u namjeri da se oslobode osmanske vlasti i formiraju svoje države. Prva polovina 19. stoljeća protekla je u njihovim čestim oružanim ustancima i pobunama protiv Osmanlija. Do sredine stoljeća većina tih pravoslavnih naroda ostvarila je svoje autonomne kneževine unutar Osmanskog carstva, a Grci i nezavisnu državu.

Teritorij današnje Bosne i Hercegovine također se nalazio pod vlašću Osmanlija, kao administrativna jedinica pod nazivom Vilajet Bosna, odnosno Bosanski vilajet. Na tom teritoriju živio je značajan broj pravoslavnog stanovništva, koji su iskorištavale kneževine Srbija i Crna Gora u namjeri da se i na njega prošire. Već sredinom 19. stoljeća organizirale su i pomagale ustanke pravoslavnog stanovništva u istočnoj Hercegovini, kojoj je tada pripadao i Nikšić sa svojom širom okolinom. Od 1875. do 1878 - prvo u istočnoj Hercegovini, a potom i u istočnoj Bosni i Bosanskoj krajini - bosanskohercegovački pravoslavci - inicirani i podržani od kneževina Srbije i Crne Gore - podigli su oružani ustanak protiv Osmanlija.

Stvarni cilj ustanka bio je zbacivanje osmanske vlasti i pripajanje teritorije Bosanskog vilajeta Srbiji i Crnoj Gori, koje su - u vezi s oružanim ustankom bosanskohercegovačkih pravoslavaca - objavile rat Osmanskom carstvu. U rat protiv Osmanlija uključila se i Rusija. Crnogorci su željeli zaposjesti istočnu Hercegovinu, a Kneževina Srbija istočnu Bosnu i sav prostor do Bosanske krajine. Bio je to prvi pokušaj podjele teritorije današnje Bosne i Hercegovine između njenih susjeda. Tada Srbije i Crne Gore. Iako se u bošnjačkoj percepciji bosanskohercegovačke prošlosti austrougarska okupacija Bosne i Hercegovine uglavnom razumijeva kao štetan historijski događaj, ona je, zapravo, spasila Bosnu i Hercegovinu od podjele između Srbije i Crne Gore.

Razvoj ratne situacije 1875 - 1878. dokazuje da Osmansko carstvo nije imalo vojne snage sačuvati svoju upravu nad Bosnom i Hercegovinom. Srbija i Crna Gora bile su snažno podržane od Rusije u svakom potrebnom segmentu. Na političkom kongresu velikih evropskih sila u Berlinu 1878. odlučeno je da Austro-Ugarska okupira Bosanski vilajet, koji je tada prvi put nazvan Bosnom i Hercegovinom. Osmanski pristanak na tu okupaciju, također, potvrđuje da je Osmansko carstvo bilo previše slabo da se tome usprotivi. Mogli bismo reći da je to bila prva politička intervencija zapadnih zemalja, koja je spasila Bosnu i Hercegovinu od teritorijalne podjele. Naravno, učinile su to zbog svojih interesa, a kako bi onemogućile proširenje ruskog utjecaja do granica Austro-Ugarskog carstva, koje je tada pod svojom vlašću držalo Vojvodinu i Hrvatsku s Dalmacijom. Širenje Srbije i Crne Gore na Bosnu i Hercegovinu bio bi ozbiljan problem ne samo za Austro-Ugarsku nego i za druge evropske sile, prvenstveno Njemačku - kao vodeću u centralnoj Evropi - a zbog širenja ruskog utjecaja do Jadranskog mora.

Berlinskim kongresom Bosna i Hercegovina je, ipak, teritorijalno oštećena. Dio istočne Hercegovine s Nikšićem predan je Crnoj Gori, a Mali Zvornik i Sakar Srbiji.

Slična bošnjačka pogrešna percepcija historijskih događaja, u vezi s Bosnom i Hercegovinom, dešava se i s razumijevanjem njene prošlosti 1941 - 1992. godine. Socijalistički period spasio je Bosnu i Hercegovinu od teritorijalne podjele, tada između Srbije i Hrvatske, isto kao što ju je spasila i austrougarska okupacija 1878. od podjele između Srbije i Crne Gore.

Teritorij današnje Hrvatske, u vrijeme spomenutih burnih dešavanja na ostatku Balkanskog poluotoka, bio je pod vlašću Austro-Ugarske. Politički život u Hrvatskoj bio je intenzivan. Hrvatska je imala i svoj Sabor. I hrvatska politička elita - kao i srpska i crnogorska - razmišljala je o hrvatskoj državi i njenim budućim granicama u kojima je zamišljala i Bosnu i Hercegovinu. Austrougarsku okupaciju Bosne i Hercegovine 1878. vidjela je kao mogućnost da to i ostvari, te je hrvatski Sabor uputio zahtjev austrougarskom caru da Bosnu i Hercegovinu priključi Hrvatskoj. Car je ignorisao taj zahtjev. Poznato je da je Austro-Ugarska bila takozvana dvojna monarhija. Iz današnje bosanskohercegovačke situacije slikovito bismo mogli kazati da je imala dva politička entiteta, što se ogledalo i u njenom službenom nazivu. Austrijski i mađarski. Teritorij Bosne i Hercegovine nije pripao ni jednom od ta dva entiteta, niti je između njih bio podijeljen, iako je bilo prijedloga i zahtjeva od mađarskih političara. Do kraja austrougarske vlasti Bosna i Hercegovina ostala je, da tako kažemo, zaseban politički entitet. Zajednički između Austrijanaca i Mađara. Ako bismo tražili neko poređenje s današnjicom, mogli bismo reći da je ona u Austro-Ugarskoj bila poput distrikta Brčko u Bosni i Hercegovini.

Završetak Prvog svjetskog rata donio je krupne - i par godina ranije neočekivane - političke promjene u Evropi, pa tako i na Balkanu. Formirana je zajednička država Srba, Hrvata i Slovenaca, te su srpske i hrvatske velikodržavne ideje nastavile egzistirati i djelovati u drugačijim i složenijim političkim uslovima radi kojih su često dolazile u oštre međusobne sukobe. Politička neslaganja Srba i Hrvata kulminirala su - javnosti dobro poznatim - ubistvom i ranjavanjem nekoliko vodećih hrvatskih političara u Skupštini Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, što je kralju poslužilo da uvede diktaturu početkom 1929. i preko nje ostvari potpunu srpsku političku hegemoniju. Bez oklijevanja možemo kazati kako je za narednih nekoliko godina de facto bila ostvarena ideja velike Srbije. Srpski hegemonizam progutao je, deset godina ranije, crnogorsku nacionalnu državu i Crnogorce inkorporirao u srpski politički svijet, što je potrajalo do proglašenja crnogorske državne nezavisnosti prije nekoliko godina.

Do sredine tridesetih godina 20. stoljeća srpske i hrvatske političke elite shvatile su kako se njihove političke zamisli naspram Bosne i Hercegovine ne mogu realizirati bez njihovog ozbiljnog međusobnog sukoba, te su nadošle na ideju o dogovoru o njenoj podjeli na obostrano, srpsko-hrvatsko, zadovoljstvo. U osvit Drugog svjetskog rata postigle su politički sporazum, kojim su međusobno podijelile Bosnu i Hercegovinu između Hrvatske i Srbije. Bosna i Hercegovina već je bila podijeljena od januara 1929. između četiri banovine Kraljevine Jugoslavije, ali ta podjela nije zadovoljavala očekivanja hrvatskih političara. Potpuno zadovoljstvo podjelom Bosne i Hercegovine ostvarili su tek sa sporazumom Cvetković - Maček iz 1939. godine. Taj sporazum išao je na štetu Bosne i Hercegovine, a posebno Bošnjaka, koji su shvatili da će biti podijeljeni između srpske i hrvatske banovine unutar Kraljevine Jugoslavije, te su se tome usprotivili. Komunistička partija, koja je u to vrijeme djelovala u ilegali, također se nije slagala s podjelom Bosne i Hercegovine. Djelovala je protiv realizacije tog sporazuma i zalagala se za teritorijalnu cjelovitost Bosne i Hercegovine, što je bila politička novina, koja će po završetku Drugog svjetskog rata postati vladajuća na pola stoljeća. Svakako da trebamo imati na umu da je bilo bosanskohercegovačkih komunista, srpske nacionalnosti, koji su se protivili podjeli Bosne i Hercegovine između Srbije i Hrvatske, iz razloga što su zamišljali njeno teritorijalno objedinjavanje sa Srbijom, koju su, u budućnosti, zamišljali kao zemlju pod komunističkom upravom. Dakle, nisu svi komunisti tada, a ni poslije, vidjeli Bosnu i Hercegovinu teritorijalno neokrnjenu i samostalnu naspram Srbije u budućoj jugoslavenskoj državi koju su zamišljali.

Protivljenje Bošnjaka, komunista i socijalista nije utjecalo na provedbu sporazuma Cvetković - Maček, te je do aprila 1941. godine Bosna i Hercegovina ostala podijeljena između srpske i hrvatske banovine. Njemačka okupacija Kraljevine Jugoslavije potpuno je promijenila političku situaciju. S nestankom Kraljevine, na smetljište povijesti otišao je sporazum Cvetković - Maček. Na prostoru Kraljevine Jugoslavije formirane su dvije kvislinške države. Nezavisna država Hrvatska i takozvana Nedićeva Srbija. Bosna i Hercegovina ponovo je teritorijalno objedinjena, ali u granicama hrvatske fašističke države. To je bio razlog zbog kojega je veći broj bošnjačkog stanovništva i bošnjačkih političkih aktivista prihvatio hrvatsku državu. Svakako joj se nije mogao ni suprotstaviti, jer je ona bila njemačka marionetska država, odnosno pod njenom zaštitom, a Njemačkoj se nije mogla oduprijeti ni Kraljevina Jugoslavija, kao što nisu mogle ni neke evropske sile. Naprimjer, Francuska, a prije nje Čehoslovačka, Poljska, Danska, Holandija i Belgija.

Bošnjaci u to vrijeme nisu bili ni politički razvijen narod. U doba Kraljevine Jugoslavije, a naročito u vremenu od 1939. do 1941, bili su na političkim marginama. Njihova, jedina značajna, politička partija, Jugoslavenska muslimanska organizacija, prestala je postojati. Dakle, politički obezglavljeni i bez vlastitih ideja, osim one o bosanskohercegovačkoj teritorijalnoj cjelovitosti. Njima je to bio vitalni interes. Da li će - teritorijalno cjelovita Bosna i Hercegovina - biti u sastavu Kraljevine Jugoslavije, Nezavisne države Hrvatske ili njemačkog Rajha, većini nije bilo od posebne važnosti. Samo njena teritorijalna cjelovitost i s njom oni, Bošnjaci, "na okupu", kako se tada govorilo. U aprilu 1941. godine Bošnjacima nije bila poznata zločinačka priroda njemačkog Rajha, niti fašističke namjere NDH naspram Jevreja, Roma i Srba. Kada se uskoro pokazala ta zločinačka strana NDH, Bošnjaci su odgovorili nizom poznatih rezolucija, potpisanih u više bosanskohercegovačkih gradova, kojima su počeli pokazivati protivljenje njenoj unutrašnjoj politici. Ubrzo su počeli tragati i za političkim rješenjima. U Drugom svjetskom ratu, zbog ratnih dešavanja i, u vezi s njima, nemogućnosti međusobne komunikacije, Bošnjaci nisu bili politički objedinjeni. Svako je, u svom

kraju, vodio neku svoju politiku, a svi s ciljem da izbjegnu stradanje naroda. Sarajevo, u kojem se nalazila većina bošnjačkih intelektualaca, nije moglo imati vezu i saradnju s Bošnjacima u Mostaru, Trebinju, Foči, Tuzli, Bijeljini, Banjoj Luci, Bihaću... i obrnuto. Svi su se snalazili kako su mogli i u skladu sa stanjem u svojoj blizini. Neki su ostvarivali saradnju s komunistima, neki s hrvatskim vlastima, a neki su, čak, ostvarili saradnju i s četničkim komandama.

U ljeto 1941. počeo je oružani ustanak protiv okupatorske vlasti u većem dijelu Bosne i Hercegovine. Većina ustanika bila je srpske nacionalnosti, te su ustanička žarišta bila na teritorijama gdje je srpsko stanovništvo bilo većinsko. U prvoj ratnoj godini na prostoru Bosne i Hercegovine ustanici su djelovali zajedno, partizani i četnici. Na prostoru istočne Hercegovine, Podrinja i Bosanske krajine ustanici su počinili brojna i svirepa ubistva Bošnjaka, što je snažno utjecalo na njihovo nepovjerenje i prema partizanima, koji su se početkom naredne godine razišli s četnicima zbog različitih političkih opredjeljenja. Četnički pokret nastojao je realizirati ideju velike Srbije. Na teritoriji Bosne i Hercegovine, Sandžaka i Crne Gore provodio je genocid nad Bošnjacima, kako bi ta buduća srpska država imala apsolutnu većinu srpskog stanovništva. Vrlo brzo četnici su ostvarili političku i vojnu saradnju, prvo sa italijanskim, a potom i s njemačkim okupatorom. Vojnu saradnju ostvarivali su, čak, i s hrvatskim oružanim snagama u borbi protiv zajedničkih neprijatelja, partizana, koje je predvodila Komunistička partija. Takvom političkom i vojnom orijentacijom, četnici su pokazali da im je važnije ostvariti veliku Srbiju, bez bošnjačkog stanovništva i komunista, nego cijelu Kraljevinu osloboditi okupatorske i kvislinške vlasti.

Partizanski pokret otpora imao je drugačije političke zamisli koje su zaokružene sredinom jeseni 1943. godine. Na političkim zasjedanjima - bosanskohercegovačkih antifašista u Mrkonjić-Gradu 25. novembra i jugoslavenskih antifašista u Jajcu četiri dana poslije - donesene su definitivne i jasne odluke u vezi s budućnosti Jugoslavije i Bosne i Hercegovine unutar nje, ali i Bošnjaka, odnosno Muslimana, kako su tada nacionalno identificirani. Bosna i Hercegovina utvrđena je kao ravnopravna "zemlja" unutar buduće jugoslavenske države, a Muslimani (Bošnjaci) su dobili status konstitutivne nacije. Zamišljeno komunističko uređenje Jugoslavije, s republikama, konstitutivnim narodima i jakom centralnom vlašću, bilo je po sovjetskom konceptu. On se - nakon političkog pada Aleksandra Rankovića, sredinom šezdesetih godina 20. stoljeća - značajnom decentralizacijom vlasti promijenio u korist veće samostalnosti republika. Muslimanski bataljon

Partizani su ponudili Bošnjacima i oružanu zaštitu od četničkih pokolja, koju su oni nastojali ostvariti od Njemačke putem autonomije Bosne i Hercegovine pod njenim protektoratom. U sastavu 6. bosanske, narodnooslobodilačke udarne brigade, formiran je Muslimanski bataljon, koji je postao jezgro za osnivanje 3. muslimanske, odnosno kasnije 16. muslimanske narodnooslobodilačke udarne brigade. Bila je to prva vojna jedinica na prostoru Bosne i Hercegovine koja se nazivala muslimanskom. Sedma muslimanska brdska brigada Armije Republike Bosne i Hercegovine, dakle, nije prva vojna jedinica s muslimanskim nazivom.

Osim u sastavu narodnooslobodilačke vojske, neki Bošnjaci su bili važni partizanski saradnici, odnosno djelovali su kao antifašisti još dok su se nalazili na oficirskim dužnostima u oružanim snagama NDH. Za takav primjer možemo spomenuti domobranskog pukovnika Sulejmana Filipovića.

Zahvaljujući pobjedi Saveznika na svjetskom ratištu i partizana na jugoslavenskom, političke odluke donesene 1943. u Mrkonjić-Gradu i Jajcu su realizirane. To je najvažnija historijska prekretnica u korist Bosne i Hercegovine, ali i Bošnjaka, koja ih je trajno spasila od srpsko-hrvatske međusobne podjele. Političke odluke bosanskohercegovačkih i jugoslavenskih antifašista iz 1943. postale su pravni temelj za ostvarenje državne nezavisnosti Bosne i Hercegovine, kada je došlo do disolucije Jugoslavije krajem 1991. godine.

Što se tiče Bošnjaka, oni nisu mogli samostalno utjecati na ishod Drugog svjetskog rata na prostoru Bosne i Hercegovine, kao što nisu utjecali ni na njegov početak. Pobjeda antifašističkog pokreta otpora, zaista, bila je najbolji završetak rata za njih. Da je pobijedila bilo koja druga politička ideologija, ustaška ili četnička, za Bošnjake bi to bilo kobno. Republika Srpska je 1992. nastavila genocid nad njima, koji su četnici morali prekinuti 1944. s partizanskom prevagom na ratištu u Bosni i Hercegovini.

U Drugi svjetski rat Bosna i Hercegovina uvučena je kao podijeljena zemlja između Srbije i Hrvatske, iz njega je izašla kao teritorijalno objedinjena i ravnopravna s njima, a zahvaljujući djelovanju antifašista - predvođenih Komunističkom partijom - i vojničkoj pobjedi partizanskog pokreta otpora fašističkoj okupaciji. Velikosrpski agresor na Bosnu i Hercegovinu naslijedio je od socijalističke Jugoslavije naoružanje i opremu njene savezne vojske i većeg dijela Teritorijalne odbrane Bosne i Hercegovine, a Bosna i Hercegovina i Bošnjaci naslijedili su svoj stečeni pravni status, koji im je priznala cjelokupna međunarodna zajednica. U završnici rata 1995. prevagu je - uz kvalitetan i uporan vojnički otpor agresoru, od legalne vojske Republike Bosne i Hercegovine, odnosno njene Armije - ipak donijelo njeno pravno nasljeđe iz doba socijalističke Jugoslavije.

Ostvarenje državne nezavisnosti i njena odbrana 1992 - 1995. još je jedna velika historijska prekretnica u korist Bosne i Hercegovine, a koja bi teško bila ostvariva bez one iz 1943. godine.

POGLEDAJTE PRILOG ‘KRVAVI TURIZAM’ U KOJEM JE UČESTVOVALA DR. SC. ZILHA MASTALIĆ KOŠUTA, VIŠI NAUČNI SARADNIK INSTITUTA

20. septembar 2022.

Televizija Slovenija 1 uradila je dokumentarni prilog o snajperskom djelovanju u Sarajevu 1992-1995. U prilogu je učestvovala dr. sc. Zilha Mastalić Košuta, viši naučni saradnik Instituta. Prilog je prikazan na Tv Slo 1 u emisiji Tednik pod nazivom Krvavi turizam, 19. septembra 2022. u 20 sati.

INTERVJU DOC. DR. ERMINA KUKE, VIŠEG NAUČNOG SARADNIKA INSTITUTA, ZA EMISIJU "SASVIM ISKRENO", NA MTV IGMAN

26. septembar 2022.

Doc. dr. Ermin Kuka, viši naučni saradnik Univerziteta u Sarajevu-Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, u emisiji "Sasvim iskreno" (MTV Igman) govorio je na više tema iz djelokruga rada Instituta.

DIREKTOR INSTITUTA ZA ISTRAŽIVANJE ZLOČINA PROTIV ČOVJEČNOSTI I MEĐUNARODNOG PRAVA, PROF. DR. RASIM MURATOVIĆ, IZABRAN ZA PREDSJEDNIKA VIJEĆA GRUPACIJE DRUŠTVENIH NAUKA

26. septembar 2022.

Na 9. Redovnoj sjednici Vijeća grupacije društvenih nauka, održanoj 19. septembra 2022. godine, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, prof. dr. Rasim Muratović, je jednoglasno izabran za predsjednika Vijeća za studijsku 2022/2023. godinu.

U sastavu Grupacije društvenih nauka Univerziteta u Sarajevu su dekani Ekonomskog fakulteta, Pravnog fakulteta, Fakulteta političkih nauka, Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, Fakulteta sporta i tjelesnog odgoja, Fakulteta za upravu, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava i predstavnik studenata.

30. GODINA OD FORMIRANJA INSTITUTA ZA ISTRAŽIVANJE ZLOČINA PROTIV ČOVJEČNOSTI I MEĐUNARODNOG PRAVA UNIVERZITETA U SARAJEVU

26. septembar 2022.

ULOGA INSTITUTA U ISTRAŽIVANJU RATNIH ZLOČINA 1992-1995.

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu formiran je septembra 1992. u izuzetno složenim i teškim društvenim, političkim, ekonomskim, vojnim i bezbjednosnim uslovima i međunarodnim odnosima. Posebno obilježje bitnih uslova i međunarodnih odnosa nastanka i razvoja Instituta karakterišu agresija na Republiku Bosnu i Hercegovinu, genocid nad Bošnjacima i opsada Sarajeva.

ZADACI INSTITUTA

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu javna je naučna ustanova koja se bavi istraživanjem zločina protiv mira, zločina genocida i drugih teških povreda međunarodnog humanitarnog prava sa historijskog, pravnog, sociološkog, kriminološkog, ekonomskog, demografskog, psihološkog, politikološkog, kulturološkog, medicinskog, ekološkog i drugih aspekata od značaja za cjelovito naučno istraživanje zločina. Institut je formiran 4. septembra 1992. na osnovu Uredbe sa zakonskom snagom Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine (Službeni list RBiH, broj 16/92), koja je potvrđena na sjednici Skupštine RBiH 1. juna 1994. (Službeni list RBiH, broj 13/94). Formiranje Instituta bila je realizacija odredbe Platforme za djelovanje Predsjedništva RBiH u ratnim uslovima od 26. juna 1992. godine. U tom kontekstu Vlada RBiH donijela je Rješenje (Službeni list RBiH, broj 16/92) o imenovanju

prvog Upravnog odbora Instituta u sljedećem sastavu: prof. dr. Ivan Cvitković, predsjednik, prof. dr. Atif Purivatra, zamjenik predsjednika, dr. Mirko Pejanović, član, dr. Bećir Macić, član, Ivan Lovrenović, član, prof. dr. Nijaz Duraković, član, i prof. dr. Munib Maglajlić, član.

Institut je formiran u teškim uslovima agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu i genocida nad Bošnjacima, te barbarske opsade Sarajeva. U članu 1. Uredbe sa zakonskom snagom, objavljene u Službenom listu RBiH, broj 16, od 18. septembra 1992, piše: "Skupština Republike Bosne i Hercegovine osniva Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava kao javnu naučnu ustanovu u državnoj svojini sa sjedištem u Sarajevu". Pomenutom uredbom određeno je da je djelatnost Instituta, između ostalog, da "naučno i stručno istražuje i obrađuje zločine protiv mira, ratne zločine, zločine protiv čovječnosti i druge teške povrede pravila međunarodnog prava na teritoriji Republike Bosne i Hercegovine i u inostranstvu, izvršene prema narodima i građanima Republike Bosne i Hercegovine i prema Republici Bosni i Hercegovini, i to sa historijskog, kriminološkog, pravnog, ekonomskog, demografskog, sociološkog, psihološkog, politikološkog, kulturološkog, medicinskog, ekološkog i drugih aspekata od značaja za cjelovito naučno i stručno sagledavanje ovih zločina".

Sjedište Instituta je u Sarajevu. Institut je od svog osnivanja bio pridružena članica Univerziteta u Sarajevu, a od 2013. godine je stalna članica.

- Od osnivanja do danas djelatnost Instituta bila je usmjerena naročito na istraživanje: Planiranja, pripremanja, započinjanja i/ili vođenja agresorskog rata ili rata kojim se krše međunarodni ugovori, sporazumi ili garancije ili učestvovanje u nekom zajedničkom planu ili zavjeri za izvršenje bilo kog od navedenih djela;
- Povreda ratnih zakona i ratnih običaja; ubistvo, zlostavljanje ili odvođenje na prinudni rad ili za koji drugi cilj civilnog stanovništva okupirane teritorije ili u okupiranu teritoriju; ubistvo ili zlostavljanje ratnih zarobljenika ili lica na umoru; ubijanje talaca; pljačkanje javne ili privatne imovine; namjerno razaranje gradova ili sela ili pustošenje neopravdanim vojnim potrebama;
- Genocida, zločina protiv čovječnosti, ratnih zločina protiv civilnog stanovništva; ratnih zločina protiv ranjenika i bolesnika; ratnih zločina protiv ratnih zarobljenika; organizovanja grupa za podsticanje na izvršavanje genocida, zločina protiv čovječnosti i ratnih zločina; protivpravno ubijanje i ranjavanje neprijatelja; protivpravno oduzimanje stvari od ubijenih i ranjenih na bojištu; upotrebe nedozvoljenih sredstava borbe; povreda parlamentara; surovo postupanje sa ranjenicima, bolesnicima i ratnim zarobljenicima; neopravdano odlaganje repatrijacije ratnih zarobljenika; uništavanja kulturnih i historijskih spomenika; podsticanja na agresorski rat; zloupotreba međunarodnih znakova; rasne i druge diskriminacije; zasnivanje ropskog odnosa i prevoz lica u ropskom odnosu; međunarodni terorizam; ugrožavanje lica pod međunarodnom zaštitom; uzimanje talaca, kao i druge teške povrede pravila međunarodnog prava.

U tom cilju Institut je posebno:

- utvrđivao mjesto i vrijeme izvršenja zločina;
- utvrđivao okolnosti pod kojima je zločin izvršen;
- utvrđivao kategorije, status i broj žrtava, te oblike zločina i način izvršenja zločina;
- u granicama svojih naučnih mogućnosti nastojao identificirati ideologe, organizatore, podstrekače, pomagače, saradnike, naredbodavca i izvršioce zločina;

- formirao evidenciju uništenih i oštećenih spomenika kulture, privrednih i drugih objekata sa iskazivanjem približne vrijednosti štete;
- prikupljao, sređivao i čuvao dokumentaciju o zločinima;
- dostavljao nadležnim državnim organima prijedloge sa dokumentacijom radi krivičnog gonjenja izvršilaca zločina;
- objavljivao rezultate istraživanja zajedno sa dokumentacijom, po potrebi, i na više jezika i u vezi s tim organizovao vlastitu izdavačku djelatnost.

Institut je posebno radio na:

- konceptualizaciji i izradi naučnoistraživačkih projekata, kao naučne osnove organizovanja i realizacije naučnih istraživanja zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava;
- permanentno i kontinuirano primjenjivao postojeće naučne metode i metode prikupljanja podataka u procesu naučnog istraživanja, posebno provjeravao njihovu prodornost i pouzdanost u stjecanju naučnog saznanja, čime ih istovremeno i provjeravao u pogledu adekvatnosti u odnosu na predmet istraživanja, što je u neposrednoj funkciji razvoja naučne metodologije istraživanja zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava;
- pružao naučnu i stručnu pomoći istraživačima u istraživanju ove oblasti;
- razvijao odgovarajuću saradnju sa naučnim i stručnim ustanovama u zemlji i inozemstvu;
- objavljivao naučne i stručne radove;
- organizirao naučne skupove, savjetovanja, diskusije i predavanja o pojedinim naučnim i stručnim pitanjima iz općeg djelokruga rada Instituta i srodnih djelatnosti;
- učestvovao na naučnim skupovima, savjetovanjima, diskusijama i predavanjima u zemlji i inozemstvu;
- obezbjeđivao materijalna sredstava za naučnoistraživački rad, za prikupljanje podataka o zločinima protiv čovječnosti i međunarodnog prava, izdavačku djelatnost, materijalno-tehnička sredstva i druge potrebe Instituta.

U cilju efikasnije realizacije naučnoistraživačke djelatnosti i drugih aktivnosti koje prate ovu oblast, u Institutu su djelovale sljedeće organizacione jedinice:

- za naučnoistraživački rad;
- za prikupljanje činjeničnih i empirijskih podataka o zločinima;
- za dokumentaciju i analizu (arhiv, analitička obrada podataka, biblioteka, izdavačka djelatnost);
- za opće, pravne i finansijske poslove.

Institut je imao svoje organizacione jedinice u Sjevernoj Americi (Chicago i Hamilton) i Skandinaviji (Stockholm). Podaci kojima raspolaže Institut dostupni su bili javnosti pod uvjetima utvrđenim Pravilima Instituta. Institut je sarađivao sa pravnim i fizičkim licima u Bosni i Hercegovini i inozemstvu.

PLANOVI ZA RAZVOJ

Polazeći od svega navedenog, u narednom periodu Institut će sa postojećom kadrovskom osnovom i spoljnjim naučnim saradnicima posvetiti posebnu pažnju daljem razvoju i realizaciji svoje osnovne djelatnosti - naučna istraživanja svih oblika zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava koji su izvršeni za vrijeme agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu 1991-1995, kao i svih oblika zločina izvršenih u toku Drugog svjetskog rata i ranije, te edukativnoj djelatnosti u predmetnoj i naučnoistraživačkoj oblasti. U vezi s tim, aktivnost će se odvijati u sljedećim oblastima: naučnoistraživački rad, obrazovanje, prikupljanje izvora, poslovi dokumentacije i analize, te stvaranje uslova za još efikasniji rad ove ustanove. Realizacija svih planiranih aktivnosti zavisiće, između ostalog, i od obezbjeđenja potrebnih i odgovarajućih finansijskih sredstava.

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu od svojih istraživača očekuje da više koriste mogućnosti koje pružaju programi Evropske unije u oblasti istraživanja: Tempus, Erasmus Mundus i Okvirni program (FP7 i najavljeni FP8), kao i ostale modalitete studentske i akademske razmjene u okviru već uspostavljenih bilateralnih i multilateralnih programa saradnje. Sve to treba da poveća kvalitetu naučnoistraživačkog rada na Institutu, a time i kvalitetu rada na Univerzitetu u Sarajevu u cjelini.

MEMORANDUMSKO VRIJEME

Mi živimo u "memorandumsko vrijeme" koje sadrži negiranje svega što je učinjeno, zaštitu ratnih zločinaca, a optuživanje branilaca Bosne i Hercegovine, destabiliziranje političkog i državnog rukovodstva Bosne i Hercegovine i podržavanje secesije bosanskohercegovačkog entiteta RS. Po zagovornicima takve politike i prakse nije bilo ni ubistava, ni ranjavanja, ni protjerivanja, ni silovanja, ni koncentracionih logora, ni razaranja, ni kolektivnih stradanja, nije bilo ništa. Međutim, genocid nad Bošnjacima je historijska i pravna i društvena činjenica.

U tom kontekstu Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu će, sa mladom generacijom istraživača koja je stupila na javnu scenu, nastaviti i ojačati ulogu vodeće institucije u državi, a i šire u regionu, u ovoj oblasti. Biće učinjeni koraci na reafirmaciji historijski utemeljenog prestiža Sarajeva kao akademskog centra na prostoru jugoistočne Evrope. Sarajevo je poznato zbog svoje prošlosti. Ako je Sarajevo mjesto koje se u svjetskim relacijama uzima kao mjesto gdje je počeo Prvi svjetski rat na početku XX stoljeća, i kao mjesto koje je na kraju tog XX stoljeća bilo u opsadi 1.479 dana, onda nema nikakvog razloga da Sarajevo, odnosno Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu u XXI stoljeću ne bude mjesto gdje će se istraživati svi zločini počinjeni u XX stoljeću. Ne da bi naučnim saznanjima otvarali još nezarasle rane, nego da bi izvukli pouku, dali nadu i trasirali puteve mira kojeg su ovaj grad, ova zemlja, ali i cijeli region, pa i svijet, tako željni. Temeljni cilj postojanja i rada ove naučne institucije treba da budu mir, uspostava i održavanje mira kao jedine alternative svemu onome što nosi njegova suprotnost, a to su rat, zločini protiv ljudi i imovine, stradanja, protjerivanja, fizičke i duševne patnje, genocid kao paradigma zločina.

DŽANANOVIĆ ZA HAYAT: BOŠNJACIMA SE ODUZIMAJU OSNOVNA LJUDSKA PRAVA, SCHMIDT NE BRINE O TOME

12. oktobar 2022.

Gostovanje dr. Muamera Džananovića, naučnog saradnika Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu na Hayat TV.

ORGANIZOVAN NAUČNI SKUP I IZLOŽBA O TEMI ‘DOKUMENTOVAN, A NEPRESUĐEN GENOCID’

13. oktobar 2022.

U organizaciji Arhiva Federacije u srijedu je u Bošnjačkom institutu u Sarajevu organizovan naučni skup i otvorena izložba o temi “Dokumentovan, a nepresuđen genocid”.

Kako su naveli iz arhivske ustanove entiteta Federacije Bosne i Hercegovine, jedan od ciljeva projekta je dati doprinos borbi protiv falsifikovanja bliske prošlosti u Bosni i Hercegovini te ponuditi naučni odgovor na kvazi-naučne projekte kojim se nastoji negirati genocid nad Bošnjacima.

“Ovo je borba za istinu, odnosno suprotstavljanje lažima, određenim ciljevima. Prvenstveno možemo reći cilju Drugog memoranduma SANU, koji u svom prvom strateškom cilju kaže da je važnost umanjiti zločine koje je počinila Republika Srbija. Oni tamo razrađuju na koji način i kojim metodama”, rekao je direktor Arhiva Federacije BiH Hajrudin Ćuprija.

Istakao je da Arhiv Federacija želi po prvi put javnosti predstaviti dokumente koji, kako je kazao, “jasno dokazuju da je genocid počinjen ne samo u Srebrenici, nego širom BiH i da je bio sistematično isplaniran od Srbije”.

Kako je kazao, za navedeno Arhiv Federacije je angažovao tri naučna radnika, stručnjaka iz oblasti istraživanja zločina i genocida, koji su analizirali više od 200.000 dokumenata kako bi napravili selekciju od 107.

Oni su u svom višegodišnjem naučnom radu prikupili hiljade primarnih izvora, koja koriste u objavljivanju knjiga i naučnih radova na bosanskom i engleskom jeziku, te izlažu u zemlji i inostranstvu šireći naučnu istinu o onome što se dešavalo Bosni i Hercegovini.

Muamer Džananović, naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, naglasio je da stručnjaci iz oblasti istraživanja zločina žive u periodu borbe za narativ o periodu agresije na BiH i genocida nad Bošnjacima.

“Ulažu se, zaista, velika sredstva. On se institucionalno negira i s tim u vezi jako je važno da se takvim kvazi-naučnim projektima, pokušajima relativizacije agresije, negiranje genocida suprotstavimo naukom i naučnim istraživanjima”, rekao je Džananović.

Hikmet Karčić, naučni saradnik Instituta za islamsku tradiciju Bošnjaka, rekao je da je na području manjeg bh. entiteta Republika Srpska prisutna zadnja faza genocida - njegovo negiranje, kao i nova, 11. faza, specifična za BiH: trijumfalizam, odnosno slavljenje zločina.

“Upravo iz tog razloga htjeli smo da zborimo protiv te dvije pojave kroz ovu izložbu gdje smo prikazali dokumente ‘s one strane’. Ovo je dokumentacija koja pripada političkim, vojnim, policijskim službama Republike Srpske i Republike Srbije. Ovo su dokumenti u biti gdje zločinci sami priznavaju ono što je urađeno i što su planirali”, rekao je Karčić.

Podsjetivši da je pred Međunarodnim tribunalom za bivšu Jugoslaviju i Međunarodnim sudom pravde genocidom nad Bošnjacima okarakterisano samo ono što se dešavalo u Srebrenici tokom jula 1995. godine, Jasmin Medić, naučni saradnik Instituta za historiju Univerziteta u Sarajevu, rekao je da je na osnovu same definicije genocid počinjen na većem prostoru BiH koji je bio u sastavu RS-a.

“Kada analizirate šest strateških ciljeva, što znači da je to zapravo i genocidna namjera, kad vidite šta je počinjeno na tom prostoru, jasno ćete uočiti da se radi o genocidu. Njemački sudovi su u nekoliko predmeta dokazali da je ovdje počinjen genocid, konkretno nad Bošnjacima. Nesumnjivo je to moglo biti dokazano i pred Međunarodnim sudom, ali nije. U našoj javnosti je problematična činjenica da ako neko nije osuđen za genocid a jeste za zločin protiv čovječnosti, onda to zanemarujemo”, rekao je Medić.

U okviru projekta Arhiva Federacije u četvrtak će se u 19 sati u Domu mladih (Skenderija) organizovati svečanu akademiju na kojoj će biti dodijeljena najveća priznanja u arhivskoj djelatnosti.

Kako je najavljeno, izložba, koja postaje trajno vlasništvo Arhiva Federacije, nakon Sarajeva, biće promovisana širom Bosne i Hercegovine, ali i u Evropi i svijetu.

ZLOČIN U STUPNOM DOLU S OSVRTOM NA OPĆI PRIKAZ STANJA U VAREŠU (1991-1993)

27. oktobar 2022.

Piše: Dr Zilha Mastalić Košuta

PRIKAZ STANJA PRED ZLOČIN

Općina Vareš smještena je u srednjoj Bosni. Prema popisu stanovništva iz 1991. godine općina je imala ukupno 22.203 stanovnika, od kojih su 40,6 % činili Hrvati, 30,2 % Muslimani/Bošnjaci, 16,4 % Srbi, 9, 3 % Jugosloveni i preostalih 3,5 % Ostali. Dok su većinu stanovništva u općini činili Hrvati, većinu stanovništva u Stupnom Dolu činili su Bošnjaci.

Uz Vareš se vezala asocijacija da je "Bosna u malom" a interesantni su bili i rezultati višestranačkih izbora 1990. godine, kada je od 50 mandata Skupštine općine, najveći broj osvojio SK BiH- SDP 19 mandata. Slijedili su HDZ 13, SDA 9, reformisti 8 i DSS 1 mandat. Rezultati izbora pokazali su da vareški Bošnjaci i Hrvati nisu bili toliko zainteresovani za nacionalne stranke. Stranka demokratske akcije je jedva i ostvarila uslove da izađe na izbore a SDS se nije ni formirala. HDZ je podržao i pomogao SDA da izađe na izbore i nagovarao vareško srpsko stanovništvo da formiraju SDS. To mu je bilo potrebno zbog vlastitog ojačavanja kroz homogenizaciju hrvatske nacije. Ali većina stanovništva, bez obzira na nacionalnost, bila je okupljena oko nenacionalnih stranaka. Radi toga je HDZ-u bilo potrebno oslabiti te stranke, prvenstveno SDP, a to se moglo učiniti samo formiranjem nacionalnih stranaka druga dva naroda što bi vareške Hrvate natjeralo da se priklone HDZ-u, naročito u uslovima kada oni te stranke prihvate kao sebi neprijateljske i uvjere se da su i druga dva naroda uz svoje nacionalne partije. Jačanjem SDA i SDS-a, odnosno slabljenjem SDP-a i SRS-a odnosno reformista, jačao je i HDZ.

Nakon izbora 1990. godine, za predsjednika općine Vareš izabran je Dario Andrijević, Hrvat iz SK BiH-SDP, dok je predsjednik Izvršnog odbora bio Zvonimir Dugonjić iz HDZ-a.

U Varešu je do 1. jula 1992. postojala zajednička Teritorijalna odbrana općine Vareš, u kojoj su bili i Hrvati i Bošnjaci. Kada je 1. jula uz instrukcije čelnika Hrvatske zajednice Herceg Bosne (HZHB)

HVO preuzeo vlast u općini, snage HVO-a su pod komandom Borivoja Malbašića, po instrukcijama dopredsjednika HVO HZHB Darija Kordića, smijenili s funkcije Bošnjake u općinskim organima vlasti. Ostao je dio Bošnjaka (koji su bili za podjelu vlasti u općini). Mate Boban postavio je Antu Pejčinovića za predsjednika općinskog HVO-a, jednog od inicijatora osnivanja HDZ-a u Varešu a Zvonimira Dugonjića za potpredsjednika. Bošnjaci su se povukli iz zajedničkog štaba TO općine Vareš a SDA je formirala vladu u egzilu osnivanjem Ratnog predsjedništva u Striježevu, kasnije u selu Dabravine. Hrvatsko vijeće obrane pripadnicima ARBiH zabranio je ulazak u grad kako bi obišli porodice. Veoma često su maltretirani i hapšeni. Za razliku od njih, pripadnicima VRS-a bio je dopušten ulazak a ranjeni pripadnici VRS-a čak su se i liječili u vareškoj bolnici.

U Grudama je 18. novembra 1991. formirana HZHB, politički projekat Franje Tuđmana koja je imala za svrhu institucionalno razaranje Bosne i Hercegovine u svrhu podjele a kasnije i odvajanja i priključenja dijela Bosne i Hercegovine – Hrvatskoj. Zajednicu je činilo 30 općina a Vareš se nalazio na tom popisu. Međutim, na osnivačkoj skupštini HZ Herceg-Bosne nije bio niko od predstavnika iz Vareša. I kasnije više puta tokom važnih sastanaka, događalo se da predstavnici HDZ-a Vareš nisu bili prisutni odnosno nisu ni pozivani od strane organizatora, uprkos tome što su u više navrata predstavnici vareške vlasti isticali da žele biti dijelom hrvatskih provincija (npr. sastanak predstavnika Kaknja i Vareša sa Kordićem, 8. aprila 1993. i dr.) Jedan od prihvatljivih razloga zašto su vareški predstavnici isključivani, mogao bi biti taj da su Vareš pa i Kakanj za Tuđmana imali drugu svrhu od one teritorijalne. Tuđman nije imao teritorijalne pretenzije u dolini rijeke Bosne i posebno istočno od rijeke Bosne. Znao je da Vareš nije mogao odvojiti fizički, jer je predaleko od snage Herceg-Bosne, a presjekao bi i "muslimansku enklavu", te je tražio način koji bi bio prihvatljiv i drugim dvjema stranama. Ovaj teritorij trebao je poslužiti za nagodbu, odnosno kompenzaciju za drugi bitniji teritorij. Ono što je do rata nazivano tzv. "humanim preseljenjem stanovništva", u ratu je ostvarivano vojnim putem i vojnim akcijama, prisilom i nažalost zločinima. Trebalo je potaknuti egzodus stanovnika iz srednje Bosne kako bi se teritorija HZHB napravila etnički homogenijom.

Kada je Borivoj Malbašić, komandant HVO-a Vareš, pitao Slobodana Praljka šta će biti sa Varešom, on mu je odgovorio:

"Nema te politike koja će i koja može dovesti da imamo sve. Ako može, dajte je."

Iz tog odgovora vidljivo je da je HZHB odustala od Vareša. Sličan odgovor bio je za Posavinu. Još jedna Praljkova izjava objašnjava ovaj bitan segment hrvatske politike:

"Nama trebaju granice i prostor u kojem smo mi. Narod na pozornici igra ulogu za politički dobitak…Narod ako ne želi da se iseli i iseljava u svoj prostor mi nismo dobili ništa…Imamo pet godina da uradimo to. Ako znamo i uspijemo, mi smo pobijedili."

(Ante Valenta je 10. maja pisao Žan-Pjer Tibou iz PMEZ-a da je potrebno pet godina da se u fazama izvrši preseljavanje stanovništva što pokazuje da je postojao izrađen plan za taj posao sa jasnim rokom realizacije.)

Čelnici HZHB u prvoj fazi nastojali su vareške Hrvate odvojiti od Bosne i Hercegovine, od institucija legalne vlasti i posebno od ARBiH. Nastojali su odvojiti hrvatsko stanovništvo od Bošnjaka, kako bi ih podstakli da se odsele otud. S druge strane, oružanim napadima u Kiseljaku, Busovači i Vitezu pripreman je stambeni prostor za vareške Hrvate. Propaganda HVO plašila je vlastiti narod kako bi ga podstakla na iseljavanje uz česte izjave kako nema "suživota sa Muslimanima".

Vareški Hrvati bili su svjesni svoje nedovoljne vojne snage, ali i daljine od snage Herceg-Bosne. Bili su uklješteni između dva prostora, doline Bosne i Tuzlanske regije, trudeći se da opstanu tu gdje žive i da ne izazovu sukob, obzirom da je već otpočeo oružani sukob ARBiH i HVO-a u okolnim regijama. Okruženi na sjeveru i jugu snagama ARBiH a na istoku VRS-om, trudili su se i pokušavali preživjeti na tom području i nastojali opstati u svom zavičaju. Civilna i vojna vlast u Varešu u svojoj saradnji orijentisala se više ka Tuzli, posebno kada su se u Zeničkoj regiji komplikovali odnosi i već otpočeli sukobi ARBiH i HVO-a, dok Tuzlanska regija nije bila opterećena odnosom ARBiH i HVO-a. Vareška civilna vlast saradnju je ostvarivala i sa Srbima u Sokocu, a HVO sa VRS-om. Uz to, imali su i trpeljive odnose sa Zenicom. Da su imali zaštitu Tuzle i 2. korpusa ARBiH pokazuje podatak da je komandant Hazim Šadić kod generala Rasima Delića intervenisao da 3. korpus ARBiH ne vrši dejstva prema vareškoj općini, kada je došlo do sukoba s HVO-om na susjednoj kakanjskoj općini.

Od maja 1993. u Varešu je pritisak HVO-a prema pripadnicima ARBiH popustio i vođeni su pregovori oko normalizacije odnosa. Do druge polovine oktobra 1993. može se reći da se održavao neki status quo.

Nakon zauzimanja Kaknja od strane ARBiH 13. juna 1993., tamošnje hrvatsko stanovništvo prešlo je na područje Vareša, po procjenama od 7 000 do 10 000, među kojima i oko 3 500 vojno sposobnih muškaraca. Dolaskom ovog stanovništva u Vareš, situacija se dosta usložila. Mnogo pripadnika HVO-a iz Kaknja bilo je željno odmazde te su se ponašali ekstremno prema bošnjačkom stanovništvu. Vareške vlasti predvođene Pejčinovićem, Zvonkom Dužnevićem, Ivicom Gavranom ulagale su napor da se sukob ne proširi na varešku općinu, smirujući kakanjske ekstremiste.

Još jedan važan događaj bio je i onaj vezan za prekid puta Zenica-Tuzla. Naime, do Tuzle se prema Zenici putovalo preko žepačke i vareške općine. Sukobom ARBiH i HVO-a u Žepču, žepački HVO je u julu 1993. zajedno s VRS-om zatvorio put iz pravca Tuzle ka Zenici, čime je 2. korpus ARBiH došao u ozbiljne logističke probleme. Jedina sigurna komunikacija bila je preko Vareša. U komandi ARBiH plašili su se da će vareško rukovodstvo postupiti isto kao HVO u Žepču, odnosno koalirati sa VRS-om, čime bi se blokirao jedini put iz Tuzle prema Zenici, čime bi Tuzla došla u okruženje. Komanda ARBiH je budno pratila situaciju u Varešu, ali ne želeći vojno intervenisati. Vareški Hrvati nisu bili raspoloženi za sukob sa ARBiH znajući svoj položaj niti su htjeli postupiti kao HVO u Žepču, vjerovatno znajući da ne bi opstali na putu Zenica - Tuzla, između dva najjača korpusa ARBiH, Drugog i Trećeg. Vareške civilne i vojne vlasti razvlačile su situaciju, nastojeći izbjeći oružani sukob u kojima ne bi imali ni minimalno šanse.

Čelnici Herceg-Bosne sve su intenzivnije nastojali ostvariti namjeru preseljenja vareških Hrvata na teritoriju pod kontrolom HVO-a. Obzirom da oni nisu bili zainteresovani, rukovodstvo HB trebalo je izazvati oružani sukob u vareškoj općini koji bi natjerao ARBiH iz pravca Zenice i Tuzle da vojno intervenišu od čega bi se civilno stanovništvo iz Vareša uplašilo i pristalo na iseljavanje, zapravo trebalo je proizvesti strah. U tu svrhu, preko srpske teritorije u Vareš su u oktobru 1993. prebačeni najekstremniji pripadnici jedinica HVO-a iz Kiseljaka.

Pristigli ekstremisti prvo su fizički zlostavljali predstavnike hrvatske vlasti i uhapsili njihovo rukovodstvo (Pejčinovića, Dužnovića, Gavrana) koji su prema navodima HVO-a "slabili vojni potencijal HVO-a u Varešu demobilizacijom vojnika" te su ih razriješili dužnosti. To su učinili jer su oni pokušali spriječiti teror i zločine nad bošnjačkim stanovništvom.

Zatim, na kontrolnom punktu 18. oktobra u **Pajtovom hanu** HVO je zatočio i maltretirao šest pripadnika ARBiH, tražeći saznanja o naoružanim Bošnjacima u Stupnom Dolu. Tukli su ih pripadnici voda Vojne policije, pridodati brigadi "Bobovac" i pripadnici odreda "Maturice".

Ovi događaji proizveli su odmazdu ARBiH koja je izvela uspješan napad na selo Kopijari 21. oktobra. Nakon toga, Milivoj Petković i Ivica Rajić kao i Tihomir Blaškić uputili su pojačanje svojim jedinicama u ljudstvu i naoružanju. Rajić je 22. oktobra preko teritorije VRS-a stigao u Vareš sa 210 ljudi, od kojih su 100 do 150 bili vojnici specijalnih jedinica "Maturice" i "Apostoli" te vojnici brigade "Ban Josip Jelačić" iz Kiseljaka, kao i osam policajaca iz voda ove brigade iz Kiseljaka. Petković je kasnije rekao da je ovo učinjeno kako je navedeno "zbog totalne dezorganizacije u obrani Vareša".

Slobodan Praljak izdao je 23. oktobra naredbu Petkoviću, Rajiću, Kordiću, Blaškiću i Mariju Bradari da "srede situaciju u Varešu bez milosti prema bilo kome" s ljudima "koji su dorasli vremenu i zadacima". Ova naredba je itekako doprinijela kriminalnim radnjama i zločinima. Od 23. oktobra započelo je intenzivno hapšenje, maltretiranje i pljačkanje Bošnjaka i grada Vareša, hapšenjem između 250 i 450 muškaraca od 15 do 75 godina. Privođene su i žene i seksualno zlostavljane.

ZLOČIN U STUPNOM DOLU

U **Stupnom Dolu** Vlada HVO-a stanovnicima sela je još u junu 1993. postavila ultimatum kojim su tražili predaju naoružanja, inače će biti napadnuti. U strahu od napada stanovnici su to odbili, te po isteku ultimatuma većina stanovnika pobjegla je u susjedna sela. Kada nakon nekoliko dana HVO nije napao selo, mještani su se vratili kućama. Selo je nakon toga čuvala seoska straža od nešto više od 40 stražara. Uz skromno naoružanje, stražari nisu ni prošli vojne obuke izuzev onih koji su služili u JNA. Neki nisu imali ni uniformu. To područje nalazilo se pod komandom 322. brigade ARBiH iz Dabravine. Pripadnici HVO-a su 18. oktobra uhapsili komandanta seoske straže Himzu Likića. U vrijeme napada HVO-a na selo 23. oktobra, selo je branilo 40-tak pripadnika. U selu je tada bilo 220 stanovnika i 8 raseljenih lica.

Snage HVO su 23. oktobra u 8 h ujutro, dok je seoska straža mijenjala smjenu, selo napale granatiranjem, potom je uslijedila neprekidna vatra iz pješadijskog i protivavionskog naoružanja i zapaljive municije a oko 10 h HVO je preuzeo kontrolu. U selo su potom ulazili u grupama od po 25 do 30 pripadnika, u crnim uniformama s bijelim trakama na lijevoj nadlaktici i zelenim maskirnim uniformama. Nekima su lica bila maskirana i nosili su oznake HVO-a dok drugi nisu na sebi imali nikakve oznake. Oni koji su nosili crne uniforme imali su i crne kape za bejzbol te su bili pripadnici specijalnih odreda HVO-a ("odjeljenja smrti"). Neki pripadnici nosili su sa sobom i kante benzina. Pljačkali su domove, ubijali i spaljivali stanovnike, razorivši cijelo selo. Dio stanovništva sakrio se u podrum društvenog doma. Odbrana Stupnog dola okupila se u glavnom dijelu sela i čuvala 50 do 60 civila u glavnom seoskom skloništu. Dio stanovnika sakrio se i u obližnju šumu. Nakon što je oko 16:30 h opao intenzitet vatre i snage HVO-a se povukle, stanovnici su se vratili su selo da potraže preživjele.

Spaljene su 52 kuće a u kućama sve je podsjećalo na krematorije. Ubijeno je 38 osoba, među kojima 20 ženska lica. Među ubijenima bilo je i dijete starosti do dvije godine. Ubijeno je petoro djece. Od ukupnog broja ubijenih, 32 osobe bili su civili i šest boraca. Ubijeno je 34 člana porodice Likić, dvoje iz porodice Mahmutović, te po jedan član porodice Rahić i Žutić. Žrtve su svirepo

mučene, spaljivane a nekima su sječeni udovi. Zatečena je spaljena i ubijena stoka. Ubistva su izvršena i u gradu Varešu, ubistvom još šest Bošnjaka.

Nakon zločina, HVO je pripadnicima NORDBAT-a spriječio ulazak u selo, pravljenjem zapreka, postavljanjem mina i otvaranjem vatre po vozilima. Pripadnici voda VP blokirali su pristup selu. Jednom od vojnih posmatrača UN-a dopušteno je 25. oktobra da uđe u selo sa Ivicom Rajićem, nakon prethodnih pregovora a 26. oktobra u selo je ušla patrola NORDBAT-a, u pratnji pripadnika HVO-a, PMEZ-a, ekipe TV Kiseljak i pripadnika BRITBAT-a.

Nakon ovog surovog zločina, čelnici HB su se služili manipulacijama i negiranjem zločina. Primjera radi, na sastanku sa Tuđmanom 15. decembra 1993. godine, Boban je tvrdio kako je u Stupnom Dolu 23. oktobra ubijeno samo dvoje-troje civila i da su ostale žrtve bili borci ARBiH te da je Stupni Do "najjače muslimansko uporište kod Vareša". Nakon ovog zločina, nagrađivani su zločinci, poput Ivice Rajića protiv kojeg nije podnesena nikakva kazna od strane hrvatskog rukovodstva i čelnika HB, već mu je promijenjen identitet te je pod novim imenom -Viktor Andrić, nastavio obavljati dotadašnju dužnost.

Zločine u Stupnom dolu i gradu izvršile su jedinice "Maturice" i "Apostoli", među njima i zapovjednik "Maturica", Dominik Ilijašević Como i "Apostola" -Marinko Jurišić Spiro. Zapovjednik HVO-a koji je komandovao operacijom Stupni Do na terenu bio je Marinko Ljoljo. U operaciji su sudjelovali i vojnici Miroslav Anić Firga, Ermin Čurtić, kao i vojnici čija su imena/nadimci bili Dragan, Kum, Ljubo, Filip, Kakanjac i drugi. Iako brigada "Bobovac" nije neposredno sudjelovala u napadu na Stupni Do, imala je zadatak pružanja logističke podrške specijalnim jedinicama HVO-a i morala je, po njihovom odlasku, preuzeti kontrolu nad tim područjem. Za zločine u Stupnom dolu osuđen je Ivica Rajić na 12 godina zatvora. Dominik Ilijašević Como i Miroslav Anić Firga osuđeni su na po 15 godina, a Ermin Čurtić na pet i pol godina zatvora. Na višegodišnje zatvorske kazne, između ostalih i za ove zločine, osuđeni su i čelnici HZHB predvođeni Jadrankom Prlićem.

ISELJAVANJE HRVATSKOG STANOVNIŠTVA

Nakon ovih događaja, hiljade bosanskih Hrvata napustile su Vareš. Od 2. novembra 1993., uslijedili su intenzivni pokreti stanovništva u pravcu Daštanskog, Brgula i Kiseljaka. HVO je zatražio posredovanje UNPROFOR-a u evakuaciji civilnog stanovništva. U nekim slučajevima pripadnici HVO-a primoravali su hrvatsko stanovništvo na odlazak, čak i prijetnjama oružjem. Armija RBiH je 4. novembra 1993. opkolila grad Vareš a 5. novembra su ga stavili pod svoju kontrolu.

Za razliku od zločina koji su pripadnici HVO-a počinili u Ahmićima i Han Ploči, s ciljem zastrašivanja Bošnjaka i njihovog iseljavanja s viteške i kiseljačke općine, zločin nad Bošnjacima u Stupnom Dolu počinjen je da bi se vareški Hrvati uplašili bošnjačke odmazde i u strahu za svoje živote iselili s vareške općine u Kiseljak.

Drugi Korpus ARBiH imao je zadatak da razbije snage HVO-a u Daštanskom, ali to nije uradio. Procijenio je da HVO u Daštanskom nije mogao ugroziti korištenje puta iz Zenice, preko Kaknja i Vareša ka Tuzli. To pokazuje da je jedini cilj ARBiH bilo sprečavanje kolaboracije vareškog HVO-a sa VRS-om, što bi odsjeklo Tuzlu od Zenice a ne progon vareških Hrvata. Ali treba spomenuti i jedno ubistvo koje se desilo na području općine, kada je jedan pijani pripadnik ARBiH ubio nagluhog starca Jerka Terzića. Odmah je uhapšen, procesuiran i osuđen na 8 godina pred Zeničkim okružnim vojnim sudom, pred sudijom Mladenom Veseljakom. Najviši državni organi RBiH u vezi s akcijom

ARBiH za oslobađanje Vareša naređivali su i apelovali da se civilima hrvatske nacionalnosti ne smije dogoditi nikakvo zlo. Ako je i bilo prisile Hrvata da se iseljavaju, od pojedinih lokalnih bošnjačkih političara i jedinica ili pojedinaca iz ARBiH, a ne može se reći da nije bilo, onda je ona bila samo u korist politike Herceg-Bosne.

Da je glavni cilj napada HVO-a bio iseljavanje Hrvata, a ne zaposjedanje teritorije pokazuje i podatak da su Kordić i Blaškić neuporedivo više energije potrošili da spriječe zeničke, travničke, kakanjske i vareške Hrvate da se vrate svojim kućama nego što su njihovim borcima poslali pomoći da se odbrane u protivnapadima ARBiH. Nakon počinjenja zločina nad vareškim Bošnjacima u Stupnom Dolu i drugim selima kao i u gradu, zločinci su se preko srpske teritorije vratili u Kiseljak, ostavljajući tako vareške Hrvate na milost i nemilost jedinicama ARBiH, koje su se pokrenule iz Tuzle i Zenice ka Varešu. Zločinci iz Kiseljaka ostvarili su svoj cilj. Vareški Hrvati bili su zaplašeni, uspaničeni i počeli su masovno napuštati teritoriju te općine. Amija RBiH se ipak nije svetila ali to nije pomoglo jer do oslobođenja teritorije većina hrvatskog stanovništva se skoro iselila. Na području općine Vareš ostala je jedna enklava pod kontrolom HVO-a - u selu Daštansko.

Izvori: Proces i Predmet br. IT-04-74, Tužilac v. Jadranko Prlić et al;

Predmet br. IT-95-12, Tužilac v. Ivica Rajić;

Amir Kliko, "Rat u srednjoj Bosni 1992-1994."

Dokumenti ICTY, elektronske i printane baze;

Arhiv Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava UNSA;

(**Dr. sc. Zilha Mastalić Košuta** je viši naučni saradnik, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava UNSA)

OKRUGLI STO U VAREŠU: SVAKA ŽRTVA JE VAŽNA

28. oktobar 2022.

Uprava za vanjske poslove i dijasporu pri Rijasetu Islamske zajednice (IZ) u Bosni i Hercegovini, danas je zajedno sa Muftijstvom sarajevskim, Medžlisom Islamske zajednice (MIZ) Vareš i Udruženjem "Zvijezda" organizirala okrugli sto na temu "Zločini HVO u Stupnom Dolu 1993".

Cilj događaja bio je ukazati na težinu zločina počinjenih na području Vareša u toku agresije na Bosnu i Hercegovinu.

Predstavnica Uprave za vanjske poslove i dijasporu Medina Mehmedović-Mulalić kazala je kako Rijaset Islamske zajednice u okviru svojih aktivnosti daje podršku udruženjima žrtava rata a posebno udruženjima žena žrtava.

- Organizacijom ovakvih okruglih stolova dajemo podršku i manjim mjestima u kojima su počinjeni zločini nimalo manji po svojoj težini. Rijaset u svom godišnjem planu ima obilježavanje godišnjice stradanja u Srebrenici i Prijedoru, a ovi događaji skreću pažnju i na druga mjesta stradanja - kazala je Mehmedović-Mulalić.

Podsjetila je da su do sada održani okrugli stolovi u Goraždu, Prijedoru i Han Ploči.

- Važno je govoriti i o Stupnom Dolu na jedan naučni način i s naučnim činjenicama. Preživjeli su najbolji svjedoci a od velikog značaja je da se svako mjesto stradanja obilježi, naučno obradi i pokloni pažnja svakoj žrtvi jer je svaka žrtva važna. Počinioci moraju priznati svoje greške kako bi ova zemlja krenula naprijed. Mi ćemo pamtiti i podsjećati - dodala je Mehmedović-Mulalić.

Uvodna obraćanja imali su Ramiz-ef. Zubača, glavni imam MIZ Vareš i izaslanik muftije sarajevskog dr. Nedžad-ef. Grabusa, Adisa Likić, predsjednica Udruženja "Zvijezda" i Zdravko Marošević, načelnik Općine Vareš.

Glavni imam MIZ Vareš i izaslanik muftije sarajevskog Ramiz-ef. Zubača kazao je kako Islamska zajednica u našoj zemlji ima svoju ulogu u borbi za istinu i pravdu, a da je ovaj okrugli sto dokaz da se Zajednica bori za to.

Svjesni smo da moramo živjeti sa našim komšijama, da je naša zemlja takva kakva jeste, ali je država svih njenih građana. Ponosan sam jer je Rijaset preuzeo ulogu organizatora ovog događaja te da možemo na ovaj način doprinijeti istini i pravdi - kazao je efendija Zubača.

Načelnik Marošević kazao je prisutnima kako su oktobarski dani period sjećanja na stradale.

- Svake godine, kada se približavamo ovom mjesecu, kada se trebamo radovati jeseni, dolaze dani kada se svako treba zamisliti, a posebno ja kada moram nešto poručiti i pitam se šta bih imao novo reći. Putujući po Bosni i Hercegovini, od istoka do zapada dolazim na područja u kojima svako govori o sebi a posljedice su za sve bile strašne - kazao je Marošević.

On je dodao kako Vareš i danas žali za onima koji nisu tu, a trebali bi biti.

- Svake godine i svakog dana moramo razmišljati o tome šta se desilo ali i da nam to bude opomena da gradimo ljepši, bolji i sretniji Vareš u našoj Bosni i Hercegovini - kazao je Marošević.

Nakon kratke pauze održana je sesija pod nazivom "Posljedice hrvatske politike prema Bosni i Hercegovini u periodu od 1992. do 1995. godine" a uvodničari su bili dr. sci. Zilha Mastalić-Košuta, dr. sci. Muamer Džananović i dr. sci. Hikmet Karčić.

Dr. Džananović je kazao kako su zločini počinjeni u Stupnom Dolu rezultat velikodržavne ideologije koja je kao takva presuđena u Hagu za Udruženi zločinački poduhvat.

- Činjenica je i da je zločin bio predmet interesovanja i domaćeg pravosuđa. Oni koji su počinili zločine u Stupnom Dolu počinili su ih i u Han Ploči, Kiseljaku i drugim mjestima. Presuđeni zločinci su također prešli u Hrvatsku odakle su pisali i objavljivali knjige, a sličnost je to upravo i sa zločincima velikosrpske ideologije - kazao je Džananović.

Zilha Mastalić-Košuta podsjetila je kako je 23. oktobar 1993. godine važan datum, kako za građane Vareša tako i cijele Bosne i Hercegovine.

- U Stupnom Dolu ubijeno je 38 osoba od kojih su 22 osobe bile ženskog spola a tu je bilo i petero djece. Gnusni su to bili načini izvršenja zločina koji je počinjen sa višeg nivoa od strane čelnika tzv. Hrvatske zajednice Herceg-Bosne kako bi se hrvatsko stanovništvo Vareša prisililo da se pokrene sa ovih područja jer je cilj bio stvoriti homogeniju sliku te Herceg-Bosne - kazala je, dodavši kako je stanovništvo Vareša, u odnosu na neke druge krajeve zemlje živjeli normalnim okolnostima, a da to nije odgovaralo izvršiocima čiji zločini su rezultirali stradanjima u Stupnom Dolu.

Dr. Hikmet Karčić kazao je kako postoje zločini koji su zanemareni ili u potpunosti zaboravljeni od strane svih nas.

- Na međunarodnim skupovima nastojim strancima objasniti šta se ovdje desilo, da ukažem na suštinu. Danas je takva situacija da se naša borba za narativ i istinu dešava van naše države, tamo se piše historija, a naša prezentacija istine je najvažnija - kazao je Karčić.

On je povukao paralelu između zločina u našoj zemlji i ubijanja koja su se činila u Ruandi.

- U aprilu 1994. godine tamo je ubijeno pola miliona ljudi. Neposredno prije toga dešava se i Stupni Dol. Zašto su Bošnjaci tada dobili veću pažnju? Zato jer smo bijelci u Evropi, bez obzira na to koliko to zvučalo čudno. Kao narod smo bili i ostali interesantni mnogima, civilizacijski i kulturno pripadamo Evropi. Ipak danas očekujemo da će neko nešto za nas uraditi, iako znamo da je taj period prošao. Ako mi ovaj skup ne organiziramo, drugi to sigurno neće uraditi - naglasio je dr. Karčić.

Uprava za vanjske poslove i dijasporu na ovaj način nastoji obilježiti važne datume stradanja Bošnjaka ali i ukazati na naučne, sudske i historijske činjenice koje potvrđuju namjeru da se ohrabre velikohrvatske i velikosrpske ideologije u teritorijalnom osvajanju Bosne i Hercegovine

Nakon sesije održana je i diskusija sa prisutnima i izneseni zaključci sa današnjeg okruglog stola.

BIBLIOTEKA INSTITUTA PUNOPRAVNA ČLANICA SISTEMA COBISS.BH

31. oktobar 2022.

U prostorijama Rektorata 31. oktobra 2022. održan je sastanak na kojem je potpisan Ugovor o punopravnom članstvu biblioteke Instituta u bibliotečko-informacionom sistemu COBISS.BH. Ugovor su potpisali direktor Nacionalne i univerzitetske biblioteke dr. Ismet Ovčina, te rektor Univerziteta u Sarajevu prof. dr. Rifat Škrijelj i direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu prof. dr. Rasim Muratović.

Potpisivanjem Ugovora biblioteka Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava stekla je status punopravne članice sistema COBISS.BH, a time, između ostalog, mogućnost aktivnog učešća u sistemu uzajamne katalogizacije COBISS.BH i korištenja Nacionalnog COBISS centra.

ODBOR MEMORIJALNOG CENTRA SREBRENICA POSJETIO AUSTRIJU: "MAJKE SREBRENICE SU SIMBOL MIRA I NADE"

3. novembar 2022.

Odbor za dijalog Memorijalnog centra Srebenica ovih dana boravi u posjeti Austriji. Tom prilikom posjetili su prvenstveno Mauthausen memorijal, a potom i Parlament Austrije.

REZOLUCIJA

Tako su imali priliku razgovarati sa nekim od ključnih aktera usvajanja Rezolucije o komemoriranju žrtava genocida u Srebrenici. Podsjećamo, Rezolucija je usvojena jednoglasno 7. jula ove godine, a inicijatori dokumenta su Savez bh. udruženja u Austriji «Consilium Bosniacum».

Odbor za dijalog, kojeg čine predstavnice četiri udruženja majki Srebrenice, uposlenici i uposlenice Memorijalnog centra i članovi akademske zajednice i aktivista u oblasti tranzicijske pravde, sastao se sa zastupnicima i zastupnicama u Parlamentu Austrije i razgovarao o saradnji sa Memorijalnim centrom Srebrenica, borbi protiv negiranja genocida i samoj Rezoluciji.

- Današnja je posjeta protekla u razgovorima o načinima na koji Parlament Austrije može podržati rad Memorijalnog centra, bilo to kroz učenje o genocidu u Srebrenici, njegovim uzrocima i posljedicama, i saradnjom u oblasti obrazovanja i javne svijesti o genocidu. Sigurni smo da Memorijalni centar ima saveznike u ljudima s kojima smo danas imali priliku razgovarati i razmijeniti iskustva, i imamo povjerenje da će nakon donošenja Rezolucije nastaviti raditi u skladu sa njenim tekstom. Ovim putem se zahvaljujemo i Vladi Ujedinjenog Kraljevstva koja je podrškom projekta "Istina, dijalog, budućnost" omogućila da rad Odbora za dijalog i Memorijalnog centra bude prepoznat u najvišim zakonodavnim tijelima evropskih država, rekli su iz Memorijalnog centra Srebrenica.

Alma Zadić, ministrica pravde Austrije koja je prije donošenja Rezolucije boravila u zvaničnoj posjeti Bosni i Hercegovini, nakon sastanka sa Odborom za dijalog je naglasila važnost borbe protiv raspirivanja mržnje i inspiraciju životnim pričama majki Srebrenice u njihovoj borbi za pravdu.

- Njihove priče su dirljive i bolne. Njihovi sinovi i muževi su ubijeni, veoma često su jedino one preživjele. Ostale su same. Ali njihove priče su svjedočanstvo hrabrosti, volje i nade. Svaki dan iznova stoje za dostojanstveno sjećanje i kulturu sjećanja. Pokazuju nam šta moramo naučiti iz prošlosti, da budemo oprezni, da prepoznamo prve naznake dovoljno brzo. Kada raspirivanje mržnje prijeti našoj mirnoj koegzistenciji, moramo djelovati, napisala je Alma Zadić.

Predsjedavajuća parlamentarne grupe prijateljstva Austrije i BiH i parlamentarka Bedrana Ribo izdvojila je važnost ovakvih posjeta i grupa za izgradnju mira, te se posebno osvrnula na majke Srebrenice kazavši da su u julu ove godine "bili jedna od prvih EU država koja je poslala važan signal u Nacionalnom vijeću sa rezolucijom koja se tiče genocida u Srebrenici", te da se ovakvim rezolucijama podiže svijest ne samo o prošlosti, već i o budućnosti.

- U razgovorima sa Odborom za dijalog, ministrica Zadić i ja smo imali priliku govoriti i o budućnosti. Važno je u ovim vremenima gdje je rasprostranjena polarizacija i negiranje prošlosti stvarati svijest o zločinima iz prošlosti. To je naša odgovornost kao političara - prema žrtvama genocida i njihovim porodicama, ali i prema budućim generacijama. Majke Srebrenice, koje su izgubile članove porodice u genocidu, za mene predstavljaju simbol mira i nade, izjavila je Ribo.

Ewa Ernst-Dziedzic, također parlamentarka Austrije, je prošla kroz proces donošenja Rezolucije o genocidu u Srebrenici sa ostalim prisutnim, i najavila moguću posjetu parlamentarne grupe iz Austrije Memorijalnom centru Srebrenica.

Članovi i članice Odbora za dijalog su se nakon Parlamenta Austrije sastali u Austrijskom institutu za međunarodne odnose sa bivšim Visokim predstavnikom u Bosni i Hercegovini Wolfgangom Petritschem, za vrijeme čijeg mandata je uspostavljen Memorijalni centar u Srebrenici, o čemu je i govorio. Također, sastanku je prisustvovao i Christian Durr, predstavnik Mauthausen memorijala.

Posjeta je okončana sastankom i večerom sa Ambasadorom Bosne i Hercegovine u Republici Austriji NJ.E. Kemalom Kozarićem.

Izvor: Oslobođenje.ba

Foto: Abhishek Kahlon

Član Odbora za dijalog Memorijalnog centra Srebrenica je i dr. Muamer Džananović, naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

INSTITUT ISPRATIO DVOJICU KOLEGA U PENZIJU

4. novembar 2022.

U četvrtak, 3. novembra 2022. godine, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu je upriličio svečani ispraćaj u penziju dugogodišnjih uposlenika doktora Fikreta Bečirovića i Ahmeda Džanke.

Nakon kratkog obraćanja direktora Instituta, prof. dr. Rasima Muratovića i uručivanja prigodnih poklona pristunima su se obratili i kolege dr. Fikret Bečirović i Ahmed Džanko.

Kolektiv Instituta je svojim dugogodišnjim uposlenicima poželio puno dobrog zdravlja i da dožive dugu penziju.

URUČENE ZAHVALNICE, POTPREDSJEDNICI FBIH MELIKI MAHMUTBEGOVIĆ, AKADEMIKU MIRKU PEJANOVIĆU I PROF. DR. RASIMU MURATOVIĆU

10. novembar 2022.

Predsjednik Izvršnog odbora manifestacije „Meokrnje 2022. godine“ Admir Hadžiemrić i Amela Lolić, član danas su u Sarajevu u ime Organizacionog odbora manfestacije „Meoknje 2022. godine“ uručili su zahvalnice na podršci u ralizaciji manifestacije „Meokrnje 2022. godine„ i Okruglog stola „Meokrnje – simbol borbe protiv fašizma“ Meliki Mahmutbegović, potpredsjednici F BiH, akademiku Mirku Pejanoviću, potpredsjedniku Akademije nauka i umjetnosti BiH i prof. dr. Rasimu Muratoviću, direktoru Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

U razgovoru sa potpredsjednicom F BiH Melikom Mahmutbegović Admir Hadžiemrić i Amela Lolić informisali su gospođu Mahmutbegović o uspješno organizovanoj manifestaciji „Meokrnje 2022. godine“ sa posebnim osvrtom na Okrugli stol „Meokrnje – simbol borbe protiv fašizam„ koji realizovan u okviru manifestacije i na kojem se okupila akademska zajednica BiH i da je u pripremi Zbornik radova koji će biti završen do kraja godine. Također, tokom razgovora poseban značaj dat je na mlađe naraštaje koji treba da budu nosioci širenja ideje antifašizma koji kroz projekat Mala škola antifašizma „I ja sam antifašista“ koju realizuju SABNOR SBK/KSB, Organizacija demobilisanih boraca Odbrambeno oslobodilačkog rata 1992-1995 Srednja Bosna i Bosanski kulturni krug imaju priliku da nauče o historijskim činjenicama i stradanjima bosanskohercegovačkog naroda u oba Rata.

U poslijepodnevnim satima u Akademiji nauka BiH upriličen je susret sa akademikom Pejanović i prof. dr. Muratovićem kojima su također uručene zahvalnice za učešće u Okruglom stolu „Meokrnje – simbol borbe protiv fašizma“ te se razgovaralo o pripremi Zbornika radova koji će zajedno izdati Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, SABNOR SBK/KSB i Organizacija demobilisanih boraca Odbrambeno oslobodilačkog rata 1992-1995 Srednja Bosna kao i o daljnim zajedničkim projektima sa posebnim osvrtom na organizaciju Okruglog stola u okviru manifestacije „Meokrnje 2023. godine“ koja je već u pripremi iz razloga što se radi o izuzetno kompleksnom i zahtjevnu projektu.

SRPSKA ISTINA: O ODLASKU SRBA IZ REINTEGRIRANIH DIJELOVA SARAJEVA NAKON OPSADE

17. novembar 2022.

Za Stav.ba piše Zilha Mastalić-Košuta

Dana 13. aprila 2021. godine objavljen je izvještaj pod nazivom: ZAKLJUČNI IZVJEŠTAJ NEZAVISNE MEĐUNARODNE KOMISIJE ZA ISTRAŽIVANJE STRADANJA SRBA U SARAJEVU OD 1991. DO 1995. GODINE. Na inicijativu Narodne skupštine Republike Srpske i tadašnjeg predsjednika RS-a Milorada Dodika, Vlada RS-a je angažovala i finansirala komisiju da sačini ovaj izvještaj. Osnivanje komisije za Sarajevo i Srebrenicu još ranije je bilo kritikovano od mnogih stručnjaka smatrajući da su osobe koje su u njima pristrasne i da se, zapravo, radi na osporavanju činjenica o događajima kao i presuđenim zločinima pred sudovima. Otvoreno pismo u kome su, između ostaloga, rekli da formiranje komisije za izradu ovog izvještaja „više liči na revizionizam nego na istinski napor za utvrđivanje istine“ potpisao je 31 međunarodni stručnjak za sukobe u bivšoj Jugoslaviju.

Prema riječima predsjednika komisije Rafaela Izraelija, svaki od šest članova komisije napisao je po jedan dio Izvještaja. Izvještaj se sastoji od sedam poglavlja, s tim da se sedmo poglavlje odnosi na generalne zaključke, i priloga. Izvještaj je najvećim dijelom sastavljen od poglavlja koja se odnose na historijski kontekst u Bosni i Hercegovini, na ulogu „radikalnog islama“, ulogu medija, te fizičke i psihološke aspekte stradanja. Peto poglavlje se odnosi na stradanje Srba u Sarajevu.

U sačinjavanju izvještaja kao izvori su najvećim dijelom korištene izjave dobijene na sastancima komisije, izjave Republičkog centra za istraživanje rata rata, ratnih zločina i traženje nestalih lica, sa sjedištem u Banja Luci i ostala dokumentacija ovog centra, dio medijskih izvještaja (odabranih novinara), intervju, određena literatura. Ono što je primjetno jeste da se skoro nikako ne navode presude Međunarodnog tribunala u Den Haagu niti domaćih i regionalnih sudova kao i desetine hiljada dostupnih relevantnih i vjerodostojnih dokumenata koji su prošli sve sudske valorizacije, a koji su korišteni kao dokazni materijali u suđenjima, kao i mnogi drugi izvori i literatura. Samo

u predmetima pred ICTY-em Stanislavu Galiću, Dragomiru Miloševiću, Radovanu Karadžiću, Ratku Mladiću korišteno je preko 40 000 dokaza na temelju kojih su donijete presude dok od toga za Sarajevo blizu 10 000 dokaza. S druge strane, u dijelu Izvještaja o stradanju Srba u Sarajevu korišteno je nešto više od 200 izvora. Izvještaj nema metodologiju istraživanja, izuzev jedne kratke preambule i predgovora u kojima je, uglavnom, osvrt na autore i konsultante Izvještaja.

Osvrnućemo se na nekoliko segmenata iz Izvještaja za koja su potrebna dodatna pojašnjenja. Tokom višegodišnjih vlastitih istraživanja stradanja srpskog stanovništva u Sarajevu na Institutu za istraživanja zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, smatrala sam da će ovaj Izvještaj ponuditi detaljnije informacije kao i identitete poginulih, nestalih i ubijenih stanovnika srpske nacionalnosti u Sarajevu. U Izvještaju od 1250 stranica taj segmenat je vrlo šturo obrađen. Podaci o ubijenim i ranjenim stanovnicima Sarajeva navedeni su u 5. dijelu Izvještaja na svega nekoliko stranica gdje je opisana smrt 93 stanovnika srpske nacionalnosti u Sarajevu.

Članovi komisije izvlače zaključke o ukupnom broju ubijenih na osnovu ranijih nepouzdanih izjava i spiskova te zaključuju kako je u Sarajevu ubijeno 3 000 civila Srba, a 1700 ranjeno, obrazlažući kako većina nije povezana sa ratnim dejstvima već sa zločinačkim djelom, bez objašnjenja zašto onda podatke o tolikom broju ubijenih nije potvrdio nijedan sud. Autori Izvještaja se u iznošenju konačnog broja oslanjaju na izjavu bivšeg policajca Sime Tuševljaka koji je rekao da je u Sarajevu tokom rata ubijeno više od 3000 srpskih civila. Prema Tuševljakovoj izjavi, od snajpera samo na Grbavici tokom 1992. i 1993. godine je ubijeno oko 700 srpskih civila dok je ukupan broj ubijenih na Grbavici, uključujući i vojnike VRS-a - 1600 (str. 720). Navedena je i brojka Instituta za istraživanje stradanja Srba u 20. veku od 8 524 ubijena i nestala srpska civila u Sarajevu.

Moram istaći da je ranije, kao npr. u periodu kada se približavao zakazani termin usmene rasprave o tužbi Bosne i Hercegovine protiv Savezne Republike Jugoslavije (SRJ), odnosno Srbije i Crne Gore, počelo učestalije, od strane vladinih i nevladinih organizacija i pojedinaca RS, putem javnih sredstava informisanja i posebnih publikacija javno objavljivati spiskovi ubijenih Srba u Sarajevu. Ovi spiskovi su bili predmet analize kojom sam se bavila više godina, nakon čega se došlo do važnih rezultata. Smatram kako su i autori Izvještaja znali o kakvim se spiskovima radi te su svjesno izbjegli objaviti identitete i okolnosti stradanja. Analizirani su spiskovi:

1. Spisak kojeg je sačinio Marko Mikerević i objavio u knjizi “Sarajevski kazani smrti”, Doboj, 2004. od ukupno 894 žrtve;
2. Spisak nevladine organizacije “ISTINA” - Udruženje za istraživanje stradanja srpskog i ostalih naroda u Sarajevu u periodu 1992. -1995. pod nazivom ”Ubijeni i nestali srpski civili u periodu od aprila 1992. do kraja 1995. na području Sarajeva“ sa 2452 žrtve;
3. Spisak Ministarstva unutrašnjih poslova RS, objavljen pod naslovom “Preliminarni spisak Srba ubijenih u Sarajevu (1992.-1995.) ” sa 2 435 žrtava;
4. Spisak Ministarstva unutrašnjih poslova RS, objavljen pod naslovom “Preliminarni spisak Srba nestalih u Sarajevu (1992.-1995.) ” sa 575 žrtava;
5. Spisak Instituta za istraživanje stradanja Srba u 20. veku sa 8 524 žrtve.

Navedeni spiskovi su, ime po ime, metodom komparativne analize i analizom sadržaja, upoređivani sa desetak različitih izvora.

Moja uporedna analiza je rađena za svaku pojedinu osobu navedenu u spiskovima. Prema tome, analiza sadrži obiman tekst. Ovdje ćemo se osvrnuti na prvi i aktuelan spisak neovisnog istraživača Marka Mikerevića objavljen u knjizi "Sarajevski kazani smrti" koji sadrži ukupno 894 evidentiranih lica kao ubijenih, poginulih, nestalih Srba u Sarajevu i ukazati u vrlo kratkim crtama na najvažniji dio rezultata. Ustanovljeno je da je 407 osoba poginulo, ubijeno ili nestalo u drugim mjestima, a ne u Sarajevu dok se na spisku te osobe nalaze da su ubijeni u Sarajevu od strane „muslimanskih formacija", „Cace i Cacinih zločinaca", „zelenih beretki" i sl.

Devet osoba je poginulo, ubijeno ili nestalo na području koje je u vrijeme nastanka zločina bilo pod kontrolom VRS-a, a u spisku Mikerevića se navodi da su i oni ubijeni u dijelu koje je držala ARBiH od strane „muslimanskih formacija"; Potom 21 osoba se vodi kao ubijena, a analizom je dokazano da se radi o živim osobama za koje posjedujemo adrese i kontakt telefone; 83 osobe u spisku se ponavljaju po dva puta, 11 osoba se ponavlja po tri puta, jedna osoba se ponavlja četiri puta; itd. Ustanovljeno je da je 655 osoba iz navedenog spiska sa greškama u podacima po raznim karakteristikama (stradali izvan Sarajeva, umrli prirodnom smrću, žive osobe, ponavljanje istih osoba više puta, određen broj su Hrvati, a upisani su kao stradali Srbi, pogrešni identifikacioni podaci, stradali na ratištima sa HVO-om ili od strane HVO-a u drugim mjestima, itd.) Zatim, imena se u spisku namjerno ponavljaju dva ili više puta, kako bi se iskazao veći broj stradalih nego što jeste. Autor, inače, nije svoj spisak sačinio po abecednom ili azbučnom redu, kako bi navedene netačnosti bilo teže uočiti.

Manipulisanje brojkama žrtava vidljivo je i u Izvještaju na primjeru Dobrovoljačke ulice, gdje su navedene 32 ubijene osobe iako je općepoznato da je u tom događaju poginulo šest lica. Potvrdu o tome dao je i sam komandant 2. VO Milutin Kukanjac. U periodu rata i teškim ratnim okolnostima u kojima se nalazilo Sarajevo u opsadi, procesuirani su pred Višim sudom u Sarajevu učesnici u ubistvima na Kazanima i osuđeni na višegodišnje zatvorske kazne. U Izvještaju stoji da su u prvoj ekshumaciji otkriveni posmrtni ostaci 29 osoba sa tendencijom da je u daljim ekshumacijama ovaj broj daleko veći. O tome postoje pouzdani podaci gdje je ustanovljeno da je nakon više ekshumacija utvrđen broj od 23 osobe, među kojima je do danas identifikovano više nacionalnosti od čega 14 srpskih žrtava.

U Izvještaju se navodi brojka od 211 „zatvora i zatvorskih kampova ARBiH u Sarajevu" za Srbe za koje kažu kako su „nicali kao gljive", ali se opet ne navodi identitet već brojke (98 ubijeno - zatvor Dobrinja, 64 nestalih srpskih logoraša iz „Viktor Bubanj" itd). U opisu logora opisuju se i oni van Sarajeva, poput Čelebića u Konjicu itd. U jednom dijelu izvještaja dat je prikaz logora Manjača, Trnopolja i Omarske. Za fotografiju na kojoj se nalazio logoraš Fikret Alić navedeno je kako je postala „reprezentativan slučaj medijskog izvrtanja činjenica i zloupotrebe fotografija". Nadalje stoji da se na slici ustvari nalazio bolestan čovjek i da je bodljikava žica vještački stavljena u prvi plan da sakrije sasvim nevinu mrežastu ogradu sa ovce koja se nalazila ispod nje:" (str. 474) Dalje je navedeno kako je Trnopolje bio samo sabirni centar za izbjeglice koje traže utočište te su otud mogli ići gdje su htjeli, a bodljikava žica uopće nije bila postavljena oko bosanskih muslimana, nego oko kamermana i reporterke (str. 475 Izvještaja). Na kraju je izveden zaključak da logori smrti nisu postojali na srpskoj teritoriji. U Izvještaju autori ne navode istinu, te općepoznate ali i sudskim presudama utvrđene i dokazane činjenice. A istina je da je Trnopolje jedan od logora smrti kroz koji je prošlo oko 30 000 logoraša, koji su mučeni, premlaćivani, uz slučajeve silovanja, gdje je blizu 100 logoraša ubijeno. Za ovaj logor teretilo se više Srba, a zločini u Trnopolju su navedeni

u optužnici i Slobodanu Miloševiću. Još zloglasniji logori smrti bili su Manjača i Omarska. Pored Manjače pronađena je i jedna od masovnih grobnica u kojoj se nalazilo 540 leševa. Autori Izvještaja trebaju znati poznate činjenice kao i to da su za ove logore izrečene višegodišnje zatvorske kazne i to: Milomiru Stakiću (40 godina), Radoslavu Brđaninu (32 godine), Nikoli Kovačeviću (12 godina), Miroslavu Kvočki i drugima (ukupno 63 godine). Neki sudski postupci su još uvijek u toku.

Vjerujem da su autori Izvještaja znali mnoge ove činjenice te iz toga razloga nisu se upustili u iznošenje konkretnih činjenica, podataka, imena i prezimena žrtava kao i načina njihovog stradanja. Na osnovu toga može se zaključiti da su u izradi počinjene brojne namjerne greške, netačnosti i manipulisanje činjenicama. Vjerovatno se nastojalo da se pažnja javnosti sa brojnih zločina, među kojima su i zločin protiv mira i zločin genocida, koje su počinile snage VRS-a zajedno sa snagama iz SRJ usmjeri i na odbrambene snage (ARBiH). Autori Izvještaja ali i autori koji su nosioci navedenih spiskova koje smo ovdje spomenuli, kao i šira srpska javnost, nastoje, kada su u pitanju zločini nad srpskim narodom, prostor Sarajeva predstaviti kao paradigmu zločinima počinjenim u Srebrenici jula 1995. godine. U prilog tome i govori manipulacija sa brojkom od 8 524 ubijenih. U izvještajima nema imena niti prezimena koliko je Srba poginulo kao pripadnici ARBiH a poznato je da se ne radi o zanemarljivom broju, niti onih koji su ubijeni vatrenim dejstvima od strane VRS-a koje su držale grad pod opsadom više od tri godine te granatama svih kalibara (tenkovske, minobacačke, haubičke, topovske), snajperskim, hemijskim te drugim teškim i lakšim oruđem i oružjem sa ogromnom vatrenom moći "sijale" smrt, koje nije moglo prepoznavati žrtvu po pripadnosti narodu.

Stoga, Izvještaj ne ide u prilog rasvjetljavanju događaja i sudbine Srba u Sarajevu. Izvještaj ide u prilog „srpskoj istini" i kvazi naučnoj istini uz manipulisanje činjenicama, u kojem se svjesno ignorisalo sve što tome nije išlo u prilog.

STUDENT MASTER STUDIJA UNIVERZITETA U MILANU (ITALIJA) U POSJETI INSTITUTU

18. novembar 2022.

U posjeti Institutu za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, 17. novembra 2022. godine bio je Roberto Smaldore, student master studija Filozofskog fakulteta Univerziteta u Milanu. Domaćin studentu je bio doc. dr. Ermin Kuka, viši naučni saradnik i Koordinator za međunarodnu saradnju Instituta. Razlog posjete je bio pribavljanje relevantne dokumentacione građe i literature koja se odnosi na učešće stranih vojnih plaćenika i dobrovoljaca u agresiji na Republiku Bosnu i Hercegovinu i izvršenje zločina, a što je tema master rada studenta Roberta. Tokom razgovora student Roberto je, pored navedenog, upoznat i sa dosadašnjim radom Instituta (primarno naučnim istraživanjem zločina), kao i osnovnim informacijama o agresiji na Republiku Bosnu i Hercegovinu i izvršenju zločina nad Bošnjacima.

Doc. dr. Ermin Kuka se zahvalio na posjeti, te interesu za naučno istraživanje predmetne tematike u okviru master rada na Univerzitetu u Milanu. Ponudio je svu moguću pomoć i podršku oko istraživanja izuzetno važne i značajne tematike iz perioda agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu 1992-1995. godine.

REALIZIRAN NAUČNI PROJEKAT "HISTORIJSKI POGLEDI 2022"

19. novembar 2022.

Centar za istaživanje moderne i savremene historije Cimoshis Tuzla je 18. i 19. novembra 2022. godine

u Hotelu "Vertigos" Tuzla u Tuzli

uspješno realizovao NAUČNI PROJEKAT "HISTORIJSKI POGLEDI 2022"

u okviru kojeg je održano Predstavljanje izdanja Cimoshis Tuzla publikovanih u 2022. godini i

Međunarodnu naučnu konferenciju "OBNOVA NEZAVISNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE – 30. godina poslje. Društveno-politički i privredni kontekst" Na konferenciji su učeštvovali naučnici iz Bosne i Hercegovine i zemalja okruženja, gdje su sa svojim izlaganjima otvorili do sada neka veoma važna pitanja, o raznim aspektima razvoja Bosne i Hercegovine nakon stjecanja nezavisnosti 1992. godine. Teme su se odnosile najvećim dijelom na stanje i tok ratova 1990-ih godina, na uzroke rata, ideje o podjeli Bosne i Hercegovine, vojnom planu „RAM", o diplomaciji, ustroju Armije BiH, logorima za Bosance i Hercegovice na prostoru Srbije 1992-1996, odnosu međunarodne zajednice prema Bosni i Hercegovini i drugim temama.

Učesnici međunarodne naučne konferencije su bili i uposlenici Instituta sa svojim izlaganjima: dr. sc. Meldijana Arnaut - Haseljić, doc. dr. Ermin Kuka, dr. sc. Muamer Džananović, mr. Almir Grabovica i mr. Alma Hajrić Čaušević.

ODBOR ZA DIJALOG MEMORIJALNOG CENTRA SREBRENICA POSJETIO JASENOVAC, UŠTICU I VUKOVAR

1. decembar 2022.

Izvor: Fena.ba

Foto: FENA/Memorijalni centar Srebrenica

Odbor za dijalog Memorijalnog centra Srebrenica je u prethodna dva dana posjetio memorijale žrtvama iz Drugog svjetskog rata u Jasenovcu i Uštici i žrtvama Domovinskog rata u Vukovaru. Članovi i članice Odbora za dijalog su imali priliku, uz profesionalno vodstvo svih memorijala, obići muzejske postavke, spomenike i mjesta stradanja na kojima su odali počast civilnim žrtvama ratova u Hrvatskoj.

- Kao dio Odbora za dijalog Memorijalnog centra Srebrenica, posjetili smo Vukovar, Jasenovac i Ušticu. Posjete mjestima masovnih stradanja nevinih ljudi uvijek nam probude i sjećanja na naše ubijene u genocidu. Razmjere zločina u Jasenovcu, Ovčari, Vukovaru, sve to nas samo podsjeća na okrutnost koju smo i same iskusile, ne tako davno. Žrtve su žrtve i to nikad ne smijemo zaboraviti. Zločin ne zastarijeva, ni onaj iz Drugog svjetskog rata niti onaj devedesetih godina. Iz svih zločina u našoj zemlji i susjednoj Hrvatskoj, smo do sad trebali naučiti da spriječimo svaki budući, ali nažalost zločinci nisu. Moramo se boriti onako kako možemo, kulturom sjećanja i odavanjem počasti žrtvama svih vjera i nacija koji su okrutno ubijeni u nečije ime - poručile su predstavnice udruženja majki i žena Srebrenice i Bratunca.

Vladimir Andrle, predsjednik Jevrejskog kulturno-prosvjetnog društva La Benevolencija i član Odbora za dijalog, istakao je da je posjeta Jasenovcu, Uštici i Vukovaru od iznimnog značaja za kulturu sjećanja i borbe da se zločini ovakvih razmjera nikad više ne ponove, kao i borba protiv same relativizacije.

- Slušajući svjedočenja onih koji su branili Vukovar, doktora koji su našli izvanrednu snagu da pomognu okupiranom stanovništvu Vukovara, ne mogu, a da se ne pitam koji su motivi predsjednika Republike Hrvatske u relativizaciji genocida u Srebrenici. Posebno jer su mnogi Vukovarci sa kojima smo razgovarali povukli paralelu između zla koji je zadesio Hrvatsku sa zlom koji se desio u BiH, posebno u Srebrenici - poručio je Andrle.

Spomen područje Jasenovac je posvećen memorijalizaciji žrtava zloglasnog logora Jasenovac gdje su žrtve ubijane zbog svoje rasne, etničke, vjerske i svake druge pripadnosti koja je smatrana "nepoželjnom" od NDH. U Jasenovcu su ubijani Srbi, Jevreji, Romi, politički protivnici NDH režima i sve druge grupe koje je tadašnja vlast željela iskorijeniti. Romski memorijalni centar u Uštici je posvećen memorijalizaciji romskih žrtava tokom Drugog svjetskog rata u Hrvatskoj. Nalazi se u neposrednoj blizini romskog groblja u Uštici, selu nedaleko od Jasenovca, gdje je do sada pronađena 21 masovna grobnica s tijelima ubijenih Roma od NDH.

- Danas smo s Majkama Srebrenice i članovima Memorijalnog centra Srebrenica posjetili Spomen područje Jasenovac koji čuva sjećanje na gotovo sto hiljada brutalno umorenih ljudi samo zato što su bili 'nepoćudni' ustaškom režimu. Gotovo potpunom uništenju židovske zajednice kao i srpske, romske treba dodati stradanje mnogih antifašista, komunista, sindikalista koji su se borili protiv ustaškog režima. Gledajući fotografije iskopavanja masovnih grobnica na ovom koncentracijskom kompleksu sve nas je potresla gotovo identična slika pronađenih grobnica iz srebreničkog genocida. Dirljivo je bilo gledati Majke Srebrenice kako su proučile fatihu za sve jasenovačke žrtve s molitvom na usnama da se nikome više ne ponovi zlo koje se nama dogodilo - poručila je Štefica Galić, novinarka i članica Odbora za dijalog.

U okviru posjete Vukovaru, obišli su Memorijalni centar Domovinskog rata Vukovar, Mjesto sjećanja Vukovarska bolnica 1991, Spomen dom i masovnu grobnicu na Ovčari, te vukovarski vodotoranj. Ovom posjetom su odali počast hrvatskim žrtvama u Vukovaru iz 1991. godine kada je grad bio pod opsadom 87 dana od JNA i paravojnih snaga iz Srbije.

Muamer Džananović, član Odbora za dijalog i naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, istakao je da je Vukovar simbol masovnog zločina i masovnog razaranja iz nedavne prošlosti, ali danas simbolizira i mjesto opstanka i prkosa.

- Zločini počinjeni u Vukovaru nažalost nisu bili dovoljna opomena onima koji su ih isplanirali i sproveli. Oni su na identičan način osmislili i činili zločine širom Hrvatske, a posebno tokom agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu 1992-1995. godine. Kulminacija tog zločinačkog procesa bio je genocid nad Bošnjacima u Srebrenici i oko nje jula 1995. godine. Bez obzira što je na neki način naša svakodnevnica i naš život sjećanje na ratne zločine ipak se u čovjeku probude jake emocija kada prolazi kroz naprimjer bolnicu u Vukovaru ili Ovčare. Suosjećamo s porodicama žrtava, a onima koji tragaju za nestalim žrtvama zločina u Vukovaru želimo da pronađu svoje najmilije te da žrtve, ali i njihove porodice pronađu smiraj. Jedna od zajedničkih poruka jeste da želimo mir u regionu i u svijetu i da se prisjećamo kako bi opominjali sadašnje i buduće generacije da sve ono što se dešavalo u regionu devedesetih nije nikome donijelo ništa dobro. Naš dolazak, posebno što su u delegaciji i majke Srebrenice najbolji su pokazatelj koliko su naše namjere iskrene - kazao je Džananović.

On je poručio da bi ključna stvar iz današnje perspektive bila da ovdje i na ovakva mjesta memorijalizacije zločina dođu današnji sljedbenici velikodržavnih ideja i izraze iskreno suosjećanje prema žrtvama, poklone im se i odustanu od bilo kakvih ideja nasilja i zločina, te se konačno okrenu politici koja će naša društva povesti u prosperitetniju budućnost.

Memorijalni centar Srebrenica organizacijom ove posjete Odbora za dijalog želi podsjetiti javnost na posljedice genocida i zločina protiv čovječnosti na cijelo društvo, ali i na zajednice u kojima

se takvi zločini čine, opominjući da se takva retorika i djelovanje moraju prepoznati i spriječiti u najranijim fazama. Saradnjom i dijalogom sa drugim memorijalima i predstavnicima porodica žrtava, Memorijalni centar Srebrenica komunicira činjenice o genocidu u Srebrenici ali i naučene lekcije iz memorijalizacije žrtava genocida u Srebrenici, otvarajući prostor za dijalog na bazi činjenica i stvarajući prilike za izgradnju društva koje je spremno na suočavanje s prošlošću.

Odbor za dijalog Memorijalnog centra Srebrenica čine predstavnice udruženja porodica žrtava genocida u Srebrenici, predstavnici/e akademske zajednice u BiH, uposlenice Memorijalnog centra i aktivisti i aktivistice iz oblasti tranzicijske pravde.

Misija Odbora za dijalog, koji je formiran ove godine radom na projektu "Istina, dijalog, budućnost" koji podržava Vlada Ujedinjenog Kraljevstva, je komemoriranje žrtava genocida u Srebrenici, i posjeta drugim memorijalima i mjestima stradanja civilnog stanovništva kako bi se odala počast žrtvama i opominjalo društvo na slične pojave u sadašnjosti, saopćeno je iz Memorijalnog centra Srebrenica.

PREZENTACIJA PROJEKTA "REVIDIRANJE HISTORIJSKIH ČINJENICA I NEGIRANJE SUDSKIH PRESUDA SA POSEBNIM OSVRTOM NA PRIMJERE SARAJEVA I TUZLE 1992-1995."

2. decembar 2022.

Univerzitet u Sarajevu
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava

Dana 7.12.2022 u 9 sati, u sali broj 927 Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu (Aleja Bosne Srebrene bb) organizovat će se javna prezentacija projekta "Revidiranje historijskih činjenica i negiranje sudskih presuda sa posebnim osvrtom na primjere Sarajeva i Tuzle 1992-1995." Voditeljica projekta je dr. Merisa Karović-Babić, naučna saradnica Instituta.

Navedeni naučnoistraživački projekt odobrilo je Federalno ministarstvo za obrazovanje i nauku za 2022. godinu.

ODRŽANA ZAJEDNIČKA SJEDNICA UPRAVNOG ODBORA INSTITUTA ZA HISTORIJU, DEMOGRAFIJU I ANTROPOLOGIJU SANDŽAKA I ORGANIZACIONOG ODBORA NAUČNOG SKUPA " ZLOČINI U SANDŽAKU U XX VIJEKU, GENOCID NAD BOŠNJACIMA SANDŽAKA, OSAMDESET GODINA POSLIJE."

5. decembar 2022.

U subotu, 26. novembra 2022. godine, održana je sjednica Upravnog odbora Instituta za historiju, demografiju i antropologiju Sandžaka i Organizacionog odbora Naučnog skupa "Zločini u Sandžaku u XX vijeku, četnički genocid nad Bošnjacima Sandžaka osamdeset godina poslije." Sjednica je održana u sjedištu Instituta u Rožajama. Tom prilikom zaključeno je, između ostalog, da se pomenuti Naučni skup održi između 23. i 25. juna, a Ljetna škola u period od 23. do 30. juna 2023. godine.

U svojstvu člana Organizacionog odbora ovoj sjednici je prisustvovao i direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, prof. dr. Rasim Muratović.

KARČIĆ POVODOM MEĐUNARODNOG DANA SJEĆANJA NA ŽRTVE GENOCIDA TE PREVENCIJE ZLOČINA: RADITI NA USPOSTAVLJANJU OBLIKA PREVENCIJE

9. decembar 2022.

Međunarodni dan sjećanja na žrtve genocida te prevencije ovog zločina obilježava se na današnji dan, s ciljem podizanja svijesti o Konvenciji o genocidu, prevenciji, kao i odavanju počasti žrtvama.

- Sam termin genocid, kao što je poznato, skovao je Jevrej i pravni stručnjak Lemkin. Danas imamo iskustvo - svjetsko, pravno i svako drugo moguće, da zločin koji je do tada bio poznat u konkretnim slučajevima, ali nepoznat u terminološkim, da ga možemo na vrijeme pokušati sprječavati - kazao je za Preporod.info Hikmet Karčić, naučni saradnik na Institutu za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu

Naglasio je da i na 74 godine, od kada je donesena Konvencija za sprječavanje i kažnjavanje zločina genocida, imamo slične situacije danas u Evropi.

- Danas tu situaciju imamo, u Ukrajini, prije 30 godina smo to imali u našoj zemlji. Ono što je sigurno jeste da i nakon 74 godine širom svijeta imamo veliki broj primjera gdje se genocidno naslijeđe idalje nastavlja. U budućnosti moramo raditi na uspostavljanju oblika prevencije genocida - naglasio je Karčić.

Devetog decembra 1948. godine donesena je Konvencija za sprječavanje i kažnjavanje zločina genocida, a 2015. godine donesena je odluka o njenom obilježavanju odnosno utvrđen je Međunarodni dan sjećanja na žrtve genocida te prevencije ovog zločina.

Izvor: Preporod.info

DATA PUNA PODRŠKA IZRADI NAUČNE MONOGRAFIJE O OPSADI I ODBRANI GORAŽDA 1992-1995. GODINE

12. decembar 2022.

Ministar za boračka pitanja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde Avdo Mirvić i Džebrail Bajramović, poslanik u Skupštini BPK-a, boravili su danas u posjeti Institutu za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

Tokom posjete oni su razgovarali s prof. dr. Rasimom Muratovićem i dr. Muamerom Džananovićem, direktorom i naučnim saradnikom Instituta. Tom prilikom, ministar Mirvić je istakao da će u okviru svojih nadležnosti davati maksimalnu pažnju kulturi pamćenja na period odbrambeno-oslobodilačkog rata, odnosno agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu Prva posjeta ministra u njegovom mandatu ovoj naučnoj ustanovi, članici Univerziteta u Sarajevu, ide u prilog tom opredjeljenju.

Osim brojnih tema o kojima su govorili, posebnu pažnju su usmjerili na višegodišnja naučna istraživanja dr. Muamera Džananovića i rezultate do kojih je došao kada je prostor Goražda u pitanju. On je prisutne detaljno upoznao s dosadašnjim aktivnostima na naučnom projektu čiji je rukovodilac, a koji se odnosi na pisanje naučne monografije o opsadi i odbrani Goražda 1992-1995. godine. Ministar Mirvić je obećao da će nastaviti davati podršku ovom za Goražde krucijalno važnom projektu.

Izvor: Bpkg.gov.ba

POD MASKAMA U BEOGRADU 'BRANE' KOSOVO

14. decembar 2022.

Piše: Dušan Komarčević

Izvor: SlobodnaEvropa.org

"Patriotska akcija u Beogradu usred pogoršanja situacije na Kosovu."

Uz taj komentar je ruska paravojna grupa "Vagner" na svom Telegram kanalu podelila video sa protesta više stotina ultradesničara u Beogradu.

Kako je objašnjeno na protestu, okupljanje je održano 12. decembra uveče u znak "podrške Srbima" na Kosovu, koji su na severu te zemlje podigli barikade i blokirali puteve.

To su učinili nakon hapšenja bivšeg pripadnika Policije Kosova srpske nacionalnosti, Dejana Pantića, koga kosovske vlasti sumnjiče za učestvovanje u incidentu kada je demolirana kancelarija lokalne izborne komisije. Pantić se od tada nalazi u pritvoru.

"Rusi i Srbi su braća zauvek", završava se objava grupe "Vagner", čiji pripadnici na frontu u Ukrajini ratuju na strani Rusije otkako je ta zemlja pokrenula invaziju 24. februara.

Prostorije koje je u Sankt Peterburgu nedavno otvorila ova paravojna organizacija, krajem novembra je posetio Damjan Knežević, vođa neformalne ultradesničarske grupe "Narodna patrola" iz Srbije.

Knežević je bio među prisutnima na skupu u Beogradu u ponedeljak uveče.

Podrška ruskog ekstremiste

Osim sa "Vagnerom", Kneževićeva organizacija je povezana i sa pokretom "RUSOV", još jednom ruskom ekstremno desničarskom grupom iz Rusije, čiji pripadnici učestvuju u invaziji na Ukrajinu.

Andrej Rodionov, osnivač ove organizacije čiji pun naziv glasi Međunarodni pokret "Rusko-

slovensko ujedinjenje i preporod – RUSOV", je uoči protesta srpskih desničara na svom Telegram kanalu, između ostalog, napisao da će "Rusi doći u pomoć svojoj srpskoj braći" u trenutku kada "zaista dođe vreme da se Srbima vrati njihova sveta zemlja Kosovo i Metohija".

On je u istoj objavi ocenio da aktuelna situacija na Kosovu "neće eskalirati u oružani sukob, ali to je samo za sada".

Njegovu objavu je prenela Kneževićeva "Narodna patrola" na svom kanalu.

Rodionov je u poslednjih nekoliko godina više puta boravio u Srbiji, kao i Severnoj Makedoniji i Crnoj Gori.

Kako se može videti na njegovim društvenim mrežama, u Beogradu je novembra 2021. godine, zajedno sa Damjanom Kneževićem, obeležio 100. godišnjicu egzodusa ruskih monarhista iz Rusije nakon Oktobarske revolucije.

Prethodno je Knežević u maju prošle godine bio gost Andreja Rodionova u Moskvi.

Od početka rata na istoku Ukrajine 2014. godine, pokret koji vodi Rodionov je podržavao delovanje proruskih separatista, a "RUSOV" gotovo svakodnevno na svom Telegram kanalu objavljuje fotografije vojnika koji na uniformi nose amblem ove organizacije.

Neki od njih na rukavu imaju i amblem paravojne plaćeničke formacije "Vagner", u kojoj su takođe ratovali pojedini državljani Srbije.

Nakon posete "Vagnerovom" centru u Sankt Peterburgu, Damjan Knežević je za Radio Slobodna Evropa (RSE) rekao da je cilj njegovog odlaska bio da "osigura podršku u slučaju nekog sukoba na Kosovu".

Nakon najnovijih tenzija na severu Kosova, oglasio se i Miša Vacić, vođa vanparlamentarne stranke Srpska desnica. On je u noći između 11. i 12. decembra na Tviteru objavio fotografiju na kojoj se vidi grupa maskiranih ljudi koji u centru Beograda drže transparent s porukom "Držite se braćo uskoro smo dole, pa da vide opet što se Srba boje".

Fotografiju je Vacić propratio rečima:

"Beograd noćas. Pored mojih iz Srpske desnice (iz 40 gradova), saznajemo da je na stotine mladih spremno da krene na Kosovo, istog trena ako počne nasilje prema narodu na barikadama."

Vacić je, podsetimo, takođe podržao rusku invaziju na Ukrajinu, a kao međunarodni posmatrač je pratio referendum za prisajedinjenje Rusiji koji je u septembru 2022. sproveden u otcepljenim i okupiranim ukrajinskim regionima.

Twitter/Miša Vacic (Social Media)

Opasnosti ekstremističkih grupa

Veze ruskih ultradesničarskih organizacija sa ekstremističkim grupama iz Srbije, Crne Gore i bh. entiteta Republike Srpske datiraju godinama unazad, podseća za RSE naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovečnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Hikmet Karčić.

“To je samo jedan od oblika zvanične politike Rusije prema Srbiji”, kaže Karčić.

On podseća da su ruske ekstremističke organizacije i pojedinci pružali podršku srpskim jedinicama tokom rata u Bosni i Hercegovini (BiH) od 1992 do 1995. godine.

“Tako da podrška paravojne grupe ‘Vagner’ i drugih sličnih grupa u ovom slučaju predstavlja veliku opasnost”, kaže Karčić.

Sa druge strane, dodaje Karčić, ovdašnje ekstremističke grupe i sama država Srbija koristi kao “paradržavne instrumente” za raznorazne “prljave poslove”.

“Umjesto da MUP, Vojska ili službe bezbednosti rade takve stvari, postoje te ekstremističke grupe koje su male, mobilne, imaju ideološku pozadinu i mogu obavljati prljave poslove za državu, kao što su takozvane paravojne formacije radile na prostoru cele bivše Jugoslavije”, kaže Karčić i podvlači:

“Te grupe možda brojčano nisu velike, ali su definitivno dovoljno jake da usade strah među stanovništvo, ali i da pokrenu procese koji možda odgovaraju državnoj politici i Rusije i Srbije.”

RSE je poslao upit Ministarstvu unutrašnjih poslova (MUP) Kosova o tome da li su zabeležili prisustvo ultradesničarskih grupa iz Srbije na severu, ali do zaključenja teksta odgovor nije stigao.

Izostali su i odgovori iz MUP Srbije kojem je RSE uputio pitanja, da li prate kontakte ruskih i srpskih ultradesničara i da li vide kao problem najavu ekstremističkih grupa iz Srbije da su njihovi pripadnici spremni da odu na sever Kosova.

Zašto je održan protest?

Kolona mahom mlađih ljudi, većinom skrivenih iza crnih kapuljača i 'fantomki', je prošetala od Hrama svetog Save do Crkve svetog Marka u Beogradu 12. decembra.

Tokom protesne šetnje, čiji organizatori su ostali nepoznati, čule su se nacionalističke pesme, zapaljena je državna zastava Kosova, a pevalo se i u slavu "večnog" prijateljstva Srbije i Rusije.

Odeća sa oznakama "anti-antifa", po kojoj su prepoznatljivi pripadnici neofašističkih grupa takođe se mogla videti na nekima od prisutnih.

Momak koji se obratio okupljenima nosio je crnu masku i kapu i nije se predstavio, pod obrazloženjem da je "sa Kosova".

U kratkom govoru poručio je da se zalažu da kompletna teritorija Kosova bude pod upravom Srbije.

Događaj nije bio preterano zanimljiv mejnstrim medijima, ali se o njemu detaljno izveštavalo sa Telegram kanala krajnje desnice.

Izveštavanje na Telegramu

Sam poziv za protest objavljen je 11. decembra na kanalu "Hrabro za Kosmet" koji ima nešto više od 2.000 pratilaca. Poziv su podelili kanali sa mnogo većom publikom, poput kanala "Bunt je stanje duha".

Ovaj kanal, koji ima 67.000 pratilaca je objavio više snimaka sa beogradskog protesta, a jedan od tih videa preneo je i već pomenuti "Vagner".

Isti poziv preneo je i kanal klerofašističke organizacije "Obraz", čiji rad je Ustavni sud Srbije zabranio 2012. godine.

Snimke sa protesta objavio je i kanal "Zli orlovi", koji vodi organizacija "Rusko-srpski centar Orlovi" iz Sankt Peterburga. Tužilaštvo za visokotehnološki kriminal Srbije je u avgustu formiralo predmet zbog pretnji koje su antiratnim aktivistima u Srbiji upućene sa ove Telegram grupe.

U Tužilaštvu za RSE nisu odgovorili na pitanje u kojoj fazi je ovaj predmet, već da će obavestiti javnost o "donetim odlukama kada se za to steknu zakonom predviđeni uslovi".

Političari na protestu

Desno orijentisana stranka Dveri, jedna od stranaka opozicije u parlamentu Srbije, objavila je na Tviteru da je poslanik te stranke Borko Pušić bio na beogradskom protestu podrške Srbima sa Kosova.

Potpredsednik ove stranke Ivan Kostić je prethodno 12. decembra izjavio da očekuje od zvaničnog Beograda da, u skladu sa diplomatskim sporazumom koji je potpisan sa Ministarstvom spoljnih poslova Rusije, zvanično zatraži pomoć i uključivanje Rusije oko zaštite Srba na Kosovu i teritorijalnog integriteta Srbije.

"Smatramo da je došlo vreme da predsednik Srbije Aleksandar Vučić i ministar Ivica Dačić napokon urade nešto kada su u pitanju mogućnosti oko angažovanja Rusije u međunarodnim pregovorima u kojima učestvuju predstavnici SAD i Evropske unije, a koji gotovo uvek brane interese albanske strane", saopštio je Kostić.

Sporazum Srbije i Rusije su u septembru potpisali šefovi diplomatija dveju zemalja – Nikola Selaković (kojeg je u novoj Vladi Srbije zamenio Ivica Dačić) i Sergej Lavrov.

Srbija je ovaj sporazum potpisala u jeku ruske agresije na Ukrajinu, dok je Rusija pogođena sankcijama zapadnog dela međunarodne zajednice.

Zbog toga je dokument izazvao burne reakcije, a pojedini evropski predstavnici poručili su da bi, zbog toga, trebalo razmisliti o zamrzavanju pristupnih pregovora sa Srbijom.

Kontrolisani haos

Prema mišljenju Hikmeta Karčića, Rusiji odgovara da na Zapadnom Balkanu održava svoj uticaj sa što manje uloženih sredstava.

"Kroz organizovane sukobe na Kosovu, Moskva bi mogla da skrene fokus sa dešavanja u Ukrajini i da stvori nekoliko žarišnih tačaka na malom prostoru kakav je Zapadni Balkan – od Kosova, preko Crne Gore, BiH, do Severne Makedonije. To su sve lokacije gde je Kremlj imao svoj uticaj", smatra Karčić.

Ekstremističke grupe mogu sasvim dobro da posluže za izazivanje takvog kontrolisanog haosa, zaključuje Hikmet Karčić.

Šta se dešava na severu Kosova?

Putevi na severu Kosova, gde živi najviše pripadnika srpske zajednice, blokirani su već danima.

Grupe građana su počele da podižu podiže barikade 10. decembra, kada su vlasti na Kosovu uhapsile bivšeg srpskog policajca Dejana Pantića.

Sud u Prištini je doneo odluku da Pantiću, bivšem pripadniku Policije Kosova, odredi pritvor u trajanju od mesec dana. On se tereti za "organizovanje terorističkog napada na prostorije Centralne izborne komisije".

Predsednik Srbije Aleksandar Vučić najavio je da će Vlada Srbije 15. decembra uputiti zahtev komandantu KFOR za povratak do 1.000 pripadnika bezbednosnih snaga na Kosovo.

Zvanični Brisel je pozvao Prištinu i Beograd da se vrate dijalogu.

DOC. DR. ERMIN KUKA O RUSKIM PLAĆENICIMA U DOKUMENTARCU ‹MOSKAVA-BALKAN›

19. decembar 2022.

Doc. dr. Ermin Kuka, viši naučni saradnik Instituta sudjelovao u dokumentarnom serijalu "Moskva-Balkan" na Televiziji Federacije (FTV), gdje je govorio o učešću ruskih plaćenika i dobrovoljaca u agresiji na Republiku Bosnu i Hercegovinu 1992-1995. i izvršenju zločina nad Bošnjacima.

ČLAN PREDSJEDNIŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE, PROF. DR. DENIS BEĆIROVIĆ, PRIMIO U RADNU POSJETU DIREKTORA INSTITUTA ZA ISTRAŽIVANJE ZLOČINA PROTIV ČOVJEČNOSTI I MEĐUNARODNOG PRAVA UNIVERZITETA U SARAJEVU, PROF. DR. RASIMA MURATOVIĆA

21. decembar 2022.

Dana 19. decembra 2022. godine, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine, prof. dr. Denis Bećirović je primio u radnu posjetu direktora Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, prof. dr. Rasima Muratovića.

U veoma konstruktiuvnom i otvorenom razgovoru, direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu izrazio je spremnost i otvorenost Instituta i njegovih naučnih radnika i istraživača za pružanje stručne i naučne pomoći članu Predsjedništva Bosne i Hercegovine, prof. dr. Denisu Bećiroviću, iz oblasti zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, povreda ratnih zakona i ratnih običaja, ratnih zločina protiv civilnog stanovništva, genocida, pljačkanja javne ili private imovine, namjernog razaranja gradova ili sela, itd, a u skladu sa interesima države Bosne i Hercegovine i ingerencijama Predsjedništva Bosne i Hercegovine.

NI TRI DECENIJE OD POČETKA OPSADE GORAŽDA, NIKO NIJE ODGOVARAO ZA ZLOČINE U TOM GRADU

21. decembar 2022.

Fondacija "Istina za Goražde" organizirala je danas javnu tribinu o neprocesuiranju ratnih zločina počinjenih nad civilima tokom opsade Goražda u periodu 1992. do 1995. godine.

Na tribini povodom sedme godišnjice postojanja Fondacije, govorili su predstavnici Instituta za istraživanje ratnih zločina i međunarodnog prava iz Sarajeva. Naglašeno je da ni tri decenije od početka opsade Goražda, niko nije odgovarao za zločine nad civilima tog grada u kojem su počinjeni najmonstruozniji zločini.

- Civilno stanovništvo bilo je izloženo najgnusnijim zločinima, jer ovdje se nisu birali ciljevi. Broj ubijene djece i ubijenih civila govori o monstruoznosti i namjerama zločinaca. Postoji relevantna dokumentacija, naredbe tzv. Glavnog štaba VRS i brigada u toj strukturi u kojima se traži granatiranje civilnih ciljeva kao što su pijaca, džamija ili ratna bolnica na kojoj je bila zastava Crvenog križa. S namjerom se išlo da se civili dovedu u uvjete koji su nemogući za opstanak, a znamo da je to jedan od akata genocida - kazao je viši naučni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava doc. dr Ermin Kuka.

Za poraznu činjenicu da, uprkos svim razaranjima, dokazima, živim svjedocima, pa i dokumentaciji koja je dostavljena iz Haškog tribunala, niko od učesnika zločina nad stanovnicima nekadašnje "Zaštićene zone" UN-a nije odgovarao, odgovorno je domaće pravosuđe, rečeno je na tribini uz napomenu da je, umjesto procesuiranja, konstantno na djelu pokušaj revizije prošlosti.

-Danas je Goražde jedna od primarnih svojevrsnih meta za izjednačavanje i reletivizaciju svega što se desilo tokom perioda agresije. Kako drugačije objasniti procesuiranja tridesetak boraca ARBiH iz Goražda i niti jednog presuđenog pripadnika VRS za nemjerljivo masovnije i teže oblike zločina koji su činjeni, kao što sam rekao kontinuirano, sistematski i masovno - kazao je viši stručni saradnik Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava dr. Muamer Džananović.

Dodao je da su pripadnici Istočno-bosanske operativne grupe (IBOG) do danas dobili više od 80 godina zatvora.

-Naravno da svi treba da odgovaraju za svoje zločine, ali ovo što se dešava je frustrirajuće, najblaže kazano. Podsjećam da su prve krivične prijave za zločine nad civilima u Goraždu podnijete protiv desetine lica kantonalnom Tužilaštvu u Goraždu već 1995. i 1996. godine godine, a tek posljednjih godina podignute su prve optužnice pred državnim Tužilaštvom - napomenuo je.

Mišljenja je da je Goražde i istina o opsadi i zločinima tema koja je sve manje interesantna javnosti, medijima i političkim predstavnicima, a posebno, kako je kazao, višim nivoima vlasti.

-S tim u vezi i moje izlaganje na ovoj tribini je u kontekstu konkretnih prijedloga lokalnoj vlasti šta da učine i kako da se odnose prema temi skupa, ali i prema kulturi pamćenja generalno. Sadašnjim i budućim generacijama moramo ostaviti istinu u naslijeđe - istakao je Džananović.

Iz Fondacije "Istina za Goražde" podsjetili su da su za zločine nad građanima Goražda optužena tek dva komandira jedinica – Branislav Lasica i Miroslav Milović

- Brane Petković, Lazar Mutlak i drugi slobodno žive u Srbiji, nastavlja se agonija i progon branilaca Goražda koji traje već godinama. Ako se nastavi ovako historija će biti prekrojena, a žrtva će biti zločinac - upozorili su iz Fondacije "Istina za Goražde".

OKRUGLI STO: "NEGIRANJE GENOCIDA NAD BOŠNJACIMA I HOLOKAUSTA NAD JEVREJIMA JE ANTICIVILIZACIJSKI ČIN"

27. decembar 2022.

KARČIĆ I DŽANANOVIĆ ZA HAYAT O OBILJEŽAVANJU 9. JANUARA: POKUŠAVAJU ISPROVOCIRATI REAKCIJU U FBIH, NADLEŽNE INSTITUCIJE MORAJU DJELOVATI

29. decembar 2022.

U emisiji ‘Sedam plus’ Hayat TV-a razgovarali smo sa Muamerom Džananovićem i Hikmetom Karčićem, naučnim saradnicima Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti Univerziteta u Sarajevu.

- To je proslava koja je i danas nelegalna i neustavna i koja je kao takva i označena. Današnja odluka da se ova parada održi u Istočnom Sarajevu jeste da se izazove reakcija ljudi u Sarajevu. Trebamo ignorisati takvu pojavu – kazao je Karčić.

Džananović ističe da je Ustavni sud Socijalističke Republike BiH već u novembru 1991. godine rekao da zajednice općina nisu ustavne, dok je već 1992. reagiralo i Predsjedništvo, te kazalo da se radi o protuustavnom djelovanju.

- Ja sam neko ko je preživio opsadu Sarajeva. Mene ne može isprovocirati što me poziva na obilježavanje. Veliki broj građana različito reagira na te stvari. Činjenica da se dodjeljuju nagrade ljudima koji su presuđeni za genocid i druge zločine je jedan čin koji je neshvatljiv. Posebno me zabrinjava uloga pravosudnih institucija BiH, pa i OHR-a koji zapravo to dozvoljavaju. Nadležne institucije moraju da djeluju – rekao je Džananović.

Karčić smatra da današnja proslava 9. januara daje neku vrstu legitimizacije zločinima koji su učinjeni. Dodaje da vlast bh. entiteta RS ovim žele reći da se ne kaju, te da je ovo nastavak provokacije.

- Srpsko rukovodstvo nije odstupilo od ideja koje su imali. Nemamo jake snage koje mogu zaustaviti obilježavanje 9. januara. Državne pravosudne institucije bi trebale da djeluju na ovakvo nešto. Ako to prođe nekažnjeno možemo očekivati da će se to dešavati na Trebeviću, na Ferhadiji. Pokušavaju da isprovociraju reakciju Federacije. Trenutno je kriza na Kosovu, rat u Ukrajini. Moramo pažljivo reagovati na ovo – istakao je Karčić

S obzirom na to da je mnogo dešavanja na globalnom planu, Džananović kaže da je sve ovo bitno. Naglašava da od potpisivanja Dejtona ni jednom se nije pojavila opoziciona struktura koja je željela da stavi paravan na politiku i ideologiju onoga što se dešavalo u periodu od 1992. do 1995.

- Politika Dodika je takva da se eliminiraju osnovna ljudska prava Bošnjacima i Hrvatima u RS-u – rekao je Džananović.

Karčić smatra da se nikad ozbiljno nije pristupilo pitanju 9. januara.

- Mislim da je sada krajnje vrijeme da se zauzme zajednički stav svih probosanskih stranaka po ovom pitanju. Nisu fokusirani na ovakva pitanja. Oni bi voljeli da se desi neki povod, napad. Tako da upravo zbog toga se treba paziti te situacije – naglasio je Karčić.

Izdanja Instituta (2020-2022)

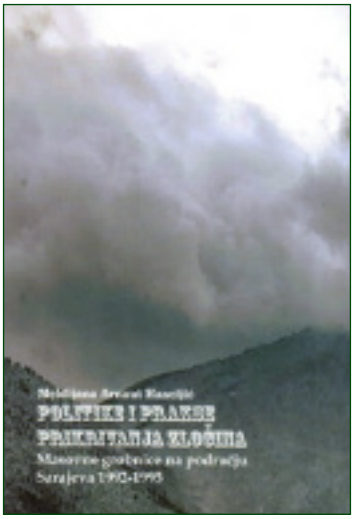

Meldijana Arnaut Haseljić

Politike i prakse prikrivanja zločina - Masovne grobnice na području Sarajeva 1992-1995

Sarajevo, 2021.

Univerzitet u Sarajevu

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava (593 strane)

Fikret Bečirović

Demografski gubici na području Općine Mostar (1992-1995) -

Sarajevo, 2021.

Univerzitet u Sarajevu

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava (322 strane)

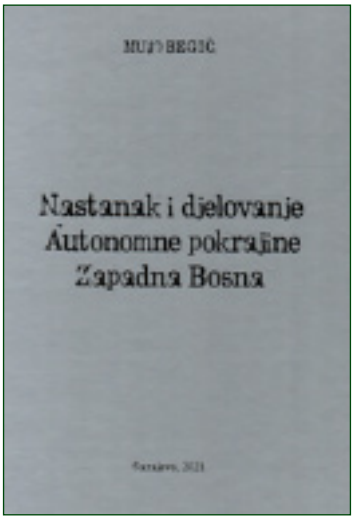

Mujo Begić

Nastanak i djelovanje Autonomne pokrajine Zapadna Bosna

Sarajevo, 2021.

Univerzitet u Sarajevu

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava (605 strana)

GENOCID NAD BOŠNJACIMA, SREBRENICA 1995-2020: Uzroci, razmjere i posljedice

Zbornik radova
TOM I
TOM II

Sarajevo, 2021.

Univerzitet u Sarajevu
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava (1022 strane)

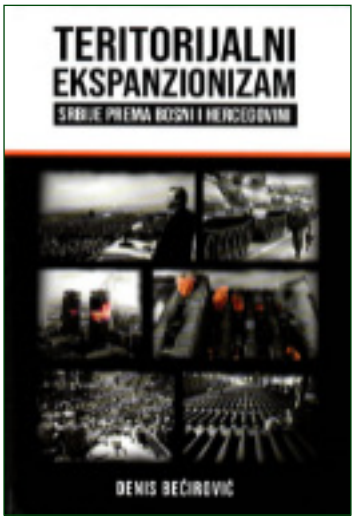

Denis Bećirović

Teritorijalni ekspanzionizam Srbije prema Bosni i Hercegovini

Sarajevo, 2021.

Univerzitet u Sarajevu

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava (834 strane)

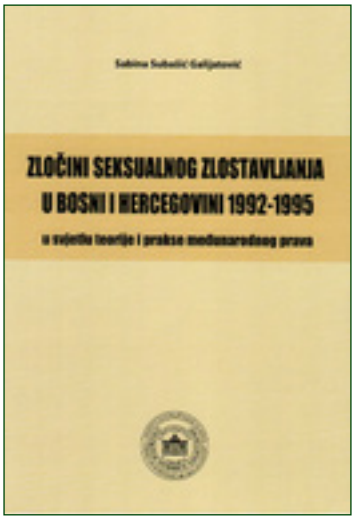

Sabina Subašić Galijatović

Zločini seksualnog zlostavljanja u Bosni i Hercegovini 1992-1995 u svjetlu teorije i prakse međunarodnog prava

Sarajevo, 2021.

Univerzitet u Sarajevu

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava (490 strana)

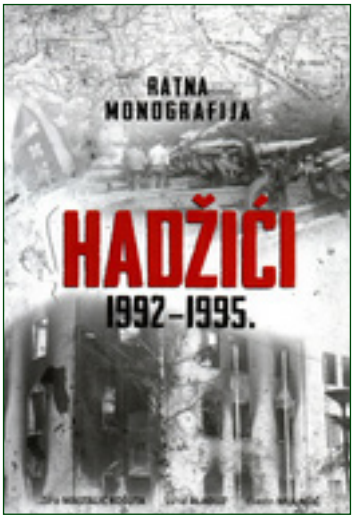

Zilha Mastalić Košuta, Vahid Alađu, Elvedin Mulagić

Ratna monografija Hadžići 1992-1995.

Sarajevo, 2022.

Univerzitet u Sarajevu

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava (408 strana)